١٥١ نجی صحیفه‌دن ١٦٠ نجی صحیفه‌یه قدر

٢٤٤ نجی صحیفه‌دن ٢٥٦ نجی صحیفه‌یه قدر

(٣) نجی [illegible] قدر

قاموس الاعلام

تاريخ وجغرافيا لغاتى وتعبير اصحله كافهٔ اسماء خاصه‌يى جامعدر

(تاريخه متعلق : كافهٔ اقوام وامملك انبيا، خلفا، صحابه، تابعين، رجال حديث، ملوك، امرا، وزرا، حكام، حكما، علما، فقها، اوليا، مشايخ، ادبا، شعرا، اطبا، مورخين، سياحين، اصحاب هنر، اشخاص موهومهٔ اساطير والحاصل شرق وغربه وازمنهٔ قديمه وجديده‌يه عائد كافهٔ مشاهيرك اسملرينى، ترجمهٔ حاللرينى وآثار وتأليفاتنك تعريفنى؛ جغرافيايه متعلق دخى : كرهٔ ارضك منقسم بولنديغى قطعات وممالك ودولك، ودكيزلر، بوغازلر، آطه‌لر، طاغلر، نهرلر، كوللر، اووه‌لرك، وكرك اسكى كرك يكى قصبه‌لرله بيوجك قريه‌لرك اسملرينى، موقعلرينى، طول وعرضلرينى احوال تاريخيه وطبيعيه‌لرينى، اهاليلرينك مقدارينى، باشليجه محصولات واخراجاتلرينى والحاصل تفصيلات ممكنه‌يى شامل وحروف هجا صره‌سيله مرتبدر.)

محررى : ش. سامى صاحب وطابعى : مهران

DICTIONNAIRE UNIVERSEL D'HISTOIRE ET DE GÉOGRAPHIE

PAR

CH. SAMY-BEY FRASCHERY

EDITEUR MIHRAN

TOME QUATRIÈME

CONSTANTINOPLE

Imprimerie MIHRAN — Rue de la S. Porte N7.

1894

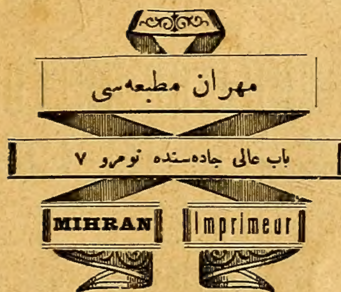
دردنجى جلد

معارف نظارت جليله‌سى طرفندن تقدير وتحسين اولنه‌رق طبع اولنمشدر.

استانبول

(مهران) مطبعه‌سى — باب عالى جاده‌سنده نومرو ۷

۱۳۱۱

مهران مطبعه‌سی
باب عالی جاده‌سنده نومرو ۷
MIHRAN
Imprimeur

قاموس الأعلام

تاريخ وجغرافيا لغاتنى وتعبير اصحله كافهٔ اسماء خاصه‌يى جامعدر

ز

(باب الزاء — فصل الالف الخ)

زاب { دجله‌يه تابع ايكى نهر اولوب، اك بيوكى اولان برنجيسنه (زاب اعلى) واوندن كوچك اولان ايكنجيسنه (زاب اسفل) ديرلر. ايكيسى‌ده حدود ايرانيه طاغلرندن اينوب، دجله‌يه صول كنارندن دوكيلور.

(زاب اعلا) وان ولايتنده (آلپاق) طاغلرينك جنوب شرقى اتكلرندن نبعانله، جنوب غربى‌يه طوغرى جريان، وبعده جنوبه طوغرى دونوب، حكارى طاغلرينى شق ايده‌رك، برطاقم طار بوغازلردن بعد المرور، موصل ولايتنه داخل اولمازدن اول جنوب شرقى‌يه، و رواندز قربنه واصل اولنجه، بردن بره غرب جنوبى‌يه طوغرى دونر؛ وموصلدن ٤٥ كيلومتره آشاغيده دجله‌يه دوكيلور. مجراسى تقريباً وتخميناً ٤٥٠ كيلومتره اولوب، دياله‌دن صكره دجله‌نك اك بيوك تابعيدر. كرك وان وكرك موصل ولايتلرنده برچوق چايلرك صولرينى جمع ايده‌رك، على الخصوص ياغمورلر موسمنده وطاغلرده قارلر اريديكنده دجله مياهنك خيليدن خيلى‌يه تزايد وفيضانتى موجب اولور. صويى مجراسنك يوقاريلرنده قيرمزيمتراق اولوب، جريانى پك شدتلى اولديغندن، عربلر بوكا (زاب المجنون) دخى ديرلر.

(زاب اسفل) سليمانيه سنجاغنده حدود ايرانيه‌يى آيران طاغلرك غربى وشرقى اتكلرندن نبعان ايدن برچوق چايلردن بالتشكل، غرب جنوبى‌يه طوغرى جريانله، آلتون كوپرينك آلتندن كچه‌رك، تقريباً ٢٠٠ كيلومتره‌لك مسافه قطع ايتدكدن صكره، زاب اعلا منصبندن ٧٠ كيلومتره آشاغيده وبغداد ولايتى حدودنده دجله‌يه منصب اولور.

زاب { جزايرده قسنطينه ايالتنك قسم جنوبيسنده و (درن) يعنى آطلاس سلسلهٔ جباليله بونك جنوبنده‌كى بلد الجريد آره‌سنده برخطه اولوب، اسكيدن برى بربر قبائلنك اك جميتلى بولندقلرى محلدر. ٣° ايله ٥° طول شرقى آره‌سنده ممتد اولوب، باشليجه نهرى (جدى) و مركزى (بيسكره) قصبه‌سيدر. (زاب جبلى) و (زاب شرقى) اسملريله ايكى‌يه منقسمدر. اهاليسى سركش وجنكاور اولوب، فرانسزلر پك چوق زحمتله مملكتلرينى ضبط ايده‌بيلمشلردر. ١٨٤٩ تاريخ ميلاديسنده زاب بربرلرى يكيدن فرانسزلرى خيلى مشغول ايتمشلردر.

زاب { ايرانك پيشداديان ملوكندن اولوب، افراسيابك ايراندن اخراجنده تخته اجلاس اولنمشدر. جمشيدك اوغلى وكياييانك برنجيسى اولان كيقبادك پدرى اولديغى مرويدر. خلقى (كرشاسب) ايله برابر ١٢ سنه حكومت سورمشلردر.

زانج { اقصاى بلاد هندده وچين حدودنده اوله‌رق هركند (؟) بحرينك اوته‌سنده برجزيره اولديغى، واهاليسى وحشى اولوب، نسناسلريله مسك كديلرى چوق بولنديغى جغرافيون عرب آثارنده مذكور ايسه‌ده، بونك بحر محيط هندى جزايرندن خانغيسى اولديغى آكلاشيله‌مدى.

زابلستان { بواسم افغانستانك قسم جنوبيسيله بلوجستانك قسم شماليسنه

ويريلوب، كابلستان، خراسان، سيستان، مكران وسند ايله محاط ايدى. طاغلق ومياه جاريه‌سى چوق بر ير اولوب، اهاليسى شجاعتلريله مشهور ايدى. غزنه، ميمنه ولايات بو خطه‌نك معموره‌لرندندر. شاهنامه‌ده كابلستان ايله برلكده پك چوق ذكر اولنان بو اسم اليوم غير مستعمل اولوب، خطهٔ مذكوره افغانستان ايله بلوجستان آره‌سنده منقسمدر.

زابلون { (Zabulon) حضرت يعقوب (عم)‌ك ٦ نجى اوغلى اولوب، ليادن متولد ايدى. — فلسطينك اسباط نامنه اوله‌رق منقسم بولنمش اولديغى ١٢ قسمك برى ده بو اسمله مسمى اولوب، طبريه كوليله آق دكيز آره‌سنده واقع ايدى.

زابلى { (ابونصر احمد بن محمد) اونجى قرن هجرى علماسندن اولوب، ٩٦٥ ده يازديغى «اعراب القرآن»‌ك صاحبيدر.

زابوقه { بصره قربنده بر ير اولوب، جمل محاربه‌سنك محل وقوعيدر.

زاپوروغ { قزاقلرى (Cosaques Zapo-rogues) مقدما دنپر جهتنده ساكن بولنمش قزاقلر اولوب، بونلر لهليلرك، اسوجليلرك وروسلرك خدمتنده بولنمش؛ وبرآره‌لق روسلره قارشى دولت عثمانيه‌نك حمايه‌سنه التجا ايتمشلر ايدى. ايكنجى قاترينه بونلرى ١٧٧٥ ده وطنلرندن قالديروب، قوبان واديسنه نقل واسكان ايتمشدر.

زاپوليا { (Isac Zapolie) اردل پرنسى اولوب، موهاج محاربه‌سنده قانونى سلطان سليمان خانه عرض اطاعتله ويانه محاصره‌سنده عثمانلى اردوسنده بولنه‌رق، پادشاه مشاراليه طرفندن، آلمانيا ايمپراطورينه رغماً، مجارستان تختنه اقعاد اولنديغى حالده، بعده كنديسى ايمپراطورله خفياً بر معاهده امضا ايتمشدى. — بونك اوغلى (سيجيسموند زاپوليا) دخى سلطان سليمان خانك وسلطان سليم خان ثانينك حمايه‌سنه نائل اولمش ايكن، بعده دولت عثمانيه‌يه قارشى آوستريا ايله اتفاق ايتمشدى.

زاحد { عنده زبيده ملحق بر قلعه اولديغنى ياقوت حموى بيان ايديور.

زاخو { موصل ولايت وسنجاغنده وموصلك ١٠٠ كيلومتره قدر شمال غربيسنده اوله‌رق دجله‌يه تابع بر نهرك اوزرنده قضا مركزى بر قصبه‌در. — زاخو قضاسى ولايتك منتهاى شمال غربيسنده اولوب، ديار بكر و بتليس ولايتلريله محدود در. بو قضا سليفانى ناحيه‌سيله برابر ١٠٩ قريه‌يى جامعدر.

زادراقارته { (و دها طوغريسى زدركرد) خراسانده واقع (سارى) قصبه‌سنك اسم قديمى اولوب، يونان قديم جغرافيونى طرفندن بو وجهله ضبط اولنمشدر. اشكانيانك پايتختى بولنمشدر. [«سارى» ماده‌سنه مراجعت اولنه.]

زادريمه { (Zadrima) آرناؤودلقده اشقودره ولايت وسنجاغنك لش قضاسنده (لش) قصبه‌سنك شمالنده (درين) ايرماغى مجراسنك شرق جهتنده بر ناحيه‌در.

زار { (منشى مندو) هندستان شعراسندن و (كايته) قومنه منسوب براهمنه‌دن اولوب، فارسى واردو لسانلرنده ديوانلرى ومنظوم ومنثور خيلى آثارى واردر. لكهنو شهرنده نشأت ايدوب، خيلى شاكردان يتيشديرمشدر. شو بيت اونكدر:

مد بسم الله ابرو زينت عنوان ما
سطر وصف زلف مشكين جدول ديوان ما

زاراند { مجارستانك (اردل) خطه‌سنده بر سنجاق اولوب، (هونياد) ايله (ويسنبورغ) سنجاقلرى آره‌سنده واقعدر. مركزى (آلتنبورغ) در.

زارع { (ابو الوازع — بن عامر العبدى) صحابه‌دن و عبد القيس قبيله‌سندن اولوب، حفيده‌سى (ام ابان بنت وازع) معرفتيله كنديسندن بر حديث شريف منقولدر.

زارميكتوسه { (Zarmiguéthusa) داچيا خطه‌سنك اسكى پايتختى اولوب، روماليلر بو خطه‌يى ضبط ايتدكلرنده، شهر مذكورى دخى روما مهاجرلريله اسكان ايدرك، (آوغوسته داچيا) و (اولپيا ترايانه آوغوسته) تسميه

ایتمشلردی . ترانسیلوانیه‌ده (وارلی) قربنده جسیم ویرانه‌لری باقیدر .

زاروشاد { قارصك ٤٠ كیلومتره شمال غربیسنده بر كوچك قصبه‌در .

زاره { بحرینده بر قصبه اولوب، حضرت ابا بكر صدیق (رضه) ك زمان خلافتنده ١٢ تاریخ هجریسنده فتح اولنمشدر . مشهور بر بیكاری واردر . — بو اسمله صعید مصرده بر ناحیه وطرابلس غربده برقصبه دخی بولندیغنی یاقوت حموی بیان ایدیور .

زاره { (Zara) آوستریا ومجارستان دولتنك دالماچیه خطه‌سنده وآدریاتیق دكیزی ساحلنده سنجاق مركزی بر قصبه و اسكله اولوب، ٢٠٠٠٠ اهالیسی، كوزل لیمانی، داخلی مكتب اعدادیسی، قلعه‌سی، سرایی، ترسانه‌سی، یوك وایپك منسوجاتیله مسكرات فابریقه‌لری وار در . — زاره سنجاغنك مساحهٔ سطحیه‌سی ٥٧٧٠ مربع كیلومتره واهالیسی ١٢٠٠٠٠ كشیدر .

زاره وكیا { (Zara-Vechia) یعنی «اسكی زاره» دالماچیاده آنف البیان زاره اسكله‌سنك ٢٦ كیلومتره جنوب شرقیسنده برقریه اولوب، (آلبه‌ماریتیما) شهر قدیمنك خرابه‌لری اوزرنده واقعدر .

زاری { قدمای شعرای عثمانیه‌دن اوچ ذاتك مخلصیدر :

برنجیسی اسكوبلی اولوب، سلطان بایزید خان ولی دورنده یاشامشدر. شو بیت نجاتینك « دونه دونه » غزلنه سویلدیكی برنظیره‌سندندر :

كمری قوچغه اول سیمبری دونه دونه
درمیان ایدی نیچه سیم وزری دونه‌دونه

— ایكنجیسی توقاتلی اولوب، دانشمندلكی زماننده ریاضی ایله انس والفت ایتمشدر. شهزاده سلطان مصطفایه كاتب دیوان اولوب، مشارالیهك قتلنده نابدید اولمشدر. شو بیت اونكدر :

بوكون خورشیدوش كیش اوماه سیمبر اسكف
جمالی شمعی تابندن ینه پار پار یتر اسكف

— اوچنجیسی استانبوللی اولوب، ایكنه اعمالنده مهارتی اولدیغندن، (زاری سوزنی) دینمكله معرو

قدر. عیش وعشرته انهماكی وارایدی. ٩٦٠ ده وفات ایتمشدر. شو بیت اونكدر :

نه قدر غصه چكسه بو زاری
بر ایكی جامله اولور شنجه

زاری { ایران شعراسندن دخی ایكی كشینك مخلصیدر :

— برنجیسی شیرازلی اولوب، سوزشلی اشعاری واردر. شو بیت اوجمله‌دندر :

ز آتش عشق نه تنها جگرم میسوزد
بس كه بگریسته ام چشم ترم میسوزد

— ایكنجیسی (محمد قاسم) مشهدلی اولوب، سیر وتواریخدن دخی بهره‌سی وار ایدی. ٩٧٩ ده اصفهان میداننده قطاع طریق طرفندن قتل اولنمشدر. شو بیت اونكدر :

برداو میكشد سر عاشقان زار
زاری تونیز عاشق اینجا سری بیار

زارياسب { خراسانده‌كی بلخ شهرینك اسم قدیمیدر .

زاش { (Zach) مشاهیر منجمیندن اولوب، ١٧٥٤ ده پرسبورغده طوغمش، و ١٨٣٢ ده پارسده وفات ایتمشدر. برمدت آوستریا خدمتنده اولوب، بعده خیلی وقت لوندره‌ده اقامت ایتمش؛ ونهایت صاقس غوته دوقه‌سی طرفندن رصدخانه مدیریتنه تعیین اولنمشدی. جغرافیا فننه دخی خدمت ایدوب، بو فنه مخصوص بررسالهٔ موقوته تأسیس ایتمشدی .

زاغور { (Zagor) یانیه ولایت وسنجاق وقضاسنده ویانیه‌نك شمال شرقیسنده برناحیه‌اولوب، یوقاری وآشاغی زاغور اسملریله ایكیه منقسمدر. یوقاری زاغور (پیندوس) طاغنك غربی اتكلرندن عبارت اولوب، (ویوسه) نهرینك وادیسنی حاویدر. آشاغی زاغور ینه بونهر وادیسنده اووه‌لقدر. ناحیه ٤٦ قریه‌دن مركبدر. اراضیسی اولدقجه منبت واهالیسی چالیشقان اولوب، جمله‌سی خرستیاندر. چوغی روم اولوب، یالكز مرتفع محللرنده‌كی بعض كویلرك سكانی اولاخدر. زاغور اهالئ ذكوری اكثریت اوزره استانبولده و اسكندریه وسائر محللرده اصنافلق ایدوب، قاریلری چفت چبوقله اوغراشیرلر .

زاغوره { (Zagora) آرناؤدلغك جاملق خطه‌سنده برنهر اولوب، پارغه‌نك ٨ كيلومتره شرقنده يونان دكزينه منصب اولور. اسم قديمى (آخرون) در.

زافره { (Zafra) اسپانياده استرماد وره خطه‌سنك (باداپوز) ايالتنده وباداپوزك ٦٠ كيلومتره جنوب شرقيسنده برقصبه اولوب، ٨٠٠٠ اهاليسى، اسكى برسرايى، دباغخانه‌لرى وقيومجيلغه متعلق معمولاتى واردر.

زافون { سودان غربيده وبلاد ملثمين قربنده برمملكت وبونك مركزى اولان برشهر اولديغنى ياقوت حموى بيان ايديور.

زافئ ديار بكرى { عرب شعراسندن اولوب، ١٦٩٠ تاريخ ميلاديسنده (پادووه) ده لاتينجه ترجمه‌سيله برابر باصلمش برديوانى واردر. نصرانى المذهب اولوب، ماردين پسقپوسى بولنمش اولديغى مظنوندر.

زاقاقاس { (Zacatécas) مكسيقه ممالك مجتمعه‌سنده همنامى اولان جمهوريتك مركزى برشهر اولوب، مكسيقه‌نك ٤٦٠ كيلومتره شمال غربيسنده °٢٤ عرض شمالى ايله °١٠٤ طول غربيده واقعدر. ٣٥٠٠٠ اهاليسى، داخلى مكتبى، خسته‌خانه‌سى، متعدد مناسترلرى وباروتخانه‌سى واردر. — زاقاقاس جمهوريتى شمالاً (قوهاهوئيلا)، شمال شرق جهتندن يكى ليون، شرقاً (سان لويى پوتوسى)، جنوباً دخى (غواناخواتو) جمهوريتلريله محاط ومحدود اولوب، مساحهٔ سطحيه‌سى ٦٠١٥٧ مربع كيلومتره واهاليسى ٤٦٥٨٦٢ كشيدر. اراضيسى طاغلق وپك مرتفع اولوب، مياه جاريه‌سنك برطاقى، بحر محيط متعدله دوكلك اوزره، غربه، برطاقى مكسيقه كورفزينه منصب اولمق اوزره شرقه، برقاچى ده بعض كوللره منتهى اولمق اوزره، شماله طوغرى آقيور. اراضيسنك پك مساعد اولماسيله زراعتى كرى اولوب، كومش معدنلرى چوقدر.

زاقاريا { زكريانك محرفيدر. [«زكريا» ماده‌سنه مراجعت اولنه.]

زاقاريا { سنت — (St. Zacharie) ٧٤١ تاريخ ميلاديسندن ٧٥٢ تاريخنه‌دك پاپالق ايدوب، لومباردلرى صلحه مجبور ايتمش؛ وبرچوق وقوعاته قارشى تبعه‌سنى حمايه ايتمش؛ وتصدقات وخيراتيله شهرت بولوب، واتيقان كتبخانه‌سنى دخى تأسيس ايلمش ايدى. عن اصل روم اولوب، اعزه صره‌سنه كچيرلمشدر. ماردك ١٥ نده يورطيسى اجرا اولنور.

زال { خرافاتله قاريشيق ايران تاريخ قديمنده مشاهير قهرمانلاندن سام بن نريمانك اوغلى ومشهور رستمك پدرى اولوب، سيستان حاكمى ايدى. طوغديغنده صاچى بم بياض اولمغله، اوغور صايلميوب، برطاغه آتلمش، وكويا اوراده سيمرغ طرفندن اعاشه اولنمشيدى. بناءً عليه بو قهرمان عائله‌سنك سيمرغه منسوبيتلرى اولوب، كويا بو طير موهوم رستمك ياره‌لرى اوزرينه‌ده قناديني كزديررك ابى ايدر ايمش. شاهنامه زاله پك اوزون برعمر ويروب، پدرى نريمانله وبعده اوغلى رستمله برابر پيشداديانك صوك حكمدارلريله كيانيانك ايلك حكمدارلرينه خدمت ايتمشدر. صاچنك بياضلغندن طولايى، «قوجه قارى» معناسيله زال تسميه اولنمشدى؛ وبياضنك صارى‌يه مائل اولمسندن (زال زر) دخى دينلير. (كابلستان) حاكمى مهرابك قيزى رودابه‌يى تزوج ايدوب، رستم بوندن طوغمشدى؛ اسفنديار رستمك النده مقتول اولدقده، اوغلى بهمن برحيات بولنان زالى حبس ايتمكله، محبسده وفات ايتديكى مرويدر.

زالق { سجستانده حصون وقصورى چوق برناحيه اولوب، ٣٠ تاريخ هجريسنده عبد الله بن عامر جانبندن مرسول ربيع بن زياد يديله فتح اولنمش، وبرچوق اسرا آلنوب، مال فراوان دخى غنيمت ايدلمش ايدى.

زالوقوس { (Zaleucus) يونان قديم حكماسندن اولوب، قبل الميلاد ٧٠٠ تاريخلرنده طوغمش، ولو قريالى‌لره قانون وضع ايتمش ايدى. زانينك كوزلرينه ميل چكلمكه مجازاتى بوقانون اقتضاسندن اولوب، كندى اوغلى بوجنايتى ايتمكله، كنديسى جزاى قانونيسنى ويرمك ايستديكى حالده، اهالينك توسط وابرامى اوزرينه، اوغلنك يالكز بركوزينى چيقارمغه راضى اولمش، لكن ديكرينه بدل كندى كوزلرندن برينى چيقارمش ايدى.

زام { جام قصبه‌سنه بعض جغرافيون عرب طرفندن ويريلن اسمدر. [«جام» ماده‌سنه مراجعت اولنه.]

زامبز { (Zambèze) آفريقانك بيوك ايرماقلرندن اولوب، ۱۰° عرض جنوبی جهتنده (موتايامو) ونام ديكرله (اونده) مملكتنك اراضئ مجهوله‌سنده نبعانله، جنوب شرقی‌يه طوغری جريان ايده‌رك، وصاغ وصولدن منبعلری هنوز مجهول برچوق انهار آله‌رق، ۱۸° عرض جنوبی خط موهومنه واصل اولنجه، شرقه، بعده شمال شرقی‌يه، صكره ينه شرقه و۲۱° طول شرقی‌يه واصل اولدقده، جنوب شرقی‌يه دونه‌رك، وينه صاغ وصولدن بيوجك برايكی نهر آله‌رق، (موسامبيق) مملكتی ساحلنده برچوق قوللره بالتشعب، مملكت مذكوره ايله مداغاسقار جزيره‌سی آره‌سنده‌كی موسامبيق جدولی تعبير اولنان دكيزه دوكيلور. مذكور قوللردن برينك منصبنده پورتكيزليلرك (كليمانه) اسكله‌سی بولنيور. منابعی حذای بحردن ۱۲۰۰ متره‌دن زياده يوكسك اولوب، كوللر وبطاقلقلرله مملو بريردر. ايرماق تا يوقاريلرده ۶۰۰ و ۹۰۰ وبعض يرلرده ۱۵۰۰ متره وسعتنده اولوب، بربرينی متعاقب برطاقم اوچوروملردن دوشمكله، دهشتلی شلاله‌لر تشكيل ايديور،كه بونلردن (غونه) شلاله‌سنك ۱۳ واونك آلتنده‌كی ايكی شلاله‌نك برلكده ۵۶ متره ارتفاعی واردر. (غوآندو) نهرينی آلدقدن وايلك دفعه شرقه طوغری دوندكدن صكره، انكليزلرك (ويقتوريا) تسميه ايتدكلری (موزی‌اوآتونيا) شلالهٔ مشهوره‌سنی تشكيل ايديور. بوراده ايرماق ۱۱۹ متره‌لك ارتفاعدن بردن بره بر اوچورومه دوشوب، زياده‌سيله كوپورور، وشلاله‌نك يوقاريسندن ۲۰۰ متره يوقاری‌يه برطاقم بخار ستونلری قالقار، وبك اوزاقدن ايشيديلير بركورلته حاصل اولور. آمريقانك مشهور (نياغاره) شلاله‌سنك ايكی بچق مثلی نسبتنده يوكسك اولان بوشلاله طبيعتك اك زياده شايان تماشا عجايبندندر. بوشلالهٔ غريبه‌دن (قافوئه) نهرينی آلديغی محله يعنی ايكنجی دفعه اوله‌رق شرقه دونديكی يره قدر دها درت شلاله تشكيل ايده‌رك، بورالرده اكی ۲۴ متره‌يه قدر طارلشير و ۹ متره درينلكی واردر. جنوب شرقی‌يه دوندكدن صكره (تته) قصبه‌سی اوكنده وسعتی ۲۵۰۰ متره ايسه‌ده، منصبنه قريب ينه طارلاشوب، (لوپاته) طاغلرندن كچركن يالكز ايكی اوچ يوزمتره كنيشلكی واردر. مجراسنك آشاغی طرفنده (سانه)يی كچدكدن صكره، صولدن (نياسه) بيوك كولنك آياغی اولان (شيره) نهرينی آلوب، مذكور كول ايله كسب اختلاط ايدر.

زامبز آفريقانك اوچنجی نهری عد اولنوب، قونغو ايله نيجردن كوچك ونيلدن بيوكدر. مجراسنك طولی ۲۶۶۰ كيلومتره، وحوضه‌سنك مساحهٔ سطحيه‌سی ۱۴۳۰۰۰۰ مربع كيلومتره در. داليه‌سی ۸۰۰۰ مربع كيلومتره وسعتنده اولوب، قوللرينك بعضلری دائمی صورتده سير سفائنه صالح اولديغی حالده، بعضلری قوراقلق موسملرنده بطاقلغه تحول ايدوب، تمساحلرله طولودر. هر بری بك بيوك بر نهر اولان متعدد تابعلرينك باشليجه‌لری: لوثه، لونغه، اثونغو، ليبا، ليامبی، چوبه (ونام ديكرله غوآندو)، غوآی، قافوئه، لوآنغوا وشيره‌در. بونلردن لوآنغوا ۶۰۰ كيلومتره اوزوندر؛ قافوئه‌نك ۳۰۰ وغوآينك ۲۵۰ متره وسعتی واردر. زامبز حوضه‌سنك قسم اعظمی پورتكيز مستملكاتندن عد اولنيورسه‌ده، دولت مشارالیهانك هنوز تماميله كشف اولنه‌ميان او واسع يرلرك اوزرينه هيچ برحكمی اولميوب، يالكز سواحلنده ونهر مجراسنك كنارلرنده بعض تجارتكاهلر تأسيس ايتمشدر.

زامبزيا { (Zambézie) آفريقای جنوبينك قسم وسطيسنده آنف‌البيان (زامبز) ايرماغی حوضه‌سندن عبارت واسع بر ير اولوب، شرقاً بحر محيط هندی ساحلنجه اوزانان موزامبيق، غرباً بحر محيط آطلاسی بوينجه ممتد اولان (آنغوله) مملكتلريله محدوددر. شرق وغرب جهتنده‌كی مذكور مملكتلر پورتكيز دولتنك مستملكاتندن اولمغله، زامبزيا دخی بودولته تابع عد اولنيورسه‌ده، بوتابعيت صرف اعتباری اولوب، زامبزيانك ذاتاً اكثر يرلری هنوز مجهولدر. مياه جاريه‌سی چوق واراضيسی كوزل ومنبتدر. نباتاتی زياده‌سيله نشو ونما بولور. بعض نهرلرينك كنارلرنده وبطاقلق يرلرده (چچه) تعبير اولنور بيوك برنوع سيوری سينكی واردر، كه حيوانی صوقمغله برابر اتلاف ايدر.

زامری { (Zamri) اسرائيل حاكملرندن اولوب، قبل‌الميلاد ۹۱۸ تاريخنده زمام اداره‌يی دردست ايتمش ايسه‌ده، حاكمكه انتخاب

اولنان (آمری) طرفندن (تارسه) ده محاصره ایدیلوب، مسکنی احراق اولنمغله، محروقاً وفات ایتمشدر.

زاموره (Zamora) اسپانیانك (لئون) خطه‌سنده ومادریدك ۲۵۰ کیلومتره شمال غربیسنده اوله‌رق (دورو) ایرماغنك ساحل یمینی قربنده واقع بر تپه‌نك اوزرنده سنجاق مرکزی بر قصبه اولوب، ۱۰۰۰۰ اهالیسی، خراب بر قلعه‌سی، مصنع بر کلیساسی، عسکری مکتبی وبر اسکی سرایی وار در. حزن انگیز منظره‌لی بر قصبه اولوب، سوقاقلری طار وغیر منتظمدر. دباغخانه و بویاخانه‌لریله شابقه و یوك منسوجات ومسکرات فابریقه‌لری واردر. ۷۴۸ تاریخ میلادیسنده غزاة مسلمینك الینه کچوب، بعده آستوریا حکمداری آلفونس طرفندن ضبط اولنمش ایسه‌ده، ۹۸۵ ده قرطبه حاکمی منصور طرفندن استرداد و تخریب اولنمش؛ و ۱۰۹۳ ده (سید) اسمیله مشهور بر اسپانیول طرفندن ضبط اولنمش ایدی.

زاموسق (Zamosk) لهستانك (لوبلین) ایالتنده ولوبلینك ۸۰ کیلومتره جنوب شرقیسنده اوله‌رق (ویپرز) نهری اوزرنده مستحکم بر قصبه اولوب، ۶۶۰۰ اهالیسی، داخلی وخارجی اعدادیه مکتبلری، کتبخانه‌سی، تیاتروسی، موم وبز فابریقه‌لری ودباغخانه‌لری واردر.

زامولقسیس (Zamolxis) اسکی تراکیا خطه‌سی اهالیسنك معبودلرندن اولوب، اولولرك ارواحی بوکا کیتدیکنه اینانیرلردی. ظن اولندیغنه کوره یونانده تحصیل ایتمش وبقای روحه دائر مواعظ ویرر بر حکیم اولوب، بعدالموت آلهه صره‌سنه قونمشیدی.

زامه (Zama) مغرب اقصاده طنجه‌نك تقریباً ۱۵۰ کیلومتره جنوب غربیسنده بر مدینهٔ قدیمه ایدی، که میلاددن ۲۰۲ سنه اول روما سردارلرندن (اسکیپیون)ك اوراده قرتاج سرداری مشهور آنیباله چالدیغی غلبه ایله شهرت بولمشدر. الیوم (زوارم) اسمیله یاد اولنور.

زانزال یعقوب — (J. Zanzale) یعقوبیه مذهب عیسویسنك مؤسسیدر. [«یعقوب زانزال» ماده‌سنه مراجعت اولنه.]

زانطه یاخود زاکینتو (Zante, Zacynthus) یونانه تابع جزایر سبعه‌نك بری اولوب، موره ساحل غربیسنك ۲۰ کیلومتره غربنده و (کفالونیه) جزیره‌سنك ۱۲ کیلومتره جنوبنده واقعدر. شمال غربیدن جنوب شرقی‌یه بویی ۳۷ و عرض اعظمی ۲۰ کیلومتره‌در. مساحهٔ سطحیه‌سی ۴۳۸ مربع کیلومتره اولوب، ۴۴۰۷۰ اهالیسی واردر. آطه‌نك بویجه بر طاغ وساحل شرقیسنه متوازیاً برصره تپه‌لر ممتد اولوب، ساحل جنوبیسنده‌کی کورفزه قریب محلی اووه‌در. طاغلری اشجارله وبایرلری اراضئ مزروعه ایله مستوردر. (هیری) تسمیه اولنان مذکور طاغك اك یوکسك ذروه‌سی ۷۵۶ متره ارتفاعنده‌در. طوپراغی اراضئ برکانیه‌دندر. نهری یوغیسه‌ده، پیکارلری چوقدر. باغلری و زیتون، پورتقال، لیمون، نار، شفتالی وسائر میوه آغاجلری چوق و یمشلری پك کوزلدر. پترول وکوکورد معدنی دخی واردر. هواسی پك کوزل وصاغلامدر. سواحلی دیك و صرب اولوب، یالکز جنوب وشرق شمالی جهتلرینه سفائن یناشه‌بیلیر. — ساحل شرقیسنده واقع زانطه قصبه‌سی اولدقجه ایشلك بر اسکله اولوب، ۲۰۰۰۰ اهالیسی واردر.

زاویه طرابلس غرب ولایت وسنجاغنده و سنجاغك قسم غربیسنده برقضادر.

زاهد (میرزا زاهد الدین بن میرزا کام بخش) دهلی ملوك تیموریه‌سندن شاه عالمکیرك نسلندن بر شاعردر. مرتب دیوانی واردر.

زاهد العلماء (ابو سعید منصور بن عیسی) مشاهیر اطبای عربدن اولوب، نصرانی المذهب ونسطوری ایدی. بنی مرواندن نصیر الدوله‌نك خدمت طبابتنده بولنوب، بونك پك چوق احسانلرینه نائل اولمشیدی. حکمدار مشارالیه میا فارقینده بیوك بر بیمارستان یعنی خسته‌خانه بنا ایتدیرمشیدی. تألیفاتی بر وجه زیردر: «کتاب البیمارستانات»، «کتاب فی الفصول والمسائل والجوابات»، «کتاب فی المنامات والرؤیا»، «کتاب فیما یجب علی المتعلمین لصنعة الطب تقدیم علمه»، «کتاب فی امراض العین ومداواتها».

زاهد کیلانی کبار مشایخدن اولوب، ملوك صفویه‌نك جداعلاسی

اولان شیخ صفی الدین اردبیلی بونك اخرت اوغلی ایدی .

زاهدی { (ابو الراجیا مختار بن محمد) اسمنه نسبتله معروف تفسیرك وبعض شرحلرك صاحبی اولوب، ٦٥٨ تاریخ هجریسنده وفات ایتمشدر . سکاکینك شاگردی ایدی .

زاهر { (ابو مجزأة — بن اسود الاسلمی) صحابه‌دن و تحت الشجره‌ده بیعت ایدنلردن اولوب، بعده کوفه‌ده ساکن اولمش، وبعض احادیث شریفه نقل ایتمشدر . — (زاهر بن حرام الاشجعی) دخی صحابه‌دن اولوب، بدر غزاسنده حاضر بولنمشدر. روایته کوره اهل بادیه‌دن اولوب، جناب نبوی‌یه بادیه هدیه‌لری کتیرردی؛ وحضرت رسول الله (صلعم) کندیسنی سوور، احیاناً ملاطفه بیورورلردی .

زائده { (یاخود زبیده) صحابیاتدن اولوب، حضرت عمر بن الخطاب (رضه) ك آزادلیسی ایدی. کثرت عبادتله مشهوره ایدی . کندیسندن بعض احادیث شریفه روایت اولنمشدر . — (زائده بن حواله) دخی صحابه‌دندر .

زائر { (شیخ محمدفاخر) هندستان شعراسندن اولوب، (اله آباد) لیدر . ١١٦٤ ده وفات ایتمشدر .

— هندستان شعراسندن بو مخلصله تخلص ایدر دیگر بر ذات دخی واردر .

— ایران شعراسندن دخی بر (زائر) اولوب، همدانلیدر . هندستانه دخی سیاحت ایتمشدی . شو بیت اونکدر :

از بس که وختزا عرق شرم حجابست
عکس تو در آیینه چو گل در ته آبست

زاییر { (Zaïre) آفریقانك اك بیوك ایرماغی اولان (قونغو) نك نام دیگریدر .

[« قونغو » ماده‌سنه مراجعت اولنه .]

زباء { بریة الشامده حکومت سورمش اولان ملوك عمالقه‌دن عمر بن الضرب بن حسانك قیزی اولوب، پدری جذیمة الابرش طرفندن مغلوباً ترك حیات ایتدکده، صاحبهٔ ترجه یرینه کچمش؛ وجذیمه‌یی قتل ایله اخذ ثار ایتمش ایسه‌ده، بونك کوله‌سی (قصیر) ك خدعه‌سیله دشمنلری الینه کچه‌رك، کندی کندینی تسمیم ایتمشدی . میلاد عیسی (عم) دن آز صکره جریان ایدن بو وقوعات بر طاقم ضروب امثاله مصدر اولوب، کتب ادبیهٔ عربیه‌ده مذکوردر. زباء صاچنك چوقلغی و اوزونلغیله مشهوره اولوب، اسمی دخی بوکا دلالت ایدر .

زباد { افریقیه‌ده (یعنی تونسده) بر یر اولوب، نقلهٔ حدیثدن (مالك بن حبر الزبادی) نك وطنیدر .

زباله { مکهٔ مکرمه ایله بصره آره‌سنده‌کی طریقك اوزرنده جامع وچارشیسی اولان بیوك بر قریه اولوب، ایام عربدن (یوم زباله) اسمیله معروف وقوعاتك مجراسیدر .

زباله { (بنت عتیبه بن مرداس) عرب شاعره‌لرندن اولوب، همشیره‌سی (خدله) ایله و (لعین منقری) ایله مهاجاتی واردر .

زبدانی { سوریه‌ده دمشق شام ایله بعلبك آره‌سنده برناحیه اولوب، (بردی) نهری بو ناحیه‌ده نبعان ایدر . ٣٠٠٠ قدر نفوسی واردر . صلاح الدین ایوبی ایله فرنکلر آره‌سنده واسطهٔ مخابره اولان (عدل زبدانی) نك وطنیدر .

زبده { روم‌ده یعنی آناطولیده بر قصبه اولوب، ابوعبیده بن الجراح حضرتلری طرفندن فتح ایدلمش اولدیغی کتب فتوحده مذکوردر.

زبراء { بادیة الشامده بر یر اولوب، حضرت ابا بکر (رضه) زماننده وقوع بولان فتوحات صره‌سنده مذکوردر .

زبرقان { (بن اسلم) صحابه‌دن وآل ذی لعوه‌دن اولوب، قوت وجسارتیله مشهور ایدی . کربلا وقعهٔ دلسوزنده عبید الله بن زیادك عسکری میاننده بولنوب، حضرت امام حسین (رضه) میدان جدالده مبارز طلب بیوردقلرنده، صاحب ترجه چیقوب، حضرت امامه کیم اولدیغنی صوردقدن صکره « اوغلم ، بن حضرت نبی ذیشانك، سنی قوجاغنده طوتدیغی حالده، دوه‌یه بینمش اولدیغنی کوردم ؛ یارین روز محشرده سنك قانکله اوکنه چیقه‌مام » دیه‌رك کری دونمشدی .

— (ابو عیاش زبرقان بن بدر التمیمی) دخی صحابه‌دن اولوب، کرك جاهلیتده وکرك اسلامده قو-

منك سیدی ایدی . طقوزنجی سنۀ هجریه‌ده بنی
تمیمدن مبعوثاً نزد حضرت نبویه‌یه کلوب ، شرف
اسلامله مشرف اولمش ؛ و قومنك صدقه‌سنك جمعی
کندیسنه احاله بیورلمش ایدی . اهل رده وقوعاتنده
کندیسی ایمانده ثبات کوستردیکندن ، حضرت ابوبکر
وصکره حضرت عمر (رضهما) جانبلرندن دخی اعزاز
بیورلمشیدی . حسن وجمالیله مشهور اولوب ، (قمر
النجد) لقبیله تلقیب اولنمشیدی . طبیعت شعریه‌سی
دخی اولوب ، شو برایکی بیت اونکدر :

نحن الملوك فلا حی یقاومنا
فینا العلاء وفینا تنصب البیع
ونحن نطعمهم فی القحط ما اکلوا
من العبیط اذا لم یونس القلع

زِبَطره } ملطیه‌ایله سمیساط آره‌سنده برقصبه
اولوب ، ابوعبیده بن الجراح حضر-
تلری طرفندن فتح ایدلمش اولدیغی کتب فتوحده
مسطوردر . شمدی خراب اولسه کرکدر .

زبو } (Zébu) فیلیپین جزایرینك (بیسایه)
زمره‌سنده وتفروس جزیره‌سنك شر-
قنده اوله‌رق ۱۰َ ۱۲۱° ایله ۳۵َ ۱۲۱° طول
شرقی و ۲۵َ ۹° ایله ۱۱° عرض شمالی آره‌سنده
واقعدر . بویی ۸۰ کیلومتره اولوب ، ۲۰۰۰۰۰
اهالیسی واردر . مرکزی ساحل شرقیسنده واقع
و ۸۰۰۰ اهالیلی جامع اولان (زبو) قصبه‌سیدر .
بوجزیره ۱۵۲۱ تاریخ میلادیسنده مشهور (ماجلان)
طرفندن کشف اولنمش ، وکاشفی اوراده قتل اولنمشدر .

زبیب } (بن ثعلبة التمیمی العبدی) صحابه‌دن
وحضرت عایشه (رضها) نك اعتاق
ایتدیکی غلاملردن اولوب ، کندیسندن بعض احادیث
شریفه منقولدر .

زبید } یمن ولایتنك حدیده سنجاغنده وحد-
یده‌نك جنوبنده اوله‌رق بو قصبه ایله
محا آره‌سنده تهامه‌ده وهمنامی برواد ینك ایچنده
قضا مرکزی برقصبه اولوب ، مأمون خلیفه‌نك آدملر-
ندن (زیاد) طرفندن یاپلمش بر سوری وخیلی ایشلك
تجارتی واردر . وقتیله پك اهمیتلی اولوب ، مشاهیر
علمادن برچوق ذواتك مسقط رأسی بولنمشدر . ـــ
زبید قضاسی شمالاً نفس حدیده قضاسیله ، شرقاً
حدیده سنجاغنه تابع جبل ریمه وتعز سنجاغنه تابع اب
وعدین ، جنوباً ینه بوسنجاغه تابع محا قضالریله ، غرباً
دخی بحر احمرله محاط اولوب ، یالکز قسم شرقیسی
طاغ اتکلرندن وقصوری تهامه‌دن عبارتدر . هواسی
صیجاق اولوب ، اراضیسی پك منبتدر . باشلیجه محصو-
لاتی : بیاض وقیرمزی دوره ، سیسام ، توتون ، مصر ،
چویت ، پاموق ، بویا ، لوسه تعبیر اولنور بر نوع
فصولیه ، قاربوز وسائره‌دن عبارتدر .

زبیده } (ام جعفر ـــ بن جعفر بن ابی جعفر
منصور) هارون الرشیدك عم زاده-
سی وزوجه‌سی اولوب ، خلیفۀ مشارالیهه واردیغنده
اجرا اولنان سور مثلی نامسبوق واقع اولمشدر .
صاحبۀ ترجمه زیاده‌سیله حسن وجماله وعقل وذکا
وادب وتربیه‌یه و فصاحت و بلاغت وطبیعت شعریه‌یه
مالکه اولمغله ، هارون الرشیدك فوق العاده محبت
ورعایتنه نائل اولمشیدی . خیرات وحسناته میلی دخی
زیاده اولوب ، برای حج جانب حجازه کیتدیکنده ،
حسابسز صدقه‌لر واحسانلر طاغیتمش ایدی . (عین
زبیده) اسمیله معروف صوبی مکۀ مکرمه‌یه اجرا
واساله ایتدیرمش ، ودها نیجه تأسیسات خیریه‌یه
موفق اولمش ایدی . تبریز شهری دخی جملهٔ مؤسسا-
تندندر . ورع ودیانتی دخی مکمل اولوب ، قرآن کریمی
حفظ ایتمش یوز جاریه‌سی اولمغله ، هر کیجه دائره‌سنده
برختم ایتدیریلیردی . خلفای عباسیه‌دن امین بن
هارونك والده‌سی اولوب ، نوبت خلافت مأمونه انتقال
ایتدیکنده ، بونك امراسندن طاهر ذوالیمینین صاحبۀ
ترجمه حقنده حقارتی روا کوره‌رك ، اموالنی مصادره
ایتمش اولدیغندن ، زبیده پك فصیح ومؤثر بر مکتوب
وبر نظم یازوب ، جانب خلیفه‌یه تقدیم ایتمش ؛ ومأمون
متأثر اولوب ، اموالنی اعاده ایتمکله برابر ، حقنده پك
چوق رعایت ایلمش ایدی . زبیده زوجندن واوغلندن
صکره اوله‌رق ۱۱۶ تاریخ هجریسنده وفات ایتمشدر .
شو برایکی بیت مذکور نظمندندر :

اخیر امام قام من خیر عنصر
وافضل راق فوق اعواد منبر
ووارث علم الاولین وفخرهم
الی الملك المأمون من ام جعفر
کتبت وعینی تستهل دموعها
الیك ابن عمی من جفونی ومحجری

زبیدیه } آنفة الترجمه زبیده‌یه منسوب
اولمق اوزره ، بغدادده ایکی محله
وسائر طرفلرده بعض معموره‌لر وار ایدی .

زبیر { (بن العوام بن خویلد بن اسد بن عبدالعزی بن قصی بن کلاب) کبار صحابه‌دن وعشرهٔ مبشره‌دن اولوب، حضرت خدیجة الکبری (رضها) نك برادر زاده‌سی وحضرت رسول الله (صلعم) افندمزك خاله‌سی صفیه بنت عبد المطلبك اوغلی ایدی. اون بش یاشنده ایکن اسلامه کلوب، بوشرفه نائل اولانلرك دردنجی ویا بشنجیسیدر. الك اول اسلامده سل سیف ایدن حضرت زبیر اولوب، برکون مکهٔ مکرمه‌ده حضرت نبی ذیشان (صلعم) طوتلدی دیه ایشیتمکله، قلیجنی چیقاره‌رق، تخلیصنه شتاب ایتمکده ایکن، رسالتپناه افندمزه راست کلمکله، دعای نبویلرینه نائل اولمش ایدی. ابتدا حبشه وبعده معیت حضرت نبویده مدینه‌یه هجرت ایتمش؛ وبدر، احد، خندق، حدیبیه، خیبر، مکه، حنین وطائف غزوه‌لرنده حاضر بولنوب، بر چوق جریحه‌لر آلمشیدی. مصرك فتحنده دخی حاضر بولنمشیدی. حضرت نبی محترم (صلعم) افندمزك «ان لکل نبی حواریاً وحواری الزبیر بن العوام» بیورمش اولدقلری موثوقاً مرویدر. حضرت عمر فاروق (رضه) ك ارتحالدن اول خلافته نامزد بیوردقلری آلتی (اصحاب الشورا) نك بری زبیر بن عوام ایدی. کندیسی ثروت وسامانه مالك اولوب، بتون وارداتنی فی سبیل الله تصدق ایدردی. حضرت عثمان بن عفان وعبدالرحمن بن عوف (رضهما) وسائر صحابهٔ کرام طرفندن اولادلرینه وصی تعیین بیوریله‌رق، یتیملرینه کندی مالندن نفقه ویرر، وکندی ماللرینی حفظ و وقایه ایدردی. جمل وقعه‌سنده حضرت طلحه (رضه) ایله برابر حضرت علی (رضه) ه قارشی حضرت عایشه (رضها) ایله بولنوب، اوصره‌ده جانب مرتضویدن برطرفه چکیله‌رك: «خاطرکده میدر اوکون که ایکیمز نزد حضرت نبویده اوتوردیغمز حالده، حضرت نبی بنم یوزمه باقوب کولدی، وبن ده کولدم، وسن او وقت ابن ابی طالب لطیفه‌دن خالی اولماز دیدیککده، لطیفه دکلدر، لکن ایکیکز مقاتله ایده‌جکسکز؛ وسن ظالم اوله‌جقسك بیوردیلر» دینجه، حضرت زبیر بونی درخاطر ایده‌رك، قتالدن ال چکمش، و وادی السباعه چکیلوب، نماز قیلارقن ایکن، ابن جرموز طرفندن شهید اولمشدر. بو وقعهٔ مؤلمه هجرت نبویه‌نك ٣٦ نجی سنه‌سی جمادی الاولی سنك یکرمنجی پنجشنبه کونی وقوع بولوب، حضرت زبیر شهادتنده ٦٧ یاشنده ایدی. ابن جرموز نزد حضرت مرتضوی‌یه کیدوب، وقوع حالی بیان، وقلیجنی تقدیم ایلدکده، حضرت مرتضی «بوقلیج چوق دفعه حضرت رسول الله (صلعم) ه چوق خدمتلر ایتمشدر» بیوردقدن صکره، «ابن صفیه‌نك قاتلنی جهنمله تبشیر ایت» بیوره‌رق، زیاده‌سیله کدر وتأسف ایتمش؛ وجنازه‌سی نمازنی کندیلری قیلمشدر. حضرت زبیر اسمرجه وآز صقاللی لطیف الوجه برذات ایدی. رضی الله عنه.

زبیر { صحابه‌دن بو اسمله ایکی ذات دها واردر: بری (زبیر بن عبد الله الکلابی) در، که ایام جاهلیتدن حضرت عثمان (رضه) ك زمان خلافتنه دکین برحیات بولنمش؛ وبرروایتده رؤیت نبی (صلعم) شرفنه نائل اوله‌میوب، صحابه‌دن روایت ایتمشدر. — دیکری (زبیر بن عبیدة الاسدی) در، که مدینهٔ منوره‌یه الك اول هجرت ایدنلردندر.

زبیری { (ابو بکر بن حسن) نحویوندن اولوب، «الابنیة فی النحو» عنوانیله برتألیفی واردر. ٢٧٩ ده وفات ایتمشدر.

زبیفچه { صربیه حدود جدیده سنده وآوروپایه کیدن دمیر یول خطی اوزرنده برقریه اولوب، کمرك مدیریتی اتخاذ اولنمشدر.

زجاج { (ابو اسحق ابراهیم بن السری بن سهل) مشاهیر نحویوندن اولوب، ابتدا جامجیلقله مشغول ایکن، بعده تعلم نحوه هوس ایدوب، امام مبردك درسنه دوام ایتمش؛ وبو علمده ید طولی قزاندقدن صکره، عبیدالله بن سلیمان طرفندن اوغلی قاسمك مؤدبلکنه نصب اولنمش؛ وبوندن خیلی ثروته مالك اولمش ایدی. «کتاب المعانی فی القرآن»، «کتاب الفرق بین المؤنث والمذکر»، «کتاب فعلت وافعلت»، «الرد علی الثعلب فی الفصیح» عنوانلی کتابلری وسائر آثار ادبیه‌سی واردر. مقتدر باللهك زمان خلافتنده ٣١١ تاریخنده، سکسان یاشنی متجاوز اولدیغی حالده، بغدادده وفات ایتمشدر.
— (ابو بکر احمد بن الحسین الزجاج) دخی نحویوندن اولوب، مطیع باللهك زماننده دردنجی قرن هجری اواسطنده یاشامشدر.

زجاجله { قرطبه‌ده بر محله و مقبره اولوب، بعض مشاهیر بوکا نسبتله یاد او- لنورلر.

زجری { ایران شعراسندن اولوب، ملوک صفویه‌دن شاه طهماسب ماضی‌یه منسوب ایدی. شو بیت اونکدر:

قاصد یعنی زکفتهٔ خود انفعال برد
تاکی دروغ نقل کند از زبان تو

زحله { جبل لبنان مستقل متصرفلغنده و بعلبکدن آلتی ساعتلق مسافه‌ده قضا مرکزی برقصبه اولوب، ۱۰۰۰۰ اهالیسی واردر. جبلده واقع برطاقم سدلر اوزرینه مؤسسدر. قضا قصبه ایله برقریه‌دن عبارتدر.

زخمی { هندستان شعراسندن اولوب، ابتدا برهمی المذهب ایکن، اود حکمدار- لرینك منشیلك خدمتنده بولندقدن، ومهاراجه‌لغه نائل اولدقدن صکره، ۱۲٦٤ ده دین اسلامی قبول، و۱۲٦۷ ده ارتحال ایتمشدر. فارسی، عربی، ترکجه، انکلیزجه وسانسکری لسانلرینه آشنا ونثر ونظمه مقتدر ایدی. شو قطعه اونکدر:

زقتلم آن جفاجو هم پشیمانی کشید آخر
که بعد از مردم پردر گرفتاری ندید آخر
چو میکفتم که مردم درغمت باور نبود اورا
بحمد الله که اوحرکم بچشم خویش دید آخر

زخی { (العنبری) صحابه‌دن اولوب، حضرت عایشه (رضها) نك اولاد اسماعیلدن بر غلام ایستمی اوزرینه، جانب رسالتپناهیدن کندیلرینه ویریلن درت غلامك بری اولمغله، فخر کائنات افندمز بونلرك باشلرینی و یوزلرینی مسح بیو- ره‌رق، حقلرنده دعا ایتمشلردی.

زر { (بن عبدالله بن کلیب الفقیمی) صحابه‌دن و مهاجریندن اولوب، خوزستانی فتح ایدن عسکر مسلمین امراسندن ایدی، وجندیسابور محاصره‌سنده بولنمشدی. — (ابو مریم زر بن جیش الاسدی) کبار تابعیندن اولوب، زمان جاهلیته یتیشمش، و ۸۳ تاریخنده یوز یکرمی یاشنده وفات ایتمشدر. حضرت عمرو علی (رضهما) ایله ابن مسعود- دن روایت ایتمشدر. قرآن کریمك نکاتنه واقف و فاضل بر ذات ایدی.

زراب { تبوك طریقنده بر یر اولوب، حضرت فخر کائنات (صلعم) افندمز تبوکه عزیمتلرنده بو محلده برمسجد بنا بیورمشلردی.

زراره { صحابه‌دن بروجه زیر اوچ ذاتك اسمیدر: (زراره بن جزی) که مروانك زمان حکومتنه‌دك برحیات بولنمش؛ واوغلی عبدالعزیز معاویه زماننده یزیدك معیتنده قتل او- لنمشدر. — (زراره بن عمرو النخعی) که نخع وفدنده نزد حضرت نبوی‌یه کلوب، کورمش اولدیغی بررؤیایی نقل ایتمکله، تعبیر معجزه آمیزنی ایشیتمش ایدی. — (زراره بن قیس الانصاری النجاری) که یمامه وقعه- سنده شهید اولمشدر.

زراعه { شام وفلسطینده بواسمله برچوق قر- یه‌لر ومحللر بولنوب، موصلك شرق جهتنده ونینوی خرابه‌لری قربنده دخی بیوك برقریه اولدیغنی یاقوت حموی بیان ایدیور.

زراعین { فلسطینده جنیندن ایکی ساعتلق مسافه‌ده بر قریه اولوب، ملوك اسرائیل زماننده (یزرئیل) اسمیله بیوجك برقصبه ایدی، ودار الملك دخی بولنمشدی.

زرافشان { ترکستانده بر نهردر، که بخارا خانلغنك قسم شرقیسی حدود شمالیه‌سنده بوزلی دره‌لردن نبعانله، روسیه‌نك الندە بولنان سمرقند ایالتی ایچنده ایکی صره طاغلر آره‌سنده غربه طوغری جریان ایده‌رك، واووه‌یه ایندیکنده برچوق قوللره آیریله‌رق، سمرقند شهرینك شمالندن بالمرور، بخارا خانلغنه کیرو، وبخارا شهرینك شمالندن کچه‌رك، جنوب غربی‌یه طوغری برقوس تشکیل ایتدکدن صکره، جیحونه واصل اولمازدن قوملرك ایچنده محو اولور. مجراسی تقریباً ٦۰۰ کیلو متره اولوب، وادیسی فوق العاده منبت ودلنشیندر. میا- هنك قسم اعظمی سقی اراضیده صرف اولنه‌رق، ٤۸۰۰۰۰ یکی دونم اراضی اروا ایدر. بووادینك میوه‌لری دخی مشهوردر. مجراسنك یوقاری قسمنك جنوب جهتنده واقع برصره طاغلر دخی بو اسمله یاد اولنور. — روسلر سمرقند ایالتنك بووادیده واقع سنجاغنی دخی زرافشان اسمیله تسمیه ایتمشلردر. بو سنجاغك مساحهٔ سطحیه‌سی ۰۰۰،۰۰ ۵ مربع کیلومتره واهالیسی ۲۹۰۰۰۰ کشی اولوب، جمله‌سی مسلمدر.

زراوند { آذربیجانده‌کی ارمیه کولی کنارنده برقصبه اولوب، خصایصی کتب عربیه‌ده مفصلاً مسطور اولان ایلیجه‌سیله مشهور ایدی .

زربست { (Zerbst) آلمانیه‌نك (آنهالت) دوقه‌لغنده و (زوت) نهری اوزرنده اوله‌رق (دساد) ك ۲۰ کیلو متره شمال غربیسنده برقصبه اولوب، ۱۳۰۰۰ اهالیسی واردر. اسکی (آنهالت زنست) دوقه‌لرینك مقری ایدی .

زَرْدُشت { یاخود زرادشت (Zoroastre) اسکی ایرانیلرك شارعی و دین مجوسك موجدیدر. کیانیاندن کشتاسب بن لهراسبك زماننده بلخده ظهور ایدوب، دیولرك عبادتنی منع، وری نور وکوندوزدن و دیکری ظلمت وکیجه‌دن عبارت وبرنجیسی خیره ایکنجیسی‌ده شره مصدر اولمق اوزره، ایزد واهریمن اسملریله ایکی عنصره اعتقادی تلقین ایدیوردی. اعتقادات ونصایح حکیمانه‌یی حاوی (زند) اسمیله برکتاب دخی میدانه قو- یمشیدی، که (آوستا) عنوانلی تفسیریله برابر (زند آوستا) اسمیله الیوم مجوسیلرك کتاب مقدسیدر . کشتاسب زردشتك دینی قبول ایتدکدن صکره، کرك کندیسی وکرك اوغلی اسفندیار بودینك ایرانده نشرینه چالیشمش، وبو اغورده تورانیلرله بر چوق محاربه‌لر ایتمش؛ وبرچوق بیوك آتشکده‌لر تأسیس ایلمشلردر . اوندن اول ایرانیلر صابئیندن اولوب، سیاراته عبادت ایدرلردی. تحقیقات اخیره‌یه نظراً زردشت عن اصل هندلی اولوب، برهمنیلرك (دیوا) اسمیله عبادت ایتدکلری آلهۀ کثیره‌یی انکار ایله، بونلره شیاطین نظریله باقدیغندن، اورادن طرد اولنه‌رق، بلخ جهتنه کیتمش؛ وکشتاسب طرفندن حسن قبول کوروب، مذهب جدیدینی ایرانده نشر ایتمشدر. (زند) کتابنك لسانی دخی (سانسکری) تعبیر اولنان هند قدیم لساننه پك مشابه اولمغله، بوکا دلالت ایدر. زردشتك دینی حضرت عمر فاروقك زمان خلافتنه دکین ایرانده مرعی اولوب، خلیفۀ مشارالیه زماننده سعد ابن وقاص یدیله ایران فتح، وممالك اسلامیه‌یه ضم اولندقده، زردشتك دینی دخی منقرض اولمش؛ وایرانده قالان جزئی مقدار کبرلر، کوردکلری حقارت اوزرینه، هندستانه هجرت ایتمشلردر. الیوم هندستانده وعلی الخصوص بمبایده برقاچ یوز بیك کبرلر بولنوب، ایرانك (یزد) شهر- نده وسائر بعض طرفلرنده‌ده برقاچ نفوس بو دینه تابعدر. زردشتك کتابی اولان (زند آوستا) نك متنی وپهلوی لساننده‌کی شرحی آوروپالیلر طرفندن طبع وترجمه‌لری دخی نشر اولنمشدر.

زردنا { حلبك غرب جهتنده برکوچك قصبه اولدیغنی یاقوت حموی بیان ایدیور.

زرعه { صحابه‌دن بروجه زیر بش ذاتك اسمیدر: (زرعه بن خلیفه) که نزد حضرت پیغمبری‌یه کلوب، شرف اسلامله مشرف اولمشیدی . — (زرعه بن سیف بن یزن) که یمندن دیکر بعض ذواتله برابر، اسلامه کلدکلرینی اخبار ایچون، نزد حضرت نبوی‌یه بر ایلچی کوندروب، بعض وصایایی حاوی بر نامۀ سعادته نائل اولمشلردی. — (زرعه الثقری) که اصل اسمی اصرم اولوب، نزد پیغمبری‌یه ورودیله شرف اسلامله مشرف اولدقده، جانب رسالتپناهیدن زرعه تسمیه بیورلمشیدی . — (زرعه بن ضمرة العامری) که صحبتنده اختلاف واقع اولوب، اصح روایاته کوره رؤیت نبی (صلعم) شرفنه نائل اوله‌مامشدر . — (زرعه بن عبدالله البیاض) که بر حدیث شریفك راویسیدر .

زرق { خراسانده مرو قربنده برقریه اولوب، ملوك ساسانیه‌نك اخیری اولان (یزد جرد) ك اوراده واقع اولان قوتیله مشهوردر .

زرقاء { (الیمامیه) پك اوزاقدن کورمکده بین العرب اسمی ضرب مثل حکمنه کچمش بر قادین اولوب، زمان جاهلیتده یمامه‌ده یاشامشدر. — (زرقاء بنت عدوی) کوفه‌لی برخاتون اولوب، صفین محاربه‌سنده طرف حضرت مرتضویده بولنه‌رق، عسکری حربه تشویق یولنده پك فصیح مقاله‌لر ایراد ایدردی .

زرقالی { (ابو اسحق بن یحیی) اندلسده قرطبه مشاهیر ارباب هیئتندن اولوب، اصطرلابه متعلق ایجاد ایلدیکی آلات مختلفه ایله شهرت بولمشدر . ازیاجی دخی مشهور اولوب، بری (اسکوریال) کتبخانه‌سنده موجود و ۹۵۷ رقمیله مرقمدر .

— (اسحق بن یوسف زرقالی) دخی « الکافی فی

المواریث» عنوانلی کتابك مؤلفی اولوب، ٥٠٠ تاریخنده وفات ایتمشدر. کتاب مذکور پارس کتبخانه‌سنده موجود و ٧١٠ رقیله مرقمدر.

زرکشی (بدرالدین —) مؤلفیندن اولوب، ٧٩٤ ده وفات ایتمشدر. «اعلام الساجد فی احکام المساجد» عنوانیله تألیف و تفسیره متعلق «الاتقان فی علوم القرآن» و «التنقیح» عنوانلی کتابلری واردر.

زرنج سجستان یعنی سیستان مملکتنك مرکزی بر قصبه اولوب، حضرت عمر (رضه) ك زمان خلافتنده عاصم بن عدی طرفندن فتح اولنمشدر. ملوك صفاریه‌دن یعقوب بن لیث زرنجده بر چارشی یاپدیروب، کونده بیك درهمدن عبارت اولان کراسنی حجاجه وقف ایتمشدی. حکمدار مشارالیه برچوق صو یوللری دخی یاپدروب، زرنجی اعمار وتزیین ایتمشدی. بر چوق علما وسائر مشاهیرك مسقط رأسی بولنمشدر.

زرند کرمانده بیوك بر شهر و اصفهان ایله ساوه آره‌سنده بر قصبه ایدی.

زرندی «بغیة المرتجی» عنوانلی کتابك مؤلفی اولوب، ٧٥٠ تاریخنده وفات ایتمشدر.

زرنوج (یاخود زرنوق) ترکستانده خجندك اوته‌سنده مشهور برقصبه ایدی.

زرنوجی (برهان الدین) مشاهیر علمادن اولوب، کافهٔ علومدن باحث اولملق اوزره، «تعلیم المتعلم» عنوانیله برکتاب یازمشدر، که پارس کتبخانه‌سنده بولندیغی کبی، ١٧٠٩ تاریخنده دخی (رلاندو) معرفتیله (اوترخت) ده Enchiridion Studiosi عنوانیله ولاتینجه ترجمه‌سیله برابر طبع ونشر اولنمشدر.

زره افغانستانك سجستان خطه‌سنده برکول اولوب، بویی ١٦٠ واکی ٤٥ کیلومتره‌در. بوکوله (هلمند) نهری دوکیلور؛ وساحل جنوبیسنده ینه (زره) اسمیله بر قصبه واردر.

زرهون فاس قربنده برطاغ اولوب، قبائل کثیره ایله مسکون بولندیغی «معجم البلدان» ده مذکوردر.

زرین (بن عبدالله الفقیمی) صحابه‌دن اولوب، بنی تمیم وفدیله نزد حضرت نبویه وروده، حضرت فخر الرسل (صلعم) افندمز باشنی مسح بیورمرق، کندیسیله ذریتی حقنده دعا ایتمشلردی. حفیدی (کلثوم بن اوفی بن زرین) دیورکه:

جدی الذی مسح النبي جبینه
بیمینه ونا الجواد السابق

زشتوی (Zistovo) بلغارستانده طونه ساحلنده وروسجغك ٢٨ کیلومتره غرب جنوبیسنده سنجاق مرکزی بر قصبه اولوب، ١٢٤٨٤ اهالیسی واردر. محاربهٔ اخیره‌ده روسلر بو موقعده طونه‌یی تجاوز ایتمشلردر. — زشتوی سنجاغی شمالاً طونه مجراسیله، شرقاً روسجق، جنوباً طرنوه ولوچه، غرباً دخی پلونه وزاهوه سنجاقلریله محدود در.

زعازع یمنده عدن قربنده برقصبه اولدیغی جغرافیون عرب آثارنده مسطوردر.

زعبل صحابه‌دن اولوب، «تهادوا وتزاوروا فان الزیارة تنبت الود و الهدیة تسل السخیمة» حدیث شریفنك راویسیدر.

زعلاء یمنده صنعادن ایکی کونلك مسافه‌ده بر قلعه اولدیغی یاقوت حموی بیان ایدیور.

زغابه حجازده بر محل اولوب، خندق غزاسندن عودت بیوریلور ایکن، بو محل ایله جرف آره‌سنده قریشك اون بیك عسکرینه تصادف بیورلمشیدی. بو وقعه بر حدیث شریفده (یوم زغابه) اسمیله یاد بیورلمشدر.

زغاوه سودان غربیده واسع بر مملکت اولدیغی جغرافیون عرب آثارنده مسطور اولوب، آنجق ابو منصورك بو مملکتك شرقاً (نوبه) مملکتیله محدود اولدیغی بیان ایتدیکنه باقیلیرسه، سودان شرقیده اولمسی اقتضا ایدر. مؤلف مومی‌الیه بو مملکتك ٢١° عرض شمالیده بولندیغنی، واهالیسنك چبلاق کزوب حکمدارلرینه عبادت، وبونك یمکسز ایچمکسز یاشادیغنه اعتقا ایلدکلرینی‌ده علاوه ایدیور. خریطه‌لره نظر اولندقده، سودان شرقیده دارفورك قسم شمالیسنده (Zogawa) اسمیله برخطه کوریلیور، که موضوع بحث اولان زغاوه اولدیغنده شبهه قالمیوب، ابو منصورك تعریفی طوغری چیقیور. آنجق عرضی ٢١° اولمیوب، ١٠° ایله ١٥° آره‌سنده اولدیغی کبی، اهالیسی دخی فی یومنا هذا اوبله

عبادت واعتقاددن وارسته اولوب، دين اسلامله متدين‌درلر.

زَغَر { لوط (عم) ك قيزى اولوب، شامده ايمش اولديغى برقريه وبر بيكارك دخى بواسمله تسميه ايدلمش اولديغى «قاموس» ده مذكوردر.

زغفرانبولى { (وزبازدى صفرانبولى) قسطمونى ولايت وسنجاغنده وقسطمونينك ٨٠ كيلومتره غربنده اوله‌رق فيليوسه تابع صوغانلى نهرينه دوكيلن بر چايك اوزرنده واقع قضا مركزى بر قصبه اولوب، ٨٠٠٠ قدر اهاليسى، چارشيسى، متعدد جامع شريفى، رشديه وابتدائيه مكتبلرى، كتبخانه‌سى وفرنكى علتيله معلول اولانلره مخصوص خسته‌خانه‌سى واردر. قصبه ايكى طاغ آره‌سنده واقع اولمغله، يازين هواسى صيجاقجه اولد- يغندن، اهاليسى قصبه‌نك غرب جهتنده وايكى ساعتلق مسافه‌ده بولنان باغ وكوشكلرينه چيقارلر. — زغفرانبولى قضاسى سنجاغك قسم غربيسنى تشكيل ايدوب، شرقاً آراج وطاطاى، شمال شرقى جهتندن جيده قضالريله، شمال غربى جهتندن و غرباً بولى، جنوباً دخى كنغرى سنجاقلريله محدوددر. اولوس، افلانى و آق طاش ناحيه‌لريله برابر ٨٠ قريه‌دن مركب اولوب، يالكز ٣٣٥٠١ ى خرستيان وقصورى مسلم اولمق اوزره، ٥٤ ٢٧٧ اهاليسى واردر. اراضيسى عموميت اوزره طاغلق ايسه‌ده، بك كوزل باير ودره‌لريله اوفق اووه‌لرى دخى واردر. كنغرى سنجاغندن كلن صوغانلى صو ايله بوكادوكيلن آراج چايى وديكر برچوق دره‌لر، وقسم شماليسنده بارطين ايرماغنه تابع اووه چايى قضايى شق واروا ايدرلر. محصولات ارضيه‌سى بغداى، آرپه، مصر، يولاف، كتن، صفران، توتون، پاموق، صوغان، صوغان تخمى، اوزوم و سائر ميوه‌لرك انواعندن عبارت اولوب، ذخايرى محلنه كفايت ايتدكدن صكره، خيلى مقدارىده بارطين اسكله‌سندن اخراج اولنور. معمولات صناعيه‌سى كاوساله وسختيان ايله برلى كيربا- سندن عبارتدر. اورمانلرى تخميناً ٢٦١ مربع كيلو- متره وسعتنده اولوب، چام، كوكنار، كوركن، اخلا- مور، ميشه، چشير وسائر آغاجلر بولنمغله، خيلى كراسته قطع وبارطين وفيليوس اسكله‌لرينه نقل ايله استانبوله ارسال اولنور. چشير آغاجندن آوروپايه دخى كيدر. اوزومى ايى اولوب، چاوش جنسى دخى واردر. خيلى مقدار قورى اوزوم وپكمز وسركه‌دخى اخراج اولنور. مرعالرى چوق اولوب، قيون وكچى كبى حيواناتى وتفتك كچيلرى دخى واردر. اغنام رسومى سنوى ١٣٠٠٠٠ غروشه بالغ اولور. بر مقدار تفتك ايله كاوساله وسختيان دخى اخراج اولنور. درون قضاده ٢٨ جامع ومسجد، ٢ كتبخانه، ١٢ مدرسه، ١٣ تكيه، ١ رشديه، ١ مكتب ابتدائى، ١٧٣ مسلم و ٣ غير مسلم صبيان مكتبى، ٢ كليسا، ٢٤ خان، ١١ حمام، ٩٤٥ دكان، ٤٠ دكرمن، ٦١ صو حزارى، ٨٤ دباغخانه و ١٠٧ چشمه موجوددر. بارطين اسكله‌سندن مركز قضايه قدر مكمل برشوسه انشا اولنمشدر.

زغوا { فراتك ساحل غربيسنده و (بيره) دن يعنى بيره‌جكدن بر ميل مسافه‌ده اسكى برقصبه خرابه‌لرى اولوب، فرات اوزرنده بر كوپرى آثارى دخى اولديغنى ياقوت حموى بيان ايديور.

زَغوان { تونسك قربنده وجهت جنوبيه‌سنده مرتفع برطاغدر.

زِفتار { مصرده فسطاط قربنده بر قصبه اولوب، (منية زفتا) دخى دينلديكى «معجم البلدان» ده مذكوردر.

زفر { صحابه‌دن بروجه‌زير درت ذاتك اسميدر: (زفر بن اوس النصرى) كه حضرت فخر كائنات (صلعم) افندمزه يتيشمش ايسه‌ده، رؤيت وصحبتلرينه نائل اوله‌مامشدر. — (زفر بن حرثان) كه بنى كلفه‌دن اولوب، نزد حضرت نبوى‌يه كله‌رك، شرف اسلامله مشرف اولمشيدى. — (زفر بن زيد بن حذيفه) كه زماننده بنى اسدك اميرى اولوب، طليحه ادعاى نبوت ايتديكنده، بوذات اسلامنده ثابت قالمشيدى. — (زفر بن هاشم) كه برحديث شريفك راويسيدر.

زفير { (Zéphyre) باد صبادن كنايه اوله‌رق يونان قديم اساطيرى آلهۀ كاذبه‌سندن اولوب، شفق ايله روزكاردن كنايه اولان (اثوله) نك اوغلى وچيچكلر آلهه‌سى زعم اولنان (فلوره) نك زوجى اعتبار اولنوردى. كوزل وظريف برديلقانلى

صورتنده تصوير اولنوب، كلبك قنادلريله تجهيز اولنوردى.

زفيره { طرزون ولايت وسنجاغنده وتيره بولينك ١٨ كيلومترو غرب جنوبيسنده اوله‌رق قره دكيز ساحلنده بركوچك قصبه اولوب، (زفير يوم) اسميله برمدينهٔ قديمه‌نك محلنده واقعدر.

زفيرين { (St. Zéphyvin) — سنت ٢٠٢ تاريخندن ٢١٨ تاريخنه‌دك ميلادك پاپالق ايدوب، زماننده ايمپراطور (سور) خرستيانلرى تعقيب وتعذيب ايدردى. عندالنصارا اعزه‌دن معدود اولوب، اغستوسك ٢٦ سنده يورطيسى اجرا اولنور.

زقاق { (ياخود بحر الزقاق) اوروپاليلر عندنده (جبل طارق) دن غلط اوله‌رق (جبرالتار) ديلن و سبته بوغازى اسميله دخى معروف اولان بوغازك عربلر عندنده اصل اسميدر. [« سبته بوغازى » ماده‌سنه مراجعت اولنه.]

زكا { (ابو الحسن ـ الرومى الاعور) بنى طولونك اندراسندن صكره خلافت عباسيه جانبندن مصره كوندريلن ولاتدن اولوب، (تكين حزرى) يه خلف وبعده سلف اولمشدر. ٣٠٣ تاريخنده مقتدر بالله طرفندن نصب اولنه‌رق، ٣٠٧ ده عبيدالله فاطمى طرفندن افريقيه عسكرى كلوب، اسكندريه‌يى ضبط ايتمكله، اكثر اهالئ مصر شام طرفنه فرار ايتمكده ايكن، صاحب ترجمه لاجل المقابله اسكندريه‌يه عزيمت ايدوب، اثناى راهده جيزه‌ده وفات ايتمشدر. مدت ولايتى درت سنه ايله برآيدر.

زكتى { بتليس ولايتنك كنج سنجاق وقضاسنده برناحيه اولوب، شرقاً قلب، شمالاً چباقچور، غرباً پالو قضالريله، جنوباً دخى پيجار ناحيه‌سيله محدوددر. مركزى سنجاق مركزندن ٩ ساعتلق مسافه‌ده واقع اولوب، ناحيه ٤٥ قريه‌دن مركبدر. اهاليسى كرد وارمنيدن مركبدر. احتياجات محليه‌يه كافى اورمانلرى وجوز، الما، آرمود وطوت كبى اشجار مثمره‌سى واردر. قيشلرى پك ممتد اولوب، قار تشرين ثانيدن مارده قدر دوام ايدر. محصولات ارضيه‌سى آربه، بغداى، توتون، پانجار، شالغم وسائره‌دن عبارتدر. طاغلرنده بعض معادن بولنديغى مروى ايسه‌ده، هيچ برى چيقارلميور. قيا ايچنه اويولمش بعض مغاره‌لرى وسائر آثار عتيقه‌سى واردر. حيوانات وحشيه‌دن آيى، قورد، قراجه، تيلكى، طاوشان وطوموز بولنور. درون ناحيه‌ده ايكى مسجد وبرمدرسه موجوددر.

زكران { افريقيه‌نك جنوب بنده (تادمك) ناحيه‌سنك مركزى برقصبه اولوب (زنانه) بربرلريله مسكون اولديغى «معجم البلدان»ده مذكوردر.

زكره { (بن عبد الله) صحابه‌دن اولوب، بر حديث شريفك راويسيدر.

زكريا { انبياء بنى اسرائيلدن اولوب، حضرت يحيى (عم) ك پدريدر. ظهور عيسى (عم) دورنده برحيات اولوب، فلسطين واليسى هرود طرفندن حضرت يحيى اخذ وقتل اولندقده، حضرت زكريا (عم) اوغلنى قورتارمغه چاليشديغيچون، تعقيب اولنه‌رق، بيت مقدسه مربوط برباغچه‌ده بر آغاجك كوتوكنه صاقلانمش؛ وآغاجله برابر دستره ايله ايكيه بولنه‌رك، شهيد ايدلمشدر. آل عمراندن ايدى. اولاد آرزوسنده بولنمغله، زوجه‌سى اختيار اولديغى حالده، بحكمة الله تعالى كنديسندن حضرت يحيى (عم) تولد ايتمشدر. حلبده مقامى واردر.

— اسرائيليلر بيننده كوچك انبيا ديديكله معروف ذواتدن دخى بر (زكريا) واردر، كه اسفنديارك زماننده برحيات اولوب، بنى اسرائيلى بيت مقدسى تجديد وتعمير ايتمكه تشويق ايتمشدر.

— اسرائيل ملوكندن (زكريا بن يربعم) قبل الميلاد ٧٦٧ ده موقع حكومته چكمش؛ ويالكز آلتى آى حكومت سورمشدر.

— كهنهٔ يهوددن بر (زكريا) دها واردر، كه پدرينك خدمات سابقه‌سيله برابر، ملك (يوآس) ى عبادت اوثاندن منع ايتمك ايستديكيچون، بونك طرفندن قتل اولنمشدر.

زكريا افندى { (بيرام‌زاده) سلطان مراد خان ثالث دورنده مسند مشيخت اسلاميه‌يه چكن علمادن اولوب، آنقره‌ليدر. ٩٢٠ تاريخلرنده طوغوب، مملكتنده برمقدار تحصيل

ایتدکدن صکره، مصره کیده‌رك، اوراده اکمال تحصیل ایتمش؛ وشیخ علی مقدسی ایله درس شریکی بولنمشدر. علی‌الاصول دور مدارس ایدوب، ۹۸۱ ده حلب، ۸۵ ده بروسه، ۸۸ ده استانبول قاضیسی، ۸۹ ده آناطولی قاضیعسکری اولمشدی. ۹۹۴ ده حجه کیدوب، ۹۷ ده روم‌ایلی قاضیعسکرلکنه و ۱۰۰۰ سنه‌سی رجبنده مقام مشیخته ارتقا اولنمشدر. بر سنه ایکی آی واون کون امور فتوابی اداره ایتدکدن صکره، ۱۰۰۱ سنه‌سی شوالنك اون ایکنجی کونی تهنیت بهار ایچون باب همایونده منتظر رخصت دخول ایکن، فجأةً وفات ایتمشدر. سلطان سلیم جامع شریفی قربنده بنا کرده‌سی اولان دارالحدیث جوار. نده مدفوندر. علوم متداوله‌یه وادبیات عربیه‌یه آشنا بر ذات اولوب، «هدایه» یه، تفسیر بیضاوی‌یه و «شرح مفتاح» ه حاشیه‌لر یازمشدر. مذکور دار الحدیثدن بشقه برمدرسه واطرافنده حجره‌لر انشا ایتمشدر. طبیعت شعریه‌سی دخی اولوب، اشعارنده (میلی) تخلص ایدردی.

زکریا افندی‌زاده { [«یحیی افندی» ماده‌سنه مراجعت.]

زکریا بن ابراهیم { [«معتصم بالله» ماده‌سنه مراجعت.]

زکریا بن الطیفوری { مشاهیر اطبادن اولوب، سریانی الاصل ایدی. خلیفه معتصم باللهك امراسندن (افشین) ك خدمت طبابتنده بولنمشدر. پدری طیفوری واوغلی اسرائیل بن زکریا دخی طبابتده متعیناندندر.

زکریا بن محمد الانصاری { مشاهیر علما و فقهاء شافعیه‌دن اولوب، مصرلیدر. ۹۱۰ تاریخنده وفات ایتمشدر. شرف غازینك «آداب القاضی» عنوانلی کتابنه «اعماد الرضا» عنوانیله برشرحی و «الاعلام والاهتمام» و «الفتاوی» عنوانلریله ایکی تألیف واردر. بو تألیفلرینك برنجی وایکنجیسی پارس کتبخانه‌سنده ۶۰۵ و ۷۰۶ رقملریله مرقم اوله‌رق موجوددر.

زکریا بن محمد القزوینی { مشاهیر علمادن اولوب، «عجائب المخلوقات» عنوانلی کتاب مشهورك مؤلفیدر. بوکتابی ۷۶۴ تاریخنده یازمشدر.

زکریا خان { (سیف الدوله بهادرجنك) نادرشاهك تجاوزنده لاهور حاکمی اولوب، ۱۱۵۸ ده وفات ایتمش؛ واوغلی (شاهنواز خان) وارثی اولمشدر.

زکی { ایران شعراسندن اولوب، همدانلیدر. شاه طهماسبك اردو سنده اتراکك خدمتنده بولنوردی. مرتب دیوانی واردر. شوبیت اونکدر:

آخر کشید بکنج قفس سیر گلشنم
درهیچ باغ نیست که راهی بدام نیست

— هندستان شعراسندن دخی بو مخلصله متخلص بری اولوب، عن اصل (مراد آباد) لی اولدیغی حالده، لکهنوده یاشامش، واورا حکمدارینك ملك الشعراسی اولمشیدی. مصنع تاریخلری وغزلیات وسائر اشعاری واردر. شو بر ایکی بیت اونکدر:

نظارهٔ بست جهان خرابرا
فرصت کست خیمه نشین حبابرا
دلخستگان عشق سؤالی اگر کنند
جانان حواله کن به تبسم جوابرا

زکیا { ایران شعراسندن اولوب، یزدلیدر. شو بیت اونکدر:

روز عمرت شب شد و در فکر اسبابی هنوز
برتنت هر موی صبحی گشت و درخوابی هنوز

زل { (Zell) پروسیه‌نك هانووره حکومتنده وهانووره‌نك ۳۸ کیلومتره شمال غربیسنده اوله‌رق (آلر) نهری اوزرنده بر قصبه اولوب، ۱۹۰۰۰ اهالیسی، داخلی مکتب اعدادیسی، کتبخانه‌سی وقلعه‌سی واردر. وقتیله (برونسویق لونبورغ) دوقه‌لرینك مقری ایدی.

زلاقه { (Zélaka) اسپانیاده باداپوزك ۱۵ کیلومتره شمالنده مشهور براسکی قلعه‌در. یاقوت حموی بو اسمله قرطبه قربنده بر محل اولدیغنی وبو محلده یوسف بن تاشفین ایله افرنج ملکی (اذفنش) آره‌سنده بر محاربهٔ عظیمه وقوع بولدیغنی بیان ایدیور. ایکیسی بر اولسه گرکدر. اسمی عربی اولوب، اوزرنده ثبوتی مشکل محل دیمکدر.

زلالی { ایران شعراسندن بروجه‌زیر اوچ ذاتك مخلصیدر:

زلالئ هروی، که قصاید وسائر اشعارده زماننك فریدی اولوب، ۹۳۱ تاریخنده وفات ایتمشدر. شو بیت اونکدر:

چشمی که بود لایق دیدار ندارم
دارم که از چشم خود ازیار ندارم

— زلالئ خوانساری، که حکیم خوانساری دیمکله شهیر اولوب، میرزا جلال اثیرك شاگردیدر. اون برنجی قرن هجری اوائلنده یاشامشدر. مثنویات وقصاید و سائره‌دن بر چوق اشعاری وارایسه‌ده، اکثری کربه شتر قبیلندندر. «محمود وایاز»، «آذر وسمندر»، «شعلهٔ دیدار»، «میخانه»، «ذره وخورشید»، «حسن کلوسوز»، و «سلیمان نامه» عنوانلریله یدی منظومه‌سی واردر. «محمود وایاز» عنوانلی منظومه‌سنی اکماله موفق اوله‌میوب، هندستان شعراسندن (عبدالحسین کره) اکمال، ودیوانتی ترتیب ایتمش؛ وطغرای مشهدی دیباجه‌سنی یازمشدر. شو برایکی بیت مثنویاتندندر:

کسی کز خرامش غم تخیزد
بلرزد کل ولی شبنم نریزد
که دل خود قطرهٔ اشکی سرنکونست
چو عاشق میشود دریای خونست

— زلالئ شیرازی، که مولانا اهلینك شاکردی اولوب، هندستانه رحلت، واکثر بلاد هندی کشت وکذار ایده‌رك، ۹٤۸ تاریخنده کجراتده وفات ایتمشدر. شو بیت اونکدر:

بیرخش غم نیست کر از سینه جان بیرون رود
عشق باجانست میترسم که آن بیرون رود

زلانده (Zélande) یعنی «ارض البحر» فلمنکك جنوب غربی قسمنده بر ایالت اولوب، (اسقو) ایله (موزه) ایرماقلرینك منصبلرنده تشکیل ایتدکلری جزایر و سواحلدن عبارت اولدیغی حالده، غرباً شمال دکیزیله وبلجیقه‌نك غربی فلاندره ایالتیله، جنوباً بلجیقه‌نك فلاندره ایالتیله، شرقاً برابانت، شمالاً دخی جنوبی هولانده ایالتلریله محاط ومحدوددر. مساحهٔ سطحیه‌سی ۱۷۸۵ مربع کیلومتره اولوب، ۱۹۹ ۲۳٤ اهالیسی واردر. مرکزی (میدلبورغ) شهریدر. اراضیسی پك آلچق اولمغله، نهرلرك صولری آلتنده قالمامق ایچون، سدلر یاپیلوب، سنوی بواغورده ایکی ملیون فرانقدن زیاده صرف اولنور. هواسی معتدل ایسه‌ده، صیتمه‌لیدر. طوپراغی پك منبت اولمغله برابر، زراعتده فوق العاده اهتمام اولندیغندن، حبوبات متنوعه ایله، کتنور، قولزه، خردال، پتاتس و سبزه‌لرك انواعی کثرتله حاصل اولور. یوك وپاموقدن ایپلك وانواع منسوجات ایله بیره ومسکرات وزیتون یاغی فابریقه‌لری چوقدر. کلیتلی بالیق دخی صید واخراج اولنور. سفائن اعمالنه مخصوص دستکاهلری‌ده چوقدر. بو ایالتك اراضیسی اراضئ جدیده‌دن اولوب، نهرلرك ایندیردکلری قوم وچاموردن متشکلدر.

زلانده (Nouvelle Zélande) — یکی بحر محیط کبیرده آوسترالیانك تقریباً ۲۰۰ کیلومتره شرق جنوبیسنده ایکی بیوك وبرقاچ کوچك جزیره‌نك هیئت مجموعه‌سی اولوب، ۳٤° ایله ٤۷° عرض جنوبی و ۱٦٤° ایله ۱۷۸° طول شرقی آره‌لرنده ممتد اولور. ایکی بیوك آطه‌دن شمالده بولنانی (شمالی آطه) وجنوبده‌کی دخی (جنوبی آطه) تسمیه اولنوب، اصل اسملری (ایقاماوی) و (تاوای پونامو) در. شمالیسنك شمالدن جنوبه بویی ۹۰۰ واکی ۲۸٤، وجنوبیسنك شمال شرقیدن جنوب غربی‌یه بویی ۹۰٦ واکی ۲۸۵ کیلومتره‌در. ایکیسیله اطرافلرنده‌کی جزایر صغیره‌نك جمعاً مساحهٔ سطحیه‌لری ۲٦۹ ٤۳۲ مربع کیلومتره واهالیسی ۸۳۰ ۵۲٦ کشیدر. جنوبی آطه مستطیل شکلنده بولنوب، بر شکل غیر منتظم ابراز ایدن شمالی آطه ایله برابر بر چیزمه رسمنی کوستریر. آره‌لرنده (قوق) بوغازی وبو بوغازك غرب جهتنده کنیش برکورفز بولنیور. شمالی آطه‌نك شمال شرقی ساحلنده «برکت قویی» اسمیله کنیش برکورفز، وبونك شمال غربیسنده و بو جهته ممتد اولان شبه جزیره‌نك مبدئنده دخی متعدد شعبه‌لره منقسم وبر چوق جزایری حاوی برقوی اولوب، بو قویده یکی زلانده‌نك مرکز اداره‌سی واك بیوك شهری اولان (اوقلاند) اسکله‌سی بولنیور. مذکور شبه جزیره دخی بر چوق کوچك قویلری حاویدر. یکی زلانده‌نك سواحلی ٤۸۰۰ کیلومتره طولنده اولوب، اك مشهور لیمان واسکله‌لری شمالی آطه‌ده مذکور اوقلاند و جنوبیده (دوندین) و لیتلتوندر. سواحله قریب کوچك آطه‌لری آز اولوب، اك اهمیتلیسی جنوبده‌کی (استوارت) آطه‌سیدر.

ایکیسنده‌ده بر صره طاغلر ممتد اولوب، هله جنوبی
آطه‌نك طاغلری پك مرتفعدر. ۲۰۰۰ متره‌دن
زیاده ارتفاعی اولان برچوق منطفی ومشتعل برکانلری
واردر. شمالی آطه‌ده سلسلهٔ جبالدن آیری اوله‌رق
وساحله قریب (روآپهو) و (آکوند) طاغلری
منفرد بر حالده بولنوب، برنجیسنك ۲۸۰٤
وایکنجیسنك ۲۳۵۱ متره ارتفاعی واردر. جنوبی
آطه‌ده (سوترن آلپ) سلسله‌سنك ۳۰۰ کیلومتره
وسعتی وبرچوق بوزلی دره‌لری اولوب، اك یوکسك
ذروه‌سی اولان (قوق) طاغنك ۳۷٦۸ متره ارتفاعی
واردر. بوسلسله‌نك شرق جهتنده ساحله قدر بر
طاقم اووه‌لر ممتد اولور. باشلیجه نهرلری شمالی آطه‌ده
مجراسی ۲۷۰ متره طولنده اولان (وایقاتی) وجنوبی
آطه‌ده (مولنیو) نهرلریدر. برچوق کوللری دخی
اولوب، اك بیوکلری شمالیسنده (تاوپو) وجنوبیسنده
(ته آناو) در. هواسی معتدل اولوب، میزان الحراره‌
نك عمومیت اوزره درجهٔ وسطیه‌سی ۱۲°، وشمالی
آطه‌ده حد وسطی اوزره یازین ۱۸° وقیشین ۱۰°،
جنوبی آطه‌ده دخی یازین ۱٦° وقیشین ۷° در.
اووه‌لرده نادراً قار یاغار. سواحل غربیه‌سنده پك
چوق یاغمور یاغار. جنوبی آطه‌ده وعلی الخصوص
سواحل غربیه‌سنده شدتلی روزکارلر وبورالر اکسیك
اولمیوب، شمالی آطه‌نك هواسی ایسه ملایمدر. حتی
سل رئه علتنه مبتلا اولانلر بوآطه‌ده پك چابق شفا-
یاب اولورلر.

یکی زلانده اراضیسندن ٥٤۰۰۰۰ یکی دونم
مزروع اولوب، مرعالرنده ۱٥ ملیون حیوانات رعی
اولنور. طوپراغی منبت اولوب، علی الخصوص شمالی
آطه پك محصولداردر. حاصل اولان ذخایر احتیاجات
محلیه‌یه کفایت ایتدکدن صکره بر خیلی مقداری‌ده
اخراج اولنور. علی العموم یکی زلانده اراضیسنك
ثلثانی قابل زراعت اولوب، قالان ثلثنده دخی کوزل
اورمانلر وآلتون، کومش، باقیر وکموز معدنلری
بولنیور. هله آلتون معدنی چوق اولوب، بر خیلی
یرلرنده اخراج اولنمقده ونهرلرك صولرنده دخی
بولنمقده‌در. دمیر، کوکورد، شاب معدنلری دخی
بولنیور. میاه معدنیه‌سی وایلیجه‌لری دخی چوق
اولوب، علل مختلفه‌یه نافعدر. آطه‌نك حیوانات اصلیهٔ
قدیمه‌سندن ممه‌لی حیوانات صیچان ایله کوپکدن عبا-
رت اولوب، قوشلرله بالیقلری ایسه پك چوق
ومتنوعدر. آوروپالیلر قیون وصیغیر جنسلرینی ادخال
وتکثیر ایتمشلردر. ییلان وسائر سملی حشرات بسبتون
مفقوددر. (موآ) تعبیر اولنان و۱۲ قدم ارتفاعی
اولان جسیم برنوع قوش یقین وقتلره قدر بو آطه-
لرده بولنوب، اخیراً جنسی منقرض اولمشدر. اشجار
ونباتاتی دخی اویله جسیم اولوب، دنیانك هیچ برطرفی
نباتاتنه بکزمز. ایکی آطه‌ده ۱٦٤۳ فابریقه وعملخانه
موجود اولوب، انواع منسوجات وسائره اعمال اولنور،
ومعادن ایشلنیر. ادخالات واخراجاتی همان مساوی
اولوب، تقریباً یوز یتمش ملیون فرانغه بالغ اولور.
باشلیجه اخراجاتی آلتون، باصدیرمه وات خلاصه‌سی،
یباغی، ذخائر وسائره‌دن عبارتدر. اسکله‌لرینه سنوی
تقریباً ۱٥۰۰ سفائن کیروب چیقیور. ایشلمکده
اولان دمیریوللری ۳۰۰۰ کیلومتره‌دن زیاده اولوب،
برچوق خطلر دخی دردست انشادر. آوروپا وآسیا-
دن کلن تحت البحر خط تلغرافی فلنك جدیدك سیدنی
شهرندن یکی زلانده‌نك (نلسون) قصبه‌سنه واصل
اولور. باشلیجه شهرلریله مقدار نفوسلری بر وجه
زیردر:

اوقلاند	٦٥۰۰۰	قریستچورچ	۲۹٦٥٥
دوندین	٤٦٦۱۱	ولینغتون	۲۷۸۳۳

بو آطه‌لر ۱٦٤۲ تاریخ میلادیسنده مشهور قپو-
دان (تاسمان) طرفندن کشف اولنوب، ۱۷٦۹ده
قپودان قوق شمالی آطه‌یی طولاشه‌رق، انکلتره
قرالی نامنه تصرف ایتمش، و۱۷۷۰ده جنوبی آطه‌یی
دخی بوکا الحاق ایلمش ایدی. اوندن صکره بر طاقم
میسیونرلر شمدی (روسل) قصبه‌سنك بولندیغی یرده
یرلشمشلرسه‌ده، یکی زلانده‌نك آوروپالی مهاجرلر
طرفندن اسکانی اصل ۱۸٤۰ تاریخ میلادیسندن
باشلامشدر. انکلتره دولتی تاریخ مذکورده یکی
زلانده‌یی رسماً تحت تصرفنه آلوب، ابتدا آوستراليا-
نك یکی جنوبی والس حکومتنه الحاق ایتمش ایکن،
۱۸٤۱ده آیریجه برحکومت حالنه قویمشدر. الیوم
کندینه مخصوص پارلمنتوسی اولوب، (ولینغتون)
شهرنده اجتماع ایدر. تعلیم وتربیه مجبوری ومجانا
اولوب، ۱۰۲۷ مکتب، ۸۱ ٦٦۳ شاکرد و۲٦۱۹

معلم ومعلمه موجوددر. اهالیسی اکثریت اوزره اسقوچیه‌لی اولوب، قسم اعظمی پروتستان و آزمقداری قتولیکدر. بو ایکی مذهبك هیچ بری رسمی دکلدر. اهالئ قدیمه‌سی اولان (ماثوری) قومنك افرادی آوروپالی مهاجرلرك ورودنده یعنی ۱۸٤۰ ده ۱۲۰۰۰ مقدارنده ایکن، ۱۸۸٦ ده یالکز ٤۲۰۰ کشیدن عبارت قالمشلردی. بونلر دخی کوندن کونه آزالمقده اولوب، قریباً جنسلری بسبتون منقرض اوله‌جق، وانکلیزلرله اولان اختلاطلرندن متولد ملزرده قانلری قاله‌جقسه‌ده، لسانلری واخلاق وعادات قدیمه‌لری نابود اوله‌جقدر. ماثوریلر ایری وکوزل آدملر اولوب، پولینسیانك هرطرفنه منتشر اولان عرق مخصوصه منسوب ایدیلر. انتقامه منهمك مرحمتسزجه آدملر اولوب، انسان اتی یر، ووحشیلك صوك درجه‌سنده بولنورلردی. کندی روایت واعتقادلرینه کوره، اجدادلری میلاددن اون اون بش عصر اول شمال جهتندن و (هاوایکی) تسمیه ایتدکلری برآطه‌دن کلوب، یکی زلانده‌ده یرلشمش؛ واوراده بولدقلری آوستراليا اهالیسنه مشابه زنجیلری قتل ایدوب، بعض افرادلریله‌ده اختلاط و امتزاج ایتمشلردی. سائر پولینسیالیلردن زیاده اسمر و دها چرکین اولملری‌ده بو اختلاطه شاهددر. یاریم عصر ظرفنده بونلر وحشیلك صوك درجه‌سندن مکمل بر مدنیته ایصال اولنه‌رق، بو کونکی کونده کره‌ٔ ارضك انکلتره‌نك بسبتون مقابلنده بولنان او جسیم آطه‌لر برایکنجی انکلتره حکمنه کچمشدر؛ وکوندن کونه اهالیسی واسباب عمران ومدنیتی تزاید ایتمکده‌در.

زلوقزوف (Zloczov) آوستریانك غالیچیا خطه‌سنده ولمبرغك ۸۰ کیلومتره شرقنده سنجاق مرکزی برقصبه اولوب، ٦۲۰۰ اهالیسی واردر. — زلوقزوف سنجاغی روسیه حدودنده اولوب، بویی ۹۰ و اکی ٦۰ کیلو متره واهالیسی ۲۳۵۰۰۰ کشیدن عبارتدر.

زلول مغربده رانیی (؟) نك شرق جهتنده برقصبه اولدیغنی یاقوت حموی بیان ایدیور.

زلیخا حضرت یوسف (عم) ی اشترا ایتمش اولان عزیز مصرك زوجه‌سی اولوب، نبی مشارالیهه تعشق ایتمکله، وصلتی تکلیف ایتدیکنده، حضرت یوسف بو معصیتی قبول ایتمدیکیچون، افترا ایدوب، یوسف (عم) ی زندانه آتدیرمشیدی. یدی سنه صکره حضرت یوسفك برائتی تبین ایدوب، مصر حکمدارینك بر رؤیاسنی دخی تعبیر ایتمسیله، زنداندن تخلیص ووزارته تعیننده، زلیخا طول قالمش وفقر وضرورته دوشمش اولدیغی حالده، بر سوقاقده یوسفی بکلیوب، کندینی طانیتدیرمش؛ وحضرت یوسف کندیسنی زوجه‌لکه قبول بیوروب، بو ازدواجدن ایکی اوغلی دنیایه کلمش ایدی. قرآن کریمده منصوص و (احسن القصص) وصفیله موصوف اولان بوقصه اکثر شعراء اسلام طرفندن وازآن جمله فارسیده نظامی وجامی وترکچه‌ده فضولی جانبندن سلك نظمه چکلمشدر. توراتده نامی راعیل اولوب، بعض تواریخ اسلامیه‌ده دخی بو اسمله ذکر اولنمشدر.

زمانشاه افغانستان حکمدارلرندن اولوب، احمد شاه ابدالینك تورونی وتیمور شاهك اوغلی ایدی. ۱۲۰۷ تاریخنده، پدرینك وفاتی اوزرینه، کابل تختنه قعود ایتمش ایدی. ۱۲۱۰ ده لاهوره کیدوب، دهلی‌یی دخی زیارت ایتمك عزمنده ایکن، هرات حاکمی بولنان کوچك برادری محمود شاه ممالکنه تجاوز ایتمکله، عودته مجبور اولمش؛ وآنجق ۱۲۱٤ ده موعی الیه محمود طرفندن اخذ، وبالاحصاره حبس اولنمشدی. ۱۸۳۰ تاریخ میلادیسنده انکلتره حکومتی کابل تختنه شاه شجاعی اوتورتمش ایسه‌ده، ۱۸٤۲ ده زمان شاه افغانستان حکومتی استرداد ایتمشدی.

زمانی قدمای شعراء عثمانیه‌دن ایکی ذاتك مخلصیدر: برنجیسی ادرنه‌لی اولوب، یاوز سلطان سلیم خانك اواخر سلطنتنده ارتحال ایتمشدر. شوبیت احمد پاشانك (آتش) قافیه‌لی غزلنه سویلدیکی نظیره‌سندندر:

دیدم یاره عذارکده ندر زلف سیه جانا
دیدی اول کوزلرم توری نیچون اولماز دخان آتش

— ایکنجیسی دخی ادرنه‌لی اولوب، آدی محموددر. ابتدا (ساعی) تخلص ایدردی. شهزاده سلطان مصطفانك خدمتنده بولنوب، مشارالیهك وقعه‌سنده نابدید اولمشدر. شوبیت اونکدر:

نكارك خاطری خطی اوجندن پرغبار آنجق
بنه آیینهٔ عالم نماده انكسار آنجق

زمانی { ایران شعراسندن دخی درت ذاتك مخلصیدر :

برنجیسی (ملا ـ) یزدلی اولوب، ملوك صفویه‌دن شاه عباس ماضینك خدمتنده بولنمشدر . خواجه‌نك دیوانه جواب یازمشدر. وفاتی ۱۰۲۱ ده‌در. شو بیت اوكدر :

یار ازكلبهٔ ما دوش ندانسته كذشت
لیك دانسته نپرسیدكه ویرانهٔ كیست

— ایكنجیسی اردستانلی اولوب، نقاشلقده دخی مهارتی وار ایدی. شورباعی اونكدر :

بی لعل لبت كر شكر ناب خورم
كویی بجكر خنجر قصاب خورم
بی روی تو هرمی كه بجـامم ریزند
آبست كه درتشنكیٔ خواب خورم

— اوچنجیسی سیستانلی اولوب ، اورا حاكم زاده‌لرندندر. شوبیت اونكدر :

منزل نكرده ایم زمانی دراین جهان
چون آفتاب بر سر دیوار عالمم

— دردنجیسی لاهیجانلی اولوب، صرف ونحو علمیله دخی اشتغالی وار ایدی. شوبیت اونكدر:

مكیدن لب شاهد وزخم كردن
نمك خوردنست وعكدان شكستن

زمبله { (Zemble) [« نوواية زمليا » ماده‌سنه مراجعت اولنه .]

زمپلین { (Zemplin) مجارستانده بر ایالت اولوب، شمالاً غالیجیا خطه‌سیله، شرقاً (اونغوآ) و (سابولقس) ، غرباً (آبابونوار) و (ساروش) ایالتلریله محدوددر. بوبی ۱۶۰ واكی ۴۵ كیلومتره اولوب، ۳۴۰۰۰۰ اهالیسی واردر. مركزی (اوبهلی) قصبه‌سیدر . منبت وادیلری ومشهور باغلری واردر .

زمخشر { خوارزمده بیوك برقریه اولوب، آنی الترجمه علامهٔ شهیر زمخشرینك مسقط رأسیدر .

زمخشری { (جار الله ابوالقاسم محمودبن عمر) مشاهیر علما وادبادن اولوب ، نحو وادبیات عربیه‌ده وتفسیر وحدیث وفقهده ید طولاسی وبوعلومك جمله‌سنده تألیفات عدیدهٔ معتبره‌سی واردر. ۴۶۷ تاریخنده خوارزمك زمخشر قریه‌سنده طوغوب، ۵۳۸ ده جرجانده وفات ایتمشدر . آثارینك اك بیوك واك مشهوری « كشاف » عنوانلی تفسیریدر. بوكتابی مكهٔ مكرمه‌ده یازوب، مدت مدیده معتكف كعبهٔ شریفه اولدیغیچون، (جار الله) عنوانینه نائل اولمشدر. سائر تألیفاتی: «ربیع الابرار» « انموزج » ، « المفصل » ، « المنهاج » ، « رئوس المسائل » ، « اساس البلاغه » ، « الفائق » ، « معجم الحدود » ، « مقدمة الادب » ، « دیوان التمثیل » ، « دیوان الرسائل » ، « دیوان الشعراء » ، « كتاب الاودیة والجبال » ، « المفرد والمؤلف » وسائره‌دن عبارتدر. معتزلی المذهب اولوب، حتی كشافك افتتاحنده « الحمد لله الذی خلق القرآن » یازمشیدی. بعده اولنان اعتراضات اوزرینه، « خلق » كلمه‌سنی « جعل » ه تحویل ایتمش ایسه‌ده، بوكلمه دخی معتزله عندنده « خلق » معناسنه كلیر.

زمرد { (بنت ابرق) مشاهیر محدثاتدن اولوب، سكزنجی قرن هجریده مصرده یاشامشدر. زمانی علماسندن مولانا اثیرالدینك زوجه‌سی و (تضار) ك والده‌سیدر. عصری مشاهیر محدثیننندن استماع احادیث شریفه ایدوب، بعده حدیث تدریسیله مشغول اولمش؛ و ۷۳۰ تاریخنده ارتحال ایتمشدر .

زمزم { مكهٔ مكرمه‌ده واقع مشهور بر قیو اولوب، حضرت ابراهیمك زوجه‌سی هاجر ویا اوغلی اسماعیل (عم) طرفندن حفر ویا كشف ایدلمش اولدیغی مرویدر. برروایتده بو قیو بعده املا ونابدید اولوب، عبدالمطلب طرفندن كشف وتطهیر اولنمش؛ وصویی مشارالیه یدیله حجاجه تقسیم اولنمغه باشلامش ایدی. كرك جاهلیتده وكرك اسلامده مقدس ومبارك عد اولنوب، صویی حجاج طرفندن اقطار بعیده‌یه نقل اولنور.

زمل { (بن عمرو العذری) صحابه‌دن اولوب، قومی طرفندن مبعوثاً نزد حضرت نبوی‌یه كله‌رك، شرف اسلامله مشرف اولمش، وجانب رسالتپنا هیدن كندیسنه قومنك ریاستیله برلوا اعطا بیورلمشیدی. زمل بولوایی حامل اولدیغی حالده، صفین محاربه‌سنده معاویه‌نك معیتنده حضرت علی‌یه قارشی حربه جرأت ایتمش ؛ و (مرج راهط) وقعه‌سنده قتل اولنمشدر .

زمیل { جزیره‌ده رصافه‌نك شرق جهتنده برمحل اولوب، حضرت ابابكر (رضه) ك زمان خلافتنده خالد بن ولید حضرتلری بو محلده بنی تغلب ایله برمحاربه ایتمشیدی.

زمین { ماوراء النهرده فرغانه ایله صغد آره‌سنده‌كی طریق اوزرنده بر قصبه اولوب، ترنجبینیله مشهور ایدی.

زمیندار { سجستان ایله غور آره‌سنده یعنی افغانستانده بر ولایت واسعه اولوب، (داور) اسمیله دخی معروف اولدیغنی یاقوت حموی بیان ایدیور.

زمینی { قدمای شعراء عثمانیه‌دن اولوب، استانبوللیدر. اسمی محموددر. ابتدا طریق علمه منسوب اولوب، بعده زعامته رغبت ایتمشیدی. شو بیت اونكدر :

دنیا قچان كه تازه‌لنوب نوبهار اولور
قانلو یاشمله یربوزی هپ لاله‌زار اولور

زناته { اندلسده سرقسطه (یعنی ساراغوسه)یه ملحق برناحیه اولوب، بعض علماء اسلامك وطنی بولنمشدر.

زنباع { (ابو روح — بن سلامة الجذامی) صحابه‌دن اولوب، فلسطینه كیدر كلیردی.

زنبره { صحابیاتدن اولوب، اوائل حالنده بنی مخزومدن برمشركك جاریه‌سی اولدیغی حالده، هدایت ربانیه ایله اسلامه كلمش اولدیغندن، افندیسی طرفندن پك چوق جور واذیت كوروردی. حضرت ابابكر صدیق (رضه) حالندن خبردار اولدقده، اشترا واعتاق بیورمشدی.

زنبیلی { [« علی افندی . [« زنبیلی — » ماده‌سنه مراجعت بیوریله .]

زنج { (بلاد —) جغرافیون عرب بو اسمی آفریقانك علی العموم زنجی عرقیله مسكون جهاتنه وبالخاصه باب المندبدن آشاغی اولان قسم شرقیسنه ویررلر. بووجهله (بلاد زنج) ایله (بلاد سودان)، برمعنا افاده ایتدكلری حالده، مسماری آره‌سنده فرق اولوب، سودان آفریقای وسطیدن عبارتدر.

اصل (زنجی) اسمی سیاه رنكلی، قالین طوداقلی، یاصی وباصیق برونلی، پك قیوریجق صاچلی، طار آلینلی، كوچك قفالی، چیقیق یاناقلی، قیصه وكری‌یه چكلمش چكه‌لی واوزون اللی وآیاقلی اولان عرق مخصوصه اطلاق اولندیغی حالده، عربلرك بلاد زنج اسمیله بتخصیص مراد ایتدكلری آفریقای شرقی یعنی سومالی وزنكباره اهالیسی پك‌ده بو عرقه منسوب دكلدرلر. بین العوام اكثریا یالكز رنكه باقیله‌رق، سیاه رنكلی آدملره زنجی نظریله باقیلیورسه‌ده، زنجیلرك یوقاریده برنبذه‌سی بیان اولنان علامات مخصوصه‌سنی حائز اولمیوب، طوداقلری اینجه، برونی دوزكون، آلنی واسع، قفاسی بیوك، سیماسی بیضوی ومستوی، ال وآیاق وپارمقلری معتدل اولان آدملر هرنه قدر، هوا واقلیمك تأثیراتیله، سیاه اولسه‌لر، ینه عرق زنجی‌یه منسوب عد اولنمیه‌رق، عرق قافقاسیدن عد اولنملری اقتضا ایدر. سودانك هر طرفنه یایلمش اولان غالالر، حبشلیلر، سومالیلر وسائر برچوق آفریقا اقوامی بوقبیلدندر. [«سودان» و «زنكبار» ماده‌لرینه مراجعت بیوریله .]

زنج { باشلیجه عراق عربده ساكن زنجیلردن مركب برطائفه اولوب، ٢٥٥ تاریخ هجریسنده خلیفهٔ عباسی مهتدی باللهك زماننده نسل علی (رضه) دن اولمق ادعاسنده بولنان (علی حبیب) اسمنده برشخصك تحت ریاستنده رفع لوای بغی ایده‌رك، بصره وواسط جهتلرینی ضبط، واون بش سنه خلفای عباسیه عسكرینی اشغال ایتدكدن صكره، ٢٧٠ تاریخنده معتمدك زمان خلافتنده برادری موفق بالله طرفندن كلیاً تنكیل ایدلمشلردر.

زنجان { (یاخود زنكان) ایرانده آذربیجان ایله جبال (یعنی عراق عجمی) آره‌سنده و ابهر ایله قزوین بیننده اوله‌رق سفیدروده تابع (زنجان رود) اوزرنده برشهر اولوب، مشاهیر علما وادبای اسلامدن برچوق ذواتك مسقط رأسی بولنمشدر.

زنجبار { زنكبارك معربیدر. [« زنكبار » ماده‌سنه مراجعت بیوریله .]

زند { زردشتك كتابنك اسمی اولوب، بوكتابك محرر بولندیغی لسانه دخی بو اسم

ویرلمشدر. بولسان الیوم بسبتون متروك و منسی
اولوب، کتاب مذکورك صحیفه‌لرندن بشقه هیچ بر
اثرده باقی دکلدر. زردشتك محل ظهوری اولان
بلخ وخراسان وافغانستان جهتلرنده مستعمل بولنمش
اولدیغی مظنوندر. ساسانیلرك اوائل دورنده بیله
ایران مجوسیلری بو لسانی آکلامیه‌میوب، مذهب
وآیینلرینك دستور العملی اولان کتاب مذکوری
لسان پهلوی‌یه ترجمه ایتمکه مجبور اولمشلردی. زند
لسانی هندك لسان قدیمی اولان (سانسکری) لسا-
ننه پك قریب ومشابه اولوب، حتی آوروپانك مستشر-
قین محققینی بوقرابت ومشابهته استناداً زندك متننی
استخراج وترجمه‌یه وحتی زند لسانك قواعد صرفیه-
سیله لغت کتابنی دخی ضبط وتحریره موفق اولمشلر-
در. بولسانك پهلوی وفارسیدن زیاده سانسکری
لسانیه مشابهتی وخیلی اسکی زمانلرده دخی ایران
اهالیسی طرفندن آکلاشیله‌مامسی بر شبهه‌یه محل
براقیور، که اوده لسان مذکورك هیچ بروقت ایرانده
زبانزد اولمامسیله، هنددن مطرود اولدیغی مظنون
اولان زردشتك کندی کتابی کندی لسان مادر
زادنده یعنی هندده مستعمل بولنمش اولان سانسکری
لسانك برشعبه‌سنده یازمش اولمسی احتمالیدر. ساسا-
نیلرك زماننده بری زند کتابی سریانیجه‌دن مأخوذ
اولان پهلوی حروفیله محرر بولنیورسه‌ده، کیانیان
زماننده ایرانیلرك وعلی الخصوص بلخ جهتنده بولنا-
نلرینك سریانیلرله اختلاط ومناسبتلری اولمدیغندن،
بوکتابك ابتدا یا بعض آثار قدیمهٔ ایرانیه‌ده کوریلن
میخ یازیسیله ویاخود هند حروفیله یازلمش اولمسی
محتملدر.

زند { ایرانده الیوم حکومت سورمکده اولان قجار سلاله‌سندن اول حکومت
سورمش برسلاله اولوب، مؤسسی (زند) اسمیله
معروف برقومه منسوب عبدالکریم خاندر. بو ذات
نادرشاهك اردوسنده برعادی نفر ایکن، بعده علی
مردان خانه تابع اولمش؛ وعلی مردان خان نادرشا-
هدن صکره ظهور ایدن فترت زماننده اصفهانی ضبط
ایدوب، ملوك صفویه نسلندن (شاه اسماعیل) نامنده
برچوجغی تخته اوتورتمش ایدی. علی مردان خانك
وفاتنده صاحب ترجمه برینه کچوب، اسماً حکمدارلغی
مشارالیه شاه اسماعیله ترکله، کندیسی وکیل نامنی
آله‌رق، وبعض رقبا وخصماسنه غلبه چاله‌رق، بتون
ایرانه مالك اولمش؛ وکندیسی عادل وخیرخواه برذات
اولمغله، زراعت وتجارت ومعارف احیا ایده‌رك،
اکثریت اوزره مقر اتخاذ ایتدیکی شیرازی اعمار
وتزیین ایلمشدی. ۱۱۹۳ ده عبدالکریم خان وفات
ایدوب، یرینه کچن برادری (ذکی خان) بدخو
برآدم اولمغله، چوق زمان دوام ایده‌میوب، متعاقبا
ملك عبدالکریم خانك ایکنجی اوغلی ابو الفتح خانه
نصیب اولمش ایسه‌ده، بوده کوشك وسفیه بر آدم
اولمغله، عمیجه‌سی صادق خان تخته کچمش؛
و۱۱۹۶ ده یکنی علی مراد خان تخت‌نشین اولمش؛
وبودخی غوائل ایله کچن قیصه برحکومتدن
صکره ۱۱۹۹ ده وفات ایدوب، صادق خانك
اوغلی جعفر خان وارثی اولمشدر. بونك زماننده
سلالهٔ حاضره‌نك مؤسسی آقا محمد خان ظهور ایله،
ایرانك اکثر طرفلرینی ضبط ایتدیکندن، جعفرخانك
النده یالکز فارس ایله کرمان قالمش ایدی. ۱۲۰۳ده
جعفر خان تسمیم اولنوب، اوغلی لطف علی خان،
هنوز کنج اولدیغی حالده، حاجی ابراهیمك سعییله تخته
کچمشدی. خیلی نفوذه مالك اولان مرقوم
حاجی ابراهیمله بونی چکه‌مین لطف علی خان آره‌سنده
منافرت وقوع بولمغله، لطف علی خان آقا محمد قاجاره
قارشی عسکر سوق ایتدکده، حاجی ابراهیم شیرازی
ضبط ایتمش؛ ولطف علی خان بونی خبر آلنجه، کری
دونوب، شیرازی استرداده چالیشمقده ایکن، آقامحمد
قاجار اوستنه عسکر سوق ایده‌رك، وقوع بولان
محاربه‌ده لطف علی خان غالب کلمش ایسه‌ده، برخد-
عه‌یه قاپیلوب، غلبه‌سندن استفاده ایده‌مه‌مش؛ وکر-
مانه قاچوب، تحصن ایتمش ایسه‌ده، چوق وقت
مقاومت ایده‌میوب، آقا محمدك الینه اسیر دوشمش؛
وبونك امریله کوزلری چیقاریلوب، طهرانه ارسال،
واوراده وفات ایلمشدر. یدی حکمداردن عبارت
اولان زند سلاله‌سی بونکله نهایت بولمشدر.

زندورد { واسط قربنده بولنمش برقصبه اولوب، واسطك تأسیسنده خراب
اولمشدر. منصور بغدادی تأسیس ایتدکده بونك
قپولرینی اورایه نقل ایلدیکی مرویدر.

زنده { رومده یعنی آناطولینك شرق جهتنده بر قصبه اولوب، ابو عبیده بن الجراح حضرتلری طرفندن فتح ایدلمش اولدیغنی یاقوت حموی بیان ایدیور .

زنده { (میرزا زنده‌لی) ایران شعراسندن اولوب، ساوه‌لیدر. قلندرانه بر عمر سورمشدر. شو بیت اونكدر :

کر خدنکی بردل آید زان کمان ابرومرا
مونسی باشد بزیر خاك در پهلو مرا

زنده‌رود { (یاخود زند رود) ایرانده اصفهان شهری ایچندن كچر بر نهردر، كه صوینك لطافت و خوشكوارلغیله مشهوردر. بو نهر شهر مذكور ایله كاشان آره‌سنده‌كی طاغلردن نبعانله، جنوب شرقی‌یه طوغری جریان ایده‌رك، اصفهانك آلت طرفنده قوملرده محو اولور. اوراده باتوب كرمانده چیقدیغی روایت اولنیورسه‌ده، بو روایت احتمالدن بعید كورینور.

زنطه { (Zentha) اشقودره كولنك اسم قدیمی اولوب، قبل الفتح اوجوارلرده تشكل ایتمش اولان بركوچك حكومت دخی بو اسمله معروفدر. [«اشقودره كولی» ماده‌سنه مراجعت بیوریله .]

زنطه { (Zenthe) مجارستانك (باقس) ایالتنده و (تیسه) نهری اوزرنده اوله‌رق (قیس قنژه) نك ١٤ كیلومتره جنوبنده برقصبه اولوب، ٢٠٠٠٠ اهالیسی واردر .

زنق { اندلسده بر قصبه اولوب، مشاهیر متكلمیندن زنقینك مسقط رأسی اولدیغی «معجم البلدان» ده مذكوردر .

زنكاباد { دیاله نهرینك ساحل غربیسنده حدود ایرانیه قربنده وبغداد ایله موصل ولایتلری حدودنده بركوچك قصبه اولوب، مقدما ناحیه مركزی ایدی .

زنكبار { (Zanzibar) آفریقانك ساحل شرقیسی قارشیسنده بر آطه وبو آطه‌نك اوزرنده بر شهر ایله آطه‌نك قارشیسنده بر مملكت واسعه‌یه ویریلن اسمدر.

زنكبار آطه‌سی بحر محیط هندیده و آفریقا ساحلنك ٢٠ كیلومتره آچیقنده اوله‌رق، ٦°٢′ عرض جنوبی ایله ٣٧° طول شرقیده واقعدر. شمالدن جنوبه بویی ٨٠ واكی ٢٥ كیلومتره اولوب، تقریباً ٢٠٠٠٠٠ اهالیسی واردر. خط استوایه قریبتی جهتیله هواسی پك صیجاق، ویاغمورلری چوق اولمغله، رطوبتلی ایسه‌ده، ملتم روزكارلریله تعدیل اولنه‌رق، صاغلامدر. اراضیسی پك منبت واو اقالیمه مخصوص بیوك وواسع یاپراقلی نباتات واشجارله مستوردر. اهالیسی كاملاً مسلم اولوب، قسم اعظمی عماندن اورایه كچمش عرب وبر قسمی زنجیدر. زنكبار حاكمنك تحت اداره‌سنده وانكلتره دولتنك تحت حمایه‌سنده بولنیور.

— زنكبار شهری آطه‌نك ساحل غربیسنده اولوب، ٨٠٠٠٠ اهالیسی واردر. زنكبار حاكمنك مقری اولوب، ساحل بویجه درت بشی قاتلی كوزل ابنیه‌سی وداخلده بعض قلعه‌لری، قلعه‌سی، متعدد جوامع شریفه‌سی و آفریقا والهند وجزیرة العربله پك ایشلك تجارتی واردر. پورتكیزلیلرك النده بولندیغی زماندن بری بو شهر اسرا تجارتنك اك ایشلك بربازاری حكمنه كچمش ایكن، اخیراً حاكم زنكبارك انكلتره دولتیله ایتدیكی معاهده اوزرینه، بو تجارت منفوره‌یه ختام ویرلمشدر.

— زنكبار مملكتی (رووومه) ایله (جوبه) نهرلرینك مجرالری آره‌سنده واقع اولوب، خط استوادن ١١° عرض جنوبی‌یه قدر ممتد اولور. جنوباً پورتكیزه تابع موزامبیق مملكتیله، شرقاً بحر محیط هندی ایله، شمالاً دخی سومالی بلادیله محدود اولوب، آفریقانك ایچنه طوغری نره‌یه قدر ممتد اولدیغی مجهول و بناءً علیه حدود غربیه‌سی غیرمعیندر. عرب بحریونی اوته‌دن بری اورالره یناشوب، اجرای تجارت ونشر اسلام ایتمكله، قرن سابقده مسقط امامی ابتدا جزیره وشهری وكیده‌رك زنكبار سواحلنی ضبط ایتمش؛ وبعده امامك ایكی اوغلندن بری زنكباره انتقال ایله، بو مملكتی مستقل بر حكومت اسلامیه صورتنه قویمشدر. زنكبار حكومتی بوندن مقدم آفریقانك اك قوتلی حكومات اسلامیه‌سندن اولوب، جزیره وسواحلده یرلشمش اولان عرب تجارندن بشقه، عربلر مملكتك ایچ طرفلرینه وتاتانغانیقه

ونيازه كوللرينه قدر يايلەرق، كوزل چفتلكلر وتجارتكاهلر تأسيس ايتمش؛ وتنبللك وشقاوتله مألوف اولان سياهى مشركلرى دين اسلامه جلب ودعوت ايدەرك، بونلره برطريق تمدن آچمشلرايدى. ايچ طرفلرده عربلرله يرلى وحشيلر آره‌سنده اختلاف وقوع بولدقجه، انكلتره يرليلرى التزام ايدەرك، وبونلره يوز ويرەرك، حركات وحشيانه‌لرينه رواج ويرمشدر. بو موانعه قارشى ديكر بر حامى ايدنمك اوزره، حاكم سابق سيد برغش آوروپايه سياحتله، آلمانيايه تقرب ايتمش ايسه‌ده، آلمانلر بو مناسبات دوستانه‌دن بالاستفاده، انكلتره دولتيله اويوشەرق، وزنكبار مملكتنك قسم شماليسنى وجزيره و شهر ايله حاكمك حمايه‌سنى انكليزلره براقەرق، كنديلرى بو قطعهٔ واسعه‌نك قسم جنوبيسنى ساحلدن غرباً تانغانيقه كولنه وشمالاً نيازه كولندن جنوبا نياسه كولنه‌دك (شرق آلمان آفريقه‌سى) اسميله بيوك بر مهجر تشكيل ايتمشلردر. رسماً سواحلى ينه زنكبار حاكمنه براقشلر سه‌ده، حقيقتده سواحله دخى كنديلرى حاكم اولوب، قلمرولرينى ساحله قدر تمديد ايتمشلردر. بو وجهله زنكبار مملكتى بوكونكى كونده اعتبارى بر اسم اولوب، خطهٔ مذكوره خريطه‌لرده (شرق انكليز آفريقاسى) و (شرق آلمان آفريقاسى) اسملريله ايكى‌يه منقسمدر. مع هذا اورالره مدنيتك ادخالى واهاليسنك وحشيلكدن تخليصى مجرد نشر اسلامله ممكن اوله‌بيله‌جكنى آوروپالى سياحلر دخى منصفانه اعتراف ايتمكده‌درلر. بو مملكت واسعه‌ده وقتيله زنكبار حاكمنك وشمدى آلمانيه وانكلتره‌نك تحت حمايه‌سنده بولنور بر چوق قبائل وحشيه بولنوب، باشليجه‌لرى: ماغادوقسو، مليندە، كيلوا وسائره‌در. سواحله قريب محللرنده واسع اووه‌لر و صيق اورمانلر وايچ طرفده ۳۰۰۰ متره ارتفاعنه قدر يوكسك طاغلر بولنوب، بر چوق انهار دخى مملكتى شق ايدر. هواسى فوق العاده صيجاق وآلچق يرلرده وخيمدر. اراضيسى پك منبت اولوب، پرنج، چيويت، شكر قامشى، ياموق وانواع ميوه‌لر حاصل اولور. تك‌دينان قيمتدار آغاج باؤباب تعبير اولنان شجرهٔ عظيمه وسائره دخى بولنيور. آلتون، كومش، باقير، دمير وسائر معدنلرى دخى واردر. اهالئ اصليه (كافر) اقوامنه مخصوص لسانله متكلم اولوب (بازوتو)لرله وسائر آفريقاى جنوبى اقواميله قرابت جنسيه‌لرى واردر. اوته‌دن برى هرطرفه يرلشمش اولان عربلردن بشقه اهالئ اصليه‌نك دخى بربيوك قسمى دين اسلامى قبول ايتمشلردر.

زنكى { فارسده حكومت سورن اتابكان سلاله سنك ايكنجى حكمدارى اولوب، دولت مذكوره‌نك بانيسى اولان سنغرك برادرى ومودود بن سلغرك اوغليدر. ٥٥٦ تاريخندن ٥٧٠ تاريخنه‌دك ١٤ سنه حكومت سورمش، وبرچوق خيراته موفق اولمشدر. كنديسندن صكره اوغلى تكله حكومت سوروب، بعده سنغرك اوغلى طغرل تخته چيقمش ايسه‌ده، بوندن صكره زنكينك ديكر اوغلى سعد حكومته كچوب، سلاله‌نك انقراضنه‌دك سلطنت بونك نسلنده قالديغيچون، بوسلاله‌يه ال سنغر ويا سلغر دنيلديكى كبى (آل زنكى) دخى ديرلر.

زنكى { (عماد الدين) موصل وشام جهتلرنده حكومت سورن اتابكان سلاله‌سنك برنجيسى وبودولتك بانيسى اولوب، آقسنغرك اوغليدر. [«عماد الدين زنكى» ماده‌سنه مراجعت.]

زنكى { ايران شعراسندن اولوب، اتابكان فارسدن مظفرالدين زنكى‌يه منسوب بولنديغندن، بومخلصى اختيار ايتمشدر. شو بيت اونكدر:

بر روى توخطى بجمالم كه بدان خط
صد بوسه مرا برلب لعل توبراتست

زنكيانى { (عزالدين) مشاهير صرفيوندن اولوب، صاحبى اسمنه نسبتله «عزى» عنوانيله متعارف كتب متداولهٔ صرفيه‌دن «التصريف» عنوانلى كتابك مؤلفيدر. ٦٥٥ ده وفات ايتمشدر.

زنوبيه { (Zénobie) بلكه زينبدن غلطدر. جزيره عرب امراسندن برينك قيزى اولوب، تدمر ملكه‌سى ايدى. ايكنجى تأهلى اولملق اوزره، اوديانه واروب، بونكله برابر شاپوره قارشى سفر ايتمشدى. كنديسنه اسناد اولنان اوديانك قتلندن صكره، شرق

ملكه‌سی نامی آله‌رق، الكاسنی فراتدن آق دكز ساحلنه وجزيرة العرب چوللرندن آناطولينك وسطلرينه‌دك توسيع ايتمشيدی. روماليلر قارشی ۲٦۷ دن ۲۷۲ تاريخنه‌دك محاربه ايدوب، غالبانه غلبه چالمش ايسه‌ده، آؤرليان طرفندن آنطاكيه وحماده مغلوب اولوب، تدمرده محاصره اولنمش؛ وزنوبيه فرار ايتمش ايسه‌ده، دردست اولنه‌رق، ۲۷۳ده رومايه سوق اولنمشدی. تيبورده اقامت ايتديريلوب، بقيهٔ عمرينی اولاديله برابر برحال مجهوليتده گچيرمشدر.

زنوبيه (Zènobie) ايبريا حكمداری رادا-ميسنك زوجه‌سی ومشهورمهردادك قيزی اولوب، زوجی بر محاربه‌ده قاچاركن، دشمنلرينك الينه دوشمك قورقوسيله، كنديسنی بيچاقله اوروب، آراس نهرينه آتمش ايسه‌ده، زنوبيه قورتلوب، تيريدادك الينه گچمش؛ وبرحكمدار زوجه‌سنه لايق حرمت ورعايته مظهر اولمش ايدی.

زنودور (Zènodore) يونان قدمائك مشهور هيكلتراشلرندن اولوب، برنجی قرن ميلاديده ياشامشدر.

زنون (Zénon) يونان قديم حكماسندن ايكی ذاتك اسميدر:

برنجيسی ميلاددن ٥٠٤ ويا ٤٩٠ سنه اول او وقت بيوك يونان تسميه اولنان ايتاليای جنوبينك (اليا) شهرنده طوغمش؛ و (پارمنيد)دن تحصيل علم وفلسفه ايدوب، قبل الميلاد ٤٦٤ تاريخنده آتنه‌يه سياحتله، اوراده استادينك فلسفه‌سنی وعلم آداب محاوره‌يی تدريس ايتمكه باشلامشيدی. آداب محاوره‌يی برعلم مخصوص صورتنده قويان واك اول اجزتله تدريس ايدن بوذاتدر. وحدت اشيايی وسكون وعدم حركتی تدريس ايدركن، برشخص مضحك اوكندن گچمكله بوايكنجی فكرينك بطلانتی اثبات ايتمش اولديغی مروی اولوب، بوحركت (ديوجنس)ه اسناد اولنيورسه‌ده، ديوجنس صاحب ترجمه‌دن ۱۰۰ سنه صكره ظهور ايتمشدر.

— ايكنجيسی رواقيون مذهب فلسفيسنك موجدی اولوب، قبريسك (كيتيوم) مدينهٔ قديمه‌سنده ميلاددن ۳٦۰ سنه اول طوغمش؛ وزنكين بر تاجرك اوغلی اولمغله، ابتدا كنديسی‌ده تجارته سلوك ايدوب، بربيوك زيانه اوغرادقدن صكره، بومسلكدن واز گچمش ايدی. بركون آتنه‌ده تصادفاً بر كتابجی دكاننده اكسنوفونك سقراطك خواطرينی حاوی كتابنی الينه گچمكله، بردن بره فلسفه‌يه ميل ومحبت ايدوب، كليبوندن (قراتس)ك، بعده مغاريوندن (استيلپون)ك ونهايت آقادميوندن (اكسنوقرات) و (پولمون)ك درسنه دوام ايده‌رك، كنديسنه مخصوص برمذهب فلسفی ايجاد، و ٤٠ ياشنده ايكن آتنه‌نك بررواق آلتنده تدريسه باشلامغله، درسنه دوام وفلسفه‌سنه تبعيت ايدنلر (رواقيون) اسميله شهرت بولمشلردر. اقوالنه مطابق افعال وحركاتی وحسن اخلاق حلقهٔ تدريسنه پك چوق طلبه جلب ايدوب، ماكدونيه حكمداری (آنتيغون غوناتاس) دخی جمله شاكردانندن ايدی. پك مسن اولديغی حالده قبل الميلاد ۲٦۳ تاريخلرنده وفات ايتمشدر. عمومك فوق العاده حرمت ومحبتنه مظهر اولمشدی. فلسفه‌سنی منطقيات، طبيعيات واخلاق شعبه‌لرينه تقسيم ايدوب، الك زياده اخلاقه اهميت ويردی. وحدته معتقد اولوب، انسان ايچون روح نه ايسه كائنات ايچون دخی الوهيت او اولديغنه، وروحك بعدالوفات منفرداً بقاسنی انكار ايدوب، روح عالم اولان الوهيتله وحدت حاصل اولديغنه اعتقاد ايدردی. آثارينك اكثری نابود اولوب، افكاری سائر قدمای مؤلفينك كتابلرندن وپلوتارخوس طرفندن يازلمش ترجمهٔ حالندن منفهم اوليور.

زنون (Zènon) قسطنطينيه روم ايمپراطورلرندن اولوب، (ايساوره‌لی Isaurien) لقبيله ملقبدر. ابتدا برضابط ايكن، ايمپراطور برنجی ليونك توجهنی قزانه‌رق، دامادی اولمش؛ و ٤٧٤ تاريخ ميلاديسنده، بونك وفاتی اوزرينه، كندی اوغلی صبی ايكنجی ليون طرفندن ايمپراطورلغه تشريك ايدلمش؛ ومتعاقباً بو چوجق وفات ايتمكله، بالاستقلال ايمپراطور اولمش ايدی. ٤٧٥ ده، برنجی ليونك قاريسی (ورينه) طرفندن اوياندريلان فترت اوزرينه، تختی ترك ايدوب، وطنی اولان (ايساوره)يه چكلمش ايسه‌ده، ايكی سنه

صكره ايساوره‌لى عسكرك وغوتلرك ياردميله يكيدن زمام اداره‌يى اله آلمش؛ وكوستردیكى شدت واجرا ايتديكى معاملات غيرلايقه ايله نامنى لكه‌دار ايدوب، فسق وسفاهته طالمش اولديغندن، ٤٩١ ده سرخوش اولديغى حالده، كندى قاريسى (آريانده) نك دلالتيله حياً دفن اولنمشدر. زماننده برچوق مذهب غوغالرى ظهور ايدوب، كنديسى بو اختلافاتى منع ايچون «توحيد» عنوانيله برتعليمات نامه نشر ايتمش ايسه‌ده، بوحركتيله‌ده هيچ برطرفى ممنون ايده‌مه‌مش ايدى.

زو { پيشداديانلردن زابك نام ديكريدر. [«زاب» ماده‌سنه مراجعت بيوريله.]

زواوه { آفريقيه ايله مغرب آره‌سنده يعنى جزاير جهتنده بركوچك قصبه اولديغنى ياقوت حموى بيان ايديور.

زواوى { (شيخ زين‌الدين يحيى بن عبدالمعطى) مشاهير نحويوندن اولوب، بوفنده «الدرة الالفية» عنوانلى رسالهٔ منظومه‌نك صاحبيدر. مغربك آنف البيان قصبه‌سندن اولوب، ٦٢٨ ده وفات ايتمشدر. تأليف مذكورى شرق وغربده مشهور اولوب، برچوق نحويون طرفندن شرح اولنمشدر.

زوپير { (Zopyr) يونان قديم مورخلرى بو اسمله اسفنديار اولمسى لازم كلن برنجى داريوسك سردارلرندن برينى ذكر ايدوب، حكمدار مشاراليهك بابلى محاصره‌سنده بو ذاتك كمال صداقتندن كندى برونى و قولاقلرينى كسه‌رك، اسفنديار طرفندن بو حاله قونلديغنى بيانله، بابليلره التجا ايتمش؛ وبووجهله امنيتلرينى قزاندقدن صكره، افنديسنه شهرك قپولرينى آچمش اولديغنى بيان ايديورلر. ايران تواريخنده مذكور دكلدر.

زوتن { (Zutthen) فلمنك (كلدره) ايالتنده و (ايسل) نهرى اوزرنده اوله‌رق (دوندر) ك ١٤ كيلومتره جنوبنده برقصبه اولوب، ١٥٠٠٠ اهاليسى، مصنع بركليساسى وكوزل ابنيهٔ اميريه‌سى واردر. پك اسكى برقصبه‌در.

زوجيتانه { (Zeugitane) روماليلرك قرتاجنى ضبط ايتدكدن صكره افريقيه خطه‌سنه يعنى تونس ايله جزايرك قسنطينه جهتنه ويردكلرى اسم اولوب، بونى برايالت اتخاذ ايتمشلردى.

زودنويس { (محمد بن محمود) مشاهير خطاطيندن اولوب، بغداديدر. حسن خطه متعلق «الرسالة الرشيديه» عنوانلى كتابك صاحبيدر. بوكتابى ٧١٠ تاريخنده يازمشدر. پارس كتبخانه‌سنده ١ رقيله مرقم بر نسخه‌سى واردر.

زور { جزيره ايله برالشامده يعنى فراتك ايكى جهتنده مستقل متصرفلق صورتنده اداره اولنور واسع بر ير اولوب، ٣٤° ايله ٣٧° ١٠′ عرض شمالى و ٣٥° ١٥′ ايله ٣٩° ٢٥′ طول شرقى آره‌لرنده ممتد اولور. شمالاً دياربكر وحلب، غرباً ينه حلب وسوريه، شرقاً موصل وبغداد ولايتلريله، جنوباً دخى برالشام چوليله محاط ومحدوددر. مساحهٔ سطحيه‌سى تقريباً ١٠٠٠٠٠ مربع كيلومتره اولوب، اهاليسى دخى تخميناً ١٠٠٠٠٠ نفوس راده‌لرنده‌در، كه بهر كيلومتره باشنه بركشى دوشر. مركزى فرات ساحلنده واقع (دير زور) قصبه‌سى اولوب، سنجاق مركزله برابر بروجه زير ٤ قضا، ٤ ناحيه و ١٤٨ قريه‌يى حاويدر:

قضا	ناحيه	مقدار قرا	مقدار اهالى
دير	سبخه، تدمر، كوكب	٧١	٤٥٠٠٠
عشاره	بصيره	٣٤	٢٤٠٠٠
رأس العين	—	٢٤	١٦٠٠٠
البوكمال	—	١٩	١٥٠٠٠

اراضيسى عموميت اوزره دوز وآز عارضه‌لى اولوب، يوكسك طاغلرى يوغيسه‌ده، مركز قضاسيله رأس العين قضاسى آره‌سنده (جبل عبدالعزيز) طاغى بولنيور، كه سنجاغك قسم شماليسنده سنجار طاغنه طوغرى بر قوس تشكيل ايديور. (جبل رواق) اسميله ديكر بر طاغ دخى سوريه ولايتندن كلوب، شمال شرقى‌يه طوغرى اوزانه‌رق، تدمر خرابه‌لرينه قدر واصل اولور. سبخه ناحيه‌سنده دخى معدن اسميله بركوچك طاغ و دير قصبه‌سنك قربنده بر تپه بولنيور. سنجاق كاملاً فرات حوضه‌سى داخلنده اولوب، بوايرماق شمال غربيدن جنوب شرقى‌يه طوغرى سنجاغى ٢٨٠ كيلومتره‌لك مسافه‌ده شق ايتديكى كبى اك بيوك تابعلرندن اولان (خابور) نهرى دخى سنجاغك

قسم شمالیسی یعنی فراتك شمال جهتندهكی قسمی شمالدن
جنوبه ۳۰۵ كیلومترهلك مسافهده شق ایدوب ،
صول كنارندن سنجاغك داخلنده بلیخ، جرجب ،
زركه، جغجغه، جراحی وحساوی نهرلرینی وبرچوق
كوكوردلی میاه معدنیهیی آلیر. بو انهارك جملهسنده
كایتلی بالیق بولنور. فراتك زور سنجاغی داخلندهكی
قسمنده سیرسفائنه مانع اولهجق برمشكلات اولمیوب،
جزئی بر مصرفله بو حاله وضع اولنهبیلیر. شمدیكی
حالده كلكله ایشلرلر. فرات مجراسنك جوارلرنده
وسائر بعض یرلرنده بر طاقم طوزلی كوللر و بطاقلقلر
دخی بولنوب، كوزل طوز اخراج اولنور؛ وبو
كوللرك برنده پك مقبول برنوع بالیق صید اولنوب،
دمشق شامه وسائر طرفلره كوندریلور. اراضیسی
پك منبت اولوب، بعض جهتلری انهارك صولریلهسق
و اروا اولنور، وبعضلریده یالكز یاغموردن استفاده
ایدرلر. بو ایكنجی اراضیده قیش محصولی اولهرق
آرپه وبغدای حاصل اولوب، یوللرك بعد مسافهسندن
طولایی اخراج اولنهمیهجغی جهتله، یالكز احتیاجات
محلیهیه كفایت ایدهجك قدر زرع اولنور. انهارك
صوییله اروا اولنان یرلردهدخی مصر بغدایی وداری
حاصل اولوب، داریدن اخراجات دخی اولور. بتون
سنجاقده حد وسطی اوزره سنوی بهر طغاری
۱۵۰۰ كیلو اولمق اوزره ۵۳۹۱ طغار بغدای ،
۲۴۶۱ طغار آرپه، ۱۰۰۰۰ طغار مصر و ۱۶۳۱
طغار داری حاصل اولور. اشجار مثمره غرسنه یكی
باشلانوب، هنوز لایقیله محصول آلنهمیور. حیوا-
نات اهلیهسی چوجقه اولوب، ۱۴۰۰۰ صیغیر،
۱۷۰۰ آت، ۸۵۰۰ اشك، ۴۰۰۰ دوه و
۴۷۸۲۰۰ قویون موجوددر. سكنالری اولمدیغی
حالده، سنجاق داخلنده جولان ومرور ایدن عشیرتلرك
كایتلی دوه و قویونلریله خركهلری بو حسابه داخل
دكلدر. هواسی یازین پك صیجاق اولوب، سانتیغراد
حسابیله میزان‌الحراره ۵۶ درجهیه قدر چیقارسهده،
صاغلام اولوب، البوكمالدهكی صیتمهدن بشقه هیچ بر
محلی خستهلق یوقدر. قیشین یاغمورلری چوق او-
لوب، هواسی دخی معتدلدر. نیسان ومایسده علی-
الخصوص البوكمالده سینك وسیوریسینكلر چوقدر.
سنجاق داخلنده شمدی‌یه قدر هیچ بر معدن بولنمامش
ایسهده، آلچی وتبشیر كبی اتربهسی چوقدر. سبخه
وتدمر ناحیهلرنده برچوق كوكوردلی میاه معدنیه
بولنیور. فرات وادیسنده تمر هندی، قواق، طوت
وخرما آغاجلرینی حاوی بعض كوچك اورمانلر بو-
لنوب، الك بیوكلری اولان البوكمال اورمانك طولی
۷ كیلومترهدر. یقین وقتلره كلنجهیه قدر زورده
آرسلان وقپلانه تصادف اولنیوردیسهده، شمدی
بو حیوانلردن اثر كورلمیوب، چقال، طوموز، صیر-
تلان، قورد وتیلكی كبی حیوانات بولنهرق، الك زیاده
اورمانلرده طولاشیرلر. زورده یالكز عبا اعمال
اولنوب، سائر معمولات لازمه دمشقدن، حلبدن
وبغداددن نقل اولنور. مركز لوانك بواوج شهرایله
خیلی تجارتی اولوب، متقن صورتده كاروانلر ایشلر.
سنجاغك سنوی اخراجاتی ۱۳۰۰۰۰ و ادخالاتی
۸۰۰۰۰ لیرایه بالغ اولور. اخراجاتی قویون،
یاغی، یاغ، دری، سیسام ومصردن عبارتدر.
واردات سنویهسی ۴۹۲۰۷ لیرایی تجاوز ایتمیور.
بو سنجاق یقین وقتلره كلنجهیه قدر عربان عشایر-
ینك جولانگاهی اولوب، انتظام وامنیتدن محروم
ایكن، بوندن اوتوز یدی سنه اول سردار اكرم
عمر پاشا عربانی تشكیل ایدهرك، اوراسنی تحت
انضباطه آلمش؛ واو وقته قدر ملجأ اشقیا اولان دیر
قصبهسی عراق ایله سوریه آرهسنده تجارتگاه بر
قصبه اولوب، زور خطهسی ابتدا حلب ولایتنه ملحق
وبعده مستقل بر سنجاق صورتنه قونمشدر. ابتدای
تشكیلاتده متصرفلق ایدن آرسلان پاشانك همتیله
كاروان طریقلرنده برطاقم خانلر انشا وعساكر اقامه
ایدیلهرك، امنیت استحصال اولنمشدر. فرات سیر-
سفائنه صالح بر حاله وضع، ودمیریول خطلری تمدید
ایدیلهجك اولسه، بوسنجاق هرنوع ترقیاته مستعددر.

زوراء { مائله ومنحرفه دیمك اولان بوكلمه دجلهنك بغداده قریب قسمنه ودجله-
نك ساحل غربیسنده مؤسس اولان اصل بغداد
شهرینه اطلاق اولنور. شهرك بو اسمله سبب تسمیهسی
قبولرینك برینه مقابل آولمیوب یان دوشمهلری،
ویاخود جامعلرینك قبلهیه یاندن متوجه اولملریدر. —
مدینهٔ منورهنك چارشیسنه وجزیرة العربك مختلف
محللرینهده بواسم ویریلیردی. — بطلیوس «مجسطی»
سنده ۳۹° عرضیله ۱۰۵° طولنده (زورا)

اسميله برقصبه اولديغنی ذکر ایتمسیله، یاقوت حموی «معجم» نده بونی بیلمدیکنی واولسه اولسه بلاد رومده اوله‌جغنی بیان ایدیور .

زوراونو { (Zuravno) غالیجیاده (دنیستر) نهری اززرنده و (استری) نك ٢٩ کیلومتره شرقنده بیوك برقریه اولوب، ١٦٧٦ تاریخ میلادیسنده عثمانلی عسکری بومحلده لهلیلره قارشی بیوك برمظفریته نائل اولمش؛ و (سوبیسکی) یی (پودولیه) و (اوقرنه) یی دولت عثمانیه‌یه ترك ایدن (زوراونو) معاهده‌سنی امضایه مجبور ایتمشلر ایدی .

زوروبابل { (Zorobabel) یهود رؤساسندن اولوب، کیخسرو بابلی فتح ایله، اوراده اسیر بولنان بنی اسرائیلك وطنلرینه عودتلرینه مساعده ایتدیکی وقت ، بوذات قوم‌ی قدسه سوق ایتمش؛ و (یسو) نام کاهنك یاردیمیله آیین یهودی تجدید واحیا ایدوب، سامریلرك ممانعتیله برابر، بیت مقدسی یکیدن تأسیس ایلمش ایدی .

زوریخ { (Zürih) اسویچره‌نك قسم شمالیسنده همنامی اولان کولك منتهای شمالنده و بوکولك آیاغی حکمنده اولان (لیمات) نهری اوزرنده ناحیه یعنی جمهوریت مرکزی وبتون اسویچره‌نك الک بیوك شهری اولوب، ٩٠٠٨٨ اهالیسی، کوزل ابنیهٔ امیریه وخصوصیه‌سی، دارالفنونی تشریحه مخصوص بیوك عملیاتخانه‌سی، تاریخ طبیعی‌یه مخصوص صاله‌سی، فنون مختلفه نمونه‌خانه‌لری، متعدد کتبخانه‌سی، مکتب صنایعی، کورلره مخصوص مکتبی، متعدد مکاتب اعدادیه وسائره‌سی، یتیمخانه‌سی، دارالشفاسی، (مونستر) اسمیله مصنع برکلیساسی، مختلف ایپك قماشلر وپاموقدن بعض منسوجاتله سرکه وسائره فابریقه‌لری واردر. معارفیله واسباب تحصیل وتربیه‌نك مکملیتیله مشهور اولوب، «اسویچره‌نك آتنه‌سی» اسمنه مستحق اولمشدر. مشاهیر علمادن برچوق ذواتك مسقط رأسیدر . پك اسکی بر شهر اولوب ، روماليلر زماننده (توریقوم) اسمیله معروف ایدی . اوته‌دن بری برچوق وقایع سیاسیه‌نك محل جریانی اوله کلمشدر .

زوریخ { (Canton de Zürich) ناحیه‌سی اسویچره جماهیر متفقه‌سنی ترکیب ایدن ٢٥ ناحیه‌نك بری اولوب، شمالاً (باده) بیوك دوقه‌لغیله و (شافهوزه) ناحیه‌سیله، غرباً آغرویه، جنوباً سنت غال، زوغ واشویچ، شرقاً دخی تورغوویه ناحیه‌لریله محاط ومحدوددر. شمالدن جنوبه بویی ٦٢ واکی ٤٣ کیلومتره ومساحهٔ سطحیه‌سی ١٨٥٠ مربع کیلومتره اولوب، ٣٣٧ ١٨٣ اهالیسی واردر. اهالیسنك ﻫﻤﺎن جمله‌سی پروتستاندر. مرکزی همنامی اولان شهردر . اراضیسی عمومیت اوزره طاغلق ایسه‌ده، اوراده آلپ سلسله‌سنك اتکاری وشعبه‌لری خیلی انحطاط کسب ایتمکله، هیچ برمحلی ١١٦٠ متره ارتفاعنی تجاوز ایتمز. اسویچره‌نك جهات جنوبیه‌سنده‌کی بوز دره‌لرندن دخی عاریدر. (رین) ایرماغی ناحیه‌نك حدود شمالیه‌سنی تفریق وبر محلنده اراضیسی ایچنه دخول ایتدیکی کبی، بوایرماغه منصب اولمق اوزره، عمومیت اوزره جنوبدن شماله آقار برقاچ نهری دها واردر، که باشلیجه‌لری: رایس، لیمات، سیل وتوردر. آتیده بیان اولنه‌جق (زوریخ) کولی ناحیه‌نك نصفنی ایکی‌یه شق ایتدیکی کبی، بونك شرق جهتنده برقاچ کوچك کول دخی بولنیور. اورمانلری ومرعالری چوق اولدیغی کبی، زراعت دخی پك ایلری اولوب، اقلیمك مساعد اولدیغی حبوبات وسبزه ومیوه‌لرك انواعی یتیشدیریلیر. صیغیر وقیون وسائر حیوانات یتیشدیروب بسلمکه‌ده اهالیسنك فوق‌العاده مهارت واستعدادی واردر. صنایع دخی پك ایلری اولوب، منسوجات ومعمولات مختلفه‌یه مخصوص پك چوق فابریقه‌لری واردر، وتجارتی پك ایشلکدر. ناحیه داخلنده متعدد دمیر یوللر بولنوب، کول ونهرلریله برابر تجارتی تسهیل ایدیور. هواسی اسویچره‌نك سائر طرفلرینه نسبةً معتدل وهله یازین پك لطیفدر. بوناحیه ١٣٥١ ده جماهیر متفقه‌یه التحاق ایدوب، او وقت یالکز زوریخ شهریله (سیل) نهری کنارنده واقع برقضادن مرکب ایدی. اون دردنجی واون بشنجی قرن میلادیده کسب توسع ایدوب، شمدیکی حدودی بولمشدر. ١٨٠٢ ده برطاقم منازعاته میدان اولمغله، فرانسه‌نك مداخله‌سنی واسویچره‌نك ١٩ ناحیه اوزرینه تنظیمی انتاج ایتمشدی . ناحیه‌نك شمدیکی اصول اداره‌سی ١٨٣٩ ده تنظیم اولنمشدر. ارکان حکومت ٢١٢ اعضادن مرکب بر

مجلس عمومی ایله ٢٥ اعضادن مرکب بر مجلس دائمیدن وبرتمیز محکمه‌سندن عبارتدر.

زوریخ { کولی (Lac de Zürich) اسو- یچره‌نك وسعتجه ایکنجی درجه‌ده بولنان کوللرندن اولوب، ابتدا (سنت غال) ایله (اشویج) ناحیه‌لری آره‌سنده وبعده زوریخ ناحیه‌سی داخلنده برقوس ویا هلال رسمنده جنوب شرقیدن شمال غربی‌یه ممتد اولور. طولی ٢٥ وعرض وسطیسی ٣ کیلومتره‌در. درینلکی بعض محللرنده ٢٠٠ مترویه قدر واصل اولور. یوقاری وآشاغی ناملریله ایکی قسم اعتبار اولنوب، آره‌لرنده ١٨٠٠ قدم بویی اولان برکوپری بولنیور. جنوب شرق کوشه‌سنه (لینت) نهری بوکوله منصب اولور؛ واوسط طر-فنده‌کی (والن) کولیله برجدولله اختلاط ایدر. شمال غربی کوشه‌سندن (لیمات) نهری چیقوب، زوریخ شهری ایچندن مرورله، (رین) ایرماغنه دوکلك اوزره، شمال غربی‌یه طوغری آقار. سائر اسویچره کوللری کبی بودخی غایتله کوزل منظره‌لی ودلنشین کنارلرله محاطدر. ساحل غربیسی بوینجه بردمیر یول خطی ممتد اولدیغی کبی، ذکر اولنان کوپریدن ساحل شرقیسنه دخی برشعبه اوزانیرکه (والن) کولی قر-بنده ایکیسی بعدالتقاطع، آلپ سلسله‌سنك اتکلرینه قدر ممتد اولورلر.

زوزان { اخلاط، آذربجان، دیاربکر وموصل آره‌لرنده اکرادله مسکون برناحیه اولوب، ١٩ نجی سال هجریده عیاض بن غنم حضرتلری طرفندن صلحاً فتح ایدلمش اولدیغی کتب فتوحده محرردر. ابن اثیر بوناحیه‌نك دجله‌نك جهت شرقیه‌سنده وجزیرهٔ ابن عمرك (یعنی جزره‌نك) قارشیسنده واقع اولوب، موصلدن ایکی کونلك مسافه‌دن باشلایه‌رق، آذربجان حدودینه‌دك ممتد اولدیغنی وایچنده برچوق قلاع حصینه بولندیغنی بیان ایدیور.

زَوزَن { خراسانده نیسابور ایله هرات آره‌سنده ١٢٤ قریه‌دن مرکب برناحیهٔ واسعه وبونك مرکزی اولان برقصبه اولوب، کثرت علما وفضلاسندن طولایی (البصرة الصغری) دینلیر-دی. برچوق مشاهیرك مسقط رأسی بولنمشدر.

زوزنی { (ابو عبدالله حسین بن احمد) مشاهیر ادبادن اولوب، معلقات سبعه‌یی شرح ایتمشدر. بوشرح پارس کتبخانه‌سنده ١١٥٤ رقیله مرقم اوله‌رق موجوددر.

— (ابو حنیفه عبدالرحمن بن حسن زوزنی) مشاهیر محدثین وخطاطیندن اولوب، ٤٠٠ مصحف شریف یازمش، وبرینی ٥٠ دیناره ویرمش ایدی. ٤٥٥ تاریخنده حجه کیتمشیدی.

— (ابو العباس ولید بن احمد زوزنی) دخی محدثین وصوفیوندن اولوب، ٣٧٦ تاریخنده وفات ایتمشدر.

— (ابو نصر احمد بن علی زوزنی) دخی ادبادن اولوب، بغداده وروده سلاجقه‌دن عضد الدوله‌نك خدمتنه کیرمشیدی. شوقطعه اونکدر:

ولا اقبل الدنیا جمیعاً بمنة
ولا اشتری عز المراتب بالذل
واعشق کحلاء المدامع خلقة
لئلا تری فی عینها منة الکحل

زوغ { (Zug) اسویچره‌ده همنامی اولان ناحیه‌نك مرکزی برقصبه اولوب، همنامی اولان کولك کنارنده واقعدر. ٤٠٠٠ اهالیسی، داخلی مکتب اعدادیسی، کتبخانه‌سی ومقارنه وشهریه وسائره فابریقه‌لریله قورو ییمش اخراجاتی واردر.

زوغ { ناحیه‌سی (Canton de Zug) اسو-یچره جماهیر متفقه‌سنی ترکیب ایدن ٢٥ ناحیه‌نك بری اولوب، شمالاً زوریخ، شرقاً وجنوباً اشویج، غرباً دخی آرغوویه ناحیه‌لریله محاط ومحدوددر. کوچك برناحیه اولوب، شمال غربیدن جنوب شرقی‌یه بویی ٢٠ واکی ١٧ کیلومتره‌در. مساحهٔ سطحیه‌سی ٢٣٩ مربع کیلومتره اولوب، ٢٣٠٢٩ اهالیسی واردر. سکنه‌سی کاملاً آلمان واکثریت اوزره قتولیکدر. اراضیسی عمومیت اوزره طاغلق ایسه‌ده، منبت دره وبایرلری چوقدر. همنامی اولان کولك نصف شمالیسی ناحیه‌نك ایچنده اولوب، بونك آیاغی حکمنده اولان (رایس) نهری، رین ایرماغنه دوکلك اوزره، شمال غربی‌یه طوغری آقار. مذکور کولك شرق جهتنده برکوچك کول دها

واردر ، كه آياغى اولان بر نهر ناحيه‌نك ايچنده طو -
لاشه‌رق ، ساحل شماليسندن زوغ كولنه دوكيلور .
هواسى معتدل وصاغلامدر . كستانه وسائر ميوه‌لريله
پنير و باغ محصولاتى چوقدر . كليتلى كيراسو اعمال
اولنور . اوچ دمير يول خطى ناحيه‌يه داخل اولوب ،
كولك كنارلرينى دور ايديور . زوغ ناحيه‌سى ۱۳۵۲
ده جماهير متفقه‌يه التحاق ايتمشدر .

زوغ { كه لى (Lac de Zug) اسويچره‌نك ايكنجى درجه‌ده‌كى كوللرندن اولوب ،
زوغ ، اسويچ ولوسرنه ناحيه‌لرى آره‌سنده واقعدر .
شمالدن جنوبه طولى ۱٤ وعرض وسطيسى ۲ كيلو -
متره اولوب ، درينلكى تقريباً ۲۱۵ متره‌در . همنامى
اولان ناحيه‌ده بولنان بر كوچك كول ايله اختلاطى
اولوب ، (رين) ايرماغنه دوكيلن (رايس) نهرى
دخى آياغى حكمنده در .

زوغما { (Zeugma) سوريه‌ده فراتك ساحل يمينده و (افاميه) نك قارشيسنده
اسكى بر قصبه اولوب ، افاميه‌يه بر كوپرى ايله مربوط
ايدى ؛ وبو سببدن روملر طرفندن « چفت » ديمك
اولان بو اسمله تسميه اولنمشدى .

زوقسيس { (Zeuxis) يونان قدماسنك مشهور رساملرندن اولوب ،
قبل الميلاد ٤۷۰ تاريخنده طوغمش ، و ٥۰۰ تار -
يخلرنده وفات ايتمشدر . (آپولودور) ك آثارينى تتبع
ايدوب ، مهارتده بونى گچمش ، و (پاراسيوس) ه
رقيب اولمش ايدى . رسملرينك فروختندن بريوك
ثروت قزانوب ، بعده آثارينى مجاناً هديه ايتمكه باشلا -
مشيدى . بر چوق رسملرى رومايى تزيين ايدوب ،
بعده قسطنطينيه‌يه نقل اولنمش ، ومرور زمانله محو
اولمشدر .

زوكر { ارضروم ولايتنده ارزنجان سنجاغنك رفاهيه قضاسنده مركز قضادن اداره
اولنور بر ناحيه اولوب ، ۱۷ قريه‌دن مركبدر .

زولا { (Zoula) [« زيلغ » ماده‌سنه مراجعت اولنه .]

زولتان { (Zoltan) مجار رؤساسندن اولوب ، ۹۰۷ تاريخ ميلاديسندن
۹٥٥ تاريخنه‌دك او وقت نيم وحشى حالنده بولنان
قوميله آوروپايى غارت ايده‌رك ، نهايت اوغسبورغ
قربنده برنجى اوتون طرفندن مغلوب اولمغله ، شمديكى
مجارستانه دونه‌رك ، اوراده ساكن اولمش ، ومجارستان
قراللغنك اساسنى قورمشدر . وفاتى ۹٦۰ تاريخنده
وقوع بولمشدر .

زولكيف { (Zolkiew) آوستريا ومجارستان دولتنك غاليچيا خطه‌سنده
ولمبرغك ۳۰ كيلومتره شمالنده سنجاق مركزى بر
قصبه اولوب ، ٤۰۰۰ اهاليسى و اسكى سويسكى
خاندانه مخصوص بولنمش بر سرايى واردر . —
زولكيف سنجاغى شرقاً زلوقزوف ، جنوباً وجنوب
غربى جهتندن پرزميسل و لمبرغ سنجاقلريله ، شمالا
دخى روسيه حدوديله محدود اولوب ، بونى ۱۰۰
واكى ۷۰ كيلومتره واهاليسى ۲٤۰۰۰۰ كشيدر .

زولو { (Zoulous) آفريقاى جنوبينك ساحل شرقيسنده آتى البيان (زولولاند)
مملكتنده ساكن بر قوم اولوب ، بتون آفريقاى جنوبى
خلقنك منسوب بولندقلرى بچوآنه عرقنه منسوبدر .
رنكلرى سياهله باقير رنكى آره‌سنده اولوب ، متناسب
الاعضا وايرى آدملردر . ۲۰۰۰۰۰ قدر افراددن
عبارتدر . زولولر نيم وحشى بر حالده بولنوب ، همان
چپلاق كزرلر . زياده‌سيله جسور وجنكاور آدملر
اولوب ، اخيراً انكليز عسكرينه خيلى وقت مقاومت
ايده بيلمشلردر .

زولولاند { (Zouloulande) يعنى « زولو مملكتى » آفريقاى جنوبينك
ساحل شرقيسنده واميد برونى مهجرينك منتهاى
شرق شماليسنده بر مملكت اولوب ، غرب جنوبى
جهتندن (ناتال) مهجريله ، غرب شمالى جهتندن
(ترانسوال) جمهوريتيله ، شمال شرقى جهتندن پور -
تكيز مستملكاتندن اولان (موزامبيق) ايله ، شرقاً
وشرق جنوبى جهتندن دخى بحر محيط هندى ايله
محاطدر . ۲٦° ايله ۳۰′ ۲۹° عرض جنوبى و ۲۸°
ايله ۳۳° طول شرقى آره‌لرنده ممتد اولوب ، ترانسوال
حدودينى آيران (راندبرغ) سلسلهٔ جبالنك سا -
حله قدر ممتد اولان اتكلرندن عبارتدر . مساحهٔ
سطحيه‌سى ٦۱٥۰۰ مربع كيلومتره اولوب ۲٥۰۰۰۰
اهاليسى واردر . عارضه‌لى واورمانلرله مستور بر ر

اولوب، مذكور سلسلهٔ جبالدن اينن بر قاچ نهرى واردر. بو انهارك اڭ بيوكى موزامبيق داخلنده واقع (دلاغوآ) كورفزينه دوكيلن (اومغوروومه) نهر- يدر. ديگرلرينك چوغى ساحل قربنده بولنان (سانته لوچيا) كولنه دوكيلور. بو مملكتك اهاليسى اولان زولولر (كافر) اسم عن بيسيله معروف اولان او جوار اقوامندن اولوب، بر چوق قبيله‌لره منقسم اولدقلرى حالده، بر حكمدارك تحت اداره‌سنده بو- لنيورلر دى ، و حرب وقوعنده قرق بيك جنكاور چيقاره‌بيله‌جك صورتده تنظيم اولنمشلردى . ايكى سنه‌لك محاربه‌دن صكره ١٨٧٩ ده انكليزلره مغلوب اولملريله ، حكمدارلرى بولنان (ستيوايو) نك اسير دوشمنى اوزرينه، (زولولاند) مملكتى درده تقسيم اولنه‌رق، (آمازولو) دينلن جنوب شرق قسمى انكليزلر طرفندن بسبتون ضبط، وناتال حكومتنه الحاق اولنمش؛ (آماتونغه) دينلن شمال شرق قسمى انكلتره‌نك تحت حمايه‌سنده بولنان برملكه طرفندن اداره اولنور؛ (آماسوآزى) دينلن شمال غربى قسمى مستقل برطاقم رؤساك النده بولنيور؛ (زولولاند) اسمى محافظه ايدن جنوب غربى قسمى دخى ترانسوال بوئرلرينك دلالت ومعرفتيله برجمهوريت حالنه قونيله- رق، (وريهايد) قصبه‌سى مركز اتخاذ اولنمش، وبو جمهوريت بالطبع ترانسوالك دائرهٔ اتفاقنه آلنمشدر.

زوليخاو (Zullichau) پروسيه‌نك براند- بورغ ايالتنده و (فرانقفورت سوراودر) ك ٣٥ كيلومتره شرقنده برقصبه وقلعه اولوب، ٧٤٠٠ اهاليسى وچوخه ايله قونياق وسركه فابريقه‌لرى واردر .

زوليه (Zulia) آمريقاى جنوبينك (ونزوئلا) جمهوريتنده برنهراولوب، (ماراقايبو) كولنه دوكيلور.

زومبو (Zoumbo) آفريقاى جنوبيده (زامبز) ايرماغنك مجراسنده واقع برآطه‌نك اوزرنده پورتكيز مهاجرلريله مسكون بر قصبه اولوب، (تته) نك ٤٠٠ كيلومتره جنوب غربيسنده واقعدر. آلتون معدنيله فيل ديشى تجارتى واردر .

زومبور (Zombor) مجارستانده (باقس) ايالتنك مركزى بر قصبه اولوب، پشته‌نك ١٧٥ كيلومتره جنوب شرقيسنده واقعدر. ٢٤٣٠٠ اهاليسى ومربى يتيشديرمكه مخصوص مكتبى واردر .

زونزوناته (Zonzonate) آمريقاى وسطينك (سالوادور) جمهوريتنده و (سان سالوادور) ك ٩٠ كيلو متره غربنده اوله‌رق همنامى اولان برنهرك بحر محيط كبيره منصب اولديغى محلده واقع برقصبه و اسكله اولوب ، ٤٠٠٠ اهاليسى وبيوك تجارتى واردر .

زويدرزئه (Zuyderzée) يعنى «بحر جنوبى» شمال دكيزينك فلمنك ايچنه كيرمش بيوك بركورفزى اولوب، غرب جهتنده بولنان (هولانده) وشمال جهتنده واقع (فريزه) خطه‌لرينك ايكى برونى آره‌سنده اولان مدخلى، كور- فزك شمال غربى كوشه‌سنده واقع وغربه متوجه اولديغى حالده، تقريباً ١٣ كيلومتره وسعتنده اولوب، بو بوغازك خارجنده برايكنجى كورفز بولنيور، كه بر صره آلچق آطه‌لره انكيندن آيرلمش اولوب، بو انلرك آره‌لرنده‌كى بوغازلردن كيريلير . (زويدرزئه) كور- فزينك شمال شرقيدن جنوب غربيه اولان طول اعظمى ٢٢٠ وعرض وسطيسى ٧٥ كيلومتره‌در. بو كورفزك وقتيله يالكز قسم جنوبيسى (فلو) اسميله بركول حالنده اولوب، دكيزله اختلاطى وار ايدى . ١١٧٠ تاريخ ميلاديسندن ١٢٨٧ تاريخنه‌دك دوام ايدن طغيان مياه قسم شماليسنى دخى صو آلتنه براقوب، دكيزله اختلاطى آرتيرمشدر. بو كورفزك قورودلمسيله، قعرينك اراضئ مزروعه‌يه تحويلى متصوردر .

زوئه (Zoë) اسكى قسطنطينيه روم ايمپرا- طوريچه‌لرندن ايكى قادين اولوب ، برنجيسى لئونك معشوقه‌سى وبعده زوجه‌سى ويدنجى قسطنطينك والده‌سيدر. زوجنك وفاتى اوزرينه، ٩١١ تاريخ ميلاديسنده سرايدن طرد اولنمش، واوچ سنه صكره اوغلى طرفندن جلب اولنه‌رق، دوستى اولان برنجى رومانله بالاتفاق بيوك برنفوذ قزانمش ايسه‌ده، نهايت ٩١٩ ده بونك طرفندن بر مناستره

حبس اولنمش ایدی . — ایکنجیسی طقوزنجی
قسطنطینك قیزی واوچنجی رومانك زوجه‌سی اولوب،
١٠٢٤ تاریخ میلادیسنده، دوستی بولنان دردنجی
میخائیلی اقعاد ایتمك ایچون، زوجنی ازاله ایتدیرمش ؛
ومرقوم دردنجی میخائیله وارمش ایسه‌ده، سوء معاملا-
تنه تحمل ایده‌میه‌رك، بر سنه صکره بونك یکنی
بشنجی میخائیلی اقعاد ایتمش ؛ وبونکله‌ده بختیار اوله‌مه-
یغیچون، ١٠٤١ ده برقاریشقلق آره‌سنده، کندیسی
همشیره‌سی (تئودوره) ایله مشترکاً اداره‌یی اله
آلمش ؛ واو وقت ٦٣ یاشنده اولدیغی حالده، اوچنجی
دفعه اوله‌رق اولنوب، اونجی قسطنطینه وارمشیدی.
حکم ونفوذی ینه الندن براقیوب، تاریخ وفاتی اولان
١٠٥٢ یه قدر حکومت سورمشدر .

— بو اسمله خرستیانلرك ایکی عزیزه‌لری دخی
اولوب، مجهول تاریخلرده بری آناطولینك (پامفیلیا)
خطهٔ قدیمه‌سنده ودیکری رومه‌ده قتل اولنمشدر .
برنجیسنك یورطیسی مایسك ٢ سنده وایکنجیسنككی
تموزك ٥ نده اجرا اولنور.

زویله { بلاد سودان ایله افریقیه آره‌سنده
اجدابیه‌دن ١٤ مرحله‌لك و چاد
کولنك شرق شمالیسنده بولنان (کانم) دن ٤٠ مر-
حله‌لك مسافه‌ده واقع برقصبه اولوب، برقه‌نك فتحندن
صکره عقبه بن نافع طرفندن فتح ایدلمش اولدیغی ،
وبوقصبه‌دن افریقیه‌یه کوله وجاریه نقل و فروخت
اولندیغی جغرافیون عرب آثارنده مسطوردر . —
افریقیه‌ده مهدیه‌نك برمحله‌سی حکمنده اولان دیکر
بر زویله دخی وار ایدی، که مهدیه ایله برابر فاطمیو-
ندن عبید الله مهدی جانبندن بنا اولنمشدی . —
قاهرهٔ مصرده دخی بواسمله برمحله وار ایدی.

زوئیل { (Zoïle) یونان قدیم منقدلرندن
اولوب، شاعر شهیر اومیروسك
آثاری حقنده‌کی تنقیداتیله شهرت بولمشدر. بو
تنقیداتدن بشقه تاریخه متعلق بعض کتابلر دخی
یازمش ایسه‌ده، جمله‌سی نابود اولمشدر. قبل المیلاد
٣٠٠ تاریخلرنده یاشامشدر.

زهدی بك { (اسماعیل —) رجال دولت
علیه‌دن ومتأخرین شعراء
عثمانیه‌دن اولوب، استانبوللیدر، ١٢١٤ ده طوغوب،
دیوان همایون قلمنه دوامله، ١٢٥٢ ده صدارت عظما
مکتوبجیلغنه، ٥٥ ده دعاوی نظارتی وکالتی انضمامیله
حربیه نظارتنه، وبعده بالاصاله دعاوی نظارتنه،
٢٥٧ ده ترسانه مستشارلغنه، ٥٩ ده صدارت
عظما مستشارلغنه نصب اولنه‌رق، رتبهٔ بالایی احراز
ایتمش ؛ و ٢٦٤ ده ترسانه نظارتنه، ٦٥ ده مجلس
والا اعضالغنه، ٦٦ ده ثانیاً ترسانه نظارتنه تعیین
بیورلمشیدی. شعر وانشاده مهارتی واردر. شوبیت
اونکدر :

عین عبرتله جهانده چوق کوزه قیلدم نظر
کورمدم بر بویله چشم خوب مازاغ البصر

زهراء { حضرت فاطمه (رضها) بنت رسول
الله (صلعم) ك مخلص شریفیدر .
[« فاطمه » ماده‌سنه مراجعت بیوریله .]

زهراء { اندلسده قرطبه‌دن ٦ میللك مسافه-
ده واقع برقصبه اولوب، ملوك امو-
یه‌دن عبدالرحمن الناصر طرفندن بنا، وفوق العاده
صورتده تزیین واعمار اولنمش ایدی. اندلس شعرا-
سی بوقصبه‌نك مدحی حقنده پك چوق اشعار سو-
یلمشلردر. مشاهیر علمادن بر چوق ذواتك مسقط
رأسی بولنمشدر .

زهراوی { (ابو الحسن علی بن سلیمان)
اندلس مشاهیر اطباسندن
اولوب، علوم ریاضیه‌ده دخی یدطولاسی وار ایدی.
بوفنده «کتاب الارکان» عنوانیله مشهور بر تألیف
واردر.

زهراوی { (خلف بن عباس) بوده اندلس
مشاهیر اطباسندن اولوب ،
ادویهٔ مفرده ومرکبه‌ده و فرط معلوماتی و تداوی
امراضده مهارتی وارایدی . برچوق تألیفات معتبره-
سی اولوب ، اك مشهوری «کتاب التصریف لمن عجز
عن التألیف » عنوانلی اثریدر ، که فوائد کثیره‌یی
جامع اولوب ، مؤلفنك اسمیله دخی معروفدر .

زهراوی { (سلیمان بن محمد الکرمانی)
مشاهیر ادبادن اولوب، (آداب
الکاتب) کتابنه برشرح یازمش ؛ و ٥٧٦ ده وفات
ایتمشدر.

زهره { (بن حویه التمیمی) صحابه‌دن اولوب،
هجر امیری طرفندن نزد حضرت

نبوی‌یه ابعاث اولنمغله، شرف اسلامله مشرف اولمش؛ وقادسیه محاربه‌سنده سعد ابن وقاص (رضه) عسکرینك مقدمه‌سنده بولنوب، بعده خیلی وقت یاشامش؛ وحجاج زماننده (سوق الحکمه) ده سیبب بن یزید خارجی یدیله شهید اولمشدر.

زهری { (محمد بن مسلم) مشاهیر تابعیندن اولوب، ۱۲٤ تاریخ هجریسنده هشام امونك زمان حکومتنده وفات ایتمشدر. کتابلرینی اطرافنه دیوارکبی دیزوب، ایچنه قپانه‌رق، مطالعه ایله امرار اوقات ایلدیکی، وحتی زوجه‌سنك بر کون «بو کتابلر بکا اوچ اورتاقدن اشددر» دیدیکی مرویدر. بر چوق احادیث شریفه روایت ایدوب، صاحب مذهب امام مالك (رضه) صاحب ترجمه‌دن روایت ایتمشدر.

زُهَیر { مشاهیر شعراء عربدن اولوب، معلقات سبعه‌دن برینك صاحبیدر. کندیسی جاهلیتده یاشایوب، اوغلی (کعب بن زهیر)، که پدرندن کری قالماز برشاعر شیرین زباندر، وقت سعادته یتیشمش؛ وابتدا حضرت رسول‌الله (صلم) ك علیهنده بولنمش ایسه‌ده، بعده مدح نبی (صلم) ایله تزیین لسان ایدوب، نوازش حضرت پیغمبری‌یه نائل وشرف اسلامله مشرف اولمشدر.

زهیر { صحابه‌دن بروجه زیر بر قاچ ذاتك اسمیدر: (زهیر بن الاقر) که بر روایتده صحابه‌دن و بر روایتده تابعیندندر. — (زهیر بن ابی امیه بن المغیره) که (ام سلمه) نك برادری، خالد بن ولید حضرتلرینك عم زاده‌سی و حضرت فخر کائنات (صلم) افندمزك خاله‌لری عاتکه بنت عبد المطلبك اوغلی اولوب، خالد بن معدان کندیسندن روایت احادیث شریفه ایتمشدر. — (زهیر الثقفی) که بر حدیث شریفك راویسیدر. — (زهیر بن ابی جبل) که فارسی فتح ایدن عسکر مسلمین امراسندن اولوب، بعض احادیث شریفه روایت ایتمشدر. — (زهیر بن خطان الکنانی) که معبوثاً نزد حضرت نبوی‌یه کلوب، شرف اسلامله مشرف اولمشیدی. — (زهیر بن خیثمه) که زهیر بن معاویة الکوفینك جدی اولوب، حضرت رسول الله (صلم) افندمزك ارتحاللری کیجه‌سی مدینهٔ منوره‌یه کیروب، حضرت ابا بکر صدیق (رضه) ه مسافر اولمشیدی. — (ابو جرد یاخود ابو جردة الجشمی السعدی) که حنین وقعه‌سندن صکره هوازن قومی طرفندن مبعوثاً جعرانه‌ده بولنان حضرت رسول الله (صلم) افندمزك نزدینه کوندریله‌رك، قومنك غنیمت اولنان امواللیله سبی اولنان نسا واولادینی طلب ایدوب، حضور نبویده سویلدیکی بر قصیده‌سنده شو ایکی بیت ایراد اولنور:

امنن علینا رسول الله فی کرم
فانك المرء نرجوه و ندخر
امنن علی بیضة قد عاقها قدر
ممزق شملها فی دهرها غیر

بعده شامده ساکن اولمشیدی. — (زهیر بن عام) که قومی طرفندن مبعوثاً نزد حضرت پیغمبری‌یه کله‌رك، شرف اسلامله مشرف اولمشیدی. — (ابو ملیله زهیر بن عبد الله) که حضرت ابا بکر (رضه) دن روایت ایتمشدر. — (زهیر بن عثمان الثقفی) که بعده بصره‌ده ساکن اولوب، حضرت حسن بصری (رضه) کندیسندن روایت ایتمشدر. — (زهیر بن العجوه) که حنین وقعه‌سنده شهید اولمشدر. — (زهیر بن علقمة البجلی) که کوفه ساکنلرندن اولوب، بر روایتده تابعیندن ایدی. — (زهیر بن ابی علقمة الصبعی) که اهل کوفه‌دن اولوب، بر حدیث شریفك راویسیدر. — (زهیر بن علقمة الفرعی) که معاویه بن ابی سفیانك قاینی وکبشه‌نك برادری اولوب، بعده (رمله) ده ساکن اولمشیدی. — (زهیر بن عمرو الهلالی) که بعده بصره‌ده ساکن اولوب، بعض احادیث شریفه‌نك راویسیدر. — (زهیر بن عیاض الفهری) که مهاجریندن اولوب، بدر واحد غزالرنده حاضر بولنمش، وجانب حضرت نبویدن بنی نجاره کوندرلدکده، شرکه رجعت ایدن رفیقی مقیس بن ضبابه طرفندن شهید اولمشدر. — (زهیر بن غزیه). — (زهیر بن قیس البلوی) که هشام بن عبدالملك زماننده برقه والیسی اولوب اوراده وفات ایدن زاهر بن قیسك جدیدر. — (زهیر بن محشی). — (ابو اسامه زهیر بن معاویة الجشمی) که خندق وقعه‌سنده حاضر بولنمشدر.

زیا { (Zéa) یونان آطه‌لرندن اولوب ، آتیقه خطه‌سنك ساحل شرقیسی قربنده و (قولونه) برونك ۱۱۷ کیلومتره جنوب شرقیسنده واقعدر . بویی ۲۲ و اکی ۱٤ کیلومتره اولوب ، ۰۰۰ ٥ قدر اهالیسی واردر . اورته‌لرنده بواسمله مسمی و ۳۰۰۰ اهالی‌یی جامع برقصبه‌سی واردر. هواسی غایتله کوزل وطوپراغی منبت اولوب ، پك لذیذ میوه‌لری وکوزل شرابی واردر. اهالیسی ایپك بوجکی بسلیوب، ایپك چیقازیرلر .

زیّات { (خالد بن یزید) مشاهیر فقهاء حنفیه‌دن وحضرت امام اعظمك اصحابندندر.

زیاد { صحابه‌دن بروجه زیر برقاچ ذاتك اسمیدر: (زیاد الاخرس یاخود ابن الاخرس الجهنی) که انصاردن اولوب ، بدر غزاسنده حاضر بولنمشدر . — (ابو لاغر زیاد النهشلی) که بصره‌یه نازل اولوب، تورونی حسان بن الاغر کندیسندن روایت ایتمشدر . — (زیاد بن جاریة التمیمی) که برحدیث شریفك راویسیدر. — (زیاد بن الجلاس) که بصره اعرابندن اولوب ، اولادی کندیسندن روایت احادیث شریفه ایتمشلردر . — (زیاد بن جهور) که برنامهٔ سعادته نائل اولمش اولدیغی اوغلی نائل طرفندن مرویدر. — (زیاد بن الحارث الصدائی) که یمنده بولنان (صداء) قبیله‌سندن اولوب، حضرت فخر کائنات (صلعم) افندمزه بیعت ایتمش، وقبیله‌سنك اسلامنه سبب اولمش ایدی . حضور حضرت نبویده اذان اوقومشدر . بعده مصرده ساکن اولمشیدی . — (زیاد بن خدره) که نزد حضرت پیغمبری‌یه کلوب، شرف اسلامله مشرف ودعای رسالتپناهی‌یه نائل اولمشیدی . — (زیاد بن حنظلة التمیمی) که جانب رسول الله (صلعم) دن مسیله وطلیحه واسوده قارشی قیس بن عاصمك امدادینه ارسال بیورلمش، ووقت سعادتده عاملك ایتمش ایدی . حضرت علی (رضه) افندمزه مربوط اولوب، کافهٔ محارباتنده معیتلرنده بولنمشدر . — (زیاد بن سمرة الیعمری) که برحدیث شریفك راویسیدر . — سعد بن وقاص (رضه) ك آزادلیسی اولان زیاد . — (زیاد بن سعد السلمی) که بدری صحابه‌دن اولوب، کندیسنك صحبتی مشکوکدر . — (زیاد بن سکن الاوسی الاشهلی) که انصاردن اولوب، احد وقعه‌سنده شهید اولمشدر . — (زیاد بن عبدالله المزنی النطفاقی) که اهل رده‌دن عیینه بن حصندن آیریلوب حضرت خالد بن الولیده التجا ایدنلردندر . — (زیاد بن عمرو یاخود بن بشر) که انصارك حلیفی اولوب، برادری ضمره ایله برابر بدر غزاسنده حاضر بولنمشدر . بعضلری (زیاد بن عمرو الاخرس) دیه ضبط ایدوب، یوقاریده ذکر اولنان (زیاد اخرس) ایله التباس ایتدیرمشلردر . — (زیاد بن عیاض یاخود عیاض بن زیاد الاشعری) که صحبتی مختلف فیهدر . — (زیاد الغفاری) که اهل مصردن معدوددر . — (زیاد بن القرد الزهری) که ابن ابی القرد دیمکله دخی معروف اولوب، عمار بن یاسر حقنده «یقتلك الفئة الباغیة» حدیث شریفنك راویسیدر . — (زیاد بن کعب) که بدر واحد وقعه‌لرنده حاضر بولنمشدر . — (ابو عبدالله زیاد بن لبید الخزرجی) که مدینه‌لی اولدیغی حالده، مکه‌یه کیدوب، شرف اسلامله مشرف اولمش ؛ ومعیت حضرت نبویده مدینه‌یه هجرت ایتمشیدی . بناء علیه هم مهاجریندن وهم‌ده انصاردن معدوددر . بدر ، احد، عقبه، خندق وسائر غزواتده حاضر بولنوب، بعده جانب حضرت نبویدن حضرموت عامللکنه نصب بیورلمش؛ ومعاویه‌نك اوائل حکومتی زماننده وفات ایتمشدر. — (زیاد بن نعیم الحضرمی) که صوم وصلاة وحج ایله زکاة حقنده بر حدیث شریفك راویسی اولوب ، تابعیندن اولدیغی دخی مرویدر . — (زیاد بن نعیم الفهری) که حضرت عثمان (رضه) ك شهادتی وقعه‌سنده شهید اولمشدر. — (ابو هرماس زیاد الباهلی) که اوغلی هرماس کندیسندن روایت ایلمشدر . — (زیاد بن ابی هند) که بعضلر طرفندن صحابه‌دن عد اولنمش ایسه‌ده، تابعیندندر.

زیاد { والده‌سنك اسمنه نسبتله (ابن سمیه) دیمکله معروف اولوب، ابو سفیانك ولد نامشروعی ایدی. علماً پدری مجهول اولمغله (ابن ابیه) لقبیله دخی ملقب ایدی. کنیه‌سی (ابوالمغیره)در. هجرت نبویه‌نك برنجی سنه‌سی طوغوب، رؤیت نبی (صلعم) ه وصحبته نائل اولمامشدر. والده‌سی (حارث بن کلده) نك جاریه‌سی ایدی. بونك قوجه‌سی

(عبید) ی زیاد بعده بیك درهمه اشترا واعتاق ایتمشدر. زیاد دهات عربدن وفصحا وخطبادن اولوب، حضرت عمر فاروق (رضه) جانبندن بصره والیلکنه نصب اولنمش؛ وبعده حضرت علی (رضه)ك معیتلرنده بولنوب، فارس والیلکنده استخدام بیورلمشیدی. حضرت مشارالیهك شهادتنده فارس والیسی بولنمغله، معاویه بونك قوت واقتدارندن اندیشه ایتدیکیچون، زیاده اولان قرابتنی اعلان ایله کندیسنی کندی طرفنه جلب ایدهرك، بصره والیلکنه نصب ایتمش، وبعده کوفه‌یی دخی علاوه ایتمشدی. فوق العاده ضابط واداره‌یه مقتدر برآدم اولوب، آنجق اجراآتده زیاده شدت کوستردیکیچون، اکثریا عدالت حدودینی تجاوز ایدردی. بناء علیه معاویه‌یه «صول الم عراق اداره ایدوب، صاغ الم بوش قالدیغیچون، حجازیده عهده‌مه ویرك» دیه یازدیغنده، اهل حجاز خبر آلوب، عبد الله بن زبیر ایله قیام ایتمشلردی. حتی ابن زبیر «یاربی! زیادك زائد اولان صاغ النی قوروت!» دیه دعا ایلدیکی، وچوق کچمه‌دن صاغ النده برچبان چیقوب، اوندن وفات ایتدیکی مرویدر. ۵۳ تاریخ هجریسنده وفات ایتمشدر. یزیدك زماننده حضرت امام حسین (رضه)ه قارشی سوق اولنان عسکرك قائدی اولان (عبید الله بن زیاد) نام خارجی بونك اوغلیدر.

زیاد { (بنی —) خلفاء عباسیه زماننده یمنده حکومت سورمش بر سلاله اولوب، مؤسسی (محمد بن زیاد) در، که ۲۰۳ تاریخنده مأمون خلیفه زماننده یمنه مأمور اولوب، تهامه‌یی تسخیر وقبائل عربی قهر ایدهرك، ۲۰۴ تاریخنده (زبید) قلعه‌سنی بنا ویمنی استیلا ایتمشدی. نسلی ۴۰۳ تاریخنه دك ۲۰۰ سنه یمنده حکم سوروب، بر وجه زیر ۶ حکمداردن عبارتدر:

۱ محمد بن زیاد	۴ اسحق بن زیاد
۲ ابراهیم بن زیاد بن محمد	۵ زیاد ثانی بن اسحق
۳ زیاد اول بن ابراهیم	۶ ابراهیم ثانی

بونلرك برنجیسیله ایکنجیسنك ودردنجیسنك مدت حکومتلری چوق زمان ممتد اولمشدر. اخیرلری اولان ابراهیم، آل زیاددن بولنمغله، طفل ایکن، موقع اقتداره کچیرلمش ایسه‌ده، ادارهٔ اموره موفق اوله‌میوب، بونکله دولت بنی زیاد مندرس اولمشدر.

زیاده { (بن جهور اللخمی) صحابه‌دن اولوب، فتح مصرده حاضر بولنمش؛ وبعده فلسطینده ساکن اولوب، اوغلی کندیسندن روایت ایتمشدر.

زیادة الله { (ابو نصر —) افریقیه‌ده حکومت سورن بنی اغلب سلاله‌سنك حکمدار اخیری اولوب، ۲۹۶ تاریخنده، پدری ابو العباس عبداللهك قتلی اوزرینه، حبسدن چیقاریله‌رق، مسند امارته کچمش ایسه‌ده، لهو ولعب وعیش وعشرته مبتلا اولدیغندن، محافظهٔ ملکه مقتدر اوله‌میوب، افریقیه فاطمیون طرفندن ضبط اولنمش؛ و صاحب ترجمه مصره واورادن بغداده قاچوب، مقتدر بالله طرفندن ویریلن عسکرله ملکنی تخلیصه کیدرکن، مصرده خسته‌لنوب، عسکری پریشان اولمش؛ و یکیدن عسکر آلمق ایچون بغداده عزیمت ایدوب، رمله‌یه واصل اولدقده، وفات ایتمش؛ وبونکله بنی اغلب سلاله‌سی مندرس اولمشدر.

زیادی { (ابو اسحق ابراهیم بن سفیان) مؤلفیندن اولوب، میدانینك «امثال العرب» عنوانلی کتاب مشهورینی شرح ایتمشدر.

زیانی { (میرزا ابو القاسم مدرك) ایران متأخرین شعراسندن اولوب، اصفهانلیدر. برخیلی وقت کرمان والیسی بولنمشدر. شو بیت اونکدر:

درسینه ام آه سرکشی بود چه شد
درجان داغی زمهوشی بود چه شد

زیانیلر { (یاخود بنی زیان) جزایرك تلمسان شهرنده حکومت سورمش برکوچك دولت اسلامیه اولوب، مؤسسی یغموراسن بن زیاندر.

زیب { فلسطین ساحلنده وعکا قربنده بربیوك قریه اولوب، وقتیله بیوجك برقصبه ایدی. بوقصبه پك اسکی اولوب، فنیکه‌لیلر عندنده (اشنی‌بیا) اسمیله معروف ایدی. بطلیوسك کتابنده (اکدیبا) اسمیله مذکوردر.

زیبار { موصل ولایت وسنجاغنده وسنجاغك منتهای شرقنده اوله‌رق موصلك شرق شمالی جهتنده برقضا اولوب، جنوباً شهرزور

سنجاغیله، شمالاً وان ولایتنك حكاری سنجاغیله، شرقا دخی حدود ایرانیه ایله محدوددر. (شیروان) و (مروزیٔ بالا) ناحیه‌لریله برابر ۱۸۵ قریه‌دن مرکب اولوب، اراضیسی طاغلق واهالیسی کرددر.

زیب النسابیکم { هندستان ملوك تیموریه‌سندن عالمکیرك قیزی اولوب، ۱٤۰۸ ده طوغمش، و ۱۱۱۳ ده وفات ایتمشدر. عربی وفارسی ادبیاتنده واکثر علومده ید طولاسی وحسن خطی اولوب، «زیب تفاسیر» عنوانیله بر تفسیر تألیف ایتمش، وبرچوق مصاحف شریفه یازمشدر. آخر عمرینه قدر اولنمه‌مشدر. تربه‌سی دهلیده‌در. طبیعت شعریه دخی اولوب، فارسی دیوانی واردر.

زیپس { (Zips) مجارستانده برقومیتاته یعنی ایالت اولوب، شمالاً غالیچیا خطه‌سیله، شرقا ساروس، جنوباً آباآویوار، تورنه وکومور، غرباً دخی لیپتاو ایالتلریله محدوددر. بوبی ۱۰۰ واکی ۳۵ کیلومتره اولوب، ۱۸۰۰۰۰ اهالیسی واردر. مرکزی لایچاو قصبه‌سیدر. اراضیسنك برقسمی قارپات سلسله‌سندن عبارت اولوب، برقاچ نهری واردر. کتان محصولاتی ودمیر وباقیر معدنلریله معدن صولری چوقدر.

زیتان { بحر فارس ساحلیله ارجان آره‌سنده بر قصبه اولدیغنی یاقوت حموی بیان ایدیور.

زیتاو { (Zittau) صاقسه قراللغنك (لوزاچه) سنجاغنده و (درسده) نك ۸۰ کیلومتره شرقنده برقصبه اولوب، ۲۱۰۰۰ اهالیسی، مکتب اعدادیسی، کتبخانه‌سی، تاریخ طبیعی نمونه‌خانه‌سی ومیاه معدنیه‌سی واردر. بو ایالتده اعمال اولنان اپیلك وبزلرك مرکز تجارتیدر.

زیتنك { (Zittang) هند چینینك (بیرمان) مملکتنده بر نهردر، که (ایراوادی) ایرماغنك بر قولی حکمنده اولوب، (آوه) ایله (آماره پوره) شهرلری آره‌سنده بو ایرماقدن آیریله‌رق، جنوب شرقیه، بعده جنوب غربیه ونهایت جنوبه طوغری جریانله، تقریباً ۷۰۰ کیلومتره‌لك مسافه قطع ایتدکدن صکره، (رانغون) ك شرق جهتنده واقع (مارتابان) کورفزینه دوکیلور؛ ومنصبنده واسع بر خلیج تشکیل ایدر. مجراسی اوزرنده و (پغو) نك ۳۵ کیلومتره شرقنده بو اسمله برقصبه دخی واردر.

زیتون { یونانده ایالت مرکزی اولان (لامیا) قصبه‌سنه ادارهٔ عثمانیه زماننده ویریلن اسم اولوب، الیوم آوروپاجه بو اسمله معروفدر. سبب تسمیه‌سی زیتون آغاجلرینك کثرتیدر.

زیتون { حلب ولایتنك مرعش سنجاغنده و مرعشك ٤۹ کیلومتره شمال غربیسنده قضا مرکزی برقصبه اولوب، ۵۰۰۰ اهالیسی واردر، که بونلرکده ۱۰۰۰ قدری کرد وسائره اوله‌رق مسلم وقصوری ارمنی، ارمنی‌قتولیکی وسریانیدر. بر حکومت قوناغیله برقشله‌سی وایکی کلیساسی واردر. همنامی اولان طاغده مبنی اولوب، اورمانلرله و زیتونلقلرله محاطدر. سبب تسمیه‌سی ده بودر. — زیتون قضاسی شمالاً البستان، شرقاً نفس مرعش، جنوباً اندرین قضالریله، غرباً آطنه ولایتنك قوزان سنجاغیله محاط ومحدود اولوب، ۲۸ قریه‌دن مرکبدر، و ۲٤۰۲۳ اهالیسی واردر. اهالیسنك ۸۰۰۰ قدری کرد وسائره اوله‌رق مسلم وقصوری باشلیجه ارمنیدر. اراضیسی طاغلق اولوب، زیتون طاغیله قوری طاغ وتکیر طاغ اسملریله اوچ جبلی واردر. میاه جاریه‌سی (جیحان) ایرماغنه تابع اولوب، قضانك قسم غربیسنده (تکیر صو) وحدود شرقیه‌سنده (خرما صویی) جریان ایدر. زیتون قصبه‌سی یانندن آقان برچای دخی بو ایکنجی نهره دوکیلور. طوپراغنك قوهٔ انباتیه‌سی آز اولوب، محصولاتی بغدای، آرپه ومصردن وزیتون ایله بعض میوه‌لردن عبارتدر. صیغیر و قیونلری چوقجه‌در. برخیلی یرلرنده دمیر معدنی بولنوب، اهالی طرفندن اخراج ومرعشه نقل اولنه‌رق، اورادده بوندن زراعت آلاتی، نعل و سائره اعمال اولنور. اهالیسنك بر قسمی‌ده کراجیلقله کچینیر.

زیتونه { (فاطمه —) ولیاتدن اولوب، جنید بغدادینك خدمتنده بولنمشدر.

زیچ { (Zeitz) پروسیه‌نك (صاقسه) ایالتنده و (مرسبورغ) ك ٤٤ کیلومتره جنوبنده قضا مرکزی برقصبه اولوب، ۱۱۰۰۰ اها-

لیسی و الیوم محبس اتخاذ اولنان اسکی بر قصری واردر .

زیخنه { سلانیك ولایتنك سیروز سنجاغنده وسیروزك شرق جنوبی جهتنده او- لەرق (تخیانوس) کولیله بوکولی شق ایدن قره صوینك شمال شرقیسنده واقع برقضا اولوب، غرب شمالی جهتندن نفس سیروز قضاسیله، شرق شمالی و شرقاً وشرق جنوبی جهتندن درامه سنجاغیله، غرب جنوبی جهتندن دخی مذکور ایرماق وکول ایله محاط ومحدوددر . قضایه اسمی ویرن اسکی مرکزی خراب اولوب ، الیوم مرکزی سیروزك ٤ ساعت شرق جنوبیسنده واقع (زلحوه) قریەسیدر . قضا ٤٧ قریەدن مرکب اولوب، ٣٦٤١٩ اهالیسی واردر، که بونلرك تقریباً ثلثی مسلم وثلثانی روم، بلغار، قبطی وسائرەدر. اراضیسی اطرافدەکی طاغ اتکلرندن وکوله قریب محللری اووەدن عبارت اولوب، بو او- وەنك قسم اعظمی قیشین صو آلتنده قالیر، و یازین بطاقلقلری چوقدر . درامه سنجاغندن کلن (دروما- نیجه) نهری قضایی شرقاً وشمالاً احاطه ایدن طاغلرك آرەسنده بر بوغازدن مرورله، مذکور اووەیه دو- شەرك ، وقضانك همان بتون صولرینی طوپلایەرق تخیانوس کولنه دوکیلور. طوپراغی منبت اولوب، اراضئ مزروعەسی تخمیناً ١٠٠٠٠٠ اسکی دونمدن عبارت اولمغله، ٤٠٠٠٠ دونمه پاموق، ٣٠٠٠٠ دونمه بغدای، ١٢٠٠٠ دونمه آرپه، ٧٣٥٠ دونمه چاودار، ٤٨٩٨ دونمه مصر، ٣٥٠٠ دونمه سیسام، ٢٦٢٢ دونمه توتون، ٦٥٠ دونمه بولاف و ٢٠ دونمه خشخاش زرع اولنور. باغلری ٦٨٨٠ دونم اولوب، سنوی ٨٠٠٠٠٠ قیه شراب اعمال اولنور. چایرلری ١٥٠٠٠ دونم قدردر . حیوانات اهلیەسی ٧٦٧٦ صیغیر، ٥٠٨٤ آت واستر ومرکب، ١٠٨٦٨٣ قیون، ٤٥٣٥٨ کچی و ٥٤٠ طوموز- دن عبارتدر. اهالی آری دخی بسلیوب، خیلی مقدار بال چیقاریرلر. قضانك اطرافدەکی طاغلرده ٢٠٠٠٠ دونم اورمان بولنوب، قاین ، قره کورکن وسائر آغاجلر بولنور. محصولاتنك الٔ کلیتلیسی اولان پامو- غك تصفیەسیچون برچوق ماکینەلر وبر بیوك فابریقه بولنوب، آوروپایه چوق پاموق اخراج اولنور. بعض قریەلرده برنوع یرلی بز اعمال اولنور. درون قضاده ٢٥ جامع شریف، ٨ مسجد، ١ مدرسه، ١ تکیه، ٤٤ کلیسا، بر رشدیه وبری اناثه مخصوص اولەرق ١٨ اسلام و ١٨ ذکور و ٤ اناث روم مکتبی، ٤٦٧ دکان، ٢٠ خان، ٣ حمام، ٦٦ مغازه، ١٠٢ اون دکرمنی، ١٥ فرون، ٥ کرمیت و ١ طوغله عملخانەسی واردر .

زید { صحابەدن بر وجه زیر برچوق ذواتك اسمیدر: (زید بن ابی ارطاة) که کندیسندن برحدیث شریف مرویدر. — (ابو عمر زید بن ارقم الخزرجی) که انصاردن اولوب، احد غزاسنه صغرسنی سببیله قبول اولنمامش ایسەده، دیکر ١٧ غزاده معیت حضرت نبویده بولنمش؛ وابن عباس (رضهما) ایله سائرلری کندیسندن بر چوق احادیث روایت ایتمشلردر . بعده کوفەده ساکن اولوب، حضرت علی المرتضی (رضه) ك اخص اصحابی صرەسنه کچمش؛ وصفین محاربەسنده حاضر بولنمشدر. ٦٨ تاریخنده وبرروایتده حضرت امام حسین(رضه)ك شهادتی متعاقب کوفەده ارتحال ایتمشدر . — (زید بن اسحاق) که بعده مصرده ساکن اولمشدی.- (زید بن اسلم البلوی العجلانی) که انصارك حلیفی وثابت بن اقرمك عم زادەسی اولوب، بدر غزاسنده حاضر بولنمشدر. برروایتده حضرت ابابکر (رضه) ك زماننده (براجه) وقعەسنده طلیحه بن خویلد اسدی یدیله شهید اولمش؛ ودیکر بر روایتده حضرت علی (رضه) ك زمان خلافتنەدك برحیات اولوب، حضرت مشارالیهك معیتنده حرب ایتمشدر . — (زید بن ابی اوفی الاسلمی) که (عبد الله بن ابی اوفی) نك برادری اولوب، بعده مدینەده وبرروایتده بصرەده ساکن اولمشدی. مواخاة صحابه حدیثی کندیلرندن مرویدر . — (زید بن بولا) که حضرت رسول الله (صلعم) افندمزك آزادلیسیدر . — (زید بن ثابت) [مادۀ آتیەیه نظر بیوریله .] — (زید بن ثعلبة الانصاری الخزرجی) که اوغلی عبدالله کند- یسندن روایت ایتمشدر . — (زید بن جاریة الا- نصاری الاوسی) که صغر سنلری حسبیله احد غزاسنه قبول بیورلمیانلردن اولوب ، خیبر

غزاسنده حاضر بولنديغى كبى، بعده صفين محاربه‌سنده‌ده معيت حضرت مرتضويده بولنمش؛ وبعض احاديث شريفه روايت ايتمشدر. پدرى (جاريه) منافقيندن اولوب، (حمار الدار) لقبيله ملقب ايدى. — (زيد بن حارثه) [«ماده» مخصوصه‌سنه مراجعت بيوريله.] — (ابوحسن زيد الانصارى) كه برحديث شريفك راويسيدر. — (زيد بن خارجة الانصارى الخزرجى) كه بايلمش اولديغى حالده، اولمش ظن اولنه‌رق، بعده آيله‌رق لقردى سويلكله، بعدالوفات تكلم ايتمش اولمغله مشهور اولوب، بعض احاديث شريفه‌نك راويسيدر. پدرى خارجه دخى صحابه‌دن اولوب، احد وقعه‌سنده شهيد اولمشدر. — (ابو عبدالرحمن زيد بن خالد الجهنى) كه حديبيه غزاسنده حاضر بولنمش؛ وفتح مكه‌ده (جهينه) لواسنى حامل بولنمشدر. صحابه‌دن بعض ذواتله اوغللرى كنديسندن روايت احاديث شريفه ايتمشلردر. ٧٨ تاريخنده ٨٥ ياشنده وفات ايتمشدر. — (ابو عبدالرحمن زيد بن الخطاب القرشى العدوى) كه حضرت عمر فاروق (رضه) ك لاب برادرى اولوب، حضرت مشارالیهدن بيوك ايدى. ايلك مهاجرلردن اولوب، بدر، احد، خندق، حديبيه وسائر غزواتده حاضر بولنمش؛ وحضرت فخركائنات (صلعم) افندمز مهاجرين ايله انصار آره‌سنده مواخاة بيوردقلرنده، بوذاتى (معن بن عدى الانصارى) ايله قرداش ايتمشلر؛ وايكيسى‌ده حضرت ابابكر (رضه) ك زمان خلافتنده (يمامه) وقعه‌سنده شهيد اولمشلردر. بووقعه‌ده رايت مسلمين زيد بن الخطابك النده ايدى. حضرت عمر (رضه) شهادتنى خبر آلدقلرنده چوق متأسف اولمشلردى. — (زيد بن الدثنة الانصارى الخزرجى البياضى) كه بدر واحد غزالرنده حاضر بولنمش، وبعده جانب رسالتپناهيدن عاصم بن ثابت وحبيب بن عدى سريه‌سنه مأمور اولوب، قريشك الينه دوشمش؛ وابو سفيانك امريله هجرت نبويه‌نك اوچنجى سنه‌سى شهيد اولمشدر. — (زيد الديلى) كه سهم مازنك آزادليسى اولوب، افنديسيله برابر نزد حضرت نبوى‌يه كله‌رك، شرف اسلامله مشرف اولمش؛ وصفينده معيت حضرت مرتضويده بولنمش اولان اوغلى (سنان) كنديسندن روايت ايتمشدر. — (زيد ياخود يزيد بن ربيعة القرشى الاسدى) كه حنين وقعه‌سنده شهيد اولمشدر. — حضرت رسول الله (صلعم) افندمزك آزادليسى اولان زيدكه اوغلى وتورونى كنديسندن روايت ايتمشلردر. — (زيد ياخود يزيد بن رقيش) كه بنى اميه‌نك حليفى اولوب، يمامه وقعه‌سنده شهيد اولمشدر. — (زيد بن سراقه الانصارى الخزرجى) كه سعد ابن وقاص (رضه) ك معيتنده فرس غزاسنده حاضر بولنوب، جسر مداين محاربه‌سنده ١٥ نجى سال هجريده شهيد اولمشدر. — (زيد بن سعنة الحبر) كه احبار واغنياى يهوددن اولوب، شرف اسلامله مشرف اولمش، واكثر غزواتده معيت حضرت نبويده بولنمش؛ وتبوكدن عودتنده وفات ايتمشدر. بعض احاديث شريفه‌نك راويسيدر. — (ابو طلحه زيد بن سهل الانصارى الخزرجى النجارى) كه عقبه وبدر غزالرنده حاضر بولنمش؛ وجانب رسول الله (صلعم) دن عبيده بن الجراحله مواخاة بيورلمشيدى. حضرت نبى الله (صلعم) افندمزك قبر شريفنى حفر ولحدينى انشا ايدن بوذاتدر. حقنده بعض احاديث شريفه مرويدر، وكنديسى نقل احاديث ايتمشدر. ٣٤ يا ٣٣ وبرروايتده ٥١ تاريخنده ارتحال ايتمشدر. — (زيد ياخود يزيد بن سراحيل الانصارى) جمله رواتدن بر صحابيدر. — (ابوشهم زيد بن ابى شيبه) كه كنديسندن قيس بن ابى حازم روايت ايتمشدر. — (زيد بن صامت الانصارى) كه اهل حجازدن معدود اولوب، كنديسندن صحابه‌دن انس بن مالك وبعض تابعين روايت ايتمشلردر. — (زيد بن صحار العبدى) كه بوده اهل حجازدن معدود اولوب، اوغلى جعفر كنديسندن روايت احاديث شريفه ايتمشدر. — (ابو سلمان زيد بن صوحان الربعى العبدى) كه قادسيه محاربه‌سنده الى كسلمش، وجمل محاربه‌سنده معيت حضرت مرتضويده شهيد اولمشدر. عهد سعادته يتيشمش ايسه‌ده، كوچك اولديغيچون، يالكز حضرت عمر وحضرت على (رضهما) دن روايت ايتمشدر. — (ابو حسن زيد بن عاصم الانصارى الخزرجى النجارى) كه عقبه وبدر غزالرنده وبعده زوجه‌سى ام عماره وايكى اوغلى حبيب وعبد الله ايله برابر احد

وقعه‌سنده حاضر بولنمشدر. — (زيد بن عاصم الثقفی).
— (زيد بن عايش المزنی) كه اوغلی حباب كنديسندن
روايت ايتمشدر. — (زيد بن عبدالله الانصاری).
— (ابو عبدالله زيد) كه «اكرموا الخبز فان الله عز
وجل انزل معه بركات السماء واخرج له بركات الارض»
حديث شريفنك راويسيدر. — (زيد بن عبيد بن
المعلی) كه بدر غزاسنده حاضر بولنوب، مؤته وقعه‌
سنده شهيد اولمشدر. رافع بن المعلينك برادرزاده‌سی
اولسه گركدر. — (ابو العجلان زيد) كه كنديسندن
اوغلی واسطه‌سيله بر حديث شريف مرويدر. —
(زيد بن عمرو بن نفيل القرشی العدوی) كه عشرهٔ
مبشره‌دن سعيد بن زيدك پدری و حضرت عمر بن
الخطاب (رضه) ك عم زاده‌سی اولوب، وقت جاهليتده
اوثانه عبادت ايتمز، وقريشی بو عبادت باطله‌دن منع
وتبريده چاليشه‌رق، حضرت ابراهيم (عم) ك دينی
آرار بر موحد ايدی. حضرت فخر كائنات (صلعم)
افندمزله اختلاص و مودتی وار ايدی. حضرت عمر
(رضه) ك پدری خطاب، كه هم عمی وهم والده‌سندن
برادری ايدی، اوثانه عدم اعتقادندن طولايی
كنديسنه اذا ايدوب، مكه‌يه دخوله مانع اولوردی،
وخفياً دخولنی خبر آلدقده چوجقلره طاشله تعقيب
ايتديردی. بعثدن اول ارتحال ايتمشدر. —
(زيد بن عمير) كه علاء بن الحضرمی‌يه يازيلان نامهٔ
سعادتده شاهد يازلمشيدی. — (زيد بن عمير العبدی)
— (زيد بن عمير الكندی) كه قيزی واسطه‌سيله
كنديسندن بعض احاديث شريفه منقولدر. —
(زيد بن كعب) كه قادسيه محاربه‌سنده شهيد اولمشدر.
— (زيد بن لصيت القينقاعی) كه منافقيندن اولوب،
بر روايته كوره بعده توبه ايتمشيدی. — (زيد بن
مالك). — (زيد بن مربع الانصاری) كه اهل
حجازدن معدود اولوب، بر حديث شريفك راويسيدر.
برادرلری عبدالله وعبد الرحمن ومراره دخی صحابه‌
دندر. — (زيد بن المرس ياخود بن المزين) كه
بدر غزاسنده حاضر بولنمشدر. — (زيد بن معاوية
النميری) كه برادر زاده‌سی دعموص ايله برابر نزد
حضرت نبوی‌يه گله‌رك، شرف اسلامله مشرف
اولمشدر. — (زيد بن ملحان النجاری) كه ام سليمك
برادری اولوب، احد وقعه‌سنده حاضر بولنمشدر.

— (ابو مكنف زيد بن مهلهل الطائی النبهانی) كه
(زيد الخيل) ديمكله معروف اولوب، مؤلفهٔ قلوبدن
ايسه‌ده، بعده اصلاح حال ايتمشدر. طقوزنجی سنهٔ
هجريه‌سنده طی قبيله‌سی طرفندن مبعوثاً نزد حضرت
نبوی‌يه گلمشيدی. اوغللری حريث ومكنف دخی
اسلامه گلوب، اهل رده قتالنده خالد بن الوليد
حضرتلری معيتنده حرب ايتمشلردر. شاعر وفصيح
وشجيع برذات اولوب، كعب بن زهير ايله مهاجاتلری
واردر. قبيله‌سنه عودتنده وبرروايتده اواخر خلافت
حضر فاروقيده وفات ايتمشدر. — (زيد بن وديعة
الانصاری الخزرجی) كه عقبه وبدر غزالرنده حاضر
بولنوب، احد محاربه‌سنده شهيد اولمشدر. —
(ابو سليمان زيد بن وهب الجهنی) كه ايام جاهليته
يتيشوب، عهد حضرت نبويده اسلامه گلمش، ورؤيت
رسول الله (صلعم) ه نائل اولمق اوزره، يوله چيقمش
ايسه‌ده، يولده رحلت حضرت پيغمبری‌يی خبر آلمش
ايدی. كبار تابعيندن معدود در. بعده كوفه‌ده
ساكن اولوب، معيت حضرت مرتضويده بولنمش؛
وحضرت مشار اليهدن روايت ايتمشدر. — (زيد بن
يساف بن غزيه) كه احد محاربه‌سنده حاضر بولنمشدر.

زيد بن ثابت { (ابو سعيد — الانصاری الخزرجی النجاری) كبار
صحابه وانصاردن اولوب، كتاب وحيدندر. هجرت
نبويه‌ده اون ياشنده اولوب، پدری درت سنه اول
(بعاث) وقعه‌سنده قتل اولنمشدی. بدر غزاسنه
گيتمك ايستمش ايسه‌ده، صغرسنندن طولايی جانب
حضرت نبويدن رد واعاده بيورلمشيدی. احد غزا‌
سنده بولنوب بولنمديغی دخی مختلف فيه اولوب،
خندق غزاسنده واوندن صكره‌كی غزواتده بولنمشدر.
بو وقعه‌ده خندك حفرنده طوپراق طاشيركن منظور
حضرت نبوی اولوب، حقنده «نعم الغلام» حديث
شريفی صادر اولمشدی. تبوك وقعه‌سنده بنی مالك
بن نجار رايتی (عماره بن حزم) ك النده ايكن،
حضرت رسول الله (صلعم) آلوب، زيد بن ثابته
تسليم ايتمش؛ وعماره بندن برخطامی صادر اولدی؟
ديدكده «لاولكن القرآن مقدم وزيد اكثر اخذاً
للقرآن منك» بيورمشلرايدی. صحابه‌نك اك عالملرندن
اولوب، علی الخصوص فرائضده وقوف تامی وار

ایدی. حضرت فخرکائنات (صلعم) افندمزه سریانیجه
بعض مکتوبلر کلدیکندن، بونلری اوقومق ایچون،
زید بن ثابته بولسانی تعلم ایتمسنی امر بیورمشلردی؛
وزید دخی سریانیجه‌یی اوکرنمشدی. حضرت ابابکر
وعمر (رضهما) یه دخی کاتبلك ایدوب، حضرت عمر
(رضه) ایکی حججنده وشامه سفرنده کندیسنی مدینه‌
ده وکیل براقشلردی. حضرت عثمان (رضه) زماننده
بیت‌الماله مأمور اولوب، خلیفهٔ مشارالیه دخی حججه
عزیمتنده مدینه‌ده زیدی وکیل براقیوردی. بعده
حضرت عثمانه منسوب قالوب، حضرت علی (رضه) ك
فضلنی تسلیم ایله، تعظیمنده قصور ایتمدیکی حالده،
محاربانده معیتلرنده بولنمامشدی. صحابه‌دن ابن عمر،
ابو سعید، ابوهریره، انس، سهل بن سعد، سهل بن
حنیف وعبدالله بن یزید الخطمی وتابعیندن اوغللری
خارجه وسلیمان، ابان بن عثمان، سعید بن المسیب،
قاسم بن محمد، سلیمان بن یسار، بشر بن سعید وسائر-
لری روایت ایدوب، کندیسندن بك چوق احادیث
شریفه منقولدر. حضرت ابو بکر وعثمان (رضهما)
زمانلرنده جمع اولنان قرآن کریمی یازان دخی زید
بن ثابتدر. ٤٥ (ودیکر روایاته کوره ٤٢ یا ٤٣
یاخود ٥١ ویا ٥٥) تاریخ هجریسنده ارتحال
ایدوب، جنازه نمازی مروان بن حکم طرفندن
قیلنمشدر. وفاتنده ابوهریره «الیوم مات حبر هذه
الامة وعسى الله ان یجعل فی ابن عباس منه خلفاً»
دیمشیدی.

زید بن حارثه { (ابو اسامه — الکلبی) حضرت فخرکائنات (صلعم)
افندمزك کوله‌لرینك اك مشهوری واك سوکیلیسی
اولوب، زمان جاهلیتده والده‌سی منسوب بولندیغی
بنی معن قبیله‌سنی زیارته کیدرکن، یاننده بولنان بو
چوجق اسیر طوتیلوب، مکهٔ مکرمه‌یه سوق ایله
سوق عکاظه چیقارلمش؛ وحکیم بن حزام طرفندن
تیزه‌سی خدیجه بنت خویلد (رضها) ایچون صاتین
آلنمش؛ وحضرت مشارالیها حضرت نبی محترمه هبه
ایتمشیدی. برروایتده‌ده حضرت رسول الله (صلعم)
افندمز کندیسنی منادی النده کورمکله، حضرت
خدیجه (رضها) یه خبر ویروب، مشارالیهانك مالندن
صاتین آلمش، وخدیجه کندیسنی قبل النبوه کندیلر-
ینه هبه ایلمش ایدی. هرحالده زید او وقت سکز
یاشنده اولوب، جانب حضرت نبویدن اعتاق، واوغللغه
قبول بیورلمشیدی. «ادعوهم لآبائهم» آیت کریمه‌
سنك نزولنه‌دك (زید بن محمد) دینلدیکی ابن عمردن
مرویدر. حضرت نبی ذیشان کندیسنی عم بزرکوار-
لری حضرت حمزه ایله قرداش ایتمشلردی. پدری
حارثه زیدك فقداننه زیاده‌سیله مکدر اولوب، برمرثیه
سویلمشدی.

بعده بنی کلبدن برطاقم آدملر حججده زیدی کور-
مکله، بویرلرنی طانیدقلرنده، زید بونلرله ابوینه شو
بیتلری کوندرمشدی:

احن الی قومی وان کنت نائیا
فانی قعید البیت عند المشاعر
فکفوا من الوجد الذی قد شجاکم
ولا تعملوا فی الارض نص الاباعر
فانی بحمد الله فی خیر اسرة
کرام معد کابراً بعد کابر

بو بیتلرله خبر حیاتی قومنه واصل اولدقده،
پدریله عمی کعب، کندیسنی فدیه ایله آلمق اوزره،
مکه‌یه کلوب، حضرت رسول‌الله (صلعم) افندمزدن
زیدی طلب ایتدکلرنده، کندیسنی مخیر براقمغی تکلیف
بیوروب، زید احضار اولندقده، حضرت نبی ذی‌شانی
ابوینه ترجیح ایدرك، «بنم آنام وبابام سنسك» دیه‌رك،
آیرلق ایسته‌مه‌مش؛ وحضرت پیغمبر (صلعم) افندمز
او وقت زیدی برطاشك اوزرینه چیقاره‌رق: «یامن
حضر اشهدوا ان زیدا ابنی یرثنی وارثه» بیورمش؛
وبونك اوزرینه اقرباسی ممنون اولوب، کری دونمشلر
ایدی. زید بن حارثه اك اول ایمان کتیرنلردن
اولوب، برروایتده خدیجه وعلی (رضهما) دن صکره
وابوبکر (رضه) دن اول اوچنجی، ودیکر برروایتده
خدیجه وابوبکر وعلی (رضهم) دن صکره دردنجی
اوله‌رق اسلامه کلمشدر. بدر غزاسنده حاضر بولنوب،
مظفریت بشارتنی مدینه‌یه کوتورن کندیسیدر.
جانب حضرت نبویدن آزادلیسی (ام ایمن) ایله
تزویج بیوریله‌رق، بوندن (اسامه) اسمنده براوغلی
دنیایه کلمشدی. حضرت فخرکائنات (صلعم) افندمزك
عمه‌لرینك قیزی (زینب بنت جحش) دخی زیدك
زوجه‌سی اولوب، بعده ازواج مطهرهٔ حضرت

نبوی زمره‌سنه داخل اولمشدر. هجرت نبویه‌نك سکزنجی سنه‌سی روملره قارشی شامه ارسال بیوریلان سریه‌یه امیر نصب بیوریله‌رق، (مؤته) ده واقع مصادمه‌ده شهید اولمشدر. کندیسندن صکره عسکر مسلمینك امارتنی آلان جعفر بن ابی طالب دخی بو محاربه‌ده شهادته نائل اولمشدر. خبر شهادتلری واصل سمع نبوی اولدقده، پك چوق اسف وبکا بیورلمشیدی. صاحب ترجمه‌دن بشقه هیچ بر صحابه‌نك اسمی قرآن کریمده مذکور دکلدر. زید بن حارثه بیاض وپنبه چهره‌لی اولوب، اوغلی اسامه بالعکس زیاده‌سیله اسمر ایدی. اوغلی وسائر صحابه واسطه‌سیله کندیسندن بر خیلی حدیث شریف منقولدر.

(وولتر) صاحب ترجمه زیدك زوجه‌سی حضرت زینبی ذات حضرت رسالتك تزوج بیورملری وقعه‌سنی وقوعات تاریخیه ایله طبان طبانه ضد وصرف ترهات قبیلندن اوله‌رق بر صورت مفتریانه‌ده نظم وتحریر ایله بر تیاترو کتابی میدانه قویمشدر، که حکیملکنه یاقیشمیان بو کتاب ناصواب خصم جانی اولان پاپا طرفندن «سوکیلی اوغلم وولتر!» خطابیله باشلایان بر مکتوبله نوازش ایدلمسنی موجب اولمشدر!

زید بن رافع { مشاهیر حکماء اسلامدن اولوب، ۳۷۰ تاریخلرنده بصره‌ده یاشامشدر. عصرینك سائر بعض حکماسیله بالاشتراك «رسائل اخوان الصفاء» عنوانیله (آنسیقلوپدی) طرزنده بر بیوك کتاب یازمشلردر. بو کتاب موجود اولوب، اخیراً بیروتده طبع ونشر اولنمشدر.

زید بن زین العابدین { (بن حسین بن علی بن ابی طالب) هشام بن عبد الملك زماننده، قرق بیك عسکرله کندیسنی تقویه ایده‌جکلرینی وعد ایدن علویلرك مواعدینه آلدانه‌رق ۱۲۲ تاریخ هجریسنده کوفه‌ده اعلان خلافت ایتمش ایسه‌ده، بشیوز کشیدن زیاده امدادینه کلمه‌یکندن، عراق والیسی بولنان یوسف بن عامرك سوق ایتدیکی عسکره مقاومت ایده‌میوب، ایلك مصادمه‌ده شهید اولمش؛ وکندی آدملری طرفندن دفن اولنمش ایسه‌ده، اهل بیت نبویه بغض وخصومتلری کربلا قاتللریله اطفا اولنمیان بنی امیه آدملری طرفندن ویوسف بن عامرك امریله جسدی اخراج اولنه‌رق، بر مدت آصیلی طوردیرلمش، وبعده باشی قطع وشامه ارسال اولنه‌رق، اوراده دخی بر قاچ کون قلعه قپوسنده معلق قالمش؛ وجسدی کوفه‌ده احراق اولنمش ایدی. شیعه مذاهبندن بو ذاته اقتدا ایدر (زیدیه) اسمیله بر مذهب مخصوص واردر، که الیوم باشلیجه یمنده منتشردر. اوغلی یحیی پدری معیتنده محاربه‌ده بولنوب، بونك شهادتی اوزرینه خراسانه قاچمشیدی.

زیرباد { (یعنی روزکار آلتی) بصره کورفزنده وفارس ساحلی قارشیسنده بر جزیره در.

زیرك { یاخود زیرك زاده (محمد بن محمود الحسینی) فقهادن اولوب، فروعه متعلق «الاشارات والنظایر» عنوانلی کتابك صاحبیدر.

زیری { (بنی —) مغربده حکومت سورمش بر دولت اولوب، مؤسسی ضهاجه بربرلرندن (بلکین بن زیری بن مناد) در. بو دولت ۳۶۲ تاریخ هجریسندن ۵۴۳ تاریخنه‌دك ۱۸۱ سنه سوروب، بو سلاله‌دن ۸ حکمدار کلمشدر. مرقوم بلکین بن زیری زناته قبیله‌سنه غلبه چاله‌رق، اکتساب ثروت واقتدار ایتمش اولمغله، فاطمیوندن (معزلدین الله) مصرك فتحنه کیتدیکنده، کندیسنی افریقیه ومغربه یعنی تونس، جزایر وفاس جهتلرینه وکیل ووالی تعیین ایتمشدی. مرور زمانله بلکین کسب استقلال ایدوب، حتی بنا ایتدیکی (اشیر) شهرینی پایتخت اتخاذ ایتمشدی. بعده زناته قبیله‌سندن بری مغرب اقصایی ضبطله، اندلسده‌کی امویلرك حمایه‌سی آلتنه کیردیکندن، بنی زیری مغرب اقصی زناتیلریله واندلس امویلریله بر خیلی وقت مخاصماتده بولنوب، نهایت مغرب اقصادن صرف نظر ایتمکه مجبور اولمشلردی. بو دولت حکمدارلری اکثریا زناته وسائر بربر وعرب قبائلیله محاربه ایله مشغول اولوب، نهایت ۵۴۳ تاریخنده اهل صلیب ملکلرینی ضبط ایتمکله، بنی زیری دولتی مندرس اولمش؛ وبعده دولت موحدین عسکری

بوبرلرى اهل صليبك الندن استخلاص ايلمشدر . آنجق بنى زيرى قبيله‌سى بسبتون محو اولميوب، بر فرعى بعده غرناطه‌ده كسب تميز واقتدار ايتمش، و بنى‌سراج قبيله‌سيله اولان محاسده و رقابتيله شهرت بولمشدر . فرنكلر عندنده (زكريت Zegrites) اسميله معروفدرلر . بنى زيرى دولتى حكمدارلريله تاريخ جلوسلرى بروجه‌زيردر :

بلكين بن زيرى	٣٦٢	تميم بن معز	٤٥٤
منصور بن بلكين	٣٧٣	يحيى بن تميم	٥٠١
باديس بن منصور	٣٨٥	على بن يحيى	٥٠٩
معز بن باديس	٤٠٦	حسن بن على	٥١٠

زيريكزه { (Zierikzée) فلمنكك زلانده ايالتنده وميدلبورغك ٢٦ كيلو- متره شمال شرقيسنده اوله‌رق اسقو ايرماغى كنارنده برقصبه واسكله اولوب، ٧٧٠٠ اهاليسى، پك بويوك بر چاك قله‌سى ، كنيش بر صهريجى ، سفائن اعماله مخصوص دستگاهلرى، محله‌لرى، چوق باليغى وكوزل استريديه‌سى واردر .

زيلع { حبش ساحلنده ١١° ١٩′ عرض شمالى ايله ٤١° ١٤′ طول شرقيده وهمنامى اولان كوچك بر جزيره‌نك قارشيسنده بر قصبه و اسكله اولوب، ٥٠٠٠ اهاليسى وخيلى ايشلك تجارتى واردر. اخيراً ايتاليا دولتى اوسواحلله برابر بواسكله‌يى دخى استيلا ايتمشدر . اصل زيلع اسمى او جوارده ساكن قومك اسميدر .

زيله { سيواس ولايتنك توقاد سنجاغنده وتو- قادك ٦٠ كيلومتره جنوب غربيسنده اوله‌رق قزيل ايرماغه دوكيلان شكر آب چايى اوزرنده قضا مركزى برقصبه اولوب، ياالكز ٤٠٠٠ ى ارمنى اولمق اوزره ، ٢٠٠٠٠ اهاليسى ، اورته‌سنده‌كى تپه‌نك اوزرنده قديم برقلعه‌سى ، ٣٠ جامع شريفى ، ٧ مدرسه‌سى، بر رشديه مكتبى، ١٠ ى اهالى مسلمه- يه و ٢ سى اهالى غير مسلمه‌يه مخصوص ١٢ مكتب ابتدائيسى، ١٢٦٥ دكانى ، ٩ خانى، ٥ حمامى، ٣ تكيه‌سى ، برقاچ تربه و زاويه‌سى ، ٢ كليساسى ، هفته‌ده بركره بازارى و بهرسنه تشرين ثانيده قور- يلوب برآى سورر بيوك پنايرى واردر . پك اسكى برقصبه اولوب، اسم قديمى (زله Zela) در. جغرا- فيونك پيرى حكمنده اولان (استرابون) بو قصبه‌نك نينوى ملكه‌سى مشهوره سميراميس (كه اسم صحيحى شاه‌مريم اولسه‌گركدر) طرفندن بنا، واورته‌سنده‌كى تپه‌نك صنعى اوله‌رق احداث اولنديغى بيان ايديور . زمان قديمده (آنائيتيس) الهه‌سنه منسوب عدا اولنه‌رق، بونك عبادتنه مخصوص بيوك برمعبدى وارايدى . قلعه‌نك ديوارلرى پك اسكى اولميوب ، ياالكز بودوروملرى ونهره قدر تحت الارض اولان يولى مهرداد طرفندن بنا ايدلمش اولديغى مرويدر . قصبه‌نك اورته‌سنده اولوب واسع برحوضه دوكيلن چشمه‌نك صويى نره- دن كلديكى مجهول اولوب ، مذكور نهردن كلسى ملحوظدر . زيله قصبه‌سى روماليلرك ايكى مشهور محاربه‌سنه ميدان اولوب، بونلرك برنجيسنده (تريا- نوس) نام روما سردارى مهرداد طرفندن مغلوب اولمش ؛ وايكنجيسنده قيصر فارناسى مغلوب ايدوب، زيله‌دن رومايه اختصارده ضرب مثل حكمنه كچمش اولان (*Veni, Vidi, Vici* يعنى كلدم، كوردم، غالب اولدم) مكتوبنى يازمشدى . بو قصبه مذكور معبدك پاپاسلرى طرفندن اداره اولنوب، بونلرك رئيسى تاج كيردى . پومپيوس ضبط ايدوب ، تشكيل ايتديكى بر ايالته مركز اتخاذ ايتمشدى . سلجوقيلر روملردن ضبط ايدوب، ممالك اسلاميه دائره‌سنه ادخال ايتمشلر دى . ٨٠٠ تاريخنده يلديرم سلطان بايزيد خان طر- فندن ممالك عثمانيه‌يه الحاق اولنمشدر .

— زيله قضاسى توقاد سنجاغنك غرب جنوبى قسمندن عبارت اولوب، جنوباً وغرب جنوبى جهتندن آنقره ولايتيله، شمالاً وشمال غربى جهتندن آماسيه سنجاغيله، شرقاً وشرق شمالى جهتندن دخى نفس تو- قاد واربعه قضالريله محاطدر . ١٣ ناحيه و ١٨٢ قريه‌يى حاوى اولوب، ٥٧٢٠٠ اهاليسى واردر، كه بونلرك ١٠٠٠٠ قدرى ارمنى وارمنى قتوليك وپرو- تستانى، ٣٥٠٠ قدرى روم وقصورى مسلم وتركدر. اراضيسى مرتفعجه ايسه‌ده ، هواسى توقادككندن ملايمدر . دوه‌جى طاغى غرب جنوبيدن شمال شرقى‌يه طوغرى ممتد اولوب ، بونكله زيله‌نك شمال غربى جهتنده‌كى تپه‌لر آره‌سنده (شكر آب) واديسى بو- لنيور . بو چايك منبع اولديغى يشيل ايرماق دخى قضانك حدود جنوبيه وغربيه‌سنى تشكيل ايده‌رك،

آنقره ولایتندن آیریور. طوپراغی اولدقجه منبت اولوب، ٥٥ ٩٦٩ دونمدن عبارت اولان اراضیٔ مزروعه‌سنده حبوبات متنوعه ایله سبزه‌لرك انواعی وخیلی مقدار توتون حاصل اولور. میوه‌لری دخی چوق واییدر. باغلری‌ده چوقجه اولوب، پکمزی مشهوردر. باشلیجه معمولات صناعیه‌سی دوشمه‌لکه الوریشلی بعض منسوجاتله کاوساله وسختیاندن عبارتدر. حیوانات اهلیه‌سی متوسط مقدارده در. درون قضاده ١٤٠ جامع ومسجد، ٣٩ اسلام و ٢ خرستیان مکتبی وشکرآب چاینك چویردیکی متعدد دکرمنلر موجود در.

زین الاسلام (ابو القاسم عبد الکریم بن هوازن نیسابوری) مشاهیر علمادن اولوب، ٣٧٦ تاریخنده طوغمش، وابوالقاسم یمانی، ابو بکر طوسی و ابو بکر بن فوردن تحصیل علوم ایدوب، خراسانده زمانینك اجلهٔ علماسی صره‌سنه کیرمشدی. بیوك بر تفسیری ودیکر برخیلی تألیفاتی واردر.

زین الدار (وجیهه بنت المؤدب علی بن یحیی) فقیهه وفاضله برخاتوندر. صلاح الدین صفدینك عصری تراجمی حاوی اولان «عنوان النصر» کتابنده مذکوردر.

زین الدین استرابادی ایران شعراسندن اولوب، شو بیت اونکدر:

بدیکران کرم ولطف دمبدم کردی
مرا بداغ جفا سوختی کرم کردی

زین الدین بن احمد اسمی عبدالرحمن اولوب، (ابن رجب) دیمکله مشهوردر. «شرح ترمیذی» و «شرح بخاری» ایله «طبقات الحنابله» عنوانلی کتب معتبره‌نك مؤلفیدر. مذکور طبقاتی ٥٢٦ ده وفات ایدن قاضی ابو الحسین بن ابی یعلینك طبقات حنبلیه‌سنك ذیلی حکمنده اولوب، بوکا دخی ٨٧١ ده وفات ایدن (یوسف بن حسن المقدسی) بر ذیل یازمشدر.

زین الدین حافظی (سلیمان بن المؤید علی بن خطیب عقرباء) مشاهیر اطبای اسلامدن اولوب، ملوك ایوبیه‌دن جعبر قلعه‌سنده بولنان ملك حافظ نورالدین آرسلان شاهك خدمت طبابتنده بولنمش؛ وملك مذکورك وفاتنده حلبه انتقال ایله، ملك ناصر یوسف بن محمدك توجه ومحبتنی قزانمش؛ وحلب رئیسنك قیزینی تزوج ایدوب، خیلی ثروته نائل اولمشدی. ملك ناصر دمشقی ضبط ایتدیکنده، صاحب ترجمه دخی معیتنده دمشقه کیدوب، کندیسنك شعر وانشاده وعسکرلکده‌دخی مهارتی اولمغله، ملك ناصرك عندنده قدری برتر اولمشدی. هلاکو ملك ناصره بر طاقم شرائط تکلیف ایتدیکنده، صاحب ترجمه بونك طرفندن ایلچیلکله هلاکونك یانه کوندریله‌رك، تاتارلرك اکرام واحسانه نائل اولمغله، عودتنده ملك ناصری بونلرك قوتندن تخویف وطرفلرینه اماله‌یه چالیشه‌رق، نهایت هلاکو حلبی ضبط و نهب ایتدیکنده، ملك ناصر خوفندن مصره قاچمش؛ وزین الدین اهل اسلامدن قورقوب، تاتارلره التجا ایتمش؛ وبقیهٔ عمرینی بونلرك یاننده کچیرمشدر.

زین الدین حافی (ابو بکر محمد) مشاهیر اولیاء اللهدن اولوب، خلوتیه قوللرندن طریقت زینیه‌نك مؤسسیدر. ٨٣٨ تاریخنده ارتحال ایتمشدر.

زین الدین حافی هندستان مشاهیر شعراسندن اولوب، دهلی ملوك تیموریه‌سندن همایون شاهك زماننده‌یاشامشدر.

زین الدین خوافی کبار مشایخ وعلمادن اولوب، خراسانك (خواف) قریه‌سندندر. تیمورلنك کندیسنی یانه دعوتله حقنده حرمت ورعایت کوسترمشیدی.

زین الدین سیستانی ایران شعراسندن اولوب، شو رباعی اونکدر:

مشنو سخن عالم فانی ومکو
واندر طلبش مدار چندین تك وپو
دنیا چوکاست ساعق برلب جو
تا چشم زنی نه‌رنك بینی ونه بو

زین الدین صاعد ایران شعراسندن اولوب، خراسانك جنوشان قریه‌سندندر. سلطان اسکندرك کلیدداری بولنمشدر. شو رباعی اونکدر:

این عشق‌که اشك سرخ ورخ زردکند
کرمم بکرفت تا دمم سرد کند
زین بیش زدرد خود حکایت نکنم
ترسم‌که ز درد من دلت درد کند

زین الدین علی السیلی { مشاهیر مؤلفیندن اولوب، «شرایع الاسلام» کتابنه «مسالك الافهام» عنوانیله بر شرح یازمشدر. (شاهد ثانی) دینمکله مشهوردر.

زین الدین عمری { «التحفة البهیه والبهجة الانسیه» عنوانلی کتابك مؤلفیدر. بو کتاب پارس کتبخانه‌سنده ٩٢٨ رقمیله مرقم اوله‌رق موجوددر.

زین الدین کرمانی { (عبد اللطیف بن محمد بن ابی الفتح) فقهاء حنفیه‌دن اولوب، دمشقك مدرسهٔ جقماقیه‌سنده تدریسله مشغول بولنمشدر. تیمورلنكك فوق العاده حرمت و رعایتنه مظهر اولمشدی.

زین العابدین { (امام — علی بن حسین بن علی بن ابی طالب) ائمهٔ اثنا عشرك دردنجیسی اولوب، هجرت نبویه‌نك ٤٦ نجی سنه‌سی تولد ایتمش؛ ووقعهٔ دلسوز کربلاده، ١٥ یاشنده اولدیغی حالده، مخدرات اهل بیت نبوی ایله وپدر بزرکوارینك سر مقطوعیله برلکده شامه سوق اولنه‌رق، یزید پلیدك وسائر بنی امیه‌نك نیجه تحقیرات واذیتلرینه دوچار اولمشیدی. فوق العاده ذکی ومتین برذات اولمغله، کندیسنه سویلنیلان کنایه‌لی وتحقیر آمیز سوزلره مسکت جوابلر ویرمشیدی. بونلردن قورتلدقدن صکره، مدینهٔ منوره‌یه چکیلوب، زهد و عبادتله مشغول اولمش ایسه‌ده، عموم اهل ایمانك وارث خاندان نبوی اولان امام مشار الیه حقنده‌کی حرمت و تعظیمی چکه‌مین بنی امیه کندیسندن اندیشه‌ده بولنوب، هر وقت راحتسز ایدرلردی. نهایت ٩٤ سنهٔ هجریه‌سی ذی الحجه‌سنده ارتحال ایدوب، مدینهٔ منوره‌نك بقیع مزارستاننده عم بزرکواری حضرت امام حسن (رضه) یاننده دفن اولنمشدر. والده‌سی غزاهٔ مسلمینك الینه اسیر دوشمش اولان ایران شاه اخیری یزدکردك قیزی (شهر بانو) ایدی. طقوز ارکك وطقوز قیز اولادی اولوب، ارککلردن وفاتنده آلتیسی صاغ ایدی. بونلرك بیوکی اولان محمد باقر امامتده خلفی اولوب، بشنجی امام اولمشدر.

زین العابدین { (سلطان —) شیرازده حکومت سورن آل مظفر ملوکنك اوچنجیسی اولوب، شاه شجاعك اوغلی ووارثی ودولت مذکوره‌نك بانیسی اولان امیر مبارز الدین محمدك تورونیدر. ٧٨٦ تاریخنده، پدرینك وفاتی اوزرینه، جلوس ایدوب، ٧٩٠ ده تیمور فارسه عسکر سوق ایتدکده، خوفندن فرار ایده‌رك، ششتر حاکمی بولنان عم زاده‌سی شاه منصوره التجا ایتمش ایسه‌ده، مومی الیه کندیسنی حبس ایده‌رك، ملکنی ضبط ایتمش؛ وبعده صاحب ترجمه بر تقریبله خلاص بولوب، اصفهانی ضبط ایتمش؛ وفارسی استرداده چالیشیرکن، مغلوب وشاه منصورك الینه اسیر دوشمکله، بونك امریله کوزلری چیقاریله‌رق، حبس اولنمش؛ وتیمورلنك تکرار فارسه کلدیکنده، کندیسنی محبسدن چیقاروب، ماوراء النهره کوندرمشیدی. بر مدت صکره اوراده وفات ایتمشدر.

زین العابدین { (بن نجیم) مشاهیر علما و فقهادن اولوب، «کنز الدقایق» کتابنه «البحر الرائق» عنوانیله بر شرح یازمش ایسه‌ده، اکمالنه عمری مساعد اولمیوب، برادری سراج الدین عمر اتمام ایتمشدر. مشهور «الاشباه والنظائر» کتابی دخی صاحب ترجمه‌نك تألیفاتندندر. فتوالری‌ده اوغلی احمد طرفندن «الفتاوی الزینیه» عنوانیله جمع وتدوین اولنمشدر. وفاتی ٩٧٠ تاریخنده واقع اولمشدر.

زین العابدین افندی { دور سلطان محمود خان ثانیده مسند مشیخت اسلامیه‌یه کچن علمادن اولوب، سلطان مصطفی خان ثالث زماننده شیخ الاسلام بولنمش اولان اسماعیل عاصم افندینك تورونی وصره امینی زاده محمد سعید افندینك اوغلیدر. ١١٦٠ تاریخنده طوغوب، تحصیل علم ایله علی الاصول دور مدارس ایتدکدن صکره، ١٢١٥ تاریخنده اسکدار، ٢٢١٠ ده ادرنه قاضیلغنه نصب اولنمش؛ و ١٢٢٢ ده مکه ومتعاقباً استانبول پایه‌لرینه نائل اولوب، ٢٢٣ ده نقیب الاشراف و ٢٩ ده آناطولی قاضیعسکری اولمش؛ و ١٢٣٠ ده مسند مشیخته ترفیع اولنه‌رق، ٣ سنه‌یه قریب مدت امور فتوایی اداره ایتمش؛

و ٣٣ ده عزل وبروسه‌یه اجلا اولنه‌رق، ٢٣ ده اطلاق اولنمغله، اسکدارده قوناغنده اقامت ایتمکده ایکن، ١٢٣٩ ده وفات ایدوب، ملاکورانی جامعی قارشیسنده جدی چلبی زاده مرقدی یاننده دفن اولنمشدر. اکثر علومدن بهره‌سی اولوب، نکته پرداز وحاضر جواب برذات ایدی.

زین العابدین نویدی { (خواجه — علی عبدی بیك)
ایران شعراسندن اولوب، شیرازلیدر. برخیلی وقت مستوفی یعنی کاتب بولنمشدی. الك زیاده مثنویده مهارتی اولوب، نظامینك خمسه‌سنه تقلیداً ایکی خمسه‌سی واوچ دیوانی واردر. اشعارنده گاه (نویدی) وگاه (عبدی) تخلص ایدیور. ٩٨٨ ده وفات ایتمشدر.

زین العرب { (بنت تاج الدین عبد الرحمن الدمشق) مشاهیر محدثاتندن
اولوب، (بنت الجوربانی) دیمکله مشهوره‌در. عصری مشاهیر محدثیننندن اجازت آلوب، بعده تدریسله مشغول اولمشدر. ٦٢٨ تاریخلرنده طوغوب، ٧٠٤ ده وفات ایتمشدر.

زینب { فخر کائنات (صلعم) افندمزك الك بیوك کریمه‌سی اولوب، بر روایتده
اکبر اولادلریدر، ودیگر بر روایتده حضرت قاسمدن صکره تولد ایتمشدر. ولادتنده حضرت سید الثقلین اوتوزیاشنده ایدیلر. والده‌سی حضرت خدیجة الکبری (رضها) اولوب، مشارالیهانك همشیره‌سی هالتك اوغلی ابو العاص بن الربیعه تزویج بیورلمش؛ وعلی اسمنده بر اوغلی ایله امامه اسمنده بر قیزی دنیایه گلمشیدی. اوغلی کندیلرینك حیاتنده ارتحال ایدوب، قیزی خیلی زمان معمر اولمش؛ ومؤخراً حضرت علی (رضه). وحضرت مشارالیهك شهادتندن صکره مغیره بن نوفله وارمشیدی. ذریتی قالمامشدر. حضرت زینب اسلامه گلوب، زوجنه هنوز هدایت نصیب اولمامش ایکن، بالطبع آره‌لرنده تفرقه دوشوب، ایکی سنه‌لك آیریلقدن صکره ابوالعاص دخی اسلامه گلنکله، تجدید نکاحله حضرت زینب زوجنه اعاده بیورلمش؛ وهجرت نبویه‌نك سکزنجی سالنده ارتحال ایتمشدر. حضرت رسول الله (صلعم) بو کریمه سنك غیبوبت ابدیه‌سنه زیاده‌سیله محزون ومکدر اولمشلر دی. زوجی کندیلرندن صکره وفات ایتمشدر.

زینب { (ام الحکم — بنت جحش الاسدیه) ازواج مطهرهٔ حضرت رسول الله
(صلعم) دن اولوب، عبدالله بن جحشك همشیره‌سی وعمهٔ رسول کبریا امیمه بنت عبدالمطلبك قیزیدر. الك اول اسلامه گلن صحابیات ومهاجراتدن اولوب، ابتدا حضرت فخر کائنات (صلعم) افندمزك آزادلیسی واوغللغی زید بن حارثه‌یه تزویج بیورلمش؛ وموما الیهك وقعهٔ (مئوته) ده شهادتندن صکره هجرت نبویه‌نك اوچنجی سنه‌سی ازواج مطهرهٔ حضرت نبوی صره‌سنه داخل اولمش ایدی. خیر وتصدق سور وچوق ال ایشلرینه ماهره بر خاتون اولوب، گرك ایشلدیگی ایشلری وگرك الینه گچن هرشیئی اقربا وتعلقاتنه وفقرایه ویرردی. حتی حضرت عمر بن الخطاب (رضه)، سائر ازواج مطهره‌یه ویردیگی گبی، کندیسنه‌ده اون ایکی بیك درهم ویردیگنده، درحال بومبلغی تصدق ایدوب، بر دها بویله اقچه اخذینه یتیشمه‌مسنی جناب حقدن دعا وتمنی ایتمش؛ وفی الحقیقه ایرتسی سنه هجرت نبویه‌نك ٢٠ نجی سالنده ارتحال ایتمشدر. حضرت نبی ذیشاندن صکره ازواج مطهره‌لرندن الك اول وفات ایدن حضرت زینبدر. حضرت رسول الله (صلعم) جانبندن تزوج اولندقده، ایلك قوجه‌سنك پیغمبرك اوغللغی اولمسی سببیله، منافقین بیننده خیلی قیل وقال حاصل اولوب، «ماکان محمد ابا احد من رجالکم» آیت کریمه‌سیله دیگر آیات قرآنیه نازل اولمشدر. حضرت زینب بونکله افتخار ایدردی. حضرت خدیجة الکبری (رضها) دن صکره‌کی ازواج مطهره بیننده، حضرت عایشه رضها مستثنی اولدیغی حالده، الك زیاده حرمت ومحبت حضرت نبوی‌یه نائل اولان حضرت زینبدر. ابتدا اسمی (بره) اولوب، جانب حضرت نبویدن زینب تسمیه بیورلمشیدی.

زینب { (بنت ابی سلمه بن عبد الاسد القرشیه) ازواج مطهرهٔ حضرت فخر
کائنات (صلعم) دن ام سلمه حضرتلرینك قیزی وحضرت نبی الله (صلعم) افندمزك اوگی قیزیدر. والده‌سی ایلك زوجی اولان ابوسلمه ایله برابر حبشه هجرت

ایدوب، صاحبۂ ترجمه اوراده طوغمشیدی. عبدالله بن
زمعه‌یه واروب، ایکی اوغلی دنیایه کلمشدی. کند-
یسندن برخیلی احادیث شریفه منقولدر.

زینب { (بنت خزیمه بن الحارث الهلالیه) از-
واج مطهرۂ حضرت نبویدن اولوب،
کثرت انعام وتصدق سببیله (ام المساکین) لقبیله
ملقبه‌در. ابتدا عبدالله بن جحشك تحت نکاحنده
اولوب، بونك احد واقعه‌سنده شهادتی اوزرینه،
جانب نبویدن حفصه‌دن صکره تزوج بیورلمشیدی.
نزد حضرت رسالتپناهیده یالکز ایکی ویا اوچ آی
یاشایوب وفات ایتمشدر.

زینب { (بنت علی بن ابی طالب) حضرت فا-
طمة الزهرا (رضها) نك صوك چوجوغی
وسید الثقلین (صلعم) افندمزك حفیده‌سی اولوب،
جد امجدینه یتیشمشدر. غایتله عاقله وصالحه بر قیز
اولوب، پدر بزرکواری طرفندن برادر زاده‌سی عبدالله
بن جعفره تزویج بیورلمش؛ وعلی، عون اکبر، عباس،
محمد وام کلثوم اسملریله درت چوجق دنیایه کتیرمشدر.
وقعۂ دلسوز کربلاده برادر اکرمنك معیتنده بولنوب،
سبایای اهل بیت میاننده شامه کتوریلدرك، یزید
پلیده وسائر رؤساء امویه‌یه ویردیکی جوابلر، که توا-
ریخده مذکوردر، عقل ومتانتنك کماله دلالت ایدر.
مصرده تربه‌سی زیارتکاه اولمشدر.

زینب { قرابت حضرت نبوی شرفنه نائل
اولان آنفة الترجمه بش زینبدن بشقه
صحابیاتدن بروجه آتی دها برقاچ زینب واردر.
(زینب بنت اسعد الانصاریه) که همشیره‌لری فریعه
واخری ایله برابر حضرت رسول الله (صلعم) افند-
مزك تحت وصایتنده بولنوب، صحابه‌دن اولان پدر-
لری (ابوامامه اسعد) وفاتنده کندیلرینی حضرت
مشارالیهه وصیت ایتمشدی. — (زینب الانصاریه) که
ابو مسعود انصاری‌نك زوجه‌سی اولوب، تفقد حالنده
برحدیث شریفك راویه‌سی وسبب صدوریدر. —
(زینب التمیمیه) که بوده بر حدیث شریفك راویه-
سیدر. — (زینب بنت ثابت بن قیس بن شماس
الانصاریه) که حضرت نبی الله (صلعم) افندمزه
بیعت ایدن نسواندندر. — (زینب بنت مهاجر بن
جابر الاحمسی) که زمان سعادته یتیشمش، وحضرت
ابابکر (رضه) دن روایت ایتمشدر. یکنی عبد الله
بن جابر کندیسندن روایت ایتمشدر. انس بن مالکك
زوجه‌سی (زینب بنت نبیط بن جابر) ك عینی اولمسی
ملحوظدر. — (زینب بنت الحارث بن خالد القر
شیه التمیمیه) که پدر ووالده‌لری حبشه هجرت ایدن
قدمای صحابه‌دن اولوب، صاحبۂ ترجمه همشیره‌لری
عایشه وفاطمه ایله برابر اوراده طوغمش؛ وعودتلر-
نده ایچدکلری برصودن کندیسیله همشیره‌سی عایشه
وبرادری موسی ووالده‌سی رائطه یولده وفات ایدوب،
ایچلرندن یالکز فاطمه نزد حضرت پیغمبری‌یه واصل
اولمشدی. — (زینب بنت الحباب الانصاریه) که
نبی ذیشان افندمزه بیعت ایدن نسواندندر. —
(زینب بنت حمید بن زهیر القرشیه الاسدیه) که
صحابه‌دن عبدالله بن هشامك والده‌سیدر. —
(زینب بنت حنظله) که حضرت فخرکائنات (صلعم)
افندمزك آزادلیسی واوغللغی زید بن حارثه‌نك اوغلی
(اسامه) نك زوجه‌سی اولوب، بعده بونك طرفندن
تطلیق اولنمغله، نعیم بن عبد الله بن النحام تزوج
ایتمش ایدی. — (زینب بنت خباب) که برحدیث
شریفك راویه‌سیدر. — (زینب بنت خناس) که
هوازن سبایاسندن اولوب، جانب حضرت نبویدن
حضرت عثمان بن عفان (رضه) ه ویرلمش؛ وبعده
سبایای مذکوره‌نك قوملنه اعاده‌سنده عم زاده‌سی
اولان زوجنه رد اولنمش ایدی. — (زینب بنت
ابی رافع) که حضرت رسول الله (صلعم) افندمزك
ارتحاللرینی منتج خسته لقلرنده حضرت فاطمه (رضها)
نك ایکی اوغلیله کلوب، «بونلر اولادکدر، توریث
ایت» دیمسنه جواباً صادر اولان «اما حسن فان له
هیبتی وسوددی واما حسین فان له جراءتی وجودی»
حدیث شریفنك راویه‌سیدر. — (زینب بنت ابی
سفیان بن حرب القرشیة الامویه) که عروه بن
مسعود الثقفینك زوجه‌سی وحضرت فخرکائنات (صلعم)
افندمزك بالدیزیدر. — (زینب بنت سهل الانصاریة
الخزرجیه) که رسول اکرم (صلعم) افندمزه بیعت
ایدن نسواندندر. — (زینب بنت صیفی الانصاریه)
که بوده بیعت ایدنلردندر. — (زینب بنت العوام)

كه حضرت زبیر (رضه) ك همشیره‌سی وجمل وقعهٔ مؤلمه‌سنده قتل اولنان عبدالله بن حكیمك والده‌سیدر. شاعره اولوب، برادریله اوغلی حقنده بر مرثیه‌سی واردر. — (زینب بنت قیس بن مخرمه بن المطلب القرشیه). — (زینب بنت مالك) كه ابوسعید الخدرینك همشیره‌سی اولوب، بر حدیث شریفك راویه‌سیدر. — (زینب بنت مصعب بن عمیر القرشیة العبدریه) كه پدری احد وقعه‌سنده شهید اولمشدر. — (زینب بنت مظعون القرشیة الجمحیه) كه حضرت عمر فاروق (رضه) ك زوجه‌سی وعبد الله بن عمر وعبد الرحمن وحفصه‌نك والده‌سی اولوب، بر روایتده مكهٔ مكرمه‌ده وفات، ودیگر بر روایتده مدینه‌یه هجرتله اوراده ارتحال ایتمشدر. — (زینب بنت معاویه یاخود ابی معاویه الثقفیه) كه عبد الله بن مسعودك زوجه‌سی اولوب، بر حدیث شریفك راویه‌سیدر. — (زینب بنت نبیط بن جابر الانصاریه یاخود الاحمسیه) كه انس بن مالكك زوجه‌سی اولوب، بر حدیث شریفك راویه‌سیدر.

زینب { مشاهیر محدثاتدن دخی بو اسمله بروجه آتی بر قاچ خاتون گلمشدر:

(ام محمد زینب بنت احمد) كه مهندس شیخ محمد بن احمد القصاصك والده‌سی اولوب، قدسلیدر. حدیثده عصرینك فریده‌سی اولوب، دائما اوغلیله برابر اقامت وسفر ایده‌رك، قدس، شام، مصر ومكه‌ده تدریس ایتمشدر. ٦٤٥ تاریخنده طوغوب، ۷۲۲ ده وفات ایتمشدر. — (زینب بنت احمد كمال الدین) كه بوده قدسلی اولوب، عصری مشاهیر محدثیننددن استماع ایتدكدن صكره عمرینی افاده وتدریسله گچیروب، احادیث شریفه‌یی علی وجه الاسناد تقریرده فوق العاده مهارتی وار ایدی. «عنوان النصر فی اعیان العصر» كتاب قیمتدارینك صاحبی صلاح الدین صفوی بو خاتوندن اجازت آلمش اولدیغنی كتاب مذكورده بیان ایدیور. اعیان علمادن «اعراب القرآن» صاحبی ابراهیم بن محمد القیسی دخی صاحبهٔ ترجمه‌نك جملهٔ طلبه‌سندندر. ۷٤٠ تاریخنده ۹٤ یاشنده وفات ایتمشدر. — (زینب بنت اسماعیل) كه مسندة الشام دینمكله مشهوره (امة العزیز نجم الدین) ك شیخه‌سی اولوب، بو دخی تدریس حدیثله عمرینی گچیرمش؛ و ۷٥٠ تاریخنده، طقسان یاشنی متجاوز اولدیغی حالده، وفات ایتمشدر. — (زینب بنت السعدی) كه ابو نافع محیی الدین السعدی الازهرینك قیزی اولوب، امام سیوطینك اشیاخندندر. ۸۱۷ تاریخنده طوغمشدر. — (زینب بنت سلیمان الاسعردیه) كه عن اصل شاملی اولوب، مصرده اقامت ایتمش؛ واسناد حدیثده فوق العاده مهارت گوستروب، (مسندهٔ دمشقیه) عنوانته كسب استحقاق ایتمشدر. صلاح الدین صفدی استادی (ذهبی) نك صاحبهٔ ترجمه‌نك جملهٔ شاگردانندن اولدیغنی بیان ایدیور. ۷۰٥ تاریخنده طقسان یاشنده وفات ایتمشدر. — (ام المؤید زینب بنت الشعری) كه سائر علومده دخی ید طولی صاحبه‌سی اولوب، جار الله زمخشریدن و سائر اعیان علما ومحدثیندن اخذ، ونیسابورده تدریسله اشتغال ایتمشدر. ٥٢٤ تاریخنده بلدهٔ مذكوره‌ده طوغوب، ٦١٥ ده ینه اوراده وفات ایتمشدر. — (ام الخیر زینب بنت الشنوهی) كه امام سیوطینك اشیاخندن اولوب، ۸۷۹ ده وفات ایتمشدر. — (ام حبیبه بنت الشوبكی المكیه) كه بوده امام سیوطینك اشیاخندن اولوب، ۷۹۹ تاریخنده مكهٔ مكرمه‌ده تولد ایتمشدر. — (زینب بنت عبد الرحمن) كه صلاح الدین صفدی‌یه و محدث عبد الله بن المحبه اجازت ویرمش؛ و ۷۱۹ ده وفات ایتمشدر. — (زینب بنت عمرو ابن كندی) كه بعلبك قلعه‌سی محافظی ناصر الدین قرقینك زوجه‌سی اولوب، خیرات ومبراتی چوق وفقه وحدیثده فریدهٔ عصر بر خاتوندر. مشاهیر علمادن بر چوق ذواته اجازت ویرمش؛ و ٦٩٩ ده وفات ایتمشدر. — (زینب بنت یحیی بن شیخ عز الدین عبد العزیز بن عبد السلام) كه صلاح الدین صفدی كبی بر چوق مشاهیر علمایه تدریس حدیث ایتمش؛ و ۷۳٥ ده وفات ایتمشدر.

زینب { اوائل دور اسلامده طبابتده كسب شهرت ایدنلردن بر خاتون اولوب، بنی اود قبیله‌سنه منسوب ایدی. اعمال طبیه‌ده ومداواتده وعلی الخصوص گوز خسته‌لقلریله یاره‌لری ابی ایتمه‌ده مهارت تامه‌سی وار ایدی. شو بیت مشهور بونك حقنده سویلنمشدر:

الخترى ريب المنون ولم ازر
طبيب بنى اود على النأى زينبا

زینب بنت سلیمان { (بن علی بن عبد الله بن عباس) خاندان خلفاء عباسیه‌یه منسوب صرعی الخاطر بر خاتون اولوب، منصور خلیفه‌نك عم زاده‌سیدر. ذریتی (زینبیون) اسمیله معروفدر.

زینب بنت الطثریه { دولت امویه زمانی شعراسندن (یزید قشری) نام شاعرك همشیره‌سی بر شاعره اولوب، برادری مومی‌الیه حقنده سویلمش اولدیغی و«حماسه»ده مندرج بولنان مرثیه‌سندن مأخوذ اولان شو ایکی بیت جملهٔ اشعارندندر:

اری الاثل من بطن العقیق مجاوری
مقیماً وقد غالت یزید غوائله
فتی قد قد السیف لا متضائل
ولا رهل لباته وباءدله الخ

زینب خاتون { عثمانلی شاعره‌لرینك اك مشهوره‌لرندن اولوب، ابو الفتح سلطان محمد خان زماننده نشأت ایتمشدر. اصحاب تذاکرك بعضلری قسطمونیلی وبعضلری آماسیه‌لی اولدیغنی بیان ایتمشلردر. شاعره (مهری) ایله همعصر اولوب، بینلرنده بعض مطایبات جریان ایتمشدر. شو بیت جملهٔ اشعار پسندیده‌سندندر.

زینب قو میلی زینت دنیایه زن کبی
مردانه وار ساده‌دل اول ترك زیور ایت

زینب المریه { اندلس ادیبه‌لرندن بر شاعره اولوب، شو بر ایکی بیت اونکدر.

یا ایها الراکب الغادی مطیته
عرج انبیك عن بعض الذی اجد
ماعالج الناس من وجد تضمنهم
الا و وجدی بهم فوق الذی وجدوا
حسبی رضاه وانی فی مسرته
ووده آخر الایام اجتهد

زینت { (سید حسن) ایران شعراسندن واصفهان ساداتندن اولوب، شو بیت اونکدر:

کر وعدهٔ دوزخیست وکر خلد شاد باش
بیرون نمیبرند ترا از دیار دوست

زینت النسابیکم { هندستان شاعره‌لرندن اولوب، دهلی ملوك تیموریه‌سندن اورنك زیب عالمکیرك قیزی و سابقة الترجمه شاعره زیب النسابیکمك همشیره‌سیدر. عالمه وحافظهٔ کلام الله اولوب، اشعارنده (زینت) تخلص ایدیور. شاهجهان آباده (زینت المساجد) اسمیله مصنع بر جامع شریف بنا ایتدیروب، کندیسی دخی بومعبد شریفك صحننده مدفوندر. ١١٢٢ تاریخنده وفات ایتمشدر. مزارینك طاشنده محکوك اولان شو بیت جملهٔ اشعارندندر.

مونس ما در لحد فضل خدا تنها بسست
سایهٔ از ابر رحمت قبر پوش ما بسست

زینتی { اوتنجی قرن هجری عثمانلی شعراسندن اولوب، سیروزلیدر. ٩٦٣ تاریخنده صحنده دانشمند ایکن، کنج یاشنده وفات ایتمشدر. (فوت زینتی) تاریخ وفاتیدر. شو بیت اونکدر:

دامن آلوده ودستار پریشان یقه چاك
قپوکه کلدی یشه زینتی رسوایی

زینلی { یاوز سلطان سلیم خان دوری رجالندن و شعرادن زینل پاشانك تخلصیدر. شو بیت اونکدر.

دور کلده دوشمیوب الدن آیاغی لاله‌نك
بزم کلشنده یناریاریار چراغی لاله‌نك

زینون { زنون نام حکیم یونانی اسمنك بین العرب املای معروفیدر. [«زنون» ماده‌سنه مراجعت اولنه.]

زینی چلبی { (کاتب زاده زین العابدین) اوتنجی قرن هجری عثمانلی شعراسندن اولوب، باباسی وزیر اعظم محمد پاشانك کاتب سری ایدی. لالا مصطفی پاشا طرفندن، صرمه‌سی کله‌دن، محمود پاشا قاضیلغنه نصب اولنه‌رق، علمانك خیلی اعتراضاتنه اوغرامشیدی. بعده صدر اعظم عثمان پاشایه انتساب ایتمش؛ وبونك شروانی فتحنده، حقنده بر طاقم مدحیه‌لر سویلمشدر. لاابالی مشرب ونا بجا سخی بر آدم ایدی. شو مطلع مشار الیه عثمان پاشا حقنده سویلدیکی بر قصیده‌سندندر:

بوکون میدان رزم ایچره سن ایتدك فتح شروانی
اومارین ایده‌سك من بعد زمین ایران وتورانی

حرف الزاءك صوکی

ژ

[تنبیه — خطوط اجنبیه‌ده J یاخود G حرفیله باشلایوب‌ده بو بابده بولنمیان اسماء خاصه (ج) و (ی) و (ك) حرفلرنده آرانلیدر؛ چونکه بوحرفلرك امم مختلفه عندنده مختلف تلفظلری واردر.]

(باب الزاء الفارسیه — فصل الالف الخ)

ژارناق { (Jarnac) فرانسه‌نك (شارنته) ایالتنده و شارنته نهرینك صاغ کنارنده اوله‌رق (قونیاق)ك ۱۱ کیلومتره شرقنده ناحیه مرکزی بر قصبه اولوب، ۳۴۰۰ اهالیسی، مذکور نهرك اوزرنده دمیر تلدن برغریب کوپریسی وشراب، قونیاق، حیوانات، دری وسائره تجارتی واردر.

ژاق { (Jaques) یاخود جایمه (Jayme) اسپانیاده آراغون حکمدارلرندن بو اسمله ایکی حکمدار کلمشدر:

برنجیسی ۱۲۰۶ تاریخ میلادیسنده مونتپلیه‌ده طوغمش؛ و۱۲۱۳ ده آراغون تختنه چکوب، اندلس اهل اسلامیله بر چوق محاربه‌لر ایده‌رك، بلنسیه ایله بالیار آطه‌لرینی ضبط ایتمشیدی. ۱۲۷۶ ده وفات ایدوب، ایکی اوغل براقمشدر، که بری اوچنجی پدرو اسمیله آراغونده وذیکری برنجی ژاق اسمیله مایورقه‌ده حکومت سورمشدر.

— ایکنجیسی اوچنجی پدرونك اوغلی و برنجی ژاقك تورونی اولوب، پدرینك حیاتنده سیجلیه والیسی ایکن، پدری وفات ایدوب، بیوك برادری اوچنجی آلفونس آراغون تختنه چکدیکنده، جزیره‌نك حکمداری اولمش؛ و۱۲۹۱ ده برادری آلفونسك وفاتی اوزرینه آراغون تختنه قعود ایدوب، سیجلیه‌یی کوچك برادری فردریقه براقمش ایدی. بعده آنژو خاندانندن ایکنجی شارلك قیزینی تزوج ایتمکله، سیجلیه‌یی بوکا ویرمش؛ و ۱۳۲۷ ده وفات ایتمشدر.

— مایورقه آطه‌سنده دخی بو اسمله اوچ حکمدار حکومت سورمشدر:

برنجیسی آراغون حکمداری برنجی ژاقك اوغلی اولوب، ۱۲۴۸ ده مونتپلیه‌ده طوغمش، و۱۳۱۱ ده وفات ایتمشدر. پدری کندیسنه مایورقه قراللغی عنوانیله بالیار آطه‌لرینی و مونتپلیه دره‌بکلکنی ویرمشیدی. پدرینك وفاتندن صکره بیوك برادری اوچنجی پدرویی دخی بو مالکانه‌لرینی تصدیقه مجبور ایده‌رك، بونکله واخلافی اولان اوچنجی آلفونس وایکنجی ژاق ایله دائما محاربه‌ده بولنمشدر.

— ایکنجیسی برنجینك تورونی اولوب، ۱۳۲۴ ده عمجه‌سی دون سانکه‌یه خلف اولمش؛ و(فلیب دووالوآ)یه قارشی مونتپلیه‌یی مدافعه ایچون، فرانسه ایله اتفاق ایتمش ایسه‌ده، بالیار جزایری آراغون حکمداری دردنجی پدرو طرفندن ضبط اولنمغله، مونتپلیه‌یی ده مرقوم فلیپه صاتمغه مجبور اولمش؛ و۱۳۴۹ ده جزایر مذکوره‌یی استرداده کیدرکن، قضاءً وفات ایتمشدر.

— اوچنجیسی ایکنجینك اوغلی اولوب، پدرینك وفاتنده، برابرنده بولنمغله، اسیر دوشمش ایسه‌ده، بعده قورتیلوب، ناپولی قرالیچه‌سی برنجی ژانه ایله عقد ازدواج ایتمش؛ وملك موروثنی استرداده چالیشمش ایسه‌ده، مقتدر اوله‌میوب، ۱۳۷۵ ده بلا ولد فوت اولمشدر.

ژاق { (Jacques, James) یاخود جامس اسقوچیه‌ده بو اسمله بروجه زیر بش حکمدار حکم سورمشدر:

برنجیسی اوچنجی روبرتك اوغلی اولوب، ۱۳۹۱ ده طوغمش؛ و ۱۴۰۶ ده، پدری وفات ایتدکده، انکلتره‌ده محبوس بولنمغله، اسقوچیه عمیجه‌سی آلبانی دوقه‌سی طرفندن اداره اولنوب، نهایت ۱۴۲۳ ده قورتلەرق، ملك موروثنی تحت تصرفنه آلمش؛ و ۱۴۳۷ ده قضاءً وفات ایتمشدر. عالم وشاعر برذات اولوب، زندانده برقاچ منظومه نظم وترتیب ایتمشدر.

— ایکنجیسی برنجینك اوغلی اولوب، ۱۴۳۰ ده طوغمش؛ وپدرینك وفاتنده صبی اولوب، آلکساندر لیوینغستون طرفندن اجرای وصایت اولنمش؛ واداره‌ٔ اموری الینه آلدقده، پدرینك اثرینه تبعیتله، زادکا- ندن برچوق آدملرك محوینه یورمش؛ وحتی دوقلاس قونتلرندن برینی کندی الیله اولدیرمش ایدی. بو حرکاتی عدم ممنونیتی موجب اولمش ایسه‌ده، اسایشی محافظه‌یه مقتدر اولوب، ۱۴۶۰ ده (روقسبورغ) محاصره‌سنده تجربه ایتمکده اولدیغی برطوبك پاتلا- مسیله هلاك اولمشدر.

— اوچنجیسی ایکنجینك اوغلی اولوب، ۱۴۶۰ دن ۱۴۸۸ تاریخنه‌دك حکومت سورمشدر.

— دردنجیسی اوچنجینك اوغلی اولوب، ۱۴۸۸ ده، ۱۶ یاشنده اولدیغی حالده، تخته چیقمش؛ وبر فسادی باصدیردقدن صکره، انکلتره قرالی یدنجی وسکزنجی هنری‌یه قارشی محاربه ایتمش؛ وانکلیزلره قارشی فرانسه قرالی اون ایکنجی لویی ایله اتفاق ایتمش ایسه‌ده، ۱۵۱۳ ده سکزنجی هنری‌یه قارشی ایتدی- یکی محاربه‌ده رحلت ایتمشدر. انکلتره قرالی یدنجی هنرینك قیزینی تزوج ایتمش اولمغله، بو قرابت صهریه آلتنجی ژاقك انکلتره تختنه حق وراثتی موجب اولمشدر.

— بشنجیسی دردنجینك اوغلی اولوب، ۱۵۱۳ ده واقع پدرینك وفاتنده بر یاشنده ایدی. اون اوچ یاشنده ایکن اداره‌ٔ حکومتی الینه آلوب، شارل کینته قارشی فرانسه قرالی برنجی فرانسوا ایله عقد اتفاق، و بو حکمدارك بیوك قیزی (مادلینه) یی تزوج ایتمیشدی. مادلینه‌نك وفاتنده ژاق کیزه دوقه- سی قلودك قیزی (ماریه) یی تزوج ایدوب، بوندن مشهوره (ماریه استوآرت) دنیایه کلمشدر. ژاق ۱۵۴۲ تاریخنده وفات ایدوب، مومی الیها ماریه استوآرت وارثهٔ حکومتی اولمشدر.

ژاق { یاخود جامس (Jacques, James) بو اسمله انکلتره‌ده دخی ایکی قرال کلمشدر:

برنجیسی ماده‌ٔ آنفه‌ده بیان اولنان ماریه استو- آرتك ودارنلینك اوغلی واسقوچیه قراللرندن بشنجی ژاقك توروني اولوب، ۱۵۶۶ ده طوغمش؛ وابتدا آلتنجی ژاق اسمیله اسقوچیه‌ده حکومت سور- مش؛ و والده‌سنك فراغیله، همان طوغار طوغماز ۱۵۶۷ ده قراللغی اعلان اولنمش ایدی. بیوك والده‌سی مارکریته انکلتره قرالی یدنجی هنرینك قیزی اولمغله، انکلتره تختنه دخی حق وراثتی اولد- یغندن، ۱۶۰۳ ده، الیزابته‌نك وفاتی اوزرینه، انکلتره تختی کندیسنه تکلیف اولنمش؛ و «بیوك برتانیه قرالی» عنوانتی آلوب، انکلتره ایله اسقوچیه‌یی کلیاً وقطعیاً توحیده چالیشمشدر. قتولیکلرك پك علیهنده بولند- یغندن، بونلرك عداوتی داعی و پارلمنتو ایله اتفاقی بادی اولمشدر؛ وبونك اوزرینه، بوایشه ذی‌مدخل ظن اولنان جزویتلری انکلتره‌دن طرد واخراجله، پاپانك انکلتره قراللری اوزرنده‌کی نفوذینی اسقاط وتبعه‌سنی صداقت یمیننذن تبریه ایتمك حقوقنی لغو ایتمشدی. صلح پرور برحکمدار اولوب ۱۶۲۵ ده وفات ایتمشدر. کندی کندینه حکومت سورمشدر. محب علم اولوب، اك زیاده عقائد دینیه‌یه میلی وار ایدی؛ وبوبابده برقاچ کتاب دخی یازمشدر.

— ایکنجیسی برنجی شارلك ایکنجی اوغلی وبرنجی ژاقك توروني اولوب، ۱۶۳۳ ده طوغمش؛ وابتدا (یورقه دوقه‌سی) عنوانیله معروف اولوب، اثنای فترتده و (قروموِل) ك اداره‌سی زماننده فلمنکده وفرانسه‌ده یاشامش؛ وحکومت سابقه‌نك اعاده‌سنده برادری ایکنجی شارل ایله برابر انکلتره‌یه عودت ایدوب، ۱۶۸۵ ده قراللغه انتخاب اولنمشدی. فرانسه‌ده اقامتی اثناسنده قتولیك مذهبنی قبول ایتمش اولمغله، هر نه قدر تخته قعودنده دولتك دین رسمیسی اولان پروتستانلغه قارشی بولنمیه‌جغنه یمین ایتمش ایسه‌ده، قتولیکلری التزام ایتمکله

اتهام اولنه‌رق، حقنده برناخشنودیٔ عمومی حاصل اولمش ؛ وهرنه قدر ابتدا ظهور ایدن قاریشقلغی باصدیروب ، اوك آیاق اولان بعض زادکانی قتل ایتمش ایسه‌ده ، ١٦٨٨ ده فلمنکلی (اورانژ) پرنسی طرفندن براً وبحراً مغلوب اولوب، فرانسه قرالی اون دردنجی لوینك معاونتیله برابر، انکلتره‌یی ترك ایلمش ؛ و بقیهٔ عمرینی پارس قربنده (سنت ژرمن) ده کچیروب، ١٧٠١ ده وفات ایتمشدر. اوغلی (ژاق استوآرت) انکلتره تختنه حق وراثت ادعاسنده بولنمش ایسه‌ده، بوخاندانه برده‌ها بوقراللق نصیب اولمامشدر .

ژاق (St. Jacques) سنت — خرستیانلرك بواسمله بری «اکبر» ودیکری «اصغر» صفتلریله ایکی عزیزلری اولوب ، بری حواریوندن ودیکری شمعونك برادریدر. اصل اسملری (یعقوب) در . [« یعقوب » ماده‌لرینه مراجعت اولنه .]

ژاق بونوم (Jaques Bonhomme) ١٣٠٧ تاریخ میلادیسنده قرال ژانك انکلتره‌ده اساریتی زماننده فرانسه‌نك شمال جهتنده ظهور ایدن فسادك رئیسی اولوب، بو قاریشقلق کویلیلرله چفتجیلرك قیامندن عبارت و رئیسنك اسمنه نسبتله *Jacquerie* یعنی ژاقلق اسمیله معروفدر. بونلر برطاقم اعتسافات مدهشه‌ده بولنمغله، شهر وقصبه‌لر اهالیسی زادکانله برلشه‌رك حقلرندن کلمشلردر .

ژان (Jean) معربی (یحیی) اولان (یوحنا) اسم عبرانیسنك فرانسزلر عندنده مستعمل غلطی اولوب، روملر عندنده (یوآنیس) یاخود (یانی) ، اسلاولرده (یووان) ، انکلیزلرده (جون) ، ایتالیانلرده (جوانی) ، اسپانیول وپورتکیزلیلرده (جوان) ، ارمنیلرده (اوهانس) صورتلرینی آلمشدر. فرانسز لساننك غلبهٔ استعمالی جهتیله بواسمله مسمی مشاهیرك چوغنی بو ماده‌ده ذکر ایتمکی مناسب کوردك .

ژان قسطنطینیه روم ایمپراطورلرندن ٨ کشینك اسمیدر . [« یانی » ماده‌سنه مراجعت اولنه .]

ژان (Jean) فرانسه‌ده بو اسمله ایکی قرال کلمشدر :

برنجیسی اونبجی لوینك اوغلی اولوب، پدرینك وفاتندن صکره طوغمغله (پوستوم) لقبیله ملقبدر. ١٣١٦ ده طوغوب، ولادتیله برابر فرانسه وناواره قراللغی اعلان اولنمش ایسه ده ، آز مدت صکره وفات ایتمکله، عمجه‌سی بشنجی فلیب وارثی اولمشدر. بو چوجغك وفات ایتمیوب‌ده سر ایدلمش اولدیغی ادعا ایدنلر دخی بولنمغله، والده‌سی طرفندن قرابتی اولان مجارستان قرالی برنجی لویی میدانه چیقارلمسنه چالیشمشیدی . برمدت صکره او ژان اولمق ادعاسیله بری ظهور ایتمش ایسه‌ده، پرووانسه‌ده طوتیلوب ، ناپولیده برقلعه‌یه حبس اولنمش ، و اوراده وفات ایتمشدر .

— ایکنجیسی (بون یعنی ایی) لقبیله ملقب اولوب، ١٣١٩ ده طوغمش، و ١٣٥٠ ده پدری والوآلی فلیبه خلف اولمشدر . ابتدا برطاقم منازعات داخلیه ایله اوغراشوب ، انکلیزلر بو حالدن بالاستفاده ، فرانسه‌یه سوق عسکرله، غالب کلوب، برقاچ ایالت ضبط، و ژانی اسیر ایدرك ، ١٣٥٦ ده لوندره‌یه کوتورمشلردی . فرانسه‌ده قراله وکالت ایدن (شارل)ك سوء اداره‌سی نتیجه‌سی اوله‌رق (مجالس عمومیه États Généraux) عنوانیله متشکل اولان مجالس منتخبه اعضاسی (اتیان مارسل) نام تجار کتخداسنك ریاستی تحتنده زمام اداره‌یی اله آلمش ؛ وآنجق اوصره‌ده ظهور ایدن « ژاقلق » قاریشقلغی بونك مقاصد سیاسیه‌سنه نائل اولمسنه مانع اولوب، کندیسی وفات ایتمش ؛ و وکیل موی الیه امور حکومتی ینه الینه آلمش ایدی. ١٣٦٠ ده انکلتره ایله فرانسه آره‌سنده عقد اولنان معاهده اوزرینه، آغر برفدیهٔ نجاتله ایکنجی ژان تخلیص اولنوب ، اوغلی آنژو دوقه‌سنی رهن مقامنده انکلتره‌ده براقه‌رق ، فرانسه‌یه عودت ایتمش؛ وآنجق برمدت صکره اوغلی انکلتره‌دن فرار ایتمکله ، قرال ژان کندی اختیاریله لوندره‌یه عودت ایدوب ، یکیدن اسارت تحتنه کیرمش؛ واوراده ١٣٦٤ ده لوندره‌ده وفات ایتمشدر .

ژان (Jean San Terre) — اراضیسز انکلتره قرالی اولوب، ١١٦٦ ده

طوغمش، و پدری طرفندن کندیسنه هیچ برممالکانه ویرلمدیکندن، بولقبله تلقیب اولنمش ایدی. اهل صلیب سفرنده بولنان برادری قرال (ریشار کوردولیون)ك غیوبتندن بالاستفاده، وکالتی و ١١٩٩ ده، برادرینك وفاتی اوزرینه، قراللغی احراز ایلمش؛ و فرانسه قرالی (فلیب اوکوست) ی کندی لهنه چویرمش اولان یکنی کندی الیله ازاله ایلمش اولدیغی ظن اولنمشدر. فرانسه دولتی بوقراللغی طانیه‌رق، فرانسه‌ده‌کی ممالکنی ضبط ایتمش؛ و اوآرالق پاپا ایله دخی بوزیشوب، برطرفدن بونك طرد وتلعینیله وبرطرفدنده فرانسز عسکرینك انکلتره‌یه تجاوزیله تهدید اولندیغندن، پاپا ایله اویوشمغه مجبور اولوب، بعده فلیب اوکوسته قارشی آلمانیا ایمپراطوری دردنجی اوتون ایله و فلاندره قونتیله اتفاق ایتمش ایسه‌ده، ١٢١٤ ده ایتدیکی محاربه‌ده مغلوب اولمغله، صلحه یاتمشیدی. برسنه صکره تبعه‌سنه «بیوك مشروطیت» عنوانیله برطاقم امتیازات ویرمشدر. ١٢١٦ ده ژان وفات ایتمکله، اوغلی اوچنجی هنری جلوس ایتمشدر.

ژان { یاخود جوان (Jean. Juan) اسپانیه‌ده قستیله ولیون حکمدارلرندن بو اسمله ایکی کشی کلمشدر:

برنجیسی ١٣٧٩ده، ٢١ یاشنده اولدیغی حالده، ایکنجی هنری‌یه خلف اولوب، ١٣٩٠ تاریخنه‌دك حکومت سورمش؛ ومدت حکومتی اوغلی پورتکیز تختنه اوتورتمق مقصدیله دولت مشارالیهایه قارشی محاربه ایله چیرمشدر.

— ایکنجیسی اوچنجی هنرینك اوغلی اولوب، ١٤٠٤ ده طوغمش، و ١٤٥٣ ده وفات ایتمشدر. ٢٢ آیلق ایکن، عمجه‌سی فردیناندك وصایتی تحتنده قراللغی اعلان اولنمش؛ وآراغون وناواره قراللریله وغرناطه اهل اسلامیله برچوق محاربه‌لرده بولنمشدر. مسلمانلری اسپانیه‌دن بسبتون اخراج ایدن (ایزابله)نك پدریدر.

ژان { یاخود جوان (Jean. Juan) اسپانیه‌ده آراغون قراللرندن بو اسمله ایکی کشی کلمشدر:

برنجیسی ١٣٨٧ ده پدری دردنجی پدرویه خلف اولوب، ١٣٩٧ ده ٤٤ یاشنده وفات ایتمشدر.

— ایکنجیسی آراغون وناواره قرالی اولوب، فردیناندك اوغلیدر. شارلك قیزی (بلانشه) یی تزوج ایتمکله ١٤٢٥ ده (ناواره) تختنه جلوس ایتدکدن صکره، ١٤٥٨ ده، بیوك برادری آلفونسك وفاتی اوزرینه، آراغون تختنه‌ده قعود ایتمش؛ وزوجه‌سی بلانشه وفات ایتدکده، ناواره تختنی اوغلی دون قارلوسه ترك ایتمش اولدیغندن، بابا اوغل آره‌سنده برخیلی وقت محاربه وقوع بولمش؛ ودون قارلوس وفات ایتدکده، ناواره حکمدارلغی حق همشیره‌سی (بلانشه) یه کچدیکندن، ژان کندی قیزینه قارشی ١٤٦٢ ده فرانسه قرالی اون برنجی لوئی ایله اتفاق ایتمشدی. فرانسه پرنسلرندن آنژولی (رنه) قراللغه انتخاب اولنمش؛ وبودخی اون برنجی لوینك یاردیمیله ژانه قارشی عسکر سوق ایلمش ایسه‌ده، اوآرالق ١٤٧٩ ده ژان وفات ایدوب، اوغلی (فردیناند قتولیك)، که ایزابله ایله برابر اهل اسلامی اندلسدن چیقارمشدر، قستیله تختنه کچمشدر.

ژان { اسپانیه‌ده ناواره قراللرندن بو اسمله اوچ قرال کلمشدر:

برنجیسی طوغار طوغماز فرانسه وناواره قراللغی اعلان اولنان وطفل ایکن وفات ایدن (ژان بوستوم) در. [فرانسه قراللرندن برنجی ژان اسمیله ذکری کچدی.]

— ایکنجیسی ١٤٢٥ دن ١٤٧٩ تاریخنه‌دك ناواره قراللغنده حائز اولان آراغون قراللرندن ایکنجی ژاندر. [مادهٔ آنفه‌یه مراجعت بیوریله.]

— اوچنجیسی (دالبرت) لقبیله ملقب اولوب، آلبرت پرنسی (آلن)ك اوغلیدر. ١٤٨٤ده ناواره قرالی (فرانسوا آقبوس)ك همشیره‌سی وولیة العهدی قاترینه‌یی تزوج ایتمکله، ١٤٩٤ ده مملکت مذکوره تختنه اوتورمش ایسه‌ده، فردیناند قتولیك ١٥١٢ ده ناواره‌یی الندن آلوب، قستیله‌یه الحاق ایتمش؛ وژان فرانسه‌یه چکیلوب، اوراده وفات ایتمشدر. اوغلی ایکنجی هنری اسماً ناواره قرالی اولوب، بونك قیزی (ژانه دالبرت) فرانسه قرالی دردنجی هنرینك والده‌سی اولمشدر.

ژان { یاخود جوان (Jean, Juan) پورتکیز قراللرندن دخی بو اسمله آلتی حکمدار کلمشدر :

برنجیسی « بیوك » لقبیله ملقب اولوب ، برنجی پدرونك ولد غیر مشروعیدر. ١٣٥٧ تاریخنده طوغوب، طریق رهبانه سالك اولمش ایکن، ١٣٨٣ ده، برادری فردیناندك وفاتی اوزرینه، پورتکیز تختنه چیقه‌رق، پدرونك قیزی وقستیله قرالی برنجی ژانك زوجه‌سی اولان (بیاتریکس) ی وراثتدن محروم براقشیدی. بوسببدن قستیله قرالی کندیسنه اعلان حرب ایتمش ایسه‌ده، مغلوب اولمشدی. ١٤١٥ ده مغرب اهل اسلامنه قارشی سوق عسکر ایدوب، سبته‌یی ضبط ایتمشدی. بونك زماننده پورتکیزلیلر بحری سفرلره کیریشوب، مادره، قناریه، یشیل برون و آسور آطه‌لرینی وکینه سواحلنی کشف ایتمشلردی. برنجی ژان ١٤٣٣ ده وفات ایتمشدر.

— ایکنجیسی بشنجی آلفونسك اوغلی اولوب، ١٤٤٥ ده طوغمش، ١٤٨١ ده تخته چیقمش، و ١٤٩٥ ده وفات ایتمشدر. سوء مقصدلرندن شبهه لندیکی قاینی (ویزئو) یی وقاریسنك اینشته‌سی براغانسه دوقه‌سنی کندی الیله اولدیرمشدر. بحری سفرلره وکشفیاته حصر دقت ایدوب، بونك زماننده (دیغودی غامه) آفریقاده بنین وقونغوبی و (دیاز) فرطونه برونی کشف ایتمش، وصاحب ترجمه بو برونه (امیدبرونی) نامنی ویرمشدر. قریستوف قولومب ابتدا بوکا مراجعتله سفائن ایستمش ایسه‌ده، کندیسی بو کاشفك اعظمك عزمنی تقدیر ایده‌مه‌مشدی.

— اوچنجیسی ١٥٠٢ ده طوغوب، ١٥٢١ ده پدری امانوئله خلف اولمش، و ١٥٥٧ ده وفات ایتمشدر. لیسبونه‌ده انکیزیسیون جمعیت ملعنت کارانه‌سنی تأسیس ایتمشدر. زماننده وقوع بولان برزلزله ایله تاج ایرماغنك برطغیانی کلیتلی نفوسك محوینه سبب اولمشدر. بودخی اسفار بحریه‌یه وتجارته اهمیت ویروب، زماننده پورتکیز بحریونی جاپونیه‌یی کشف ایتمشلردر. معارفك ترقیسنه دخی چالیشوب، (قوئیمبره) آقادمیاسنی احیا ایتمشدر .

— دردنجیسی براغانسه سلاله‌سنك مؤسسی اولوب، ١٦٠٤ ده طوغمشدر . ابتدا براغانسه دوقه‌سی اولوب، برنجی ژانك ولد غیر مشروعی آلفونسك نسلندن ایدی. ١٥٨٠ تاریخندن بری پورتکیز اسپانیوللرك النه کچمش ایکن، ١٦٤٠ ده براغانسه دوقه‌سنك زوجه‌سی (لویزه کوزمان) ایله دوقه‌نك کاتبی (پینتو) بو مملکته استقلالی قزاندیروب، صاحب ترجمه‌یی قرال طانیمشلر. برطاقم داخلی فسادلری باصدیردقدن صکره، اسپانیوللری مغلوب ایتمش؛ و برازیلیانك تصرفی ادعاسنده بولنان فلمنکلیلره غلبه چالوب، مملکت واسعهٔ مذکوره‌نك صاحب مستقلی قالمش ایدی. ١٦٥٦ ده وفات ایدوب، اوغلی آلفونس، والده‌سی مرحومه لویزه کوزمانك تحت وصایتنده اوله‌رق، خلفی اولمشدر .

— بشنجیسی ١٦٨٩ ده طوغوب، ١٧٠٦ دن ١٧٥٠ تاریخنه‌دك قراللق ایتمش؛ واسپانیا قراللغنك وراثتی مسئله سنده فرانسه قرالی اون دردنجی لوئی‌یه قارشی آوستریا ایله اتفاق ایدوب، فرانسزلر طرفندن مغلوب اولمش؛ و (اوترخت) معاهده‌سندن صکره، امور داخلیه‌سیله مشغول اولوب، مملکتنی حسن اداره ایتمشدر .

— آلتنجیسی اوچنجی پدرو ایله برنجی ماریه‌نك ایکنجی اوغلی اولوب، ١٧٦٧ ده طوغمش، و ١٨٢٦ ده وفات ایتمشدر. ١٧٩٢ ده، والده‌سنك عته کتیرمسی اوزرینه، قرال وکیلی اولوب، ١٨٠٧ ده فرانسز عسکری طرفندن مغلوب اولمله، برازیلیه‌یه چکیله‌رك، اوراده امپراطوری عنوانی آلمش؛ و ١٨١٦ ده، والده‌سنك وفاتی اوزرینه، بالاصاله پورتکیز قرالی اولمش ایسه‌ده، ١٨٢١ ده آوروپایه عودت ایده‌بیلمش؛ ومشروطیتی قبول ایلمش ایسه‌ده، ایکی سنه صکره لغو ایتمشدر . کندیسنك حرکتندن صکره برازیلیه اعلان استقلال ایدوب، پورتکیز قرالنه یالکز امپراطورلق نامی قالمش ایدی. ابی برحکمدار ایدیسه‌ده، قرالیچه ایله (شاو) مارکیسی اجرای نفوذ ایدرلردی. بینلرنده‌کی خصومتله شهرت بولان دون پدرو ایله دون میکل اسملرنده ایکی اوغلی قالمشدر .

ژان { لوکسمبورغلی — (Jean de Luxembourg) جهستان قراللرندن اولوب، یدنجی هنرینك اوغلیدر. ١٢٩٥ تاریخ میلادیسنده طوغوب، ١٣١٠ ده (قارینتیه) دوقه‌سنك تابعیتندن کندیلرینی

یڭی قورتارمش اولان کبرا طرفندن جهستان قراللغنه انتخاب اولنمش؛ و ١٣٢٧ ده لهلیلردن (سلیزیا) یی ضبط ایتمشدی. ١٣٣١ ده ایتالیاده ایمپراطورك وکیلی اولوب، قرمونه، پارمه، پاویه ومودنه یی ضبط ایتمش؛ واو وقت پاپا یکرمی ایکنجی ژان طرفندن کندیسنه ایتالیا قراللغی تکلیف اولنمشدی. ایمپراطور بشنجی لوئی بونی خبر آلنجه، جهستانده بر فساد اویاندیرمش ایسه ده، صاحب ترجمه درحال کیدوب، قا-ریشقلغی باصدیردقدن صکره، موراویه یی دخی ضبطله، الکاسنی توسیع ایتمش ایدی. ١٣٤٦ ده انکلیزلره قارشی والوآلی فلیپك امدادینه کیدوب، (قرسی) محاربه سنده وفات ایتمشدر. اواخر عمرنده کوزلرینه عمی طاری اولمغله، «کور» لقبیله دخی مشهوردر.

ژان { برنجی — یاخود — آلبرت (Jean I, J. Albert) لهستان قرالی اولوب، دردنجی قازیمیرك ایکنجی اوغلیدر. ١٤٥٩ ده طوغوب، ١٥٠١ ده وفات ایتمشدر. ١٤٩٢ ده پدرینه خلف اولوب، محافظهٔ صلح وصلاح وترقئ معارفله اوغرا-شمشدر.

ژان { اسوجده دخی بو اسمله ٣ حکمدار کلمشدر:

برنجیسی کنج (اسوکر) ك اوغلی واونجی (اریك) ك خلفی اولوب، ١٢١٦ تاریخ میلادیسندن ١٢٢٢ تاریخنه دك قراللق ایتمش؛ وخرستیانلغی نشر ایتمك مقصدیله (استونیه) یه برسفر ایتمش ایسه ده، موفق اوله مامشدر. بلاولد وفات ایتمشدر.

— ایکنجیسی آتیده بیان اولنه جق دانیمارقه قرالیدر.

— اوچنجیسی (کوستاوواسه) نك اوغلی اولوب، ١٥٣٧ ده طوغمش، و ١٥٩٢ ده وفات ایتمشدر. ١٥٦٨ ده برادری اون دردنجی (اریك) ك یرینه کچوب، سابق زماننده باشلانمش اولان دانیمارقه محاربه سنه دوام، وپروتستانلغك نشرینی منعه سعی ایتمش ایسه ده، مقتدر اوله میوب، بعده (ایوان واسیلویچ) ه اعلان حربله، غالب کلمش؛ واوغلی سیجیسموندی لهستان قراللغنه انتخاب ایتدیرمشدی.

ژان { دانیمارقه واسوج قراللرندن اولوب، اسوجده ایکنجی ژان اسمیله معروفدر. دانیمارقه ده ١٤٨١ ده پدری برنجی قریستیانه خلف اولوب، هولستاین دوقه لغنی برادری فردریقله مقاسمه ایتمشیدی. ١٤٩٧ ده اسوج تختنه ده جلوس ایتمش ایسه ده، اسوجلیلر آیاقلنوب، ١٥٠١ ده زوجه سی قریستینه یی استوقهولمدن اخراج ایتمشلردر. دانیمارقه ده ١٥١٣ تاریخنه دك حکومت سورمشدر.

ژان { صاقسه قراللرندن اولوب، ١٨٠١ ده طوغمش، و ١٨٧٣ ده وفات ایتمشدر. (ماقسیمیلیان) ك الك کوچك اوغلی اولوب، ١٨٥٤ ده برادری فردریق اوکوسته خلف اولمش؛ وبعض اصلاحاته موفق اولمشدر. ١٨٦٦ ده وقوع بولان پروسیه ایله آوستریا محاربه سنده آوستریانك طرفنی التزام ایتمش ایسه ده، ١٨٧٠ محاربه سنده فرانسه یه قارشی پروسیه ایله متفق بولنمشدر. تخته چیقمازدن اول معارف وادبیاتله مشغول ایدی.

ژان { بو اسمله رومادده بروجه زیر ٢٣ کشی پاپالق ایتمشدر:

		عن	الی
برنجی	ژان	٥٢٣	٥٢٦
ایکنجی	«	٥٣٣	٥٣٥
اوچنجی	«	٥٦٠	٥٧٣
دردنجی	«	٦٤٠	٦٤٢
بشنجی	«	٦٨٥	٦٨٦
آلتنجی	«	٧٠١	٧٠٥
یدنجی	«	٧٠٥	٧٠٧
سکزنجی	«	٨٧٢	٨٨٢
طقوزنجی	«	٨٩٨	٩٠٠
اوننجی	«	٩١٤	٩٢٨
اون برنجی	«	٩٣١	٩٣٦
اون ایکنجی	«	٩٥٦	٩٦٣
اون اوچنجی	«	٩٦٥	٩٧٢
اون دردنجی	«	٩٨٣	٩٨٥
اون بشنجی	«	—	٩٨٥
اون آلتنجی	«	٩٨٥	٩٩٦
دیکر اون آلتنجی	«	—	٩٩٧
اون یدنجی	«	—	١٠٠٣
اون سکزنجی	«	١٠٠٣	١٠٠٩
اون طقوزنجی	«	١٠٢٤	١٠٣٣
یکرمنجی	«	١٠٤٥	١٠٤٦
یکرمی برنجی	«	١٢٧٦	١٢٧٧
یکرمی ایکنجی	«	١٣١٦	١٣٣٤
یکرمی اوچنجی	«	١٤١٠	١٤١٥

بونلردن برنجیسی اوستروغوتلر حکمداری (تئو-دوریق) طرفندن سفارتله ایمپراطور برنجی یوستنیا-

نوسك نزدینه کوندریلوب، امور مأمورەسنه موفق اولەمدیغیچون، موتنده زندانه قونیلەرق، سفالتدن وفات ایتمکله، قتولیکلر عندنده اعزه صرەسنه کچیریلەرك، مایسك ١٨ نده یورطیسی اجرا اولنور.

اوننجیسی سیجیلیەدن قلابرەیه کچن غزاهٔ مسلمینه قارشی طورمش، وطوسقانه دوقەسی طرفندن اسقاط وحبس اولنەرق، زندانده وفات ایتمشدر.

اون ایکنجیسی ایتالیا قرالی برانجر ایله اوغلی آدالبرتدن اندیشه ایدەرك، جرمانیا قرالی اوتونه التجا ایتمش؛ و بوکا ایتالیا قرالی وآلمانیا ایمپراطوری عنوانتی ویرمش ایسەده، بعده بونك علیهنده آدالبرتله اتفاق ایتدیکندن، ایمپراطور حدت ایدوب، کندیسنی برمجلس روحانی معرفتیله عزل، ویرینه سکزنجی لئونی نصب ایتمشدی. ژان رومایه عودتله پك دهشتلی انتقامانه قالقیشمش؛ واوچ آی صکره، ظن اولندیغنه کوره، مقتولاً وفات ایتمشدر.

اون‌طقوزنجیسی فرانسه قرالی فلیب هاردی ایله قستیله قرالی آلفونس آرەسنده محاربەیی منع ایله بونلری بر اهل صلیب محاربەسنه تشویق ایتمش ایسەده، سوزی نافذ اولەمامش؛ وکندیسی (ویتربه) دە ییقلان برقوناقده انقاض آلتنده قالوب، تلف اولمشدر. لیسبونەلی اولوب، طب وفلسفەدن بهرەسی وار ایدی.

یکرمی ایکنجیسی (آوینیون)دە اقامت ایدن پاپالرك ایکنجیسی اولوب، فرانسەیی التزام، ولوینك آلمانیا ایمپراطوری اولمسنه ممانعت ایتمش؛ وچهستان قرالی لوکسمبورغلی ژانی ایمپراطور طانیمش ایدی. لوی حدت ایدوب، بوکا قارشی بشنجی نیقوله نامیله دیکر برپاپا انتخاب ایتدیرمش ایسەده، صاحب ترجمه بو پاپایی طوتوب حبس ایتمشدی. طبدن وسائر فنوندن بهرەسی اولوب، برخیلی تألیفاتیده واردر.

یکرمی اوچنجیسی بشنجی آلکساندرك وفاتنده بولونیەدە ١٦ قاردینال طرفندن پاپالغه انتخاب اولنمش ایسەده، دیکرلری اون اوچنجی (بنوآ) اسمیله دیکر برپاپا انتخاب ایتمش اولدقلرندن، ایمپراطور سیجیسموند طرفندن اجبار اولنەرق، قونستانسەدە برمجلس عقدینه رضا ویرمش ایسەده، بو مجلسك کندیسنی ترجیح ایتمیەجکنی آکلایەرق، تبدیلاً قاچمش؛ وآنجق طوتیلوب، پاپالقدن اسقاط اولنمغله برابر، حبس اولنەرق، اوچ سنه محبوس قالمش؛ و ١٤١٩ دە بشنجی (مارتین)ی مشروع پاپا طانیمغه راضی اولمغله، سبیلی تخلیه اولنەرق، آزمدت صکره وفات ایتمشدر.

ژان { سنت — (St Jean) خرستیانلرك بواسمله برقاچ عزیزلری واردر:

برنجیسی (ژان باپتیست) که حضرت یحیی بن زکریا (عم) در. [«یحیی» مادەسنه مراجعت.]

— ایکنجیسی (اوانکلیست) یعنی «انجیلی» لقبیله ملقب اولوب، حواریوندن یوحنادر. [«یوحنا» مادەسنه مراجعت بیوریله.]

— اوچنجیسی (ژان خریسوستوم) در. [«خریسوستوم» مادەسنه مراجعت بیوریله.]

— دردنجیسی (ژان قالیبیت) یعنی «کلبه نشین ژان» درکه قسطنطینیه اغنیاسندن برینك اوغلی اولوب، بشنجی قرن میلادیده یاشامشدر. ١٢ یاشنده ایکن، پدرینك خانەسنی ترکله، برکلبەده ریاضتله عمر کچیرمکه باشلامشدی. نیسانك ١١ نده یورطیسی اجرا اولنور.

— بشنجیسی (اومونیه) یعنی «صدقەجی» لقبیله ملقب اولوب، ٥٥٩ تاریخ میلادیسنده قبریس جزیرەسنك (آماتونته) قصبەسنده طوغمش، واسکندریه پطریقی اولمش ایدی. بر قحط ووبا زمانلرنده فقرایه چوق باقمشیدی.

— آلتنجیسی «دمشقی» لقبیله ملقب اولوب، ٦٧٦ تاریخلرنده دمشقده طوغمش، و ٦٥٤ دە وفات ایتمشدر. خلفا طرفندن بعض عالی مأموریتلره قبوللانمش ایکن، منصبنی ترکله، قدسك قربنده برزاویەیه چکلمش؛ وخرستیانلقده برنجی اولەرق آرسطونك منطق وآدابنی علم عقایدده قوللانەرق، برخیلی کتابلر یازمشدر. آثاری جمع ونشر اولنمشدر. مایسك ٦ سنده یورطیسی اجرا اولنور.

— یدنجیسی (ماتەلی) دینمکله معروف اولوب، ١١٦٠ تاریخنده بارسلونته وادیسنده طوغمش،

و ۱۲۱۳ ده وفات ایتمشدر. (ماتوریان) اسمیله معروف وتخلیص اسرا وظیفه‌سیله موظف برطریق رهبانك مؤسسیدر. شباطك ۸ نده یورطیسی اجرا اولنور.

— سکزنجیسی (قولومبن) لقبیله ملقب اولوب، خسته‌لره باقق وظیفه‌سیله موظف اولان (ژزوآت) طریق رهبانـك مؤسسیدر. تموزك ۳۱ نده یورطیسی اجرا اولنور.

— اونجیسی «خاچلی ژان» دیمکله معروف اولوب، اسپانیولدر. (سنته ترزه) ایله بالاتفاق (قامار) طریق رهبانتی تعدیل ایله، یالین آیاق گزمك اصوللرندن بولنان برقول ایجاد ایتمشدر. ۱۵۴۲ ده طوغوب، ۱۵۹۱ ده وفات ایتمشدر. برقاچ تألیفی واردر. یورطیسی کانون‌اولك ۱٤ نده اجرا اولنور.

ژان { روما غرب ایمپراطورلرندن هونوریوسك کاتبی اولوب، بو ایمپراطورك ٤۲۳ تاریخ میلادیسنده وقوع وفاتنده ایتالیا وفرانسه واسپانیا جهتلرینی ضبط ایتمش ایسه‌ده، ٤۲٥ ده اوچنجی والنتینیان طرفندن اخذ وقتل اولنمشدر.

ژانتیی { (Gentilly) فرانسه‌ده سینه ایالتنده وپارسك ٥ کیلومتره جنوبنده اوله‌رق (بیوره) نهری اوزرنده ۱٦۰۰۰ اهالی‌یی حاوی اسکی برقصبه اولوب، الیوم پارسك محلاتندن معدوددر. اسکی فرانق حکمدارلرینك مقری ایدی.

ژانزه { (Janzé) فرانسه‌نك (ایله مع ویلنه) ایالتنده و(رنه) نك ۲۲ کیلومتره جنوب شرقیسنده ناحیه مرکزی برقصبه اولوب، ٤۰۰۰ اهالیسی واردر.

ژان ژاق روسو { [«روسو» ماده‌سنه مراجعت اولنه.]

ژانن { ژول — (J. Janin) فرانسه‌ادباسندن اولوب، ۱۸۰٤ تاریخنده (لوآره) ایالتنك (قوندریو) قصبه‌سنده طوغمش، و ۱۸۷٤ ده وفات ایتمشدر. غزته‌لره ادبیاته متعلق بحثلر یازمغه باشلایوب، ۱۸۳۰ تاریخندن وفاتنه‌دك «دبا» غزته‌سی محررلرندن بولنمشدر. برچوق حکایه وتیاترو کتابلریله تاریخ وسیاحت وسیاسیاته متعلق بعض آثار براقمشدر.

ژانه { (Jeanne) بو اسمله آوروپاده مشاهیر نسادن برقاچ قادین گلمشدر:

(ناواره‌لی — J. de Navare) که ناواره قرالی وشامپانیه قونتی برنجی هنرینك قیزی اولوب، ۱۲۸٤ تاریخ میلادیسنده فرانسه قرالی (فلیب بل) ه وارمش؛ وپدردن موروث ممالکی‌ده کندیسی اداره ایدوب، ناواره‌دن انکلیزلرله اسپانیولری اخراج، وشامپانیه‌یی استیلا ایتمش اولان (ابار) قونتنك عسکرینی کلیاً منهزم ایتمشدی. — حفیده‌سی ایکنجی ژانه (فلیب دورو) ایله ازدواج ایدوب، ۱۳۲۸ دن ۱۳٤۹ تاریخنه‌دك ناواره‌ده حکومت سورمشدر.

— (بورغونیه‌لی — J. de Bourgogne) که بورغونیه قونتی دردنجی اوتونك قیزی اولوب، ۱۳۰۷ ده فرانسه قرالی اوزون فیلیپه وارمش؛ و ۱۳۱٤ ده همشیره‌سی (بلانشه) وکورجه‌سی (مارگریته) ایله برابر زنا ایله اتهام اولنه‌رق، حبس اولنمش ایسه‌ده، بعده قوجه‌سی طرفندن یکیدن زوجه‌لکه قبول اولنه‌رق، ۱۳۲۹ ده (رویه) ده وفات ایتمشدر. پارسده (بورغونیه) مکتبنك مؤسسه‌سیدر. — دیکر بر بورغونیه‌لی ژانه بورغونیه قونتی ایکنجی روبرتك وفرانسه قرالی سنت لوینك قیزی (آنیس) ك قیزی اولوب، ۱۳۱۳ ده والوآلی فلیپه وارمش، و ۱۳٤۸ ده وفات ایتمشدر.

— (فرانسه‌لی — J. de France) که فرانسه قرالی اون برنجی لوینك قیزی اولوب، ۱٤٦٤ ده طوغمش، ومؤخراً اون ایکنجی لویی نامیله فرانسه تختنه چیقن اورلیان دوقه‌سی لویی‌یه تزویج اولنمش ایسه‌ده، نهایت درجه‌ده چرکین اولدیغندن، قوجه‌سی طرفندن سویله‌میوب، بونك تخته چیقمسیله برابر تطلیق ایدلمش؛ و (بورژ) ه چکیلوب، بر مناستر تأسیس وبر راهبه‌لر طریقی ایجاد ایتمشدی. ۱۵۰۵ تاریخنده وفات ایدوب، عزیزه‌لر زمره‌سنه الحاق اولنمشدر. شباطك ٤ نده یورطیسی اجرا اولنور.

— (ژانه‌دالبرت — J. d' Alberte) که فرانسه قرالی دردنجی هنرینك والده‌سی و ناواره قرالی هنری دالبرت ایله برنجی فرانسوآنك همشیره‌سی مارگریته‌نك قیزی اولوب، ۱۵۲۸ ده طوغمش، و

١٥٤٨ ده (واندوم) دوقه‌سی بوربونلی آنتوآنه
وارمش ایدی. قوجه‌سنك وفاتنده وارثه‌سی اولوب،
مملکتنه پروتستانلغی ادخال و نشر ایتمشدی. بعده
اوغلانك طقوزنجی شارلك همشیره‌سی مارکریته ایله
ازدواجی وسیله‌سیله فرانسه سرای قرالیسنه جلب
اولنه‌رق، پروتستانلرك (بارتلمی) اسمیله مشهور اولان
قتل‌عامندن ایکی آی اول، ظنه کوره مسموماً، وفات
ایتمشدر. عاقله و مدبره بر قادین اولوب، اوغلنه
فوق‌العاده بر تربیه ویرمشدی.

— (ژانه هنریکز) که قستیله آمیراتی فردریق
هنریکزك قیزی اولوب، ١٤٤٤ ده ناواره قرالی
ایکنجی ژانه وارمش، واهل‌اسلامی اندلسدن اخراج
ایدن فردیناند قتولیکی طوغورمشدر. زوجی برادری
آلفونسه خلف اوله‌رق، ١٤٥٨ ده آراغون مملکتنی
تصرف ایتدکده، صاحبهٔ ترجمه اورانك قرالیچه‌سی
طانیلمشدی. اوکی اوغلی دون قارلوس حقنده بك
غدارانه حرکتده بولنوب، بابا وغل آره‌سنده بر
محاربه‌یه سبب اولمشدر. اهالی دون قارلوسی
سودکلرندن، صاحبهٔ ترجمه‌یی (جیرونه) ده محاصره
ایتمکله، ١٤٦٣ ده (فوآ) قوتی طرفندن تخلیص
اولنمش؛ و ١٤٦٧ ده قوجه‌سنه قارشی قتالونیه‌یی
تصرف ادعاسنده بولنان لورنه دوقه‌سنه قارشی
محاربه ایدرك، بومحاربه‌ده فوق العاده بر فعالیت
ومتانت کوسترمشدی. برسنه صکره وفات ایتمشدر.

— (دلی ژانه) که فردیناند قتولیك ایله ایزابله‌
نك قیزی اولوب، قستیله قرالیچه‌سیدر. ١٤٩٦ ده
آوستریا آرشیدوق کوزل فلیپه واروب، شارل
کینت اسمیله شهرت بولان آوستریالی شارلی دنیایه
کتیرمشدر. قوجه‌سنی فوق العاده سووب اونك
طرفندن سولمدیکندن، بر حزن وصاقه دوچار
اولوب، نهایت بوحالی جنته منجر اولمشدر. والده‌سی
ایزابله‌نك وفاتنده ١٥٠٤ ده قستیله قرالیچه‌سی اولوب،
قوجه‌سنی ده حکومته تشریك ایتمش؛ وقوجه‌سی حکومتی
بسبتون بونك الندن آلمق تشبثنده ایکن، ١٥٠٦ ده
وفات ایتمکله، اوغلی شارل بیوك پدری فردینانداك
وصایتی تحتنده قرال طانلمش ایدی. ١٥١٦ ده
فردیناند وفات ایدوب، شارل بالاصاله قرال اولمش؛
وژانه ١٥٥٥ تاریخنده ٧٥ یاشنده وفات ایتمشدر.

— بواسمله ناپولیده دخی ایکی قرالیچه کلوب،
برنجیسی ١٣٤٣ ده جدی آنژولی روبرته خلف
اولمش، واقرباسندن مجارلی آندریایه وارمش ایدی.
ایکی سنه صکره دوستی بولنان تارنته‌لی لویی مرقوم
آندریایی قتل ایله، صاحبهٔ ترجمه‌یی تزوج ایتمش ایسه‌ده،
١٣٤٧ ده آندریانك برادری مجارستان قرالی لویی،
اخذ انتقام ایچون، اوزرینه یوریمکله، تحت تصرفنده
بولنان پرووانسه‌یه قاچوب، بعده حکم نصب اولنان
پاپا کندیسنك فعل قتلده مدخلی اولمدیغنه حکم
ایتدکده، ناپولی‌یه عودت ایده‌بیلمش؛ و ١٣٦٢ ده
تارنته‌لی لوینك وفات ایتمسیله، مایورقه قرالی ژان
ایله عقد ازدواج ایتمش ایسه‌ده، اولادی اولمامق
حسبیله، اوغللغه قبول ایتمش اولدیغی دوراسلی
شارل، بوتأهلی چکه‌میه‌رك، دشمنلریله بالاتحاد کند
یسیله حرب ایتمش، وکندیسنی اله کچیروب، ١٣٨٢ ده
٦٧ یاشنده ازاله ایتدیرمشدر. فوق العاده حسنی
برقاری اولوب، سرایی مجمع ادبا ایدیسه‌ده، اداره‌سی
بك بولمز ایدی. شاعر (لاهارپ) بونك حالنی بر
هائله صورتنده نظم ایتمشدر.

— ایکنجیسی مرقوم دوراسلی شارلك قیزی
اولوب، ١٤١٤ ده برادری لادیسلاسه خلف
اولمش؛ وسفاهت وفسق وفجوره طالوب، دوستی
بولنان (آلوپو)یه وسائرلرینه بك مسرفانه احسانلر
ایتمش؛ وبعده مارشه قوتی ژاقه وارمغله، دوستلری
بونك طرفندن قتل، وکندیسی حبس اولنه‌رق،
١٤١٦ ده تبعه‌سی طرفندن تخلیص، ویرینه زوجی
حبس اولنمش؛ و ١٤١٩ ده موی الیه فرانسه‌یه
قاچمش ایدی. او وقت ژانه (قاراچولی) اسمنده یکی
بردوست طوتوب، برقاچ سنه صکره قتل ایتدیرمش،
وآراغونلی بشنجی آلفونسی اوغللغه قبول ایتمش
ایدی. بوایسه، وراثته قوغق ایچون، ژانه‌نك وفاتنه
انتظار ایده‌میوب، علیهنده محاربه‌یه کیریشمش؛ وبونك
اوزرینه ژانه آنژولی ایکنجی لوییی وبرقاچ سنه
صکره بونك وفاتی اوزرینه برادری رنه‌یی اوغللغه
قبول ایتمش؛ و ١٤٣٥ ده وفات ایدوب، آخرت
اولادینك تعددی جهتیله، وراثتی متنازع فیه قالوب،
نهایت آراغونلی آلفونس خلف اولمشدر.

ژانه دارق { (Jeanne Dare) فرانسه‌لی
مشهوره برقهرمان قیزاولوب،

١٤٠٩ تاریخنده (ووقلوزه) قربنده واقع (دومرمی) قریه‌سنده طوغمشدر. ژاق‌دارق اسمنده برکویلینك قیزی اولوب، کندیسی دخی ١٨ یاشنه‌دك چوبانلق ایتمش؛ وبوسنده ایکن، فرانسه‌نك داخلی تفرقه‌لره دوشمسیله، انکلیز عسکری طرفندن ضبط اولنمقده اولوب، خرابه یوز طوتمش اولدیغنی کوره‌رك، وفرانسزلرك اعتقاداتنه کوره، برطاقم خارق عاده مشاهده‌لر وهاتفلر طرفندن وطنی بوورطهٔ هلاکدن تخلیصه سوق اولنه‌رق، کویندن خروجله، بیك درلو مشکلات ایچنده (تورنه)یه کلوب، (شینون) کوشکنده اقامت ایتمکده بولنان قرال یدنجی شارلی، برچوق موانعدن صکره، کورمکه موفق اوله‌بیلمش؛ وکندیسنه هاتفدن بروظیفه تبلیغ ایدلمش اولدیغنه قرالی قاندیروب، کندیسنه کمال احترازله بر طاقم عسکر ویرلمش ایدی. بو جزئی عسکرله انکلیزلرك تحت محاصره‌سنده بولنان وفرانسه ایچون درجهٔ اهمیتی درکار اولان اورلیانی ١٤٢٤ ده تخلیص ایتمش ایدی. بووجهله عسکرك امنیتنی جلب ایدوب، هیجانلرینی موجب اولدقدن صکره، قرال شارلی دشمنلرك النده بولنان برمملکتك ایچندن (ریمس)ه سوق، وبولی اوستنده بولنان برچوق یرلری ضبط ایتمش، و اووقت وظیفه‌سنی اکمال ایتمش ظنیله چکلمك ایستمش ایسه‌ده، قرالك ابرامی اوزرینه قالوب، ١٤٣٠ ده پارس اوکنده بر مغلوبیته اوغرادقدن صکره، بورکینیونلرله انکلیزلرك محاصره‌سی تحتنده بولنان (قومپینه)نك اوزرینه هجوم ایتمش ایسه‌ده، بومحاربه‌ده بورکینیونلرك الینه اسیر دوشوب، بونلر طرفندن انکلیزلره تسلیم ایدلمش؛ وانکلیزلر طرفندن کندیسنه سحرباز معامله‌سی اولنه‌رق، (بووه) پسقپوسنك حکمیله، ١٤٣١ مایسنك ٣٠ نده روئنده حیاً احراق اولنمشدر. فرانسزلر اسمنی تعظیم ایدوب، قریه‌سی هر ویرکیدن عفو اولنمش؛ وپاپا اوچنجی (قالیکست) ١٤٥٦ ده تقدیس ایتمشدر. اورلیان شهرنده بهر سنه مایسك سکزنده نامنه برمطنطن جنازه آلایی اجرا اولنور. ١٨٢٠ تاریخنده قریه‌سنده خانه‌سنك عرصه‌سنده برهیکل دکز ایدلمش اولدیغی کبی، اورلیانده دخی ١٨٤٥ ده هیکلی یاپلمشدر. حکایه‌سی برچوق ادبا طرفندن نثراً ونظماً یازیلوب، فاجعه صورتنه دخی قونمشدر.

ژابا (Geba, Jeba) آفریقای غربیده سنغامبیا مهجر فرانسویسنده برنهر اولوب، ١١°٤٥′ عرض شمالیده واسع برخلیجدن بحرمحیط آطلاسی‌یه دوکیلور. منصبندن تقریباً ١٣٧ کیلومتره یوقاریده وصاغ یعنی شمالی ساحلنده پورتکیزلیلرك برتجارتکاهی واردر. بونهرك منصبنده‌واقع برآطه‌ده ینه پورتکیزلیلرك برقلعه‌سی وقلعه‌نك اوکنده صاغلام برلیمان واردر. مجراسی تمامیله معلوم اولمیوب، فوتاجالو جبالندن اینديکی مظنوندر. منصبنه قریب محللرده کلیتلی پرنج حاصل اولور.

ژرس (Gers) فرانسه‌نك جنوب جهتنده برنهردر، که یوقاری پیرنه ایالتنده (لانمزان) طاغندن نبعانله، شمال شرقی‌یه طوغری آقه‌رق، همنامی اولان ایالته کیرر، وبوایالتی جنوبدن شماله شق ایتدکدن صکره، (لوت مع‌غارونه) ایالتنه دخول ایدوب، اوراده صول کنارندن (غارونه) نهرینه دوکیلور. مجراسی ١٧٠ کیلو متره طولنده اولوب، عادی وقتلرده صویی پك آز اولمغله، سیر سفائنه صالح دکلدر.

ژرس (Gers) فرانسه‌نك جنوب جهتنده بر ایالت اولوب، ایچندن کچن نهرك اسمیله تسمیه اولنمشدر. غرباً لانده، جنوباً یوقاری پیرنه، شرقاً یوقاری غارونه وتارن مع‌غارونه شمالاً دخی لوت مع غارونه ایالتلریله محدوددر. مساحهٔ سطحیه‌سی ٦١٥٢ مربع کیلومتره اولوب، ٢٨٣٥٤٦ اهالیسی واردر. مرکزی (اوش) شهریدر. اراضیسی عمومیت اوزره طاغلق اولوب جنوبدن شماله طوغری ممتد بر چوق وادیلری واردر، که ایچلرنده غارونه نهرینه تابع برطاقم چایلر آقیور. بونلرك اك بیوکی همنامی اولان آنف البیان نهردر. اراضیسی اولدقجه منبت اولوب، حبوبات متنوعه ایله کتان، سبزه، کلیتلی صوغان وصارمساق، اوزوم وسائره حاصل اولور. قیرمزی ویشیل مرمرله آلچی وامثالتو بولنور. صیغیر، آت، استر، مرکب، طوموز وطاوق، قاز، اوردك کبی حیوانات اهلیه‌سی چوقدر. مشهور اوردك پازاری واردر. شراب وقونیاغی مشهور اولوب، سائر معمولات صناعیه‌سی چینی، چلنك، بز وسائره‌دن عبارتدر. ایالت: اوش، میرانده،

غوندوم، لکنوره ولومبز اسملریله بش قضایه منقسم اولوب، ٢٠ ناحیه و ٦٨٤ دائرهٔ بلدیه‌یی حاویدر.

ژرمن { سنت — (St. Cermain) بواسمله قتولیکلرك ایکی عزیزی اولوب، بری (اوقزه) ده ودیگری پارسده پسقپوس بولنمشدر. برنجیسی ٣٨٠ده طوغوب ٤٤٨ده وفات ایتمشدر. ایکنجیسنك ولادتی ٤٩٦ و وفاتی ٥٧٦ ده واقع اولمشدر.

ژنلی { قونتسه — (Contesse de Genlis) فرانسه‌نك اك مشهور محرره‌لرندن اولوب، ١٧٤٦ تاریخنده (اوتون) قربنده (شانسری) قصرنده طوغمش، و ١٨٣٠ ده وفات ایتمشدر. اصیل وآنجق فقیر بر عائله‌یه منسوب اولوب، مکمل صورتده تربیه کورمش، و ١٥ یاشنده ژنلی قونتنه وارمش ایدی. خفیاً اورلیان دوقه‌سیله عقد ازدواج ایتمش اولان مادام دو مونتسونك یکنی اولمغله، اورلیان دوقه‌سنك سراینه قبول اولنوب، اولادی مادام آدلائیده، لویی فلیپ، دوق دوشارتر، دوق دو مونتپانسیه وقونت دو بوژوله‌نك امر تربیه‌سی کندیسنه احاله اولنمشدی. اورلیان دوقه‌سنك کندیسنده نفوذینی تأثیر ایتدیره‌رك، سرایه قارشی برخط حرکت طوتدیرمشیدی. ١٧٩٢ وقوعاتنده فرانسه‌یی ترکه مجبور اولوب، بعده بوناپارتله مخابره‌ده بولنمغله، (قونسولا) زماننده فرانسه‌یه عودت ایتمش، وکندیسنه معاش تخصیص اولنمش ایدی. بوناپارتك سقوطندنصکره حکومت نزدنده اعتباردن دوشمش ایسه‌ده، اورلیان خاندانندن مخصص اولان معاشنی وفاتنه‌دك آلمشدر. قوجه‌سندن ایکی قیزی اولوب، مشهوره (پامله) نك ده والده‌سی اولدیغی مظنوندر. ٨٠ دن زیاده تألیفاتی اولوب، حکایات ونوادر وتیاترو کتابلرندن عبارت اوله‌رق، جمله‌سی اخلاق وتربیه‌یه خدمت ایده‌جك یولده یازلمشدر. تربیهٔ اطفال حقنده دخی پك مقبول اثرلری واردر. طرز افاده‌سی ده پك سلیس و دلنشیندر.

ژوان { (Jouan) فرانسه سواحل جنوبیه‌سنك شرق جهتنده وپروانسه خطه‌سنك «بحری آلپ» ایالتنده اوله‌رق (ناپوله) کورفزینك شرق جهتنده برکوچك کورفز اولوب، هر طرفی تپه‌لرله محفوظ و درینلکی بعض محللرنده ٥٠ مترویه واصل اولمغله، سفائن ایچون امین بر ملجادر. اطرافنده‌کی تپه‌لر اورمانلرله وسواحلی پورتقال، لیمون، زیتون وسرسین آغاجلریله مستور اولوب، منظره‌سی لطیف وهواسی ملایمدر. اطرافنده بر چوق کوزل کوشکلر بولنیور. مارسلیادن ایتالیایه کیدن دمیر یول خطی کنارندن کچیور.

ژوآنویل { (Joinville) فرانسه‌نك (یوقاری مارنه) ایالتنده (واسی)نك ١٦ کیلومتره جنوب شرقیسنده ناحیه مرکزی بر قصبه اولوب، ٣٨٤٠ اهالیسی وپاموق منسوجات دستکاهلریله دمیرخانه‌لری واردر.

ژوآنیی { (Joigny) فرانسه‌نك (یونه) ایالتنده واوقزره‌نك ٣٤ کیلومتره شمال غربیسنده اوله‌رق (یونه) نهری کنارنده قضا مرکزی بر قصبه اولوب، ٥٥٤١ اهالیسی، محکمه‌سی، مکتبی، کوزل بر ریختمی، دباغخانه‌لری وطوغله فابریقه‌لری واردر.

ژوبی { (Jobi) بحر محیط کبیرده یکی کینه جزیرهٔ کبیره‌سنك ساحل شمالیسی قارشیسنده بر آطه اولوب، ١° ٣٧′ ٤٥″ عرض جنوبیده و ١٣٣° ٢٠′ ایله ١٣٤° ٤٠′ طول شرقی آره‌سنده واقع اوله‌رق، یکی کینه‌نك شمالنده‌کی بیوك کورفزك مدخلی قپایان آطه‌لرك اك بیوکیدر. شمالاً (شوتن) ونام دیگرله (میسوری) آطه‌سندن همنامی اولان بر بوغازله آیرلمشدر. طار واوزون بر آطه اولوب، شرقدن غربه بویی ١٦٠ واك کنیش اکی ١٥ کیلومتره‌در. مساحهٔ سطحیه‌سی ٣٤٨٠ مربع کیلومتره اولوب، ٧٢٠٠ اهالیسی واردر. صیق اورمانلرله مستور بر طاغ آطه‌نك بوینجه اوزانوب، سواحل شمالیه‌سی دیك و صرپ و سواحل جنوبیه‌سی دها میلانلیدر. اهالیسی ایکی جنسیته منسوب اولوب، سواحلده‌کیلر پاپو جنسندن مونس آدملر اولدقلری حالده، طاغده‌کیلر دیگر بر جنسه منسوب وحشیلر اولوب، انسان اتی دخی یرلر. بو ایکی قوم بینلرنده دائمی صورتده محاربه‌ده بولنورلر. آطه (تیدور) جزیره‌سنك حکومت اسلامیه‌سی تحت اداره‌سنده اولوب، فلنك مستملکاتندن معدوددر.

ژوپیتر { (Jupiter) و اصل لاتین تلفظنجه (یوپیتر) كه بوده ایكی اسمدن مركب اولوب، (پیتر) پدر دیمك اولدیغندن، اصل اسمی (یو) در. اسكی یونانیلر عندنده (زوس) اسمیله معروفدر. اسكی یونان ولاتین اساطیرنده آلهه‌نك پدری واك بیوكلری اولوب، مشتری سیاره‌سندن كنایه ایدی. اساطیر مذكوره‌یه كوره بو اله كاذب زماندن كنایه اولان (ساتورن) یاخود (خرونوس) ایله (ریا) نك اوغلی اولوب، ساتورن، برادری بولنان جن طائفه‌سنك رئیسی (تیتان) ایله ایتدیكی معاهده اوزرینه، اركك اولادینی یمك شرطیله تخته چیقمش اولدیغندن، ژوپیتر طوغنجه، والده‌سی ساتورنه قونداقلنمش بر طاش ویره‌رك، یوتدیرمش؛ وژوپیتری كرید طاغلرنده صاقلایوب، اوراده (آمالتیا) اسمنده بر كچینك سودیله بسلتمشدی. جنلر بوندن خبر آلنجه، ساتورنی اسقاط وحبس ایتمشلرسه‌ده، ژوپیتر، بریاشنده اولدیغی حالده، جنلری مغلوب ایدوب، پدرینی قورتارمش. ساتورن بو چوجغك قوتندن اندیشه ایده‌رك، كندیسنه پوصی قورمش ایسه‌ده، ژوپیتر خبر آلوب، كندیسنی پایتختی اولان (لیمپوس) طاغندن اخراجله، یرینه چیقمش؛ وبرادرلری (نپتون) و (پلوتون) ه دكیزی وجهنمی ویره‌رك، كندیسی كویا یرله كوكه حاكم اولمش؛ وجنلرله دیولرك هجومنه مقاومت ایدوب، بونلری یلدیرمله مغلوب ایتمش. اسكی یونانیلر ژوپیتری بیك قالبلره صوقه‌رق، بر چوق قادینلرو پریلرله مناسبات زوجیه‌ده بولندیغنی، وبونلردن آلهه وقهرمانلر و حكمدارلر دنیایه كتیردیكنی زعم ایدرلردی. بر چوق معبدلری اولوب، الك بیوكلری ایپیرده یعنی یانیه قربنده بولنمش اولان (دودونه)، یونانك الیده خطه‌سنده‌كی (اولمپیا) و مصرده‌كی (آمون) معبدلری ایدی. قره قوش ومیشه آغاجی ژوپیتره منسوب عد اولونوردی. آلتون و یا فیل دیشندن بر تختك اوزرینه اوتورمش، صول الیله بر عصا طوتار و صاغ الیله یلدیرمی صالدیرر صورتده تصویر اولونوردی. الك مشهور هیكلی هیكلتراش شهیر (فیدیاس) ك فیل دیشیله آلتوندن یاپمش اولدیغی هیكل ایدی، كه عجائب سبعه‌دن معدوددر. اسكی یونانیلرله لاتینلرك اعتقاد ایتدكلری آلههٔ كاذبه بونك اولادی زعم اولنه‌رق، حكمت الهه‌سی اولان (آتنه) وتام دیكرله (مینروه) نك مسلح اوله‌رق و والده‌سز ژوپیترك قفاسندن طوغمش اولدیغنه اینانیرلردی. بو اساطیرك اساسی بر طاقم رموزاتدن عبارتدر.

ژورا { (Jura) فرانسه ایله اسویچره آره‌سنده جنوب غربیدن شمال شرقیه ممتد بر طاغ اولوب، اسویچره‌نك (باله) ناحیه‌سنی فرانسه‌نك دوب، ژورا و (ان) ایالتلرندن آیریور. بویی ۳۱۰ كیلومتره اولوب، اكی ۶۵ كیلومتره قدردر. الك یوكسك ذروه‌لری: ۱۷۳۲ متره ارتفاعی اولان (ركوله)، ۱۷۳۴ متره ارتفاعنده بولنان (مونت تاندر) و ۱۶۹۰ متره یوكسكلكنده بولنان (دوله) در. صاغ وصولنه اوزاتدیغی قوللرله بر طاقم وادیلر تشكیل ایدیور. اسویچره‌یه ناظر اولان یوزی دیك و صرب اولوب، فرانسه‌یه باقان یوزی ایسه سطح مائل صورتنده‌در. بو طاغدن (دوب) نهرینه دوكیلور بر قاچ چای آقوب، نهر مذكور ایسه ژورا ایله (ووژ) طاغلری آره‌سنده‌كی وادیده جریان ایتمكله، بعض جدوللر واسطه‌سیله (رین) و (رونه) نهرلرینی بربرینه ربط ایدر. ژورا سلسله‌سنك اراضیسی بر نوع اتربهٔ كلسیه‌دن عبارت اولوب، بوجنس طوپراق علم الارضده (كلس ژورایی) اسمیله معروفدر.

ژورا { (Jura) فرانسه‌نك ایالات شرقیه‌سندن اولوب، شرقاً اسویچره، حدودیله، جنوباً (ان)، غرباً ساتونه معلو آره (قوت دور)، شمالاً دخی یوقاری ساتونه ودوب ایالتلریله محدوددر. مساحهٔ سطحیه‌سی ۵۰۳۴ مربع كیلومتره اولوب، ۲۸۸ ۸۲۳ اهالیسی واردر. مركزی (لون لسولنیه) قصبه‌سیدر. اراضیسی همنامی اولان سلسلهٔ جبالك غربی اتكلرندن عبارت اولوب، طاغلقدر. بو طاغلرك اكثر طرفلری وعلی الخصوص شرق وجنوب جهتلری اورمانلرله مستوردر. انهاری چوقدر. (رین) ایله (رونه) ایرماقلری آره‌سنده‌كی جدول بو ایالتك ایچندن كچیور. محصولاتی باشلیجه آربه، مصر، چاودار، یولاف وسائر حبوباتله، شالغم وسائره‌دن عبارتدر. بویاجیلقده وطبده مستعمل نباتاتی ده چوقدر. طاغلرنده اورمانلرله مرعالری واسعدر. صیغیر، قویون وخركه‌سی وآو حیواناتی ده چوقدر.

قیاطوزی، معدن کوری، آلچی وممر بولنور. صنایعی دمیرجیلکله ساعتجیلق وتخته وباغه وبوینوزدن انواع مواد اعمالندن عبارت اولوب، تجارتی خیلی ایشلکدر. باغلری چوق اولوب، کوزل شراب اعمال اولنور. پنیری دخی مشهوردر. ایالت: لون‌لسونیه، دوله، پولینی و سنت قلود اسملریله ٤ قضایه منقسم اولوب، ٣٢ ناحیه و ٥٨٤ دوائر بلدیه‌یی حاویدر.

ژورژ [«جورج» ماده‌سنه مراجعت بیوریله.]

ژورژ ساند (George Sand) فرانسه‌نك اك مشهور ادیبه‌لرندن حکایه نویس برقادین اولوب، ١٨٠٤ تاریخنده پارسده طوغمش، و ١٨٧٦ ده نوهانتده وفات ایتمشدر. لهستان قرالی ایکنجی اوکوستك ولد غیر مشروعی صاقسه‌لی موریسك نسلندن اولوب، بیوك والده‌سی مومی الیه موریسك غیر مشروع قیزی ایدی. پدری ایلك جمهوریت وایمپراطورلق زماننده ضابط بولنوب، ١٨٠٨ ده آتندن دوشه‌رك وفات ایتمکله، صاحبهٔ ترجمه (بری) خطه‌سنده (لاشاتره) قربنده واقع (نوهانت) قریه‌سنده‌کی کوشکنده بیوك والده‌سی طرفندن بیودلمشدر. تاکوچکلکندن کوی وقیر منظره‌لرندن تلذذه آلیشوب، بر فکر شاعرانه حاصل ایتمش؛ وهنوز طفل ایکن کندیلکندن بعض حکایه‌لر قورمغه باشلامشیدی. پدرینك وفاتی اوزرینه آیرلمش اولان والده‌سی کندیسنی ایستیوب، بیوك والده‌سیله والده‌سندن خانفیسنی ترجیح ایده‌جکنی شاشیردیغندن، ١٨١٧ده پارسده برراهبه‌لر مناستری مکتبنه کیرمش، و ١٨٢٠ ده بومکتبدن چیقمش ایدی. مناسترده‌کی تربیه‌نك نتیجه‌سی اوله‌رق ابتدا تعصب درجه‌سنده دیندار اولوب، حتی راهبه اولمق فکرینه بیله صاپمش ایکن، بعده بعض حکمالك وعلی الخصوص ژان‌ژاق روسونك آثارینی اوقودیجه، تبدیل افکار ایتمش؛ وانسانلرك مصائبی جمعیت بشریه اصول وعاداتنك فساد ونقصانندن ایلری کلدیکنه کسب اطمئنان ایدوب، بوندن طولایی حاصل ایتدیکی مأیوسیتله اتلاف نفس ایده‌جك راده‌یه وارمش؛ وحتی برکون بومقصدله آتی درین بر خندغه سورمش ایدی. بیوك والده‌سنك وفاتندن صکره والده‌سنك یاننه کیدوب، بونك خرچین طبیعتندن چوق زحمت چکمش؛ و ١٨٢٢ ده موسیو (دودوان)ه وارەرق، بوندن براوغلیله برقیزی دنیایه کلمش‌ایدی. ١٨٣١ ده کندی کدیمیله پارسده یاشامسنه قوجه‌سنك موافقتنی استحصال ایتمکله، قیزینی آله‌رق پارسه کیتمش؛ وابتدا کتاب وساره ترجمه‌سیله وقورشون قلم رسملریله معیشتنی چیقارمغه چالیشوب، نهایت توتون طبقه‌لریله چیغاره‌لقلرك اوزرینه غایتله کوچك ومصنع رسملر یاپه‌رق، بو صنعتده موفق اولمشدی. سربست کزه‌بیلمك وعلی الخصوص تیاترولره کیروب چیقمق ایچون، چوجقلغنده چوق وقت کیمش اولدیغی ارکك قیافتنه کیره‌رك، بعض ادبایه‌ده تقدیم اولنمش ایسه‌ده، (کراتری) برقادینه یازی یازمق یاقیشمدیغنی درمیان ایده‌رك، کندیسنی صوتوتدیغی کبی، بالزاق دخی جسارت ویرمه‌مشدی. همشهریسی بولنان (دلاتوش) کندیسنی فیغارو غزته‌سی محررلری میانه ادخال ایتمش ایسه‌ده، ژورژ ساند بومحررلکده بوشنه اضاعهٔ وقت ایتدیکنی درك ایده‌رك، حکایه کتابلری تحریرینه باشلامش؛ و(ژول ساندو) ایله مشترکاً ایلك اثری اولان «پنبه وبیاض» عنوانلی حکایه‌یی ٥ کوچك جلد اوزرینه نشر ایتمش ایدی. ١٨٣٢ ده «ایندیانه» عنوانیله ٢ جلد اوزرینه برایکنجی حکایه کتابی نشر ایدوب، کندی اسمی (آمانتینه دوپن) وبعد التأهل قوجه‌سنك اسمنه نسبتله (مادام دودوان) ایکن، بوکتابلری (ژورژ ساند) اسم کاذبیله چیقارمش؛ وفیمابعد بواسمی محافظه ایدوب، بونکله شهرت بولمشدر. برینی متعاقب برقاچ حکایه کتابی دها نشر ایله، کسب شهرت ایتمش؛ و ١٨٣٣ ده (آلفرد دوموسه) ایله برابر ایتالیایه سیاحت ایدوب، بو سیاحتك تأثیراتی «بر سیاحك مکتوبلری» عنوانیله یازمشدر. بوآره‌ده آووقات (میشل دوبورژ)، (لامنه) و(پیرلو) کبی مشاهیرله کسب الفت ایتمش؛ وبونلرك مسلکلری بردرجه دها توسیع افکارینی موجب اولمش ایدی. ١٨٣٦ ده قوجه‌سیله آره‌سی بسبتون بوزیشوب، محکمه معرفتیله آیرلمش؛ وچوجقلرینك تربیه‌سی کندیسنه احاله

اولمش ایدی. بعده اسویچره‌یه برسیاحت ایدوب، عودتنده والده‌سی وفات ایتمشدی. اووقت (فردریق شوپن) ایله کسب معارفه ایدوب، سکز سنه بونکله برلکده یاشامش، و (مایورقه) یه برابر سیاحت ایتمشدر. ١٨٣٣ دن ١٨٣٨ تاریخنه‌دك «روو ده دوموند» عنوانلی رسالهٔ موقوتهٔ مشهوره‌یه ٦ حکایه کتابی درج ایتدیروب، بونلر آیریجه دخی نشر اولنمشدر. (لامنه) نك تأسیس ایتدیکی «موند» و (پیزلرو) نك چیقاردیغی «روو اندپاندانت» غزته‌لرینه دخی بر چوق حکایه‌لر درج ایتدیرمشدر. ١٨٤٨ ده فرانسه‌ده جمهوریتك اعلانی ژورژساندك هیجانی موجب اولمغله، امور سیاسیه‌یه قاریشه‌رق، «بولتن ریوبلیك» عنوانلی غزته‌یه پك فصیح برمقدمه وایکی مهیج خطبه نشر ایتدکدن صکره، برغزته دخی تأسیس، و (ماچینی) نك سیاسیاته متعلق مشهور برکتابنی ترجمه ایتمش؛ ودها بوکبی بعض نشریاده بولنوب، حقنده حکومتك نظر دقتنی جلب ایلمش ایدی. اوندن صکره حکایه کتابلری نشرینه دواماله برابر، برچوق فاجعه‌لر وسائر تیاترو کتابلری دخی یازوب، بونلردن بعضلری پك اوقدر قبول عامه‌یه مظهر اوله‌مامش ایسه‌ده، بعضلری آیلرجه برتیاتروده هر کیجه اوینانه‌جق درجه‌ده مظهر قبول وتحسین اولمشدر. بونلرك برینی اوغلی (موریس ساند) ایله مشترکاً یازمشدر. ١٨٥٤ ده «پرسه» غزته‌سنده کندی ترجمهٔ حالنی یازوب، بواثری آیریجه دخی ٢٠ جلد اوزرینه نشر اولنمشدر. باشلیجه افکار ومسلك ادبی وفلسفیسنی مبین برکتابدر. اواخر عمرنده پدرندن موروث اولان (نوهانت) کوشکنده اقامت ایدوب، سنه‌ده یالکز بر قاچ هفته بو اقامتکاهنی ترك ایدردی. (لاشاتره) قصبه‌سنده برهیکلی رکز اولنمشدر. دامادی (قلزینژه) دخی بر هیکلنی یاپمشدر. ژورژ ساندك بتون اثرلری بر عیارده اولمیوب، بعضلرنده فلسفه ومعاشرت بشریه حقنده‌کی مطالعات وملاحظاتی ملال ویره‌جك درجه‌ده ایسه‌ده، اکثری هرنوع عیب وقصوردن عاریدر. هله حسیاتك تدریجاً حصولنی تعریفده یکتادر. قوهٔ مخیله‌سی پك واسع اولمغله برابر، عباره‌سی دخی غایتله سلیس وفصیحدر. الحاصل ژورژ ساند بوعصرك اك بیوك ادباسندن معدوددر. رسمده دخی مهارتی وموسیقیدن بهره‌سی واریدی.

ژوزف { (Joseph) فرانسزلرك یوسف (عم) ه وبواسمله مسمی دیکرذواته ویردکلری اسمدر. [«یوسف» ماده‌سنه مراجعت اولنه.]

ژوزفینه { (Joséphine) فرانسه ایمپراطوریچه‌سی وبیوك ناپولیونك زوجه‌سی اولوب، ١٧٦٣ ده مارتینیق آطه‌سنده طوغمش، و ١٨١٤ ده وفات ایتمشدر. اون بش یاشنده ایکن، (ویقونت دو بوشارنه) یه واروب، بوندن براوغلیله برقیزی اولمشدی. انقلاب کبیر زماننده زوجی اعدام اولنوب، کندیسی دخی حبسه القا اولنمش؛ وآنجق (تالیان) ك شفاعتیله قورتله‌بیلمشیدی. براستدعا تقدیمیچون بوناپارتك حضورینه چیقدیغنده، حسن وآنیله بونك نظر تعجبنی جلب ایتمکله، بوناپارتك تکلیفی اوزرینه، ١٧٩٦ ده کندیسنه وارمش؛ وقوجه‌سنك ایمپراطورلغی زماننده بیوك برنفوذ واقتداره مالك اولوب، بواقتدارینی خیر یولنه صرف ایتمش؛ وآنجق ایلك ایتمه‌ده بر آز مصرفانه کیتمش ایدی. بوناپارت بوندن اولادی اولمامستدن بالاستفاده، ١٨٠٩ ده کندیسنی بوشامش؛ وصاحبهٔ ترجمه بقیهٔ عمرینی کاه (ناواره) ده‌کی کوشکنده وکاه (مالزون) ده کچیروب، ایمپراطورك انفکاکندن آز وقت صکره وفات ایتمشدر.

ژوسیو { (Jussieu) قرن سابقده وقرن حاضر میلادیده فرانسه‌نك لیون شهرنده نشأت ایتمش اوچ برادر ایله بونلرك یکنی واونك اوغلی اوله‌رق بش کشینك عائله اسمی اولوب، جمله‌سی‌ده علم نباتاتده وبعضلری طب وهندسه‌ده‌دخی شهرت بولمش؛ وعلم نباتاته دائر برقاچر کتاب یازوب، تحریات نباتیه ایچون بعضلری بلاد سائره‌یه دخی سیاحت ایتمشلردر.

ژوفروی { (Joufroy) واپورك موجدلرندن بر فرانسز اولوب، ١٧٥١ ده (فرانشه قونته) ده طوغمش، و ١٨٣٢ ده متقاعدین دائره‌سنده وفات ایتمشدر. انقلابدن اول پیاده یوز

باشیسی ایدی . بخارله کمی تحریکنی دوشونوب ، ۱۷۷٦ ده (دوب) نهرنده و ۱۷۸۳ ده لیونده (ساؤونه) نهرنده تجربه‌سنی اجرا ایتمشدی . آنجق کندیسنك سرمایه‌سی اولمدیغی کبی ، حمایه ومعاونت ایده‌جك کیمسه دخی ظهور ایتمدیکندن، ایشی ایلریله‌مه‌مش؛ واوصره‌ده بشقه‌لری واپوری ایجاد ایدوب، بونك موجدلکی دخی مجهولیتده و تردد آلتنده قالمشدر . — فلسفه ایله اوغراشان علمادن دخی بو اسمده بری اولوب، ۱۷۹٦ ده طوغمش، و ۱۸٤۲ ده وفات ایتمشدر. فلسفه‌یه متعلق آثار معتبره‌سی واردر.

ژولیت } (Joliet) ممالك مجتمعه‌نك (ایلینویس) جمهوریتنده ، (اسپرینغفیلد) ك ۳۲۰ کیلومتره شمال شرقیسنده و شیقاغونك ٥۰ کیلومتره غرب جنوبیسنده، بر نهرك اوزرنده وایکی دمیر یولك نقطهٔ تقاطعنده واقع (ویل) ایالتنك مرکزی بر قصبه اولوب ، ۱٦٦۷۰ اهالیسی واردر . جوارلری پك منبت اولمغله، ذخایر تجارتنك بیوك بر مخزنی حکمنده‌در .

ژولیته } (Joliette) دومینیون قطعه‌سنك (کبك) خطه‌سنده و (مونترآل) ك ٦۸ کیلومتره شمالنده همنامی اولان ایالتك مرکزی بر قصبه اولوب ، ۳۲۷۰ اهالیسی و ایچندن کچن (سنت لوران) ایرماغنه تابع (آسومپسون) نهریله چوریلیر پك چوق ماکینه‌لری واردر . جوارنده اولوب ایکی محله‌سی حکمنده اولان ایکی قریه ایله برابر اهالیسی ٦۳۰۰ کشی‌یه بالغ اولوب ، کوندن کونه دخی تزاید ایتمکده در .

ژوونسه } (Jouvance) اساطیر قدیمهٔ یونانیه‌یه کوره ایتالیاده بر پری اولوب ، ابو الآلهه زعم ایتدکلری مشتری طرفندن سولمکله، برچشمه‌یه تحویل ایدیله‌رك، کویا بوچشمه‌نك صویله ییقانانلر یکیدن کنجلشیرلرمش .

ژوهانو } (Johannot) بری آلفرد — ودیکری تونی — اسملریله ایکی قرداش اولوب ، رسامله‌قده شهرت قزانمشلردر . برنجیسی ۱۸۰۰ ده طوغمش ، ۱۸۳۷ ده وفات ایتمش ؛ وایکنجیسنك ولادتی ۱۸۰۳ ده و وفاتی ۱۸٥۲ ده واقع اولمشدر . عن اصل فرانسز اولوب، اوفنباخده طوغمش، وپارسده یاشامشلردر . یاغلی بویا ایله برقاچ رسملری اولوب، بعض مشهور کتابلرك رسملرینی دخی ترسیم ایتمشلردر .

ژیتومیر } (Gitomir) روسیه‌نك (وولهینیه) ایالتنده وموسقوه‌نك ۸٥۰ کیلومتره جنوب غربیسنده بر قصبه اولوب ، قسم کلیسی یهودی اولمق اوزره، ۱۷۰۰۰ اهالیسی وشاپقه، چوخه، ایپك قماشلر، بز فابریقه‌لریله دباغخانه‌لری وبال، بال مومی، ایچ یاغی، شراب وسائره تجارتی واردر.

ژیروده } (Jirodet) فرانسه‌نك اك مشهور رساملرندن اولوب، ۱۷٦۷ ده (مونتارژی)ده طوغمش، و ۱۸۲٤ ده وفات ایتمشدر. بر چوق کوزل رسملری واردر .

ژیروندلر } یاخود ژیرونده‌لیلر (Les Girondins, la Gironde) فرانسه انقلاب کبیرنده کسب اشتهار ایتمش بر فرقه اولوب ، باشلیجه ژیرونده ایالتی مبعوثاتندن مرکب اولدیغندن، بواسمله شهرت بولمشدر. بونلرك دهشت دورنده روبسپیرك اجرا ایتدیکی اعتسافاتی تقدیر ایده‌میوب، اعتدالی توصیه ایتدکلرندن ، ۱۷۹۳ سنه‌سی مایسنده ایچلرندن ۲۹ مبعوثان توقیف ، وسنهٔ مذکوره تشرین اولی نهایتنده بونلردن ۲۰ سی اعدام اولنمش؛ بری حضور محکمه‌ده کندینی قما ایله اتلاف ایتمش، ودیکری دخی تعقیب واتلاف اولنمشدر. طاغلیلر بونلره قارشی ایدی . شاعر شهیر لامارتین ژیروندلرك تاریخنی کوزل برطرزده یازمشدر .

ژیرونده } (Gironde) فرانسه‌نك غرب جنوبی جهتنده آقان (غارونه) ایرماغنك (دوردونیه) نهریله برلشدکدن صکرهٔ یعنی منصبنه قریب آلدیغی اسمدر. [« غارونه » ماده‌سنه مراجعت اولنه .]

ژیرونده ایالتی } (Dép. de la Gironde) فرانسه‌نك سواحل غربیه‌سنده‌کی ایالاتندن اولوب، ایچندن جریان ایدن ایرماغك اسمیله مسمادر . غرباً بحر محیط آطلاسی ایله، شمالاً آشاغی شارانته، شرقاً دوردونیه ولوت مع غارونه،

جنوباً دخی لانده ایالتیله محاط ومحدوددر . مساحهٔ سطحیه‌سی ١٠٢٥٠ مربع کیلومتره اولوب ، ٧٣٥ ٢٤٢ اهالیسی واردر . مرکزی مشهور (بوردو) شهریدر . اراضیسی جنوب غربی جهتنده قوملق وبطاقلق ایسه‌ده ، شمال و شرق جهتلرنده پك منبت ومحصولدار اولوب، حبوبات متنوعه ایله بوردو ناميله مشهور اولان کوزل شرابلری ویرن کلیتلی اوزوم حاصل اولور . بو شرابلرك اجناسی میاننده (مدوق) و (لافیت) کبی پك مقبول جنسلری واردر . ساحله قریب طرفلرنده چام ومیشه آغاجلرینی حاوی بعض اورمانلری واردر . جنوب و غرب جهتلرنده قوملر آفریقا چوللرنده اولدیغی کبی، روزکارله تحریك اولنه‌رق، متحرك تپه‌لر تشکیل ایتدکارندن ، بو حالك اوکنی آلمق ایچون ، دکیز چاملری غرس اولنمشدر . بو جهتده نا قابل زراعت یرلر و بطاقلقلر وکوللر دخی چوقدر . قویونلریله سائر حیواناتی کلیتلیدر . اسکله‌لرنده خیلی سفائن اعمال اولنور، وبرچوق خلاطوایپ، جام، چینی، مسکرات، سرکه، توتون، قطران، شکر و سائره فابریقه‌لری واردر . تجارت بحریه‌سی پك ایشلك اولوب، علی الخصوص آمریقا وهندله وسائر ممالك بعیده ایله معاملات تجاریه‌سی چوقدر. ایالت : بوردو، بلیه، بازاء، لیبورن، لسپار ولارئوله اسملریله ٦ قضایه منقسم اولوب، ٤٨ ناحیه و ٥٥٢ دائرهٔ بلدیه‌یی حاویدر.

ژیزدره { (Jizdra) روسیه‌نك قالوغه ایالتنده اوقه نهرینه تابع بر چای اولوب، همنامی اولان قصبه‌نك ١٢ کیلومتره شمالنده نبعانله، جنوبه وبعده شرق شمالی‌یه طوغری آقه‌رق، ١٦٠ کیلومتره‌لك جریاندن صکره صولدن نهر مذکوره دوکیلور . حوضه‌سی ٨٧٢٩ مربع کیلومتره وسعتنده‌در . رژته ، ویتب وسرته چایلرینی اخذ ایدر . سیر سفائنه صالح اولمیوب ، یالکز کراسته یوزدیرمکه یارار .

ژیزدره { (Jizdra) روسیه‌نك قالوغه ایالتنده وقالوغه‌نك ١٣٠ کیلومتره جنوب غربیسنده اوله‌رق همنامی اولان نهرك اوزرنده قضا مرکزی بر قصبه اولوب، ٦٢٥ ١١ اهالیسی وجام وچوخه فابریقه‌لری واردر. — قضاسنك مساحهٔ سطحیه‌سی ٧٢٧٥ مربع کیلومتره واهالیسی ٠٠٠ ١٦٥ کشیدر . اورمانلری چوقدر . کمور ودمیر معدنلری وخیلی فابریقه‌لری‌ده واردر .

ژیزور { (Gisors) فرانسه‌نك (اوره) ایالتنده و (آندلی) نك ٧٦ کیلومتره شرقنده ناحیه مرکزی برقصبه اولوب، ٤٠٠ اهالیسی، داخلی مکتبی، بعض استحکامات خرابه‌لریله ایکی قلعه‌سی وپاموق ایپلیکله باصمه فابریقه‌لری واردر .

ژیلبر { (Laurent Gilbert) فرانسه شعراسندن اولوب، ١٧٥١ ده (قونتنوآی لشاتو)ده طوغمش، و ١٧٨٠ ده ٢٩ یاشنده وفات ایتمشدر . بیوك بر شاعر اولمق استعدادینه دلالت ایدر اشعاری وازآن جمله « وداع عمر » عنوانیله بر قصیده‌سی واردر .

ژیلبر { سنت — (St. Gilbert) قتولیکلرك عزیزلرندن اولوب، (اوورنیه) زادکانندن اولمغله، ابتدا قرالك سراینده یاشامش ؛ وکنج لوینك معیتنده ١١٤٦ ده اهل صلیب سفرینه کیتمش ایدی . عودتنده دنیادن چکیلوب ، (نوق قونتن) مناسترینی تأسیسله ، کشیش اولمشدی . ١١٥٢ ده وفات ایدوب ، حزیرانك ٦ سنده یورطیسی اجرا اولنور .

ژیلبر آطه‌لری { (Iles Gilbert) بحرمحیط کبیرك پولینسیا قسمنده ومارشال جزایرینك جنوب شرقیسنده اوله‌رق خط استوانك ایکی طرفنده واقع برطاقم آطه‌لر اولوب، ٣° ٢٢′ عرض شمالیدن ٢° ٤٠′ عرض جنوبی‌یه قدر شمال غربیدن جنوب شرقی‌یه متوجه برزنجیر صورتی ابراز ایده‌رك، ١٧٠° ٢٠′ ایله ١٧٤° ٤٠′ طول شرقی آره‌لرنده بولنیورلر . بونلر مذکور زنجیرك خارجنده و آچیقده بولنان ایکی آطه ایله برابر ١٥ عددنده اولوب، مجموعنك مساحهٔ سطحیه‌سی ٤٣٠ مربع کیلومتره‌دن عبارتدر . اهالیسی او جوارده‌کی آطه‌لره نسبتله چوق اولوب ، حین کشفلرنده ٠٠٠ ٦٠ قدر تخمین اولنمشلرسه‌ده ، صکره‌کی تخمینلره کوره ٠٠٠ ٤٠ دن زیاده دکللردر. اکثریا اسن شرق روزکارینك تعدیلیله هوالری کوزلدر . طوپراغی پك آز منبت اولوب، صیجاقلری دخی پك

چوق اولدیغندن، آوروپا حبوبات وسبزه‌لرینی یتیشدیر-
مك ایچون اولنان مساعی مثمر اوله‌مامشدر. هندستان
جوزی و (پاندانوس) آغاجلری چوق اولوب، اها-
لینك باشلیجه مدار معیشتی بونلرك میوه‌لریله بیوك بر
مهارتله طوتدقلری بالیقدر. هندستان جوزندن کلیتلی
یاغ وایچدکلری برنوع اسپیرتو دخی چیقاریرلر. قا-
یقجیلقده دخی مهارتلری واردر. کندیلری ایری
واولدجه متناسب الاعضا آدملر اولوب، شن ومونس
وشرق و رقصه پك مائلدرلر. لسانلری میقرونسیا
آطه‌لرینك لسانته مشابه اولوب، پولینسیا آطه‌لری
لساننده دخی برچوق کلماتی حاویدر.

ژیمونه { (Gimone) فرانسه‌ده برنهردر، که
پیرنه سلسلهٔ جبالنده (ویلور) قر-
بنده نبعانله، ۱۱۰ کیلومتره‌لك جریاندن صکره،
(قاستل سارازن) یعنی «عرب قلعه‌سی» قربنده
صول کنارندن غارونه ایرماغنه دوکیلور.

ژین { (Gien) فرانسه‌نك (لوآره) ایالتنده
واورلیانك ٦٤ کیلومتره جنوب شر-
قیسنده اوله‌رق (لوآره) نهرینك صول کنارنده
قضا مرکزی بر قصبه اولوب، ٦٠٠٠ اهالیسی و
نهرده کوزل لیمانی وچینی فابریقه‌لریله بغدای و یوك
وشراب تجارتی واردر.

ژیو { (Jiu) رومانیه‌نك افلاق خطه‌سنده
بر نهر اولوب، همان متوازیاً شمالدن
جنوبه آقان انهارینك اك غربیسیدر. ترانسیلوانیه
آلپلرینك شمالی اتکلرندن مجارستانك (هونیاد) ایا-
لتنده نبعانله، ابتدا شمال شرقی‌یه طوغری آقار، و
بعده جنوبه دونوب، سلسلهٔ مذکوره‌نك بربوغازندن
مرورله، افلاقه کیرر، وراخوه‌نك قارشیسنده طو-
نه‌یه دوکیلور. مجراسی پك طولاشیقلی اولوب،
۳۰۰ کیلومتره طولنده‌در.

ژیوری { (Givry) فرانسه‌نك (سائونه مع
لوآره) ایالتنده، (سالون سور-
سائونه) نك ۹ کیلومتره غربنده اوله‌رق (اوربیزه)
نهری اوزرنده ناحیه مرکزی بر قصبه اولوب،
۳۰۰۰ اهالیسی وجوارنده کوزل اورمانلریله مشهور
باغلری واردر.

ژوفرن { مادام — (Mme Géofrin) حسن
وآنیله وذکاوت ونکته پردازلغیله
شهرت بولمش بر فرانسز قادین اولوب، ۱۶۹۹ ده
طوغمش، و ۱۷۷۷ ده وفات ایتمشدر. قرالك وا-
لده‌سنك خدمتنده بولنان برقادینك قیزی اولوب،
۱۵ یاشنده ایکن برزنکین تاجره وارمش؛ وآزوقت
صکره طول قالوب، خانه‌سی مجمع علما وادبا اولمش
ایدی. (استانیسلاس بونیاتووسکی) ایله دخی منا-
سبات دوستانه‌سی اولوب، بوذات لهستان تختنه
چیقدیغنده کندیسنی (وارسوویه) یه جلب ایتمشدی.
دالمبر وسائر مجموعهٔ فنون محررلری اولان حکما ایله
الفتی وارایدی. زیاده‌سیله سخیه و مرحمتلی اولوب،
«احسان و عفو» کلمه‌لری مسلکنك اساسی ایدی.
کندیسندن ضروب امثال حکمنه کچمش برچوق
اقوال حکیمانه منقولدر.

ژوفروی سنت هیلر { (Géofroy Saint Hilaire) فرانسه
مشاهیر طبیعیونندن بابا اوغل ایکی ذات اولوب،
برنجیسی (اتین) ۱۷۷۲ ده طوغمش، و ۱۸٤٤ ده
وفات ایتمشدر. علم حیواناتله اوغراشوب، بوفنده
برخیلی معتبر کتابلر یازمش؛ وکافهٔ حیواناتك ترکیبات
جسمانیه‌سنك بر اولدیغنی اثبات ایده‌رك، مقایسه‌لی
تشریح وعلم منافع الاعضا حقنده برچوق حقیقتلر
کشف ایتمشدر. هله علم حیوانات فلسفه‌سنك یعنی
بو فن اوزرینه مؤسس حکمتك موجدی عد اولنه-
بیلوب، بو بابده پك حکیمانه بعض کتابلر تألیف
ایتمشدر. مشاهیر طبیعیوندن (کوویه) یی حمایه
ایدوب، عالم فنده طانیتدیرمغه سبب اولمش؛ ومشترکاً
برکتاب یازمشلرسه‌ده، بعده برمسئلهٔ فنیه حقنده
بینلرنده مباینت حاصل اولوب، معارضه‌لری خیلی
وقت ارباب فنی اشغال ایتمشدی. — اوغلی (ایزیدور)
۱۸۰۵ ده طوغوب، ۱۸٦۱ ده وفات ایتمشدر.
پدرینك فلسفه‌سنی تشریح و ایضاحله اوغراشوب،
برقاچ کتاب تألیف ایتمشدر. ایکیسی‌ده آقادمیا و
سائر جمعیات فنیه اعضاسندن بولنمش؛ و فنی بعض
مأموریتلرده‌ده استخدام اولنمشلردر.

ژیوور { (Jivors) فرانسه‌نك رونه ایالتنده،
(رونه) ایرماغنك ساحل یمیننده و

(ژیر) نهرینك بو ایرماغه دوکلدیکی محلده اوله‌رق، لیونك ۲۲ کیلومتره جنوب غربیسنده واقع ناحیه مرکزی برقصبه اولوب، ۱۰۰۰۰ اهالیسی، چام، بویا ودمیر فابریقه‌لری، دمیر یولی وبرجدولی واردر.

ژیوه { (Jivet) فرانسه‌نك (آردنه) ایالتنده (موزه) ایرماغی اوزرنده و (رو- قروآی)ك ٤٠ کیلومتره شمال شرقیسنده اوله‌رق بلجیقه حدودی قربنده ناحیه مرکزی بر قصبه او- لوب، ٦٠٠٠ اهالیسی، متین استحکاماتی، نهرده کوچك بر لیمانی، دمیر یولی وجیبی، تونقال وسائره فابریقه‌لریله دباغخانه‌لری واردر.

حرف الژاء الفارسیه‌نك صوکی

س

(باب السين — فصل الالف الخ)

ساآ { دهميرانده (Saa de Miranda) پور- تكيزك اك مشهور شعراسندن اولوب، ١٤٩٥ ده (قويمبره) ده طوغمش، و ١٨٥٨ ده وفات ايتمشدر. برخيلى اشعارى اولوب، پورتكيز لسان واديياتنك اصلاحنه سبب اولانلردندر.

ساآچ { (Saatz) چهستانده پراغهنك ٧٥ كيلومتره غرب شماليسنده و اكر نهرى اوزرنده قضا مركزى برقصبه اولوب، ٤٥٠٠ اهاليسى، مكتب اعداديسى و شراب وشربتجى اوتى محصولاتى واردر.

ساآردام { وفلمنكجه زاآندام (Saardam, Zaandam) فلنكك شمالى هو- لانده ايالتنده و (هاريم) ك ١٣ كيلومتره شرقنده اولهرق (زاآن) نهرى اوزرنده برقصبه اولوب، ١٢ ٠٠٠ اهاليسى، شايان تصوير منظرهسى، يشيل بويالى اخشاب خانهلرى، اودون تجارتى، خيلى سفاينى، صيد ماهيسى، كمى اعمالنه مخصوص دستگاهلرى، خلاط وقطران فابريقهلرى و ٧٠٠ يلدكرمنى واردر. بيوك پترو بوقصبهده خيلى وقت برايشجى قيافتنده كمى اعمالى اوكرنمكله مشغول اولمشدر. اقامتگاهى اليوم باقيدر.

ساآلفلد { (Saalfeld) آلمانيهنك (صاقسه- منينكن) حكومتنده، روودولستا- دك ٩ كيلومتره جنوب شرقيسنده وصاقسونيهنك (ساآله) نهرى اوزرنده برقصبه اولوب، ٥٠٠٠ اهاليسى، صنايع مكتبى، چوخه و سائر يوك قاشلرله توتون واجزاى كيمويه فابريقهلرى وجوارلرنده دمير معدنى واردر.

ساآله { (Saale) آلمانيهده بواسمله برقاچ نهر اولوب، اك بيوكلرى صاقسونيه ساآ- لهسى دينلنيدر، كه باويرهنك فيختلبرغ طاغندن نبعانله، رايس، صاقسه آلتنبورغ، آنهالت برنبورغ، صاقسه مايننكن، اشوارچبورغ، روودولستاد حكومتلرينى و پروسيهنك صاقسه ايالتنى شق ايدهرك، وبرچوق قصبهلرك ايچندن كچهرك، ٣٨٠ كيلومترهلك جرياندن صكره، (زربست)ك ١١ كيلومتره جنوب غربيسنده (البه) ايرماغنه دوكيلور. — ايكنجيسى (فرانقونيا ساآلهسى) در، كه ينه باويرهده نبعان ايدوب، ١١٠ كيلومترهلك جرياندن صكره (كموندن) قربنده (مان) نهرينه منصب اولور. — اوچنجيسى (آوستريا ساآلهسى) در، كه (سالچبورغ هاوزن) قربنده (سالچه) نهرينه دوكيلوب، مجراسى ١٠٠ كيلومتره طولندهدر.

ساآنه { ياخود سارينه (Saane, Sarine) اسويچرهده برنهردر، كه (برنه) ناحيهسنك (سانج) دينلن بوز درهسندن نبعانله، (وود) و (فريبورغ) ناحيهلرى ايچندن كچهرك، ١٥٠ كيلومترهلك جرياندن صكره، صولدن (آره) نهرينه دوكيلور.

سابادل { (Sabadell) اسپانيهده قتالونيه خطهسنك بارسلونه ايالتنده و بار- سلونهنك ١٨ كيلومتره شمال غربيسنده وبارسلونهدن ساراغوسهيه كيدن دمير يول خطى اوزرنده برقصبه اولوب، ١٨ ٢٥٠ اهاليسى، ١٠٠ قدر بيوك ويوموق منسوجات فابريقهسيله دباغخانهلرى وكاغد ومسكرات فابريقهلرى واردر. صنايعنك كثرتى جهتيله «قتالو- نيهنك مانچسترى» دينمكله شهرت بولمشدر.

سابارماتى { ياخود سبرمتى (Sabarmati) هندستانك راجپوتانه وگجرات خطهلرنده جريان ايدر برايرماق اولوب، (موار) ده نبعانله، جنوب غربى‌يه طوغرى آقهرق، واحمدآبادك

كنارندن كچەرك، قامباى (ياخود كمپى) كورفزينه دوكيلور. مجراسنك طولى ٤٠٠ كيلومترەدن زياده اولوب، احمدآباد اوكنده ٥٠٠ مترە كنيشدر. منصبنه قريب محلى ايسه ١٢ كيلومتره وسعتنده بر خليج صورتندەدر. حوضەسى ٢٤٦٠٠ مربع كيلومتره وسعتندەدر. قوراقلق موسملرنده ثانيەده يالكز ٤٢ و فيضانلرنده ٢٥٥٠ مكعب مترە صو دوكر. صولرى چوق دفعه اطرافى باصوب، كليتلى خسارى موجب اولور. منصبنك اطرافى بطاقلقدر. آغزى صيغ اولوب، سير سفائنه صالح دكلدر.

سابارە — ياخود ويلا رآل دو — Sabara (Villa Real do Sabara) برازيليا ممالك مجتمعەسنك (ميناس جرائس) جمهوريتنده و (سابارە) ايله (ريوداس ولاس) نهرلرينك ملتقاسنده اولەرق (ويلا ريقه) نك ٩٠ كيلومتره شمالنده (ريوداس ولاس) سنجاغنك مركزى برقصبه اولوب، ٩٠٠٠ اهاليسى واردر. نهرنده آلتون ريزەلرى بولنوب، اخراج اولنيور.

ساباس — سنت — (St Sabas) خرستيانلرك عزيزلرندن اولوب، ٤٣٩ تاريخ ميلاديسنده طوغمش، و ٥٣٢ ده وفات ايتمشدر. فلسطينده برچوق مناسترلر تأسيس ايتمشدر. كانون اولك ٥ نده يورطيسى اجرا اولنور.

ساباط كسرى — مدائن قربنده اسكى بر بلده اولوب، اسكى ايرانيلر عندنده (بلاش آباد) اسميله معروف بولنديغى جغرافيون عرب تأليفاتنده مسطوردر. اهاليسى حجاملقله مشهور ايدى. — ساباط اسميله ماوراء النهرده (اشروسنه) قربنده خجنددن ١٠ وسمرقنددن ٢٠ فرسخلق مسافەده دخى كوچك برقصبه اولوب، اهل علم وادبدن بعض ذواتك مسقط رأسى بولنمش اولديغى (ابو سعد) دن رواية ياقوت حموى بيان ايديور.

ساباكى — (Sabaki) آفريقانك ساحل شرقيسندن بحر محيط هندى‌يه دوكيلور برايرماق اولوب، ٣°١٠′ عرض جنوبيسنده و (ملينده) قربنده منصب اولور. برچوق انهارك برلشمسندن حاصل اولوب، الك بيوكلرى (آتى) ياخود (آدى) نهريدر.

سابانه — (Sabana) آمريقاى وسطيده (پانامه) برزخنده و (قولومبيه) جمهوريتنده برنهر اولوب، (تويره) نهريله برلشدكدن صكره (داريان) كورفزينه دوكيلور. دكيزك مدى بونهرك منصبندن ٣٠ كيلومتره يوقارى‌يه قدر تأثير ايدوب، اوحالده وسعتى ٤ كيلومترەيه بالغ اولور. جريانى شمالدن جنوبەدر. بو نهرك مجراسندن بحر محيط آطلاسى‌يه قدر برجدول حفريله پانامه برزخنك اورادن آچلمسى دفعاتله تصور اولنمشدر.

سابراو — (Sabrao) بحر محيط كبيرده واقع سونده آطەلرندن اولوب، (فلورە) جزيرەسنك شرقنده ٨°١٥′ عرض جنوبى ايله ١٢°٥′ طول شرقيده واقعدر. بويى ٥٠ وا كى ٢٠ كيلومتره اولوب، مركزى (آدناره) قصبەسيدر. اهاليسنك قسم اعظمنه پورتكيزليلر طرفندن قتوليك مذهبى قبول ايتديرلمشدر.

سابستيه — فلسطينده نابلس قربنده ١٠٠ قدر خانەيى حاوى برقريه اولوب، زمان قديمده (سامريه) ويا (شمرون) اسميله برشهر ايدى، كه ميلاددن ٩٢٥ سنه اول تأسيس اولنوب، برآرەلق اسرائيل دولتنك پايتختى اولمشيدى.

سابط — (بن ابى حميصة القرشى الجمحى) صحابەدن اولوب، كنديسندن اوغلى عبدالرحمن برحديث شريف روايت ايتمشدر.

سابق — صحابەدن اولوب، حضرت فخر كائنات (صلعم) افندمزك خدمت نبويلرنده بولنمشدر. بعده حمصده ساكن اولديغى مروى و كنديسندن برحديث شريف منقولدر.

سابق — بنى مرداس دولتنك يدنجى وصوڭ حكمدارى اولوب، محمودك اوغليدر. برادرى نصردن صكره حلبده كرسى حكومتە چكوب، ٤٧٢ تاريخنده موصل حاكمى شرف الدوله مسلم شهر مذكورى ضبط ايتمكله، بوسلاله منقرض اولمشدر.

سابق — (ملا على تقى) ايران شعراسندن اولوب، مازندرانلى اولديغى حالده، دهلى ملوك تيموريەسندن اورنك زيب عالمكيرك زماننده هندستانه رحلتله، حكمدار مشاراليهك ملازمانى سلكنه داخل اولمش؛ و مشاراليهك غزواتى حاكى

اولمق اوزره، بر مثنوی نظم ایتمشدر. شو بیت اونکدر:

دیده هرسو فکندم از تو نشان می بینم
نیست بیهوده درین بادیه حیرانیٔ ما

— (ویلیام بیل) «تراجم احوال شرقیون» عنوانلی تذکرهسنده (میرزا یوسف بیك) اسمنده برشاعرك (سابق) تخلص ایلدیکنی، و بونك برادرلری اورنكزیب عالمکیرك منصبدارلرندن اولدقلری حالده، کندیسنك درویش مشرب برآدم اولوب، ١٠٩٨ ده وفات ایلدیکنی بیان ایدیور.

سابله { (Sablé) فرانسهنك (سارته) ایالتنده و (سارته) ایله (اروه) نهرلرینك ملتقاسنده اولهرق (فلشه) نك ٢٨ کیلومتره شمال غربیسنده ناحیه مرکزی برقصبه اولوب، ٥٨٩٤ اهالیسی، سیاه مرمردن کوزل برکوپریسی، اوستنده برقلعهسی، کوزل تفرجکاهلری، دمیریولی، غانت فابریقهلری، ایشلك تجارتی و جوارنده کور معدنیله مرمر اوجاقلری واردر.

سابله { یاخود سابله دولونه (Les Sables,) (S. d'Olonne) فرانسهنك (وانده) ایالتنده و (روس سوربون) ك ٣٤ کیلومتره غرب جنوبیسنده قضا مرکزی برقصبه واسکله اولوب، ٩٧٧٥ اهالیسی، سفائن اعمالنه مخصوص دستکاهلری وتکه ایچنده محفوظ ساردیله و اوستاقوز و سائره اخراجاتی واردر.

سابله { ریویر او (Rivière au Sable) — یعنی «قوم دره». بو اسمله آمریقای شمالینك ممالك مجتمعه و دومینیون قطعهلرنده برقاچ نهر واردر.

سابله ایسلاند { (Sable Island) یعنی «قوم آطهسی» بحر محیط آطلاسیده یکی اسقوچیه ساحلنك ١٦٧ کیلومتره آچیقلرنده وهالیفاقسك تقریباً ٣٠٠ کیلومتره شرق جنوبیسنده، ٤٤° عرض شمالی ایله ٦٣′ ٦٢° طول غربیده برآطه اولوب، برفناری و بر تخلیصیه ادارهسی واردر. اکثریا بلوط وسیس ایچنده بولنمغله، هروقت دکز قضالرینك محل وقوعی اولیور. خالی اولوب، اوستندهکی چایرلرده یبانی حالنه کیرمش برطاقم صیغیرلر اوتلار.

— بو اسمله یاخود (قاب سابله ایسلاند) اسمیله هالیفاقسك ٢٠٠ کیلومتره جنوب غربیسنده دومینیون قطعهسنك یکی اسقوچیه ایالتنه مربوط دیکر برآطه دخی بولنوب، قورو قیادن عبارت اولمغله، ٢٠٠٠ نفوس رادهلرنده اولان انکلیز اهالیسی بالیقچیلقله وکمیجیلکله تعیش ایدرلر.

سابور { (واصل فارسیسی شاپور) فارسده واقع برناحیه اولوب، کازرون ونوبندجان شهرلریله برچوق قصبهلر بوناحیهدن معدود ایدی. مذکور شهرلردن کوچك و آنجق وقتیله پك معمور بولنمش (سابور) اسمیله برقصبهسی دخی وارایدی. بعض جغرافیون عرب بوناحیهنك لطافت وعمرانی تعریفنده مبالغه ایدوب، شهر وقصبهلری پك صیق، قریهلری همان بربرلرینه ملاصق، اشجاری کونلرجه کولکه آلتنده کیدیلهجك درجهده چوق وچیچکلری بتون اورتهلغی بر رائحهٔ طیبه قاپلایهجق صورتده مبذول اولدیغنی، وپورتقال، لیمون، خرما، زیتون، انجیر، جوز، بادم، اوزوم کبی میوهلرك انواعیله شکر قامشی و سائره حصوله کلدیکنی بیان ایدیورلر. بوناحیهدن علما وسائرهدن برچوق مشاهیر نشئت ایتمشدر.

سابور بن سهل { خلفای عباسیه زماننده ظهور ایدن مشاهیر اطبادن اولوب، نصرانی المذهب ایدی. پدری (سهل الکوسج) دخی اطبادن اولوب، عن‌اصل اهوازلی یعنی خوزستانلی اولمغله، کرك کندیسی وکرك اوغلی (خوزی) نسبتیله معروفدرلر. سابور طبده واکثر علومده پدرینه تفوق ایدوب، جندیسابور بیمارستاننده مأمور ایدی. خلیفه متوکل باللهك وخلفلرینك توجهنی قزانوب، مهتدی باللهك زماننده ٢٥٥ تاریخنده وفات ایتمشدر. تألیفاتی بر وجه زیردر: «الاقراباذین الکبیر»، «کتاب فی قوی الاطعمة ومضارها ومنافعها»، «کتاب الرد علی حنین فی کتابه فی الفرق بین الغذاء والدواء المسهل»، «القول فی النوم والیقظة»، «کتاب ابدال الادویة». تألیفاتنك اك بیوکی «الاقراباذین» ی اولوب، امین‌الدوله بن‌التلمیذك بو اسمله اولان تألیف مشهوری چیقنجهیه قدر صاحب ترجمهنك بو کتابی پك متداول و

خسته‌خانه‌لرده واجزاجیلر بیننده دستورالعمل ایدی.
«کتاب ابدال الادویه» سی دخی مشهوردر.

سابورخواست { (یاخود شاپور خواست) ایرانده خوزستان ایله
اصفهان آره‌سنده نهاونددن ۲۲ ولوردن ۳۰ فر-
سخلق مسافه‌ده برقصبه وناحیه اولدیغی جغرافیون
عرب آثارنده مذکوردر.

سابولقس { (Szabolcs) مجارستانك ایالا- تندن اولوب، شمالاً (زمپلین)،
شمال شرقی جهتندن (اونکوار) و (برك)، شرقاً
(ساتمار)، جنوباً (بیهار) و (بکس) غرباً دخی
(هوش) و (بورسود) ایالتلریله محدود ومحاطدر.
بویی ۱۶۰ واکی ۸۰ کیلومتره اولوب، ۱۷۰۰۰۰
اهالیسی واردر. اراضیسی دوز وبطاقلقلری چوقدر.
مرکزی (ناکی قالو) قصبه‌سیدر.

سابه { (یاخود سبا ویا سبق Saba, Sabah,) (Sabak) بورنئو جزیرهٔ کبیره‌سنك
شمال شرقی قسمندن عبارت برخطه اولوب، انکلتره
دولتنك تحت حمایه‌سنده اوله‌رق برانکلیز قومپانیه-
سنك تحت اداره‌سنده بولنیور. ۵۲′ ۳° ایله
۳۰″ ۲′ ۷° عرض شمالی و ۱۱۳° ایله ۵٤′ ۱۱٦°
طول شرقی آره‌لرنده ممتد اولوب، غرباً (برونی)
حکومت اسلامیهٔ مستقله‌سیله وجنوباً اسماً فلمنکه تابع
برلرله محدود اولوب، بوجهتدن حدودی غیرمعین
ومنازع‌فیهدر. بناءً علیه مساحهٔ سطحیه‌سی دخی
مختلف مقدارلرده کوستریلوب، هرحالده اطرافنده‌کی
آطه‌لرله برابر ۷۵۰۰۰ مربع کیلومتره وسعتنده
تخمین اولنه‌بیلیر. اهالیسی دخی ۲۰۰۰۰۰ دن
زیاده‌در. سواحلی بورنئونك سائر جهتلرندن زیاده
کیرنتیلی چیقنتیلی اولوب، قوی و لیمانلری چوق
ایسه‌ده، ساحلی اکثر برلرده دیك وصرپ اولدیغندن،
معمور براسکله‌سی یوقدر. آنجق جوارنده‌کی آطه-
لرده صاغلام واکتساب عمرانه صالح برقاچ لیمان بو-
لنیور. مملکتك ایچنده شمالدن جنوبه طوغری
یوکسك برسلسلهٔ جبال ممتد اولوب، بونك بعض
ذروه‌لری ٤۵۰۰ متره ارتفاعنه قدر چیقار. بو
سلسله‌نك صاغ و صوله اوزانیر قوللری واردر.
غربی اتکلری دیکجه وشرق جهتنده‌کیلر سطح مائل
حالنده اولمغله، بوجهتنده برقاچ نهر آقوب، بونلرك
اك بیوکی اولان (کینابانانغان)ك مجراسی ۳۰۰
کیلومتره طولنده‌در. هرنه‌قدر خط استوایه پك
قریب ایسه‌ده، دائمی صورتده اسن ملتملر سایه‌سنده
هواسی اولدجه معتدل اولوب، حد وسطی اوزره
میزان‌الحراره سانتیغراد حسابیله مایسده ۳٤ وکانون
اولده ۱۹ درجه کوسترر. قیشین روزکار شمال
شرقیدن ویازین جنوب غربیدن اسوب، برنجیسی
یواش و ایکنجیسی بعضاً سرتجه ایسه‌ده، شدتلی فر-
طونه‌لر وقوع بولماز. تشرین ثانیدن وبعضاً تشرین
اولدن شباطه قدر یاغمور موسمی اولوب، شباطدن
حزیران ابتدالرینه قدر قوراقلق حکم سورر؛ و
حزیراندن صکره بعض اینجه یاغمورلر یاغمغه باشلار.
اراضیسی پك منبت اولوب، اهالیسی من‌القدیم پرنج،
بتل، پتاتس، تاپیوقه، مصر وسائره زرع ایدرلرسه-
ده، صبان وقازمه‌دن بیله خبرلری اولمیوب، آنجق
سیوری برقازیقله یرده دلیکلر آچه‌رق تخمی اکرلر،
و بونك محصولنی بیچنجه یکیدن تخم اکرلر. اکر
زراعت لایقیله اجرا اولنه‌جق اولسه، کلیتلی محصو-
لات آلنه‌جغنده شبهه یوقدر. انکلیزلر توتون زرعنی
ادخال ایدوب، خیلی مقدار توتون استحصال ایدیورلر.
شکر قامشی، قهوه، پاموق، چیوید، قره‌بوبر وسائر
اقالیم حاره محصولاتی دخی تجربه اولنه‌رق، جمله‌سی
پك کوزل یتیشمش ایسه‌ده، ایشلیه‌جك آدملرك
نقصانندن هنوز بو محصولاتك یتیشدیرلمسی ایلری‌یه
کوتوریله‌مه‌مشدر. جنجفیل وهندستان جوزی کبی
بهارات خدایی نابت اوله‌رق یتیشیر. موص و سائر
میوه‌لری‌ده واردر. اورمانلری پك صیق و چوق
اولوب، اراضیسنك قسم اعظمی اورمانله مستوردر.
اشجارینك چوغی کوزل کراسته‌لك و ذی‌قیمت آغا-
جلردن عبارت اولوب، بعضلرندن کافور، صمغ، کوته-
برقه وقاوچوق کبی شیلر چیقار. بالطه کورمه‌مش
اورمانلرینك کثرتی واهالیسنك قلت حسبیله حیوانات
وحشیه‌سی پك چوق اولوب، فیل، کرکدان، یبانی
مانده، قپلان، پارس، برقاچ نوع کیك، برنوع آیی،
طوموز، اورانغ اوتانغ دینلن نسناسك ایکی جنسی،
اون جنس قدر میمون، مسك کدیسی وسائر حیوانلر
کثرت اوزره بولنیور. طیوری نسبةً آز ایسه‌ده،
سولونك برقاچ نوعیله کوکرجین، قیرلانغیج وسائر

قوشلری چوقدر. یوه‌سی ینیر برنوع قوش دخی
پك كثرتلی اولوب، بونلری طوپلامغله مشغول اولان
چین مهاجرلری بوندن سنوی یوز بیك فرانق قدر
تجارت ایدرلر. كرك دكیزلرده وكرك نهرلرده بالیغك
انواعی چوقدر. ییلان وسائر حشراتی پك آز وهله
سملیلری نابود ایسه‌ده، انهارنده تمساحلر چوق او-
لوب، خیلی تلفاتی موجب اولورلر. باقیر وقلای كبی
بعض معدنلرك بولندیغی تحقق ایتمش ایسه‌ده، هنوز
تحریات فنیه اجرا اولنمامشدر. اهالیسی دایاق،
ملایی، چینلی وانكلیز جنسیتلرینه منسوب اولوب،
اهالی اصلیهٔ قدیمه‌سی اولان دایاقلر نیم وحشی بر
حالده طاغلرده یاشارلر. دین اسلامله متدین اولان
ملاییلر سواحلده ونهرلرك كنارلرنده ساكن اولوب،
باشلیجه كمیجیلك وبالیقجیلقله مشغولدرلر. كوندن كونه
چوغالمقده اولان چینلیلر ایسه زراعت وتجارتله
وسائر ایشلرله مشغولدرلر. مملكت ۹ ایالت ویا
سنجاغه منقسم اولوب، رأس حكومتده بولنان ذات
مجلس تمییزك ووالیلر دخی محلی محكمه‌لرك رئیسلریدر.
برهیئت مدیرانی وبونلرله رؤساء اهالیدن مركب
برمجلس عمومیسی دخی واردر.

سابه (Saba) آمریقاده‌كی (آنتیل) جزا-
یرینك كوچكلرندن برآطه‌در، كه
(سنت اوستاش) جزیره‌سنك ۲۷ كیلومتره غرب
شمالیسنده و(سنت مارتن) ك ٤٦ كیلومتره جنوب
غربیسنده اوله‌رق ″۱۰ ′۳ °۱۷/ عرض شمالی ایله
″۳۰ ′۳۵ °٦۵ طول غربیده واقع اولوب، كوچك
آنتیل جزایرینك تشكیل ایتدكاری اوونك منتهای
شمال غربیسنده بولنیور. مساحهٔ سطحیه‌سی یالكز
۱۳ مربع كیلومتره‌دن عبارت اولوب، ۲۰۰۵ اها-
لیسی واردر. مدورالشكل وقیالق برتپه‌دن عبارت
اولوب، ساحل جنوبیسنده‌كی اسكله‌دن طولاشیقلی
بریول ایله یاموق وچیویدله مزروع بولنان تپه‌سنه
چیقیلیر. مركزی (لوروق) قریه‌سیدر. اهالیسی
همان كاملاً اسقوچیه‌لی اولملغه، لسان محلی انكلیز-
جه‌در. وقتیله دانیمارقه‌یه تابع اولوب، شمدیكی حالده
فلمنك مستملكاتندن معدوددر.

سابی (Sabi) آفریقای شرقیده برایرماق
اولوب، سفاله‌نك ۱۰۰ كیلومتره قدر
جنوب شرقیسنده بحر محیط هندی‌یه منصب اولور.

زامبز حوضه‌سنی طوغریدن طوغری‌یه بحر محیطه
دوكیلن انهارك منابعندن آیران سلسلهٔ جبالك ۱۰۷٦
متره ارتفاعنده بولنان برمحلندن نبعانله، ابتدا شرقه
بعده جنوبه ونهایت شرق شمالی‌یه طوغری آقه‌رق،
وصاغ وصولدن برچوق انهار آلارق، تقریباً ۸۰۰
كیلومتره‌لك جریاندن صكره، ″۵۵ °۲۰/ عرض جنو-
بیده واسع وبطاقلقلی برداليه تشكیل ایده‌رك، بحر
محیطه دوكیلور. فیضان میاهی زماننده كنیشلكی
ایكی اوچ كیلومتره ایسه‌ده، جریانی پك سرعتلی
اولدیغندن، سیرسفائنه صالح دكلدر. قوراقلق مو-
سملرنده ۳۰ متره قدر اولوب، اورته‌سنده بیله
درینلكی یاریم متره‌دن زیاده دكلدر.

سابیر (Sabires) بشنجی وآلتنجی قرن
میلادیده (قوبان) نهریله قافقاس
سلسلهٔ جبالی آره‌سنده ساكن برقوم اولوب،
آلتنجی قرن اواسطنده روسیه‌نك دسنه ودنیپر
جهتلرینه نقل وتوطن ایتمكله، اورالری (سابیریه)
یاخود (سبریه) اسمنی آلمشدی.

سابین* (Sabins) ایتالیاده روما جوارنده
و(آپنین) سلسلهٔ جبالی اتكلرنده
(سابینه) خطه‌سنده ساكن بولنمش برقوم قدیم او-
لوب، رومالیلرله برقاچ محاربه‌لری اولمشیدی. بومحا-
ربادن برینك نتیجه‌سی اوله‌رق عقد اولنان معاهده
اقتضاسنجه بونلر دخی رومادە ساكن اولدقلری
حالده، آریجه حكمدارلری ومجلس اعیانلری وار
ایدی. بعده مغلوب اولوب، بسبتون رومالیلرە
التحاق ایتمشلردی.

سابینه (Sabine) ایتالیاده روما قربنده
آنف البیان سابین قومیله مسكون
برخطهٔ قدیمه اولوب، آپنین سلسلهٔ جبالیله (تیبر)
و(آنیو) نهرلرینك مجرالری واتروریه خطه‌سی آره-
سنده واقع ایدی. الیوم (ریتی) ایله (آبروچه
اولتریوره) ایالتلری آره‌سنده منقسمدر.

سابینه (Sabine) ممالك مجتمعه‌نك جنوب
جهتنده مكسیقه كورفزینه دوكیلور
برایرماق اولوب، تكزاس جمهوریتنده نبعانله، بو
جمهوریتك ایچنده وبعده بونكله لوزیانه جمهوریتی
آره‌سنده جنوب شرقی‌یه وبعده جنوبه طوغری آقه-
رق، تقریباً ۵۰۰ كیلومتره‌لك طولاشیقلی برجر-

يادن صكره، اورانك سائر انهارى كبى، دكيزله
اختلاطى اولان بركوله دوكيلور.

سابينيان { (Sabinien) بيوك غرغوآردن صكره ٦٠٤ تاريخ ميلاديسندن
٦٠٦ تاريخنه‌دك ايكى سنه پاپالق ايدوب، خرستيانلرى
كليسايه دعوت ايچون چاك چالينمسى عادتنى ايجاد
ايتمشدر.

سابيونته { (Sabionetta) ايتاليانك لومبار-ديا خطه‌سنده و (قرمونه) ايله
(مانتووه) آره‌سنده برقصبه اولوب، ٦٥٠٠ اها-
ليسى وقلعه‌سى واردر.

ساتمار { (Szathmar) مجارستانك همنامى اولان ايالتنده و (بوده) نك ٣٨٠
كيلومتره شرقنده اوله‌رق (ساموس) نهرى اوزرنده
برقصبه اولوب، ١٩٠٠٠ اهاليسى، داخلى مكتب
اعداديسى وپاپاسلره مخصوص مدرسه‌سى واردر.——
ساتمار ايالتى شمالاً (برك) و (اوغوچ) شرقاً (ما-
روش)، جنوب غربى جهتندن (بيهايه)، غرباً
(سابولقس) ايالتلريله، جنوباً دخى ترانسيلوانيه ايله
محدود اولوب، بويى ١٤٠ و اكى ١٠٠ كيلومتره
اولديغى حالده، ٢٢٥٠٠٠ اهالى ايله مسكوندر.
شرق جنوبى قسمى طاغلق و سائر طرفلرى دوز او-
لوب، بطاقلقلرى‌ده چوقدر. تيسه، ساموس وتور
نهرلرى ايالتى شق ايدوب، ديكر انهارى‌ده چوقدر.
حبوبات وشراب وميوه محصولاتى چوقدر. آلتون،
كومش، دمير، آنتيمون وچنقو معدنلرى واردر.
دمير خانه‌لريله جام فابريقه‌لرى‌ده واردر.

ساتورن { (Saturne) و يونانيلر عندنده (خرونوس Chronos) يعنى
«زمان» اسكى يونان و روما اساطيرنده زماندن و
زحل سياره‌سندن كنايه براله كاذب اولوب، ابو الآلهه
زعم اولنان ژوپيتر يعنى مشترينك ودكيز وجهنم الهلرى
زعم اولنان (نپتون) ايله (پلوتون) ك پدرى وسما-
دن كنايه اولان (اورانوس) ايله ارضدن كنايه
(سيبله) نك اوغلى ايدى. جنلرك پدرى زعم اولنان
برادرى (تيتان) ك موافقتيله وكندى اولاد ذكو-
رينى طوغار طوغماز يوتوب وفاتنده برادرى خلفى
اولمق شرطيله تخته اوتورمش؛ و نپتون ايله پلوتونى
يوتمش ايسه‌ده، ژوپيتر طوغديغنده قاريسى كنديسنه
بونك يرينه بر طاش يوتديره‌رق، ژوپيترى قورتار-
دقدن بشقه، كويا قوتلى برمقيء واسطه‌سيله نپتون
ايله پلوتونى دخى قارنندن چيقارمش. بونك اوزرينه
تيتان كنديسنى سماد ايتديره‌رك، حبس ايتمش
ايسه‌ده، ژوپيتر كنديسنى قورتارمش؛ وآنجق
ساتورن بواوغلنك قوتندن انديشه ايده‌رك، كنديسنه
سوء قصد ايتمكله، ژوپيتر پدرينك بونيتندن خبردار
اولوب، كنديسنى تختندن اسقاط ايتمش؛ و او وقت
ساتورن رومانك جوارلرندن عبارت اولان (لاتيوم)
خطه‌سنه كيدوب، (يانوس) نام اله ويا حكمدارك
قيزى (ونيليه) يى تزوج ايتمش، وقائن پدرينه خلف
اولوب، لاتينلره زراعتى اوكرتمش؛ وكويا صلح وعدا-
لتله حكم سوره‌رك، قوم مذكور ايچون بر بركت و
سعادت دورنى كتيرمش ايمش. (فيليره) اسمنده
بر پرى‌يه كنديني بكنديرمك ايچون، آت صورتنه
كيروب، بونكله اجتماعندن (خيرون) اسمنده يارى
انسان و يارى آت برشخص طوغمش اولديغنه ايناتير-
لردى. اساساً لاتينلرك ساتورنى بشقه و يونانيلرك
خرونوسى بشقه اولوب، برنجيسى زراعت وايكنجيسى
زمان الهى زعم اولنوردى. بعده توحيد اولنمشلر-
دى. اك زياده روماليلر بو اله كاذبه عبادت ايدوب،
عبادتنه مخصوص روماده جسيم برمعبد وار ايدى؛
و ساتورنال اسميله بونك نامنه هر سنه پك بيوك
آيينلر و شنلكلر اجرا اولنوردى. بلنه قدر چپلاق
وضعيف صقاللى وقناتلى براختيار صورتنده تصوير
ايدوب، برالينه براوراق ديكر الينه بريابه ويررلردى.

ساتى { (Sati) اسكى مصريلر عندنده ارواح اموانه موكل زعم اولنور بر پرى او-
لوب، ديز اوستنه طورمش و روحدن كنايه اولان
بر قوشى محافظه ايدر صورتده تصوير اولنان رسمى
آثار عتيقهٔ مصريه‌ده كورينور.
—— هندستان اساطيرنده دخى بو اسمله بر الههٔ
كاذبه اولوب، (سيوا) نك زوجه‌سى زعم اولنور،
وكويا قوجه‌سنك قاينپدرى طرفندن تحقير اولنديغنى
كورنجه كنديني آتشه آتوب، يانديغنه ايناتيلير.
زوجلرينك جنازه‌لريله يانان برهمنى قاريلرده بوانم
ويريلير.

ساتير { (Satyres) اسكى يونان وروما اساطيرنده قيرلرده ياشار وعشرت الهى

زعم اولنان (باقخوس) ك يانده بولنوب خوره تير، شرق سويلر وتنبلك چالار و بعضاً اورمان پريلرينى تعقيب ايدر صورتده وپارى آنكه يارى انسان رسمنده تصوير اولنور برطاقم اشخاص موهومه ايدى .

ساجيناو (Saginaw) ممالك مجتمعه‌نك قسم شماليسنده واقع (هورون) كو- لنك غربى ساحلنده بيوك برقوى اولوب، بويى ٤٦ وانى ٤٠ كيلومتره‌در . كوزل آطه‌لرى وپك چوق باليغى واردر . — ممالك مذكوره‌نك ميشيغان كو- لنه دوكيلور بو اسمله برنهر دخى واردر .

ساجيناوسيتى (Saginawcity) ممالك مجتمعه‌نك ميشيغان جمهو- ريتنده و(لانسينغ) ك ٨٦ كيلومتره شمال شرقيسنده اوله‌رق ساجيناو نهرى كنارنده و بونهرك منصبندن ٤٧ كيلومتره يوقاريده سنجاق مركزى برقصبه او- لوب، ١٠٥٢٥ اهاليسى، پك ايشلك تجارتى، بخارله دونر حرازلرى، دوكمخانه‌لرى، ماكينه وسائره فابريقه‌لرى، دباغخانه‌لرى و سائر صنايعى واردر . قارشيسنده بولنان (است ساجيناوسيتى) ايله برابر اهاليسى ٣٠٩١٥ نفوسه بالغ اولوب، ١٩ كليساسى، ٥ كتبخانه‌سى و متعدد مكتبلريله سائر مؤسسات علميه‌سى واردر .

ساچشته [«سچشته» ماده‌سنه مراجعت بيورله .]

ساچيله (Sacile) ايتاليا‌ده وندك خطه- سنك (اودينه) ايالتنده واودينه‌نك ٥٠ كيلومتره غرب جنوبيسنده اوله‌رق، (ليوپجه) نهرى اوزرنده واقع ناحيه مركزى برقصبه اولوب، ٤٠٠٠ اهاليسى، بوك منسوجات دستكاهلرى، شراب تجارتى و دمير يولى واردر .

ساحرى ايران شعراسندن اولوب، عن اصل رؤساء اتراكدندر . شو رباعى اونكدر :

اى آن كه دلترا خبرى از من نيست
تامينكرى خود اثرى از من نيست
رحمى بدلم كن مكو كابن دل كيست
آن كاركه هست از ديكرى ازمن نيست

ساحل معناى لغويسى معلوم اولان بوكلمه آفريقاده ساحل بحرده بولنان بعض خطه‌لره علم اولمشدر . بونلرك باشليجه‌لرى بحر احمرك ساحل غربيسنده ومصوعك شمالنده واقع خطه ايله جزاير وتونسك ساحله قريب قسملريدر . آفريقانك سواحل شرقيه‌سنه يعنى زنكبار وسفاله ايله اوجوارلرده‌كى ممالكه دخى بواسم اطلاق او- لنوب، اورانك اهاليسنه وبونلرك سويلدكلرى لسانه دخى (ساحلى) ياخود (سواحلى) دينلير .

ساحل بيروت ولايتنده بو اسمله ايكى ناحيه بولنوب، برى عكا سنجاق وقضا- سنده واقع و ١٨ قريه‌يى جامع، وديكرى لاذقيه سنجاق وقضاسنده‌كائن و ٥٨ قريه‌دن مركبدر . — طرابلس غرب ولايتنك مركز قضاسنده دخى بواسمله برناحيه واردر .

ساخالين (Sakhalin ياخود Sakhalien) سيبريه‌نك ساحل شرقيسى قار- شيسنده واوخوچق دكزنده بر بيوك جزيره اولوب، ٤٥°٥٢′ ايله ٥٤°٢٢′ عرض شمالى و ١٣٩°٢٩′ ايله ١٤٢°٢٥′ طول شرق آره‌لرنده ممتد اولديغى حالده، غرباً ساحل مذكوردن (تاتارستان بوغا- زى) دينلن طار واوزون بر بوغازله وجنوباً جاپو- نيه‌نك (يزو) جزيره‌سندن (پروزه) بوغازيله آير- لمشدر . اهاليسى عندنده (قرافتو) اسميله معروف اولوب، (ساخالين) اسمى مانچو لساندن مأخوذ براسمدن غلطدر . شمالدن جنوبه ممتد باليق شكلنده طار واوزون برآطه اولوب، بويى ٩٥٧ وانى الك كنيش يرنده ١٩٥ والك طار محلنده ٢٨ كيلومتره‌در. مساحهٔ سطحيه‌سى ٧٥٣٦٥ واطرافنده‌كى كوچك آطه‌لرله برابر ٧٥٩٧٨ مربع كيلومتره‌در. اهاليسى آنجق ٧٠٠٠ راده‌لرنده‌در . اراضيسى طاغلق او- لوب، الك يوكسك طاغى ١٥٠٠ متره ارتفاعنده‌در. يالكز آمور ايرماغنك منصبى قارشيسنده واقع او- لان قسم شماليسنده بعض واسع اووه‌لرى واردر . سواحلى دوز اولوب، شرق جهتنده (ترپنيا) وجنو- بنده (آنيوه) اسملريله ايكى بيوك كورفزى وار ايسه‌ده، بيوك سفائنك باريشه‌جغى هيچ برليمانى يوقدر . (تيمير) و(بوروناى) اسملريله ايكى نهرى اولوب، برنجيسى جنوبدن شماله وايكنجيسى شمالدن جنوبه طوغرى آقار . برنجيسنك مجراسى ٢٩٥ كيلومتره طولنده اولوب، منصبنه قريب محلى سير سفائنه صالحدر . سائر مياه جاريه‌سى برطاقم سيللر-

دن عبارتدر . برقاچ كولى دخى واردر . هواسى
سيبريه‌نك كينه مشابه اولوب، يالكز سواحل غربيه
وجنوبيه‌سى جاپونيه دكيزينك صيجاق آقنتيسيله
ايصينه‌رق نسبةً معتدلدر . شمال وشرق جهتنده
ميزان الحراره قيشين تحت الصفر ٣٧ دركه‌يه قدر
اينر، و دكيز طونار؛ غرب وجنوب جهتنده ميزان
الحراره ٢٥ دركه‌دن آشاغى‌يه اينمز . قار و بوز
اكثريا تموزه قدر طورور . ياغمورلرى دخى چوق
اولوب، يازين اكثريا سيس آلتنده بولنمغله، دائمى صو-
رتده حزن انكيز برمنظره ابراز ايدر. برقاچ يرنده معدن
كمورى ونفط بولنوب، سواحلنده دخى كهربا كثرتليدر.
نباتاتى چوقجه اولوب، ايچ طرفلرى چام وسائر اشجارى
حاوى اورمانلرله مستوردر. سواحلنه كلنجه، شمال
وشرق جهتى نباتاتجه سيبريه‌يه وجنوب وغرب قسمى
جاپونيه‌يه مشابهدر. حيوانات وحشيه‌سى آيى، تيلكى،
سمور وسائره‌دن عبارت اولوب، رن دينلن كيك
نوعى دخى وحشى حالنده بولنور. قپلانلر بعض دفعه
آمور واديسندن يوزه‌رك آطه‌يه كچرلر. حيوانات
اهليه‌سى باشليجه كوپكدن عبارت اولوب، بو حيوانى
قيزاق چكمه‌ده وبيوك طاشيه‌ده استعمال ايدرلر .
روسلر وجاپونيه‌ليلر برمقدار صيغير وآت دخى ادخال
ايتمشلردر. دكيزنده باليغك انواعى كثرتلى اولوب،
بالينه ودكيز آييسى وسائر بيوك حيوانات بحريه دخى
بولنور. اهاليسى (كيلياق) و (آينوس) دينلن ايكى
قوم وجنسيته منقسم اولوب، برمقدار چينلى، قوره‌لى
مانچو وجاپونيه‌لى دخى بولنور. جزيره‌نك حاكمى
اولان روسيه دولتى آطه‌نك مناسب محللرنده برطاقم
قره‌غوللر وقريه‌لر تأسيس ايدوب، جانيلرى وپولتيقه
متهملرينى اورايه نفى ايتمكله، اسكانه چاليشمش
ايسه‌ده، بو آطه دهشتلى برمنفا وصوئوق برزنداندن
بشقه برشى اولمامشدر.

ساخالين اولا (Sakhalin-Oula) ونام ديكرله (آيغون) (Aigoun)
چين دولتنك مانچوريه مملكتنده (آمور) ايرماغنك
ساحل يميننده و ٥٠° ٠′ ٥٥″ عرض شمالى ايله
١٢٥° ١٤′ طول شرقيده اوله‌رق روسيه‌نك النده
بولنان (بلاغوويچنسك) ك ٣٥ كيلو متره جنوبنده
برقصبه اولوب، ١٠٠٠٠ اهاليسى وخيلى تجارتى
واردر.

سادو (Sado) پورتكيزك قسم جنوبيسنده برايرماق اولوب، (آلتيو) ايالتنك
(سرادوقالدبراژ) طاغندن نبعانله، منبت براووه‌نك
ايچنده جريان ايده‌رك، ابتدا آلتيو ايالتنى استرمادور
ايالتندن تفريق، وبعده بوايكنجى ايالته دخول ايدر؛
و ١٥٠ كيلومتره‌لك جرياندن صكره بحرمحيط آطلا-
سى‌يه دوكيلور. برچوق تابعلرى واردر.

سادووه (Sadowa) چهستانك (كوينغراچ) سنجاق وقضاسنده وكوينغراچك
١٤ كيلومتره شمال غربيسنده بركوچك قريه اولوب،
يالكز ١١٥ اهاليسى اولديغى حالده، پروسيه‌ليلرك
١٨٦٦ سنه‌سى تموزينك ٣ نده بو موقعده آوستريا
عسكرينه قارشى قزاندقلرى محاربهٔ قطعيه ايله شهرت
بولمشدر . — غاليچياده دخى بو اسمله ٣٨٨٣ اهاليلى
جامع بركوچك قصبه واردر.

ساديات (Sadyatte) صاروخان جهتندن عبارت اولان (ليديا) خطهٔ
قديمه‌سى حكمدارلرندن اولوب، ثروتيله مشهور اولان
(قروسوس) ك بيوك پدرى و (آليات) ك پدرى
ايدى .

ساراتوغه (Saratoga) ممالك مجتمعه‌نك (نيويورق) جمهوريتنده ونيو-
يورقك ٢٦٠ كيلو متره شمالنده بر قصبه اولوب،
٤٠٠٠ اهاليسى وقره جكرله باغرصاق خسته‌لقلرينه
نافع مشهور مياه معدنيه‌سى واردر .

ساراتوف (Saratov) روسيه‌ده (وولغه) نهرى كنارنده و پترسبورغك
١٥٩٠ كيلومتره جنوب شرقيسنده همنامى اولان
ايالتك مركزى برشهر اولوب، ١٢٢ ٨٢٩ اهاليسى،
مكتب اعداديسى، نباتات باغچه‌سى، پك ايشلك
تجارتى، آت تجارتنه مخصوص پنايرى وجوارنده
شاب معدنيله پك چوق طوت آغاجلرى واردر .
موسقوه ايله اژدرهان آره‌سنده‌كى تجارتك براهميتلى
موقعيدر . — ساراتوف ايالتى شمالاً (پنزه)
و (سيمبرسك)، شرقاً (اورنبورغ)، جنوباً (اژدر-
هان)، غرباً دخى دون قزاقلرى اراضيسيله
و (وورونيه) و (تامبوف) ايالتلريله محدود اولوب،
بويى واكى تقريباً ٦٠٠ كيلومتره ومساحهٔ سطحيه‌سى
٨٤ ٤٩٤ مربع كيلومتره‌در. ٢ ٣٤٦ ٣٣٣ اهالى

ايله مسكوندر. اراضيسى شمال شرقى جهتنده پك منبت ومحصولدار اولوب، جنوب شرقى قسمى غير مزروع وبوكسك اوتلرله مستور واسع اووه‌لردن عبارتدر. وولغه ايرماغندن بشقه اوزن، ايركيز وخوبر نهرلرى دخى اراضيسنى سق ايدرلر. (آلتان) اسميله برطوزلى كولى دخى واردر، كه سنوى ١٨٠ مليون كيلو طوز ويرر.

ساراغوسه (Saragosse) اسپانيه‌نك (آراغون) خطه‌سنده ومادريدك ٢٨ كيلومتره شمال شرقيسنده اوله‌رق (ابره) ايرماغى اوزرنده همنامى اولان ايالتك مركزى بر شهر اولوب، ٩٢٤٠٧ اهاليسى، دارالفنونى، متعدد مكتبلرى، صنايع نفيسه آقادمياسى، كتبخانه‌سى، بر قاچ مصنع كليساسى، برطرفه مائل برقله‌سى، كوزل بركوپريسى، دمير يولى، چوخه ومسكرات فابريقه‌لريله حرازلرى وجوارلرنده پك كوزل موقعلرى ومشهور منعالرى واردر. پك اسكى برشهر اولوب، فنيكه‌ليلر طرفندن تأسيس ايدلمش اولديغى مرويدر. روماليلرك الينه كچدكدن صكره آوغستوس طرفندن توسيع وتزيين اولنه‌رق، (سزاريا آوغوسته) ياخود (قيصريه آوغوسته) تسميه اولنمشدى. شمديكى اسمى بونك غلطيدر. عربلرك الينه كچدكدن صكره (سرقسطه) تسميه اولنه‌رق، اك مشهور مدن اسلاميه صره‌سنه كيرمش؛ وكسب عمران ايدوب، مشاهير علما وادباى اسلامدن برچوق ذواتك مسقط رأسى بولنمشدر. اندلس طوائف ملوكى ظهورنده مستقل برحكومت اسلاميه‌نك مقرى اولوب، بعده ١١١٨ده آراغون قرالى آلفونس طرفندن اوزون برمحاصره‌دن صكره ضبط، وپايتخت اتخاذ اولنمش ايدى. — ساراغوسه ايالتى شمال شرقى جهتندن هوئسقه، شرقاً تاراغونه، جنوب شرقى جهتندن قاستلون، جنوباً تروئل، غرباً سوريه ولوغروتو، غرب شمالى جهتندن دخى پامپلونه ايالتلريله محدود اولوب، مساحهٔ سطحيه‌سى ١٧٤٢٤ مربع كيلو متره و اهاليسى ٤١٥١٩٥ كشيدر.

ساربروق (Sarrebruk) پروسيه‌نك (رين) ايالتنده (تروه) دن ٢٨ كيلومتره‌لك مسافه‌ده وفرانسه حدودى قربنده اوله‌رق (ساره) نهرى اوزرنده سنجاق مركزى بر قصبه اولوب، ١٠٠٠٠ اهاليسى، دمير يولى، پورسلين واويون كاغدى فابريقه‌لرى، دمير خانه‌لرى وكمور معدنى واردر. مذكور نهرك اوزرنده كوزل بركوپريسى اولوب، اسمى دخى «ساره كوپريسى» معناسنى افاده ايديور.

سارپته (Sarepta) سوريه ساحلنده صور ايله صيدا آره‌سنده اسكى برفنيكه قصبه‌سى اولوب، اليوم (سرفند) اسميله بر قريه حالنده‌در.

سارپته (Sarepta) روسيه‌نك (ساراتوف) ايالتنده وساراتوفك ١٣٢ كيلومتره جنوب غربيسنده اوله‌رق (سارپه) نهرى اوزرنده برقصبه اولوب، ٥٠٠٠ اهاليسى وقونياق ايله‌توتون فابريقه‌لرى واردر.

سارپدون (Sarpédon) اساطير يونانيه‌ده (ژوپيتر) ايله (اوروپه) نك اوغلى اولوب، كويا كريد تختى تصرف ايچون، برادرى مينوس ايله محاربه ايتمش؛ ومغلوب اولنجه، طرفدارلريله برابر، آناطولينك (ليكيا) خطه‌سنه كچه‌رك، اوراده بركوچك حكومت تأسيس ايلمش ايدى. شاعر شهير اوميروس بونك ترواليلرك امدادينه كيدن پرنسلردن اولديغنى، و (پاتروقليس) طرفندن قتل اولنوب، كونشدن كنايه اولان (آپولون) طرفندن جنازه‌سى رفع وليكيايه سوق اولنديغنى بيان ايديور.

سارتنه (Sartène) قورسيقه‌ده آياچونك ٥٠ كيلومتره جنوب شرقيسنده قضا مركزى برقصبه اولوب، ٤٤٠٦ اهاليسى وحيوانات محصولاتيله بال وبال مومى تجارتى واردر.

سارته (Sarthe) فرانسه‌ده برنهردر، كه (اورنه) ايالتنده نبعانله، جنوبه وبعده غربه طوغرى آقه‌رق، ومذكور ايالتله سارته ومنه‌مع لوآره ايالتلرينى شق ايدوب، برطاقم چايلرك صولرينى آله‌رق، ٢٧٥ كيلومتره‌لك جرياندن صكره (مانيه) نهرينه دوكيلور. مجراسنك ١٢٠ كيلومتره‌لكى سير سفائنه صالحدر.

سارته (Dép. de Sarthe) ايالتى فرانسه ايالاتندن اولوب، ايچندن جريان ايدن آنف البيان نهرك اسميله مسمادر. شمالاً

(اورنه)، غرباً (مانیه)، شرقاً دخی (لوآرمعشر) ایالتلریله محدود اولوب، ٦٢١٦ مربع کیلو متره مساحهٔ سطحیه‌سی و ٤٤٦ ٢٣٩ اهالیسی واردر. مرکزی (مان Mans) قصبه‌سیدر. اراضیسی مختلف اولوب، بغدای وسائر حبوباتیله سبزه ومیوه‌لرك انواعی وکتنویر وسائر محصولاتی واردر. شرابلری ایجه‌در. طیور اهلیه‌سی مشهور اولوب، آریلری دخی چوقدر. بز، باصمه وسائر منسوجاتله، موم، جام، کاغد، غانت وسائره فابریقه‌لری وتنکه ایچنده محفوظ سبزه وات وسائره اخراجاتی واردر. ایالت مان، مامر، سنت قاله ولاوامس اسملریله ٤ قضایه منقسم اولوب، ٣٣ ناحیه و ٣٨٦ دائرهٔ بلدیه‌یی حاویدر.

سارد { آیدین ولایتنك صاروخان سنجاغنده واقع صالحلی قضاسنده وصالحلینك } کیلومتره غربنده اوله‌رق قصبه‌دن آلا شهره کیدن دمیر یول خطی اوزرنده وغایتله کوزل بر اووه‌نك ایچنده برکوچك قصبه اولوب، لیدیه خطهٔ قدیمه‌سنك پایتختی بولنمش اولان سارد یاخود ساردس (Sardes) شهر قدیمنك خرابه‌لری اوزرنده مؤسسدر. بو شهر معموریت وثروتیله مشهور بولنمش اولوب، میلاددن ٥٤٧ سنه اول ایران شاهی کیخسرو قرسوسی اسیر ایده‌رك، لیدیه دولتنه ختام ویردکدن صکره، سارد ایالت مرکزی اولوب، ایرانیلرله یونانیلر آره‌سنده برنقطهٔ اختلاط ومرکز تجارت اولمغله، ینه اهمیت ومعموریتنی محافظه ایتمش؛ وروماليلرك ضبطنه کچدکدن صکره دخی پك معمور بر شهر حالنده قالوب، (تیبر) زماننده زلزله‌دن خراب اولمش ایسه‌ده، ینه تعمیر اولنمش ایدی. بعده بیزانتین زماننده تدنی‌یه یوز طوتوب، نهایت تیمورلنك طرفندن تخریب اولنمشدر.

ساردانابعل { (Sardanapale) برنجی آثور دولتنك صوك حکمدا- } ری اولوب، قبل المیلاد ٧٩٧ دن ٧٥٩ ودیکر بر روایته کوره ٨٣٦ دن ٨١٧ تاریخنه‌دك حکومت سورمشدر. کوشك وذوق وسفاهته دوشکون اولمغله، آرباك (یاخود آرباسس) اسمنده بر میدیه‌لی و بلز (یاخود بلزیس) اسمنده برکلدانی طرفندن علیهنده فساد اویاندیریله‌رق، صاحب ترجمه ایلك محاربه‌یی قزانمش ایسه‌ده، ایکنجیسنده مغلوب اولوب، (نینوی) شهرینه قپانمش؛ وایکی سنه محاصره آلتنده قالدقدن صکره، دجله‌نك طغیانی دشمنلرینه بر یول آچمغله، شهره دخوللرنده ساردانابعل کندی نفسنی و زوجه‌لریله اموالنی یاقه‌رق، تسلیم اولنمامشدر. بوندن صکره آثور دولتی مندرس اولوب، یرینه میدیه، بابل ونینوی دولتلری تشکل ایتمش ایدی. اوغلی (پهلول) ایکنجی ساردانابعل اسمیله نینوی حکمدارلغنی محافظه ایده‌بیلمشدر.

ساردنیه { (Sardaigne) آق دکیزك سیجلیه‌دن صکره اك بیوك آطه- } سی اولوب، تابع بولندیغی ایتالیا ساحلیله فرانسه و تونس سواحلندن همان مساوی مسافه‌ده یعنی آشاغی یوقاری ٢٠٠ کیلومتره بعدنده واقعدر. شمالنده بولنان قورسیقه جزیره‌سندن (بونیفاچو) بوغازیله آیرلمشدر. شمالدن جنوبه ممتد غیرمنتظم برمستطیل شکلنده اولوب، اسکی یونانیلرك و الیوم عربلرك کیدکلری نعلین رسمنه مشابه اولدیغندن، قدیماً بو معنایی افاده ایدن (ایخنوسه) اسمیله معروف ایدی. ٣٨°١٢′ ایله ٤١°١٠′ عرض شمالی و ٥°٤٥′ ایله ٧°٤٣′ طول شرقی آره‌لرنده ممتد اولوب، طولی ٢٧٠ وعرض وسطیسی ١١٥ کیلومتره‌در. مساحهٔ سطحیه‌سی ٢٤ ٣٤٢ مربع کیلومتره اولوب، ١٠١٧ کیلومتره طولنده سواحلی واردر. اراضیسی عمومیت اوزره طاغلق اولوب، آنجق سواحلی دوز وآلچقدر. جزیره‌نك وسطلرنده واقع اك یوکسك طاغی اولان (جنارجنتو) نك ١٧٨٣ وشمال قسمنده کائن (لیمباره) نك ١٣٠٠ متره ارتفاعی واردر. جنوب غربی جهتنده‌کی (لیناس) طاغی ١٢٣٥، جنوب شرقی قسمنده واقع (سرپدی) ١٠٧٦ وشرق شمالی جهتنده کائن (آلوو) ١١٢٨ متره ارتفاعنده‌در. میاه جاریه‌سی چوق اولوب، اك بیوك نهری (تیرسو) در، که مذکور (جنار جنتو) و (آلوو) طاغلرندن نبعان ایدن برچوق چایلرك اجتماعندن بالتشکل، غربه طوغری جریانله، (اوریستانو) کورفزینه دوکیلور. سواحل شرقیه‌سنه ایتن انهارینك اك بیوکی (قلو- مندوزه)، ساحل شمالیسنه دوکیلنلرینك باشلیجه‌سی (غوتری) نهری اولوب، ساحل جنوبیسنه دخی

(قالیاری) نهری دوکیلور . سواحلنه قریب برچوق کوللر اولوب، اك بیوکلری ساحل غربیسنده واقع (غوسپینی) کولیدر، که (اوریستانو) کورفزینه دوکیلور برآیاغی واردر . سواحلی خیلی کیرنتیلی چیقنتیلی اولوب، بیوك وكوچك كورفز وقویلری چوق ایسه‌ده، اوجهتلرده هواسی پك آغیر وصیتمه‌لی اولوب ، اهالیسی دخی اوته‌دن بری قورصانلرك قورقوسندن ایچ طرفلره و مدافعه‌یه الویریشلی یوکسك یرلره چکیله‌رك، کمیجیلکه میل ایتمدکلرندن، تجارت بحریه‌یه آچیق لیمانلری واسکله‌لری پك آزدر. ساحل جنوبیسنده (قالیاری) ، ساحل غربیسنده (اوریستانو) وساحل شمالیسنده (آسیاره) کورفزلری ذکره شایاندر. اراضیسی پك منبت ومحصولدار اولوب، علی‌الخصوص حبوبات و ذخائر یتیشدیرمکه استعدادی پك چوق اولمغله، وقتیله «رومانك مغدیه‌سی» نامنی آلمشیدیسه‌ده، شمدیکی حالده، اهالیسنك قلتی، هواسنك آغیرلغی و زراعتك هنوز اسکی اصولده اجرا اولنمسیله ترقیات عصریه‌دن محرومیتی بوقوت و قابلیت طبیعیه‌سندن استفاده ایتدیرمه‌مکده‌در . طاغلری وقتیله اورمانلرله مستور بولنمش ایکن، الیوم، اورمانلری چوق تدنی ایتمش ایسه‌ده، ینه خیلی اورمانلری وپك چوق یبانی زیتون آغاجلری واردر . معادنی پك چوق اولوب ، دمیر ، باقیر ، قورشون، آنتراسیت، کور معدنلری ومرمر وسائره پك چوق ایسه‌ده، پك آزی اخراج اولنمقده‌در . سواحلنده بالیغی چوق ایسه‌ده ، بوندن‌ده پك آز استفاده اولنه‌بیلیور . هواسی طاغلرده ویوکسك محللرنده صاغلام ایسه‌ده، آلچق محللرنده وسواحلده وعلی‌الخصوص ساحل غربیسنده واقع (اوریستانو) کورفزی اطرافنده ، بطاقلقلرك کثرتندن طولایی، هوا پك آغیر وصیتمه‌لی مهلکدر . صنایع وسائر اسباب ترقی وتمدن پك کری اولوب ، اهالیسی عمومیت اوزره فقیر وجاهلدر . جزیره سیجیلیه‌دن آز کوچك اولدیغی حالده ، اهالیسی سیجیلیه اهالیسنك بر ربعی بیله اولمیوب ، آنجق ٧٢٦ ٥٢٢ نفوسدن عبارتدر . ساردنیه‌لیلر اساساً اسپانیه و پورتکیز اهالیٔ قدیمه‌سیله همجنس اوله‌رق (ایبر) قوم قدیمی افرادندن اولوب، بربرینی متعاقب جزیره‌یی تصرف ایتمش اولان فنیکه‌لیلر، قارتاجلیلر، رومالیلر، عربلر و بربرلرله ورومالیلر زماننده جزیره منفا اتخاذ اولنمغله، اورایه نفی اولنان اجناس مختلفه افرادیله اختلاط ایده‌رك ، اقوام مختلفه امتزاجندن متولد برقوم اولدقلری حالده ، ایتالیان لسانتك لاتینجه‌یه اك زیاده قریب برنوعیله متکلمدرلر . اك بیوك شهری ومرکز تجارتی ساحل جنوبیسنده وهمنامی اولان کورفز داخلنده واقع (قالیاری) اسکله‌سیدر . جزیره ایکی ایالته منقسم اولوب ، نصف شمالیسی (ساساری) و نصف جنوبیسی (قالیاری) ایالتنی تشکیل ایدیور. ساساری شهرینك (آسیاره) کورفزنده واقع (پورتوتورس) اسکله‌سندن قالیاری اسکله‌سنه قدر ممتد اولان بردمیریول خطی جزیره‌یی طولاً شق ایتدیکی کبی، شرق شمالی ساحلنده واقع (ترانووه) وغرب جنوبی ساحلنده کائن (پورتوسقورو) اسکله‌لرینه دخی بر شعبه‌سی واردر .

ساردنیه زمان قدیمده (ایبر) قومیله مسکون اولوب، پلاسج واتروسك قوملریله یونان قدیم اهالیسندن دخی بعض جماعتلر وبرطاقم فنیکه‌لیلر بوآطه‌یه هجرت وتوطن ایتمشلردی. میلاددن ٥١٢ سنه اول قارتاجلیلر جزیره‌یه داخل اولوب، ایکیوز سنه‌یه قریب مدت حکم سورمشلر؛ ورومالیلر قبل المیلاد ٢٥٩ ده داخل اولوب، ٢٣٨ ده آطه‌یی بسبتون ضبط ایتمشلردی. میلادك ٤٣٦ تاریخنده واندالار قرالی (جنسریق)ك ضبطنه کچوب، بعده قسطنطینیه روم ایمپراطورلرینك الینه کچمش؛ وبعده افریقیه واندلسی ضبط ایدن غزاة مسلمین بو جزیره‌یی دخی فتح ایده‌رك، ١٠٢٢ تاریخ میلادیسنه‌دك ممالك اسلامیه دائره‌سنده قالدقدن صکره، جنوه وپیزه جمهوریتلرینك امدادیله، ساردنیه عربلردن استخلاص اولنه‌رق، درت کوچك حکومته منقسم اولمش ایسه‌ده، چوق کچمه‌دن مذکور ایکی جمهوریت آره‌سنده مقاسمه اولنمش ایدی. ایمپراطور ایکنجی فردریق ساردنیه‌یه استقلال قزاندیره‌رق، کندی اوغلنی قراللغنه نصب ایتمش ایسه‌ده، متعاقباً پیزه جمهوریتی آطه‌یی یکیدن ضبط ایتمش؛ و ١٢٩٧ ده آراغون قرالی ایکنجی ژاقك ید ضبطنه کچمش ایدی. او تاریخدن ١٧١٤ تاریخنه‌دك آراغون وبعده اسپانیه

دولتك يدضبطنده قالوب، تاريخ مذكورده آوستريايه كچمش؛ ومتعاقباً بودولت طرفندن سيجيليه‌يه بدل (ساووآ) قرالى (ويقتور آمده) يه ترك اولنمش ايدى. بونك اوزرينه (ساووآ) قراللرينه ساردنيه قرالى عنوانى ويريلوب، بونلردن (شارل امانوئل) ايله (ويقتور امانوئل)، قره‌دكى ملكلرينى فرانسه‌يه قاپديردقلرنده، بو جزيره‌يه چكيله‌رك، ١٧٩٨ دن ١٨١٤ تاريخنه‌دك ساردنيه‌ده اقامت ايتمشلردى. نهايت ايتاليانك اتحادنده ساردنيه جزيره‌سى دخى بودولته التحاق ايده‌رك، بروجه مذكور ايكى ايالته تقسيم اولنمشدر.

ساردنيه دولتی { Roy. de Sardaigne (Etats Sardes ياخود

آوروپا دولتلرندن ملغى بر دولت اولوب، ساردنيه جزيره‌سيله قره‌دن عبارتدر. قره قسمى آلپ سلسلهٔ جبالنك شرق وغرب جهتنده واقع اولوب، غرباً فرانسه، شمالاً اسويچره، شرقاً لومبارديه، جنوباً دخى آق دكيزله محدوداولديغى حالده، ساووآدوقه‌لغيله پيامونته ومونتفرات خطه‌لرندن و (نيسه) قونتلغيله (سالوچه) ماركيزلكندن وجنوه دوقه‌لغيله ميلانز خطه‌سنك برقسمندن والحاصل ايتاليانك شمال غربى قسميله اليوم فرانسه‌يه تابع بعض يرلردن عبارت ايدى. ساردنيه جزيره سيله برابر بو دولتك مساحهٔ سطحيه‌سى ٢٦٨ ٧٦ مربع كيلومتره‌يه واهاليسى ٠٠٠ ٠٠٠ ٥ نفوسه بالغ اوليوردى. بودولت ١٤ ايالت و ٥٠ سنجاغه منقسم ايدى. پايتختى (تورينو) شهرى ايدى.

ساردنيه قراللغنك اساسى (موريانه) قونتلغندن عبارت اولوب، (آرله) قرالنه تابع بولنمش اولان خطهٔ مذكوره قونتلرى ١٠٢٧ تاريخنده كسب استقلال ايتمكله برابر، بتون (ساووآ) مملكتنه حاكم اولمش؛ وتدريجاً توسيع ممالك ايده‌رك، پيامونته‌يى ولومبارديه‌نك برقسمنى دخى ضبط ايتمشلرايدى. ١٧١٤ تاريخنده سيجيليه‌يى التحاق ايدوب، آلتى سنه صكره بوجزيره‌يى ساردنيه جزيره‌سيله مبادله‌يه مجبور اولمشلر؛ واو وقته قدر حائز اولدقلرى ساووآ دوقه‌لغى عنوانى ساردنيه قراللغى عنوانه تحويل ايلمشلردر. بيوك ناپوليون پيامونته وساووآيى ضبط ايتد-يكنده، ساردنيه قرالى ساردنيه جزيره‌سنه چكلمك مجبوريتنده بولنمش ايسه‌ده، بوايمپراطورك سقوطنده پيامونته وساووآ ساردنيه قرالنه اعاده اولندقدن بشقه جنوه ملغى جمهوريتيله نيسه قونتلغى دخى الحاق اولنمشدى. شارل آلبرت ١٨٤٨ تاريخنده آوستريانك نفوذينى كسر ايده‌رك، الكاسنه برنوع مشروطيت اداره ويرمش؛ وايتاليا اتحاديچون چاليشمغه باشلامش ايدى. اوغلى ايكنجى ويقتور امانوئل پدرينك اثرينه تبعيتله، مقصدينه نائل اولمق ايچون، فرانسه وانكلتره ايله برلشه‌رك، قريم محاربه‌سنه دخى اشتراك ايتمش. و ١٨٦٠ ده، ايتاليا اتحادى ميسر اولدقده، بتون ايتاليانك قراللغنه انتخاب اولنمشدى. بووجهله ساردنيه قراللغى ايتاليا قراللغنه قلب اولنمشدر.

بو دولتده حكومت سورنلرك اساميسيله تاريخ جلوسلرى بروجه زيردر:

(١ — موريانه وبعده ساووآ قونتلرى)

برتولد (موريانه‌قونتى)	٩٩٩
برنجى هومبرت (ساووآ قونتى)	١٠٢٧
برنجى آمده	١٠٤٨
ايكنجى آمده	١٠٦٠
ايكنجى هومبرت	١٠٧٢
اوچنجى آمده	١١١٨
اوچنجى هومبرت	١١١٨
برنجى توماس	١١٨٨
دردنجى آمده	١٢٣٣
بونيفاس	١٢٥٣
پير (پترو)	١٢٦٣
برنجى فليپ	١٢٦٨
بشنجى آمده (بيوك)	١٢٨٥
ادوآرد	١٣٢٣
ايمون	١٣٢٩
آلتنجى آمده (يشيل)	١٣٤٣
يدنجى آمده (قرمزى)	١٣٨٣

(٢ — ساووآ دوقه‌لرى)

سكزنجى آمده	١٣٩١
لويى	١٤٥٩
طقوزنجى آمده	١٤٦٥
برنجى فيليبرت	١٤٧٢
برنجى شارل	١٤٨٢
ايكنجى شارل	١٨٨٩
ايكنجى فيليپ	١٤٩٦
ايكنجى فيليبرت	١٤٩٧
اوچنجى شارل	١٥٠٤
امانوئل فيليبرت	١٥٥٣
برنجى شارل امانوئل	١٥٨٠
برنجى ويقتور آمده	١٦٣٠
فرانسوآ ياسينت	١٦٣٧
ايكنجى شارل امانوئل	١٦٣٨

(٣ — ساردنيه قراللرى)

ويقتور آمده	١٦٧٥
برنجى شارل امانوئل	١٧٣٠
ايكنجى ويقتورآمده	١٧٧٣
ايكنجى شارل امانوئل	١٧٩٦
برنجى ويقتور امانوئل	١٨٠٢
شارل فليكس	١٨٢١
شارل آلبرت	١٨٣١
ايكنجى ويقتور امانوئل	١٨٤٩

(مشاراليه ايكنجى ويقتور امانوئل ١٨٦٠ ده ايتاليا قرالى اولمشدر.)

ساردیقه { (Sardique) ياخود (اولپيا ساردیقه Ulpia Sardica) صوفيه شهرينك اسم قديميدر.

سارزانه { (Sarzane) ايتاليانك جنوب خطه‌سنده واسپيچه‌نك ١٢ كيلو-

مترە شرق جنوبیسنده اولەرق (ماغره) قربنده بر قصبه اولوب، ٨٠٠٠ اهالیسی واردر .

سارزو { (Sarzou) فرانسەنك (مور - بیهان) ایالتنده و (وانه) نك ٢٢ کیلو متره جنوبنده ناحیه مرکزی بر قصبه واسکله اولوب، ٥٦٥٤ اهالیسی، لیمانی، مملحەلری ودکیز حاملری واردر. ادبادن (لساژ) ك وطنیدر.

سارق { (Sark) مانشه دکیزنده (جرسی) ایله (کرنسی) آطەلری آرەسنده ونورماندیا ساحلندن ٣٠ کیلومترەلك مسافەده واقع وانکلتره دولتنه تابع بر آطه اولوب، بویی ٤ واکی ٢ کیلومتره اولدیغی حالده، ٦٠٠ اهالیسی وکموش وباقیر معدنلری واردر .

سارکمینه { یاخود سارکموند (Sarrequemine, Saarqemünd) آلساس لورن ایالتنده و (مچ) ك ٧٥ کیلومتره شرقنده اولەرق (ساره) ایله (بلیزه) نهرلرینك ملتقاسنده واقع بر قصبه اولوب، ٦٠٧٥ اهالیسی، قطیفه وبیون باغی ایله چینی دریسی وپورسلین وسائره فابریقەلری واردر. وقتیله مستحکم ایدی .

سارلات { (Sarlat) فرانسەنك (دوردونیه) ایالتنده و (پریکو) نك ٧٢ کیلومتره جنوب شرقیسنده اولەرق بر وادینك ایچنده واقع قضا مرکزی بر قصبه اولوب، ٦٠٧٤ اهالیسی، داخلی مکتبی، دکرمن طاشلری وحیوانات وجوز یاغی تجارتی واردر .

سارلویی { (Saar-Luis وآلمانجه Sarrelouis) پروسیەنك رین ایالتنده و (تروه) نك ٦٥ کیلومتره جنوب شرقیسنده اولەرق (سا آر) نهری اوزرنده قضا مرکزی برقصبه اولوب، ٧٠٠٠ اهالیسی واسلحه فابریقەلریله دباغخانەلری واردر.

سارماتیا { (Sarmatie) اسکی یونان جغرافیونی بو اسمی قره دکیزك شمالنده وبحر خزر ایله بالطیق دکیزی آرەسنده واقع اولان واسع وحدودی مبهم برقطعەیه ویررلردی. سارمات تعبیر ایتدکلری اهالیسی، که اقوام تاتاریەدن اولملری ملحوظدر، ساکن اولدقلری ممالکی اسکیتلردن ضبط ایتمشلردی؛ بعده غوتلرك ید ضبطنه کچوب، مؤخراً بونلره قارشی هونلرله اتفاق اتمش؛ وبونلرله برابر آوروپاده یغماکرلکده بولنمشلردر .

سارنن { (Sarnen) اسویچرەنك (اونتروالد) ناحیەسنده و (برنه) نك ٨٠ کیلومتره شرقنده اولەرق (آ) نهری اوزرنده وهمنامی اولان کولك کنارنده بر قصبه اولوب، ٣٦٠٠ اهالیسی، لاتینجەیه مخصوص مکتبی وطوبخانەسی واردر .

سارنو { (Sarno) ایتالیاده ملغی ناپولی قراللغنك (پرنچیپاتو اولتریوره) ایالتنده و (سالرنه) نك ١٧ کیلومتره شمال غربیسنده اولەرق همنامی اولان چایك اوزرنده برقصبه اولوب، ١٥٥٠٠ اهالیسی، کاغد وایپك منسوجات فابریقەلری وچلیکلی وکوکوردلی میاه معدنیەسی واردر . پك اسکی بر قصبه اولوب، پلاسجلر طرفندن تأسیس ایدلمش اولدیغی مرویدر .

ساروس { کورفزی (G. de Saros) آطەلر دکیزنده کلیبولی شبەجزیرەسنك خارجنده بر کورفزدر .

ساره { (Sarre, Saar) و آلمانجه سا آر آلمانیاده بر نهردر، که (دونون) طاغندن نبعانله، آلساس لورن ایالتنی شق ایتدکدن صکره، (رین) ایالتنه دخول، وسار بروق وسالویی قصبەلری ایچندن مرور ایدەرك، ٢٢٠ کیلومترەلك جریاندن صکره، رین ایرماغنه تابع (موزله) نهرینه دوکیلور .

ساره { حضرت ابراهیم (عم) ك زوجەسی اولوب، نبی مشارالیه مصره عزیمتلرنده همشیرەسی اولدیغی اعلان ایتمکله، فراعنەدن آبوفیس سارەیه عاشق اولوب، کندیسنی طلب ایتدیکندن، حضرت ابراهیم مصری ترکه مجبور اولوب، عمالقەدن (ابی ملك) ك الکاسنه کیتدیکنده، بو دخی سارەیی آلمق تشبثنده بولنمش ایسەده، من طرف الله قورتارلمش ایدی. ساره عقیم اولدیغیچون حضرت ابراهیمه کندی جاریەسی هاجری تزویج اتمش؛ وهاجردن حضرت اسماعیل (عم) طوغدقدن صکره، کندیسی دخی، روایته کوره طقسان یاشلرنده اولدیغی حالده، حضرت اسحق (عم) ی طوغورمشدر. بعده هاجری قیصقاندیغندن، حضرت ابراهیمی بونی اوغلیله برابر ارض حجازه کوتوروب براقمغه مجبور ایتمشدر. ساره ١٢٧ یاشنده وفات ایتمشدر .

ساره { عصر رسالت نسوانندن وبنی هاشم نسلندن بر قادری اولوب، رؤساء
قریشه خانده‌لك ایدر.

ساره بنت الربعی { مشاهیر محدثاتدن وامام سیوطینك
اشیاخندن اولوب، شیخ الاسلام سراج الدین بن الملقنك حفیده‌سیدر. علم حدیثی مشار الیهدن اوكرنوب، ۸۶۹ ده وفات ایتمشدر.

ساره بنت عبد الرحمن { قدسلی محدثه بر خاتون
اولوب، صلاح الدین صفدینك استادی علم الدین برزالی كندیسندن اخذ حدیث ایتمشدر. وفاتی ۷۱۶ ده واقع اولمشدر.

ساری { ایرانك مازندران خطه‌سنده وطهرانك ۱۶۰ كیلومتره شمال شرقیسنده
ومازندران نهری اوزرنده بر قصبه اولوب، ۱۵۰۰۰ اهالیسی واژدرهانله بیوك تجارتی واردر. پك اسكی بر قصبه اولوب، كتب قدیمه‌ده (زادراقارته) ودها طوغریسی (زدركرد) اسمیله مذكوردر.

ساریه { صحابه‌دن ایكی ذاتك اسمی اولوب، بری (ساریه بن اوفی) در، كه نزد
حضرت پیغمبری‌یه كلوب، شرف اسلامله مشرف اولدقدن صكره، قومنه عودت ایده‌رك، بونلری طوعاً اسلامه كتیره‌مدیكیچون، استعمال سیف ایله بومقصده موفق اولمشیدی. — ایكنجیسی (ساریه بن زنیم) در، كه حضرت فاروق (رضه) خطبه ایراد بیورمقده ایكن، كندیسی غزا محلنده كوروب، مغلوبیتدن محافظه ایچون، «یا ساریة الجبل الجبل» بیورمش؛ وصاحب ترجمه بوصدایی ایشیدوب، موجبنجه حركت ایلمش ایدی.

سازان { (Sazan) آدریاتیك دكیزنده آولونیه اسكله‌سی قارشیسنده اوله‌رق
آچیقده خالی بر آطه اولوب، مرعالرله مستور اولمغله، بعض موسملرده چوبانلر طرفندن زیارت اولنور.

ساساری { (Sassari) ساردنیه جزیره‌سنك ساحل شمالیسی قربنده وقالیاریك ۱۵۷ كیلومتره شمال غربیسنده اوله‌رق،
اسكله‌سی اولان (پورتوتورس) ك ۲۶ كیلومتره جنوب شرقیسنده ایالت مركزی بر شهر اولوب، ۲۵۰۰۰ اهالیسی، دارالفنونی، داخلی مكتب اعدادیسی، كتبخانه‌سی، اسكی بر قلعه‌سی، مصنع بر كلیساسی، ایكی سرایی، كوزل بر چشمه‌سی، جوارنده كوزل تفرجكاهلری، مشهور باغچه‌لری وتوتون و زیتون یاغی تجارتی واردر. — ساساری ایالتی ساردنیه‌نك نصف شمالیسندن عبارت اولوب، تفصیل احوالی «ساردنیه» ماده‌سنده بیان اولنمشدر.

ساسان { ملوك ایرانیه‌نك دردنجی طبقه‌سی اولان (ساسانیان) سلاله‌سنك
باشی وبو دولتك مؤسسی اولان آردشیر بابكانك پدریدر. كندیسی كیانیاندن بهمن بن اسفندیارك اوغلی ساسانك نسلندن اولدیغی حالده، اسكندرك ایرانی فتحندن وبوجهانكیرك وفاتندن صكره ظهور ایدن ملوك طوائف زماننده اجدادی فارس اقلیمنده یاشایوب، كندیسی بابك اسمنده بر زنكینك چوبانی ایدی؛ وبونك قیزینی تزوج ایتمشدی. بو ازدواجدن آردشیر طوغوب، ملك وسلطنته نائل اولمش؛ و كندیسی والده‌سنك پدری اسمنه نسبتله بابكان لقبیله تلقیب اولنمش ایسه‌ده، تأسیس ایلدیكی خاندان سلطنت پدرینك اسمنه نسبتله (ساسانیان) تسمیه اولنمشدر.

ساسانیان { ایران ملوك قدیمه‌سنك دردنجی وصوك طبقه‌سنك اسمی اولوب،
بو دولت میلادك ۲۲۶ تاریخنده آنف الترجمه آردشیر بابكان بن ساسان طرفندن تأسیس اولنه‌رق، ۶۵۲ تاریخ میلادیسنه یعنی عهد خلافت حضرت فاروقده ایرانك سعد ابن ابی وقاص حضرتلری یدیله فتح وممالك اسلامیه‌یه الحاق اولندیغی تاریخه‌دك ۴۲۶ سنه شمسیه دوام ایتمش، و۲۸ حكمدار كلمشدر. بیوك اسكندردن صكره ایران ماكدونیه‌لی وایرانلی برطاقم طوائف ملوكه منقسم اولوب، بونلرك بیننده اشكانیان خیلی قوت ومكنت قزانمش، وایرانك اكثر طرفلرینی تحت ادارەلرینه آلمشلر ایدیسه‌ده، ایران دولتی كیانیان زماننده‌كی فر وشوكتی بوله‌مامشدی. ساسانیلر زماننده ایسه ایران شرقاً وشمالاً حدود قدیمه‌سنی بولوب، آنجق غرب جهتندن رومالیلرك قوتنه تصادف ایتمكله، بو ایكی بیوك دولت

آره‌سنده همان متمادياً محاربه‌لر وقوع بوله‌رق، گاه دجله وگاه فرات مجراسی خط حدود يرينی طوتاردی. معهذا ساسانيلر زماننده ايران دولتنك شوكت وشكوهی وجاه وثروتی پك بيوك اولوب، اكاسره‌نك دارات ودبدبه‌سی ضرب مثل حكمنه كچمشدر. بونلر خسرو عنوانی آلدقلرندن، عربلر طرفندن بونك معربيله (كسرى) وجمع صيغه‌سيله (اكاسره) تسميه اولنمشلردر. اكاسره‌نك حيره وانبار ايله سائر بلاد عربيه وبر آره‌لق يمنه دخی حكملری جاری اولمشدر. مركزلری ابتدا فارسده (اصطخر) وبعده عراقده‌كی (مدائن) شهری ايدی. پايتختلرينك محلی مناسبتيله سريانيلرله مناسباتده بولنوب، (پهلوی) اسميله معروف لسانلرينه سريانيجه‌دن مأخوذ برچوق كلمات وتعبيرات واصطلاحات قاريشمش اولديغی كبی، استعمال ايتدكلری خط پهلوی دخی خط سريانيدن مأخوذ ايدی. كيانيان زماننده مستعمل بولنمش اولان (خط ميخ) متروك اولوب، زند لسانی دخی اهالی طرفندن آكلاشلامغه باشلامش اولديغندن، مذهبلرينك دستور العملی حكمنده اولان (زند آوستا) دخی لسان پهلوی‌يه ترجمه وخط پهلوی ايله تحرير اولنمشدی. ساسانيان ملوكنك اساميسيله تاريخ جلوسلری بروجه زيردر:

	ميلادی
آردشير بابكان	٢٢٦
شاپور اول بن آردشير	٢٣٨
هرمز اول بن شاپور	٢٧١
بهرام اول بن هرمز	٢٧٣
بهرام ثانی بن بهرام	٢٧٦
بهرام ثالث بن بهرام	٢٩٣
نرسی بن بهرام	٢٩٦
هرمز ثانی بن نرسی	٣٠٣
شاپور ثانی ذو الاكتاف	٣١٠
آردشير ثانی	٣٨٠
شاپور ثالث بن شاپور	٣٨٤
بهرام رابع بن شاپور	٣٩٠
يزدكرد اثيم بن بهرام	٣٩٩
بهرام كور (رابع) بن يزدكرد	٤٢٠
يزدكرد ثانی بن بهرام	٤٤٠
هرمز ثالث بن يزدكرد	٤٥٧

	ميلادی
فيروز بن يزدكرد	٤٦٠
پلاس بن فيروز	٤٨٤
قباد بن فيروز	٤٩٨
نوشيروان بن قباد	٥٤١
هرمز رابع بن نوشيروان	٥٧٩
خسرو پرويز بن نوشيروان	٥٩١
شيرويه بن خسرو پرويز	٦٢٩
آردشير ثالث بن شيرويه	٦٢٩
شهريار (ساسانيلردن دكلدر)	٦٣٠
پوراندخت بنت خسرو	٦٣١
آزرميدخت بنت خسرو	٦٣١
فرخزاد بن خسرو پرويز	٦٣٣
يزدكرد ثالث بن شهريار بن خسرو پرويز	٦٣١
الى	٦٥٢

ساسی { سيلوستر دو — (Sylvestre de Sacy) فرانسه‌نك الك مشهور مستشرقلرندن برعلامه اولوب، ١٧٥٨ ده طوغمش، و ١٨٣٨ ده وفات ايتمشدر. علم حقوق تحصيليله مشغول اولديغی حالده، همان معلمسز اوله‌رق السنهٔ شرقيه‌يی وعلی الخصوص عربی، فارسی سريانی، عبرانی وتركی لسانلرينی اوكرنوب، ابتدا ضربخانه‌جه بعض مأموريتلرده استخدام، وآقادميا اعضالغنه انتخاب اولنه‌رق، بعده اعضالقله برابر آقادميانك دائمی كتابتنه تعيين اولنمشدی. ١٧٩٥ ده تأسيس اولنان السنهٔ شرقيه مكتبنده عربی معلملكنه و ١٨٠٦ ده فرانسه مكتبنده فارسی خواجه‌لكنه نصب اولنمش ايدی. ١٨١٤ ده دار الفنون مجلسی اعضالغنه نصب اولنمش ايسه‌ده، اعضای سائره‌نك افكاريله كندی افكارينی ناقابل توفيق كوره‌ديكندن، استعفايه مجبور اولوب، ١٨٢٢ ده فرانسه مكتبيله السنهٔ شرقيه مكتبنك مديری اولمش؛ وينه او سنه (آسيا جمعيتی Société Asiatique) اسميله معروف ومشهور اولان جمعيت علميه‌يی تأسيس ايده‌رك، بونكده رياستنه انتخاب اولنمش ايدی. ١٨٣٢ ده پاريس كتبخانه‌سنده ال يازيسيله محرر كتبك حفظنه مأمور اولمغله برابر، اعيانلغه دخی نائل اولمش ايدی. بوقاريده صايلان السنهٔ شرقيه ايله برابر يكرمی لسانه واقف ايدی. برچوق تأليفات مقبوله‌سی اولوب، باشليجه‌لری بروجه آتيدر: «صرف لسان عربی *Grammaire Arabe*»، «منتخبات عربيه *Chrestomathie Arabe*»، عبد اللطيفك مصر تاريخنك ترجمه‌سی، پند عطارك ترجمه‌سی، ابو الفدا تاريخنك ترجمه‌سی، ميرخوندك ساسانيلر تاريخنك ترجمه‌سی، درزيلر مذهبی حقنده تحقيقات، ادبيات شرقيه حقنده مطالعات وسائره. — (استاد زاده) تسميه ايتمش اولديغی اوغلی دخی فرانسه ادبياتنه دائر بعض اثرلر براقه‌رق ١٨٧٩ ده وفات ايتمشدر.

ساعاتی { (محمد بن علی بن رستم) الك مشهور ساعتجيلردن اولوب، هيئت ونجومده دخی يد طولانی وار ايدی. عن اصل خراسانلی اولوب، دمشق شامه وروده، ملك عادل نور الدين محمود بن زنكينك التفات واحسانته نائل اوله‌رق، بونك امريله جامع كبير قپوسی يانده‌كی ساعتلری اعمال ايتمش ايدی. ايكی اوغلی اولوب، بونلردن (ابو الحسن بهاء الدين علی بن الساعتی) شعرده و(فخر الدين رضوان

بن الساعتی) دخی طبده کسب شهرت ایتمشدر [«ابن الساعتی» ماده‌لرینه مراجعت اولنه .]

ساعتی { (محمد —) اوننجی قرن هجری شعراء عثمانیه‌سندن اولوب، آناطولیلیدر . وعظ ونصیحتله مشغول اولوب، طلاقت لسانی حسبیله سوزی پك مؤثر ایدی . آنجق افعالی اقوالنه موافق اولمیوب، عیش ونوشه وکثرت اکله میلی وار ایدی . اکثر اشعاری هجو و هزلیات ومهملاتدن عبارتدر . شو برایکی بیت اوننکدر :

نیجه ییل چکدم محبت عالمنده محنتی
بر نظر کوسترمدیلر جانه روی راحتی
کرچه دیرلر دردکی آغلا طبیبه ساعتی
قنی بیرین آغلایم بیك درلو دردم واردیم

ساعی { ینه اوننجی قرن هجری شعراء عثمانیه‌سندن ایکی ذاتك مخلصیدر : بری (عبد الکریم) سردی چلبینك کوچك برادری وغلطه امینی علی چلبینك اوغلی اولمغله، (امین زاده) دیمکله شهرت بولمشدر . ابو السعود افندینك درسنه مداومتله ، طریق قضایه کیرمشیدی . شو بیت اوننکدر :

زلفك آلتنده عرقریز اولدی صافه عارضك
دوستم تارکلکندر بلوطدن نم قاپار

— ایکنجیسی (مصطفی —) استانبوللی اولوب، نقاشلقده دخی مهارت تامه‌سی وار ایدی . ١٠٠٤ تاریخنده وفات ایتمشدر . شو بیت اوننکدر :

سینه‌مه چکدم او نازك بدنك سینه‌سنی
داغ عشقك بوکیجه تازه‌لدم پنبه‌سنی

— متأخرین شعرا وخطاطیندن برساعی افندی دخی واردر، که عن اصل تبریزلی اولوب ، ١٢١٨ ده طوغمش، و١٢٤٠ ده بایزیده وبعده درسعادته کله‌رك حکاکلقله کچنمکده ایکن، ١٢٥١ ده، محمدعلی پاشا مرحومك طلبی اوزرینه ، جانب مصره عزیمتله، اوراده دار الطبعه‌ده استخدام اولنمش ؛ وپاشای مشار الیهك وفاتندن صکره درسعادته عودتله، مطبعهٔ عامره مدیریت ثانیه‌سنه تعیین اولنمش ؛ و بعده کندیسنه مخصوص برمطبعه آچوب، برمدتدن صکره ینه مصره عزیمت ایتمشیدی. اکثر فنوندن بهره‌سی وخیلی هنرلری اولوب، تعلیق خطنه دوکه حروف ترتیب وحك

واصلاغه ایتمشدر . قصیده کونه بر نعت شریفی واردر ، که مطلعی شودر :

زهی سلطان ذی قدرتکه بی مانند وهمتادر
قدیم وفرد بیچون صانع وحی و توانادر

ساغار { (Sagar) [«سکار» ماده‌سنه مراجعت اولنه .]

ساغان { (Sagan) پروسیه‌ده سیلزیا ایالتنك (لینیچ) سنجاغنده ولینیچك ٧٢ کیلومتره شمال غربیسنده اوله‌رق ایکی دمیر یول خطنك نقطهٔ تقاطعنده واقع قضا مرکزی بر قصبه اولوب، ١٢٠١٠ اهالیسی ، بیوك بر مکتبی ، دار المعلمین ، خسته خانه‌سی ، تیمارخانه‌سی وبوك وکتوردن ایپلیك ایله چوخه وکاغد وسائره فابریقه‌لری واردر .

ساغائی { (Sagaïs) سیبریه‌نك (تومسق) ایالتنده (آباقان) نهری وادیسنده ومغولستانك شمال غربی جهتنده ساکن بیوك بر ترك قبیله‌سی اولوب ، قاچینز، توبال وقزیل اسملریله اوچ شعبه‌یه منقسمدر .

ساغری { قدمای شعراء عثمانیه‌دن اولوب، ادرنه‌لیدر . مملکتنده (قزازعلی) دیمکله معروف ایدی . ابو الفتح سلطان محمد خان دورندن قانونی سلطان سلیمان خان دورینه‌دك معمر اولوب، ابتدای حالنده عیش ونوشه منهمك وهجوه مائل و ساز و بربط چالمقده ماهر بولنمش ایسه‌ده ، اواخر عمرنده توبه ایدوب، عبادتله اشتغال ایتمشدی. شو برایکی بیت اوننکدر :

چنك خمیده قامته دوندی قدی هنوز
نه سازی قودی ساغری الدن‌نه ساغری
پیر اولدی ساغری قوض الدن پیاله‌یی
دوشدی عصایه ترکس وزرین قدحکبی

ساغری { ایران شعراسندن ومولانا جامینك معاصریندن اولوب ، اشعاری لطافتدن عاری اولدیغی حالده ، ادعاسی پك بیوك اولمغله، حقنده ملاجامینك بعض لطیفه‌لری واردر . هراتده وفات ایتمشدر . شو بیت اوننکدر :

تا شنیدم که توان لعل ترا جان کفتن
آتشی در دلم افتاد که نتوان کفتن

سافو { (Sapho) یونان قدیمك مشهور بر شاعره‌سی اولوب، میلادعیسی(عم)دن ٦١٢ سنه اول لسبوس (یعنی مدللی) جزیره‌سنك

مدللی شهرنده طوغمشدر. پك كنج ایكن طول قالمشدی. مملكتنده اجرای اعتساف ایدن (پیتاقوس)ه قارشی (آلكیوس) ایله اتفاق ایتدیكیچون نفی اولنه‌رق، سیجلیه‌یه كیتمش، وبعده دلداده‌سی اولدیغی (فائون) طرفندن رد اولنمغله، كندینی (لوقاده) اوچورومندن آتوب تلف نفس ایتمش اولدیغی مروی ایسه‌ده، اقوای احتماله كوره بو وقوعات مدللی جزیره‌سنك (ارسوس) قصبه‌سنده صكره‌دن ظهور ایتمش وشوخلقده شهرت قزانمش دیكر برسافویه عائددر. سافونك اشعارینك حسن و لطافتی حقنده مقدمین متفق اولوب، بو اشعاردن یالكز حسن الهه‌سی زعم اولنان زهره حقنده سویلمش اولدیغی بر قصیده ایله بعض متفرق غزللر وبیتلر باقی اولوب، جمع ودفعاتله طبع اولنمشدر.

ساقاتو { یاخود سكتو (Sakatou) سودان وسطینك حوصه مملكتنده ١٣°٦′ عرض شمالی ایله ٥٢′ ٣° طول شرقیده و (نیجر) ایرماغنه دوكیلن بر نهرك مجرای قربنده بر قصبه اولوب، ٣٠٠٠٠ اهالیسی، سوری، ایكی بیوك جامع شریفی، حاكمنه مخصوص واسع بر سرایی، بیوك چارشیسی وآفریقای وسطی ایله پك ایشلك تجارتی واردر. بو شهر بوندن ٩٠ سنه اول اورالرده بر حكومت تأسیس ایدن (فلانه) قومنك رئیسی (عثمان دنفود) طرفندن بنا وپایتخت اتخاذ اولنمشدر.

ساقاته { (Sakata) جاپونیه‌ده (نیپون) جزیره‌سنك ساحل شمالیسنده واقع (اوغو) ایالتنده و (ساقاته غاوه) نهرینك منصبنده بر قصبه واسكله اولوب، ١٨٠٠٠ اهالیسی وخیلی ایشلك تجارتی واردر. خانه‌لری سیرك و باغچه‌لرله محاط اولوب، بر بیوك كوی صورتنده‌در.

ساقار { یاخود سقار (Sakar) روسیه‌نك آلنده اولان تركستانده جیحونك صول كنارنده سرخس قربنده ساكن ترك اقوامندن بر قوم اولوب، بر روایتده ٣٠٠٠ ودیكر بر روایتده ١٠٠٠٠ نفوسدن مركبدر.

ساقالاوه { (Sakalaves) مداغاسقار جزیره‌سنك سواحل غربیه‌سی قربنده‌كی اووه‌لرده ساكن بر قوم اولوب، تخمیناً ٥٠٠٠٠٠ نفوسدن عبارتدر. بونلر ملایی ایله زنجی جنسلرینك اختلاطندن متولد اولوب، طمار-لرنده هندلی و عرب قانی دخی واردر. تندرست وجنكاور آدملر اولوب، استقلاللرینه زیاده ارتباطلری واردر.

ساقائی { (Sakaï) هند چینیده سیام مملكتنك ایچ طرفلرنده طاغلرده وحشی بر قوم اولوب، بونلردن بعضلری بر درجه‌یه قدر كسب انس والفت ایده‌رك، شهر مجرالرنده قازیق اوزرنده یاپدقلری براقه‌لرده اقامت ایدرلرسه‌ده، اكثری هنوز بسبتون وحشی حالنده طاغلرده كزوب، آغاجلرك آلتنده یتار قالقار، وبعضاً آغاج داللرندن ویاپراقدن موقت تنه‌لر یاپارلر. زیاده اسمر وقیصه بویلی آدملردر.

ساقائی { (Sakaï) جاپونیانك نیپون جزیره‌سنده و (توكیو) نك ٤٢٩ كیلومتره غرب جنوبیسنده اوله‌رق (یاماتوغاوه) نهرینك منصبنده بر شهر اولوب، ٤٤٠٠٠ اهالیسی، كنیش ودوز سوقاقلری وبر تفنك فابریقه‌سی واردر. — بو اسمله جزیرهٔ مذكوره‌ده اوچ كوچك قصبه دخی واردر.

ساقتی { (Sakti) ونام دیكرله (مایه) هند برهمینلرینك معبوده‌لرندن اولوب، (براهمه) نك زوجه‌سی زعم اولنور.

ساقرامنتو { (Sacramento) ممالك مجتمعه‌نك قالیفورنیا جمهوریتنده بر نهردر، كه قالیفورنیا وادیٔ كبیرینك شمالنده ٤٠° عرض شمالیده واقع (شاسته) طاغندن نبعانله، وادیٔ مذكورك اورته‌سندن جنوبه طوغری جریان ایده‌رك، ٨٠٠ كیلومتره قطع ایتدكدن صكره، وادیٔ مذكورك جنوبی قسمنی شق ایله جنوبدن شماله آقان (سان یوآكیم) نهریله برلشه‌رك (سان‌فرانسسقو) كورفزینه دوكیلور. حوضه‌سی ١٥١٩٤٢ مربع كیلومتره وسعتنده‌در. صاغ وصولدن وعلی‌الخصوص صولدن (سیرا نواده) سلسلهٔ جبالندن اینن بر چوق چایلر اخذ ایدر.

ساقرامنتو { (Sacramento) ممالك مجتمعه‌نك جماهیر غربیه‌سندن (قالیفورنیه) جمهوریتنك مركزی بر شهر اولوب، ممالك مذكوره‌نك بحر محیط كبیرده الك بیوك اسكله‌سی اولان (سان فرانسسقو) نك ١٢٦ كیلومتره شرق

شمالیسنده وهمنامی اولان نهرك صول كنارنده
اوله‌رق بحر محیط آطلانسیدن بحر محیط كبیره قدر
ممتد اولان بیوك دمیر یول خطیله دیكر ایكی خطك
نقطهٔ تقاطعنده واقع برشهراولوب، ٢١٢٤٠ اهالیسی،
نهر مذكورك اوزرنده كوزل بر كوپریسی، بیوك
منسوجات وشكرفابریقه‌لریله دمیرخانه‌لری وپك ایشلك
تجارتی واردر. دامه رسمنده اولوب، سوقاقلری
دوز وپك كنیشدر. تجارته مخصوص ابنیه‌سی طوغله‌دن
وخصوصی خانه‌لری اخشاب اولوب، واسع باغچه‌لرله
محاط اولدیغندن، شهر نهر بویجه ٥ كیلومتره‌لك
مسافه‌ده ممتد اولور. اطرافنده‌كی اووه‌لر پك منبت
ومحصولداردر. قالیفورنیه‌نك مركزی ایسه‌ده،
جسامت واهمیتجه بو جمهوریتك اوچنجی شهریدر.
برنجیسی (سان فرانسسقو) در.

ساقز { (Chio) آطه‌لر دكیزنده‌كی جزایر عثما-
نیه‌نك الك بیوكلرندن اولوب، آناطولی
سواحل غربیه‌سندن چشمه وقره برونك قارشیسنده
اوله‌رق ١٠َ ٣٨° ایله ٣٧َ ٣٨° عرض شمالی آره-
سنده و ٤٣َ ٢٣° طول شرقیده واقعدر. آناطولی
ساحلیله بو جزیره آره‌سنده‌كی بوغازك الك كنیش
محلی ١٨ كیلومتره وسعتنده‌در. جزیره شمالدن جنوبه
ممتد قالین بر قوس شكلنده اولوب، آناطولی‌یه آرقه-
سنی چویرمش اولدیغی حالده، ساحل غربیسی آچیق
برقوی تشكیل ایدیور. شمالدن جنوبه بویی ٥٥ واكی
آشاغی یوقاری ٢٠ كیلومتره اولوب، مساحهٔ سطحیه-
سی ٨٢٦ مربع كیلومتره واهالیسی ٧٠٠٠٠ نفوسدن
عبارتدر. ساحل شرقیسنده مركزی اولان ساقز
شهرینك لیماننده بشقه یه او ساحلده وده‌ها شمالده
(لانفه) و (قولوكیثه)، ساحل غربیسنده
(آلونته) و (مسته)، ساحل شمالیسنده‌ده (قاردامیله)
لیمانلری واردر. اراضیسی عمومیت اوزره طاغلق
و اراضی بركانیه‌دن عبارت اولوب، شمال جهتنده
اولان و (آی ایلیاس) دینلن الك یوكسك طاغنك
١٢٦٧ متره ارتفاعی واردر. جزیره‌نك اورته‌لرنده
واقع (پروونو) طاغی ٩٤٠ متره ارتفاعنده‌در.
جنوب جهتی ده‌ها دوزدر. میاه جاریه‌سی چوق
ایسه‌ده، قابل زرع طوپراغی پك آز درین اولوب،
آلتی طاش اولدیغندن، ساقزلیلر چالیشقانلقلری سا-
یه‌سنده سدلر یاپه‌رق منبت طوپراغك سیللر طرفندن
كوتورلمسنی منع، وصولری خندقلرله سوق ایده‌رك،
اراضیلرینی سقی ایدرلر. جنوب جهتنك قوهٔ انباتیه‌سی
ده‌ها زیاده واهالیسی ده‌ها چوقدر. زراعتی پك ایلری
اولوب، ایشلنمه‌مش هیچ برقاریش طوپراغی یوغیسه‌ده،
ذخیره‌سی احتیاجات محلیه‌یه كفایت ایتمز. اكثر ارا-
ضیسی پورتقال، لیمون، ترنج، مندلینه، نار، بادم،
انجیر وسائر اشجار مثمره‌یه حصر اولنه‌رق، بومیوه-
لردن وعلی الخصوص پورتقال ولیموندن كلیتلی اخرا-
جات اولیور. باغلری دخی چوق اولوب، خیلی
كوزل شرابلر چیقار. زیتونلری آنجق احتیاجات
محلیه‌یه كفایت ایده‌جك قدر یاغ ویرر. ساقز آغاجلری
پك چوق اولوب، اصل اسمی (كیو) اولدیغی حالده،
لسانمزده (ساقز آطه‌سی) تسمیه اولنمسی بو محصولنك
كثرتنه مبنیدر. برمقدار پاموق دخی حاصل اولور،
وخیلی ایپك چیقاریلوب، صنایع محلیه بوایكی ماده‌نك
ایشلنمسنه وچناق چوملك كبی بعض شیلرله دباغلغه
منحصردر. اورمانلری یوق حكمنده اولوب، دمیر
وآنتیمون كبی بعض معدنلری ومرمرك انواعیله كیل
وسائره بولنور. حیوانات وحشیه‌سی آز اولوب، باشلیجه
تیلكی و طاوشاندن عبارتدر. ككلیك و سائر آو
قوشلری پك چوقدر. هواسی ملایم وصاغلام ایسه‌ده،
تحولاتی چوق اولوب، بعضاً شدتلی صغوقلر دخی
اولور. اهالیسی اكثریت اوزره روم اولوب، ساقز
شهرنده ودیكر بعض طرفلرنده بولنان اهالی مسلمه‌سی
دخی روم لساننه آشنادر. ساقزلیلر تجارته پك
مستعد اولوب، انجلرندن بیوك شهرلرده تجارت
وبانكرلك ایدر بر چوق اغنیا ظهور ایتمشدر. ساقز
جزیره‌سنك اهالی قدیمه‌سی (یونیا) یونانیلرندن
اولوب، بعض فنیكه‌لی وبعده یهودی مهاجرلرك دخی
بوآطه‌یه كله‌رك توطن ایتدكاری مرویدر. بر خیلی
وقت جنوه جمهوریتنك یدنده بولنمغله، جنوه‌لیلرك
احفادندن بعض اهالیسی دخی واردر، كه مرور
زمانله روملاشمشلرسه‌ده، قتولیك مذهبنی محافظه
ایتمشلردر. بونلر ١٣٥٠ و اهالی مسلمه ١٥٠٠
مقدارلرنده اولوب، ٢٥٠ قدرده یهودی واردر.
جزیره‌ده اهالی مسلمه‌یه مخصوص بر رشدیه وبری
ذكوره دیكری اناثه مخصوص ایكی ابتدائی مكتبی

وایکی مدرسه رومله مخصوص بر اعدادیه وبر رشدیه ایله ۷۲ ابتدائی، قتولیکره مخصوص ۳ ویهودیلره مخصوص بر مکتب واردر. روملرك رومجه وفرانسزجه وسائر السنه‌ده محرر ۱۲۰۰۰ جلدی حاوی بر کتبخانه‌لری دخی واردر. مرکزی اولان ساقز شهرندن بشقه قصبه‌سی اولمیوب، آنجق کویلرینك برچوغی اسکی زمانده بر قصبه بولنمشدر.

ساقز { شهری. آنف البیان ساقز جزیره‌سنك مرکزی بر شهر اولوب، محلنده (قاسترو) یعنی «قلعه» اسمیله معروفدر. جزیره‌نك ساحل شرقیسنده وچشمه‌نك قارشیسنده اولوب، ۳۰۰۰ قدری مسلم اولمق اوزره، ۲۵۰۰۰ اهالیسی، قلعه‌سی، ۹ جامعی، ۲ مدرسه‌سی، ۳ تکیه‌سی، ۱ خسته‌خانه‌سی، بر رشدیه وایکی ابتدائی مکتبی، روملره مخصوص بر اعدادی وبر رشدی ایله بر قاچ ابتدائی مکتبی، ۱۴۳ مغازه‌سی، ۱۰ یاغخانه‌سی، ۱۶ دباغخانه‌سی و ۵۵ یل دکرمنی واردر. خیلی تجارتکاه بر قصبه اولوب، بهر هفته بر قاچ واپور اوغرار. سنجاق مرکزی اولوب، دفعاتله جزائر بحر سفید ولایتنه مرکز دخی اتخاذ اولنمشدر. برقاچ سنه اول حرکت ارضدن خیلی رخنه‌دار اولمش ایسه‌ده، ینه تعمیر اولنمشدر. — ساقز قضاسی همنامی اولان سنجاغك مرکز قضاسی اولوب، ساقز جزیره‌سندن عبارتدر. وجزیره‌ده واقع (قالومودی) (ووالیو) و (قاردامیلو) ناحیه‌لرینی‌ده جامعدر. بوندن اولکی ماده‌ده تفصیلات ویرلمکله، تکرارینه حاجت یوقدر.

ساقز { سنجاغی. جزائر بحر سفید ولایتنی ترکیب ایدن درت سنجاغك بری اولوب، مرکز لوا اولان ساقز آطه‌سندن بشقه ایبصاره، قاریوط (نیقاریه)، باطنوس، لریوز، قالیمنوز، استانکوی، آستروپالیه آطه‌لرینی ودها بر طاقم کوچك جزایری حاویدر. بونلردن ایبصاره، قاریوط، لریوز، قالیمنوز واستانکوی قضا اولوب، باطنوس لریوزه وآستروپالیه قالیمنوزه ملحق بر ناحیه صورتنده اداره اولنور. جزائر مذکوره‌دن بهری حقنده اسمی صره‌سنده معلومات لازمه ویرلدیکندن، شوراده زیاده تطویل مقاله حاجت کورلمدی.

ساقز { ایرانك اردلان ایالتنده وتبریزك ۱۹۲ کیلومتره جنوبنده اوله‌رق (ارمیه) کولنه دوکیلن بر نهرك اوزرنده وآذربیجان ایالتی حدودنده بر قصبه اولوب، اکثری کرد اولمق اوزره، ۶۰۰۰ اهالیسی واردر.

ساقسون { وساقسه [«صاقسون» و«صاقسه» ماده‌لرینه مراجعت اولنه.]

ساقو { (Saco) ممالك مجتمعه‌نك شمال شرقی جهتنده بر نهردرکه (نیوهامپشیر) جمهوریتنده نبعانله، جنوب شرقیه طوغری آقه‌رق (منه) جمهوریتنه دخول ایدر؛ وشماله طوغری دوندکدن صکره، ینه جنوب شرقیه طوغری توجه، ومذکور جمهوریتی شق ایده‌رك، ۲۵۷ کیلومتره‌لك جریاندن صکره، همنامی اولان قصبه‌نك آلت طرفنده بحر محیط آطلاسینك بر قوینه دوکیلور. حوضه‌سی ۳۵۰۰ مربع کیلومتره در. بر قاچ شلاله‌سی اولوب، الك بیوکلرینك ۲۲ متره ارتفاعی واردر. طغیانلری چوقدر.

ساقو { (Saco) ممالك مجتمعه‌نك (منه) جمهوریتنده (یورق) سنجاغنده و(پورتلاند)ك ۲۳ کیلومتره جنوب غربیسنده اوله‌رق همنامی اولان آنف البیان نهرك صول کنارنده وایکی دمیریول خطی اوزرنده واقع بر قصبه اولوب، ۶۳۹۵ اهالیسی، سفائن اعمالنه مخصوص دستکاهلری، چوق کیلری، پاموق منسوجاتیله قوندره، قایش، بیره وسائره فابریقه‌لری وحرازلری واردر. — قارشیسنده یعنی نهرك صاغ کنارنده بولنان وفابریقه‌لری چوق اولان (بیدفورد) قصبه‌سنه درت کوپری ایله مربوطدر.

ساقونداغه { (Sacondaga) ممالك مجتمعه‌نك (نیویورق) جمهوریتنده بر نهردرکه بر طاقم کوللردن چیقوب، جنوب شرقیه بعده شماله ونهایت شرقه طوغری جریان ایده‌رك، ودیکر بر طاقم کوللرك آیاقلری حکمنده اولان بر چوق چایلر آله‌رق، ۲۰۰ کیلومتره‌لك جریاندن صکره (هادلی) ده (هودسون) کورفزینه دوکیلور.

ساقویل { (Sackville) آمریقای شمالیده دومینیون قطعه‌سنك یکی برونسویق خطه‌سنده (اوستمورلاند) سنجاغنده

و (سنت جون) ك ١٤٦ كيلومتره شرق شماليسنده اوله‌رق (هاليفاقس) دن (كومبرلاند) ه كيدن دمير يول خطی اوزرنده برقصبه اولوب، ٤٩٠٠ اهاليسی، كوزل ليمانی، سفائن اعمالنه مخصوص دستكاهلری وداخلی مكتبی واردر.

ساقه { (Saka) حبشك جنوب جهتنده واقع (ليمو) خطه‌سنده و (انقوبر)ك ٣٥٢ كيلومتره غرب جنوبيسنده اوله‌رق (باسوناروق) كولنه دوكيلن (اومو) نهرينه تابع (كيبه) چايی اوزرنده و ١٧٩٥ متره ارتفاعنده برقصبه اولوب، ١٢٠٠٠ اهاليسی وقهوه تجارتی واردر.

ساقی { (بالدر زاده علی) اونجی قرن هجری عثمانلی شعراسندن اولوب، قلبه‌ليدر. شو بيت اونكدر:

كورديلر سيل اشكمك جوشن
قندن اولدی بو قانلو صو ديديلر

ساقی { فرس شعراسندن دخی ايكی ذاتك مخلصيدر: برنجيسی (ميرزا شاه حسين) ابتدا معمار اولوب، بعده امور دولته ملازمتله، شاه اسمعيل صفوی زماننده وزارته نائل اولمشيدی. مهتر شاه قلی طرفندن قتل اولنمشدر. شو بيت اونكدر:

از ما وتو يك كدام ناچار
بی مهر ووفاست ياتو يامن

— ايكنجيسی هندستانده اكبر شاهه منسوب ايدی. شو بيت اونكدر:

زجانم كاه كريه كاه درد آلود بر خيزد
بلی چون آب بر آتش فشانی دود بر خيزد

ساكت { (ميرزا محمد امين) ايران شعراسندن اولوب، تبريزليدر. هندستانه رحلتله، عالمكيرك منصبدارلری زمره‌سنه كيرمش؛ وشايسته خانك رفاقتنده بنكاله ده امرار عمر ايتمشدر. شو قطعه جملهٔ اشعارندندر:

چه نويسم ای جفا جو زدل خراب بی تو
كه نبوده است كارش بجز اضطراب بی تو
تو وجلوه‌ها كه هركز نرسد بيادت از من
من وچشم خونفشانی كه نكرده خواب بی تو

ساكتی { ايران شعراسندن اولوب، چوق سويلك عادتی اولديغی حالده، عكسيله تخلص ايتمشدر. شو بيت اونكدر:

عمرم درين خيال سر آمدكه وه چرا
روز وصال چون شب هجران دراز نيست

ساكن { (ميرزا عناية الله) هندستان شعراسندن اولوب، (شاهجهان آباد) ليدر. ١١٦٠ تاريخنده لكهنويه كيدوب، (اود) حاكمی (وزير الممالك نواب شجاع الدوله بهادر) ك خدمتنه كيرمش؛ وبعده قلندرلكه سلوكله (بنارس) ه كيتمش ايدی. شو بيت اونكدر:

ندارم هيچ كس ساكن بقول حضرت جامی
همان بهتر كه خود برحال زار خويشتن كريم

ساكنای { (Saguenay) آمريقای شماليده دومينيون قطعه‌سنك قناده خطه‌سنده و (كبك) ايالتنده (سنت لوران) ايرماغنه تابع بر نهر اولوب، (سنت ژان) كولندن خروجله، (آلمه) جزيره‌سنی قوجاقليه‌رق، كوزل بر شلاله دخی تشكيل ايتدكدن صكره، ٥٠٠ ايله ١٠٠٠ متره آره‌سنده بركنيشلكده سرعتلی برجريانله آقار، وبعده كسب سكونت ايدوب، ١٠٢٠ متره كنيش و ٨٠٠ و ٢٠٠ و ٢٤٠ وبرمحلنده ٢٦٩ متره درين اولديغی حالده، چام آغاجلريله مستور تپه‌لر آره‌سندن كچه‌رك، ١٩٨ كيلومتره‌لك جريانندن صكره مذكور سنت لوران ايرماغنه دوكيلور. غريب اوله‌رق منصبنده درينلكی يالكز ١٢ متره‌در. تابعلرينك اك مشهوری (هاها) نهری اولوب، بونك ملتقاسنده ينه بو اسمله مسمی بر واسع قوی تشكيل ايديور. حوضه‌سی ٧٠٠٠٠ مربع كيلومتره و آياغی حكمنده اولديغی كوله دوكيلن انهار دخی داخل حساب اولورسه، بوندن چوق دها واسعدر.

سال { (Sal) روسيه‌ده (دون) ايرماغنك صول تابعلرندن برنهر اولوب، قره‌سال، آكشيبای سال و چوراك سال اسملريله اژدرهانك غرب جهتنده نبعان ايدن اوچ چايك اجتماعندن بالتشكل، غربه طوغری جريانله، ميلانی پك آز بر واديده وآلچق كنارلر ايچنده آقه‌رق، ٦٥٤ كيلومتره‌لك جريانندن صكره مذكور ايرماغه دوكيلور. حوضه‌سی ٢٢٤٠٣ مربع كيلومتره وسعتنده‌در.

سالات { (Salat) فرانسه‌نك جنوب غربی جهتنده (غارونه) ايرماغنه تابع بر نهر اولوب، پيرنه طاغلرندن نبعانله، ابتدا طار بوغازلر وقيالر ايچندن كمال سرعتله آقه‌رق، و بعده اووه‌لرده يايله‌رق شماله طوغری جريان ايده‌رك، ٧٨ كيلومتره‌لك

مسافه قطع ایتدکدن صکره مذکور ایرماغه دوکیلور. مجراسی پك قیصه اولدیغی حالده، صوبی پك چوق وطغیانلری تهلکه‌لیدر.

سالاد { (Szalad) مجارستان ایالاتندن اولوب، شمال شرقی جهتندن (وسپرین)، جنوب شرقیدن (شومك)، شمال غربی طرفندن (ایزنبورغ) ایالتلریله، غرباً (استیریه)، جنوباً دخی خرواتستان خطه‌لریله محدوددر. بویی ۱۵۰ واکی ۲۰ کیلومتره اولوب، ۲۸۰۰۰۰ اهالیسی واردر. مرکزی (ساله) چایی اوزرنده وپشته‌نك ۱۸۸ کیلومتره جنوب غربیسنده واقع (ساله اکرسك) قصبه‌سیدر.

سالادو { ریو — (Rio Salado) «طوزلی چای» دیمك اولان بو اسمله آمریقای جنوبیده ۳ ومکسیقه‌ده ۱ که جمعاً ٤ نهر واردر:

برنجیسی آرجنتین جمهوریتنك (بوئنوس آیرس) ایالتنده (سانته‌فه) ایالتی حدودنده برطاقم بطاقلقلردن نبعانله، جنوب شرقی‌یه طوغری آقه‌رق، ۶۷۰ کیلومتره‌لك مسافه قطع ایتدکدن صکره، (سامبوروموبوز) قربنده بحر محیط آطلاسی‌یه دوکیلور. منبعنك ۲۰۰ کیلومتره غربنده (کینتو) نهری یره باتمغله، مذکور بطاقلقلردن چیقان (ریوسالادو) نك (کینتو) نهرینك آلت طرفندن عبارت اولدیغی مظنوندر.

— ایکنجیسی ینه آرجنتین جمهوریتنده (آند) سلسلهٔ جبالنك شرق اتکلرندن نبعانله، سائر برچوق انهارله متوازیاً (پامپه) تعبیر اولنان او واسع اوتلی اووه‌لرك ایچنده جنوب شرقی‌یه طوغری آقه‌رق، ۱۸۰۰ کیلومتره‌لك مسافه قطع ایتدکدن صکره، (پارانه) ایرماغنه دوکیلور. مجراسنك ۶۰۰ کیلومتره‌لکی طاغلرده و ۱۲۰۰ کیلومتره‌لکی اووه‌ده‌در. صاغ وصولدن برچوق چایلرك صولرینی طوپلایه‌رق، بیوك بر نهر حالنه گیرر.

— اوچنجیسی شیلینك شمال جهتنده (آند) سلسلهٔ جبالنك غربی اتکلرندن و ۵۰۶۰ متره ارتفاعی اولان بر محلدن نبعانله، غربه طوغری جریان ایدرك، (آتاقامه) چولنه دوشر، و ۲۰۰ کیلومتره‌لك جریاندن صکره ۲۶° ۲۰′ عرض جنوبیده بحر محیط معتدله دوکیلور.

— دردنجیسی مکسیقه‌نك قسم شمالیسنده برقاچ چایك اجتماعندن بالتشكل جنوبه آزجق میل ایله شرقه طوغری آقه‌رق، ٤٥٠ کیلومتره‌لك جریاندن صکره (ریوبراوو) ایرماغنه دوکیلور. صوبی چوق ایسه‌ده، مجراسنك جوارلری همان اهالیدن خالیدر.

سالادیلو { (Saladillo) آرجنتین جمهوریتنده بو اسمله برقاچ نهر اولوب، اك بیوکی (بوئنوس آیرس) ایالتنك پامپه‌سنده نبعانله، شماله، بعده شمال شرقی‌یه ونهایت شرقه طوغری آقه‌رق، ۳۰۰ کیلومتره‌لك جریاندن صکره (سامبوروموبون) قوینه دوکیلن آنف البیان (سالادو) ایرماغنه منصب اولور.

— ینه آرجنتین جمهوریتنك بوئنوس آیرس ایالتنده وبوئنوس آیرسك ۱۶۸ کیلومتره جنوب غربیسنده اوله‌رق همنامی اولان نهر ایله (ریودلاقلورس) نهری آره‌سنده دخی بو اسمله قضا مرکزی برقصبه اولوب، ۴۰۰۰ اهالیسی ودمیریولی واردر.

سالازار { (Salazar) آمریقای جنوبیده (قولومبیه) جمهوریتنك (سانتاندر) ایالتنده و(قوقوته) نك ۶۰ کیلومتره غرب جنوبیسنده اوله‌رق همنامی بر چایك صول کنارنده برقصبه اولوب، ۶۰۲۰ اهالیسی وجوارلرنده کلیتلی قهوه محصولاتی واردر.

سالاغه { (Salaga,) ودها طوغریسی سراحه (Saraha) آفریقای غربیده یوقاری گینه‌نك (غونجه) ونام دیگرله (غوآندیوه) خطه‌سنده و«آلتون ساحل» دینلن انکلیز مهجرینك شمالنده اوله‌رق ساحلدن ۳۳۵ و(وولته) نهرینك صول کنارندن ۳۵ کیلومتره‌لك مسافه‌ده، ۸′ ۳۲° عرض شمالی ایله ۳° طول غربیده واقع بر قصبه اولوب، ۶۰۰۰ اهالیسی وخیلی ایشلك تجارتی واردر. مقدما قرق اللی بیك اهالیسی وار ایدی. برحکومت اسلامیه‌نك النده اولوب، حاکمی قصبه‌نك ۵ کیلومتره جنوب شرقیسنده واقع (پامی) قریه‌سنده اقامت ایدر.

سالامانقه { (Salamanque, Salamanca) اسپانیانك قسم غربیسنده ملغا (لیون) قراللغنده ومادریدك ۱۷۸ کیلومتره غرب شمالیسنده اوله‌رق (دویرو) ایرماغنك صول تابعلرندن (تومس) ك صاغ کنارنده ایالت مرکزی بر شهر او-

لوب، ٢٢٢٠٠ اهالیسی، دارالفنونی، دباغخانه‌لری،
چناق چوملك عملخانه‌لری، اسکی رومالیلردن قالمه
٣½ مترو اکنده و ٤٠٠ متره بوینده اوله‌رق ٢٧
کمر اوزرینه مبنی برکوپریسی، ٦٠٠٠٠ جلدی
حاوی کتبخانه‌سی، پك چوق قیمتدار رسملری وسائر
صنایع نفیسه آثارینی حاوی موزه‌سی ومتعدد مصنع
کلیسالری واردر. خانه‌لری پنبه رنکنده وقولای
ایشلنیر برنوع طاشدن معمول اولمغله، منظره‌سی پك
کوزلدر. صنایع وتجارتجه هیچ براهمیتی یوغیسه‌ده،
آثار عتیقه‌سنك کثرتی سببیله «اسپانیانك روماسی»
تسمیه اولنمشدر. پك اسکی برشهر اولوب، رومالیلرك
واوندن اول قارتاجلیلرك الینه کچمزدن اول دخی
خیلی اهمیتی وار ایدی. اندلس دولت اسلامیه‌سی
زماننده دخی بیوجك برشهر اولوب، عربلر عندنده
(سلمنکه) اسمیله معروفدر.

— سالامانقه ایالتی شمالاً لیون خطه‌سنك
(زاموره)، شرقاً اسکی قاستیله‌نك (اویله) و (والو-
دولید)، جنوباً (استرمادوره) نك (قاسرس) ایا-
لتلریله، غرباً دخی پورتکیز حدودیله محدود اولوب،
مساحهٔ سطحیه‌سی ١٢٥١٠ مربع کیلومتره واهالیسی
٣١٤٤٧٢ کشیدر. ایالت همان کاملاً غرب شمالی
حدودینی آیران (دویرو) ایرماغنك حوضه‌سی داخلنده
اولوب، مذکور ایرماغه دوکیلن باشلیجه انهاری
(تورمس) یلتس وآقوئه‌دردکه جمله‌سی جنوب
شرقیدن شمال غربی‌یه طوغری آقارلر. قسم جنو-
بیسی طاغلق اولوب، (سیراده‌غاته) ایله (پنیاده‌فرانجه)
طاغلری بو جهتده جنوب غربیدن شمال شرقی‌یه
طوغری ممتد اولورلر. جنوب شرق حدودنده دخی
(سیراده‌غردوس) سلسلهٔ جبالنك بعض اتکلری
اوزانیور. بو طاغلرك جنوبی مائله‌لری صرب اولدیغی
حالده، شمالی اتکلری سطح مائل حالنده ایالتك ایچنده
پك اوزاقلره قدر ممتد اولمغله، اورمانلرله مستور بر
طاقم قوللر اوزانیرلر. بو طاغلردن بریجیسنك الك
یوکسك ذروه‌سی ١٧٢٣ متره ارتفاعنده‌در. طاغلق
جهتلری غیرمنبت ایسه‌ده، آلچق یرلری وعلی‌الخصوص
نهر ووادیلری پك منبت اولوب، بغدای بره یکرمی
واوتوز وبولاف بره قرق وقرق بش محصول ویرر.
چایر ومرعالری دخی چوقدر. انهارینك هیچ بری
سیرسفائنه صالح اولمدیغی کبی، یتاقلری پك درین
اولدیغندن، سقی اراضی‌یه دخی یارایه‌میور.
معدنلری پك چوق ایسه‌ده، همان هیچ بری اخراج
اولنمامقده، وکثرت اوزره بولنان میاه معدنیه حال
طبیعیلرنده بولنمقده‌در. هواسی پك اویغونسز او-
لوب، یازین زیاده صیجاق وقیشین پك صوغوق اولور.
هر طرفدن طاغلرله محاط اولدیغندن، یاغمورلری پك
آز وسیرکدر. صنایع وتجارت پك کری ایسه‌ده،
ایالتی برقاچ دمیر یول خط وشعبه‌سی شق ایدوب،
اسپانیانك هر طرفیله وپورتکیزله اختلاط وارتباطی
واردر. ایالت سکز قضایه منقسم اولوب، ٣٨٨
ناحیه ویا دوائر بلدیه‌یی حاویدر.

سالامانقه (Salamanca) مکسیقه ممالك مجتمعه‌سنك (غوآناخوآتو)
جمهوریت وایالتنده وغوآناخوآتونك ٥٤ کیلومتره
جنوبنده اوله‌رق (لرما) نهرینك صاغ کنارنده
وشهر مذکوردن مکسیقویه کیدن دمیر یول خطی
اوزرنده اوله‌رق ١٧٥٧ متره ارتفاعنده واقع قضا
مرکزی برقصبه اولوب، ١٠٠٠٠ اهالیسی وپاموق
منسوجات فابریقه‌لری واردر.

سالاموریا (Salamvrya) تسالیه‌ده‌کی کوستم نهرینك رومجه اسمیدر.
[«کوستم» ماده‌سنه مراجعت بیوریله.]

سالامینه (Salamine) یونانك (آتینه) کورفزنده وآتیقه خطه‌سنك
ساحل جنوبیسی قارشیسنده برآطه اولوب، الیوم
(قولوری) اسمیله دخی معروفدر. شمالدن جنوبه
بویی ١٢ کیلومتره اولوب، ٩٣ مربع کیلومتره
مساحهٔ سطحیه‌سی واردر. هلال رسمنده اولوب،
قوینك ایچنده همنامی اولان برکوچك قصبه وساحل
شمالیسنده یونانك ترسانه‌سی وباشلیجه عسکری لیمانی
بولنیور. آطه هر نه قدر طاشلق وقورو کورینور-
سه‌ده، خیلی حبوبات و اوزوم محصولی واردر.
اهالیسی ٤٥٧٠ مقدارنده اولوب، جمله‌سی آرناود
جنسیتنه منسوب وآرناود لسانیله متکلمدر. (آتیقه
مع بئوتیا) ایالتنك (مغاریده) قضاسنه ملحق برناحیه
صورتنده اداره اولنور. میلاددن ٤٨٠ سنه اول
آتنه‌لیلر بو آطه‌نك اوکنده ایران دونمانسنی مغلوب
ایتمشلردر. آتنه‌نك مشهور شاعری (سولون) ایله

مشاهیر شعراء قدیمه‌دن (اوریپیدی) نك وطنیدر. ١٤٥٦ تاریخ میلادیسنده عثمانلیلر طرفندن فتح اولنه‌رق، یونان استقلالنده ترك اولنمشدر.

سالامینه (Salamine) قبریس جزیره‌سنك ساحل شرقیسنده برمدینهٔ قدیمه اولوب، برخیلی وقت بركوچك حكومت مستقله‌نك مركزی بولنمش؛ وبعده مصر بطالسه‌سی وصكره رومالیلر طرفندن ضبط اولنه‌رق، قسطنطین زماننده زلزله‌دن خراب اولمغله، دها جنوبده (قسطنطیا) یاخود (قوستانچه) اسمیله یكیدن تأسیس اولنمش؛ وهراقلیوس زماننده عربلر طرفندن ضبط وتخریب اولنمشدر. الیوم ویرانه‌لرنده (آی سرجی) اسمیله بر قریه بولنیور.

سالپتریره (Salpêtrière) پارسده اورلیان موقی قربنده بیوك بر خسته‌خانه اولوب، ٥٠٠٠ یتاق استیعاب ایدیور. ١٦٥٦ ده تأسیس اولنوب، ابتدا خسته‌خانهٔ عمومی تسمیه اولنمشدی.

سالت (Salt) انكلتره سیاحیندن اولوب، ١٨٠٩ تاریخنده دولت متبوعه‌سی طرفندن مأموریت مخصوصه ایله حبشه كوندرلمش، وبعده مصره قونسلوس تعیین اولنمشدی. برحبش سیاحتنامه‌سیله مصر هیروغلیف خطنه دائر بركتاب یازمشدر.

سالت لاكه (Salt-Lake) یعنی «طوزلی كول» ممالك مجتمعه نك جماهیر غربیه‌سندن (اوتاه) جمهوریتنده بیوك بركول اولوب، سطحی ١٢٦٥ متره ارتفاعنده اولدیغی حالده، ٤٠° ٤٠′ ایله ٤١° ٤٥′ عرض شمالی و ١١٤° ١٠′ ایله ١١٥° ٣٠′ طول غربی آره‌سنده جنوب شرقیدن شمال غربی‌یه طوغری ممتد اولور. بویی ١٢٥ وانی ٨٠ كیلومتره اولوب، مساحهٔ سطحیه‌سی ٥٠٠٠ ایله ٦٠٠٠ مربع كیلومتره آره‌سنده تخمین اولنیور. وقتیله چوق‌دها بیوك اولدیغی آكلاشیلیور. ایچنه برقاچ چای دوكیلوب، آیاغی اولمدیغی حالده، تبخراتله صویی آزالمقده‌در. یاغمور وقارلرك ارعسی موسملرنده صویی چوغالوب، ایچنده بولنان آطه‌لر كوچولور؛ وصولر چكلدكده، بونلرك بعضلری ساحله برلشوب، شبه جزیره صورتنه كیرر. درینلكی هیچ بر یرنده ١٢ متره‌دن زیاده اولمیوب، بعض محللری آنجق بر ایكی متره عمقنده‌در. صویی پك طوزلی وآجیدر.

سالت لاكه سیتی (Salt-Lake-City) یعنی «طوزلی كول شهری» ممالك مجتمعه‌نك قسم غربیسنده (اوتاه) اراضیسنك مركزی بر شهر اولوب، سالت لاكه كولنه دوكیلن (یوردان) نهرینك صاغ كنارندن ٣ كیلومتره‌لك مسافه‌ده وبو نهرك منصبندن ١٧ كیلومتره یوقاریده اوله‌رق (سان فرانسسقو) نك ١٠٠٥ كیلومتره شرق شمالیسنده، ١٣١١ متره ارتفاعنده، برقاچ دمیر یولك نقطهٔ تقاطعنده و ٤٠° ٤٥′ عرض شمالی ایله ١١٤° ٢٢′ طول غربیده واقعدر. سوقاقلری دوز وغایتله واسع بر شهر اولوب، ٢٠٧٧٠ اهالیسی واردر. ١٨٤٧ تاریخ میلادیسنده مورمونلر طرفندن تأسیس اولنه‌رق، بونلرك مركزیدر. خانه‌لری برقاتلی وباغچه‌لر ایله محاطدر. اورته‌سنده مورمونلرك عبادتخانه‌سی مقامنده اولان واون بیك كشی استیعاب ایدر غریب بر بنا بولنیور.

سالتلی (Saltley) انكلتره‌نك (واروویق) ایالتنده و (بیرمینغهام) ك شمالنده ٦٤٢٠ اهالیی جامع بر قصبه اولوب، شهر مذكورك بر محله‌سی حكمنده‌در.

سالته (Salta) آمریقای جنوبیده آرجنتین جمهوریتنده و (بوئنوس آیرس) ك ١٣٢٤ كیلومتره شمال غربیسنده اوله‌رق (سالادو) نهرینه تابع (آریاس) چاینك صول كنارنده و ١٢٠٢ متره‌لك ارتفاعده همنامی اولان ایالتك مركزی بر شهر اولوب، ٢٠٠٠٠ اهالیسی، رصدخانه‌سی، كنیش وتمیز سوقاقلری وپك ایشلك تجارتی واردر. هواسی پك مختلف اولوب، میزان الحراره ٤٣ درجه‌یه قدر چیقوب، تحت الصفر ٦ درجه‌یه قدر دوه‌اینر.

سالته (Salta) آمریقای جنوبیده آرجنتین جمهوریتنك منتهای شمال غربیسنده و(آند) سلسلهٔ جبالنك اتكلرنده واقع واسع بر ایالت اولوب، شیلی ایله بولیویا حدودی آره‌سنده بر زاویه تشكیل ایدیور. شمال شرقیدن جنوب غربی‌یه اولان طول اعظمی ٨٠٠ كیلومتره اولوب، ١٢٨٢٦٦ مربع كیلومتره‌لك مساحه‌سی اولدیغی

حالده، آنجق ١٤٥٠٠٠ اهالی ایله مسکوندر. بونلر اسپانیوللرله یرلیلر اختلاطندن متولد اولوب، ساکن وحلیم آدملردر. طاغلرده بولنان وحشیلر بو عدده داخل دکلدر. اراضیسی مختلف اولوب، آند سلسله‌سنك خیلی یوكسك یرلرندن (شباقو) صحرای کبیرینه‌دك ممتد اولمغله، قسم غربیسی ٦٠٠٠ متره ارتفاعلرینه قدر چیقوب، قسم شرقیسی حذای بحردن ٢٠٠ متره‌لك ارتفاعلره قدر اینر. بناءً علیه محصولاتی دخی اوكا كوره مختلف اولوب، شكر قامشی، قهوه، موس، مصر، بغدای، بولاف، كتن، پتاتس، اوزوم ومیوه وسبزه‌لرك انواعی حاصل اولور. حیواناتی دخی بك چوق اولوب، كلیتلی آت وصیغیر ایله بیاغی، یاغ، پنیر، دری وسائر حیوانات محصولاتی اخراج اولنور. معادنیده چوق اولوب، آلتون، كموش، باقیر، كمور، آسفاتو، پترول وسائر معادن مختلف محللرنده بولنیورسه‌ده، هنوز هیچ بری اخراج اولنمامقده‌در. میاه معدنیه‌سی وطوزی‌ده چوقدر. دمیر یوللری یوندن بر قاچ سنه‌اول ٢٥٠ كیلومتره ایدیسه‌ده، كیتدكجه تمدید وتزیید اولنمقده‌در. ایالت ٢٠ قضایه منقسمدر. همنامی اولان مركزندن بشقه شهر وقصبه‌سی یوقدر.

سالتیلو (Saltillo) مكسیقه ممالك مجتمعه‌سنك قسم شمالیسنده (قواهوئیلا) جمهوریتنك مركزی بر شهر اولوب، مكسیقونك ٧١٠ كیلومتره شمال غربیسنده و ١٥٥٣ متره ارتفاعنده واقع و ٢٢٨٠٠ اهالیی جامعدر.

سالچاخ (Salzach) آلمانیانك قسم جنوبیسنده طونه‌یه تابع (این) نهرینه دوكیلور برچای اولوب، آوستریانك سالچبورغ ایالتنده وتیرول حدودنده ٢٤٦٣ متره‌لك ارتفاعده ایكی دره‌نك اجتماعندن بالتشكل، شرقه، بعده شماله ونهایت شمال شرقی‌یه طوغری جریانله، ٦٠ كیلومتره‌لك محلده آوستریا ایله باویره حدودینی آیردقدن صكره مذكور (این) نهرینه دوكیلور. مجراسی ٢١٥ كیلومتره طولنده وحوضه‌سنك مساحهٔ سطحیه‌سی ٦٥٥٢ مربع كیلومتره وسعتنده‌در. باشلیجه تابعی (ساله) نهریدر. آشاغی قسمی سیر سفائنه وبوقاریسی صال یوزدیرمكه صالحدر. كناری بونجه بر دمیر یول خطی تمدید اولنمشدر.

سالچبورغ (Salzbourg) آوستریاده ویانه‌نك ٢٥٣ كیلومتره غرب جنوبیسنده وآلنف الپلرك سالچاخ نهری اوزرنده برشهر اولوب، ٢٤٩٥٠ اهالیسی، پاموق‌منسوجاتله آیینه، چینی، توتون وسائره فابریقه‌لری، دمیرخانه‌لری، دباغخانه‌لری، نهرك اوزرنده ٤ كوپریسی، مكتب اعدادیسی، داخلی مكتبی، دارالمعلمینی، بیوك كتبخانه‌سی، حكمت طبیعیه وتاریخ طبیعی نمونه‌خانه‌سی، موزه‌سی، نباتات باغچه‌سی، غایت كوزل منظره‌سی واطرافنده بك مفرح موقعلری وكوشكلری واردر. — سالچبورغ ایالتی ویا دوقه‌لغی شمالاً وشمال شرقی جهتندن یوقاری آوستریا، شرقاً استیریا، جنوباً قارینتیا وتیرول، غرباً دخی ینه تیرول وباویره ایله محدود اولوب، ٢٠″ ٥٧′ ٤٦° ایله ٢′ ٤٨° عرض شمالی و ٥′ ٤° ٩ ایله ٣٩′ ١١° طول شرقی آره‌لرنده ممتد اولور. مساحهٔ سطحیه‌سی ٧١٥٢ مربع كیلومتره اولوب، ١٦٣٥٧٠ اهالیسی واردر. اراضیسی طاغلق اولوب، آلپ سلسله‌سنك (هوهه تاوره) قولی وبونك شعبه واتكاری ممتد اولور. اك یوكسك ذروه‌لرنده (غروس غلوقز) ك ٣٧٩٧ و (وندیكر) ك ٣٦٧٣ متره ارتفاعی واردر. طونه حوضه‌سنده واقع‌اولوب، باشلیجه نهری (این) ه تابع (سالچاخ) در. بو نهره دوكلك اوزره بر خیلی چایلری وطوغریدن طوغری‌یه طونه‌یه دوكیلان (انس) و (دراوه) یه تابع (مور) اسملرنده ایكی نهری دخی واردر. برقاچ كوچك كول دخی اولوب، اك بیوكلری (زل) كولیدر. هواسی صوئوق، شدتلی وسریع التحول اولوب، فرطونه‌لری چوقدر، واكثریا یاغان طولو ایله بهار موسمنده وقوع بولان طونلر محصولات حقنده بك مضر در. یالكز بعض آلچق اووه‌لرله محفوظ وادیلرده هوا نسبةً معتدلدر. اراضیسی طاغلق اولمغله، قسم اعظمی اراضیٔ خالیه‌دن عبارت اولوب، اورمانلریله مرعالری دخی چوقدر. قابل زراعت اراضیسی یوزده طقوز نسبتنده اولوب، ذخایردن بغدای وآرپه محصولاتی بك آز وبولاف وچاودار نسبةً دها چوقدر. اورمانلردن خیلی كراسته قطع اولنوب، نهرلرده یوزدیریله‌رك، ایندیریلیر. حیوانات اهلیه‌سی بك چوق‌اولوب، ١٨٨٠ استاتستیقنه كوره، ١١٠٥٠ آت، ١٤٩٥٨١ صیغیر، ٥٨٢٩٠ قیون، ١٩٦٢١ كچی و ٣٠٩١٣

طوموز واردر. آری قوغانلری‌ده ۱۲۷۰۹ عدد-
ده‌در. آتلری بیوك وقوتلی اولوب، آرابه چکمکه
پك الویریشلیدر. صیغیرلرینك جنسی دخی ایدر.
معادنی پك چوق اولوب، دمیر کیتدکجه توکنمکده
ایسه‌ده، آلتون، باقیر، نیکل، آرسنیك وسائر معدنلر
کلیتله اخراج اولنیور. اسمندن دخی آکلاشلدیغی
اوزره، ایالتك هر طرفنده کلیتلی قیا طوزی چیقار.
مرمری دخی چوق وپك مقبولدر. صنایع محلیه
باشلیجه معادنك اخراج واعماله دائر اولوب، برچوق
دمیرخانه وقالجانه‌لری واردر. سائر صنایعی بیره،
قونیاق، جامه متعلق شیلر و جزئی یوك منسوجاتله
چوقلانه وسائره اعمالندن عبارت اولوب، حرارلری
دخی پك چوقدر. تجارتی باشلیجه محلی اولوب، پالکز
آت وصیغیر ایله معادن وکراسته وطوز اخراجاتی
چوقدر. اهالیسی همان کاملاً آلمان و قتولیکدر.
ایالت ٤ قضایه منقسم اولوب، ۱۰۵ ناحیه‌یی حاویدر.
۲۶ اعضادن مرکب بر مجلس منتخبی واردر، و ویانه
مجلس مبعوثانه ٥ مبعوث کوندرمك حقنی حائزدر.

سالچودل (Salzwedel) پروسیه‌نك صاقسه ایالتنده (ماغدبورغ) قضاسنده
و ماغدبورغك ۸۰ کیلومتره شمال غربیسنده ناحیه
مرکزی برقصبه اولوب، ۸۷۸۰ اهالیسی، دمیریولی،
داخلی مکتبی، قیزلره مخصوص مکتب عالیسی، اسکی
بر سرایی و بیکه، باصمه، چوراب، اجزاء کیمیویه،
ایکنه، زراعت ماکینه‌لری، شکر، بیره، مسکرات،
زیتون یاغی وسائره فابریقه‌لری ودباغخانه‌لری واردر.

سالخوره (Salakhora) یانیه ولایتی سنجاغنك (لوروس) قضاسنده
و نارده کورفزینك ساحل شمالیسنده اوله‌رق، پرو-
زه‌نك ۱٦ کیلومتره شرق شمالیسنده بر قریه و اسکله
اولوب، بطاقلقلر آره‌سنده بولنغله، هواسی پك آغیر
وصیقه‌لیدر. بر کمرك دائره‌سی واردر.

سالرنه (Salerne) ایتالیای جنوبیده (قامپانیه) خطه‌سنده وناپولینك ٤٥ کیلو-
متره شرق جنوبیسنده همنامی اولان کورفزك ساحل
شمالیسنده ایالت مرکزی بر شهر اولوب، ۲۳۰۱۰
اهالیسی وپاموق منسوجات، طوغله، مقارنه و سائره
فابریقه‌لریله دمیر وباقیر دوکمخانه‌لری، برقاچ دمیریول
خطی وتجارته پك چوق الویریشلی موقعی وار ایسه‌ده،
لیمانی مسدود اولوب، اخیراً صنعی لیمان انشاسنه
تشبث اولنمشدر. یوللری طار وابنیه‌سی طرز قدیمده
در. پك اسکی بر شهر اولوب، بر آره‌لق عربلرك
الینه دخی کچمش ایدی.

— سالرنه ایالتی (پرنچیپاتو چیتریوره) اسمیله
دخی مسمی اولوب، قامپانیه خطه‌سنی ترکیب ایدن
بش ایالتك بریدر. شمال غربی جهتندن ناپولی،
شمالاً اولینو ونام دیکرله پرنچیپاتو اولتریوره، شرقاً
پوتنجه ونام دیکرله بازیلیقاته، ایالتلرله جنوباً وغرباً
دخی دکیزله محاطدر. مساحهٔ سطحیه‌سی ٥٥٠٦ مربع
کیلومتره اولوب، ١٦٠ ٥٥٠ اهالیسی واردر.
ایالت ٤ قضادن مرکب اولوب، ۱۵۸ ناحیه‌یی
حاویدر. اراضیسی عمومیت اوزره طاغلق
اولوب، قسم شمالیسنده (آپنین) سلسله‌سنك بر قولی
ممتد اولور، که الك یوکسك ذروه‌سی ۱۷۹۰ متره
ارتفاعنده‌در. میاه جاریه‌سی ایالتك داخلنده ویا
حدودنده نهایتله کورفزه دوکیلن بر طاقم قیصه چایلر-
دن عبارت اولوب، بونلرك الك بیوکی اولان (سله)نك
مجراسی آنجق ٦٠ کیلومتره طولنده‌در. ایالتك
۲۰۰ کیلومتره‌لك ساحلی وار ایسه‌ده، بو ساحل
پالکز بر طاقم کوچك لیمانلری حاویدر. اراضیسی
پك منبت اولوب، بغدای، مصر، پورتقال، لیمون،
زیتون، اوزوم وسائر محصولاتی چوقدر. خیلی
مقدار توتون دخی حاصل اولور. اراضیسنك برثلثی
مزروعدر. اورمانلری چوق اولوب، خیلی کراسته
اخراج اولنور. مرعالری دخی چوق اولوب،
۱٦٦۰۰۰ ی صیغیر اولمق اوزره، ۲۳٦۰۰۰ حیوا-
نانی واردر. پینیر اخراجاتی دخی چوقدر. صنایعی
دخی خیلی ایلری اولوب، علی الخصوص (سالرنه)
قضاسنده برقاچ دمیرخانه ودوکمخانه ایله کیرج
فرونلری وجام، باروت، ایپلك، مختلف منسوجات،
بویا، کاغد، مقارنه وسائره فابریقه‌لری وار در.
تجارتیده خیلی ایشلك اولوب، کرك بحراً وکرك
دمیر یوللریله اجرا اولنور.

سالسته (Salsette, Satchi) وهندجه ساچی هندستانك ساحل غربیسی قارشیسنده
و (بمبای) شهرینك بولندیغی جزیره‌نك قربنده بر
آطه اولوب، ۳۰″ ۲′ ۱۹° ایله ۳۰″ ۱۸′ ۱۹°
عرض شمالی و ۱٦″ ۳۱′ ۷۰° ایله ٤٥″ ۳۲′ ۷۰°

طول شرق آره‌لرنده ممتد اولور. طول اعظمی ٢٩ وعرض اعظمی ١٨ کیلومتره اولوب، ٦٢٤ مربع کیلومتره‌لك مساحهٔ سطحیه‌سی و ١٠٨١٥٠ اهالیسی واردر، که بونلردن ٧٠٣٥ ی مسلمدر. ساحل شرقیسنده واقع اولوب مرکزی بولنان (طانه) شهرندن بشقه (بندره) و (کورله) اسملریله ایکی قصبه‌سی اولوب، برنجیسنك ١٥٠٠٠ و ایکنجیسنك ٩٧١٥ اهالیسی واردر. آطه‌نك بر باشندن بر باشنه‌دك درت بش یوز متره ارتفاعنده برطاغ ممتد اولوب، ساحله قریب محللری دوز در، و برقاچ چایی دخی واردر. اراضیسی پك منبت اولوب، باشلیجه محصولی پرنجدر. بر مقدار داری دخی حاصل اولور. هندستان جوزیله خرمالری ده چوقدر. هواسی پك صیجاق و صیتمه‌لیدر.

سالف { (بن عثمان الثقفی) صحابه‌دن اولوب، جانب نبویدن قومی اولان بنی ثقیفك صدقه‌سی جمعنه مأمور اولمش؛ و بر روایته کوره، بعده طائفه دخی عامل تعیین بیورلمش ایدی.

سالفورد { (Salford) انکلتره‌نك لانقاستر ایالتنده و مانچسترك غربنده ١٠١٥٨٥ اهالیلی جامع بر شهر اولوب، مانچستر شهرینك برقسمی حکمنده در. بز وچوخه بیوك فابریقه‌لریله دمیرخانه‌لری واردر.

سالك { ایران شعراسندن بر وجه زیر درت ذاتك مخلصیدر:

— برنجیسی (محمد ابراهیم) قزوینلی اولوب، برمدت اصفهانده یاشامش؛ و شاهجهان زماننده هندستانه سیاحت ایدوب، عودتنده قزوینده وفات ایتمشدر. شو بیت اونکدر.

چین بر جبین زجنبش هر خس نمی‌شد
دریا دلان چو آب گهر آرمیده اند

— ایکنجیسی اصفهانلی اولوب، شو بیت اونکدر:

جستجوی دگری داشت چو پرسیدم ازو
منفعل گشت و بمن گفت ترا میجویم

— اوچنجیسی کاشانلی اولوب، شو رباعی اونکدر:

بی روی تو ای مردم کاشانهٔ چشم
پر بادهٔ حسرتست پیمانهٔ چشم
تو جای دگر گرفته خانه و من
بهر تو سفید کرده‌ام خانهٔ چشم

— دردنجیسی یزدلی اولوب، برمدت عراق وفارسده یاشامش؛ و نهایت هندستانه رحلت ایدوب، اوراده وفات ایتمشدر. شو بیت اونکدر:

دوستان در بوستان چون عزم گل چیدن کنید
اول ازیاران دور افتاده یاد من کنید

سالکی { اسکی عثمانلی شعراسندن اولوب، ادرنه‌لیدر. می و محبوبه دوشکون اولوب، اکثر عمرینی بلاد عربده سیاحتله کچیرمشدر. شو بیت اونکدر:

یازسم عجب می سن شه تا مهربانه جونك
راز درونی یازمغه اولور بهانه جونك

سالغیر { (Salguir) قریمده بر نهردر، که چادر طاغندن نبعانله، ابتدا شمال غربی‌یه و بعده شمال شرقی‌یه جریان ایدوب، سیمفروپولك ایچندن مرور، و منبت بر وادینك ایچندن جریان ایدرك، قره صو نهریله برلشدکدن صکره، آزاق دکیزینه دوکیلور. مجراسی ١٨١ کیلومتره طولنده و حوضه‌سی ٥٤٦٧ مربع کیلومتره وسعتنده‌در.

سالم { صحابه‌دن بروجه زیر برقاچ ذاتك اسمیدر. (ابو عبدالله سالم بن عبید یاخود بن معقل) که قریشدن ابوحذیفه‌نك زوجه‌سی انصاریاتدن (ثبیته) نك آزادلیسی و مشارالیه ابوحذیفه‌نك آخرت اوغلی اولوب، هجرت نبویه‌دن اول مدینهٔ منوره‌یه انتقال ایتمش اولمغله، هم مهاجریندن وهم‌ده انصاردن معدوددر. افاضل صحابه‌دن اولوب، قرآن کریمی بیلمه‌ده جانب حضرت نبویدن تمیز و توصیه بیوریلان درت ذاتك بریدر. حضرت عمر فاروق (رضه) ك صاحب ترجمه‌یه پك چوق حرمت واعتقادی وار ایدی. عن اصل اهل فارسدن ایدی. بدر، احد، خندق غزالرنده وسائر غزواتده حاضر بولنوب، بعده یمامه وقعه‌سنده شهید اولمشدر. — (سالم بن حرملة العدوی) که کنج ایکن نزد حضرت نبوی‌یه واروب، شرف اسلامله مشرف اولمشدر. — (ابوهند سالم بن ابی سالم) که حجاملقله مشغول اولوب، حضرت رسول الله (صلعم) افندمزی حجامت ایتمش، و مبارك قانی ایچمش اولمغله، قانك حرمتندن طولایی توبیخ حضرت نبوی‌یه مظهر اولمشدر. — (سالم بن عبید الاشجعی) که اهل الصفه‌دن معدود اولوب، بعض احادیث شریفه‌نك راویسیدر. — (ابو شداد سالم بن ابی سالم الحمصی) که وفات حضرت نبوی‌یی مشاهده، و بعده حمصده توطن ایدوب، اوراده وفات ایتمشدر. — (سالم بن عمیر العمری) که عقبه، بدر، احد

غزالرنده وسائر غزواتده حاضر بولنوب، معاويه زما-
ننده وفات ايتمشدر. بكائين سعبه‌نك بريدر. —
(سالم بن وابصه) كه بر حديث شريفك راويسيدر.
— فخر كائنات (صلعم) افندمزك آزادليلرندن بر
سالم دخى واردر.

سالم { ايران شعراسندن بروجه زير اوچ ذاتك مخلصيدر:

برنجيسى (محمود بيك) تبريز امراى تركمانندن وعلمادن اولوب، نسخه‌سى نابود اولان بريوسف زليخا منظومه‌سى وسائر اشعارى واردر. شو برايكى بيت مذكور منظومه‌سندندر:

تعالى الله زناز خوبرويان
مژه عاشق كش ولب عذر كويان
كشيدن خنجر مژكان كه بر خيز
كشادن غنچهٔ خندان كه بكريز

— ايكنجيسى (عبد الغفار) كاشانلى اولوب، شو رباعى اونكدر:

يك لحظه غم تو بيوفائى نكند
با تير دل من آشنائى نكند
غم مارا دل خون كرفته عهدى كرده است
تا او باشد ازو جدائى نكند

— اوچنجيسى (ميرزا محمد على) سلطان عبدالحقك احفادندن اولوب، كنج ياشنده ١١٨٢ تاريخنده بغدادده طاعوندن وفات ايتمشدر. شو بيت اونكدر:

وقت دل خوش كه خبرداشت بكو باتو زكار
او بجا ماند ومن ازبخبرى بستم بار

سالم { شعراى عثمانيه‌دن دخى درت ذاتك مخلصيدر:

برنجيسى طربزونلى اولوب، سلطان محمود خان اول دورنده سفارتله هندستانه اعزام اولنه‌رق، اثناى راهده وفات ايتمشدر. شو بيت اونكدر:

كوزم نهاد اولانلره اقبال ايدر بو چرخ
احكام وقتى باق ساعته عقربنده در

— ايكنجيسى (ميرزا زاده محمد — افندى) شيخ الاسلام ميرزا مصطفى افنديك اوغلى اولوب، طريق علميه‌يه سلوك ايله، روم ايلى صدارتى پايه‌سنه واصل اولدقدن صكره ١١٥٦ تاريخنده وفات ايتمشدر. برقاچ شرح وحاشيه‌سى وعربيدن مترجم بعض رسائليله «ماهية العاشق» عنوانيله تصوفه دائر ٤ جلددن مركب بر تأليفى واسمنه نسبتله ياد اولنور بر تذكرة الشعراسى واردر، كه فطين ديلى يازمشدر. شو مطلع جملهٔ اشعارندندر:

اشك ترمى ديده رخ يارة دوشوردى
افتاده‌لكى شيمى كلزاره دوشوردى

— اوچنجيسى (محمد — افندى) چركسى الاصل اولوب، سرعسكر اسبق خسرو پاشانك آزادليلرندن ايدى. ادبيات عربيه وفارسيه‌يه آشنا وطريقت سعديه‌يه منسوب ايدى. ١٢٦٧ ده قلعهٔ سلطانيه‌ده وفات ايتمشدر. شو مطلع اونكدر:

دل چار حسرت دوندى ناله اينجه‌دن اينجه
ايدوب هب بستر هجركده ناله اينجه‌دن اينجه

— دردنجيسى آناطوليده‌كى عثمانجق قصبه‌سندن اولوب، ١٢٠٩ ده طوغمش، وبعض مأموريتلرله آناطولى وروم ايلنده كزمشدر. شو بيت اونكدر:

عاشقم زهد وريادن سالم
شاعرم تيغ زبانمدن صقين

سالم { اندلسده (باروشه) اعمالندن مياه جاريه‌سيله واشجارينك كثرتيله مشهور بر قصبه اولوب طارق بن زياد طرفندن اثناى فتحده تخريب وبعده دور اسلامده اعمار ايدلمش اولديغنى وكندى زماننده فرنكلرك النده بولنديغنى ياقوت حموى بيان ايديور.

سالم { ياخود چلام (Salem, Tchelam) هندستانك مدراس دائره‌سنده ومدراسك ٢٨٢ كيلومتره جنوب غربيسنده ومدراسدن كالكته‌يه كيدن دمير يول خطى اوزرنده اوله‌رق واسع براووه‌ده سنجاق مركزى بر شهر اولوب، ٤٦٧٠٠ ى مسلم اولمق اوزره، ٥٠٦٦٥ اهاليسى، كنيش سوقاقلرى، بك چوق منسوجات دستكاهلرى، هفته‌ده بر قوريلور بازارى وبعض اسكى سرايلرى واردر. هواسى مقدما بك آغير ايديسه‌ده، بطاقلقلرك تطهيرى اوزرينه اصلاح اولنمشدر. اطرافنده‌كى اووه‌ده ٢٠٠ كوچك كول و ٢٠٠٠ قدر مياه جاريه بولنوب، بو اووه‌ده كليتلى چيويد وتوتون وپاموق حاصل اولور.

— سالم سنجاغى ١١°٢٦′ ايله ١٢°٥٤′ عرض شمالى و ٧٥°١٣′ ايله ٧٦°٤٦′ طول شرقى آره‌لرنده ممتد اولوب، مساحهٔ سطحيه‌سى ١٩٨٢٠ مربع كيلومتره واهاليسى ١٥٩٩٥٩٥ نفوسدن عبارتدر.

اهالیٔ مذکوره‌دن ۹۰٫۰۵۱ ی مسلمدر. اراضیسی
عمومیت اوزره طاغلق اولوب، برقاچ صره طاغلر
ایالتی شق و برچوق نهرلر دخی ایچندن جریان ایدر.
اووه‌لری وغایتله منبت واودیلری دخی چوق اولوب،
داری و سائر حبوباتله، پاموق، چیوید، خشخاش
و بهارات و نباتات طبیه‌نك انواعی حاصل اولور.
طاغلرینك اکثر طرفلری اورمانلرله مستوردر.
حیوانات اهلیه‌سی وعلی الخصوص صیغیرلریله قیون
وکچیلری دخی پك چوقدر. حیوانات وحشیه‌سی
کیتدکجه آزالمقده‌در. هواسی صیجاق وآغیر اولوب،
یاغمورلر موسمنده مهلك برصیتمه خیلی تلفاتی موجب
اولور، وقولره دخی پك صیق ظهور ایدر. قورافلق
دخی آره صره قحطی وکلیتلی تلفاتی موجب اولور.

سالم (Salem) ممالك مجتمعه‌نك (مساچوست) جمهوریتنده و بوستونك ۲۵ کیلومتره
شمال شرقیسنده و ایکی خلیجك آره‌سنده برشهر
واسکله اولوب، ۲۷۵۶۵ اهالیسی، متعدد مکاتبی،
آقادمیاسی، ایکی بیوك کتبخانه‌سی، تاریخ طبیعی مو-
زه‌سی، جمعیات علمیه‌سی، پك ایشلك تجارتی وبرچوق
فابریقه‌لری واردر.

— ممالك مذکوره‌نك (نیوژرسی) جمهوریتنده
(ترنتون)ك ۹۱ کیلومتره جنوب غربیسنده دخی
بو اسمله برقصبه اولوب، ۵۰۰۵ اهالیسی وخیلی
تجارتیله فابریقه‌لری واردر.

— ینه ممالك مذکوره‌نك (اوهیو) جمهوریتنده
و(قلولاند)ك ۹۴ کیلومتره جنوب شرقیسنده بو
اسمله برقصبه اولوب، ۴۰۴۰ اهالیسی وپك ایشلك
حبوبات تجارتی واردر.

— ممالك مذکوره‌نك غرب جهتنده واقع (اور-
غون) جمهوریتنك مرکزی دخی بو اسمله مسمی اولوب،
(پورتلاند)ك ۶۹ کیلومتره جنوب غربیسنده و
(سان فرانسیسقو)نك ۸۱۵ کیلومتره شمال غربیسنده
واقع و ۱۰۰۵ اهالیی جامعدر. جوارلری غایتله
کوزلدر.

— ممالك مجتمعه‌ده بو اسمله برچوق قریه‌لر دخی
واردر.

سالم (Salm) بلچیقه‌نك (لوکسمبورغ) ایا-
لتنده (باستونیه) قضاسنده و باستو-
نیه‌نك ۳۵ کیلومتره شمال شرقیسنده اوله‌رق همنامی
اولان چایك شایان تصویر وادیسی ایچنده بیوك بر
قریه اولوب، ۳۲۷۰ اهالیسی واردر. طقوزنجی
قرن میلادیدن اعتباراً مستقل بر پرنسلکك مرکزی
اولوب، پرنسه مخصوص سرایی خراب حالنده باقیدر.

— سالم پرنسلکی آشاغی و یوقاری سالم اسمیله
ایکی‌یه منقسم اولوب، آشاغی سالم بروجه مذکور
لوکسمبورغده ویوقاری سالم (ووژ) طاغلرنده
آلساس‌لورن خطه‌سی داخلنده ایدی. سالم پرنسلری
خاندانی دخی ایکی قوله منقسم اولوب، هر بری ایکی
پرنسلکك برنده حکم سورردی. یوقاری سالمده
دخی بو اسمله برکوچك قریه وار ایسه‌ده، مرکزی
(سنون) قصبه‌سی ایدی.

سالم (Pr. de Salm) — پرنسس دو فرانسه‌نك الك مشهور ادیبه‌لرندن او-
لوب، اسمی قونستانسه‌در. ۱۷۶۷ ده (نانته) ده
طوغوب، ۱۸۴۵ ده پارسده وفات ایتمشدر. هنوز
۱۸ یاشنده ایکن پك کوزل اشعار نشر ایتمکله،
شهرت بولوب، بتون فرانسه‌ده انتشار ایدن بعض
معنیدار شرقیلر دخی نظم ایتمشدی. ۱۷۹۴ ده
(سافو) عنوانیله بر هائلهٔ منظومه ترتیب ایدوب،
تیاتروده موقع تماشایه وضعنده عمومك رغبت و
تحسیننه مظهر اولمشدی. دیکر بر تیاترو کتابی
قبول عامه مظهر اوله‌مامغله، بو مسلکدن صرف نظر
ایدرك، غزلیات وسائر اشعارله تربیه‌یه متعلق نظملر
یازمغه حصر اوقات ایتمشدی. اشعاری فوق العاده
لطیف ومعنیداردر. بر طاقم امثال وحکمیاتی دخی
واردر. کلیات آثاری ۴ بیوك جلد اوزره جمع و
نشر اولنمشدر. پك کنج ایکن قرالك طبیبی دوقتور
(پییله)یه وارمش ایسه‌ده، بونکله حسن امتزاج
میسر اوله‌مدیغندن، بینلرنده مفارقت وقوع بولوب،
۱۸۰۳ ده مفتون عقل وجمالی اولان پرنس (سالم
دیق)ه وارمش ایدی.

سالمانصر (Salmanasar) نینویده حکو-
مت سورن آتور حکمدارلرندن
اولوب، قبل المیلاد ۷۲۴ تاریخندن ۷۱۲ تاریخنه‌دك
حکم سورمشدر. فلسطینی ضبط ایدوب، برچوق
آتوریلر اورایه اسکان، وبنی اسرائیلدن خیلی نفوس

دجله کنارلرینه نقل ایتمش؛ وبعده فینیکه‌یی‌ده استیلا ایلمش ایسه‌ده، صور شهرینی ضبط ایده‌مه‌مش ایدی.

سالم بن عبدالله (ابو عبدالله) حضرت عمر ابن الخطاب (رضه) افندمزك تورونی اولوب، کبار تابعیندن و مشاهیر فقهاء مدینه‌دندر. زهد وتقوی وقناعتیله شهرت بولوب، ملوك امویه‌دن عمر بن عبدالعزیز وهشام بن عبدالملکه بعض نصیحت آمیز خطابلری مشهوردر. ۱۰۶ ویر روایتده ۱۰۸ تاریخنده وفات ایدوب، او تاریخده هشام بن عبدالملك مدینهٔ منوره‌ده بولنمغله، بقیعده جنازه‌سی نمازینی قیلمشدر. پدر عالیلرندن وسائر ذواتدن روایت احادیث شریفه ایتمش؛ وکندیلرندن زهری ونافع روایت ایلمشلردر.

سالم بن عیاش (ابو بکر —) مشاهیر محدثیندن وروات قرا آتدن اولوب، ۱۹۳ تاریخنده وفات ایتمشدر.

سالم الخاسر مشاهیر شعراء عربدن اولوب، خلفاء عباسیه‌دن مهدی ورشیدك زماننده یاشامش، ومدحلرینی متضمن اشعار سویلیوب، پك چوق انعام واحسانلرینه نائل اولمش ایدی. فسق وسفاهتله مألوف اولوب، بر مصحف شریف صاته‌رق، اثمانیله بر طنبور صاتین آلمش اولدیغندن، (خاسر) لقبیله تلقیب اولنمشدی. هارون الرشید اوغلی محمد امینه بیعت ایتدیردیکی وقت، صاحب ترجه بو بابده بر قصیده سویلمکله، امینك والده‌سی شاعرك آغزینی اینجی ایله طولدیرمش؛ وسالم بو اینجی‌یی یکرمی بیك آلتونه صاتمش ایدی. ۱۸۶ تاریخنده وفات ایدوب، اوتوز آلتی بیك آلتون ترك ایده‌رك، وارثی بولنمدیغندن، بو مبلغ هارون طرفندن ابراهیم موصلی‌یه احسان اولنمش ایدی. شو ایکی بیت مذکور قصیده‌سندندر:

قل للمناظر بالتثیب الا عقر
سقیت بغادیة السحاب الممطر
قد بایع الثقلان مهدی الهدی
لمحمد ابن زبیدة ابنة جعفر

سالمرون (Salmeron) جزویت طریقنك موجدلرندن و (اینیاس لویوله) نك اصحابندن اولوب، ۱۵۱۵ ده اسپانیانك تولده شهرنده طوغمش، و ۱۵۸۵ ده وفات ایتمشدر.

سالم سمرقندی مشاهیر شعرا و علمادن اولوب. مشهور الغ بکك درس آرقداشی ومصاحبی ایدی. پك بی‌پروا اولوب، بعض مناسبتسز سوزلرده بولنمغله، سمرقندن اخراج اولنه‌رق، هراته کیتمش، و وفاتنه‌دك اوراده اقامت ایتمش ایدی. شو بیت جملهٔ اشعارندندر:

ماسیه بختیم وبدروزیم وخرمن سوخته
شمع مقصودی بعمر خود شی نفروخته

سالمون (Salmon) ممالك مجتمعه‌ده بواسطه بر قاچ نهر اولوب، اك بیوکی (ایداهو) جمهوریتنده بولنانیدر، که ممالك مذکوره‌نك اك مجهول بر محلنده همنامی اولان طاغك برکانلری آلتندن نبعانله، ابتدا شماله وبعده غربه طوغری آقه‌رق، وبر چوق چایلرك صولرینی آله‌رق، (لویستون) دن ۸۰ کیلومتره بوقاریده بحر محیط معتدله منصب اولان (سناکه) ایرماغنه دوکیلور. مجراسنك طولی ۶۸۰ کیلومتره تخمین اولنیور.

سالی ایران شعراسندن اولوب، شو بیت اونکدر:

بروز تشنکی آب روان نبود هوس ما را
دم تیغ ترا کر بر کلو یابیم بس بارا

سالمی (Salemi) ایتالیاده سیجیلیه‌نك (ترایانی) ایالتنده (مازاره دل والو) قضاسنده وبونك ۲۴ کیلومتره شمال شرقیسنده وپالرمودن ترایانی‌یه کیدن دمیر یول خطی اوزرنده بر قصبه اولوب، ۱۵۴۲۵ اهالیسی واطرافنده پك منبت اراضیسیله کوزل مرعالری واردر. قصبه‌نك اوزرنده عربلر زماننده قالمه بر قلعه خرابه‌سی بولنیور.

سالمیدسه (Salmydesse) قره دکیز ساحلنده‌کی میدیه قصبه‌سنك اسم قدیمیدر.

سالن (Salins) فرانسه‌نك (ژورا) ایالتنده و (پولینی) نك ۲۴ کیلومتره شمال شرقیسنده ناحیه مرکزی بر قصبه اولوب، ۵۷۷۶ اهالیسی، استحکاماتی، داخلی مکتبی، کتبخانه‌سی، تیاتروسی، دمیرخانه‌لری، دباغخانه‌لری، اودون وشراب تجارتی وطوزلی میاه معدنیه‌سی واردر.

سالنتين (Salentins) ايتاليای جنوبی اقوام قديمه‌سندن اولوب، باشليجه معمو-
ره‌لری (هيدرونته) و (بروندوسيوم) ايدی. روما-
ليلره قارشی سامنيتلرله اتفاق ايدوب، ميلاددن ۲۶۷
سنه اول روماليلر طرفندن بسبتون مغلوب اولمش،
وبونلرك تحت اطاعتنه كيرمشلر ايدی.

سالو (Salo) ايتاليانك (لومبارديا) خطه‌سنده (برشيه) نك ۲۵ كيلومتره شمال شرقيسنده
و (غارده) كولنك شمالی ساحلنده بر قصبه اولوب،
۵۰۰۰ اهاليسی، پك اسكی بر زراعت جمعيتی، جام
فابريقه‌سی، دباغخانه‌لری، پك ايشلك ميوه تجارتی
وبعض آثار عتيقه‌سی واردر.

سالو (Salou) اسپانيانك (تاراغونه) ايالت وقضاسنده وتاراغونه‌نك ۱۱ كيلومتره
غرب جنوبيسنده وآق دكيزده واقع برقويك ايچنده
بر قصبه واسكله اولوب، ۸۰۰۰ اهاليسی واولدقجه
ايشلك ليمانی واردر.

سالواتی (Salvati) بحر محيط كبيرده يكی كينه جزيرهٔ كبيره‌سنك شمال غربی
كوشه‌سی قارشيسنده بر طاقم آطه‌لر اولوب، (تيدور)
حكومت اسلاميه‌سنه تابعدر. (سالواتی) و (باتانته)
اسملريله ايكی بيوجك و برچوق كوچك جزايردن
مركب اولوب، ۳۵َ ۰° ايله ۳۰َ ۱° عرض شمالی
و ۳۰َ ۱۲۶° ايله ۴۸َ ۱۲۸° طول شرقی آره‌لرنده
بولنيور. اك بيوكلری اولان نفس سالواتی آطه‌سی
يكی كينه‌دن قيالر وآطه‌جقلرله مملو طار بر بوغازله
آيرلمش اولديغی حالده، مساحهٔ سطحيه‌سی تقريباً
۱۸۰۰ مربع كيلومتره و اهاليسی اوچ درت بيك
وبر روايتده ۱۰۰۰۰ كشيدن عبارتدر. شرقدن
غربه بر طاغ آطه‌يی شق ايدوب، اك يوكسك ذروه-
سی ۶۰۰ متره ارتفاعنده‌در. قسم جنوبيسی سطح
مائل حالنده‌در. محصولاتی خداينی نابت هندستان
جوزيله او اقاليمه مخصوص بعض اثماردن عبارتدر.
مركزی اولان (سامانه) قصبه‌سی او جهتك اك تجا-
رتكاه محليدر. سواحلك اهاليسی (ملايی) جنسيتنه
منسوب ودين اسلامله متدين اولوب، ايچ طرفلری
وحشی پاپولرله مسكوندر. سائر آطه‌لرك اهالی دائمه-
سی مفقود ويا پك آز اولوب، يالكز آو موسملرنده
ديكر طرفلردن آوجيلر كله‌رك، دكيز قاپلومباغه‌سی
وسائر باليقلر صيد ايدرلر.

سالواتيره (Salvatiera) مكسيقه ممالك مجتمعه‌سنده (غوآناپوآتو)
جمهوريتنك (سلايه) ايالتنده وسلايه‌نك ۳۴ كيلومتره
جنوبنده اوله‌رق (لرما) نهرينك صاغ كنارنده قضا
مركزی بر قصبه اولوب، ۱۴۳۲۰ اهاليسی، دمير
يولی وپاموق منسوجات دستكاهلری واردر.

— اسپانياده استرمادوره خطه‌سنك (باداپوز)
ايالتنده وباداپوزك ۴۷ كيلومتره جنوب شرقيسنده
دخی بو اسمله بر قصبه بولنوب، ۳۱۸۰ اهاليسی
واردر.

— اسپانيانك ايالات شماليه‌سندن (آلاوه) ايا-
لتنده و (ويتوريا) نك ۲۳ كيلومتره شرقنده دخی بو
اسمله بر كوچك قصبه بولنوب، ۲۰۰۰ اهاليسی
ومشهور دكرمنلريله دباغخانه‌لری واردر.

سالوادور (Salvador) آمريقای وسطی‌یی تركيب ايدن بش جمهوريتك بری
اولوب، وسعت اراضيجه اك كوچكلری، كثرت اهاليجه
ايكنجيلری و اراضيسنه نسبةً كثرت نفوسجه
برنجيلريدر.

شكلی، حدود ومساحه‌سی. — سالوادور جمهو-
ريتی بحر محيط معتدل ساحلی بوينجه شمال غربيدن
جنوب شرقی‌يه ممتد غير منتظم برمستطيل شكلنده
اولوب، جماهير مذكوره‌دن ديكرلرينك آنتيل
دكيزنده دخی ساحللری وار ايكن، بونك حدودی
خط تقسيم مياهه قدر بيله وارەميوب، تماميله بحر-
محيط معتدل مائله‌سنده واقعدر. شمال غربی جهتندن
(غوآتماله)، شمال شرقی جهتندن وشرقاً هوندوراس
جمهوريتلريله، جنوباً دخی بحر محيط معتدل ايله محاط
اولوب، (نيقاراغوآ) جمهوريتنك غرب شمالی
كوشه‌سندن دخی (فونسقه) كورفزيله آيرلمشدر.
۲۲ً ۲َ ۱۳° ايله ۲۰ً ۲۷َ ۱۴° عرض شمالی
و ۵۷َ ۸۹° ايله ۵۵ً ۲۶َ ۹۲° طول غربی آره‌لرنده
ممتد اولوب، طول اعظمی ۲۳۰ وعرضی ۸۰ ايله
۱۰۰ كيلومتره آره‌سنده در. مساحهٔ سطحيه‌سی
۱۸۷۲۰ مربع كيلومتره‌در.

احوال طبيعيه‌سی، جبال وانهاری. — سالوادور
خطه‌سی عموميت اوزره برسطح مائل حالنده ايسه‌ده،
ميلانی بردوزی‌يه اولميوب، جهت شماليه‌سنده وحدودك

خارجنده بولنان سلسلهٔ جبالك اتكرى ٦٠٠ مترهلك ارتفاعلره اینجه، دوز وواسع بریایله تشكیل ایدرلر، كه مملكتك همان بتون معمورهلری بو یایلهده بولنیور. بونك كنارنده غربدن شرقه برصره بركانلر اوزانوب، بوبركانلر صرهسی غوآتماله جمهوریتی ایچنهدخی كیرر. بو یایله مملكتك قسم اعظمنی تشكیل ایدوب، آلت طرفنده ساحل بویجه طار براووه ممتد اولور. یایله‌نك كنارندهكی طاغلرینك اك یوكسكاری: ٢٢٨٠ متره ارتفاعی اولان (شیقونتپك) سونمش بركانیله ٢١٠٦ متره یوكسك بولنان و الیوم آتش فشان اولان (سانته آنا) بركانی وآشاغی یوقاری ٢٠٠٠ متره ارتفاعلرنده بولنان (آپانقه) ونام دیكرله (شیشیقاس تپك) طاغنك طقوز ذروهسی و سائره در. بو طاغلرك ساحله طوغری اولان اتكری بالطه كورمه‌مش پك صیق اورمانلرله مستور اولوب، یالكز بعض وادیلرنده ساكن بولنان اصل یرلیلر بو اورمانلرك ایچنه كیرهبیلیرلر. میاه جاریهسی چوق اولوب، اك بیوك نهری (لمپا) در، كه غوآتمالهده نبعان وهوندو. راسك بركوشهسنی شق ایدهرك، سالوادوره دخول ایله، بونك حدود شرقیهسنده واقع (غوئیا) كولنك آیاغی حكمنده بولنان (دسقوبیتا) چانی ویایله‌نك بتون صولرینی آلهرق، ودرینجه بر وادی تشكیل ایدهرك، بحرمحیط معتدله دوكیلور. مجراسی ٣٠٠ كیلومتره طولنده‌در. ایكنجی نهری (سان میكل) در، كه مملكتك قسم شرقیسنده همنامی اولان شهرك ایچندن كچهرك، (لمپا) منصبنك ٢٠ كیلومتره شرقنده دكیزه منصب اولور. غرب جهتنده ساحله قریب محللرده نبعان ایدر برچوق قیصه نهرلر دخی واردر، كه اك مهملری (غوآتماله) حدودینی آیران (پازه) نهری اولوب، بونك آنجق ٥٠ كیلومترهلك مجراسی واردر. مذكور (غوئیا) كولندن بشقه یایله‌نك اورته‌لرنده (ایلوپانغو) اسمیله بیوجك بركولی دها واردر، كه ٢٠٠ متره درین اولوب، اوزاقدن كوكوردقوقوسی طویلدیغی حالده، بالیغی پك چوقدر. برچوق كوچك كوللری دخی واردر.

سواحلی، جزایر و لیمانلری. — سالوادورك سواحلی ٣٢٠ كیلومتره طولنده اولوب، یالكز (لمپا) منصبنك اطرافنده آلچاقجه وسائر طرفلرده غوآتماله سواحلندن یوكسكدر. شرق جهتنده سواحل قیرمزی طوپراقدن عبارت اولوب، اكثر محللری آلتدن اویله‌رق مغاره‌لر حاصل اولمشدر. غرب جهتنده ایسه اكثر یرلری قیالقدر. ساحلی كیتدكجه دكیزه طوغری اوزانمقده در. باشلیجه لیمانلری اونیون، الزیونقو، قونقوردیا، لیبرتاد وآقاپوتله‌در. (فوسقه) كورفزی ایچنده سالوادوره عائد برقاچ كوچك آطه بولنوب، باشلیجه‌لری: پونته‌ده زاقاته، قونشاكیته، میانكره و(مارتین‌پرز) در.

اقلیم وهواسی. — سالوادورك هواسی مختلف اولوب، بواختلاف اراضیسنك درجهٔ ارتفاعنه تابعدر. شمالده‌كی یوكسك طاغلرده هوا معتدل اولوب، یایله‌ده، برصره تشكیل ایدن بركانلر دكیز روزكارینك ایشله‌سنه مانع اولدیغندن، هوا صیجاقدر. سواحلده ایسه دها صیجاق اولدیغی حالده، دكیز ملتملریله تعدیل اولنور. آنجق ساحله قریب محللرده بولنان بطاقلقلر اورانك هواسنی تسمیم ایتمكله، صیتمه اكسیك اولماز. وصاری صیتمه وقولره دخی وقت وقت ظهور ایدر. بناءً علیه اك مسكون محلی یایله‌سی اولوب، همان بتون شهر وقصبه‌لری وتجارت وزراعتی اوراده‌در. بویایله‌ده میزان‌الحرارهنك درجهٔ وسطیه‌سی سانتیغراد حسابیله ٢٠ ایله ٢٧ آره‌لرنده در. ایكی موسمی اولوب، نیساندن تشرین اوله‌دك، یاغمور، وتشرین اولدن نیسانه قدر قوراقلق موسمی دوام ایدر. یاغمورلر موسمنده وعلی‌الخصوص تموز وآغستوسده پك شدتلی فرطونه‌لر وبوره‌لر وقوع بولور. ایلول وتشرین اولده ایسه او قدر كثرتلی یاغمور یاغار، كه اكثریا نهرلرك طغیانندن یوللر دخی منقطع اولوب، آمدوشد وتجارت تعطیل اولنور. مع‌هذا سالوادورك یاغموری یالكز بحرمحیط معتدلدن كلوب، اورالرده اك زیاده یاغمور یاغدیران روزكار ایسه بحر محیط آطلاسیدن اسنی اولمغله، سالوادور هواجه آمریقای وسطینك دیكر ممالكندن دها معتدل وبو سببه مبنی اهالیسی دها چوقدر.

محصولات وحیواناتی، منابع ثروتی. — طوپراغی پك منبت وهواسی محصولات متنوعه یتیشدیرمكه مساعد اولوب، بغدای وسائر حبوباتله، مصر، پرنج، فصولیه، شكر قامشی، قهوه، چیویت، قاقائو وسائره

حاصل اولور . اورمانلرنده کراسته‌یه، مرانغوزلغه وطاوشانلغه یارار پك چوق قیمتدار آغاجلر بولندیغی کبی، نباتات طبیه‌سی وبویاجیلقده مستعمل نباتلردخی پك چوقدر . حیوانات اهلیه‌سی متوسط حالده اولوب، حیوانات وحشیه‌سی‌ده آزدر . معدنی وعلی‌الخصوص آلتون وکموش معدنلری پك چوق اولوب، الیوم اخراج اولنمقده‌در. ۱۰۰ آلتونلی کموش ، ۲ آلتون، ۲۰ کوموش ، ۹ دمیر ، ۷ باقیر، ۵ کوموشلی قورشون ، ۱ قلای ، ۱ جیوه‌لی آنتیمون، ۳ قورشون، ٤ کومور معدنی و ۱۵ کیرج طاشیله ۲ آلچی و ۶ ابنیه طاشی معدنی ، که جمعاً ۱۸۰ معدن اوجاغی واردر .

تقسیماتی، اهالیسی، جنسیت ولسان ومذهبلری . — سالوادور جمهوریتی ۱٤ ایالته منقسم اولوب ، اهالیسی ۱۸۸۷ ده ٦٦٤ ٥١٣ نفوسدن عبارت اولدیغی حالده ، ۱۸۹۱ ده ٧٧٧ ٣٩٥ مقدارینه بالغ اولمشدر ، که درت سنه ظرفنده ١١٣ ٠٠٠ قدر نفوس تزاید ایتمش دیمك اولوب، بوده نفوسجه کلیتلی بر ترقیدر . بو حسابجه بهر مربع کیلومتره باشنه ۳۷ کشی دوشر، که بو نسبت آمریقا ایچون پك چوق اولوب ، آمریقای وسطینك سائر جمهوریتلرندن غواتماله‌نك بهرمربع کیلومتره باشنه ۱۰، هوندوراسك ٤ ، قوسته‌ریقانك ۳ ونیقاراغوآنك ۲ اهالیسی اولدیغنه باقیلیرسه ، سالوادورك نسبةً نه قدر چوق مسکون اولدیغی آکلاشیلیر . صوك استاتستیقه کوره ایالاتك آیری آیری مقدار اهالیسی معلوممز اوله‌میوب، ۱۸۸۷ ده بروجه آتی ایدی .

ایالت	مرکزی	مقدار اهالیسی
سانته آند	سانته آند	٧٧ ٥٩٧
سان سالوادور	سان سالوادور	٦٢ ٩٨٧
قوسقاتلان	قویوتپك	٦١ ٤٩٨
سان میکل	سان میکل	٥٨ ٢٣٣
شالاتنانغو	شالاتنانغو	٥٣ ٣٨٩
لالیبرتاد	نوئووه سانسالوادور	٤٨ ٦١١
اوزولوتان	اوزولوتان	٤١ ٣٤٠
سان ویسنته	سان ویسنته	٤٠ ٤٠٥
سونسوناته	سونسوناته	٤٠ ٢٩٥
لاپاز	زاقاتقولوقه	٣٩ ٥٧٧
آهوآشاپان	آهوآشاپان	٣٦ ٤١٤
لااونیون	لااونیون	٣٤ ٩٠٤
غاباینیاس	سنسونتپك	٣٤ ٦٧٩
مورازان (غوتره)	غوتره	٣٤ ٥٨٤
جمعاً (۱۸۸۷ ده)		٦٦٤ ٥١٣

مرکزی واك بیوك معموره‌سی اولان (سان-سالوادورك) ۲۰۰۰۰ اهالیسی واردر .

اسپانیوللرك دخولنده سالوادورك قسم غربیسنك اهالیسی مکسیقه‌نك (ازتك) قومیله همجنس و(پیپیل) اسمیله معروف اولوب، اولدقجه مدنی آدملر ایدی . قسم شرقیسنده ایسه (شونتال) اسمیله نیم وحشی بر قوم بولنیوردی . اسپانیوللر مملکتی کشف وضبط ایتدکلرنده، اهالئ اصلیه‌یی اسیر کبی قوللانوب، حتی دمیر تمغا ایله بدنلرینی توسیم ایده‌رك، تفریق ایدرلردی . آنجق کندیلری قاریلره محتاج اولدقلرندن، یرلی قاریلرله تزوج ایدوب ، بو ازدواجلردن ملز بر قوم تولد ایتمشدر ، که الیوم سالوادور اهالیسنك بر بیوك قسمی یعنی یوزده ٤٠ ی بونلردن عبارت اولوب، اختلاط ایتمه‌مش اهالئ اصلیه‌سی یوزده ٥٥، صرف اسپانیولدن متولد اولانلری یوزده ٤½ وزنجیلر دخی یوزده یاریم نسبتنده بولنیورلر . ملز اولانلر کندی لسانلرینی اونودوب، آنجق سویلدکلری اسپانیول لساننده لسان اصلیلرندن قالمه برچوق کلمات وتعبیرات استعمال ایدرلر . اختلاط ایتمه‌مش اولان اهالئ اصلیه ایسه لسان قدیملریله متکلم وکندیلرینه مخصوص برنوع قلبه‌لردن مرکب قریه‌لرده ساکندرلر.

معارف وصنایع وتجارتی . — معارفك نشر وتعمیمنه زیاده غیرت اولنمقده اولوب ، ۱۸۸۹ ده ۷۹۵ مکتب و ٢٩ ٦٣١ شاکرد وار ایدی، وسنهٔ مذکوره ظرفنده یکیدن ٥٠ مکتب کشاد اولندیغنه باقیلیرسه، بو مقدارك کیتدکجه ترقی ایتمکده اولدیغی آکلاشیلیور . قصبه‌لرده ذکور واناثه مخصوص عمومی وخصوصی رشدیه واعدادیه مکتبلری بولنوب، مرکزده طب ، فن جراحی ، صیدلانی ، علوم طبیعیه، حقوق، هندسه، فن معماری، طوپوغرافیا وسائر فنونه مخصوص شعبه‌لری حاوی بر دار الفنون ایله بر دار المعلمین، بر دار المعلمات، بر مکتب صنایع، بر موزه ، بر علوم طبیعیه نمونه‌خانه‌سی ، بر رصدخانه و ٧٣٥٠٠ جلدی حاوی بر کتبخانه موجوددر. جمهوریت داخلنده ۱۳ غزته نشر اولنوب، ۱۰ ی مرکزده و ۳ ی ایالاتده چیقار .

سالوادورده اهالینك مساعیسی اراضی‌یی آچوب، احتیاجات محلیه‌یه لازم اولان حبوباتدن بشقه، کلیتله

اخراج اولنان قهوه، چیویت، توتون، قاقائو و سائر محصولات یتیشدیرمك جهتنه ویرده کوش، آلتون وسائر معادنك اخراجنه مصروف اولمغله، صنایعه او قدر اهمیت ویرلمدیکندن، صنایع محلیه باشلیجه شکر واسپیرتو استحصالی وسائر محصولات ارضیه‌نك تهیه‌سیله معادنك اذابه‌سنه مخصوص اولوب، سائر فابریقه‌لری آزدر. تجارتی پك ایشلك اولوب، بحر محیط آطلاسیده اولان اوچ بیوك اسکله‌سندن کرك طوغریدن طوغری‌یه بحراً وکرك بحر محیط آطلاسیدن کلن دمیر یول خطلرینك منتهالری اولان سان فرانسسقو وقولون اسکله‌لری واسطه‌سیله آوروپا ایله وممالك مجتمعه ایله خیلی مناسبات تجاریه‌سی واردر. مذکور اسکله‌لردن ایچ طرفلرینه طوغری کیتدکجه ایلرلکده و تشعب ایتمکده اولان اوچ دمیر یولی ویر چوق شوسه‌لری واردر. بتون تجارتی سنوی حد وسطی اوزره ٤٥ ملیون فرانق راده‌لرنده اولوب، اخراجاتی دائما ادخالاتك ایکی مثلی نسبتنده در، که بوده مملکتك ثروت طبیعیه‌سنه و اهالیسنك سعی وغیرتنه بر دلیلدر.

اصول اداره‌سی، قوهٔ مالیه وعسکریه‌سی. — سالوادور جمهوریت مفرطه ایله اداره اولنوب، ۱۸٦۱ده تأسیس و۱۸۸٦ده تعدیل اولنان قانون اساسیسنه کوره، رئیس جمهور درت سنه مدتله اجرای حکومت ایدن ٤۲ اعضادن مرکب بر مجلس مبعوثانی دخی اولوب، اعضاسی بهر سنه طوغریدن طوغری‌یه افراد اهالی طرفندن انتخاب اولنور. ۲۱ یاشنی طولدیرمش اولان اهالینك بهر فردی انتخاب ایتمك واولنمق حقنی حائزدر. ۷ نظارتی ٤ کشی طرفندن اداره اولنوب، هیئت وکلاسی درت ذاتدن مرکبدر. واردات سنویه‌سی ۲۰ ملیون ومصارفی ۲٦ ملیون فرانق راده‌لرنده اولوب، وارداتنك ثلثانی کمرکدن وبر ثلثی توتون ومسکرات انحصارندن حاصل اولور، وسائر ویرکیلری یوق حکمنده‌در. دیون داخلیه‌سی ۷ ½ ملیون دولار ودیون خارجیه‌سی ۳۰۰۰۰۰ انکلیز لیراسندن عبارتدر. عسکری ۲۰۰۰ نظامیه و ۱۲۰۰۰ عساکر ملیه‌دن عبارت اولوب، اوچ عسکری مکتبی دخی واردر.

احوال تاریخیه‌سی. — ۱۵۲٤ تاریخ میلادیسنده اسپانیول سردارلرندن (پدرو آلوارادو) سالوادور خطه‌سنه داخل اولوب، اهالیسی بولنان واولدقجه بر مدنیته مالك اولان (پیپیل) قومی پك شدتلی بر مقاومتده بولنمشلرسه‌ده، نهایت مغلوب اولمغله، مملکت مذکوره اسپانیا دولتی نامنه ضبط، ودرت سنه صکره مرقومك برادری (ژورژ آلوارادو) طرفندن (سان سالوادور) شهری تأسیس اولنمش ایدی. او تاریخدن ۱۸۲۱ سنه‌سنه‌دك سالوادور دیکر آمریقای وسطی ممالکیله برابر غوآتماله ایالتنی تشکیل ایدوب، اسپانیوللر طرفندن بو قومه مخصوص بر اصول ایله اداره اولنمشدر. تاریخ مذکورده مکسیقه، ارباب شورشنك موفقیتی اوزرینه، سالوادورلیلر سائر آمریقای وسطی خطه‌لری اهالیسیله برابر صلحاً اعلان استقلال ایدوب، غوآتماله ایله برابر بر حکومت تشکیل ایتمکه چالیشمشلرسه‌ده، مکسیقه‌ده تأسس ایدن ایمپراطورلق حکومتی بو طرفلری دخی الحاقه چالیشمش؛ وسالوادورلیلر بو تجاوزه قارشی ممالك مجتمعه‌نك قوجاغنه آتلمغه قصد ایتمشلر ایدی. بو تهلکه‌دن قورتلدقدن صکره، بتون آمریقای وسطی ممالکنی بر جمهوریته ویا بر جماهیر متفقه هیئتنه قویمق فکری اویانوب، الك زیاده بو فکره خدمت ایدن سالوادور دیکر آمریقای وسطی ممالکیله لاینقطع محاربانده بولنوب، بر چوق داخلی فتنه وفسادلره دخی میدان اولدقدن صکره، نهایت ۱۸۸٦ ده شمدیکی جمهوریت تأسس ایتمشدر. ۱۸۸۹ ده آمریقای وسطی‌یی ترکیب ایدن بش جمهوریت آره‌سنده بو بش مملکتی بر جمهوریته جمع ایتمك اوزره بر اتفاق عقد اولنه‌رق، بو قرار، ۱۹۰۰ ده قطعیاً اعلان اولنمق اوزره، ۱۸۹۰ ده موقتاً ولاجل التجربه موقع اجرایه قونیله‌جق ایکن، سالوادور ایله غوآتماله آره‌سنده ظهور ایدن اختلاف تأخیرنی موجب اولمشدر.

سالوچو } (Saluces, Salozzo) ایتالیانك قسم شمالیسنده واقع (قونی) ایالتنده و قونینك ۲۹ کیلومتره شمال غربیسنده، و (پو) ایرماغیله بوکا تابع (وارایته) نهری آره‌سنده قضا مرکزی بر قصبه اولوب، ۹۷۱۰ اهالیسی،

دمیر یولی، داخلی مکتب اعدادیسی، اینك وشابقه فابریقه‌لری ، دمیرخانه‌لری، دباغخانه‌لری وحبوبات، شراب وحیوانات تجارتی واردر . وقتیله مستقل بر مارکیزلك مرکزی ایدی .

سالوده (Saluda) ممالك مجتمعه‌نك جنوبی قارولینه جمهوریتنده بر نهردر، که (آلغانی) سلسلهٔ جبالندن نبعانله، جنوب شرقی‌یه جریان ایده‌رك، جمهوریت مذکوره‌نك مرکزی اولان (قولومبیا) شهرندن مرورله، ۳۲۰ کیلومترهلك مسافه قطع ایتدکدن صکره ، بحر محیط اطلاسی‌یه دوکیلور. مجراسنك اطراف یاموقله مزروعدر .

سالور (یاخود سالیر) ترکان قبائلندن بر قبیله اولوب، هریرودایله جیحون آره‌سنده ومرو جوارلرنده ساکندرلر. اوتوز قرق بیك نفوس قدر اولوب، مقدما خیمه‌نشین اولدقلری حالده، اخیراً حیوانلری سائر قبائل طرفندن یغما ایدلمکله ، بر طاقم قلبه‌لرده اسکان ایدوب ، زراعتله اشتغاله مجبور اولمشلردر.

سالور (Salor) اسپانیانك (قاسرس) ایالتنده تاج ایرماغنه تابع بر چای اولوب، سان پدرو طاغندن نبعانله، ابتدا شماله وبعده غرب شمالی‌یه جریان ایده‌رك، ۱۲۵ کیلومترهلك مسافه قطع ایتدکدن صکره، پورتکیز حدودنده مذکور ایرماغه دوکیلور .

سالور ترکان اقوامندن بر قومك رئیسی اولوب ، دردنجی قرن هجری اواسطنده کندیسی شرف اسلامله مشرف وقومنه دخی اسلامی قبول ایتدیرمکه موفق اولمش ؛ واخلافی کاشغاره و چین حدودینه قدر توسیع ممالك ایدوب ، ترك اقوام و قبائلی بیننده نشر اسلام ایتمشلردر . چناق خان وقره خان دیمکله دخی معروفدر.

سالوست (Salluste) اسکی روما مشاهیر مورخیننده اولوب ، میلاددن ۸۶ سنه اول (آمیترنه) ده طوغمش؛ وقبل المیلاد ۳۶ تاریخلرنده وفات ایتمشدر . زادکاندن بر عائله‌یه منسوب اولدیغی حالده، عوام طرفنی التزام ایتمش ؛ وامور سیاسیه‌یه قاریشوب، قیصره طرفدارلق ایتمش؛ وآفریقاده نومیدیه والیلکنده و سائر مناصبده بولنه‌رق، کلیتلی ثروته مالك اولمش ایدی. بعده امور سیاسیه‌دن چکیلوب، (کیرینال) طاغنده یاپدیرمش اولدیغی مکمل ومزین باغچه‌لرله محاط کوشکنده روما تاریخنی یازمغه حصر اوقات ایتمش ایدی. امور سیاسیه‌ده‌کی مهارتنی کوسترن وبیوك بر فصاحتله یازلمش اولان بو تاریخك یالکز برایکی فصلی باقی اولوب، سالوستك قیصره یازمش اولدیغی ایکی رساله دخی موجوددر .

— بو اسمله دردنجی قرن میلادیده برحکیم دخی کلمشدر، که ایمپراطور قونستانسك زماننده غالیا والیسی اولوب ، اوراده متی بولنان یولیانوسك محافظه‌سی دخی کندیسنه احاله اولنمش؛ وبو پرنسك محبتنی قزانوب، ایمپراطورلغنده مناصب عالیه‌یه ترفیع ایدلمش ؛ ومعیتنده ایران سفرینه کیده‌رك، ۳۷۰ تاریخلرنده وفات ایتمشدر . الوهیت وعالم حقنده بر کتاب مقبولك صاحبیدر .

سالوم (Saloum) آفریقای غربیده فرانسه‌نك سنغال مجرنده برنهردر، که ۱۴° ۶′ عرض شمالی ایله ۱۸° ۴′ طول غربیده نبعانله ، غربه وبعده جنوب غربی‌یه طوغری جریان ایده‌رك، برقاچ قوله آیرلدقدن صکره ۱۳° ۴۹′ ۳۰″ ایله ۱۳° ۴۱′ ۳۰″ عرض شمالی و ۱۸° ۵۶′ ایله ۱۱° ۷′ ۴۵″ طول غربی آره‌لرنده ، واسع بر دالیه تشکیل ایده‌رك، بحرمحیط آطلاسی‌یه دوکیلور. منصبی بر درجه‌یه قدر قومله مسدود ایسه‌ده، ۱۶۰ کیلومتره محلی سیر سفائنه صالح اولوب ، بیوجك کمیلر دخی ایشلر؛ و(سینه) دینلن باشلیجه تابعنه دخی کیررلر . کنارلری آلچق اولوب، طغیانلرنده اطرافنده بولنان واسع اووه‌لری صو باصارلر، وبر چوق بطاقلقلر تحصل ایدر. بو اووه‌لرده بر چوق صو قوشلریله غزاللرك انواعی وفیل، قپلان وزرافه کبی حیوانات دخی بولنور . — بو نهرك حوضه‌سی دخی بو اسمله مسمی اولوب ، یرلی بر حاکمك تحت اداره‌سنده وفرانسه‌نك حمایه‌سی آلتنده‌در . دین اسلام بو خطه‌یه داخل اولوب، کیتدکجه ترقی وتوسع ایتمکده ایسه‌ده، اهالینك اکثری حالا بیلانه‌عبادت ایدرلر . حاکملرینك مقری قارشیسنده ونهرك کنارنده فرانسزلر (قائولاق) اسمیله بر تجارتکاه تأسیس ایدوب ، او جوارلرك قومانداني اوراده اقامت ایدر .

سالومون (Salomon) حضرت سلیمان (عم). یهود و نصاری طرفندن ویریلن اسمدر.

سالومون (Salomon) مجارستان قراللرندن اولوب، برنجی آندریانك اوغلیدر. ١٠٤٥ ده طوغوب، ١٠٥٠ ده پدری طرفندن تخته اجلاس اولنمش ایسه‌ده، پدرینك ١٠٦١ ده واقع وفاتنده عمیجه‌سی (بلا) حکومتی ضبط ایدوب، ١٠٦٣ ده بونك وفاتی اوزرینه، حکمدار اولمش؛ و ١٠٧٤ ده اسقاط اولنه‌رق، ١٠٧٨ ده وفات ایتمشدر.

— فرانسه‌ده برتانیه دوقه‌لرندن دخی بو اسمله اوچ کشی کلوب، اوچنجیسی طقوزنجی قرن میلادیده حکم سورمش؛ و فرانسه قرالی (شارل شوف) له بالاتفاق، نورماندلردن (آنژر) ی ضبط ایدرك، قرال عنوانی آلمش ایدی.

سالومون آطه‌لری (Iles Salomon) بحر محیط کبیرك (ملانسیا) قسمنده، یکی کنیه‌نك شرق جهتنده یکی برتانیه ایله یکی ایرلانده‌نك جنوب شرقیسنده و یکی هبریده آطه‌لرینك غرب شمالیسنده واقع بر جزایر مجتمعه هیئتی اولوب، غرب شمالیدن شرق جنوبی‌یه طوغری ممتد بر صره تشکیل ایدرلر، و جمله‌سی بو استقامتده طار واوزون آطه‌لردر. تقریباً ٢° ایله ٣٠′ ١٣° عرض جنوبی و ٤٥′ ١٥١° ایله ١٦٢° طول شرقی آره‌لرنده واقعدرلر. مجتمعاً مساحهٔ سطحیه‌لری ٤٣٨٩٩ مربع کیلومتره اولوب، اهالیسنك مقداری هنوز مجهول و غیر معیندر. جزایر مذکوره: بوکنویل، شوآزول، ایزابل، یکی ژورژیا، مالاتیه، غوادالقنار و سان قریستودال اسملریله ٦ بیوك و بر چوق کوچك آطه‌دن مرکب اولوب، بیوکلرینك جمله‌سیله کوچکلرینك بر طاقی اراضیٔ برکانیه‌دن و کوچکلرینك بعضیسی اراضیٔ جدیدهٔ مرجانیه‌دن متشکلدر. کوچکلردن (ساوو) آطه‌سنده بو جزایرك اسپانیوللر طرفندن کشفنده آتش افشان بولنمش اولان (سزارغه) برکانی الیوم سونمش حالنده اولوب، یالکز بیوکلردن (بوکنویل) آطه‌سنك ایچ طرفلرنده واقع (باغانه) برکانی الیوم آتش افشاندر. بو آطه‌لرده حرکت ارض پك صیق وقوع بولیور. بو آطه‌لرك جمله‌سی طاغلق اولوب، بوکنویل آطه‌سنك اك یوکسك طاغی ٣١٠٠، سان قریستوالك ٢٤٤٠، مالاتیه‌نك ١٣٠٣ و ایزابلك ١١٨٨ متره ارتفاعنده‌در. بو طاغلرك همان جمله‌سی غایتله صیق اورمانلرله مستور اولوب، آطه‌لرك بعضلرنده یوکسك اوتلرله مستور واسع یرلر دخی واردر. اکثریتك بر ایکی متره عمقنده منبت اتربهٔ نباتیه‌لری اولوب، میاه جاریه‌لری دخی چوقدر. بو آطه‌لرده پك چوق یاغمور یاغوب، کانون اولدن نیسانه قدر اسن شمال غربی روزکاری دخی پك صیجاق وسیکیرلری مهیج اولدیغندن، هوالری آغیردر. مایسدن تشرین ثانی‌یه قدر اسن جنوب شرقی روزکارلری ایسه دها سرین و صحته دها نافعدر. میزان الحرارهٔنك حد وسطیسی ٢٤ ایله ٣٢ درجه‌لری آره‌سنده بولنیور. ممه‌لی حیوانلردن بو آطه‌لرده یالکز طوموز، کوپك، ساریغ و بر نوع فاره بولنوب، جنوبی آطه‌لرك اورمانلرنده بر نوع نسناس دخی بولندیغی اهالیٔ محلیه طرفندن روایت اولنمش ایسه‌ده، هیچ بر سیاح طرفندن کورلمه‌مشدر. طیورك پك چوق انواعی بولنوب، هله کوکرجینلری پك چوقدر. بوجکلرك ده پك چوق و پك کوزل نوعلری واردر. ییلان و بعض نهرلرده تمساح دخی بولنوب، اهالی ییلانه عبادت ایدرلردی. آغاجلرك و سائر نباتاتك انواع کثیره‌سی بولنوب، یرلیلرك بونلری تفریقده بیوك بر مهارتلری واردر. کویلری هندستان جوزی آغاجلریله محاط اولوب، بو میوه باشلیجه مدار تغذیلریدر. اهالیسی ایکی جنسیته منسوب اولوب، سواحلده ساکن بولنانلری ملانسیا جنسندن اورته بویلی، تندرست و زیاده‌جه اسمر آدملردر. بونلر بدنلرینك هر طرفنی و یوزلرینی توسیع ایدوب، قولاقلرینی دله‌رك پك بیوك شیلر صوقارلر، و کمیك و بونجق و سائره‌دن غریب کردانلقلر و بازوبندلر یاپارلر. ارککلری قادینلردن زیاده سوسلنیر. ارککلر همان چیلاق کزوب، یالکز ستر عورت ایچون بر اینجه پشتمال قوللانیرلر. قادینلر بللرندن دیزلرینه قدر بدنلرینی اورته‌جك بر نوع فیستان کییرلر. ناموس و حیا عندلرنده مجهول اولوب، قیزلر اولنجه‌یه قدر کنجلر ایچون مباح عد اولنور؛ و چوق

دفعه اولی آدملر قاریلرینی بینلرنده موقتاً مبادله ایدرلر. وحشی وخائن آدملر اولوب، اکثری کسکین طاشدن معمول غارغی، بالطه، طوپوز، قالقان وبعض آطه‌لرده اوق ایله مسلح اوله‌رق گزرلر؛ واللرینه دوشن دشمنلرینی کسوب یرلر. انسان اتی یمکه او قدر آلیشمشلر، که چوق دفعه اولولری بیله مزاردن چیقاروب یرلر. طاغلرده (نغریتو) جنسنه منسوب دها سیاه ودها وحشی دیگر بر قوم ساکن اولوب، بوایکی قوم بینلرنده دائمی صورتده محاربه ومجادله‌ده بولنورلر؛ ویکدیگرلرینك مقتول واسیرلرینی اکل ایدرلر. هندستان جویزیله اکمك آغاجی میوه‌سندن بشقه موس وبر نوع پتاتس ایله سائر بعض شیلر یتیشدیروب، زراعت ایشلری وسائر بتون ایشلر قاریلره عائددر، وبو بیچاره‌لری حیوان کبی قوللانیرلر. قایقجیلقده پك چوق مهارتلری واردر. خانه‌لری آغاج داللرندن وچالیدن وبعضلری صویك ایچنده قازیق اوزرنده معمولدر. بوآطه‌لر ١٥٦٨ تاریخ میلادیسنده اسپانیا بحریوندن (منداته) طرفندن کشف اولنوب، بعده‌یولی غائب اولمش؛ و١٧٦٨ده فرانسه بحریوندن بوکنویل طرفندن بولنه‌رق، بعده برقاچ سیاح طرفندن زیارت اولنمش؛ وقرن حاضر میلادیده بر طاقم مسیونرلر وتاجرلر بوآطه‌لرده یرلشمشلردی. الیوم سائر بحر محیط کبیر جزایرندن زیاده مجهول الاحوالدرلر. اخیراً آلمانیا دولتی سالومون جزایرینی مستملکاتی صره‌سنه قویمشدر.

سالون (Salon) فرانسه‌نك ایالات جنوبیه‌سندن رونه آغزی ایالتنك، (اکس) قضاسنده واکسك ٣٠ کیلومتره غرب جنوبیسنده وبر جدول ایله بر دمیر یولك محل تشعبلرنده واقع ناحیه مرکزی بر قصبه اولوب، ٥٩٢٠ اهالیسی متعدد زیتون یاغی وصابون فابریقه‌لری وگوزل باغلری واردر.

سالونه (Salona) دالماچیه‌نك (اسپالاتو) سنجاغنده واسپالاتونك ٥ کیلومتره شمال شرقیسنده بر قصبه اولوب، شمدیکی حالده آنجق ١٢١٠ اهالیی جامع اولدیغی حالده، وقتیله بتون دالماچیانك مرکزی اوله‌رق بیوك بر شهر ایدی. اسکی شهرك خرابه‌لری اسپالاتو شهرینه قدر ممتد اولور.

سالونه (Salona,) ونام دیگرله آمفیسه (Amphissa) یونانك فتیوتیده مع فوکیده ایالتنده وآتنه‌نك ١٣٢ کیلومتره غرب شمالیسنده (پارناسیس) قضاسنك مرکزی بر قصبه اولوب، ٥٠٠٠ اهالیسی وجوارلرنده توتون وزیتون ایله حبوبات محصولاتی واردر. ایچندن جریان ایدن بر چای جنوب جهتنده وقورینته کورفزی ایچنده واقع (سالونه) قویته دوکیلور. مذکور قویده بر کوچك اسکله‌سی دخی واردر. اسکی زمانده بیوك بر شهر اولوب، بعض آثار عتیقه‌سی الیوم باقیدر.

سالونینه (Salonine) روما امپراطورلرندن (غالیان)ك زوجه‌سی اولوب، حسن اخلاق ودرایتیله شهرت بولمشیدی. علمای وعلی الخصوص (پلوتین)ی حمایه ایتمشدر. زوجیله برلکده سفر ایدردی. ٢٦٧ تاریخ میلادیسنده میلان شهری قپوسنده زوجیله برابر قتل اولنمشدر.

سالوئن (Salouen) تبت وهند چینیده بیوك بر ایرماق اولوب، تبت طاغلرندن نبعان ایله، شرق جنوبی‌یه طوغری جریان ایده‌رك، (لوکیانغ) اسمیله چینك (یونان) خطهٔ اسلامیه‌سنی شق ایتدکدن صکره، جنوبه طوغری دونه‌رك، (چانلوئن) اسمیله برمان ایله سیام آره‌سنده جریان، وبعده (مارتابان) مملکتنی شق، و(مارتابان) ایله (مولمین) شهرلرینی سقی ایده‌رك، تقریباً ١٦٠٠ کیلومتره‌لك جریاندن صکره مارتابان قویته دوکیلور. منصبنه قریب ٥ کیلومتره وسعتی اولوب، منصبنده واسع بر دالیه تشکیل ایدر. بر چوق بیوك نهرلرك صولرینی‌ده جمع ایدر. ثانیه‌ده ١٧٠٠٠ وبعضاً ٢٠٠٠٠ مکعب متره صو دوکر.

ساله (Sale) انکلتره‌نك (چستر) ایالتنده ومانچسترك ٨ کیلومتره جنوب غربیسنده بر قصبه اولوب، ٧٠٠٠ اهالیسی وسبزه باغچه‌لری واردر. مانچسترك بر محله‌سی حکمنده‌در.

— آوسترالیاده (ویقتوریا) حکومتنده (تانجیل) ایالتنده وملبورنك ١٨٢ کیلومتره شرق جنوبیسنده دخی بواسمله بر قصبه اولوب، ٤٠٠ اهالیسی واردر. منبت ومرعالری چوق بر اووه‌نك اورته‌سنده واقع اولوب، ایچندن جریان ایدن (تومپسونریور) چاینده وبونك دوکلدیکی (لاتروبه) ایرماغنده سفائن قصبه‌یه

قدر ایشلر . خیلی دکرمنلری ودباغخانه‌لریله بیره فابریقه‌لری واردر .

ساله قونسیلینه { (Sala Consilina) ایتالیانك سالرنه ایالت جنوبیه‌سنده وسالرنه‌نك ۷۵ کیلومتره شرق جنوبیسنده قضا مرکزی برقصبه اولوب، ۶۱۱۰ اهالیسی واردر .

سالیان { (Saliens) فرانق اقوامندن اسکی برقوم اولوب، آلمانیه‌نك (سا آله) نهری وادیلرنده ساکن بولنمغله، بو اسمله شهرت بولمشلردی . کندیلرینه نسبتله Loi Salique تسمیه اولنان بر قانون مخصوصلری وار ایدی .

سالیبابو { (Salibabou) [« سانکی » ماده‌سنه مراجعت اولنه .]

سالیسبوری { (Salisbury) ونام دیکرله (نیوساروم) (New Sarum)

انکلتره‌نك جنوب جهتنده (ویلچ) قونتلغنك یعنی ایالت ویا سنجاغنك مرکزی بر قصبه اولوب، (آوون) نهرینك (بورنه) و (نادر) نهرلریله تلاق ایتدیکی محلده وبرقاچ دمیر یول خطنك نقطهٔ تقاطعنده واقعدر . ۱۴۰۰۰ اهالیسی، حبوبات تجارتی، بیوك حیوانات بازاری وبیچاق وسائر چلیك آلاتله ایپ وبیره وساره فابریقه‌لری واردر . غایتله منتظم بر قصبه اولوب، سوقاقلری دوز وکنیش وصو جدوللری چوقدر .

سالیناس { (Salinas) آمریقای وسطینك غربی ساحلنده وقوستاریقه ایله نیقاراغوا جمهوریتلری آره‌سنده بر قویٔ اولوب، طولی ۱۰، اکی ۵ کیلومتره ودرینلکی‌ده ۱۰ ایله ۲۵ متره آره‌سنده در .

— بو اسمله ممالك مجتمعه‌نك قالیفورنیا جمهوریت غربیه‌سنده بر نهر دخی اولوب، بحر محیط معتدله دوکیلور . مجراسی ۳۰۰ کیلومتره طولنده ایسه‌ده، صویی آزدر .

— آفریقانك ساحل غربیسنده پورتکیزك النده بولنان آنغوله مملکتنده و ۱۲° ۵۳′ عرض جنوبیده بو اسمله بر برون دخی واردر .

— مکسیقه ممالك مجتمعه‌سنك (سان‌لوئی‌پوتوسی) جمهوریتنده ویو شهرك ۱۱۳ کیلومتره شمال غربیسنده برقصبه اولوب، ۶۴۰۰ اهالیسی وقیا طوزیله مملحه‌لری بولنان طوزلی کوللری واردر .

— آمریقای جنوبیده آرژنتین جمهوریتنك (پامپه) تعبیر اولنان واسع صحراسنك اواسطنده‌دخی بو اسمله مملحه‌لری چوق کنیش بر یر واردر .

سالینه { (Saline) بو اسمله ممالك مجتمعه‌ده برچوق انهار بولنوب، الئیبوکاری : آرقانساس جمهوریتنده ۲۸۰، ایلینویس جمهوریتنده ۱۰۰، قانساس جمهوریتنده ۴۰۰، لویزیانه‌ده ۱۰۰ ونبراسقه‌ده ۱۲۰ کیلومتره‌لك مجرالری اولانلردر .

سالینه { (Salina) ایتالیانك جنوب جهتنده واقع (ائولیان) جزایرندن بر آطه اولوب، (لیپاری) جزیره‌سنك ۲ کیلومتره شمال غربیسنده واقعدر . مساحهٔ سطحیه‌سی ۲۸ مربع کیلومتره اولوب، ۵۶۳۵ اهالیسی واردر . سیجلیه‌نك مسینه ایالت وقضاسنه ملحق بر ناحیه تشکیل ایدیور . سکز طقوز یوز متره ارتفاعنده ایکی تپه‌سی واردر، که سونمش برکانلر در . اراضیسی پك منبت اولوب، باغلری وزیتون آغاجلریله سائر اشجار مثمره‌سی چوقدر . جنوب شرق ساحلنده مملحه‌لری واردر .

سام { (Sem) حضرت نوح (عم)ك اکبر اولادی اولوب، بوکا نسبتله (امم سامیه) تسمیه اولنان کلدانیلر، آثوریلر، سریانیلر، فنیکه‌لیلر، عبرانیلر وعربلر یعنی جزیرة العرب ایله شام وعراق جهتلرنده ساکن اولان اقوام بونك نسلندن عد اولنورلر . تاریخك ازمنهٔ مجهوله‌سنی طولدیرمق قیدنده بولنان مورخلر سامك ۶۰۰ سنه معمر اولدیغنی قبول ایدیورلر. الام، آثور، ارفخشاد، لود وآرام اسملریله بش اوغلی اولدیغنی مرویدر .

سام { ایرانك اساطیرله مخلوط اولان تاریخ قدیمنه کوره مشهور رستم زالك جدی ونریمانك اوغلی بر قهرمان اولوب، سیستانده حکم فرما ایدی .

سام { غوریان سلاله‌سنك جدی اولوب، غور حکمدارلرندن (سوری) نك حفیدی ایدی . جدی سلطان محمود غزنوی طرفندن ازاله وملکی ضبط اولندقده، کندیسی تبدیلاً هنده فرار ایله، اوراده بر بتخانه‌نك خدمتنه کیرمش ؛ واوغلی حسین بن سام وطننه عودت ایدوب، سلطان ابراهیم غزنوی طرفندن غورستان والیلکنه نصب اولنمش ؛ وبونك اوغلی علاء الدین حسن ، آل سبکتکینك

ضعفندن بالاستفاده ، اعلان استقلال ایله ، غزنه وهراتی وخراساناك بر قسمنی ضبط ایدەرك، غوریان دولتنی تأسیس ایتمشدر .

سام { آنف البیان سامك طورنی وحسین بن سامك ایكنجی اوغلی اولوب، برادری علاء الدین حسین سلطنتە نائل اولدقدە، هراتی پایتخت اتخاذ ایدەرك، غزنەیە صاحب ترجەیی والی نصب ایتمشیدی . برادرینك مغلوب و فرارە مجبور ایتمش اولدیغی بهرامشاه غزنوی هندستاندن عسکر جمیله ملکنی استردادە گیتدیکندە، سامی غزنەدە طوتوب ازالە ایتمشدر. سیف الدین بن علاء الدیندن صکرە ، بونك اوغللری غیاث الدین محمد وشهاب الدین ابومظفر وبعده توروری محمد بن غیاث الدین تختە گچمشدر .

سامار { (Samar) اسپانیا مستملکاتندن بحر- محیط کبیردە واقع (فیلیپین) جزایر- ینك (ویسایه) زمرەسندن برآطه اولوب ، ١١°١′ ایله ١٢°٣٦′ عرض شمالی و ١٢١°٣٥′٤٥″ ایله ١٢٣°٢٩′٤٥″ طول شرقی آرەلرندە واقع وشمالاً (لوسون) جزیرۀ کبیرەسنك (قامارینه) شبه جزیره- سندن (سان برناردیتو) بوغازیله آیرلمشدر . شمال غربیدن جنوب شرقی‌یه ممتد غیر منتظم بر مستطیل شکلندە اولوب ، مساحۀ سطحیەسی ١٢٩٣٠ مربع کیلومترە واهالیسی تقریباً ٢٠٠٠٠٠ کشیدر. ارا- ضیسی طاغلق اولوب، جبالنك درجۀ ارتفاعی هنوز معلوم دکلدر . میاه جاریەسی چوق اولوب، اوراس، لاغوآن، بانو، تیونیق و بوروهان جملۀ انهارندندر . محصولات ارضیەسی عموم فیلیپین جزایری محصولا- تنە مشابه اولوب ، مختلف حبوبات واثمار ایله برقاچ نوع شکرقامشی، پتاتس نوعندن برطاقم مغذی کوکلر وسائرەدن عبارتدر . اشجاری چوق اولوب، سفاین اعمالنە الویریشلی خیلی کراستە کسیلیر. بال وبال مومی ایله هندستان جوزی دخی چوقدر . آو حیواناتیله دکیزندە بالیقلری بولدر . اهالیسی ملایی جنسنە منسوب اولوب، ایچ طرفلرندە اهالئ اصلیۀ قدیمەسی اولان (نغریتو) جنسنك بعض افرادی بولنمسی دخی محتملدر . ملاییلر دین اسلامله متدیندر .

سامارانغ { یاخود سمرنك (Samarang) جاوه جزیرەسنك ساحل شمالیسندە و (باتاویه) نك ٤٢٠ کیلومترە شرقندە ایالت مرکزی برشهر اولوب، ٧١٤٤٠ اهالیسی، پك ایشلك تجارتی وعلی الخصوص کلیتلی شکر، قهوە ، توتون وچیویت اخراجاتی واردر. لیمانی اولمیوب، بیوك کمیلر آچیقدە طورمغە مجبوردر ؛ کوچکلری شهرك ایچندن آقان نهرك ایچنە کیررلر . برایکی جدولی ، خندقله احاطه اولنمش قلعەسی، دمیریولی وبخارله ایشلر تراموای دخی واردر . — سامارانغ ایالتنك مساحۀ سطحیەسی ٥١٨٧ مربع کیلومترە واهالیسی ١٤١٢٣٣٥ کشی اولوب، هرمربع کیلومترە باشنە ٢٧٢ کشی دوشیور. اهالئ مذکورەنك ٢٠٠٠٠ ی چینلی و ٤٠٠٠ آوروپالی اولوب ، قصوری جاوەلی ودین اسلامله متدیندر . شمال وشمال شرقی جهتلرندن ماعداسی طاغلق اولوب، اراضیسی پك منبت اراضئ برکانیەدندر. باشلیجه محصولاتی: پرنج، قهوە، شکر، توتون وبعض یرلرندە برنوع بغدایدر . آرەلری برکولله آیرلمش ٣٠٠٠ مترەدن زیادە مرتفع ایکی برکانی واردر . میاه معدنیەسی وایلیجەلریله معدن صوینی حاوی چا- مورلری وطوزی چوقدر .

سامارە { (Samara) روسیەنك شرق جهتندە وموسقوەنك ٨٥٦ کیلومترە شرق جنوبیسندە و (وولغه) ایرماغنك ساحل یسارندە او- لەرق همنامی اولان نهرك بو ایرماغە دوکلدیکی محلدە وبو نهرکدە ساحل یمیننده ایالت مرکزی برشهر او- لوب ، ٧٥٤٨٠ اهالیسی ، اشجار مثمرە باغچەلری وایچ یاغی، جام، بیره، ایپ، طوغله، موم، صابون، پوتاس ، قوله ، آرابه ، فوچی وسائرە فابریقەلریله دباغخانەلری ، دمیر وچاك دوکمخانەلری، پك ایشلك تجارتی، وولغه وسامارەدە لیمانلری، اوچ بیوك بازا- ری، کتبخانەسی، برمکتب اعدادئ داخلیسیله متعدد مکاتب سائرەسی، ایکی تیاترسی وکوزل باغچەلریله تفرجگاهلری واردر . سوقاقلری کنیش ایسەدە ، چوغی قالدیرمسز اولوب ، یازین چوق توز اولور . اورنبورغە کیدن دمیریول خطی بو شهردن کچیور . — سامارە ایالتی شرق جنوبی جهتندن اورال ، شرقاً اورنبورغ، شرق شمالی طرفندن اوفه، شمالاً ویاتقه وقزان، غرباً سیمبیرسك وساراتوف، جنوباً دخی اژدرهان ایالتلریله محدود اولوب ، وولغه مجرا- سنك شرق جهتندە واقع اولمغله ، حدود غربیەسنی نهر مذکور، شرق و شرق جنوبی حدودینی دخی

(أوبجى) طاغنك صيرتى تشكيل وتفريق ايديور .
مذكور طاغ (اورال) سلسلهٔ جباله مربوط اولوب ، شمال شرقيدن جنوب غربى‌يه طوغرى ممتد اولور . وغربى اتكلريله برقاچ قوللى دخى ايالتك ايچنه اوزانير بو اتكلردن برقاچ نهر نبعان ايدوب ، بونلرك اك بيوككلرى اولان (بولشوى ايركيز) ، ساماره ، سوق وچرمشان نهرلرى غربه طوغرى آقه‌رق ، وولغه ايرماغنه دوكيلور؛ وپالكز قسم جنوبيسنده‌كى (بولشوى اوزن) و (مولي اوزن) جنوب شرقى‌يه طوغرى آقه‌رق اژدرهان چولنده محو اولورلر . برچوق كوچك كوللرى دخى واردر . مساحهٔ سطحيه‌سى ١٥١ ٠٤٧ مربع كيلومتره واهاليسى ٢ ٥٦٩ ٨٣٢ كشيدر . هواسى يازين صيجاق وقيشين صوغوق اولوب، تموزده ميزان الحراره سانتيغراد حسابيله ٣٧ درجه‌يه قدر چيقار، وشباطده صفردن آشاغى ٢٩ دركه‌يه قدر اينر . ياغمورلرى‌ده آزدر . مع هذا هواسى صاغلامدر . طوپراغى پك منبت اولوب ، عموم آراضيسنك همان نصفى مزروع، يوزده ٣١ ى چاير و مرعا ، يوزده ٨ ى اورمان و پالكز يوزده ١١ ½ ى اراضئ خاليه‌دن عبارتدر . آنجق زراعت اكثر طرفلرنده هنوز اسكى اصولده اجرا اولنديغندن، وكوبره فقدانندن بحق استفاده اولنميور . وقوراقلق چوق دفعه قحطى انتاج ايدر . جنوب جهتنده باشليجه بغداى وسبزه وشمال جهتنده چاودار، بولاف، دارى وپتاتس حاصل اولور . بغداى مملكتى اداره ايتدكدن صكره، خيلى مقدارى‌ده اخراج اولنور . جنوب جهتنك حيوانات اهليه‌سى وعلى الخصوص آت، صيغير، قيون وطوموزلرى چوقدر . ياغ ، يپاغى ، درى، ايچ ياغى و سائر حيوانات محصولاتندن دخى خيلى اخراجاتى واردر . اورمانلرى آز اولديغندن، اودونجه صيقندى چكيلوب، على الخصوص جنوب جهتنده تزك ياقمق مجبوريتنده بولنيورلر . اهاليسى باشليجه زراعتله و وولغه‌ده باليقچيلق وگميجيلكله مشغول اولوب ، صنايع پك چوق ايلرلمه‌مشدر . اولان فابريقه‌لرك‌ده چوغى محصولات ارضيه‌يى تهيئه و استحضاره مخصوصدر . تجارتى پك ايشلكدر . ايالت ٧ قضايه منقسمدر . اهاليسى ايچنده ٩٦ ٠٠٠ قدر مسلم تاتار و ١٣١ ٠٠٠ قدر پروتستان آلمان بولنيور .

ساماره (Samara) روسيه‌نك شرق جهتنده وولغه‌نك صول تابعلرندن بر نهر اولوب، اورنبورغ ايالتنك غرب جهتنده (اوبجشى صيرت) طاغندن نبعانله، غرب شمالى‌يه طوغرى آقه‌رق، همنامى اولان ايالته كيرر؛ وصاغدن (اوزان) ياخود (چوران) ايله (توق) و (بوروفقه) صولدن دخى (بوزاولون) چايلرينى آلدقدن صكره جنوب غربى‌يه دونه‌رك، صولدن (سيزايه) صاغدن دخى (كنيل) چايلرينى اخذ ايله، همنامى اولان شهرك آلت طرفنده وجنوبنده وولغه ايرماغنه دوكيلور. مجراسنك طولى ٥٦١ كيلومتره وحوضه‌سنك وسعتى ٥٠ ٥٨٩ مربع كيلومتره‌در . بوزاولوق چاينك ملتقاسندن آشاغيسى سيرسفائنه صالح اولوب، منصبندن اون بش كيلومتره يوقارى‌يه فيضانده وابورلر دخى ايشلر .

— روسيه‌نك جنوب جهتنده دخى بو اسمله صولدن (دنيپر) ايرماغنه تابع بر نهر اولوب، خارقوف ايالتنك جنوب جهتنده نبعانله، جنوب غربى‌يه طوغرى جريان، ويقاترينوسلاو ايالتنه دخول ايدر؛ وابتدا غرب شمالى‌يه بعده جنوب غربى‌يه دونه‌رك، صولدن (بيق) و (وولچيا) صاغدن دخى (كيلچن) چايلرينى اخذله، يقاترينوسلاو شهرى قارشيسنده مذكور ايرماغه دوكيلور. مجراسى ٣١٦ كيلومتره طولنده وحوضه‌سى ٢٤ ٦٦٩ مربع كيلومتره وسعتنده‌در . جريانى بطئ اولوب ، برچوق محللرنده بطاقلقلر و قامشلقلر تشكيل ايدر، وسير سفائنه صالح دكلدر.

ساماريه (Samarie) فلسطينك غرب جهتنده (مناس) سبطى مملكتنده و افرائيم حدودنده اسكى بر شهر اولوب، بر وقت اسرائيل دولتنك وبعده (ساماريتيده) اسميله تشكل ايدن حكومت مخصوصه‌نك مركزى ايدى . ميلاد عيسى (عم) دن ٩١٢ سنه اول تأسيس اولنوب، قبل الميلاد ٧١٨ تاريخنده آثور حكمدارى سالمانصر طرفندن ضبط ، واهاليسى فراتك اوته‌سنه سوق اولنه‌رق ، آثوريادن نقل اولنان بر قومله اسكان ايدلمش ايدى. قبل الميلاد ٢٠٣ تاريخنده آنتيوخس طرفندن ضبط، و ١٢٩ ده هيرقان طرفندن تخريب اولنه‌رق ، بعده فلسطين واليسى (هرود) طرفندن

اعمار، وآوغستوسك نامنه نسبتله لسان يونانيده (سباستی) تسميه اولنمشدی . وسپاسيانك زماننده، اسرائيليلرك عصيانی اوزرينه، روماليلر طرفندن ضبط و بسبتون تخريب اولنمشدر . سامارهليلر آثوريلر وسائر اقوام اجنبيه ايله قاريشهرق، آيينلرينه بت پرستلك قاريشمش ايدی . يالكز توراته معتقد اولوب، سائر كتب يهوده اعتبار ايتمزلردی . كنديلرينه مخصوص پك اسكی بر خطلری واردر . سامارهليلردن اليوم نابلس ويافهده بعض افراد بولنوب، بشقهلريله اختلاط وامتزاج ايتمزلر.

سامان { سامانيلر سلالهسنك جدی اولوب، كنديسی دوهجی اولديغی حالده، بر حيدودرجهسنك رئيسی اولمش، واشناس شهرينی استيلا ايتمش ايدی. خراسان واليسی بولنان طاهرذواليمينين بونك اوغلی اسدی استخدام ايدوب، اسد اوغللری احمد ونوح والياس ويحيايی پك كوزل تربيه ايتمكله، بونلر مأمون خليفه زماننده فرغانه وسمرقند واشناس وهرات واليلكلرينه، واحمددن صكره اوغللری نصر واسماعيل بربرينی متعاقب ماوراء النهر واليسی اولوب، مرقوم اسماعيل ٢٨٧ دولت سامانيهيی تأسيس ايتمشدر.

سامان { (مير محمد ناصر) هندستان شعراسندن اولوب، (جونپور) ليدر . (شاهجهان آباد) ده تحصيل ايتمشدر . ١١٤٧ده شهيد اولمشدر. شو بيت اونكدر :

هركز مرا دماغ سؤال وجواب نيست
ای منكر ونكير بحالم چه محشرست

سامانه { (Samana) آنتيل جزائر كبيرهسندن (هايتی) جزيرهسنك (سنت دومينغ) جمهوريتنده و(سانتودومينغو) نك ١٠٧ كيلومتره شمال شرقيسنده همنامی اولان بر قويك ايچنده بر قصبه واسكله اولوب، (سانتياغو) يه قدر ممتد اولان بر دمير يول خطنك ميدئيدر، و٥٠٠٠ اهاليسی واردر .

سامانيان { (ياخود دولت سامانيه) اوچنجی قرن هجری اواخرنده وخلافت عباسيه زماننده ماوراء النهر و خراسان وجرجان جهتلرنده حكومت سورمش بر دولت اسلاميه اولوب، بو دولتك مؤسسی اسماعيل بن احمد بن اسد بن ساماندر. سامان مادهسنده بيان اولنديغی اوزره، بونك جدی احمد ايله برادرلری ماوراء النهر وخراسان ولايتلری واليلكلرينه نصب اولنهرق، احمدك وفاتندن صكره اوغلی نصر، وبونك وفاتندهده برادری موسیاليه اسماعيل معتضد خليفهنك فرمانيله ماوراء النهر واليسی اولوب، ٨ سنه واليلك ايتدكدن صكره ٢٨٧ تاريخندهسفاريهدن عمرو بن ليثه غلبه ايدهرك، ملكنی ضبط ايتمش؛ وكنديسيله برابر نسلندن ٩ حكمدار كلوب، ٣٨٩ تاريخندهك حكم سورمشلر؛ وبرطرفدن آل بويه بر طرفدن دخی آل سبكتكين دولتلرينك ترقياتی سامانيلرك ضعفنی ونهايت اندراسنی موجب اولمشدر . سامانيان سلالهسی حكمدارلرينك اساميسيله تاريخ جلوسلری بروجه زيردر :

اسماعيل بن احمد	٢٨٧	منصور اول بن نوح	٣٥٠
احمد بن اسماعيل	٢٩٥	نوح ثانی بن منصور	٣٦٥
نصر بن احمد	٣٠١	منصور ثانی بن نوح	٣٨٧
نوح اول بن نصر	٣٣٠	عبدالملك ثانی بن نوح	٣٨٩
عبدالملك اول بن نوح	٣٤٣	الی	٣٨٩

ساماو { (Samaou) بحر محيط كبيرده ماليسيا جزايرندن تيمور جزيرهسنك جنوب غربی ساحلی قارشيسنده برآطه اولوب، ٧° ١٠′ ايله ١٠° ٢٥′ عرض جنوبی و ١٢٠° ٤٨′ ايله ١٢١° ١١′ طول شرقی آرهلرنده واقعدر. مساحهٔ سطحيهسی تقريباً ٤٢٠ مربع كيلومتره و اهاليسی ٢٠٠٠ ايله ٣٠٠٠ نفوس آرهسندهدر. اراضيسی طاغلق ايسهده، يوكسك طاغلری يوقدر . باشليجه محصولاتی : پرنج، پاموق، كراسته، صندال اغاجی، بال وبال مومیدر .

سامباس { (Sambas) بحر محيط كبيرده بورنئو جزيرهٔ كبيرهسنك غربی ايالتنده و(پونتياناق) ك ١٦٥ كيلومتره شمالنده اولهرق بيوك (سامباس) ايرماغنه تابع كوچك سامباس ايله (پانكی) نهرلرينك ملتقاسنده بر قصبه اولوب، ١٠٠٠٠ اهاليسی، حاكمه مخصوص بر سرايی وبيوك بر جامع شريفی واردر.

— سامباس نهری كوچك و بيوك سامباس اسملريله ايكی چايدن بالتشكل، غربه طوغری آقهرق، و برقاج چای اخذ ايدهرك، ١٥٠ كيلومترهلك جريايندن صكره چين دكيزينه دوكيلور.

سامبالپور { (Sambalpour) هندستانك (چانیسکر) ایالتنده ورایپورك ۲۴۸ کیلومتره شرق شمالیسنده اوله‌رق (مهانادی) نهرینك صول کنارنده سنجاق مرکزی بر قصبه اولوب، ۱۳۰۰ ی مسلم اولمق اوزره، ۱۳۹۴۰ اهالیسی وجوارنده الماس معدنی واردر.

سامبره { (Sambre) فرانسه و بلچیقه‌ده (موزه) ایرماغنه تابع برنهراولوب، فرانسه‌ده آلچق بر یایله‌ده نبعانله، ابتدا غربه وبعده شمال شرقی‌یه طوغری آقه‌رق، (اسنه) و (نور) ایالتلرینی شق ایتدکدن صکره، بلچیقه‌یه دخول ایله، اوراده (هانیو) و (نامور) ایالتلرینی‌ده شق، وصاغ وصولدن بر قاچ چای اخذ ایده‌رك، نامور شهرنده (موزه) ایرماغنه دوکیلور. مجراسنك طولی ۱۹۰ کیلومتره اولوب، ۸۵ کیلومتره‌لکی فرانسه طوپراغنده‌در. صویی آزدر. — فرانسه‌ده نهر مذکور ایله (اوآزه) نهری آره‌سنده سامبره جدولی نامیله ۶۷ کیلومتره طولنده برجدول کشاد اولنمشدر.

سامبو { (Sambo) آفریقای غربیده پورتکیز دولتنك مستملکاتندن (آنغوله) مملکتنك (بنگله) ایالتنده و ۱۶۰۰ ارتفاعی اولان بر یایله‌ك اوزرنده بر خطه اولوب، مساحهٔ سطحیه‌سی ۴۵۰۰ مربع کیلومتره واهالیسی ۳۰۰۰۰ کشیدر. اراضیسی پك منبت ومیاه جاریه‌سی چوقدر.

سامبوآن { (Samboan) فیلیپین جزایرندن (قوبو) آطه‌سنك ساحل غربیسنده بر قصبه اولوب، ۸۲۷۰ اهالیسی وپاموق منسوجات دستکاهلری واردر.

سامبور { (Sambor) آوستریانك غالیچیا خطه‌سنده و لمبرغك ۷۰ کیلومتره جنوب غربیسنده اوله‌رق، (دنیپر) ك صول کنارنده قضا مرکزی بر قصبه اولوب، ۱۳۵۸۵ اهالیسی، دمیر یولی وبیکه فابریقه‌لریله طوز تصفیه‌خانه‌لری وایشلك تجارتی واردر.

سامبهار { (Sambhar) هندستانك راجپوتانه خطه‌سنده مروار ایله جایپور حکومت ممتازه‌لری آره‌سنده اوله‌رق، ۲۶°۵۲′ ایله ۲۷°۲′ عرض شمالی و ۷۲°۳۷′ ایله ۷۲°۵۶′ طول شرقی آره‌لرنده بر طوزلی کول اولوب، بویی ۳۶ و اکی ۵ ایله ۱۶ کیلومتره آره‌سنده‌در. بو کولدن کلیتلی طوز اخراج اولنور.

— بو کولك جنوب شرق ساحلنده وجایپورك ۶۱ کیلومتره غربنده دخی بو اسمله بر قصبه اولوب، ۷۴۵ ی مسلم اولمق اوزره، ۵۰۷۰ اهالیسی واردر.

سامبهال { (Sambhal) هندستانك رحیلقند ایالتنده ومراد آبادك ۳۶ کیلومتره جنوب غربیسنده قضا مرکزی بر قصبه اولوب، ۱۳۹۶۵ ی مسلم اولمق اوزره، ۲۱۳۷۵ اهالیسی، پاموق منسوجات دستکاهلریله شکر، حبوبات، یاغ ودری تجارتی واردر. کوزل برقصبه اولوب، خانه‌لری طوغله‌دن معمول وجوارلری اورمانلرله ومزروعاتله مستوردر.

سامبیازه { (Sambiase) ایتالیانك جنوبنده (قاتانزارو) ونام دیکرله (قلابره اولتریوره) ایالتنك (نیقاسترو) قضاسنده ونیقاستروك ۵ کیلومتره غرب جنوبیسنده بر قصبه اولوب، ۸۵۹۰ اهالیسی وکوکوردلی ایلیجه‌لری واردر.

سامبیلیونغ { (Sambilioung) بورنئو جزیرهٔ کبیره‌سنك جنوب شرق قسمنده فلمنك دولتنك حمایه‌سی آلتنده بولنور بر حکومت اسلامیه اولوب، شمال جهتنده واقع (تابور) حکومت اسلامیه‌سیله برابر (برو) یاخود (براو) دینلن خطه‌یی تشکیل ایدیور. حکمی آلتنده بولنان بعض کوچك آطه‌لرله برابر مساحهٔ سطحیه‌سی ۱۱۰۰۰ ایله ۳۰۰۰۰ مربع کیلومتره واهالیسی ۱۵۰۰۰ ایله ۴۰۰۰۰ نفوس آره‌لرنده مختلف مقدارلرده تخمین اولنمشدر. اراضیسی عمومیت اوزره طاغلق واورمانلرله مستور اولوب، باشلیجه محصولاتی پرنج واو طرفلره مخصوص بعض اثماردر. آلتون، دمیر، کومور وسائر معدنلری چوقدر. خیلی بال‌دخی چیقار. مرکزندن بشقه درت قصبه‌سی دها واردر. اهالیسندن قوم حاکم اولان ملایلر مسلم اولوب، طاغلرده ساکن اولان (دایاق) قومنك دخی اکثر افرادی دین اسلامی قبول ایتمشلردر. — مرکزی اولان (سامبیلیونغ) قصبه‌سنك ۳۵۰۰ اهالیسی واردر. (قوران) نهری اوزرنده و بونك منصبندن ۴۵ کیلومتره یوقاریده واقعدر.

سامح پاشا { (حسن —) متأخرین مشیران دولت عثمانیه‌دن اولوب، وزرادن بولنمش اولان پدری عن اصل سلانیکلی ایدی. مکتب فنون حربیه‌دن ارکان حرب ضابطانی صنفنده نشأت ایدوب، علوم ریاضیه وهیئت وسائره‌ده وقوفی وار ایدی. فرانسز لسانته دخی آشنا ایدی. قطع مراتب عسکریه ایده‌رک، سلطان عبد العزیز خانك اواسط سلطنتلرنده رتبهٔ مشیری‌یه نائل اولمش؛ وارضروم، طرابلس غرب، کرید، دیاربکر وسائر ولایتلر والیلکلرنده بولنه‌رق، ١٢٨٨ ده اوچ کون بحریه ناظری ومحاربه اثناسنده بر آره‌لق سرعسکر قائممقامی اولمشیدی. ١٣٠٧ تاریخنده درسعادتده وفات ایتمشدر. ترقی پرور، خیرخواه ومستقیم بر ذات اولوب، طرابلس غرب والیسی ایکن محرر فقیر ولایت غزته‌سی محرراکی مأموریتیله برمدت معیتنده بولندم.

سامرا { (سرمن‌رأی یاخود ساء من رأی‌دن مختصردر) بغداد ولایت وسنجاغنده، وبغدادك ١٠٧ کیلومتره شمال غربیسنده اوله‌رق دجله‌نك صول کنارنده و (نهروان) دن مأخوذ جدوللرله اروا اولنور بر اووه‌ده واقع قضا مرکزی کوچك بر قصبه اولوب، وقتیله بیوك وپك معمور ومزین بر شهر وخیلی وقت خلفاء عباسیه‌نك پایتختی بولنمشدر. بو محلده پك قدیم بر شهر بولنوب، حتی سام بن نوح طرفندن تأسیس ایدلمش اولدیغی مرویدر. بعده خراب اولمشیدی. خلفاء عباسیه‌نك برنجیسی سفاح بو شهرك خرابه‌لری قارشیسنده (انبار) ی و هارون الرشید دخی بر قصر بنا ایتمشلردی. خلیفه معتصم زماننده بغدادده عسکر پك چوق اولمغله، اهالیء شهر شکایت ایتدکلرندن، خلیفهٔ مشار الیه بو شهری بنا ایتدیروب، «کورن سوینیر» معناسیله (سرمن‌رأی) تسمیه ایتمش، وبرچوق جامعلر، سرایلر، بازارلر وسائر ابنیهٔ عظیمه ایله اعمار وتزیین ایده‌رك، عسکرله برابر اورایه انتقال، وبو شهری پایتخت اتخاذ ایتمشدی. خلفلری واثق، متوکل، منتصر، مستعین، مهتدی ومعتمد زمانلرنده دخی سامرا پایتخت قالوب، خلفاء مشار الیهمك هر بری بر قات عمارت وتوسیع و تزیینه صرف مقدرت ایتمشدی. نهایت خلیفه معتضد بالله بغداده رجوع ایتمکله، سامرا امراء اتراکك فساد ومنافرتلرینه میدان قالوب، کوندن کونه خرابیته یوز طوتمش؛ ونهایت اهالیسی بسبتون چکیلوب، انقاضی بیله بغداده نقل اولنمشدی. بر روایتده خرابدن صکره (سرمن‌رأی) یرینه (ساء من رأی) دینلمکله سامرا بوندن غلطدر. بعضلری‌ده سامرا اسمنك (سرمن‌رأی) اسم عربیسندن اسکی اولوب، فارسیده «سامك طریق» معناسیله (سامراه) تسمیه ایدلمش اولدیغنی التزام ایدیورلر. شمدیکی حالده بر قریه حالنده‌در.

سامری { (بن حیدری) ایران شعراسندن اولوب، تبریزلیدر. تجارت طریقیله هندستانه کیدوب، (خانخانان) ك حسن قبولنه مظهر اولمشدی. شو بیت اونکدر:

مشهور تر زننگم و معروفتر زعار
در حیرتم که بهرچه مستور مانده‌ام

سامسوار { (Samesvar) هندستانك (نپال) و (پاتنه) خطه‌لری حدودنده (هیمالایه) سلسلهٔ کبیره‌سنك (جریاغاتی) قوله‌سنه منسوب بر طاغ اولوب، ٢٠′ ٢٧° ایله ٣٠′ ٢٧° عرض شمالی و ٤٥′ ٨١° ایله ١٩′ ٨٢° طول شرقی آره‌لرنده ممتد اولدیغی حالده، بویی ٧٥ واکی ١٨ کیلومتره‌در. ارتفاع وسطیسی ٤٥٧ متره اولوب، اك یوکسك محلی ٦٩٢ متره ارتفاعنده‌در.

سامسواری { (Samesvari) هندستانك شمال شرقی جهتنده آسام ایله بنکاله خطه‌لرنده بر نهردر، که (غارو) جبالندن نبعانله، ابتدا شرق شمالی‌یه، بعده شرق جنوبی‌یه ونهایت جنوبه طوغری آقه‌رق، ٣٠٠ کیلومتره‌لك جریاندن صکره، (سورمه) نهرینه دوکیلور. بالیغی چوقدر.

سامسون { یاخود صامسون (Samson) اسرائیلیلرك اون ایکنجی حاکمی اولوب، بونلرك آلتنجی اسارتلری زماننده طوغمشدر. خارق العاده بر قوته مالك اولوب، پك کنج ایکن بر آرسلانك حقندن کله‌رك آغزینی یرتمش، وغزه‌ده محبوس ایکن، شهرك قپولرینی سوکوب اوموزینه آله‌رق قاچمش اولدیغی وداها بونك کبی نیجه خوارق متواتردر. فلسطینیلرله محاربه ایدوب، بونلری دفعاتله مغلوب ایتمشدی. زوجه‌سی (دلیله) کویا قوتنك

صاچلرنده اولدیغنی کشف ایله، اویقوسنده صاچلرینی کسه‌رك، کندیسنی فلسطینیلره تسلیم ایتمش؛ وبونلر کوزلرینی چیقاره‌رق، طالقاوق کبی قوللانمغه باشلامشلردی. آنجق برمدت صکره صاچلری اوزایوب اسکی قوتی استرداد ایتمش اولمغله، برکون فلسطینیلرك طوپلانمش اولدقلری بر معبدك ستونلرینی طوتوب ییقمغله، معبد دوشوب، ایچنده بولنانلرله برابر کندیسی دخی انقاض آلتنه قالمش.

سامسون (Samson) فرانسه‌نك اك مشهور آقتورلرندن اولوب، برخیلی تیاترو اویونلری دخی یازمش؛ و (قونسرواتوآر) دینلن تیاترو مکتبنده معلملك ایتمشدر. ١٧٩٣ ده سنت دنیسده طوغوب، ١٨٨١ ده وفات ایتمشدر.

سامسوئه (Samsœe) دانیمارقه‌نك (غاتغات) دکیزنده و یوتلاند خطه سیله (سلاند) آطه‌سی آره‌سنده برآطه اولوب، بویی ٢٦ واکی ١٠ کیلومتره اولدیغی حالده، ٥٠٠٠ اهالیسی واردر، که زراعتله وبالیقچیلقله تعیش ایدرلر.

سامعا (بیرام بیك) ایران شعراسندن وطائفهٔ اتراکدن اولوب، تبریزلیدر. شو بیت اونکدر:

ما با ز آرزوی دو عالم کشیده ایم
ازهر دوسر چوجاده بمنزل رسیده ایم

سامل (مصطفی — افندی) متأخرین شعراء عثمانیه‌دن اولوب، سالف الترجمه جودت افندینك برادریدر. سرای همایونده تربیه اولنه‌رق، بعده دیوان همایون قلمنه ومؤخراً ترجمه قلمنه مأمور وخواجگان سلکنه داخل اولمش؛ و ١٢٥٦ ده وفات ایتمشدر. بر دیوانچه‌سی واردر. شو بیت اونکدر:

مژه‌ك کوزکوز ایدوب سامل کبی جسمم بوکونلرده
دلم حسرتله پك بیمار در چشم سیاهکدن

سام میرزا شاه اسماعیل صفوینك اوغلی و ملوك صفویه‌نك ایکنجیسی اولان شاه طهماسبك برادری اولوب، شعر وانشاده کی مهارتیله مشهوردر. «تحفهٔ سامی» عنوانیله بر تذکرة الشعراسی واردر. ٩٣٩ تاریخنده برادری طرفندن خراسان والیلکنه نصب اولنه‌رق، اوراده وفات ایتمشدر. اشعارنده (سامی) تخلص ایدردی. شو بیت جملهٔ اشعارندندر:

پابوس سك یار نکویم هوسم نیست
دردل هوسم هست ولی دسترسم نیست

سامنیوم (Samnium) ایتالیانك اسکی بر خطه‌سی اولوب، قامپانیه‌نك شمالنده ولاتیومك شرقنده ایدی. الیوم اراضیسی (پرنچیپاتو اولتریوره) ایله (سانیو) ایالتلرینی و (آبروچه) ایالتلك برقسمنی تشکیل ایدیور. اهالیسی سالف البیان (سابین) قومنه منسوب اولوب، جنکاور ونیم وحشی آدملر ایدی. بونلر برچوق وقت ایتالیاده‌کی یونانیلره معاشله عسکرلك ایدوب، بعده سائر بعض اقوامله ومذکور یونانیلرله بالاتفاق، روماليلره قارشی درت بیوك محاربه ایتمش؛ وبونلره خیلی وقت مقاومت ایتمشلرسه‌ده، نهایت مغلوب اولوب، مملکتلری ضبط اولنمشدی. بونلری رام ایتدکدن صکره روماليلر بتون جنوبی ایتالیایی سهولتله اله کچیرمشلردر.

ساموآ (Samoa) بحر محیط کبیرك (پولینسیا) قسمنده (تونغه) جزایرینك شمال شرقیسنده، ١٣° ٣١′ ایله ١٤° ٣٠′ عرض جنوبی و ١٧٠° ٢٩′ ایله ١٧٥° ٥′ طول غربیسنده واقع برجزایر مجتمعه هیئتی اولوب، ٣ بیوك ایله بونلرك شرق جهتنده ٣ کوچك که جمعاً ٦ آطه‌دن مرکب اولدیغی حالده، غرب شمالیدن شرق جنوبیه طوغری ممتد اولور. مساحهٔ سطحیه‌سی ٢٧٨٧ مربع کیلومتره اولوب، ٣٤١٤٤ اهالیسی واردر. اك بیوکلری غرب جهتنده بولنان (ساوایی) جزیره‌سی اولوب، دیکرایکی بیوکی (اوپولو) و (توتوییلا) تسمیه اولنور. جمله‌سی اراضیٔ برکانیه‌دن متشکل اولوب، (ساوایی) نك اورته‌سنده‌کی برکانك یقین وقتلره کلنجه‌یه قدر آتش افشان بولنمش اولدیغی آکلاشیلیور. اکثر برکانلرینك آغزلری صو ایله طولمشدر. اك مرتفع ذروه‌لری ١٣٠٠ متره‌یی تجاوز ایتمیور. ساحللری دوز ایسه‌ده، اکثر محللرنده قیا و صیغلرله محاطدر. باشلیجه لیمانی (آپیا) اسمیله معروف اولوب، (اوپولو) جزیره‌سنك ساحل شمالیسنده واقعدر. نباتاتی پك قوتلی اولوب، طاغلری اورمانلرله مستوردر.

وساحله قدر اوزانان اتكلری دائما زمردكی كورینور. علی الخصوص (تولوئیلا) جزیره‌سی جمله‌سندن كوزل اولوب، هله (پانغو پانغو) لیمانی پك لطیف وشایان تصویر موقع ومنظره‌لری حاویدر. هواری پك كوزل ولطیف اولوب، مایسدن تشرین ثانی‌یه قدر سورن قوراقلق موسمنده یاغمورلر سیرك یاغار وجنوب شرقی جهتندن سرین بر روزكار اسر. كانون اولدن نیسانه قدر دوام ایدن یاغمور موسمنده ایسه صیجاق زیاده اولوب، چوق یاغمور یاغار؛ واكثریا غرب روزكاری اسوب، فرطونه وبورالری دخی پك صیقدر. مارتده جنوب غربیدن اسن شدتلی روزكارلر بعضاً پك دهشتلی فرطونه‌لری موجب اولور. قوراقلق موسمنده میزان الحرارهنك درجهٔ وسطیه‌سی °٢٥ و یاغمورلر موسمنده °٢٨ در. بو ایكنجی موسمده بعض صیتمه‌لر وقوع بولورسه‌ده، عمومیت اوزره هوا صاغلام اولوب، بو آطه‌لرده یراشن آوروپالیلر پك چوق معمر اولورلر. نباتات وحیواناتجه تونغه جزایرینه مشابه اولوب، او اقالیمه مخصوص نباتات ومحصولات انواعی حاصل اولور. اخیراً تشكل ایتمش اولان بر آلمان زراعت وتجارت شركتی پاموق، شكر قامشی، پرنج وقهوه زراعتنی دخی ادخال ایتمشدر. آوروپالیلرك ورودنده یرلی اهلی حیواناتی طوموز، كوپك، فاره وبرقاچ نوع پراسه‌دن عبارت ایدی. قوشلری پك چوقدر. اهالیسی صرف پولینسیان جنسنه منسوب ایری وتندرست آدملر اولوب، اولدقجه مونس و ذكی آدملردر؛ آنجق ذوق و اكلنجه‌یه انهماكاری زیاده اولوب، طوپراقلری ده كندیلكندن محصولات كافیه ویردیكندن، تنبل آلیشه‌رق، سعیه استعدادلری یوقدر. بو آطه‌لر ابتدا ١٧٢٢ ده (روكون) طرفندن كشف؛ و ١٧٦٨ ده بوكنویل طرفندن زیارت، و (بحریون جزایری Iles de Na-vigateurs) تسمیه اولنه‌رق، بعده دها بر چوق بحریون ساحللرینه اوغرامشلرسه‌ده، بونلرك هیچ بری ایچ طرفلرینی كزه‌مه‌مشیدی. نهایت قرن حاضر میلادی اوائلنده بر طاقم انكلیز وفرانسز میسیونرلری بو آطه‌لرده یرلشوب، اهالی‌یه صورتا خرستیان دینی قبول ایتدیرمش؛ وآوروپایه جزایرك احوال داخلیه‌سنی طانیتدیرمشلردر. یالكز (تاوه) جزیرهٔ صغیره‌سنك اهالیسی دین قدیملرنده قالوب، دیكرلری اسماً پروتستان وبعضلری قتولیك اولمشلرسه‌ده، حقیقتده بونلر دخی اعتقادات قدیمه‌لرندن واز كچه‌مه‌مشلردر. میسیونرلرك دلالتیله ١٨٣٠ تاریخندن بری انكلتره حكومتنه تقلیداً برحكومت مشروطه تشكیل ایده‌رك، كندی رؤسالری بیننده برقرال انتخاب ایتمشلرسه‌ده، اوته‌دن بری انكلتره دولتی ایله ممالك مجتمعه جمهوریتی امور داخلیه‌لرینه مداخله ایده‌رك، اكتساب قوت ونفوذ ایتمكه چالیشمقده درلر. اخیراً آلمانیه دولتی قاریشوب، بو اوچ دولت كندی مقصدلرینی ترویج ایچون، مملكتده لاینقطع داخلی فسادلر تولید ایتمكده‌درلر. عاقبت آلمانیه پولتیقه‌سی غالب كلوب، بركون بو آطه‌لرك آلمانیه مستملكاتی صره‌سنه كیره‌جكاری مظنوندر.

ساموتراك (Samothrace) [«سمادرك» ماده‌سنه مراجعت بیوریله.]

ساموس (Samos) [«سیسام» ماده‌سنه مراجعت بیوریله.]

سامون (Samon) آوستریاده‌كی اسقلاوونیه خطه‌سی قراللرندن اولوب، عن اصل فرانق قومنه منسوب، بر تاجر اولدیغی حالده، میلادك ٦٣٠ تاریخلرنده لاجل التجاره اسقلاوونیه‌ده بولنمغله، بو مملكته هجوم ایدن (آوار) لره قارشی محاربه ایده‌رك، كوستردیكی شجاعت وتدبیر آوارلری دفع ایتدیككندن، اهالی طرفندن قراللغه انتخاب اولنه‌رق، ٣٥ سنه كمال عدالتله اجرای حكومت ایتمشدر.

ساموید (Samoïèdes) آوروپا روسیه‌سنك شمال شرقی جهتیله سیبریه‌نك شمال غربی قسمنده ساكن برقوم اولوب، اقوام تورانیه‌دن معدوددر. بعض محققین بونلرك تركلر وفینو آلرله قاریشیق مغوللردن عبارت اولدقلرینی التزام ایتمشلردر. اورال سلسلهٔ جبالی قسم شمالیسنك ایكی جهتنده بولنوب، آوروپا قطعه‌سنده °٤٢ طول شرقی‌یه قدر واریرلر، وعلی الخصوص شمالی آق دكیز اسكله‌لرندن (مزن) قصبه‌سی جوارلرنده بولنورلر. آسیاده ٩٨ طول شرقیده واقع (تایمیر) قویننه قدر اوزانیرلر. سیبریه‌ده جنوباً °٥٦ عرض شمالی درجه‌سنه قدر اینرلرسه‌ده °٦٤ درجه‌سندن آشاغی بولنانلری

تركلشمشلردر . بو اقاليم واسعه‌ده كشت وگذار ايده‌رك ، بوزلى وقارلى توندره‌لرده خيمه قوران واكثريا منجمد اولان سواحل وانهارده باليق آولايان قوم مذكورك افرادى ۱۵۰۰۰ ايله ۲۲۰۰۰ آره‌سنده تخمين ايدلمكده اولوب، يالكز ۵۳۷۰ ى آوروپاده وقصورى سيبرياده‌در. نيم وحشى برحالده ياشايوب، اسماً خرستيان ايسه‌لرده، حقيقتده اسكى اعتقادلرينى محافظه ايده‌رك، حيوانات مختلفه‌يى تصوير ايدر بعض قباتلره عبادت ايدرلر؛ وجن وپريلره وارواح امواته مناسباته اينانيرلر. رئيس روحانيلرى طبيبلك وسحربازلق دخى ايده‌رك ، جنلره قارشى سحرلر وطلسملر يابه‌رق خسته‌لرى ابى ايتمك ادعاسنده بولنورلر . قيصه بويلى، طوباج بدنلى وتاتار چهره‌لى آدملر اولوب، كوزلريله صاچلرى سياه وصقاللرى پك سيركدر. (رن) ديلان برنوع مأنوس گيكدن سوريلرى اولوب، بوحيوانه قيزاقلرينى دخى چكديررلر، واكثريا آوجيلق وباليقجيلقله ياشارلر. رن دريسندن معمول پك سوسلى اثواب گييرلر .

ساموئل { [علاوه‌ده « اشموئل » ماده‌سنه مراجعت بيوريله .]

ساموئيلوفقه { (Samoïlofka) روسيه‌ده (ساراتوف) ايالتنك (بالاخوف) قصاسنده وبالاخوفك ۵۴ كيلومتره جنوب شرقيسنده بيوك بر قريه اولوب، ۹۵۹۰ اهاليسى، سنه‌ده ايكى بيوك بازارى، بغداى تجارتى وبر چوق دكرمنلرى واردر .

سامى { (مصطفى — بك) اعاظم شعراء عثمانيه‌دن اولوب ، آربه امينى عثمان افنديـنك اوغلى اولمغله، (آربه امينى زاده) ديمكله دخى معروفدر . سلطان محمود اول زمانـنده وقعه‌نويس اولوب، ۱۱۴۶ ده وفات ايتمشدر . اشعارى كلفتلى اولوب ، سلاستدن عارى ايسه‌ده، استادان شعرادن معدوددر . بيوك ديوانى مطبوعدر . شو بيت اونكدر :

نه در سودى بو بازار فناده جلب اموالك
غنا ويرمز متاع مستعارى دوش دلالك
نه ممكن پيرو اولمق نابئ استاده اى سامى
سواد نايحادر مشق شعرى كلك اطفالك

سامى { ايران وهندستان شعراسندن بروجه‌زير بش ذاتك تخلصيدر :

برنجيسى نيشابورلى اولوب، سلطان حسين بايقرا زماننده شاه طهماسب صفوى زمانه‌دك خراسانده شعر وادبله مشهور بولنمشدر . شو بيت اونكدر :

ديده را گفتم كه در رويش بگستاخى مبين
گفت گستاخى نبا شد عين مشتا قيست اين

— ايكنجيسى (نصير الدين) قزوينلى اولوب ، ۹۵۶ ده وفات ايتمشدر . شو بيت اونكدر :

سخن كنم بهمه جازبيوفايئ او
كه تا كسى نكند ميل آشنايئ او

— اوچنجيسى (خواجه عبدالله) من‌اصل (قمپايه) اتراكندن اولوب، لاهورده طوغمش، وشاهجهان آباده تربيه اولنه‌رق، ميرزا بيدل ايله صحبت ايتمش ايدى . ۱۱۵۵ تاريخنده وفات ايتمشدر . شو بيت اونكدر :

مددى كرد پس از مرك سيه بختئ ما
سرمه كرديدم ودرچشم سيا هش رفتم

— دردنجيسى (لطفعلى بيك) من‌اصل چركس امراسندن ايدى . شو رباعى اونكدر :

بر فتار آورد چون ناز آن سروخرامانرا
زرفتن باز ميدارد جحالت آب حيوانرا
نكاهت برسرنا زست باز امروز ميترسم
كه بركرداندازقتل من آن بركشته مژكانرا

— بشنجيسى شاه اسماعيل صفوينك اوغلى صاحب تذكره سام ميرزادر . [« سام ميرزا » ماده‌سنه مراجعت بيوريله .]

سامى { هندستانك گجرات خطه‌سنده (رادامپور) حكومت ممتازه‌سنه تابع ورادامپورك ۲۷ كيلومتره جنوب شرقيسنده واقع بر قصبه اولوب ، ۲۳۷۵ ى مسلم اولمق اوزره ، ۵۳۰۰ اهاليسى واردر .

سامى افندى { متأخرين شعراء عثمانيه‌دن ايكى ذات اولوب، برنجيسى بعض وزرانك كتابت خدمتنده بعد الاستخدام ، بر آره‌لق مأموريت مخصوصه ايله ويانه‌يه عزيمت، وعودتنده آمدى اوطه‌سى خلفاسى سلكنه داخل اوله‌رق، بعده تقويمخانه نظارتنه، صكره زراعت مجلسى اعضالغنه نصب ايدلمش؛ و ۱۲۶۳ ده مصلحتكذارلقله ويانه‌يه و بعده سفارتله برلينه اعزام، و ۱۲۶۶ ده

طهران سفارتنه نصب اولنمش؛ ودرسعادته عودتله ١٢٧٠ ده وفات ایتمشدر. شو بیت بر غزلندندر:

کل بلبل و بلبل‌ده دیکندن متأذی
بو باغده هیچ قیددن آزاده بولنمز

— ایکنجیسی اندرونی سامی یاخود عزت افندی دیمکله معروف اولوب، سلطان سلیم خان ثالث دورنده اندرون همایونده بولنمش؛ وسلطان محمود خان ثانی دورنده چراغ بیوریله‌رق، ١٢٦٠ ده وفات ایتمشدر. شو بیت اونکدر:

حالمی بن بیله‌مم نه‌مدر ایدن قاش هله
سامینك اشك تردیده غمدیده سیدر

سامی پاشا { (ابو بکر —) وزرای دولت عثمانیه‌دن وشعرادن اولوب، عثمان پاشانك اوغلیدر. سلطان عبد الحمید خان اول دورنده ١١٩٨ ده رتبهٔ وزارتله سلستره ایالتنه و سلطان سلیم خان ثالث دورنده ١٢١٣ ده یوسف ضیا پاشانك اثنای صدارتنده قائمقاملق مسندینه وبعده بعض ایالتلره نصب اولنه‌رق، صکره معزولاً مسقط رأسی اولان اغریبوزده اقامت ایتمکده ایکن ١٢٢٩ ده اوراده وفات ایتمشدر. بر دیوانچه‌سی واردر. شو ایکی بیت اونکدر:

رند اولان یکسان بیلور هجر ایله دور وصلی
پوله صایمز حال حرمانشیده کنز فرصتی
ای اولان کاشانهٔ نخوتده سرمست غرور
برده فکر ایت خاك ذلتده خمار محنتی

سامی پاشا { (عبد الرحمن —) اعاظم وزرای دولت علیه‌دن وار- باب علم وادبدن بر ذات اولوب، ١٢١٠ تاریخنده مورەنك مرکز ایالتی بولنمش اولان (طراپولیچه) قصبه‌سنده طوغمشدر. پدری اورانك مشایخ ومدرسیندن شیخ احمد نجیب افندی اولوب، صاحب ترجمه پدرلرینك درسندن استفاده، وعربی وفارسی ادبیاتیله علوم متداوله‌یه و حقایق تصوفه کسب وقوف ایتمشدی. ١٢٣٦ ده یونان وقوعاتی اثناسنده سائر قصبه‌لر صره‌سنده طرپولیچه دخی آلتی آی محاصره آلتنه قالدقدن صکره، صاحب ترجمه پدری وسائر افراد عائله‌سیله برابر عصاتك ید اسارتنه کچوب، پدری بو وقعه‌ده شهید اولمش؛ وکندیلری بر خیلی مدت اسارتده قالدقدن صکره، ١٢٣٩ ده قورتلوب، مصره هجرت ایتمش؛ واو صره‌ده مورەنك تخلیصنه متهیء عزیمت بولنان ابراهیم پاشا مرحومك خدمت کتابتنه کیروب، معیتنده مورەیه عودت ایلمش؛ وغالبانه مورەنك هر طرفنه کیریلوب، اعادهٔ اسایش اولندقدن صکره، آوروپانك تکلیفی اوزرینه، ١٢٤٣ ده ابراهیم پاشا اوراسنی ترکله مصره عودت ایتدیکنده، صاحب ترجمه دخی برابر کیدوب، ١٢٤٥ ده مصر وقایعی نظارتیله برابر مجلس ملکیه اعضالغنه، و ٤٧ ده محمد علی پاشا مرحومك باش معاونلکنه تعیین اولنمشدی. ١٢٥٧ ده برای مکالمه مصر جانبندن مرخص صورتیله وینه او سنه سعید پاشا مرحومك معیتیله و ٥٨ ده دخی ایکی دفعه مأموریت مخصوصه ایله درسعادته کله‌رك، مصره عودتدن صکره، ٥٩ ده برای تبدیل هوا ایتالیایه واورادن فرانسه وانکلتره‌یه سیاحت ایتمش؛ ومصره عودتندن صکره ١٢٦٥ تاریخنده وعباس پاشانك والیلکی اوائلنده جانب باب عالیدن ترحاله متصرفلغنه نصب اولنه‌رق، مصردن بسبتون قطع مناسبتله، محل مأموریتنه عزیمت ایلمش ایدی. ١٢ سنه بو مأموریتده قالوب، ١٢٦٧ ده مشیریت رتبه‌سیله عموم روم‌ایلی مفتشلکنه مأمور اوله‌رق، ٦٨ ده بوسنه والیلکنه نصب، ومحل مأموریتنه متهیء عزیمت ایکن، طربزون والیلکنه تحویل اولنمش؛ وینه او سنه طربزوندن بالاستعفا، درسعادته عودتی متعاقب، ودین ایالتنه تعیین بیوریله‌رق، قریم محاربه‌سی اثناسنده اوراده بولنمش؛ و ١٢٧٢ ده مجلس تنظیمات اعضالغنه نصب، ودرسعادته جلب بیوریله‌رق، ٧٣ اوائلنده ادرنه والیلکنه نصب، وسکز ماه صکره ینه مجلس تنظیمات اعضالغنه اعاده بیورلمش؛ ومتعاقباً معارف نظارت جلیله‌سنه تعیین بیوریلوب، ١٢٧٤ اواخرنده کرید وقوعاتی ظهور ایتدیکنده، معارف نظارتنه انضماماً کرید والیلکنه نصب اولنمغله، موفقیتی اوزرینه نشان امتیازله تلطیف اولنه‌رق، ١٢٧٥ ده معارف نظارتنه عودت ایتمش؛ و ٧٨ ده نظارت مشارالیهادن انفصال ایله، کوشه نشین عزلت ایکن، ٧٩ ده

بعض مصالح ذاتیه ایچون مصره کیدوب، او اثناده
مصری تشریف همایون واقع اولمغله ، مجلس والا
اعضالغنه نصب، و مؤخراً مجالس عالیه‌یه مأمور
بیورلمشیدی. بو وجهله سلطان عبدالمجید وعبدالعزیز
خان حضرتلری دورلرنده بر خیلی مهم مناصبده بو-
لندقدن صکره، پادشاه زمان سلطان عبد الحمید خان
ثانی حضرتلری دورنده ١٢٩٣ ده کشاد بیوریلان
مجلس اعیانه دخی نصب بیوریله‌رق، ١٢٩٥ ده
ارتحال ایلمشدر. السنهٔ شرقیه‌یه بحق واقف اولوب،
اکثر اوقاتنی مطالعه ایله کچیرردی . شعر وانشاده
مهارتنامه‌سی اولوب، مطبوع بعض منشآت واشعاری
وتصوفه متعلق «رموز الحکم» عنوانیله بر رساله‌ٔ
عارفانه‌سی واردر. شو بر ایکی بیت جملهٔ اشعارندندر:

حسرتکله جام داغ لاله‌در چشمامه
قطرهٔ می لعلسز لختاله‌در چشمامه

تار وپودی رشتهٔ مدح نکاهمدر بنم
ساميا بو نو غزل برکاله‌در چشمامه

سامیه { امم (Peuples Sémitiques) -- اك متمدن امم عالمك منقسم بو-
لندقلری زمره‌لرك بری اولوب، سام ابن نوح (عم) ه
نسبتله بو اسمله تسمیه اولنمشلردر. امم سامیه‌نك اصل
مبدأ ومنشئی دجله وفرات وادیلری اولوب، اورادن
بحر الشام سواحلنه و جزیرة العربك ایچنه انتشار
ایتمشلردر. امم سامیه باشلیجه : آثوریلر، کلدانیلر،
سریانیلر ، عبرانیلر ، فنیکه‌لیلر و عربلردن عبارت
اولوب ، عمالقه و نبطیلر وعربلرك منقسم بولندقلری
اقوام قدیمهٔ مختلفه‌نك جمله‌سی امم مذکوره شعباتندن
ایدیلر . امم سامیه افرادینك سیماجه امم آریانیه‌دن
فرقلری اولمیوب، قفالری پك منتظم وچهره‌لری دوز-
کوندر . آنجق لسانجه امم آریانیه ایله پك آز منا-
سبتلری اولوب، بربرلرندن پك اسکی زمانلرده آیرلمش
اولدقلری آکلاشیلیور. امم سامیه‌نك اك اول مدنیته
نائل اولانلری آثوریلر وکلدانیلر اولوب ، بونلرك
دخی مدنیت وصنایع ومعارفی دجله وفرات مجراسی
وبصره کورفزی طریقیله مناسبات تجاریه‌ده بولندقلری
هندن آلمش اولملری مظنوندر . هر حالده بونلر
یالکز سائر امم سامیه‌دن دکل آوروپاده‌کی امم آریانیه‌دن
دخی چوق اول اویانوب ، بعده فنیکه‌لیلر ومصریلر
دخی طریق مدنیتده ترقی ایتمکله، بونلردن مدنیت
یونان وروماية کچمشیدی . امم آریانیه لسانلری
آره‌سنده‌کی مناسبت ومشابهت او قدر چوق ایدی،
که بر لسانك شعبه‌لری عد اولنه بیلوب، اکثر قواعد
صرفیه‌لری بیله مشترکدر. السنهٔ سامیه‌نك اك اسکیسی
سریانی ویا کلدانی لسانی اولدیغنه ذاهب اولانلر وار
ایسه‌ده، بربرینه مشابهتری اولان لسانلر اکثریا
اورته‌دن قالقوب اونودلمش بر لسان قدیمدن متشعب
فرعلر حکمنده اولدیغندن، السنهٔ سامیهٔ مذکوره‌نك
دخی بزه واصل اولمامش دیکر بر لسان قدیمك فروعی
اوله‌جقلری و بناء علیه هیچ بری دیکرلرندن قدیم
اولمدیغی شبهه‌سزدر . السنهٔ سامیه‌دن الیوم موجود
ومستعمل اولانی یالکز لسان عربی اولوب، دیکرلرندن
هیچ بری هیچ بر یرده تکلم اولنمامقده‌در . اسکی
آثوریلرك، کلدانیلرك، سریانیلرك، فنیکه‌لیلرك وعبرا-
نیلرك احفادی اکثریت اوزره عربلشوب، مملکتلرنده
بوکون لسان عربی استعمال اولنیور. دیکرلرندن اك
زیاده معلوم اولانلری عبرانی وسریانی لسانلری اولوب،
بو ایکی لسانده بعض کتب مقدسه وسائره بولنمقده
اولدیغندن ، وعلی الخصوص سریانیجه ظهور اسلام
صره‌سنده وخلافت عباسیه زماننده دخی سوریه
وعراق خرستیانلرینك لسان ادبیسی بولنوب، اکثر
کتب یونانیه دخی عربی‌یه نقل اولنمازدن اول سریا-
نیجه‌یه ترجمه اولندیغندن ، بو ایکی لسانك ادبیاتی
وقواعد صرفیه‌لریله لغتلری تمامیله حفظ ووقایه او-
لنمشدر . کلدانیجه‌ده دخی بعض کتب مقدسه ترجمه-
لری بولنوب، بو دخی بر درجه‌یه قدر محفوظدر.
اك مجهوللری آثوریلرله فنیکه‌لیلرك لسانلری اولوب،
بو ایکی لسانده یالکز بعض آثار عتیقه خطوطی
بولنیور . حتی آثوریلر لسانك السنهٔ سامیه‌دن
اولدیغی بیله یقین وقتلره کلنجه‌یه قدر مشکوك اولوب،
اخیراً تبین ایتمشدر . امم سامیه‌نك قوللاندقلری
خطوط دخی بربرلرینه پك قریب اولوب ، جمله‌سی
صاغدن صوله یازیلیر. صره‌لری (ابجد) ترتیبنه کوره
اولوب، اسملری دخی بربرلرینه مشابهدر . بونلردن
سریانی وعربی خطلرنده حرفلر بربرلریله متصل یازیلوب،
دیکرلری حروف منفصله ایله یازیلیر . اسکی مصریلر
یعنی قبطیلر ، طائفهٔ رهبانه مخصوص واشارات
ورموزاتدن عبارت اولان هیروغلیف خطیله اکتفا

ایده‌میوب، فنیکه‌لیلرك خطنی استعاره ایتدکلری کبی، اسکی یونانیلر دخی سائر آثار مدنیتله برابر خطی دخی فنیکه‌لیلردن آلوب، بو وجهله السنهٔ سامیه خطی سائر لسانلره دخی تعمیم اولنمش؛ وآنجق قبطیلر ویونانیلر حروف مذکوره‌یی صولدن صاغه یازمغه باشلامشلردی. یونانیلردن رومالیلره کچوب، بو وجهله الیوم بتون آوروپا امم متمدنه‌سنك استعمال ایتدکلری لاتین حروفی اساساً فنیکه حروفندن مأخوذ وامم اسلامیه‌نك قوللاندقلری حروف عربیه ایله براصلدن متشعبدر. آوروپا متأخرین مستشرقینی السنهٔ سامیه ایله خیلی توغل ایتمکده اولوب، مشهور ارنست‌رنان بولسانلر بیننده‌کی مناسبات حقنده ایکی بیوك جلددن مرکب معتبر بر کتاب یازمش؛ ودیگر بر ذات، عبرانی، کلدانی، سریانی وعربی لسانلرینك مشترك ومقایسه‌لی صرفنی یازمشدر.

سان (San) آوستریانك غالیچیا خطه‌سنده بر نهردر، که (بسکید) طاغنك شمالی اتکندن نبعانله، شمال غربی‌یه، بعده شماله، صکره شرقه ونهایت ینه شمال شرقی‌یه طوغری آقه‌رق، تقریباً ٤٥٠ کیلومترەلك جریاندن وبر چوق چایلر آلدقدن‌صکره، صاغدن ویستوله ایرماغنه دوکیلور. ١٢٠ کیلومترەلك سیر سفاینه صالحدر. حوضه‌سی ١٥ ٣٧٠ کیلومترە وسعتنده‌در.

— بو اسمله ینه آوستریانك (استیریا) خطه‌سنده دخی (صاوه) نهرینه تابع بر چای اولوب، مجراسنك طولی ١٠٠ کیلومترەیه قریبدر.

سان پاؤلو (San Paolo) آفریقانك ساحل غربیسنده جنوبی گینه‌ده وهمنامی اولان برکوچك آطه‌نك قارشیسنده اولەرق ٨° ٥٥′ عرض جنوبی ایله ١٢° ٢′ طول شرقیده ٧٠٠٠ اهالی‌یی حاوی بر قصبه اولوب، آفریقای غربیده‌کی پورتکیز مستملکاتنك مرکزیدر. ایکی قلعه‌سی وآمریقای جنوبینك باهیا وریوده یانیرو اسکله‌لریله پك ایشلك تجارتی واردر. پورتکیز دولتی بو قصبه‌یی منفا اتخاذ ایتمشدر.

سان پاؤلو [«سائو پاؤلو» ماده‌سنه مراجعت اولنه.]

سان پیترو (San-Pitro) ایتالیاده ساردنیه جزیره‌سنك جنوب غربی ساحلی قربنده برکوچك آطه اولوب، ١١ کیلومترە بویی، ٧ کیلومترە اکی و ٣٠٠٠ اهالیسی واردر.

— بو اسمله ایتالیانك ملغی ناپولی قراللغنده اوترانته ایالتنده واوترانته‌نك ٢٦ کیلومترە شمال غربیسنده دخی ٨٠٠٠ اهالی‌یی جامع بر قصبه اولوب، لاجل التفریق (سان پیترواین قالابره) دینلیر. ناپولی قرالی آراغونلی فردیناند بونی حوارلریله برابر بر دوقه‌لق اتخاذ ایده‌رك، مشهور آرناؤد اسکندر بکه ویرمشیدی.

سانتارم (Santarem) پورتکیزك استرمادوره ایالتنده ولیسبونه‌نك ١٠٠ کیلومترە شمال شرقیسنده اولەرق (تاج) مجراسنك صاغ طرفنده واقع برتپه‌نك اوزرنده برقصبه‌اولوب، ٩٠٠٠ اهالیسی، لیسبونه‌یه قدر مدنظری و(القصبه) اسمیله عربلردن قالمه بر قلعه‌سی واردر. برخیلی وقت پورتکیز قراللرینك مقری بولنمشدر.

سانتاندر (Santander) اسپانیانك اسکی قستیله خطه‌سنده و مادریدك ٤٠٠ کیلومترە شمالنده اولەرق (بیسقایه) کورفزنده همنامی اولان ایالتك مرکزی برشهر اولوب، ٢٠٠٠٠ اهالیسی، لیمانی، ٢ قلعه‌سی، بحریه مکتبی، دولته مخصوص کمی دمیریله طوپ وسائره دوکمخانه‌سی، توتون، شکر، شابقه، کاغد، تولبند ومسکرات فابریقه‌لری، ایشلك تجارتی وجوارلرنده دمیر معدنی واردر.

— سانتاندر ایالتی شمالاً بیسقایه کورفزیله، غرباً آستوریه، شرقاً بیسقایه، جنوباً دخی بورغوس وپالنسیا ایالتلریله محدود اولوب، مساحهٔ سطحیه‌سی ٥٤٦٠ مربع کیلومترە واهالیسی ٢٤٦٩٩٦ کشیدر. اراضیسی آز منبت اولوب، سواحلنده چوق بالیق صید اولنور.

— بو اسمله آمریقای جنوبینك (قولومبیا) جمهوریتنده دخی بر ایالت اولوب، مساحهٔ سطحیه‌سی ٤٢٢٠٠ مربع کیلومترە واهالیسی ٤٣٢١٧٨ کشیدر. مرکزی ١١ ٢٥٥ اهالی‌یی جامع (بوقامارنغه) قصبه‌سیدر.

سانتو آنطونيو ده تيوقو (Santo-Antonio-de-Tijuco) برازيليا ممالك مجتمعه‌سنك (ميناس-جرائس) جمهوريتنده و (ريو ده ژانيرو) نك ٥٥٠ كيلومتره شمالنده اوله‌رق (اسپيناسو) طاغنده وديامانتينه قضاسنده بر قصبه اولوب، ٦٠٠٠ اهاليسى واردر.

سانتو دومينغو (Santo Domingo) آنتيل جزائركبيره‌سندن (هايتى) جزيره‌سنك جنوب شرق ساحلنده اوله‌رق (پورت‌اوپرنس)ك ٣٢٠ كيلومتره شرقنده و(اوزان) نهرى منصبنده گوزل بر قصبه اولوب، ٧٠٠٠ اهاليسى واردر. مقدما هايتى جمهوريتنه تابع ايكن، ١٨٤٣ تاريخ ميلاديسندن برى آيريجه بر جمهوريت صورتنده اداره اولنقده‌در. [« هايتى » ماده‌سنده مراجعت اولنه.]

سانتورين (Santorin) يونانك (كيقلاده) جزايرندن براطه اولوب، (پوسى) جزيره‌سنك جنوبنده ٢٢َ ٣٦° عرض شمالى ايله ٨َ ٢٣° طول شرقيده واقعدر. بويى ١٥ وانى ٧ كيلومتره اولوب، ١٣٠٠٠ اهاليسى واردر. بر هلال رسمنده اولوب، اسكى بر بركان اغزينك صويك اوسته چيقمش نصفندن عبارتدر. طوپراغى اراضئ بركانيه‌دن اولوب، منبتدر. باشليجه محصولاتى اوزوم، ذخاير وپاموقدن عبارتدر. اسم قديمى (ترا) در. مركزى اولان (تيره) قصبه‌سى بو آطه ايله نيوا، آمورغوس وانافه اطه‌لرندن مركب بر قضانك مركزيدر.

سانتوس (Santos) برازيليا ممالك مجتمعه‌سنك (سانپاؤلو) جمهوريتنده و (سانپاؤلو) شهرينك ٥٠ كيلومتره جنوب شرقيسنده اوله‌رق، (سنت‌ونسان) جزيره‌سنك ساحل شماليسنده بر قصبه واسكله اولوب، ٧٠٠٠ اهاليسى، گوزل ليمانى ومشهور پرنج وقهوه اخراجاتى واردر.

سان تومه (San Thomé) آفريقاى غربيده گينه كورفزى داخلنده (لوپز) بورننك ٢٠٠ كيلومتره شمال غربيسنده پورتكيز مستملكاتندن بر آطه اولوب، ٢٥َ ٠° عرض شمالى ايله ٢٤َ ٥° طول شرقيده واقعدر. اراضيسى طاغلق اولوب، الك مرتفع نقطه‌سنك ٢٤٠٠ متره ارتفاعى واردر. هواسى غايتله صيجاق وآغير اولوب، آنجق طوپراغى پك منبت ومحصولداردر. آطه‌نك ٢٠٠٠٠ ومركزى اولان همنامى اسكله‌نك ٢٠٠٠ اهاليسى واردر.

سانته‌فه (Santa-Fé) ممالك مجتمعه‌نك (يڭى مكسيقه) جمهوريتنده و ١٢َ ٣٦° عرض شمالى ايله ١٣َ ١٠٧° طول غربيده واقع بر قصبه اولوب، ٨٠٠٠ اهاليسى وجوارلرنده گومش وآلتون معدنلرى واردر. بتون جمهوريتك مركز تجارتى ايسه‌ده، منظره‌سى پك قسوت انگيزدر.

— آرجنتين جمهوريتنده (پارانه) ايله (ريوسالادو) نك ملتقاسنده دخى بواسمله همنامى اولان ايالتك مركزى برقصبه اولوب، ١٠٣٢٤ اهاليسى واردر.

— (سانته‌فه) ايالتى شرقاً (انتريوس)، جنوب شرق جهتندن (بوئنوس آيرس)، جنوب غربى جهتندن (سازلويى)، شمالاً دخى (قوردووه) ايالتلريله محاط اولوب، مساحهٔ سطحيه‌سى ٥٣٩٧٧ مربع كيلومتره واهاليسى يالكز ٨٩٢١٨ كشيدر.

[بو اسم سائر اسملرله مركب اوله‌رق ديگر برقاچ شهر وقصبه‌يه دخى علم اولمشدر. تركيبلرينك قسم ديگرينه مراجعت بيوريله.]

سانته قاترينه [« قاترينه » ماده‌سنه مراجعت بيوريله.]

سانته قروز (Santa-Cruz) اسپانيايه تابع وآفريقانك ساحل غربيسى قارشيسنده واقع (قناريه) آطه‌لرندن (يعنى جزاير خضرادن) تنريف جزيره‌سنك ساحل شرقيسنده بر قصبه واسكله اولوب، ٩٠٠٠ اهاليسى واردر. جزاير مذكوره‌نك مركز اداره‌سى اولوب، گوزل منظره‌سى، ايكى قلعه‌سى وكليتلى شراب تجارتى واردر.

سانته قروز (Santa Cruz) آمريقاى جنوبيده (بوليويا) جمهوريتى ايالاتندن اولوب، شمال غربى جهتندن (لاپاز)، جنوب غربى جهتندن (قوشاباب)، جنوباً شوكيساقه ايالتلريله، جنوب شرقى جهتندن (شيكيتو) وشرقاً وشمالاً دخى (موقسو) اقوامنك اراضيسيله محاطدر. مساحهٔ سطحيه

سی ١٦١ ٣٧٣ مربع کیلومتره اولوب، ١٦٤ ١٥٣ اهالیسی وار در . مرکزی همنامی اولان قصبه‌در . طاغلری واورمانلریله انهاری چوقدر . هواسی پك صیجاق ورطوبتلیدر. اکثر اهالیسی یرلی وحشیلردن عبارتدر. محصولاتی : پرنج، مصر، شکر وسائره‌دن عبارت اولوب، بالی، کراسته‌سی وآو حیواناتی دخی چوقدر . — مرکزی اولان سانته‌قروز قصبه‌سی (غواپی) نهری اوزرنده و (لاپاز) ك ٤٥٠ کیلومتره شرقنده واقع اولوب، ١٠٠٠٠ اهالیسی واردر.

سانته‌قروزآطه‌لری (Iles Santa-Cruz) بحر محیط کبیرده ٨°٣٠′ ایله ١٢°١٥′ عرض جنوبی و ١٦٣°٢٠′ ایله ١٦٧°٤٠′ طول شرقی آره‌لرنده برطاقم آطه‌لر اولوب، اك بیوکلری : سانته قروز (ونام دیکرله آکوند)، وانیقورو، اسوالوو، دون، ادری، شری، میتره وبرول آطه‌لریدر. ١٥٩٥ تاریخنده اسپانیول (مندانه) طرفندن کشف وبوواسطه تسمیه اولنمش ایکن، ١٧٦٧ ده انکلیز قپودانلرندن (قارتره) بو آطه‌لری زیارت ایده‌رك، ایلك کشفلرندن خبری اولمامغله، (قرالیچه شارلوته اطه‌لری) اسمیله تسمیه ایتمشدر .

سانته‌مارته (Santa-Marta) قولومبیا جمهوریتنك (ماغدالنه) ایالتنده و ١١°١٩′ عرض شمالی ایله ٧٦°١٩′ طول غربیده سنجاق مرکزی بر قصبه اولوب، ٦٠٠٠ اهالیسی، اوچ قلعه‌سی وسربست لیمانی واردر .

سانته ماریه (Santa-Maria) پورتکیزك النده بولنان (آسور) جزایرندن بری اولوب، (سان میکل) جزیره‌سنك جنوبنده واقعدر . بویی ٢٠ واکی ١٢ کیلومتره اولوب، ٥٠٠٠ قدر اهالیسی واردر . مرکزی همنامی اولان قصبه‌در.

سانته ماریه دی قاپوا (Santa-Maria-di-Capua) ایتالیانك (ترادی لابوره) ایالتنده و (قاپوآ) نك ٤ کیلومتره جنوب شرقیسنده برقصبه اولوب، ١٨٠٠٠ اهالیسی واردر .

سانتیاغو (Santiago) اسپانیاده غالیچه خطه‌سنك قورونیه ایالتنده وقورونیه‌نك ٤٠ کیلومتره جنوبنده اوله‌رق مادریدك ٥٠٨ کیلومتره شمال غربیسنده و (سار) نهری اوزرنده بر شهر اولوب، ٢٩٠٠٠ اهالیسی، دارالفنونی، سنت ژاقك قبرینی حاوی بیوك بر کلیساسی، دانتله فابریقه‌لری، دباغخانه‌لری و بت وتسبیح تجارتی واردر. وقتیله غالیچه‌نك مرکزی ایدی .

سانتیاغو (Santiago) آمریقای جنوبیده شیلی جمهوریتنك مرکزی بر شهر اولوب، ٣٣°١٦′ عرض جنوبی و ٧٣°٨′ طول غربیده و (ماپوشه) نهری اوزرنده اوله‌رق یوکسك بر یایله‌ده واقعدر . کوزل ومنتظم بر شهر اولوب، ١٨٩ ٣٣٢ اهالیسی، دار الفنونی، داخلی مکتب اعدادیسی، کتبخانه‌سی، بانقه‌سی، اورته‌سنده کوزل بر میدانی، مصنع بر کلیساسی، مفرح تفرجکاهی، کوزل بر کوپریسی، دمیر یولی، چینی و صانعبوزلغه متعلق مصنوعاتی وسراجخانه‌لری واردر. بتون شیلی تجارتنك مرکزیدر. هواسی صاغلام وغایتله لطیف اولوب، آنجق زلزله‌لری کثیر الوقوعدر . بو شهر ١٥٤١ تاریخ میلادیسنده (پدرو ده والدیه) طرفندن تأسیس اولنمشدر. — جمهوریت مذکوره‌نك منقسم بولندیغی ایالاتدن برینك‌ده مرکزی اولوب، سانتیاغو ایالتی شمالاً آقونقاغوآ، غرباً والپارزو ، جنوباً اوهیجنس ایالتلریله، شرقاً دخی (آند) سلسلهٔ جبالنك صرتیله یعنی آرجنتین جمهوریتیله محدود اوله‌رق، مساحهٔ سطحیه‌سی ١٣ ٥٢٧ مربع کیلومتره واهالیسی ٧٨١ ٣٧٨ کشیدر .

سانتیاغو (Santiago) آفریقانك ساحل غربیسی قارشیسنده واقع یشیل برون آطه‌لرینك اك بیوکی اولوب، بویی ٥٥ واکی ٢٢ کیلومتره واهالیسی ٥٠٠٠٠ کشیدر. مرکزی (ویلادا پرایه) قصبه‌سیدر .

سانتیاغو دل استرو (S.-del-Estero) آرجنتین جمهوریتنده همنامی اولان ایالتك مرکزی بر قصبه اولوب، بوئنوس آیرسك ٨٨٠ کیلومتره شمال غربیسنده و (ریودولچه) نهری اوزرنده واقع و ١٠٠٠٠ اهالیسی جامعدر . — سانتیاغو ایالتی شمالاً سالته، غرباً توقومان وقاتامارقه ، جنوباً قوردوبه ، شرقاً

سانته‌فه ایالتلریله، شرق شمالی جهتندن دخی (شاقو) اراضیسیله محدود اولوب مساحهٔ سطحیه‌سی ۹۴ ۴۹٤ مربع کیلومتره و اهالیسی ۲۰۹ ۰۰۰ کشیدر. ریوسالادو ایالتی شق ایتدیکی کبی، ریودولچه دخی بوکا موازیاً آقه‌رق جنوب جهتنده (سالناس غراندس) اسمیله واسع بر طوزلی کول تشکیل ایدر. اراضیسی دوز وقسم جنوبیسی بطاقلقدر.

سانتیاغو دلاوغه { [«اسپانیش تون» ماده‌سنه مراجعت.]

سانتیاغو ده آلانی { (S. - de - Alanhi) قولومبیا جمهوریتنك

برزخده واقع (وراغوآ) ایالتنك مرکزی بر قصبه اولوب، ۵ ۰۰۰ اهالیسی واردر.

سانتیاغو ده قوبه { (S - de-Cuba) آنتیل جزایر کبیره‌سندن (قوبه) جزیره‌سنده شرق ایالتنك مرکزی بر شهر اولوب، همنامی اولان نهرك منصبنده وهاوانه‌نك ۸۰۰ کیلومتره جنوب شرقیسنده واقع و ۳۰ ۰۰۰ اهالیی جامعدر. لیمانی پك کوزل ایسه‌ده، هواسی پك آغیر وایچیله‌جك صویی قیتدر. وقتیله جزیره‌نك مرکزی ایدی.

سانتیاغو ده هایتی { (S. - de - Haïti) آنتیل جزایر کبیره‌سندن هایتی جزیره‌سنده شمال شرقی ایالتنك مرکزی بر قصبه اولوب، (سان دومینغو) نك ۱۷۰ کیلومتره شمال غربیسنده واقع و ۱۰ ۰۰۰ اهالیی جامعدر. ۲٤ کیلومتره‌لك مسافه‌ده بر کوچك لیمانی واردر.

سان جرمانو { (San Germano) ایتالیانك (ترادی لابوره) ایالتنده و (قاپوآ) نك ۵۲ کیلومتره شمال غربیسنده اوله‌رق (قاسین) طاغنك اتکنده بر قصبه اولوب، ۵ ۰۰۰ اهالیسی، قلعه‌سی وجوارنده (قاسینوم) و (آکینوم) شهر قدیملرینك خرابه‌لری واردر.

سان جوآکیم { یاخود یوآکیم (San loaquim) ممالك مجتمعه‌نك قالیفورنیه جمهوریتنده بر نهردر، که جنوبدن شماله آقه‌رق، سان فرانسیسقو قوینده شمالدن کلن (ساقرامنتو) نهریله برلشه‌رك، بحر محیط کبیره دو-

کیلور. سوروکلدیکی قوملرده آلتون ریزه‌لری بولنور.

سان جوان { (San Juan) آرجنتین جمهوریتی ایالات غربیه‌سندن اولوب، شمال شرقی جهتندن وشرقاً رئوبه، جنوباً سان لویز ومندوره ایالتلریله، غرباً دخی آند سلسله‌ٔ جبالنك صرتیله یعنی شیلی حدودیله محدوددر. مساحهٔ سطحیه‌سی ۸۹ ۰۹۵ مربع کیلومتره واهالیسی ۱۰۲ ٤۰۳ کشی اولوب، اراضیسی آند سلسله‌سنك اتکلرندن و بعض قوللرندن عبارت اولمغله، طاغلق ومرتفعدر. بو طاغلردن بر قاچ نهر آقیورسه‌ده، ایالتك حدودینی کچوب، (پامپه‌سالینه) یعنی «طوزلی چول» دینلن اوومیه دوشنجه برطاقم بطاقلقلر تشکیل ایده‌رك، جریانلری منقطع اولور. مرکزی (سان جوان) یاخود (سان جوان دلاقرونتره) قصبه‌سی اولوب، ۱۵ ۰۰۰ اهالیسی واردر.

سان جوان دلوس لانوس { (S. J. - de - los - Lanos) قولومبیا جمهوریتنده و (بوغوته) نك ۱۱۰ کیلومتره جنوب شرقیسنده و (قونتیا) نهری اوزرنده سنجاق مرکزی بر قصبه اولوب، جوارنده متروك آلتون معدنلری واردر.

سان جوان ده پورتو ریقو

(S. J. -de-Porto-Rico) آنتیل جزایرندن اسپانیایه تابع (پورتوریقو) آطه‌سنك ساحل شمالیسنده و اوزون بر برزخله آطه‌یه مربوط بر شبه جزیره‌نك اوزرنده بر شهر اولوب، جزیرهٔ مذکوره‌نك مرکزیدر. تقریباً ۳۰ ۰۰۰ اهالیسی، واسع وصاغلام لیمانی وجسیم استحکاماتی واردر.

سان جوان ده نیقاراغوا { (S. J. - de - Nicaragua) آمریقای وسطینك نیقاراغوآ جمهوریتنده وسان جوان نهری منصبنده اوله‌رق مکسیقه کورفزنده بر قصبه و اسکله اولوب، پانامه برزخنك حفری متصور بر نقطه‌سنده بولنمغله، انکلتره و ممالك مجتمعه دولتلری آیری آیری ضبطنه چالیشمشلردر.

سان جوان دی مدوآ { یاخود سنت ژان دو مدوآ

[«شنکین» ماده‌سنه مراجعت.]

سان جورجو ماجوره (San Giorgio Maggiore) آدریاتیق دکیزنده ونديك شهرينك ٤ كيلومتره جنوب شرقيسنده بر كوچك آطه اولوب، اوزرنده پك زنكين برمناستر وبر چوق راهبلر بولنور.

سان جوزه ياخود سان يوزه (San José) آمريقای وسطی جماهيرندن (قوسته‌ريقه) جمهوريتك مركزی بر شهر اولوب، مملكت مذكوره‌نك وسطنده ممتد اولان سلسلهٔ جبالك كوزل بر واديسنده و ١٠° عرض شمالی ايله ٢٨′ ٨٦° طول غربيده واقع و ٢٤٠٠٠ اهاليی جامعدر.

ساند [« ژورژ ساند » ماده‌سنه مراجعت بيوريله.]

ساندروقوتوس (Sandrocottus) اسكندردن صكره هندستانده ظهورله، سلفقوسدن پنجاب خطه‌سنی وجهانكير مشار اليهك ضبط ايتمش اولديغی سائر بلاد هندی ضبط ايتمش وعقد ايتديكی بر معاهده ايله دولتی سلفقوسه طانيتديرمش بر حكمداره يونان مورخلری طرفندن ويريلن اسمدر.

ساندومير (Sandomir) لهستانده (سان) نهريله ويستوله ايرماغنك ملتقاسنده و وارشوه‌نك ٢٢٠ كيلومتره جنوب شرقيسنده بر قصبه اولوب، ٦٠٠٠ اهاليسی واردر.

ساندويچ (Sandwich) انكلتره‌نك (كنت) ايالتنده و (قانتوربری) نك ١٧ كيلومتره شرقنده (استور) نهری اوزرنده وبونك منصبندن ٣ كيلومتره يوقاريده بر قصبه و اسكله اولوب، ٣٥٠٠ اهاليسی، دمير يولی، سفائن اعماله مخصوص دستكاهلری، بوك منسوجاتی و ايشلك تجارتی واردر. وقتيله اهميتی دها زياده ايدی.

ساندويچ ونام ديكرله هاوای آطه‌لری — (Iles Sandwich) بحر محيط كبيرده بر جزاير زمره‌سی اولوب، بحر مذكور جزايرينك اك شرق شمالی جهتنده بولنانلری اولمغله آوستراليا وجاپونيه‌دن زياده آمريقای شماليه‌نك قاليفورنيه سواحلنه قريبتلری واردر. جزاير مذكوره ١٧° ايله ٢٣° عرض شمالی و ١٥٧° ايله ١٦١° طول غربی آره‌لرنده ممتد اولوب، ١١ آطه‌دن عبارتدر. اك بيوكلری (هاوای) جزيره‌سی اولوب، ديكرلرينك باشليجه‌لری: اوواهو، موئوی، آتوی، موروتوی، اوينهو ورانای آطه‌لريدر. مساحهٔ سطحيه‌لری ١٦٩٤٦ مربع كيلومتره واهاليلری ٨٩٩٩٠ كشی اولوب، يرلی، چينلی، جاپونيه‌لی، وآوروپاليدن عبارتدر. اقليم و هواجه آنتيل جزايرينه مشابه اولوب، آنجق بوره و فرطونه‌لری او قدر شدتلی دكلدر. يوكسك طاغلری اولوب، بونلرك بعضلری بركانلردن عبارتدر. طوپراقلری پك منبت اولوب، موس، هندستان جوزی، اككك آغاجی، شكر قامشی، پتاتس، بر نوع داری، طوت وسائره حاصل اولور، و سائر آغاجلر دخی بولنور. اهاليسی هر نه قدر وحشی حالنده بولنيورديسه‌ده، آوروپاليلرك ورودنده صنايعه متعلق بعض معلوماتلری وار ايدی. بو آطه‌لر ١٥٤٢ ده كورلمش ايسه‌ده، يكيدن غائب ايدلمش اولديغندن، ١٧٧٨ ده مشهور قپودان قوق طرفندن يكيدن كشف، و او وقت انكلتره بحريه ناظری بولنان لورد ساندويچك اسميله تسميه اولنمشدر. زواللی قپودان قوق بو آطه‌لر اهاليسی طرفندن پاره‌لنمشدر. ١٨٢٠ تاريخندن بری بر طاقم ميسيونرلر كيروب، اهالينك اكثر افرادينی خرستيان دينينه ادخال ايتمشلردر. آوروپا مدنيتی بعض ترقيات ايتمكده اولوب، بو جزايرده بعض مطبعه‌لر بيله تأسيس اولنمشدر. بو آطه‌لرك جمله‌سی بر حكومت تشكيل ايدوب، حكمدارلری (اوواهو) جزيره‌سنك (هونولولو) قصبه‌سنده اقامت ايدر. حكمدارلرندن برنجی (قامهامها) بتون ساندويچ آطه‌لرينی بر حكومته جمع ايله، آوروپا مدنيتنی ادخاله چاليشمش؛ و ايكنجی (قامهامها) ١٨٢٠ ده خرستيان دينی قبول ايله، آيين قديمی منع ايتمش ايسه‌ده، تبعه‌سی عصيان ايتديكندن، لوندره‌يه قاچوب، اوراده وفات ايتمشدر. اليوم دين رسميلری پروتستان مذهبی اولوب، آوروپا اصولنده حكومت مشروطه ايله اداره اولنورلر. وكلا ايله ٤٨ مبعوثدن عبارت بر مجلسلری واردر. مبعوثاندن ٢٤ ی رؤسا و اغنيادن و ٢١ ی ده عوامدن انتخاب اولنور. مركزلری اولان (هونولولو) نك

۲۲۹۰۷ اهالیسی واردر . واردات ومصارف سنویه‌سی ۲۷۰۰۰۰۰ دولار راده‌لرنده‌در . اخراجاتی باشلیجه شکر وپرنج وموسدن عبارت اوله‌رق سنوی اون ایکی اون اوچ ، و ادخالاتی بش آلتی ملیون دولار راده‌لرنده یعنی اخراجاتی ادخالاتنك ایکی مثلندن زیاده‌در. سفائن تجاریه‌سی ۲۴ واپور و ۳۱ یلکن گمیسندن عبارتدر. هاوای وماثوی و اواهو آطه‌لرنده بر دمیر یول خطی انشا اولنمقده‌در. برخیلی تلغراف وتلفون خطلری دخی تمدید اولنمشدر. وقت حضرده عسکری ۲۰ ضابطله ۱۰۰ نفرعساکر نظامیه‌دن و برقاچ بلوك گوکلیدن که جمعاً ۴۰۰ کشیدن عبارت اولوت ، حین حاجتده قرال بتون اهالیی سلاح آلتنه دعوت ایده بیلیر . بحریهٔ عسکریه‌سی یوقدر .

ساندویچ { لودر جون قونت‌ده — Lord) (J. Comte de Sandwich } انکلتره سیاسیوندن اولوب ، ۱۷۱۸ ده طوغمش، و ۱۷۹۲ ده وفات ایتمشدر . ایتالیا وممالك عثمانیه ومصره سیاحت ایدوب، گوزل بر سیاحتنامه یازمش؛ و دفعاتله بحریه ناظری اولوب ، کشفیات جغرافیه ایچون فنی هیئتلر وکمیلر گزدیرمکی التزام ایتمشدر . قپودان قوق آنف الیان جزایری بونك اسمیله تسمیه ایتمشدر . برقاچ قونغره‌ده دخی انکلتره طرفندن مرخص بولنمشدر .

سان رمو { (San Remo) ایتالیای شمالیده جنوه کورفزنده و (اونیله) نك } ۲۲ کیلومتره جنوب غربیسنده مستحکم بر قصبه اولوب، ۱۲۰۰۰ اهالیسی ولیمون، پورتقال، زیتون و سائره محصولاتیله کوچك بویده خرما آغاجلری دخی واردر.

سان سالوادور { (San Salvador) آمریقای وسطیده سالوادور جمهو- } ریتنك مرکزی بر شهر اولوب، غوآتماله‌نك ۲۳۰ کیلومتره جنوب شرقیسنده و بر برکانك اتکنده واقعدر. گوزل وتجارتگاه برشهر اولوب، ۲۰۰۰۰ اهالیسی ، خیلی صنایعی وکلیتلی چیویت وتوتون تجارتی واردر .

سان سالوادور { (San Salvador) آنتیل جزایرینك اك شمالده بو- } لتان (لوکی) زمره‌سندن برآطه اولوب، ۲۴° ۲۰′ عرض شمالی ایله ۷۸° طول غربیده واقعدر . قریستوف قولومبك آمریقادن اك اول کشف ایتدیکی بر بو آطه‌در.

سان سالوادور { (San-Salvador) آفریقاده (قونغو) دولت مستقله- } سنك مرکزی بر شهر اولوب، قونغو ایرماغنه تابع (للونده) نهرینك مجراسی قربنده و (لوآندو) نك ۵۰۸ کیلومتره شمال شرقیسنده اوله‌رق ۵° ۲′ عرض جنوبی ایله ۱۳° ۳۰′ طول شرقیده واقع و ۲۵۰۰۰ اهالیی جامعدر. یالکز قراله مخصوص بر سرایی اولوب، سائر مسکنلری مدور الشکل صمان قلبه‌لرندن عبارتدر. اهالیسنك بر قسمی پورتکیزدر. — برازیلیاده‌کی (باهیا) شهرینك‌ده اسم قدیمی (سان سالوادور) در. [«باهیا» ماده‌سنه مراجعت.]

سانساندینغ { (Sansanding) سودان غربینك بامباره مملکتنده } و (سغو) نك ۴۰ کیلومتره شمال شرقیسنده اوله‌رق (نیجر) نهرینك ساحل یسارنده بر قصبه اولوب ، تقریباً ۱۲۰۰۰ اهالیسی وآلتون توزیله بعض یاموق منسوجاتی واردر.

سانسکری { (Sanscrit) وقتیله هندستانك قسم شمالیسنده سویلنمش بر } لسان اولوب، هند براهمه‌سنك لسان مقدسیدر. الیوم هیچ بر یرده سویلنمه‌مکده ومع هذا براهمنیلرك مقدس عد ایتدکلری برقاچ بیوك منظومه و سائر کتب مذهبیه بونده محرر اولمغله بونلر طرفندن محافظه اولنمقده و هندستانده سویلنن برچوق لسانلرده آثاری گورلمکده اولان بو لسان السنهٔ عالمك اك مکملی اولوب ، مکمل ومنتظم قواعدی، واسع تعبیراتی وگوزل آهنگی واردر. کنك کنارلرندن بحر محیط آطلاسی، وآمریقا دخی داخل اولورسه، بحر محیط کبیر سواحلنه‌دك انتشار ایتمش اولان السنهٔ آریانیه‌نك اك قدیمی اولوب، زند، پارسیٔ قدیم، یونانیٔ قدیم، لاتین، توتون و اسلاو لسانلرینك بوندن تشعب و تولد ایتمش اولدقلری آکلاشیلیور؛ چونکه السنهٔ مذکوره کلماتنك اصللری بونده بولنیور . سانسکری لساننك اوچنجی ویا

بشنجی قرن میلادی‌یه قدر تکلمده مستعمل بولنمش اولدیغی مظنوندر. بعده بوزیلوب، (پرافری) اسمیله برغلطی ظهور ایتمشدر، که قواعدی سانسکریدن چوق دها قولای اولمغله، بوکا رغبت اولنمشدر. بو لسانك بر چوق وقت اسمی بیله آوروپاجه مجهول اولوب، قرن سابق میلادی اواخرنده انکلیزلر میدانه چیقارمش؛ واو وقتدن بری بتون امم متمدنه علمای مستشرقینی بونك تعلم وتدقیقیله اوغراشوب، بو کونکی کونده آوروپا پایتختلرنده و مرکز معارف اولان بعض شهرلرده تدریس اولنمقده، وعلمای لسانیونجه بوندن السنهٔ آریانیه‌نك صورت اشتقاق وتولدی حقنده پك چوق حقیقتلر استنباط ایدلمکده‌در.

سان سورو (San-Sevro) ایتالیانك قاپیتاناته ایالتنده و (فوجه) نك ۲۷ کیلومتره شمال غربیسنده بر قصبه اولوب، ۱۹۰۰۰ اهالیسی واردر.

سانسی (Sancy) فرانسه‌ده (مونت‌دوره) دینان جبالك اك مرتفعی اولوب، ۱۸۸۶ متره ارتفاعی واردر.

سان فرانسیسقو (San-Francisco) ممالك مجتمعه‌نك قالیفورنیه جمهوریتنده وبحر محیط کبیر ساحلنده واقع کوزل بر قویك ایچنده اوله‌رق "۳۰ '۴۸ °۳۷ عرض شمالی ایله "۲۶ '۴۸ °۱۲۴ طول غربیده واقع بیوك بر شهر واسکله اولوب؛ ۳۰۰۰۰۰ اهالیسی، متعدد تیاترولری، بیوك کلیسالری، جسیم دمیرخانه ودوکمخانه‌لری، سفائن اعماله مخصوص دستکاهلری، متعدد واپور قومپانیه‌لری، بیوك سرمایه‌لی بانقه‌لری، بر چوق مطبعه وغزته‌لری وپك ایشلك تجارتی واردر. بوندن اللی سنه اول بیك بشیوز اهالیلی جامع بر قریه حالنده ایکن، قالیفورنیه آلتون معدنلرینك کشفی و صکره بحر محیط آطلاسی ساحلندن بحر محیط کبیر ساحلنه‌دك تمدید اولنان بیوك دمیر یول خطنك اورایه منتهی اولمسی بو شهرك پك آز وقتده بیومسنی وکیتدکجه بیومکده اولمسنی موجب اولمشدر. سان فرانسیسقو بوکونکی کونده آمریقانك بحر محیط کبیرده‌کی اسکله‌لرینك برنجیسی اولوب، آوروپا ایله چین وجاپون وآوسترالیا آره‌سنده‌کی طریقده‌ده پك مهم بر موقعیدر.

سان فرانسیسقو یاخود ساتو فرانسیسقو (San-Francisco) برازیلیاده بیوك بر ایرماقدر، که میناس جرائس جمهوریتنده (سیراده‌قاناستره) تسمیه اولنان طاغدن نبعانله، شمال شرقی‌یه طوغری جریان ایده‌رك، مذکور جمهوریتی و بعده باهیا جمهوریتی شق؛ وبعده غربه و غرب جنوبی‌یه دونوب، بر قوی تشکیل ایده‌رك، باهیا جمهوریتی پرنامبوق جمهوریتندن ودها آشاغیده (سرجیپه) جمهوریتی آلاغوآس جمهوریتندن تفریق ایدر؛ و بو ایکی جمهوریت آره‌سنده تقریباً '۴۰ °۱۰ عرض جنوبیده بحر محیط آطلاسی‌یه دوکیلور. مجراسی ۲۹۰۰ کیلومتره طولنده اولوب، قوراقلق زماننده ثانیه‌ده ۲۸۰۰ مکعب متره صو دوکر. صاغ وصولدن بر چوق انهار آلوب، اك بیوکلری (ریووردە) و (ریوغرانده) در.

— بو اسمله برازیلیانك (سانته قاترینه) جمهوریتنك ساحلنده واقع بر قویك آغزنده بر آطه دخی اولوب، بو آطه‌نك ساحل غربیسنده ینه بو اسمله بر قصبه ولیمانی‌ده واردر.

سان فرناندو (San-Fernando) اسپانیانك قادیس ایالتنده وقادیسك قربنده اوله‌رق (لیون) آطه‌سنده برقصبه اولوب، تقریباً ۱۸۰۰۰ اهالیسی، متین استحکاماتی، کوزل بر صو یولی، رصدخانه‌سی و بحریه مکتبی واردر.

— ینه اسپانیاده مادریددن ۱۵ کیلومتره‌لك مسافه‌ده بو اسمله بر قصبه اولوب، قراللره مخصوص بر سرایی واردر، که اخیراً باصمه فابریقه‌سی اتخاذ اولنه‌رق، یالکز بر کوشککی قرال ایچون محافظه اولنمشدر.

— شیلی جمهوریتنده وسانتیاغونك ۱۲۰ کیلومتره جنوبنده دخی بو اسمله (قونساغوآ) ایالتنك مرکزی برقصبه اولوب، ۱۵۰۰ عائله ایله مسکوندر.

سان فرناندو ده‌قاتامارقه (S. F.-de-Catamar-ca) آرجنتین جمهوریتنك قاتامارقه ایالتنده، همنامی اولان بر نهرك اوزرنده و رتوبه ایله توقومان آره‌سنده بر قصبه اولوب، پاموق محصولاتنك نفاستیله مشهوردر.

سان فليپه { (San Félipe) اسپانیانك والنسه ایالتنده و والنسه‌نك

٥٥ كيلومتره جنوب غربیسنده بر قصبه اولوب، ١٥٠٠٠ اهالیسی، خراب بعض استحكاماتی، ٢٢ چشمه‌سی، كاغد، كتان بز وابریشیم فابریقه‌لری وجوارلرنده كوزل مرمر اوجاقلری واردر. اسكی اسمی (جاتیوه) در.

سان فليپه الرآل { (San-Félipe-el-Real) شيليده سانتیاغونك

١٥٥ كيلومتره شمالنده آقونقاغوا ایالتنك مركزی بر قصبه اولوب، ٨٠٠٠ اهالیسی وایكی صره آغاجله محاط كنیش سوقاقلری واردر.

سان قارلوس { (San-Carlos) ونزوئلا جمهوریتنده (قاراقاس) ك

٢٠٠ كيلومتره جنوب غربیسنده و ٢٠′ ٩° عرض شمالیده بر قصبه اولوب، ٨٠٠٠ اهالیسی، پك لذيذ پورتقاللری، چیویت وقهوه محصولاتی وحیوانات تجارتی واردر. وقتیله دها اهمیتلی اولوب، تدنی‌یه یوز طوتمشدر.

سانكه { (Sanche) حكومت اسلامیه زماننده اسپانیانك ناواره، لیون، قستیله

وآراغون طرفلرنده تشكل ایدن خرستیان حكومتلرنده بو اسمله بر قاچ حكمدار كلمشدر:

ناواره قراللری

برنجیسی ناواره قونتی غارسیمین بن سانكه‌نك اوغلی اولوب، ٨٧٢ تاریخ میلادیسنده غاسقونیه قونتی و ٩٠٥ ده ناواره قرالی اولمش؛ واندلس دولت اسلامیه‌سیله بر چوق محاربه‌لر ایدوب، ٩١٩ ده برمناستره چكلمش ایسه‌ده، عبدالرحمن ثالث زماننده عساكر مسلمینك خرستیانلره قارشی موفقیاتی و (جونكره) ده‌كی غالبیتلرینی كورنجه، ٩٢١ ده ینه عنان حكومتی الینه آله‌رق، فرانسه‌دن عودت ایتمكده اولان عسكرك یولنی كسمش؛ و ٩٢٦ ده، ٩٠ یاشنی متجاوز اولدیغی حالده، وفات ایتمشدر.

— ایكنجیسی ٩٧٠ دن ٩٩٤ تاریخنه‌دك قراللق ایدوب، بوده عربلرله لاینقطع محاربه‌ده بولنمش؛ وآراغون تختنك وارثه‌سی (اوراقه) ایله ازدواج ایدوب، بو ازدواجدن اوچنجی (غارسی) طوغمشدر.

— اوچنجیسی «بیوك» عنوانیله معنون اولوب، اوچنجی غارسینك اوغلی و وارثیدر. ١٠٠١ تاریخندن ١٠٣٠ تاریخنه‌دك حكم سوروب، ایكنجی اوغلی فردینانده‌ی (لیون) تختنك وارثه‌سی (سانسیه) ایله اولندیرمش؛ وبو وجهله لیون قراللغنك‌ده كندی عائله‌سنه كچمسنی تهیئه ایتمشیدی. وفاتندن صكره الكاسی آراغون، ریباغورسه، ناواره وقستیله اسملریله درده تقسیم اولنمشدر.

— دردنجیسی دردنجی غارسینك اوغلی وخلفی اولوب، ١٠٥٤ دن ١٠٧٦ یه قدر حكومت سورمش؛ ومقتولاً وفات ایدوب، یالكز بر برادری قالمش ایدی. آراغون قرالی (سانكه‌راميرز) الكاسنی ضبط ایدوب، بشنجی سانكه اسمیله ١٠٧٦ دن ١٠٩٤ تاریخنه‌دك حكومت سورمشدر.

— بشنجیسی مذكور (سانكه‌راميرز) در، كه برنجی‌راميرزك اوغلی اولوب، ١٠٦٣ ده آراغون قرالی اولمش؛ و ١٠٧٦ ده ناواره‌یی ده ضبط ایدوب، ١٠٩٤ ده (هوئسقه) محاصره‌سنده وفات ایتمشدر.

— آلتنجی ویدنجیسی (مرووتجیان) خاندانه منسوب ناواره قراللرینك اخیرلری اولوب، بری ١١٥٠ دن ١١٩٤ تاریخنه ودیكری ١١٩٤ دن ١٢٣٤ سنه‌سنه‌دك حكومت سورمشلردر. ایكنجیسنك همشیره‌سی و وارثه‌سی (بلانشه) (شامپانیه) قونتی (تیبوت) ه وارمغله، ناواره قراللغی شامپانیه قونتلری فامیلیاسنه كچمشدر.

لیون قرالی

شیشمان سانكه اوچنجی اوردونیونك برادری و وارثی اولوب، ٩٦٥ دن ٩٦٧ یه قدر لیون وآستوریاده حكومت سورمش؛ ویكننی حق وراثتدن محروم براقش ایدی. بر سنه صكره دردنجی آلفونسك اوغلی دردنجی اوردونیو طرفندن اسقاط اولنمغله، ناواره قرالنه وبعده قرطبه‌ده‌كی ملوك امویه‌دن عبدالرحمن ثالثه التجا ایتمش؛ وبونك طرفندن ٩٦٠ ده تختنه اعاده واقعاد اولنمشدر.

قستیله قراللری

برنجیسی ناواره قراللرندن قستیله‌ده‌دخی حكومت سورن اوچنجی سانكه‌در.

— ایكنجیسی «قوتلی» لقبیله ملقب اولوب،

ليون وغاليجه وقستيله حكمدارى برنجى فردينانده اوچ اوغلندن برى اولمغله، ١٠٦٥ ده پدرينك وفاتى اوزرينه، حصه‌سنه قستيله دوشوب، متعاقباً برادرلرينك حصه‌لرينى دخى ضبط ايتمش، و ١٠٧٣ ده مقتولاً وفات ايتمشدر.

— اوچنجيسى ليون وقستيله حكمدارى سكزنجى آلفونسك اوغللرندن اولوب، ١١٥٧ ده پدرينك وفاتنده يالكز قستيله بونك حصه‌سنه دوشمش، وبر سنه حكومت سوردكدن صكره، اوغلى دردنجى آلفونسى يرينه براقوب چكلمشدر.

— دردنجيسى قستيله و ليون قرالى اولوب، ١١٨٤ ده تختى پدرى اونجى آلفونسدن غصب ايتمش؛ و ١٢٩٥ سنه‌سنه‌دك حكومت سوروب، كرك عربلرله وكرك وراثت ادعاسنده بولنانلرله متمادياً محاربه‌ده بولنمشدر.

آراغون قرالى

سالف البيان (سانكه راميرز) در، كه ١٠٦٣ ده پدرى برنجى راميرزه خلف اولوب، ١٠٧٦ ده ناواره‌يى ضبط ايتمكله، اورانك حكمدارلرى صره‌سنه كچه‌رك بشنجى سانكه دينلمشدر.

سانكير (Sanguir) بحر محيط كبيرده (مالسيا) جزايرندن (سلب) جزيره‌سنك شمال شرقى ساحلى قربنده برآطه اولوب، ٢٠″ ٤٣′ ٣° عرض شمالى ايله ٦′ ١٢٣° طول شرقيده واقعدر. بر بنار طاغى اولوب، ١٨٥٦ ده دهشتلى بر حركت ارضه مصاب اولمشدر.

سانكين (Sanguin) آفريقاى غربيده يوقارى كينه‌نك (حبوبات ساحلى) دينلن محلنده و(پالمه) برونك ٢٠٠ كيلومتره شمال غربيسنده برقصبه اولوب، انكليزلره فلنكليلر بونده بعض تجارتخانه‌لر تأسيس ايتمشلردر.

سان لوقار ده بارامده (San-Lucar-de-Barrame-da) اسپانيانك قاديس ايالتنده وقاديسك ٣٠ كيلومتره شمال غربيسنده اوله‌رق، (وادى الكبير) ك منصبنك صول كنارنده برقصبه واسكله اولوب، ١٧٠٠٠ اهاليسى واردر. سويله (يعنى اشبيليه) نك اسكله‌سى اولوب، ايشلك تجارتى، پاموق وايپك منسوجاتيله صابون فابريقه‌لرى ودرى وشراب اخراجاتى واردر.

سان لويى (San-Luis) ياخود سان لويز آرجنتين جمهوريتنك ايالاتندن اولوب، غرباً سان جوان ومندوزه، جنوباً پامپه، شرقاً ينه پامپه وقوردوبه، شمالاً دخى ينه قوردوبه ورتويه ايالتلريله محاط ومحدود در. قسم شماليسنده قوردوبه ايالتندن كلن سيراده قوردوبه طاغلرينك بعض قوللرى واتكارى اوزانوب، سائر جهتلرى اوزون اوتلرله مستور دوز و واسع اووه‌لردن عبارتدر. (ريو فوراتو) نهرى حدود غربيه‌سنك قسم جنوبيسنى تشكيل ايدوب، مياه جاريه‌سى بوكا دوكيلور. اورمانلرى دخى چوقدر. حيواناتى وعلى الخصوص صيغيرلرى پك چوقدر. طوبراغى پك منبت ايسه‌ده، هنوز پك آز يرى مزروعدر. بوئنوس آيرسدن بدأ ايله والپارزويه منتهى اوله‌جق بيوك دمير يول خطى بو ايالتى عرضاً اورته‌سندن شق ايدوب، مركزى اولان (سان لويى دلاپونته) نك ايچندن كچر.

سان لويى دلاپونته (Sau-Luis-de-la-Punta) آرجنتين جمهوريتنده آنف البيان (سان لويى) ايالتنك مركزى برقصبه اولوب، ريوتوراتويه تابع برنهرك وبحر محيط آطلاسى ساحلندن بحر محيط كبير ساحلنه‌دك دردست تمديد اولان بيوك دميريول خطنك اوزرنده واقعدر. اهاليسى ٨٠٠٠ كشيدن عبارت اولوب، كوندن كونه چوغالمقده در.

سان لويى پوتوزى (San-Luis-Potosi) مكسيقه‌نك ممالك مجتمعه‌سنده همنامى اولان جمهوريتك مركزى برشهر اولوب، ٢′ ٢٢° عرض شمالى ايله ١٥′ ١٠٣° طول غربيده واقعدر. اصل قصبه‌نك اهاليسى يالكز ١١٠٠٠ كشيدن عبارت ايسه‌ده، جوارلرنده متفرق محله ويا قريه‌لرى چوق اولوب، بونلرله برابر اهاليسى ٦٢٥٧٣ كشى‌يه بالغ اوليور. منتظم وكوزل برقصبه اولوب، داخلى برمكتب اعداديسى وكوزل ابنيه‌سى واردر.

— سان لويى ده پوتوزى جمهوريتى شمال غربى جهتندن وغرباً زاكاتقاس، جنوباً غوآناجوآتو،

قوڑنارو وهیدالغو، شرقاً وراقروز وتاماولیپاس ، شرق شمالی جهتندن دخی نوئەلیون جمهوریتلریله محاط ومحدود اولدیغی حالده، مساحهٔ سطحیه‌سی ٦٦٥١٠ مربع كیلومتره اولوب، ٥١٦٤٨٦ اهالیسی واردر . اراضیسی طاغلق اولوب، قسم جنوبیسنده (ریووردە) اسمیله برایرماغه جمع اولنور ومكسیقه كورفزینه دوكیلور برقاچ نهر واردر . كومش معدنلری وقتیله پك مشهور اولوب ، الیوم شمال جهتنده ایشلنمكده‌در .

سان لئو (San-Leo) ایتالیانك (اوربن) ایالتنده و(پزارو)نك ٣٨ كیلومتره غربنده اوله‌رق همنامی برطاغك اوزرنده مستحكم برقصبه اولوب، ١٢٠٠٠ اهالیسی واردر.

سان میكل (San-Miguel) آمریقای وسطیك سالوادور جمهوریتنده وسان سالوادورك ١٤٤ كیلومتره شرقنده ایالت مركزی برقصبه اولوب، ٦٠٠٠ اهالیسی وآغیر هواسی واردر .

سان میكل (San-Miguel) بحر محیط آطلاسیده واقع اولوب پورتكیزه تابع بولنان (آسور) جزایرینك الك بیوك اولوب، ٣٧°٤٨′ عرض شمالی ایله ٢٧°٤٢′ طول غربیده واقعدر. بویی ٧٠ وانی ٢٠ كیلومتره اولوب، ١١٤٠٠٠ اهالیسی واردر. مركزی (پونته دل غاده) قصبه‌سیدر . اراضیسی اتربهٔ بركانیه‌دن عبارت اولوب ، پك منبت ایسه‌ده ، بحق ایشلنمیور. محصولاتی حبوبات، شراب، میوه وسائره‌دن عبارتدر .

سانه (Sana) بوسنه‌ده (ساوه) یه تابع (اونه) نهرینه دوكیلور برچای اولوب، چرناغوره‌ده نبعانله، شماله وبعده غرب شمالی‌یه طوغری جریان ایده‌رك، صاغدن (بانیجه) ایله (غومیونیجه) وصولدن، (سانیجه) و(بیلیه) ایله (یاربه) چایلرینی اخذ ایدر. مجراسی تقریباً ١٤٠ كیلومتره طولنده‌در.

ساواری (Savary) فرانسه مشاهیر سیاحین ومستشرقیندن اولوب ، ١٧٥٠ ده برتانیه خطه‌سنك (ویتره) قصبه‌سنده طوغمش ، و١٧٨٨ ده وفات ایتمشدر . بش سنه مصرده اقامت وجزایر بحر سفیدی دور ایده‌رك ، ایكی كوزل سیاحتنامه یازدیغی كبی، قرآن كریمی دخی فرانسزجه‌یه ترجمه وسیر حضرت نبوی‌یی تحریر ایتمشدر . لسان عربینك صرفی ودین اسلامك اخلاقه اولان خدمتنه دائر بر كتاب دخی تألیف ایتمشدر .

ساوانه (Savannah) ممالك مجتمعه‌ده بر نهردر ، كه جورجیا ایله جنوبی قالدونیه حدودنده ایكی چاتك برلشمسندن بالتشكل ، جنوب شرقی‌یه طوغری جریانله ، اوكوسته وساوانه شهرلری ایچندن بعد المرور ، بو صوك شهرك ٢٥ كیلومتره آشاغیسنده، برقاچ قوله آیرلمش اولدیغی حالده، بحر محیط آطلاسی‌یه دوكیلور . مجراسی ٤٠٠ كیلومتره طولنده‌در .

ساوانه (Savannah) ممالك مجتمعه‌نك جورجیا جمهوریتنده و(میلجویل)ك ٢٢٠ كیلومتره جنوب شرقیسنده اوله‌رق، همنامی اولان نهرك ساحل یمیننده برشهر اولوب، ٤٣١٨٩ اهالیسی، نهر مذكورده پك ایشلك لیمانی، استحكاماتی، برقاچ دمیر یولی ، آقادمیاسی ، كتبخانه‌سی . كوزل ابنیه‌سی وپك ایشلك تجارتی واردر .

ساوجی سلطان عثمان خان غازینك كوچك برادری اولوب ، ٦٨٧ تاریخنده قره‌جه حصار تكوریله طومانیجده وقوع بولان محاربه‌ده شهید اولمشدر .

ساوجی بك سلطان مرادخان اولك كوچك اوغلی اولوب، ٧٨٧ تاریخنده پادشاه مشارالیه روم ایلنده فتوحاتله مشغول وكندیسی بروسه‌نك محافظه‌سنه مأمور اولدیغی حالده، بعض بدخواهانك اغفالی اوزرینه وقسطنطنیه ایمپراطوری یان پالئولوغك اوغلی آندرونیقوس ایله مشتركاً ایكیسی پدرلرینه قارشی عصیان ایتمشلردی. خداوندكار غازی بو خبری آلنجه، بالذات عسكر سوق ایده‌رك، دیمتوقه‌یه فرار وتحصن ایدن شهزاده‌یی برمدت محاصره‌دن صكره اله كچیروب ، كوزلرینه میل چكلمسی فرمان بیورمش ایدی .

ساورنه (وآلمانجه زابرن (Saverne, Zabern) پروسیه‌نك آلساس لورن ایالتنده واستراسبورغك ٣٨ كیلومتره شمال غربیسنده اوله-

رق (زورن) نهری اوزرنده ولورندن آلساسه کچیلن بوغاز قرینده بر قصبه اولوب، ٦٥٠٠ اهالیسی، داخلی مکتبی، کوزل بر سرایی وچوخه، چوراب، وچلیك فابریقه‌لری واردر.

ساوکان { خوارزمده هزاراسب ایله حشمثین آره‌سنده برکوچك قصبه اولوب، بیوك چارشیسی وکوزل برجامعی اولدیغی وبونی ٦١٧ تاریخنده معمور بر حالده کوردیکنی یاقوت حموی «معجم» نده بیان ایدیور.

ساؤل { یاخود شاؤل (Saül) طالوتك اسم اصلی عبرانیسیدر. [«طالوت» ماده‌سنه مراجعت بیوریله.]

ساووا { (Savoi) فرانسه‌نك جنوب شرقی جهتنده بر خطه اولوب، شمالاً اسویچره‌نك (جنو) ناحیه‌سیله و(لمان) کولیله، شرقاً ینه اسویچره‌نك (واله) ناحیه‌سیله وایتالیانك (پیامونته) خطه‌سیله، جنوباً (یوقاری آلپ)، جنوب غربی جهتندن (ایزره)، غرباً دخی (ان) ایالتلریله محدوددر. ٤٥° ٤′ ایله ٤٦° ٢٤′ عرض شمالی و ٣° ١٦′ ایله ٤° ٤٨′ طول شرقی آره‌لرنده ممتد اولوب، شمالدن جنوبه بویی ١٤٦ وانی ١١٩ کیلومتره واهالیسی تقریباً ٥٥٠٠٠٠ کشیدر. اك بیوك شهری (شامبری) در. اراضیسی پك طاغلق اولوب، آلپ سلسلهٔ جبالنك مونت بلانق، مونت سنیس، سنت برنارد، مونت بونه، طایورکی پك یوکسك ذروه‌لری بو خطه‌نك ایچنده‌در. شایان تصویر وتماشا غریب مواقعی چوقدر. برقاچ کولی دخی اولوب، اك بیوکلری (آنسی)، بورژه و(اکبل)در، که اوچنك ده (رونه) ایرماغنه دوکیلور آیاقلری واردر. بتونی رونه ایرماغی حوضه‌سنه داخل ایسه‌ده، قسم شمالیسنك میاه جاریه‌سی (لمان) کولنه، غرب شمالی جهتنك انهاری طوغریدن (رونه) ایرماغنه، جنوب شرقی جهتنك صولری دخی ینه رونه‌یه تابع اولان (ایزره) نهرینه دوکیلور. بوکوچك حوضه‌لرك صوك ایکیسنی بربرندن آیرمق اوزره (بوژه) اسمیله آلپ سلسله‌سندن برقول آیریلوب، مملکتك اورته‌سنده شمال شرقیدن جنوب غربی‌یه ممتد اولور. میاه معدنیه‌سی چوق اولوب، اك مشهوری (اکس) صولریدر. قورشون، دمیر، قلای، باقیر معدنلریله، معدن کوری، مرمر تباشیری‌ده چوقدر. حیواناتی‌ده چوق اولوب، اهالیسی آری وایپك بوجکی دخی یتیشدیررلر، وخیلی مقدار بال وقوزه چیقاررلر. مع هذا عمومیت اوزره اراضیسی طاغلق وقیاق اولوب، زراعته پك الویریشلی اولمدیغندن، اهالیسی پك فقیر اولوب، چوغی خدمتچیلك وحماللق وسائر خدمتلرده قوللانلمق اوزره دیار آخره کیدرلر؛ وآنجق وطنلرینه ارتباط ومحبتلری زیاده اولدیغندن، بر مقدار آقچه طوپلاینجه، مملکتلرینه عودت ایدرلر. استقامت وناموسلیلکله مشهوردرلر. (ساووآیار) دینلن بو اهالی ایتالیانجه ایله فرانسزجه آره‌سنده غلط بر لسانله متکلم اولوب، کندیلرینه مخصوص بر شیوه وصدالری واردر. ساووا خطه‌سی رومالیلردن صکره شارلمانك ضبطنه کچوب، بعده بورغونیه قراللغنه عائد بولندقدنصکره، جرمانیه ایمپراطورلغنه الحاق وبر قونتلق اتخاذ اولنه‌رق، «بیاض اللی» هومبرته ویرلمش؛ وبونك نسلی مرور زمانله قونتلق عنوانی دوقه‌لغه تحویل، وپیامونته وسائر جوار خطه‌لری دخی ضبطله، نهایت ساردنیه جزیره‌سنی دخی الحاق ایده‌رك، ساردنیه قرالی عنوانی آلمشلردی. ایتالیانك اتحادنده ساردنیه قرالی بتون ایتالیانك قرالی اولمغله، الیوم ایتالیاده حکومت سورن خاندان حکمداری (ساووا) قونتلرینك سلاله‌سندندر. آنجق ساووا حوضه‌سی، ایتالیانلرك ادعای حقوقیله برابر، ١٨٦٠ تاریخنده فرانسه‌یه ترك اولنه‌رق، عموم اهالی قرعه‌ایله فرانسه حکومتنی ترجیح ایتمشدر. الیوم ساووا ایکی ایالته منقسم اولوب، شمالده‌کی (ساووا) وجنوبده‌کی (یوقاری ساووا) اسمیله تفریق اولنور. برنجیسنك مرکزی (انسی) اولوب، مساحهٔ سطحیه‌سی ٦١٨٧ مربع کیلومتره واهالیسی ٢٦٧٤٢٨ کشیدر. ٤ قضایه منقسم اولوب، ٢٨ ناحیه و ٣١٤ دائرهٔ بلدیه‌یی حاویدر. ایکنجیسنك مرکزی (شامبری) اولوب، مساحهٔ سطحیه‌سی ٤٥٩٧ مربع کیلومتره واهالیسی ٢٧٥٠١٨ کشیدر. بوده ٤ قضایه منقسم اولوب، ٢٩ ناحیه و ٣٢٧ دائرهٔ بلدیه‌یی جامعدر.

ساووا { یوقاری (Haute Sevoi) [مادهٔ آنفیه‌یه مراجعت بیوریله.]

ساووآ خاندانی (Maison de Savoie) [« ساردنیه قراللغی » مادەسنه مراجعت بیوریله .]

ساوونه (Savone) ایتالیانك جنوە ایالتنده وجنوە کورفزی ساحلنده اولەرق (اغابونه) چاینك منصبنده وجنوەنك ٣٨ کیلومتره جنوب غربیسنده قضا مرکزی برشهر واسکله اولوب، ٢٥٠٠٠ اهالیسی، بحریه مکتبی، تاریخ طبیعی موزەسی، لیمانی، قلعەسی، ترسانەسی واسلحه، کهرچله، ایپك قماشلر، چینی، صابون وساٸره فابریقەلری واردر. پك اسکی برشهردر.

ساوه ایرانك عراق عجمی ایالتنده وطهرانك ١٢٥ کیلومتره جنوب غربیسنده همنامی اولان چایك اوزرنده برقصبه اولوب، ٦٠٠٠ اهالیسی واردر. وقتیله بیوك برشهر اولوب، یاقوت حموی بونك معموریتندن و دنیاده مثلی بولنمیان کتبخانەسنك وسعتندن بحث ایتدکدن صکره مغوللر طرفندن کلیاً تخریب وکتبخانەسی احراق اولندیغنك مسموعی اولدیغنی ده علاوه ایدیور. ینه مؤلف مشارالیهك روایتنه کوره بونك شمال شرقیسنده اولوب، الیوم موجود اولان (آوه) اهالیسی شیعهٔ امامیەدن وساوه اهالیسی سنی وشافعی اولدیغندن، بینلرنده هر وقت منازعه اکسیك دکل ایمش. علوم اسلامیه مراکزندن اولوب، (ساوی) و(ساوجی) لقبیله ملقب برچوق علما وادبانك مسقط رأسی بولنمشدر. هواسی صیجاق اولوب، ایچندن کچن چایله باغچەلری سقی ایدیلەرك، میوه وساٸره یتیشدیریلیر. ناری مشهوردر.

ساوه کولی . آنف البیان ساوه قصبەسنك ٥٨ کیلومتره شرقنده ودشت کبیرك غربنده برکول اولوب، (حوض سلطان) اسمیله دخی معروفدر. غرائبدن اولەرق، بوکول اسکیدن موجود اولوب، روایته کوره، حضرت فخرکائنات (صلعم) افندمزك ولادت شریفەلری کونی قورومش؛ وصکره ینه طولمشدر. شمال شرقیدن جنوب غربی‌یه بویی ٤٥ واکی ٦ ونهایت ١٠ کیلومترەدر. مذکور قره‌چای کولك ساحل شرقیسنه دوکیلور. عمق اك درین محلنده ١٠ مترەدر. صویی پك مائی وآجیدر.

طیوری چوقدر. اطرافنده‌کی مرعالرده میرینك مالی اولان ١٠٠٠٠ دوه حفظ اولنور.

ساوه نهری. [« صاوه » مادەسنه مراجعت بیوریله .]

ساویلیانو (Savilliau, Savgliano) ایتالیانك (سالوچه) ایالتنده و(قونی) نك ٢٥ کیلومتره شمال غربیسنده اولەرق (تورینو) نك ٥٢ کیلومتره جنوبنده مستحکم برقصبه اولوب، ١٨٠٠٠ اهالیسی، داخلی مکتبی، دمیر یولی، برطاق ظفری، کنارلرله محاط کوزل برمیدانی وچوخه، ابریشیم وبز دستکاهلری واردر.

ساوینیانو (Savignano) ایتالیانك (فورلی) ایالتنده و(چزنه) نك ١٥ کیلومتره شرق جنوبیسنده برکوچك قصبه اولوب، اراضی ایچون یاپلمش بیوك بر بند خرابەسی موجوددر. ٤٠٠٠ اهالیسی و(روبیقونه) اسمیله آقادمیاسی واردر. اسکی برقصبه اولوب، اسم قدیمی (روبیقون) در.

ساهر (یوسف —) خلافت عباسیه زماننده ظهور ایدن سریانی اطباسندن اولوب، مکتفی باللهك خواص اطباسندن ایدی. امراضك ادویەسنی مبین بر (کناشی) واردر، که ایکی قسمه منقسم اولوب، قسم اولی اعضای بدن اعتباریله ٢٠ بابه وقسم ثانی امراض ترتیبی اعتباریله ٦ بابه منقسمدر. باشنده سرطان بولنمغله، اوپویه‌مدیغندن، بو لقبله تلقیب اولنمشدر.

ساهیسوان (Sahisvan) هندستانك جهت شمالیه‌ده‌کی (رحیلقند) ایالتنك (بداون) سنجاغنده وبداونك ٣٥ کیلومتره غرب شمالیسنده اولەرق کنك ایرماغنه تابع (مهاوه) نهری اوزرنده برقصبه اولوب، ٧٧١٥ ی مسلم اولمق اوزره، ١٤٦٠٠ اهالیسی براسکی قلعه خرابەسی، هفته‌ده اوچ بازاری وجوارنده یتیشن برنوع آغاج چیچکندن چیقاریلان چیچك صویی اخراجاتی واردر.

ساهیوال (Sahival) هندستانده پنجاب خطه‌سنك (راوال پیندی) ایالتنده شاهپور سنجاغنده وشاهپورك ٤١ کیلومتره جنوب

غربیسنده اوله‌رق (چیناب)ه تابع (چلاب) نهری کنارنده بر قصبه اولوب، ۳۸۸۰ ی مسلم اولمق اوزره، ۸۸۸۰ اهالیسی، مکتبی، کاروانسرایی، تخته وفیل دیشندن معمول مواد مختلفه‌سی‌وحبوبات، باغ وپاموق تجارتی واردر.

سایان { (Saïan) آسیاده چین ایله روس ممالکی آره‌سنده بر سلسلهٔ جبال اولوب، سیبریه‌نك (ینیسیك) و (برقوتچق) ایالتلریله قسماً ترانسبا یقال ایالتنك جنوبنده °۸۷ دن °۱۰۴ طول شرقی‌یه قدر ممتد اولور. بو سلسله (سایلوکم) طاغی واسطه‌سیله (آلتون طاغ) سلسلهٔ عظیمه‌سنه مربوطدر. اکثر یرلرنده ایکی ویا زیاده صرت تشکیل ایده‌رك، شرقه وشرق‌شمالی‌یه طوغری اوزانیر. بو طاغلر صرب وذروه‌لری سنه‌ده اون آی قارله مستور اولدیغندن، کچید ویره‌جك یالکز برقاچ بوغازی وار ایسه‌ده، بونلر دخی ۱۸۰۰ و ۲۰۰۰ متره ارتفاعلرنده اولوب، یالکز یرلی آوجیلر قولایلقله کچه بیلیورلر. بو طاغلرده پك سیرك اوله‌رق غایتله کوچك بر نوع کورکن آغاجی بولنور.

سائب { صحابه‌دن بروجه زیر برقاچ ذاتك اسمیدر: (سائب بن الاقرع الثقفی) که والده‌سیله برابر نزد حضرت نبوی‌یه کله‌رك، جانب رسالتپناهیدن باشی مسح بیورلمشیدی. عهد خلافت حضرت فاروقیده نامهٔ خلیفه ایله نعمان بن مقرنه اعزام بیوریله‌رق، مدائن عامللکنه نصب اولنمش، ونهاوند فتحنده حاضر بولنمش ایدی. بعده اصفهانه تعیین بیوریله‌رق، اوراده وفات ایتمشدر؛ واخلاق اوراده قالمشدر. — (سائب بن الحارث القرشی السهمی) که بدر وقعه‌سنده عسکر کفارده بولنمغله، اسیر دوشوب، اوغلی مطلب طرفندن فدیه ایله قورتارلمشیدی. بعده اسلامه‌کلوب، مالك‌اولدیغی ایکی خانه‌سنی تصدق ایتمشدی. انساب قریشدن معلوماتی وار ایدی. ۵۷ تاریخنده وفات ایتمشدر. پدرینك کنیه‌سی (ابو وداعه) اولمغله، ابن ابی‌وداعه دیمکله دخی معروفدر. — (سائب بن الحارث القرشی السهمی) که حبشه هجرت ایدن قدماء صحابه‌دن اولوب، بر روایتده طائف غزاسنده شهید اولمش؛ ودیکر بر روایتده حضرت عمر (رضه) ك زمان خلافتنه‌دك بر حیات اولوب، اردنده فحل وقعه‌سنده شهادته ایرمشدر. — (سائب بن ابی حبیش القرشی الاسدی) که اهل مدینه‌دن معدود اولوب، حضرت عمر بن الخطاب (رضه) بونك حقنده «ذاك رجل لااعلم فیه عیباً وما احد بعد رسول الله (صلعم) الاوانا اقدر اعیبه» بیورمشدر. —(سائب بن حزن القرشی المخزومی) که سعیدبن‌المسیبك عمی اولوب، عهد حضرت نبوی‌یه یتشمشیدی. — (ابو مسلم سائب بن حباب) که کندیسندن بر حدیث شریف مروی اولوب، ۷۷ تاریخنده ۹۲ یاشنده وفات ایتمشدر. — (ابو اسهله سائب بن خلاد الجهنی) که بر حدیث شریفك راویسیدر. — ابو اسهله سائب بن خلاد الانصاری الخزرجی) که بعض احادیث شریفه‌نك راویسی اولوب، بعده معاویه طرفندن یمن والیلکنه نصب اولنمش، و ۹۱ تاریخنده وفات ایتمشدر. — (سائب بن ابی سائب القرشی المخزومی) که بعضلری وقتیله اسلامه کله‌رك معیت حضرت نبویده هجرت ایتدیکنی، وبعضلری‌ده بدر وقعه‌سنده مشرك اوله‌رق مقتول اولدیغنی بیان ایتمشلرسه‌ده، مؤلفهٔ قلوبدن اولدیغی و معاویه‌نك زمان حکومتنه‌دك برحیات بولندیغی روایتی صحته دها قریب کورینور. — (سائب بن سوید) که اهل مدینه‌دن معدوددر. — سائب بن عبید بن عبد یزید بن هاشم بن المطلب بن عبد مناف) که شافعك پدری وامام شافعینك جدی اولوب، والده‌سی طرفندن دخی هاشمی ایدی. بدر غزاسنده کفار طرفندن اولوب، بنی هاشمك علمداری اولدیغی حالده، اسیر دوشه‌رك، فدیه ایله قورتلدقدن صکره اسلامه کلمشیدی. حضرت فخر کائنات (صلعم) افندمزه مشابهتی وار ایدی. — (سائب بن عثمان بن مظعون) که قدماء صحابه‌دن اولوب، پدر و عمیله برابر حبشه هجرت ایتمش، وکافهٔ غزواتده حاضر بولنوب، یمامه وقعه‌سنده، اوتوز یاشنی متجاوز اولدیغی حالده، شهید اولمشدر. — (سائب بن عمیر الازری) که بر حدیث شریفك راویسیدر. — (سائب بن العوام بن خویلد القرشی الاسدی) که عشرهٔ مبشره‌دن زبیر بن العوام (رضه) ك برادری اولوب،

والده‌سی عمهٔ حضرت نبوی صفیه بنت عبد المطلب ایدی. اکثر غزواتده حاضر بولنوب، یمامه وقعه‌سنده شهید اولمشدر. — (سائب الغفاری). — (سائب بن ابی لبابه) که عهد حضرت نبویده طوغمشدر. — (سائب بن مظعون القرشی الجمحی) که عثمان بن مظعونك برادری اولوب، الك اول حبشه هجرت ایدنلردندر. برادریله برابر بدر غزاسنده بولنمشدر. — (سائب بن نمیله) که صلاة قاعد حققنده برحدیث شریفك راویسی اولوب، سائب بن ابی سائبك عینی اولدیغی مظنوندر. — (سائب بن هشام القرشی العامری) که پدری صحابه‌دن اولدیغی کبی، کندیسنك دخی صحبته نائل اولدیغی مرویدر. فتح مصرده حاضر بولنوب، مسلمه بن مخلد طرفندن اوراده استخدام اولنمشدی. — (ابو یزید سائب بن یزید) که هجرتك ایکنجی سنه‌سی طوغوب، حج وداعده پدریله برابر معیت حضرت نبویده بولنمش، وبعده حضرت عمر (رضه) طرفندن سوق مدینه‌یه مأمور تعیین بیورلمش ایدی. ٨٠ تاریخندن صکره وفات ایتمشدر. کندیسندن بعض احادیث شریفه منقولدر. — عطانك ازادلیسی اولان (سائب بن یزید).

سائب [«ابو العباس اعمی» ماده‌سنه مراجعت بیوریله.]

سائبه صحابیاتدن وفخر الانبیا (صلعم) افندمزك آزادلیلرندن اولوب، کندیسندن طارق بن عبد الرحمن روایت ایتمشدر.

سایر ایران شعراسندن اولوب، طوسلیدر. شاه اسماعیل صفوینك زماننده اصفهانه نقل مکان ایتمشدی. شو برایکی بیت اونکدر:

کرفتش سر راهی رسید وهیچ نکفت
عنان کشید وشکایت شنید وهیچ نکفت
بر طبیب حدیثی زدود دل کفتم
کرفت نبضم وآهی کشید وهیچ نکفت

سایرام ١ یاخود سیرام (Saïram) چینك ترکستان شرقی خطه‌سنده (آقصو) سنجاغنده وآقصونك ١٧٦ کیلومتره شرق شمالیسنده اوله‌رق (تاریم) ایرماغنه تابع شاهیار نهرینه دوکیلن قره‌صونك اوزرنده برقصبه اولوب، ٤٠٠٠ اهالیسی وایشلك تجارتی واردر.

سایرام نور (Saïram-Nor) چینده جونغاریه خطه‌سنك جنوب غربی جهتنده وروس حدودنده ٥٠ کیلومتره‌لك مسافه‌ده برکول اولوب، محیط دائره‌سی تقریباً ١٠٠ کیلومتره ومساحهٔ سطحیه‌سی ٧٥٠ کیلومتره در. سطحی حذای بحردن ١٨٠٠ متره یوکسکدر. اورمانلرله وذروه‌لری قارله مستور طاغلرله محاط اولوب، زیاده‌سیله‌ده درین اولدیغندن، منظره‌سی پك لطیفدر. مغوللر بوکا «سرین کول» معناسیله (سرین نور) دخی دیرلر.

سایغون (Saïgon) هند چینینك فرانسه‌یه تابع آشاغی قوشنشین مملکتنده او جهتده‌کی فرانسه مستملکاتنك مرکزی برشهر اولوب، (سایغون) نهرینك ساحل یمیننده ومذکور ایرماغك منصبندن ٥٥ کیلومتره یوقاریده اوله‌رق ١٠° ٤٦′ ٤٠″ عرض شمالی و ١٠٤° ٢١′ ٤٣″ طول شرقیده واقعدر. کوزل وتجارتکاه برشهر اولوب، ٣٢ ٢٠٥ اهالیسی، کوزل ریختملری، واسع واشجارله سایه‌دار سوقاقلری، بیوك برکلیساسی، ایکی جامع شریفی، متعدد بتخانه‌سی، ایکی خسته‌خانه‌سی، ترسانه‌سی، متعدد قشله‌لری، نباتات باغچه‌سی، موزه‌سی، کتبخانه‌سی، رصدخانه‌سی، تیاتروسی، هند چینی تاریخ وآثارینه مخصوص جمعیت علمیه‌سی، حکومته عائد برمطبعه‌سی ومتعدد فرانسز ویرلی مکتبلری واردر. ٦ غزته ورسالهٔ موقوته نشر اولنور. (متیو) شهرینه‌قدر بردمیر یولی و(شولون)ه قدرده بر ترامواینی واردر. یرلی خانه‌لرینك اکثری اخشات وخرما داللریله اورتیلی ایسه‌ده، فرانسزلر طاش وطوغله‌دن برچوق کوزل ابنیه دخی یاپمشلردر.

— سایغون نهری (موبی) قومنك ساکن بولندیغی یرلرده نبعانله، جنوب غربی‌یه وبعده جنوب شرقی‌یه طوغری جریان، وبرقاچ چایك صولرینی اخذ ایده‌رك، ٤٠٠ متره کنیشلکی و ١٠ متره درینلکی اولدیغی حالده، سایغون شهری یانندن کچر؛ وبو شهرك آلت طرفنده (دونائی) نهریله برلشیرسه‌ده، برآز دها آشاغیده یکیدن آیریلوب، (قاذری) قوینه دوکیلور. منصبنه قریب صوینك آلتنده واسع برقیا بولنوب، بیوك کمیلرك، صایغونه قدر چیقمه‌سنه مانع اولیور.

سائل { ایران شعراسندن اولوب، عن اصل (ری) لی اولدیغی حالده، اکثر عمرینی نهاوند وهمدانده کچیره‌رك، همدانی نسبتیله شهرت بولمشدر. وجد وحال صاحبی اولوب، آنجق شاعرلکده خود پسندلکی اولمغله، اکثریا اشعارینه اعتراض ایدن احباسیله بوزشمق عادتی ایمش. ٩٤٠ تاریخنده یزدده وفات ایتمشدر. شو بیت اونکدر:

کدام شب که زهجر تو خون نمیکریم
کدام روز که از شب فزون نمیکریم

سایلهت { (Saïlhet) هندستانك شرق شمالی کوشه‌سنده واقع (آسام) خطه‌سنده وکلکته‌نك ٤٦٠ کیلومتره شمال شرقیسنده اوله‌رق ″٢٢ ′٥٣ °٢٤ عرض شمالی ایله ″٤٠ ′٣٤ °٨٩ طول شرقیده و (سورمه) نهری اوزرنده سنجاق مرکزی برقصبه اولوب، ٧٠٠٠ ی مسلم اولمق اوزره، ١٤ ٤١٠ اهالیسی، ایشلك تجارتی، بیوك برانکلیز مکتبی وبر دار المعلمینی واردر. او جهتده نشر اسلامه جهد و خدمت ایتمش اولان (شاه جلال) اسمنده بر درویشك جامع وتربه‌سی زیارتکاهدر. — سنجاغنك مساحهٔ سطحیه‌سی ١٤٠١٩ مربع کیلومتره واهالیسی ١٩٦٩٠١٠ کشی اولوب، نصفندن زیاده‌سی مسلم وسنیدر. اراضیسی پك منبت اولوب، برنج سنه‌ده درت دفعه محصول ویرر. دیکر محصولاتی خردال، داری، سیسام، پاموق، شکر قامشی، چای وسائره‌دن عبارتدر. هواسی پك صیجاق ورطوبتلی اولوب، اجنبیلر حقنده مهلکدر.

سائلی { (محمد افندی) اونبجی قرن هجری عثمانلی شعراسندن اولوب، روم‌ایلنده‌کی ینکیشهردن ایدی. تصوفه مائل اولوب، بعده وسوسه‌یه دوشمکله، عقلنه خفت کلوب، تیمارخانه‌ده وفات ایتمشدر. شو بیت اونکدر:

قطره قطره سینه‌م اوزره اشك صائمه ای یسر
آتش هجرانله سینه‌م قباردی سر تسر

سائلی { ایران شعراسندن دخی بو مخلصله اوچ شاعر واردر:

برنجیسی (سعد الملك) سادات حسنیه‌دن اولوب، وطنی اولان قزوینده امامتله مشغول ایدی. شو بیت اونکدر:

شد فاش راز عشق من وکار ازآن کذشت
کز بیم غیر بر سرآن کوتوان کذشت

— ایکنجیسی خراسانلی اولوب، شوبیت اونکدر:

نه عیبست این که سازم تاکریبان چاك دامانرا
که من در بیخودی نشناسم از دامن کریبانرا

— اوچنجیسی عراقلی اولوب، ینه خراسانده نشو ونما بولمشدر. شو بیت اونکدر:

چنان بصورت آن آفتاب حیرانم
که تیغ کرزندم چشم خودنپوشانم

سائونه { (Saône) فرانسه‌نك شرق جهتنده بر نهردر، که (ووسژه) ایالتنك جنوب غربی قسمنده نبعانله، جنوبه طوغری جریان ایده‌رك، یوقاری سائونه، آلتون ساحل وسائونه مع لوآره ایالتلرینی شق، وورونه ایالتنی (ان) ایالتندن تفریق ایتدکدن صکره، لیون شهرنده صاغدن (رونه) ایرماغنه دوکیلور. مجراسی ٤٥٠ کیلومتره طولنده‌در. بر چوق تابعلری اولوب، باشلیجه‌لری صاغدن: آرمانسه، سالون، تیله واوشه؛ صولدن دخی اوآنیون، دوب، سیله، ریسوزه وویله‌در. بر جدول واسطه‌سیله (رن) ایرماغی (رونه) یه ربط ایتدیکی کبی، دیکر برقاچ جدولی دخی واردر. طغیانلری پك چوق اولوب، دفعاتله اطرافنی وعلی‌الخصوص لیون شهرینی باصمشدر.

سائونه { (یوقاری — Haute Saône) فرانسه‌نك ایالات شرقیه‌سندن اولوب، شمالاً (ووسژه)، غرباً (یوقاری مارنه) و(آلتون ساحل)، جنوباً (دوب) و(ژورا) ایالتلریله، شرقاً دخی آلساس خطه‌سیله یعنی آلمانیه حدودیله محدوددر. مساحهٔ سطحیه‌سی ٤٣٤٠ مربع کیلومتره واهالیسی ٣٠٤٠٥٢ کشی اولوب، مرکزی (وزول) قصبه‌سیدر. اراضیسی طاغلق اولوب، شمال وشرق جهتلرنده (ووسژه) سلسلهٔ جبالنك اتکلری اوزانیور. هواسی رطوبتلی ایسه‌ده، صاغلامدر. طوپراغی منبت اولوب، حبوبات متنوعه ایله قولزه، کتن، کنویر، اوزوم وسائر میوه وسبزه‌لرك انواعی حاصل اولور. شرابی چوق لکن عادیدر. صیغیر، آت، طوموز وسائر حیوانات اهلیه‌سی چوقدر. معدن کوریله مرمر، یشم، آلچی، دکرمن وبیلکی طاشی وسائر احجار واتربهٔ نافعه‌سیله میاه

معدنیه‌سی‌ده چوقدر. صنایعی خیلی ایلری اولوب، بر چوق دمیرخانه ودوکمخانه‌لریله ساعت، پاموق منسوجات، جام، چینی، چناق چوملك وسائره فابریقه‌لری وزیتون یاغی دکرمنلری واردر. تجارتی پك ایشلکدر. بو ایالت ٣ قضایه منقسم اولوب، ٢٨ ناحیه و ٥٨٣ دائرۀ بلدیه‌یی حاویدر.

سائونه مع لوآره { فرانسه‌نك ایالات شر- (Saône-et-Loire) قیه‌سندن اولوب، شمالاً آلتون ساحل، شرقاً (ژورا)، جنوباً لوآره، رونه و (ان)، غرباً دخی (آلیه) ایالتلریله محدوددر. مساحۀ سطحیه‌سی ٨٤٣٦ مربع کیلومتره اولوب، ٦١٤٣٠٩ اهالیسی واردر. مرکزی (ماقون) قصبه‌سیدر. (شاروله) طاغی ایالتك ایچنده تشعب ایدیور. ایالته بو نامی ویرن سائونه ولوآره نهرلرندن بشقه بو ایکی نهره دوکیلور بر چوق چایلری دخی واردر. اورمانلریله چایرلری چوقدر. طوپراغی اولدقجه منبت اولوب، بغدای، پتاتس، کنور وسائره ایله میوه‌لرك انواعی حاصل اولور. باغلری‌ده چوق اولوب، کوزل شراب چیقار. بیوك وکوچك حیوانات اهلیه‌سی چوقدر. معادنه متعلق دمیر، کمور، قریستال، آلچی، مرمر، لیطوغرافیه طاشی بولنوب، بعض میاه معدنیه‌سی دخی واردر. صنایعی خیلی ایلری اولوب، دمیر- خانه‌لریله، پاموق منسوجات، یوك ایپلك، ساعت، قونیاق وسائره فابریقه‌لری واردر. تجارتی ایی ایشلکدر. ایالت ٥ قضایه منقسم اولوب، ٥٠ ناحیه و ٥٨٩ دائرۀ بلدیه‌یی حاویدر.

سائی { (Sâï) نوبه‌ده وادیٔ حلفه‌دن یوقاری نیلك ایچنده بر کوچك آطه اولوب، جهت شرقیه‌سنده اسکی بر معبد وبر قبطی کلیساسیله یاوز سلطان سلیم خان زماندن قالمه بر خراب قلعه‌سی واردر.

سائی { یاخود ساهی (Saï, Sahî) هندستا- نك (اود) خطه‌سنده (کنك) ایر- ماغنه تابع (کومتی) نهرینه دوکیلور برچای اولوب، (هاردوی) سنجاغنده نبعانله، جنوب شرقی‌یه طوغری جریان ایده‌رك، خطۀ مذکوره‌یی شق وسقی ایتدکدن صکره (بنارس) ایالتك (جانپور) قضاسنه دخول ایله جانپور شهرینك آلت طرفنده مذکور کومتی نهرینه دوکیلور. مجراسی ٤٥٠ کیلومتره طولنده اولوب، یالکز نصف اسفلی یاغمورلر موسمنده کوچك کمیلرك سیرینه صالحدر. اوستندن بر قاچ دمیر یول خطی کچوب، کوزل کوپریلری وبعض جدوللری‌ده واردر.

سائی { یاخود سای (Saï, Say) سودان وسطینك (غاندو) مملکتنده ونیجر ایرماغنك ساحل یميننده اوله‌رق غاندونك ٢٤٥ کیلومتره غرب شمالیسنده و ١٣° ٥' عرض شمالی ایله ٤° ٠' طول شرقیسنده واقع بر قصبه اولوب، ٨٠٠٠ اهالیسی واردر. نهر مذکورك بر کچیدنده بولنمغله، اهمیت تجاریه‌سی واردر. قصبه حصیردن معمول قلبه‌لردن عبارت اولوب، نهر بوینجه ممتد اولور، وخرما آغاجلرینك کثرتندن کوزل برمنظره آلیر.

سبا { یمنده صنعانك شرق جهتنده بر خطۀ قدیمه اولوب، مرکزی بتون خطۀ یما- نیه‌نك کرسیٔ قدیمی اولان (مأرب) شهری ایدی. شهر مذکوره دخی بعضاً بواسم ویریلیردی. حاکمه‌سی بلقیسك حضرت سلیمان (عم) له اولان قصۀ مشهو- ره‌سیله متعارفدر. شهر مذکورك احفاد نوحدن سبا بن یشجب بن یعرب بن قحطان طرفندن بنا وبونك اسمیله تسمیه اولندیغی مرویدر. [« مأرب » ماده‌سنه ده مراجعت بیوریله.]

سبا { (Seba) فلمنکك مشاهیر طبیعیونندن اولوب، ١٦٦٥ ده طوغمش، و١٧٣٦ ده وفات ایتمشدر. هند وهند چینی‌یه سیاحت ایدوب، بر چوق نباتات نمونه‌لری جمع ایتمشدی.

سباچ { (Sabatz) مجارستانده صاوه نهری قربنده ابوالفتح سلطان محمد خان ثانی دورنده عثمانلیلر طرفندن بنا اولنمش متین بر قلعه اولوب، (بوکرتلن قلعه‌سی) دیمکله دخی معروف ایدی.

سباسته { (Sébaste) سیواس شهرینك اسم قدیمیدر.

سباستیان { (Sébastien) پورتکیز قراللرندن اولوب، ١٥٥٧ تاریخنده جدی اوچنجی ژانه خلف اولمش؛ وسن رشده واصل اولنجه، کمال تعصبندن اهل اسلامی آفریقادن چیقارمق دعوای

باطلیه ۱۵۷۴ ده آفریقایه یچمش ایسه‌ده ، منهزماً
عودته مجبور اولوب، ۱۵۷۸ ده، عمجه‌سی طرفندن
اسقاط ایدلمش اولان مراکش حاکمی مولی محمد
المتصرك دعوتی اوزرینه، یکیدن مغربه عسکر سوق
ایتمش ایسه‌ده، طنجه اوکنده مغلوب اولوب، مقتولین
ایچنده بولنمشدر . آنجق مقتولیتی شبهه‌لی قالمغله ،
ایکنجی و اوچنجی فلیب زمانلرنده برقاچ دوزمه
سباستیان چیقوب، ادعای حقوق ایتمشلردر .

سباستیان { (St. Sebastien) — سنت
خرستیانلر عندنده اعزه‌دن
معدود اولوب ، اوچنجی قرن میلادیده دیوقلتیان
عسکرنده ضابط اولدیغی حالده ، خرستیانلغنی کتم
واخفا ایتمکده ایکن، خبر آلنوب ، جانبازخانه‌لرده
دکنك ضربیله قتل اولنمشدر . محبوسینك حامیسی
عد اولنه‌رق ، کانون ثانینك ۲۰ سنده یورطیسی
اجرا اولنور .

سباع { صحابه‌دن اوچ ذاتك اسمیدر: (سباع
بن عرفطة الغفاری) که خیبرو دومة
الجبل سفرلرنده جانب حضرت نبویدن مدینهٔ منوره‌ده
توکیل بیورلمشیدی . — (سباع بن زید یاخود بن
یزید) که اوائلکی مهاجرلردن اولوب، دعای حضرت
رسالتپناهی‌یه نائل اولمشیدی . — (سباع بن ثابت) .

سبته { (Ceuta) مغرب اقصاده همنامی اولان
بوغازك شرق یعنی آق دکیز جهتنده‌کی
مدخلنده اوله‌رق، شرقه طوغری ممتد برکوچك
شبه جزیره‌نك اوزرنده و (جبرالتار) قصبه‌سنك
قارشیسنده برقصبه واسکله اولوب، ۷۱۵۰ اهالیسی
واردر . اسپانیانك مراکش دولتی سواحلنده‌کی
مستملکاتنك مرکزی اولوب، سورله محاط اولدیغی
حالده ، خانه‌لر آره‌لرنده باغچه‌لری ، لیمانی ، ریختمی
وفناری واردر . ازمنهٔ قدیمه‌ده شمدیکی قصبه‌نك
شرق جهتنده وشبه جزیره‌نك تا برونده (آبیله)
اسمیله برشهر اولوب، بعده روماليلر زماننده شمدیکی
قصبه‌نك یرینه دیگر برقصبه تأسیس اولنه‌رق، یدی
تپه اوزرینه مؤسس اولدیغی مناسبتله، «یدی قرداش»
معناسیله (سپتم فراترس) اسمیله تسمیه اولنمشدی .
مرور زمانله آبیله خراب اولوب ، (سپتم فراترس)
قصبه‌سی قصر وتخفیف صورتیله عربلر طرفندن (سبته)
تسمیه اولنمش؛ واسپانیوللر بر دها تغییر وتغلیط ایده‌
رك ، (سوته Ceuta) دیمشلردر . اندلس عربلرك
النده ایکن ، سبته‌نك پك بیوك اهمیتی اولوب ، اهالی‌
لیسی شمدیکی مقدارك برقاچ مثلی اولدیغی کبی ،
جوارنده کلیتلی پاموق یتیشدیریلوب ، اییك دخی
چیقاریلیردی ؛ و اییك ایشله‌رله کاغد وتل وپرنج
معمولاتی مشهور ایدی . او وقت شرق ایله غرب
آره‌سنده بر تجارت مخزنی حکمنده اولوب، ایتالیا
وسائر آوروپا ممالکیله پك ایشلك تجارتی وار ایدی.
اندلس دولت امویه‌سنك انقراضندن صکره ادریسیلرك
وبعده موحدین ومرابطینك الینه کچوب، ۱۴۱۵
تاریخنده پورتکیزلیلرك و ۱۶۴۰ ده اسپانیوللرك
ضبطنه کچمشدر . فاس و مراکش حکمدارلری
دفعاتله استردادینه چالیشمشلرسه‌ده، موفق اوله‌ما‌
مشلردر . پورتکیزلیلرك النده بولندقجه اسکی عرب
مدنیتی آثارینی بر درجه‌یه قدر محافظه ایده بیلمش
ایسه‌ده، اسپانیوللر الینه کچدکدن صکره بسبتون تدنی
ایدوب ، شمدیکی حالده اهمیت موقعیه‌سندن بشقه
براهمیتی یوقدر. برچوق علما وسائر مشاهیر اسلامك
مسقط رأسی اولوب، الك مشهورلری حساب وهندسه
وفرائضده‌کی وفرت معلوماتیله متعارف اولان (ابن
مرانة السبتی) در .

سبته بوغازی { (Détroit de Gibraltar)
آوروپا ایله آفریقا قطعه‌لری
واسپانیه ایله مغرب اقصی مملکتلری آره‌سنده بر بو‌
غاز اولوب ، آق دکیزی بحر محیط آطلاسی‌یه ربط
ایدر . الك طار محلی ۱۳ کیلومتره وسعتنده اولوب،
بو محلده درینلکی یالکز ۳۰۰ متره ایسه‌ده، بونك
برآز شرقنده ۹۰۰ عمقی واردر . سطحنده بحر
محیطدن آق دکیزه ودریننده آق دکیزدن بحر محیطه
آقندیسی واردر. بزجه سبته بوغازی دینمکله معروف
اولوب، آوروپالیلرجه جبرالتار (جبل طارق دن غلط
بوغازی دینلیور ایسه‌ده، کرك سبته وکرك جبرالتار
بوغازك ایچ طرفنده بولنوب، طریف ویا طنجه بوغا‌
زی دینلمك دها مناسب ایدی . عربلر عندنده ایسه
(بحر الزقاق) اسمیله معروفدر . ایکی کناری طاغلق
اولوب، منظره‌سی پك هیبتلیدر .

سبتی { (ابو العباس احمد بن هارون الرشید)
خلیفهٔ عباسی هارون الرشیدك اوغلی

اولوب، پدری خلیفه اولدیغی حالده، کندیسی ملا سبب مجبر ترك دنیا واختیار عزلت ایدەرك، هفتەده بر کون یعنی جمعه ایرتسی کونی ایشله مشغول اولور، وبو ایشدن قزاندیغی جزئی بر آقچه ایله بتون هفته کفاف نفس ایدردی. بو سببله (سبتی) لقبیله تلقیب اولنمشدی. پدری بر حیات ایکن، ١٨٤ سنەسنده وفات ایتمشدر.

سبحان بخش { (مولوی —) هندستانك متأخرین علما ومورخیننەن اولوب، «تاریخ الحکماء وتذکرة المفسرین» عنوانیله بر تألیفی واردر، که ١٨٤٨ تاریخ میلادیسنده دهلیده طبع اولنمشدر.

سبحانی { (مولانا —) ایران متأخرین شعراسندن اولوب، نجف اشرفده طوغمش اولدیغی حالده، ایرانده امرار عمر ایتمش، ورباعیات وسائرەدن عبارت اون ایکی بیك بیتی متجاوز اشعاری وفاتندن صکره جمع وتدوین اولنمشدر.

سبره { صحابەدن بر وجه آتی بر قاچ ذاتك اسمیدر: (سبره بن ابی سبرة الجعفی) که پدری وبرادری عبد الرحمن ایله برابر صحبته نائل اولوب، عبدالله بن مسعودك اصحابندن خیثمه بن عبد-الرحمن بونك بکنیدر. — (ابو سلیط سبره بن عمرو بن قیس) که بدر وخیبر غزالرنده حاضر بولنمش، وبعض احادیث شریفه روایت ایتمشدر. — (سبره بن عمرو) که بنی تمیمدن نزد حضرت نبویه مبعوثاً کوندریلنلردندر. — (سبره بن فاتك الاسدی) که برادرلری ایمن وخریم ایله برابر صحبته نائل اولوب، بعده شامده ساکن اولمش ایدی. بعض احادیث شریفه راویسیدر. — (سبره بن فاکه یاخود بن ابی فاکه المخزومی یاخود الاسدی) که اهل کوفەدن معدود اولوب، بر حدیث شریفك راویسیدر. — (ابو الربیع سبره بن معبد ویا بن عوسجه الجهنی) که کندیسندن اوغلی ربیع روایت احادیث شریفه ایتمشدر.

سبره { افریقیەده طرابلس قربنده بر قصبه اولوب، طرابلسدن صکره عمرو بن العاص طرفندن فتح ایدلمش اولدیغی بعض کتب فتوحده مسطور اولوب، یاقوت حموینك ظننه کوره بو اسم اصل طرابلسك چارشیسنه مخصوص ایمش.

سبرینه { (یاخود سبرینه) مصرده بر قصبه اولدیغی معجم البلدانده مذکوردر.

سبزوار { ایرانك خراسان خطەسنده ونیشابورك ١٠٠ کیلومتره غربنده غربه طوغری جریانله دشت کبیرده ناپدید اولان بر چایك وادیسنده واقع بر قصبه اولوب، وقتیله بیوك ومعمور بر شهر ایدی. اسمندن آکلاشلدیغی اوزره باغ وباغچەلری چوق بر یردر. سربداران دولتنك کرسی حکومتی ایدی. برچوق شعرا وادبانك مسقط رأسی بولنمشدر.

سبزی { اونجی قرن هجری عثمانلی شعراسندن اولوب، استانبوللیدر. حفظی وتجویدده مهارتی اولمغله، امامت ایدردی. مرتب دیوانی واردر. شو بیت اونکدر:

دل ودین اولدی فدا یولکه جانمده سنك
ال آچیقلوغن ایدن صکرەده امساك ایدەمز

سبسطیه { فلسطینده نابلس قربنده برقصبه اولوب، حضرت ذکریا ویحیی (عم) ایله سائر بعض مشاهیرك مقابرینی حاویدر. — احمد بن طیب سرخسی سمیساط قربنده فرات اوزرنده بو اسمله سورله محاط برقصبه بولندیغنی دخی بیان ایدیور.

سبط { بنی اسرائیلك حضرت یعقوب (عم) ك اون ایکی اوغلنه نسبتله منقسم بولندقلری اون ایکی قبیلەنك بهرینه ویریلن اسم اولوب، جمع صیغەسیله جملەسنه اسباط دینور. اسباط اثنا عشره نسبتله فلسطین خطەسی، غزه وعسقلان سواحلی مستثنی اولدیغی حالده، اون ایکی پارچەیه منقسم اولوب، هر بر پارچەسی حضرت یعقوب (عم) ك اولادندن برینك نسلنه مخصوص ایدی. تقسیمات مذکوره جنوبدن باشلایەرق بر وجه زیر در: ١ شمعون (غزەنك ایچ طرفی)، ٢ یهودا (بحر لوطك غرب جهتنده خلیل الرحمن)، ٣ بنیامین (بحر لوطك شمال غربی ساحلندن جبال صیرتنەدك قدس جهتی)، ٤ دان (جبال مذکورەدن ساحلەدك یافه جهتی)، ٥ روبیل (بحر لوطك قسم شمالیسیله اردن نهری قسم جنوبیسنك شرق طرفندەکی بلقاء جهتی)، ٦ جاد (اردن نهرینك قسم وسطیسنك شرق طرفندەکی سلط جهتی)، ٧ افرائیم (اردن مجراسی قسم وسطیسیله ساحل بحر آرەسنده نابلس جهتی)، ٨ منسه (اردن

نهریله طبریه کولنك شرق طرفنده‌کی حوران جهتی وناپلس قضاسنك شمال غربی قسمی اوله‌رق بر برندن آیری ایکی یر)، ۹ ایساخار (اردن مجراسیله حیفا ساحلی آره‌سنده جنین جهتی)، ۱۰ زابولون (طبریه کولنك غرب جنوبی ساحلیله یافه ساحلی آره‌سنده ناصریه جهتی)، ۱۱ نفتالی (طبریه کولنك غرب وشمال جهتنده‌کی صفد جهتی)، ۱۲ آزر (نفتالینك غربنده ارض کنعان یعنی فنیکه حدودینه وعکا ساحلنه‌دك ممتد اولان یر).

— تثنیه صیغه‌سیله سبطین حضرت امام حسن وامام حسین (رضی الله عنهما) افندیلرمزه اطلاق اولنور و (سبط) ابن البنت دیمکدر یعنی قیزك اولادینه دیرلر.

سبط بن الجوزی تاریخ مصره دائر «مرآت الزمان» عنوانلی کتاب معتبرك صاحبیدر.

سبعین (Septante) بطالسهٔ مصر زماننده توراتی وسائر کتب مقدسهٔ بنی اسرائیلی لسان یونانی‌یه ترجمه ایدن ۷۰ ویا ۷۲ کشیدن مرکب بر هیئته ویریلن اسمدر. بو ترجمه الیوم موجود او-لوب، دفعاتله طبع اولنمش ایسه‌ده، سهو وخطادن سالم دکلدر.

سبقت (سکهراج) هندستان شعراسندن وکایته قومی رؤساسندن اولوب، علوم ادبیه وفلسفیه‌ده وطب تصوفده ید طولی صاحبی ایدی. لکهنو شهرنده نشأت ایدوب، سید حسین علیخان بهادرك دیوان کتابتنده بولنمش، وبعض مناصب عالیه‌یه نائل اولمش ایدی. ۱۱۳۸ تاریخنده کجرات راجه‌لرندن بریله ایتدیکی محاربه‌ده مقتول اولمشدر. مذکور حسین علیخانك محارباتنی مبین «جنکنامه» عنوانیله بر منظومه‌سی وهر نوعدن اشعاری واردر. شو قطعه اونکدر:

چونقش پا بسر کوی انتظار کسی
نشسته ام که شوم خاك رهگذار کسی
ببزم وصل بتان بس که شمع سان سبقت
کنیم نقد دل وجان خود نثار کسی

سبکتکین الك بیوك دول اسلامیه‌دن اولان غزنویلر دولتنك مؤسسی اولوب، عن اصل منصور بن نوح سامانینك امراسندن آلب تکینك کوله‌سی ایدی. درایت واقتدارینه مبنی افندیسی طرفندن دامادلغه قبول اولنمش ایدی. مرقوم آلب تکینك وفاتنده اوغلی ابو اسحق وارثی اولوب، آز مدت صکره بلا ولد وفات ایتمکله، صاحب ترجمه سبکتکین ۳۶۷ تاریخنده غزنه حاکمی اولمش ایدی. بر مدت صکره ملوك سا-مانیه‌دن نوح بن منصور خراسانك نصفنی دخی سبکتکینه ونصف دیکرینی اوغلی محموده ترك ایتمکه مجبور اولمغله، بر طرفدن دخی سبکتکین هنده وماو-راء النهره طوغری توسیع ممالك ایتمش اولدیغندن، ۲۰ سنه حکومتدن صکره ۳۸۷ ده واقع اولان وفاتنده بیوجك بر دولت براقمشدر. یاننده بولنان اوغلی اسماعیل یرینه جلوس ایتمش ایسه‌ده، درعقب خراسان والیسی بولنان دیکر اوغلی محمود واروب، غزنه‌یی ضبط ایله، پدرینك تختنه قعود ایتمش؛ ومتعا-قباً دولت سامانیانه ختام ویره‌رك، تماميله استقلالنی اعلان ایلمشدر. بو وجهله غزنویلر دولتنك اصل مؤسسی سبکتکین و بلکه بونك قاتل پدری آلب تکین ایسه‌ده، تماميله استقلال رسمی‌یه نائل اولان مشارالیه سلطان محمود اولدیغندن، آل سبکتکین حکمدارلرینك برنجیسی سلطان محمود عد اولنور.

سبکتکین (آل —) خلافت عباسیه زماننده ایران وآسیای وسطی جهتلرنده ظهور ایدن دول اسلامیه‌نك الك بیوکلرندن اولوب، مؤسسی رئیس سلاله اولان آنف الترجمه سبکتکین و برنجی حکمداری سلطان محمود بن سبکتکیندر. آل سبکتکین اساساً سامانیلر دولتنه وارث وخلف اولوب، خراسان وخوارزم جهتلری سامانیلردن کندیلرینه کچدیکی کبی، بر طرفدن هند-ستانه طوغری توسیع ممالك ایله هندك نصف شمالیسنی ضبط واوراده نشر اسلام ایتمش؛ وبر طرفدن دخی جیحونی تجاوزله، ترك خانلرندن ماوراء النهری استیلا، وآل بویه‌دن عراق عجمی ضبط ایده‌رك، هر طرفدن توسیع حدود وتکثیر ممالك ایتمشلردی. هله هندستانده نشر اسلام، وقادینلرك قوجه‌لری جنازه‌سیله احراق کبی بعض عادات وحشیه‌یی منع ایله، تزیید اسباب عمران ومدنیت خصوصنده آل سبکتکینك وعلی-الخصوص سلطان محمودك خدماتی پك بیوکدر. بو

دولتـك الك پارلاق زمانى سـلطان محمود مشاراليه دورى اولوب ، بونك اوغلى مسعود دخى او عظمتى محافظه ايتمش ايسـه‌ده ، بونك برادرلريله اوغللرى بربرلريله منازعاته دوشوب، دولتك ترقياتنـه ميدان ويرمه‌مش؛ وبعده ابراهيم بن مسعود واوغلى مسعود ثانى واونك اوغلى بهرامشـاه دخى حسن اداره‌يه واجراى عدالته موفق اولمشلرسه‌ده، عراق وخراسان طرفلرى يكى ظهـور ايدن سلجوقيلرك الينـه كچمش اولديغندن، آل سبكتكين دولتى غزنه يعنى آفغانستان جهتيله هندستانك شمال غربى جهتنده بعض ممالكدن عبارت قالمشـيدى . نهايت آلتنجى قرن هجرى اوا- سطنده غوريلر ظهور ايدوب، قالمش اولان ملكلرينى دخى ضبط، و ٧٤٥ تاريخنده بودولته ختام ويرمشلر در . سلطان محمودك جلوسندن يعنى تاريخ استقلالدن اعتباراً آل سبكتكين دولتى ١٦٨ سـنه سورمش؛ و ١٤ حكمدار حكم سورمشـدر . پايتختلرى افغا- نستانده‌كى (غزنه) شهرى اولمغله، بونلر (غزنويلر) ديمكله دخى معروفدرلر . حكمدارلرينك اساميسيله تاريخ جلوسلرى بر وجه زيردر :

١	محمود سبكتكين	٣٨٧	٩	ابراهيم بن مسعود ثانى	٤٤٥
٢	محمد بن محمود	٤٢١	١٠	مسعود ثالث بن ابراهيم	٤٩٢
٣	مسعود بن محمود	٤٢٥	١١	شيرزاد بن مسعود ثالث	٥٠٨
	ثانيا محمد بن محمود	٤٣٣	١٢	آرسلان شاه بن مسعود ثالث	٥٠٩
٤	مودود بن مسعود	٤٣٥			
٥	مسعود ثانى بن مودود	٤٤١	١٣	بهرامشاه بن مسعود ثالث	٥٢٢
٦	على بن مسعود اول	٤٤١			
٧	عبدالرشيد بن محمود	٤٤٣	١٤	خسروشاه بن بهرامشاه	٥٤٤
٨	فرخ زاد مسعود اول	٤٤٥		الى	٥٤٥

سبكى (تاج الدين على بن عبـد الكافى) مشـاهير علما و مؤرخيندن اولوب ، برچـوق آثارى واردر. تأليفـاتنك الك مشهورى « الطبقـات الكبرى » ديمكله مشهور فقهاء شـافعيه تراجم احوالنى حاوى كتابيدر . مصرده ياشـامش، و ٧٥٦ ده وفات ايتمشدر .

سبلان آذربيجانده آردبيل قصبه‌سى او- زرنده بر يوكسـك طاغ اولوب ، ذروه‌لرى قيش ياز قارله مستوردر. اوزرنده برخيلى قرا وبعض مراقد صـالحين بولنمغله، جوار اهـاليسى عندنده معزز عد اولنور . خريطه‌لرده (ساوالان) صورتنده محرر اولوب ٤٨٤٤ متره ارتفاعى اولديغى كوستريليور . منطفى بر بركان اولوب، اتكرنده بر خيلى مياه معدنيهٔ حاره‌سى واردر .

سبلى (سـلطان —) فارسده حكومت سورمش اولان آل مظفر ملوكنك ايكنجيسى شاه شجاعك اوغلى اولوب، پدرينك حيا- تنده كوزلرينه ميل چكلمش، وعميجه زاده‌سى شاه منصورك امريله ينه بو جزايه دوچار اولمش اولان برادرى سـلطان زين العابدين ايله برلكده محبوس ايكن، ٧٩٥ تاريخنده فارسى استيلا ايدن تيمورلنك طرفندن بالتخليص، ماوراء النهره كوندرلمش، و او- راده وفات ايتمشلردر .

سبنيت ياخود سـبنيتوس Sebennyte, (Sebennytos) مصرده‌كى (سمهود) قصبه‌سنك اسم قديميدر .

سبنيقو (Sebenico) آوستريانك دالماچيه خطه‌سنده و (زاره) نك ٦٠ كيلو- متره جنوب شرقيسـنده اوله‌رق (كرقه) نهرينك منصبنده بر قصبه اولوب، ١٥٠٠٠ اهاليسى، بيوك ليمانى، ٤ قلعه‌سى ومرجان صيدينه مخصوص سفاينى واردر. وقتيله مستقل بر جمهوريت صورتنده اداره اولنوب ، بعده ونديكليلرك، صكره مجارلرك ونهايت آوسـتريانك الينه كچمشـدر. ١٥٣٨ و ١٦٤٨ تا- ريخلرنده ايكى دفعه عثمانليلر طرفندن محاصره اولنمشدر.

سبو مغربده طنجه قربنـده بر نهر اولديغنى ياقوت حموى بيان ايديور.

سبيطله افريقيه‌ده قيرواندن ٧٠ ميللك مسـافه‌ده واقع بر قصبه اولديغى « معجم البلدان » ده مسطوردر.

سبيع صحـابه‌دن ايكى ذاتك اسميدر : احد- وقعه‌سـنده شهيد اولان (سـبيع بن حاطب الانصـارى الاوسى) و بدر واحد غزالرنده حاضر بولنمش اولان (سـبيع بن قيس الانصـارى الخزرجى) .

سبيعه صحابياتدن روجه زير درت خاتونك اسميدر : (سبيعه بنت حارث الاسلميه) كه (سـعد بن خوله) نك زوجه‌سى اولوب ، بعض احاديث شريفه روايت ايتمشـدر. — (سـبيعه بنت حبيب الضبعيه) كه اهل بصره‌دن معـدوددر . — (سبيعة القرشـيه) كه زنا ايتمش اولديغى حضـور حضرت نبويده اعتراف ايتمكله، قارنـده‌كى چوجغى طوغورنجه و بعده امزيرنجه‌يه قدر مهلت اعطا بيو- رلمش، وبعده كندى مراجعتى اوزرينه، و صحابه‌دن

بریتك جوجغی آلمسیله، كراهةً رجعنه امر نبوی
صادر اولمشیدی . — (سبیعه بنت ابی لهب) كه
مؤمنه اولدیغی حالده (ابنت حطب النار) خطابیله
تحقیر اولندیغندن، حضور حضرت نبویده شكایت
ایتمكله، حضرت رسول الله (صلی الله علیه وسلم) افندمز
پرغضب اولدقلری حالده: « مابال اقوام یؤذوننی فی
نسبی وذوی رحمی الا ومن آذی نسبی وذوی رحمی فقد
آذانی وآذی الله عزوجل » بیوردقلری ابو هریره‌دن
منقولدر . بعضلری (دره بنت ابی لهب) دیه ضبط
ایتمشلردر .

سپاهی { اوننجی قرن هجری عثمانلی شعرا-
سندن اولوب، استانبوللیدر .
زعامته متصرف ایدی. شو ایكی بیت جمله اشعا-
رندندر :

دل دیلر كویكی گلزار جنان اولدیغیچون
میل ایدر لعلكه سر چشمهٔ جان اولدیغیچون
خوابدن خانه‌لرین چشمك ایتدم خالی
هر گیجه خیل خیالكه مكان اولدیغیچون

سپاهی { ایران شعراسندن دخی ایكی ذاتك
مخلصیدر :
برنجیسی اندجان كبراسندن بریتك اوغلی اولوب،
اسمی (خدادوست) در . ۹۷۹ تاریخنده وفات
ایتمشدر. شو رباعی اونكدر :

افسوس كه وقت گل بزودی بگذشت
فریاد كه تا چشم گشودی بگذشت
بی چشم وخطت بنفشه ونرگسرا
ایام بكوری وكبودی بگذشت

— ایكنجیسنك اسمی شاه حسن اولوب، شو
بیت اونكدر :

بمسجدی كه روم در فراق دلبر خویش
بهانهٔ سجده كنم بر زمین زنم سر خویش

سپتیم سور { (Septime Sévère) روما
ایمپراطورلرندن اولوب،
آفریقاده‌كی (لبده) شهر قدیمنده طوغمش؛ ور
طاقم مأموریتلرده وحتی قونسلوسلقده دخی بولندقدن
صكره، ۱۹۳ تاریخ میلادیسندهٔ واقع (پرتیناقس)ك
وفاتنده (ایلیریا) عسكرینك قوماندانی اولدیغی حالده،
عسكری طرفندن ایمپراطورلغی اعلان اولنه‌رق،
دیگر جهتلرده (دیدیوس یولیانوس)، آلبینوس
وپسچنیوس ونیجر آیری آیری ایمپراطورلغه انتخاب
ایدلمش اولدیغندن، سپتیم سور بونلرك برنجیسنی
كندی منتخبلرینه دفع ایتدیردكدن صكره، ایكنجیسنی
اورتاقلغه قبول ایدوب، اوچنجیسی اوزرینه عسكر
سوق ایتمش؛ وایسوس وازنیقده مغلوب ایتدكدن
صكره، (بیزانسه) یی دخی ضبط ایتمكله، طرفدار-
لرینی امحا ایلمش؛ واو وقت آلبینوسه دخی مدارا
احتیاجندن وارسته اولوب، كندیسنی حربه دعوت
ایتمش؛ وغالیاده لیون قربنده ایتدیگی محاربه‌ده منهزم
وقتل ایتمش ایدی. بو وجهله ۱۹۷ تاریخنده تحتنده
مستقل قالدقدن صكره، جزیره جهتنه تجاوز ایتمش
اولان اشكانیانه قارشی سوق عسكر ایده‌رك، غالب
گلمكله، بابل وسلفكیه ومداینی ضبط ایتمش؛ وروما یه
عودتنده نامنه الیوم موجود اولان بیوك بر طاق ظفر
بنا اولنمش ایدی. اوغلی (قاراقاله) یی ولی عهد طا-
نیتدیره‌رق، امور حكومتی (پلوتیان) اسمنده برینه
احاله ایتمش ایسه‌ده، چوق چكمه‌دن بونك كندیسی
حقنده سؤ نیتنی آكلایه‌رق، ۲۰٤ ده اعدام ایتمشدر.
بعده برتانیه‌یه سفر ایدوب، قالدونیه‌لیلرك تجاوزاتنه
ختام ویرمشیدی . ۲۱۱ تاریخنده وفات ایدوب،
ملكی اوغللری قاراقاله ایله (جتا) یه ترك ایتمشدر .
ماهر بر قوماندان ایسه‌ده، پك غدار ومرحمتسز
اولوب، آلبینوسی قتل ایتدكدن صكره، بونك
طرفدارلرینی آرایه‌رق، برچوق آدملر قتل ونفی
ایتمشدی. خرستیانلر حقنده دخی تعقیبات وتعذیبات
اجرا ایتمشدر . مع هذا علوم وصنایعی حمایه ایدوب،
بر خیلی ترقیاته سبب اولمشدر .

سپهری { ایران شعراسندن اولوب، من
اصل اردستانلی اولدیغی حالده،
اصفهانده یاشامش، وفضل وعرفان صاحبی اولوب،
طریق صوفیونه منسوب بولنمشدر . تصوفه دائر
بعض مثنویلر نظم ایتمش ایسه‌ده، نابود اولمشدر .
شو بیت اونكدر :

زخضر عمر فزونست عشق بازانرا
اگر زعمر شمارند روز هجرانرا

ستا { (Setta) آفریقای غربیده یوقاری
گینه‌نك (داهومی) مملكتنده (آبومه)
نك ٤٢ كیلومتره شمال شرقیسنده و (سوقه) نهری
تابعلرندن بری كنارنده بر قصبه اولوب، ۹۰۰۰
اهالیسی، هر طرفه مد نظری، اطرافنده منبت

اراضيسى و چناق چوملكه متعلق بعض معمولاتى واردر.

ست الادب { مشاهير محدثاتدن اولوب ، مظفر بن البرنينك قيزيدر.

ست الامناء { (ام عز الدين) مشاهير محدثاتدن اولوب، شيخ صدر الدين اسعد بن عثمانك قيزيدر. صلاح الدين صفوينك استادى علم الدين بر ذاليك اشياخندن اولوب ، ٧٠٠ تاريخنده صعيد مصرده وفات ايتمشدر.

ست الاهل { (بنت علوان) محدثه ومتقيه بر خاتون اولوب ، بعلبكلى وحنبلية المذهب ايدى . ٧٠٣ ده وفات ايتمشدر.

ست الشام { ايكى مشهور خاتونه علم اولوب، برى يدنجى قرن هجرى محدثاتندن صفيه، وديكرى صلاح الدين ايوبينك همشيره سيدر ، كه ٦١٦ ده وفات ايتمشدر .

ست العرب { (بنت سيف الدين على) مشاهير محدثاتدن عالمه بر خاتون اولوب، صلاح الدين صفدينك واستادى علم الدينك اشياخندندر. قدسلى اولوب، شهر مذكورده تدريسله مشغول بولنمش؛ و ٧٣٤ تاريخنده وفات ايتمشدر .

ست العلماء { علم وتقواسيله وطلاقت لسانيله شهرت بولمش دمشقلى برخاتون اولوب ، شهر مذكورده (درب المهرانى) تكيه سنك پوست نشينى ايدى . وعظى پك مؤثر ايدى . ٧١٢ ده وفات ايتمشدر .

ست الفقهاء { (بنت ابراهيم) فقه وحديثده شهرت شايعه صاحبه سى بر خاتون اولوب، احاديث شريفه يى اسانيديله روايتده مهارت تامه سى وار ايدى . ٧٢٦ تاريخنده ٩٢ ياشنده وفات ايتمشدر .

ست القضاة { (ام محمد) مشاهير محدثاتدن اولوب ، ٧١٢ تاريخنده طقسان ياشلرنده وفات ايتمشدر .

ست الملك { ملوك فاطميه دن حاكم بامر اللهك همشيره سى اولوب ، عاقله ومدبره بر خاتون اولمغله، قتلى كنديسنه اسناد اولنان حكمدار موى اليهك فقدانندە، اونك اوغلى (ظاهر لاعزاز دين الله) ى اجلاس ايده رك، اذهان عموميه يى ياتيشديرمش ؛ وزمام اداره يى كندى يد كفايتنه آله رق ، درت سنه حسن اداره يه موفق اولمشدر.

ست الوزراء { (ام عبد الله بنت القاضى شمس الدين عمر) مشاهير محدثاتدن علم وعرفانله تزيين ذات ايتمش حنبلية المذهب برخاتون اولوب، وطنى اولان دمشق شامده وبر آرەلق مصرده تدريس علوم وافادۀ حديثله امرار عمر ايتمش ؛ وحديثده زماننك قطبى حكمنه كچمشيدى . ٦٢٤ ده طوغوب، ٧١٧ ده ٩٣ ياشنده وفات ايتمشدر . درت قوجه يه واروب ، اوچ قيز دنيايه كتيرمشيدى . مشاهير علمادن بر چوق ذوات بونك شاكردانى زمره سنه داخل ايدى .

ست الوزراء { (ام محمد بنت الشيخ الرئيس تاج الدين ابى الفضل يحيى بن مجد الدين) بو دخى مشاهير محدثاتدن خيرات وحسنات صاحبه سى برخاتون اولوب، ٦٣٩ ده تولد، و ٧١٥ ده وفات ايتمشدر . آخر عمرنده بر سنه قدر مختلة الشعور ياشامشدر .

ست قريش { (ام الهنا فاطمه بنت فهد) امام سيوطينك اشياخندن محدثه بر خاتون اولوب، ٨١٤ ده تولد ايتمشدر .

ستو اوچى { (Seto-Outsi) جاپونيه نك ايكى بيوك آطه لرندن شمالاً (نيپون) وجنوباً (سيقوق) ايله (كيسيو) جزيره لرى آره سنده بردكيز اولوب، شرقدن غربه بويى ٤٤٠ كيلومتره در. اكى يك مختلف اولوب، بوينه نسبةً دائما آزدر. بو دكيز آطه لرك آره سنده بر قاچ بوغازدن قوره بوغازيله، جاپون دكيزيله وبحر محيط متعدل ايله اختلاط ايدر . ايچنده بر خيلى كوچك آطه لر وبر چوق شهر واسكله وتجارتكاه معموره لر بولنيور .

ستو بال { (Setubal) پورتكيزك استرمادوره خطه سنده وليسبونه نك ٣٠ كيلومتره جنوب شرقيسنده (سادو) نهرى منصبنك ساحل شماليسنده وبر دمير يول خطنك اوجنده واقع قضا مركزى بر قصبه اولوب، ١٥٠٠٠ اهاليسى، آغزى صيغ ليمانى، ايشلك تجارتى، پك لذيذ پورتقاللريله سائر ميوه لرى، بيوك محله لرى ، كوزل بياض شرابلرى وبر خيلى آثار عتيقه سى واردر .

ستّور (Settour) هندستانده مدراس ایالتنك (تینولی) سنجاغنده وتینولینك ۷۸ کیلومتره شمال غربیسنده بر قصبه اولوب، ۶۴۴۵ اهالیسی واردر.

ستوس یاخود ستی (Séthus, Séthi) (شیت) دن غلط اولمسی محتمل اولان بو اسمله فراعنهٔ مصردن ایکی کشی کلمشدر: برنجیسی اون طقوزنجی سلاله‌نك برنجی حکمداری ومشهور (سزوستریس) ك پدری اولوب، میلاد عیسی (علیه السلام) دن ۱۵ قرن اول حکم سورمش؛ وبرخیلی فتوحات ایدوب، اوغلنك جهانگیرلکنه پیشدارلق ایتمشدر. — ایکنجیسی ابتدا (منف) شهرنده (فتا) تعبیر ایتدکلری معبودك عبادتخانه‌سنك راهبی ایکن، میلاددن ۷۱۳ سنه اول حکومتی ضبط ایتمش؛ واو صره‌ده آثور حکمداری (سناحریب) مصره هجوم ایتمکله، عسکرلر کندیسنی مدافعه ایتمدکلرندن، گویا منسوب بولندیغی معبوددن استمداد ایتمسی اوزرینه، سناحریبك اردوکاهنده برچوق فاره‌لر ظهور ایده‌رك، عسکرینك اوقلرینك کریشلرینی قوپارمغله، سناحریب عودته مجبور اولمش. مصریلر بو ستوسك الده بر فاره طوتار بر هیکلنی رکز ایدوب، آلتنه «معبودلره رعایت ایتمکی بندن اوکرنك» مألنده بر عباره حك ایتمشلردر.

ستون آمریقای شمالیده (Seton) (دومینیون) خطه‌سنك (قولومبیه) خطه‌سنده بر کول اولوب، بویی ۲۵ کیلومتره قدردر. دیك واورمانله مستور یوکسك طاغلرله محاط اولوب، درینلکی چوقدر. (آندرسون) کولنك آیاغی حکمنده اولان ۲۵ متره کنیشلکده بر سیل بو کوله دوکیلور، وفضلهٔ میاهی (اینقومیح) چاییله (فراسر) نهرینه دوکیلور.

ستی خاتون شیخ الاسلام زنبللی علی افندینك قیزی اولوب، سلوری قپوسی قربنده مسجد ومدرسه‌سی واردر. زیرك یوقوشنده پدرینك بنا کرده‌سی اولان مکتب ساحه‌سنده پدرینك یاننده مدفوندر.

ستیف (Setif) جزایرك قسنطینه ایالتنده و قسنطینه‌نك ۱۰۹ کیلومتره غرب جنوبیسنده اوله‌رق (ابوسلام) مجراسنك ۲۵۰۰ متره یوقاریسنده و جزایردن تونسه کیدن دمیر یول خطی اوزرنده واقع قضا مرکزی بر قصبه اولوب، ۴۳۱۰ اهالیسی، اطرافنده پك منبت اراضیسی، حبوبات وحیوانات و یوك ودری کبی مواده متعلق ایشلك تجارتی وپك صاغلام هواسی وار در. اسکی بر قصبه اولوب، تا رومالیلرك زماننده اهمیتی وار ایدی.

سجاح (بنت حارث التمیمیه) آخر عهد حضرت نبویده دعوای نبوت ایتمش بر خاتون اولوب، بنی تمیمك بر قبیله‌سنه منسوب ایدی. بنی تمیم وبنی تغلب ایله بنی ربیعه بیننده یکی بر دین چیقارمغه قالقیشوب، او صره‌ده یمامه‌ده ارتداد ودعوای نبوته قیام ایتمش اولان مسیلمة الکذاب ایله آره‌لرنده رقابت حاصل اولمغله، سجاحك مسیلمه‌یه عسکر سوق ایتمسی، حضرت ابا بکر صدیق (رضه) جانبندن دخی مسیلمه‌یه قارشی عسکر اعزام بیورلمسنه تصادف ایتمکله، مسیلمه قورقوب، صاحبهٔ ترجمه ایله صلح ایتمش؛ وروایته کوره بینلرنده ازدواج دخی وقوع بولمش ایدی. سجاح مرتده اولمیوب، دعوای نبوتدن اول بنی تغلبدن خرستیانلغی قبول ایتمشیدی. مسیلمه‌نك قتلندن صکره سجاح توبه ایدوب اسلامه کلمش؛ ومعاویه‌نك زماننده وفات ایتمشدر.

سجاس آذربیجانده همدان ایله ابهر آره‌سنده بر قصبه اولدیغی جغرافیون عرب آثارنده مذکوردر.

سجاوندی (سراج الدین محمد بن عبد الرشید) مشاهیر فقهادن اولوب، فرائضه متعلق «سراجیه» عنوانلی کتاب مشهورك صاحبیدر. بوکتابه برچوق شرحلر یازیلوب، اك مشهوری سید شریف جرجانینك «شریفیه» عنوانلی شرحیدر.

سجدین (Szegedin) مجارستانده بوده‌نك ۱۶۰ کیلومتره جنوب شرقیسنده (تیسه) نهری اوزرنده و (ماروس) چایی ملتقاسنك قربنده (قسونغراد) ایالتنك مرکزی بر شهر اولوب، ۸۰۰۰۰ اهالیسی، متعدد مکاتبی، نهرده سفاینی، ایشلك تجارتی وشراب، توتون، طوز، کراسته، حبوبات، صابون، کرچله وسائره اخراجاتی واردر.

سجستان ایرانك شرق جهتنده واقع (سیستان) خطه‌سنك اسم

معربیدر. نسبتی (سجزی) و (سجستانی) کلیر. [«سیستان» مادەسنە مراجعت بیوریله.]

سجستانی [«ابوداود سجستانی» مادەسنە مراجعت بیوریله.]

سجستانی (ابو حاتم صالح بن محمد) مشاهیر علمادن اولوب، «اختلاف المصاحف» عنوانیله بر تألیفی وتاریخ طبیعی‌یە متعلق «کتاب الوحوش» عنوانیله بر اثری واردر. ٢٤٨ دە وفات ایتمشدر.

سجستانی (یوسف بن ابی سعد بن احمد) «منیة المفتی» عنوانلی کتابك مؤلفیدر. بو کتاب پارس کتبخانەسندە ٦٩٩ رقیله مرقم اولەرق موجوددر.

سجسته (Segeste) سیجیلیەنك شمال غربی ساحلی قربندە وشمدیکی (قالاتافیمی) جوارندە بولنمش بر اسکی قصبە اولوب، قابلیجەلریلە مشهور ایدی. روایتە کورە تروآلیلر طرفندن بنا اولنەرق، میلاددن بش آلتیوز سنە اول پك معمور ایدی. اهالیسی سیجیلیەنك سائر شهرلریلە مخاصمەدە بولنەرق، آتنەلیلرك وبعدە قارتاجلیلرك امدادینە مراجعت ایتمش؛ وبو ایکی قومك سیجیلیەیە دخولنە سبب اولمشدر. بر محاربەدە قارتاجلیلر طرفندن تخریب وبعدە رومالیلر طرفندن اعمار اولنمشدی. الیوم خرابەدر.

سجسوار (Segesvar) مجارستانك ترانسیلوانیە خطەسندە و (هرمانستاد) ك ٦٠ کیلومترە شمال شرقیسندە اولەرق (قوکل) نهری اوزرندە مستحکم بر قصبە اولوب، ٦٥٠٠ اهالیسی، چوخە وبز معمولاتی وبعض آثار عتیقەسی واردر.

سجل صحابەدن اولوب، حضرت فخر کائنات (صلعم) افندمزك کاتبی ایدی. «یوم نطوی السماء کطی السجل للکتاب» آیت کریمەسندە بو سجلك مراد بیورلدیغی مظنوندر.

سجلماسه مغرب اقصادە مراکش دولتنك (تافلت) ایالتندە و تافلتك ٦٠ کیلومترە شرقندە اولەرق درن (یعنی آطلاس) سلسلهٔ جبالنك جنوبی اتکندە و (زیز) نهری اوزرندە بر قصبە اولوب، الیوم خراب ایسەدە، وقتیلە پك معمور وبیوك بر شهر ایدی. جغرافیون عربك تعریفنە کورە پك طاتلی اوزومی و اون نوع خرماسی وار ایدی. قادینلری یوکدن پك اینجە وظریف قاشلر نسج ایدرلردی. آلتون معدننك کثرتیلە مشهور اولان (غانە) و سائر سودان ممالکیلە پك ایشلك تجارتی وار ایدی. مرابطین دولتنك پایتختی بولنمشدر.

سجن یوسف مصرك جیزه مدیریتندە واقع بوصیر قربندە بر اسکی بنا خرابەسی اولوب، حضرت یوسف (عم) ك یدی سنە محبوس طوردیغی و بعدە حضرت موسی (عم) ك دخی حبس ایدلدیکی زندان اولدیغی مظنوندر. قربندە بر جامع شریف بنا اولنەرق، (مسجد موسی) دینمکلە معروفدر. بو محل زیارتکاهدر.

سجودی یاوز سلطان سلیم خان دوری عثمانلی شعراسندن اولوب، قالقاندلنلیدر. پیری پاشانك حمایەسیلە کاتب دیوان اولمشیدی. شو قطعە جملهٔ اشعارندندر:

صانمە بلبل نغمەسی ای کلعذار آکلر بنی
کلشن عشقکدە بو فریاد وزار آکلر بنی
فرقتکدە دمبدم مردملك ایدوب ای پری
یاشی چوق اولسون بو چشم اشکبار آکلر بنی

سچن (Seetzen) آلمانیا مشاهیر سیاحیندن اولوب، ١٧٦٧ تاریخندە اولدنبورغك (یور) قصبەسی قربندە طوغمش، و ١٨١١ دە یمندە مقتولاً وفات ایتمشدر. استانبول، حلب، شام، فلسطین و سائر او جوارلری کزدکدن صکرە، دین اسلامی قبول، ولسان عربی‌یی تحصیل ایدەرك، جزیرة العربە، و ١٨٠٩ دە حجاجلە مکهٔ مکرمەیە دخول، واورادن یمنە چکەرك، ایکی سنە اورالرینی کشت وکذار ایتدکدن صکرە، مخادن صنعایە کیدرکن قولاغوزلری طرفندن قتل ویا تسمیم اولنمشدر. سیاحتنامەسی زیادەسیلە نافع معلوماتی حاوی اولوب، ١٨٥٤ دە برلینده طبع ونشر اولنمشدر.

سحابی اوننجی قرن هجری شعراسندن ایکی ذاتك مخلصیدر:
برنجیسی بروسە قربندە امنا طائفەسندن اولوب، یاوز سلطان سلیم خانك جلوسلری اثناسندە وفات ایتمشدر. شو بیت اونکدر:

عيفه آلمام بتون دنيايي يارم اولمسه
شهري چوقدن ترك ايدردم شهريارم اولمسه

— ايكنجيسي همدانلي عالم واديب برذات اولوب، قانوني سلطان سليمان خانك شرق سفرنده قدري افندي طرفندن كمالاتي تقدير اولنه‌رق، رومه كتيرلمش؛ والتفات پادشاهي‌يه نائل اولوب، «كيمياي سعادت» كتاب مشهورينك ترجمه‌سنه مأمور اولمش ايدي. ٩٧٠ ده فات ايتمشدر. تركي و فارسي اشعاري واردر. شو بيت او جمله‌دندر:

ديلر اغيار ذوق وصالي عشاق هجراني
مكس جلاب آرار پروانه ايستر نار سوزاني

— ايران شعراسندن استرابادلي بر سحابي دخي واردر، كه اصحاب صلاح وحسن اخلاقدن اولوب، بر خيلي وقت روضهٔ رضويه‌يه مجاورت ايتمشدر. شو بر ايكي بيت اشعار عارفانه‌سندندر:

در هركه رسي نكوببين كونيكوست
كو خواسته وساخته حضرت اوست
دريا بوجود خويش موجي دارد
خس پندارد كه اين كشاكش با اوست

سحبان وائل { (ياخود سحبان بن وائل) فصاحت وبلاغتده اسمي ضرب مثل حكمنه كچمش اولاد عربدن بر ذات اولوب، هارون الرشيد زماننده ياشامشدر.

سحر { (شيخ عبدالمجيد) هندستان شعراسندن اولوب، لكهنوده نشأت ايتمشدر. شو بيت اونكدر:

بود اي سحر بي انديشه در سير چمن ناكس
ز نيرنك فلك عبرت نباشد چشم غافلرا

— ١٢٤٩ ده وفات ايتمش سيدناصرعلي اسمنده ديكر بر شاعرك دخي مخلصيدر.

سحري { قدماي شعراء عثمانيه‌دن ايكي ذاتك مخلصيدر:

برنجيسي ادرنه‌لي اولوب، كمال پاشا زاده‌نك ادرنه قاضيلغي اثناسنده محكمه‌سنده كاتب ايدي.

— ايكنجيسي استانبوللي اولوب، (قزمي) لقبيله معروف ايدي. تاريخ سويلمه‌ده مهارتي وار ايدي.

دفتردار سيروزي حسين چلبي‌يه منسوب اولوب، معيتنده حلبده ايكن، ايتديكي بر حباثت اوزرينه، حلب امير الامراسي عضو رجليتي قطع ايتديرمشيدي. شو بيت اونكدر:

آيت حسنك اوقونماسون ديو جانا غلط
يازدي قدرت كاتبي ابروكي مد خالك نقط

سحري { ايران شعراسندن دخي بر وجه‌زير درت كشينك مخلصيدر:

برنجيسي عن اصل اوردستانلي اولوب، اصفهانده عطارلقله مشغول ايدي. صوفيانه بر مثنويسي وبر خيلي اشعاري وار ايدي. شو بيت او جمله‌دندر:

اسير غمزهٔ طفلي شدم كه صورت خويش
در آب بيند وبا آفتاب در جنكست

— ايكنجيسي (ري) لي اولوب، شو بيت اونكدر:

زچاره مردم وآن دولتم نصيب نشد
كه يك نكاه ترا باخود آشنا سازم

— اوچنجيسي (عبد الله) هندستانك اكبرآباد شهرندن اولوب، والده‌سندن اوكرنمش اولديغي نستعليق خطنده مهارتي وار ايدي. نهايت جنونه دوچار اولوب، بو علتله وفات ايتمشدر. شو بيت اونكدر:

دل زكويت كربسوي تن نيايد باك نيست
مرغ چون يابد كلستان كي كند ياد قفس

— دردنجيسي خوانسارلي اولوب، (قطب) ديمكله معروفدر. شو بيت جملهٔ اشعارندندر:

هر سيه بختي كه باشد كسب عشق از من كند
خون چشم بلبل وداغ دل پروانه ام

سحيقه { خلافت عباسيه دوري اوائلنده ظهور ايدن مشاهير مغنياتدندر.

سخا { مصرك غربيه مديريتنده بر كوچك قصبه اولوب، (سخاوي) لقبيله ملقب علمادن بر قاچ ذاتك مسقط رأسيدر.

سخبره { صحابه‌دن اولوب، اوغلي عبد الله كنديسندن روايت ايتمشدر. اسدي

ويا ازدى اولديغى مرويدر. — بنى غمندن مدينه‌يه هجرت ايدنلرميانده مذكور بر سخبره دخى اولوب، بعضلرى صحابه‌دن وبعضلرى صحابياتدن عد ايتمشلردر.

سخن { ايران وهندستان شعراسندن بروجه زير اوچ كشينك مخلصيدر:

برنجيسى (آقانبى شيرازى) درويش مشربلى بر آدم اولوب، شو رباعى اونكدر:

بر دامن لطف حسنت اى خور جمال
هر ساده دلى رانرسد دست خيال
ظاهر بينان زباطن آگاه نيند
در آينه پيدا نبود صورت حال

— ايكنجيسى (سيد محمد خان بهادر) عن اصل اصفهانلى اولوب، تجارت طريقيله هندستانه كيتمش؛ و مدراس واليسى نواب امير الامرا بهادرك توجهنى قزانوب، مراتب عاليه‌يه نائل اولمش ايدى. ۱۲۱٦ ده وفات ايتمشدر. مرتب ديوانى واردر. شو بيت اونكدر:

بدل خارى زعشق كلعذارى كرده ام پيدا
ازين خوارى بعالم اعتبارى كرده ام پيدا

— اوچنجيسى (مير عبد الصمد) اكبرآباد سادا- تندن وعبدالقادر بيدلك تلامذه‌سندن‌اولوب، ۱۱٤۱ ده كجراتك احمد آباد شهرنده وفات ايتمشدر. شو بيت اونكدر:

خوش آن روزى كه برپاى توسركرم نياز افتم
دم برخاستن چندان روم ازخودكه باز افتم

سخنه { برية الشامده تدمر ايله عرض وارك آره‌سنده عرب اهالى ايله مسكون بركوچك قصبه اولديغى ياقوت حموى بيان ايديور.

سدان { (Sedan) فرانسه‌نك (آردنه) ايا- لتنده (ميزه) نك ۲۲ كيلومتره جنوب شرقيسنده و پارسك ۲۷٦ كيلومتره شمال شرقيسنده وموزه نهرى كنارنده قضامركزى مستحكم بر قصبه اولوب، ۱٤٥٦٦ اهاليسى، طوبخانه‌سى، اليوم اسلحه موزه‌سى اتخاذ اولنمش اسكى بر سرايى، داخلى مكتبى، كتبخانه‌سى، مشهور چوخه و قازمير وسائر يوك قماشلر فابريقه‌لرى، بوياخانه‌لرى، دمير- خانه‌لرى وآو سلاحلرى فابريقه‌سى واردر. وقتيله پروتستانلره مخصوص دار الفنونى وار ايدى. ۱۸۷۰ سنه‌سى ايلول افرنجيسنك ايكنجى كونى ايمپراطور اوچنجى ناپوليون سدانده كليتلى عسكرله پروسيه‌ليلره مغلوب اولوب، تسليم اولمشدر.

سدقيا { ياخود صدقيا (Sédécias) يهودا ملوكندن اولوب، بخت نصرطرفندن اجلاس اولنمش؛ وقبل‌الميلاد ٥٩٧ تاريخندن ٥۸۷ تاريخنه‌دك ۱۰ سنه حكومت سوروب، بعده عصيان ايتمكله، آنورلر طرفندن ايكى سنه محاصره‌دن صكره طوتيلوب، كوزلرينه ميل چكلمش؛ وارض‌بابله نفى اولنه‌رق، اوراده وفات ايتمشدر.

سدليچ { (Sedlitz) چهستانده (توپليچ)ك ۳۰ كيلومتره جنوب غربيسنده بر قريه اولوب، مسهل كبى تأثير ايدن مياه معدنيهٔ بارده‌سيله مشهوردر.

سدوسى { (ابو فيد مورج بن عمرو) مشاهير نحويوندن و اهل لغتدن اولوب، بصره‌ده ابوزيد انصاريدن اخذ ايتمش، وخليل بن احمدك اصحابى زمره‌سنه داخل اولمشيدى. لسان عربى لغتلرينك ثلثى ازبرنده اولديغى مرويدر.

سدوم { (Sodome) فلسطينده بحر لوطك ساحل شماليسى قربنده قديم بر شهر اولوب، حضرت ابراهيم (عم) زماننده اهاليسنك ارتكاب ايتدكلرى فحشياتدن طولايى، وكنديلرينى دين حقه دعوت ايدن حضرت لوط (عم) ى تكذيب ايتملرى اوزرينه، من طرف الله آتش سماوى ايله احراق و تخريب ايدلمش اولديغى كتب مقدسه‌ده مذكوردر.

سديأجوج { (ياخود سداسكندر) يأجوج ومأجوج اسميله كرهٔ ارضك شمال جهتلرنده ساكن اولدقلرى توراتده مذكور اقوامك شرندن محافظه ايچون چكلمش برسد اولديغى مروى اولوب، بناسى اسكندر ذوالقرنينه اسناد اولنور. آنجق بر طرفدن اسكندرك تاريخى مضبوط اولوب، بويله برسد بنا ايتديكى بيلنمديكى كبى، بر طرفدن دخى اسكندرك ضبط ايتديكى وكيديكى يرلرك هيچ برنده بويله برسد اثرى كورلميور. آنجق چينده نفس چين ايله مغولستان و مانچو ممالكى آره‌سنده سد يأجوج حقنده مروى اولان

اوصافله متصف واسع، بویوك واوزون بر سد بولنوب، سد یأجوجدن مقصد بو سد اوله جغنده شبهه یوقدر. حقیقةً بو سدی چینلیلر مانچو ومغول وسائر شمال اقواملك تجاوزاتنه قارشی بنا ایتمشلردر. طولی ٤٠٠٠ کیلومترهیی متجاوز اولوب، بعض محللرنده ایکی و اوچ صره دیواردن عبارتدر. اوستی اوچ درت آرابه کچهجك قدر واسع اولوب، برجلر وقلهلری دخی واردر. اکثر محللری طاش وطوغله-دن وبعض یرلری کرپیجدن اولوب، برخیلی محللری ییقلمش، ودفعاتله تعمیر اولنمشدر. بو سده میلاد عیسی (عم) دن ٢٤٧ سنه اول یعنی اسکندرك وفاتندن ٧٦ سنه صکره (چین شیهوانغتی) نام چین ایمپراطوری طرفندن باشلانیلهرق، ١٠ سنه متمادیاً درت بش ملیون عمله چالیشدیرلمش، وبونلردن درتیوز بیکی بو ایشده هلاك اولمشدر. مع هذا سد مذکور برایشه یارایهمیوب، یأجوج ومأجوجدن مراد اولان اقوام تاتاریه سدی تجاوزله، چینی ضبط ایدهرك، بو کونه قدر اداره ایتمکدهدرلر. آنجق چینلیلر، مغلوب اولدقلری حالده، سعی و مدنیتلریله غالبلرینه غلبه ایدهرك، بونلره کندی لسان ومذ-هبلرینی وآیین وعادتلرینی قبول ایتدیرمش؛ و چین حدودینی سدك پك ایلریسنه قدر توسیع ایتمشلردر. بو وجهله سد شمدیکی حالده چین ممالکی آرهسنده قالوب، آثار عتیقهدن عد اولنمقدن بشقه بر شیئه یارامیور. بعض مورخلر دخی سد یأجوجدن مراد بلاد قافقاسده بندر جهتنده بولنمش اولان بر سد اولدیغنی التزام ایدوب، بونك نوشیروان طرفندن تأسیس ایدلدیکنی؛ وچوق وقت صکرهدخی آثاری باقی بولندیغنی بیان ایتمشلردر.

سدید { (ابو البیان بن المدور) مشاهیر اطبادن اولوب، یهودی المذهب ایدی. طبده و اصول تداویده مهارت تامهسی او-لوب، مصرده ملوك فاطمیهنك وبعدده صلاح الدین ایوبینك خدمت طبابتنده بولنمش؛ وبرچوق طلبه یتیشدیرمشدر. اواخر عمرنده خدمته مقتدر اوله-مدیغی حالده، خانهسنده اوتوروب، ینه مخصصاتنی آلیردی. ٥٨٠ تاریخنده ٨٣ یاشنده وفات ایتمشدر. کندی مجربات طبیهسنی مبین معتبر برکتابی واردر.

سدید { (القاضی شرف الدین ابو منصور عبد الله بن الشیخ السدید) مشاهیر اطبای اسلامدن اولوب، (رئیس الطب) لقبیله ملقبدر. طبی پدری شیخ سدیددن و (ابو نصر عدنان بن العین زربی) دن تحصیل ایدوب، هنوز پك کنج ایکن، قان آلمهده کی مهارتندن طولایی، مصر خلفاء فاطمیه-سندن آمر باحکام اللهك خدمت طبابتنه کیروب، تخصیصاته نائل اولمش؛ وبونك اخلافی اولان دیکر درت حکمداره دخی خدمت ایتدکدن صکره، ملوك فاطمیهنك انقراضنده صلاح الدین ایوبینك دخی خد-مت طبابتنده بولنمش؛ وبو حکمدار قدر دانك پك چوق انعام واحسانلرینه و (رئیس الطب) عنوانته نائل اولمشیدی. کلیتلی ثروته نائل اولمش ایسهده، اواخر عمرنده خانهسی یانوب، ثروتی وبرچوق نفایسی محو اولمشدی. ٥٩٢ ده قاهرهده وفات ایتمشدر.

سدید { (الشیخ سدید الدین ابو الفضل داود بن ابی البیان سلیمان) مشاهیر اطبای مصردن اولوب، یهودی المذهب ایدی. ٥٥٦ تاریخنده قاهرهده طوغوب، هبة الله بن جمیع الیهودی وابو الفضائل بن الناقددن تحصیل طب ایتمش؛ وادویهٔ مفرده ومرکبهنك اصول استعمالیله تعیین مقادیرنده بیوك بر مهارت قزانمش ایدی. ملك عادل ابو بکر بن ایوبك خدمت طبابتنده بولنوب، بیمارستان ناصریده دخی اجرای طبابت ایدردی. «کتاب اقرباذین» عنوانیله ١٢ باب اوزره برتألیق وجالینوسك «کتاب العلل والامراض» ینه تألیق واردر. سکسان سنهدن زیاده یاشامشدر. اواخر عمرنده کوزلرینه ضعف طاری اولمشیدی.

سدید اعور { ایران شعراسندن وکرماج اکرادندن اولوب، اثیر الدین آخسنکی ایله معاصر بولنمش، وبینلرنده بعض مشاعره ومعارضهلر جریان ایتمشدر. شو قطعه اونکدر:

کوشند که بر دمید از کل خارش
جرمیست که می نهند بر کلزارش
چون رخسارش همیشه درچشم منست
عکس مژهٔ منست بر رخسارش

سدید الدین { (ابو منصور بن موفق الدین یعقوب بن سقلاب) مشاهیر اطبا وحکمادن اولوب، کرکده شمس الدین خسرو

شاهیدن علوم حکمیه‌یی تحصیل ایتمش؛ وصلاح‌الدین ایوبینك خدمت طبابتنده بولنمشدر . بعده دمشقده وفات ایتمشدر .

سدید الدین بن رقیقه { (ابو الثناء محمود بن عمر الشیبانی)

مشاهیر اطبای اسلامدن اولوب، فن‌کحالیده‌وجراحلقده دخی مهارت تامه‌سی اولدقدن بشقه، علوم حکمیه وهیئت ونجوم وادبیاتدن دخی بهره‌سی وطبیعت شعریه‌سی ده وار ایدی . ۵٦٤ تاریخنده (حینی) قصبه‌سنده طوغمش؛ وتحصیل علوم ایتدکدن‌صکره، خلاط ومیافارقین ودمشقده بنی ارتق وبنی ایوب ملوکندن بر چوق ذواتك خدمت طبابتنده بولنمش؛ وملك عادل نور الدین بن زنکینك بنا ایتدیردیکی بیمارستانده اجرای طبابت ایدوب، مخصصاته نائل اولمش ایدی . علی الخصوص کوز خسته‌لقلرینی تدا- ویده فوق‌العاده مهارتی وار ایدی . ٦۳۵ تاریخنده وفات ایتمشدر . « لطف‌السائل وتحف‌المسائل » عنوا- نیله برکتابی‌وبوکا شرح وحاشیه‌لریله « موضحة‌الاشتباه فی ادویة الباه » ، « کتاب الفریدة الشاهیه والقصیدة الباهیة »، « کتاب قانون الحکماء وفردوس الندما »، « کتاب‌الفرض‌المطلوب فی تدبیر المأکول والمشروب »، « مقالة مسائل واجوبتهافی الحمیات » ، « ارجوزة فی الفصد » عنوانلی تألیفاتی واردر . « عیون الانباء » ده بر چوق اشعاری مسطور اولوب ، شو ایکی بیت او جمله‌دندر :

کن مجملاً فیما تقول ولاتقل
قولاً یهجنه بذا وفساد
فجماعة الحکماء قبلك دأبهم
کان الجمیل من المقال فسادوا

سدیر { حیره‌ده خورنق قربنده بر قصر ایدی، که حیره ملوکندن نعمان اکبر

طرفندن ایران ملوکندن بریچون بنا اولنمشدی . بو اسمله اوراده بر نهر اولدیغی دخی مرویدر .

سدیسه { صحابیات وانصاریاتدن اولوب، حفصه بنت عمر (رضی عنهما) نك آزادلیسی

ایدی . بر حدیث شریفك راویه‌سیدر .

سدییو { (Sédillot) فرانسه مشاهیرمستشر- قین ومنجمیندن‌اولوب، ۱۷۷۷ده

(انکین مونتمورنسی) ده طوغمش ، و ۱۸۳۲ ده وفات ایتمشدر . السنهٔ شرقیه مکتبنده ترکجه معلم معاونی وکتبخانهٔ عمومی‌یه مربوط مکتبك باش کاتبی وبعده منجم معاونی نصب اولنمشدی . (دلامبر) ایله (لاپلاس)ك کشفیات هیئت‌فنیه‌سنده داخل‌بولنمشدر. لسان عربیدن هیئت ونجومه متعلق بر چوق کتابلر وعلی الخصوص ابو الحسن علی المراکشینك آلات هیئتك صورت اعماله دائر اولان‌کتابنی فرانسزجه‌یه ترجمه ایتمش؛ وعلوم شرقیه‌یه دائر بر طاقم معلومات تاریخیه وتنقیدات نشر ایتمشدر .

— اوغلی (لویی‌پیرسدییو) دخی مشاهیر مستشر- قیندن‌اولوب، ۱۸۰۸ده پارسده طوغمش، و۱۸۷۵ ده وفات ایتمشدر . پدرینك وفاتنده فرانسه مکتبیله السنهٔ شرقیه مکتبی‌کتابتنه تعیین اولنمشیدی. پدرینك بعض آثارینی نشر، وکندیسی دخی علمای اسلامك علوم ریاضیه وهیئت وجغرافیایه متعلق آثاری حقنده بر قاچ کتاب تحریر ایتمشدر . الغ بکك ازیاجنی دخی ترجمه، وبرطاقم حاشیه‌لرله‌برابر نشرایتمشدر. عربلرك تاریخنی‌ده یازمشدر .

سراة { (جبال ـ یاخود سراة) جزیرة العربك غرب جهتنده حجاز وعسیر ویمنده

ساحل بحره متوازیاً شمال غربیدن جنوب شرقی‌یه ممتد اولان بیوك برسلسلهٔ جبال اولوب ، غربی اتکاری ساحل بحردن ۱۲۵ ونهایت ۲۰۰ کیلومتره اوزاق اولمغله، بو مسافه‌ده (تهامه) دینلن آلچق وزیا- ده‌سیله صیجاق بر اووه ممتد اولور. جبال سراطائفدن باشلایوب ، عدنه منتهی اولمغله ، تقریباً ۲۰۰ کیلو- متره‌لك محلده ممتد اولور . ارتفاعلری ۲۵۰۰ ایله ۳۰۰۰ متره آره‌سنده‌در . جبال مذکوره مختلف اسملرله یاد اولنور بر چوق طاغلردن مرکب اولوب، علی‌الخصوص یمنده برچوق شعبه وقوللری‌دخی وار ایسه‌ده، جمله‌سی بربرلرینه مربوط ومتسلسلدر . حتی بوتسلسل طائفده دخی منقطع اولمیوب، حجازی‌ده شق ایله عقبه کورفزینه منتهی اولیورسه‌ده، اشبو قسم شمالیسی خیلی انحطاط ایتمکله، جبال سرادن عد اولنمیور. جبال سرانك غرب جهتنده‌کی تهامه وشرق جهتنده بولنان دهنا چولنده عادتا آتش یاغدیغی حالده ، جبال مذکوره‌نك اوزرنده بولنان محللرك متعدل وصاغلام بر هوایه نائل اولمسی بو طاغلرك

ارتفاعی سایه‌سنده‌در . جبال سراتك شرق وغربی
اتکلرندن بر چوق صولر آقوب ، شرقه طوغری
آقانلر چول قوملرنده قورورسه‌ده ، غربه طوغری
آقانلرینك برطاقمی تهامه‌نك حرارتنه طیانه‌رق دکیزه
قدر واصل اولور . یمنك تا بطلیوس زمانلرنده
« مسعود عربستان » اسمیله شهرت بولمسی آنجق
جبال سراتك ارتفاعیله صولری سایه‌سنده‌در . جبال
سراتی تشکیل ایدن طاغلردن باشلیجه‌لری جنوبدن
باشلایه‌رق بروجه زیردر : سراة معافر، سراة کلاع،
سراة بنی‌سیف، سراة ریمه، سراة الهان، سراة مصانع،
سراة قدم، سراة عذر واهتوم، سراة خولان، سراة
جنب وعرعر، سراة غز، سراة حجر، سراة باء، سراة
حال ، سراة زهران ، سراة بجیله ، سراة بنی شبابه
وعدوان، سراة طائف .

سراء { (سر من رأی) نك مخففی اوله‌رق،
سامراتك نام دیکریدر .

سراپیس { (Sérapis) اسکی مصریلرك
معبودلرندن اولوب، ارض وجهنم
وحیات وصحت مربیسی عد اولنوردی . ییلانلرله
احاطه اولنمش برصورتده تصویر اولنوردی. بطالسهٔ
مصر بونك عبادتنه زیاده اهمیت ویروب ، مکمل
هیکللر و(سراپیون) اسمیله جسیم معبدلر یاپدیرمشلردی.
بونك عبادتی یونانه وورومایه دخی کچوب، اورالرده
سراپیونلر تأسیس اولنمشدی . معبدلرینك اك بیوکی
اسکندریه‌ده‌کی اولوب، مشهور اسکندریه کتبخانه‌سی
دخی بونك ایچنده ایدی .

سراپیون { یاخود سراپیوم (Sérapion, Sérapéum) [مادهٔ آنفه‌یه
نظر بیوریله .]

سراج { صحابه‌دن ایکی ذاتك اسمیدر : بری
(سراج بن مجاعه) که اوغلی هلال
واسطه‌سیله کندیسندن بر حدیث شریف منقولدر .
— دیکری (ابو مجاهد سراج الیمنی) که اصل اسمی
(فتح) اولوب ، مسجد حضرت نبویده برقندیل یاقمش
اولمغله، جانب حضرت رسالتپناهیدن سراج تسمیه
بیورلمشیدی . تورونی علی بن مجاهد کندیسندن
روایت ایتمشدر .

سراج { فرس شعراسندن ایکی ذاتك
مخلصیدر :
برنجیسی عن اصل سمرقندلی اولوب ، لاهورده
متمکن اولمش؛ وشمس الدین آلتمش عهدندن ناصرالدین
محمود زمانه‌دك ٨٤ سنه خدمت قضاده بولنمشدر .
کافهٔ علومدن بهره‌سی اولوب، مشارالیه ناصرالدین
محمود نامنه « طبقات ناصری » عنوانیله برکتاب یاز-
مشدر . شو رباعی جملهٔ اشعارندندر :

آن دل که بهجر دردنا کش کردی
از هر شادی که بود پاکش کردی
از خوی توآ کهم که تا که تا که
آوازه در افتد که هلاکش کردی

— ایکنجیسی (سید سراج الدین) هندستانك
دکن قطعه‌سنده‌کی اورنك آباد شهرندن اولوب ،
درویشانه بر عمر کچیرمش ، و ١١٧٧ ده وفات
ایتمشدر . فارسی واردو لسانلرنده اشعاری واردر .
شو بیت اونکدر :

مردم ودر دل تمنای کل وشمشاد ماند
تا قیامت این ستم بر کردن صیاد ماند

سراج الدوله { (نواب — میرزا محمود بن
زین الدین احمد هیبت جنك)
بنکاله نوابلرندن اولوب ، جدی (الله وردی خان
مهابت جنك) ك وفاتی اوزرینه، ١١٦٩ ده بنکاله
نوابلغنه کچمش؛ وانکلیزلره اعلان حربله کلکته‌یی
استرداد ایتمش ایسه‌ده، سفاهته مبتلا وکوشك بر
آدم اولدیغندن، بر سنه صکره شهر مذکوری ینه
الدن قاچیروب، عقد مصالحه‌یه مجبور اولمش؛ وبر
سنه صکره انکلیزلر اوزرینه هجوم ایتمکله ، واقع
اولان محاربه‌ده مغلوب و مقتول اولوب، بونکله
بنکاله حکومت اسلامیه‌سی منقرض اولمشدر. وفا-
تنده ٢٢ یاشنده ایدی .

سراج الدوله { (محمود غوث خان) هندستا-
نك شرق جنوبی سواحلنده
واقع کرناتیك خطه‌سنك نوابی اولوب ، عالم وادیب
بر ذات اولمغله ، مملکتی شعراسنك تراجم احوالنی

حاوى اولمق اوزره، «تذكرهٔ رائق» ونام ديكرله «كلدستهٔ كرنائيك» عنوانيله بركتاب يازمشدر. بوكتابى ١٢٥٨ ده ترتيب ايتمشدر.

سراج الدين آرزو {(على خان) هندستان شعرا وعلماسندن اولوب، اكبر آباديدر. فرخ سير امراسندن وشيخ محمد غوث احفادندن اولوب، ١١٦٩ ده لكهنوده وفات ايتمشدر. ١١٤٧ ده دهليده سالف الترجمه شيخ على حزين ايله كوريشوب، بينلرنده رقابت حاصل اولمغله، شاعر مشاراليهك اشعارندهكى خطايايى حاكى اولهرق «تنبيه الغافلين» عنوانيله بر رساله يازمشدى. «تذكرهٔ آرزو» ديمكله دخى معروف «مجموعة النفائس» عنوانيله بر تذكرة الشعراسى و «موهبهٔ عظمى»، «عطيهٔ كبرى»، «سراج اللغات»، «چراغ هدايت»، «غرائب اللغات»، «مصطلحات الشعرا»، «جواب اعتراضات منير»، «شرح قصائد عرفى»، «شرح سكندرنامه»، «شرح مختصر المعانى»، «شرح كلستان ميرنجات» عنوانلريله تأليفاتى وهندستانى لساننك لغاتنى جامع «نوادر الالفاظ» عنوانيله بركتابى واردر. اشعارينه دسترس اولنهمدى.

سراج الدين بلخى {مشاهير شعراى ايراندن اولوب، خوارزمشاهك لطف ديدهسيدر. شو برايكى بيت جملهٔ اشعارندندر:

آن مى كه جان يابد ازو بوى سلسبيل
آن مى كه رنك كيرد از آن كلشن جنان
بويش چو بوى سوسن ونسرين وياسمين
رنكش چورنك لاله وكلنار وارغوان
مفتاح بيغمى ودرو نفع بى ضرر
اسباب خرمى و درو سود بيزيان

سراج الدين بلقينى {(ابو حفص بن نورالدين) مشاهير علما ومحدثيندن اولوب، صحيح بخاريى شرح ايتمش، وديكر بعض كتابلر دخى يازمشدر. وفاتى ٨٠٤ ده واقع اولمشدر.

سراج الدين سجاوندى {[«سجاوندى» مادهسنه مراجعت بيوريله.]

سراج الدين عمر {علمادن اولوب، برادرى زين العابدين نجيمك ناتمام براقديغى «البحر الرائق» كتابنى اتمام، و «كنز الدقائق» كتابنه «النهر الفائق» عنوانيله برشرح تحرير ايتمشدر. اونيجى قرن هجرى اواخرنده ياشامشدر.

سراج الدين قمرى {مشاهير شعراى ايراندن اولوب، قزوينليدر. مزاحه ميلى اولمغله، اكثريا كبرانك مجالسنه دوام ايدردى. ابو سعيد خانك زماننده ياشامش؛ وسلمان ساوجى وعبيدزاكانى ايله معاصر اولوب، بينلرنده بعض مشاعره وملاطفهلر جريان ايتمشدر. شو رباعى جملهٔ اشعارندندر:

اى آب روان سرو برآوردهٔ توست
وى سرو چمان چمن سراپردهٔ توست
اى غنچه عروس باغ پردهٔ توست
اى باد صبا اين همه آوردهٔ توست

سراج حكاك {ايران شعراسندن اولوب، اصفهانليدر. حكاكلقده مهارتى وحسن اخلاقله شهرتى واردر. شو بيت اونكدر:

از هجر بهر جاكه نشستيم وطن شد
از كريه بهر سوكه كذشتيم چمن شد

سراجى {سراج الدين قمرينك مخلصيدر. [«سراج الدين قمرى» مادهسنه مراجعت بيوريله.]

سراديفالقو {(Serradifalco) سيجليه آطهسنك (قالتانيزته) ايالت وقضاسنده وقالتانيزتهنك ١٦ كيلومتره غرب جنوبيسنده برقصبه اولوب، ٧٨٠٠ اهاليسى، دميريولى واطرافنده كوكورد معدنلرى واردر.

سرار {يمنده صنعانك ايجندن كچن واديك اسمى اولوب، ياغمورلر موسمنده صويى (سنوان) جمع اولنهرق، اوراسنى بركوچك كوله تحويل ايدر.

سراقاپريوله {(Serra Capriola) ايتاليانك (قاپيتاناته) ايالتنده و (سان سورو) نك ٢٢ كيلومتره شمال غربيسنده برقصبه اولوب، ٥٠٠٠ اهاليسى واردر.

سراقه { صحابه‌دن بر وجه‌زير بر قاچ ذاتك اسميدر: (سراقه بن الحارث بن عدى ياخود بن الحباب العجلانى) كه سكزنجى سال هجريده حنين غزاسنده شهيد اولمشدر. — (سراقه بن سراقه) كه عبدالواحد بن عوف كنديسندن روايت ايتمشدر. — (سراقه بن عطيه الانصارى الخزرجى) كه بدر، احد، خندق وحديبيه غزالرنده ومؤته محاربه‌سنده جعفر بن ابى طالب (رضه) معيتنده بولنمشدر. — (سراقه بن عمرو) كه عهد حضرت فاروقيده باب فتوحاتنه مأمور اولوب، ارمنيلرله صلح ايتمش؛ واوراده وفات ايدوب، عبدالرحمن بن ربيعه‌يى خلف براقمش ايدى. (ذوالنور) لقبيله ملقبدر. — (سراقه بن عمير) كه تبوك غزاسنه كيتمك اوزره حيوانه بيندريلمسنى حضرت رسول الله (صلعم) افندمزدن طلب ايدوب، بيندريله‌جك حيوان اولمديغى جوابنى آلنجه، آغلايه‌رق دونمش؛ وبو امثالى حقنده «ولا على الذين اذا ما اتوك لتحملهم الخ» آيت كريمه‌سى نازل اولمشدر. — (سراقه بن كعب) كه كافهٔ غزواتده معيت حضرت نبويده بولنمش؛ وبر روايتده معاويه‌نك زماننده وفات ايتمش، وديكر بر روايتده يمامه وقعه‌سنده شهيد اولمشدر. — (ابو سفيان سراقه بن مالك بن جعشم الكنانى المدلجى) كه جمله‌نك اك مشهورى اولوب، حضرت فخر كائنات (صلعم) افندمز حضرت ابابكر صديق معيت سنيه‌ده اوله‌رق مكه‌دن خروج بيوردقلرنده آرقه‌لرينه دوشنلردن اولمغله، حضرت نبى ذيشانه و يارغارينه پك تقرب ايتديكى حالده، معجزهٔ حضرت نبوى ايله حيوانى يره صاپلانه‌رق اوچ دفعه دوشمكله، آرقه‌سنده بولنان افراد قريشى كرى چويرمك شرطيله دعاى حضرت پيغمبرى‌يى استرحام ايتمش، وجانب رسالتپناهيدن بر كيك ويا بر كرميت پارچه‌سى اوزرينه يازلمش بر نامهٔ سعادت آله‌رق، عودت ايتمشيدى. بعده فتح مكه‌ده الده اشبو نامهٔ سعادتى طوته‌رق عسكر مسلمين ايچنه كيرمش، واوق ومزراقلرك آره‌سنده حضور حضرت نبوى‌يه قدر ايلريليوب، شرف اسلامله مشرف اولمشدر. حضرت عثمان (رضه) ك زمان خلافتنده ٢٤ نجى سال هجريده وفات ايتمشدر. طبيعت شعريه‌سى دخى اولوب، ابو جهله خطاباً شو بيتلرى سويلمشدر:

ابا حكم والله لوكنت شاهداً
لامر جوادى اذ تسوخ قوائمه
علمت ولم تشكك بان محمداً
رسول ببرهان فمن ذا يقاومه
عليك بكف القوم عنه فاننى
ارى امره يوما ستبدو معالمه
بامر يود الناس فيه باسرهم
بان جميع الناس طراً تسالمه

— عمروك پدرى (سراقه بن المعتمر القرشى العدوى) كه بدر غزاسنده حاضر بولنمشدر.

سرام { (Ceram) بحر محيط كبيرده ملوك جزايرى طاقمندن بر جزيره اولوب، يكى كينه‌نك غرب جهتنده ٣° ايله ٤° عرض جنوبى و ١٢٥° ايله ١٢٨° طول شرقى آره‌لرنده واقعدر. مساحهٔ سطحيه‌سى ١٨٩٠٠ مربع كيلومتره اولوب، ١٥٠٠٠٠ كشى ايله مسكوندر. شرقدن غربه اولان طولنجه بر صره طاغلر ممتد اولوب، اك يوكسك ذروه‌لرى ٢٠٠٠ ايله ٣٠٠٠ متره آره‌سنده‌در. جنوبى اتكلرندن بر چوق نهرلر آقار. سواحل شماليه‌سى صربدر. اورمانلرى پك واسع اولوب، پك قيمتدار آغاجلرك انواعى واردر. نباتاتى پك زياده نشو ونما بولوب، بهاراتك انواعى و سائر محصولاتى واردر. سواحلى مسلم ملايلرله وايچ طرفلرى نيم وحشى پاپورلره مسكوندر. بر قاچ حكومته منقسم اولوب، بونلر اسماً فلمنك دولتنى طانيرلر.

سرامپور { (Sérampour) هندستانده بنكاله خطه‌سنك (بردوان) ايالتنده (هوكلى) سنجاغنده وهوكلى نهرينك صاغ كنارنده اوله‌رق (هوكلى) شهرينك ٢٠ كيلومتره جنوب غربيسنده وكلكته‌دن اله آباده كيدن دمير يول خطى اوزرنده قضا مركزى بر قصبه اولوب، ٢٥٥٦٠ اهاليسى وكاغد وحصير عملخانه‌لرى واردر. بر خيلى وقت دانيمارقه‌نك الندە بولنوب، بعده هندستان انكليز قومپانيه‌سى طرفندن مبايعه اولنمشدر. پروتستان ميسيونرلرينك مركزى اولوب، بونلرك بر كليسالريله بر مكتب وبر كتبخانه‌لرى واردر.

سراو { (ياخود سرو) آذربيجانده اردبيل ايله تبريز آره‌سنده بر قصبه اولوب، بر چوق علمانك مسقط رأسى بولنمش؛ وچنكيزك ظهو-

رنده مغوللر طرفندن تخریب اولنه‌رق، اهالیسی قتل عام اولنمشدر. نسبتی (سراوی) و (سروی) در.

سراواله (Serravalle) ایتالیانك وندیك ایالتنده و (ترویزه) نك ٤٦ کیلومتره شمالنده بر قصبه اولوب، ٥٦٠٠ اهالیسی، بر سرایی، عسکری مکتبی وچوخه ایله ایپك و یوك قاشلر فابریقه‌لری وشراب وبال اخراجاتی واردر.

سراة [« سرا » ماده‌سنه مراجعت بیوریله.]

سرای یاخود سرای بوسنه [« بوسنه سرایی » ماده‌سنه مراجعت.]

سرای (یاخود سرای‌ویزه) ادرنه ولایتنده قرق‌کلیسا سنجاغنك ویزه قضاسنه تابع بر ناحیه اولوب، ٢١ قریه‌دن مرکبدر. مرکزی اولان سرای قریه‌سی ویزه‌دن ٤ ساعتلق مسافه‌ده واقعدر.

سرای ترنی (Seraï-Tarni) هندستانده رحیلقند ایالتنك مراد آباد سنجاغنده برقصبه اولوب، ١١٥٨٥ اهالیسی‌واردر.

سرای صالح هندستانده پنجاب خطه‌سنك پیشاور ایالتنده بر قصبه اولوب، ٣٥٣٥ اهالیسی ومنسوجاتیله باقیر وتونجدن آوانی وقیوجیلغه متعلق مصنوعاتی واردر. قیوجیلری افغانستانه وآسیای وسطینك سائر طرفلرینه کیده‌رك، معمولاتلرینی صاتارلر.

سرای کوی آیدین ولایتنك دکیزلی سنجاغنده ودکیزلینك ١٢ کیلومتره غرب‌شمالیسنده اوله‌رق، مندرس ایرماغنك صول یعنی جنوبی ساحلی قربنده وازمیر وآیدیندن کلن دمیر یول خطی اوزرنده واقع قضا مرکزی بر قصبه اولوب، ٤٠٠٠ قدر اهالیسی وحبوبات وسائر محصولات زرعیه تجارتی واردر. — سرای کوی قضاسی جنوب شرق جهتندن نفس دکیزلی، شرقاً چال، شمالاً بولدان، غرباً نازلی، جنوباً دخی طواس قضالریله محدود ومحاط اولوب، قاضی‌کوی ناحیه‌سیله برابر ٣٨ قریه‌دن مرکبدر. اهالیسی ٢٥٩٩٠ کشی اولوب، بونلرك یالکز ٦١٤ ی خرستیان وقصوری کاملاً مسلمدر. اراضیسنك قسم اعظمی اووه اولوب، یالکز غرب جنوبی جهتنده بابا طاغنك اتکاری ممتد اولور. بر قاچ چای مذکور طاغدن اینه‌رك، قضانك اراضیسنی سقی ایله، مندرس ایرماغنه دوکیلور. طوپراغی پك منبت اولوب، حبوبات متنوعه ایله اوزوم ومیوه وسبزه‌لرك انواعی حاصل اولور. مراعالری دخی چوقجه اولوب، خیلی حیواناتی واردر.

سرای میر هندستانده بنارس ایالتنك عظیم آباد سنجاغنده بر قصبه اولوب، ٥٢٤٠ اهالیسی واردر.

سرایو یاخود سراجو (Serayou, Sera-djou) جاوه جزیره‌سنك قسم جنوبیسنده بر ایرماقدر، که بر طاقم بنار طاغلردن نبعانله، جنوبه وبعده جنوب‌غربی‌یه طوغری آقه‌رق، بحر محیط هندی‌یه دوکیلور. مجراسی ١٢٠ کیلومتره طولنده اولوب، آشاغی طرفی سیر سفائنه صالح ایسه‌ده، آغزنده بر قوم سدی بولندیغندن، یاندن حفر اولنمش بر جدولدن کیریلیر.

سرای ویزه [« سرای » ماده‌سنه مراجعت بیوریله.]

سرایه یاخود سراجه (Seraya, Seradja) بحر محیط هندی جزایرندن (بالی) جزیره‌سنك منتهای شرقنده بر بنار طاغ اولوب، قسم اعلاسی برکانك بر پاتلامه‌سنده هوایه آتلش اولمغله، یالکز قسم اسفلی قالوب، ١٢٥٠ متره ارتفاعی واردر.

سربال (Serbal) سینا شبه جزیره‌سنك غرب جنوبی جهتنده وجبل طورك شمال غربیسنده منفرد بر طاغ اولوب، بش تپه‌دن عبارت اولان ذروه‌سنك ٢٠٦٠ متره ارتفاعی واردر. پك دیك وقیالق بر طاغ اولوب، غیرمنتظم بر صورتده بر بری اوستنه متراکم اولان قیالری پك غریب الشکل اولمغله، بعضلرینك ایچی مغاره کبی بعضلری بر یاندن بر یانه دلیك وبعضلرینك سطحلرنده بر طاقم رسملر محکوکدر. بعض طرفلرنده قیالرك آره‌سنده آقاسیا وخروب آغاجلری بولنوب، بر قاچ یرنده‌ده براق صوتوق صولر آقار. اوستنه چیقلسی خیلی مشکلدر. تپه‌سندن بتون سینا شبه جزیره‌سیله مصر وجزیرة العرب طرفلرندن بحر احمر سواحلی کوزیکور.

سربان { (رى) شهر قديمنده ايكى طرفى آغاجلرله محاط و اورته‌سندن صو آقار بر بيوك جاده اولوب، هارون الرشيد دنياده بوندن كوزل بر كورمديكنى سويلرمش .

سربداران { سكزنجى قرن هجرى اواسطنده خراسانك بعض جهتلرنده حكم سورمش بر كوچك دولت اولوب، مركزلرى (سبزوار) شهرى ايدى. مؤسسى خواجه عبدالرزاق بن خواجه فضل الله اولوب، ملوك ايلخانيه‌نك اخيرى اولان سلطان ابو سعيدك رجالندن ايدى. پادشاه مشاراليهك وفاتنده خراسان واليسى بولنان خواجه علاء الدين محمدله محاربه ايدوب، كنديسنى قتل، واموالنى ضبط ايتمكله، ٧٣٧ تاريخنده سبزوارده كندى نامنه خطبه اوقوتمشدر. رفقاسيله برابر ايلك ايتديكى محاربه‌ده صاريقلرينى چيقاروب، بر دار آغاجنه آصدقدن صكره، باش آچيق اوله‌رق، ميدان جداله كيردكلرندن، (سربداران) لقبيله تلقيب اولنمشلردر. خلفلرى بر درجه دها توسيع ملك ايتمشلرسه‌ده، اكثرى نا اهل وسفيه آدملر اولوب، بربرلريله اوغراشمش، وهمان هيچ برى موت طبيعى ايله اولمه‌مشدر. بونلر ١٢ كشى اولدقلرى حالده، يالكز ٣٥ سنه بالاستقلال حكم سوروب، ٧٧٢ ده تيمورلنكه تابع اولمشلر؛ وحكمدار اخيرلرى اولان خواجه على مؤيد ١٦ سنه دخى جهانكير مشاراليهك تحت تابعيتنده واليلك ايتمشدر. سربدارانك اساميسيله تاريخ جلوسلرى بروجه زيردر:

١	خواجه عبدالرزاق بن فضل الله	٧٣٧
٢	خواجه وجيه الدين مسعود بن فضل الله	٧٣٨
٣	آق محمد تيمور	٧٤٥
٤	كلو اسفنديار	٧٤٧
٥	خواجه شمس الدين بن فضل الله	٧٤٨
٦	خواجه على شمس الدين	٧٤٨
٧	امير خواجه يحيى	٧٥٣
٨	خواجه ظهير الدين برادر خواجه يحيى	٧٥٩
٩	پهلوان حيدر	٧٦٠
١٠	خواجه لطف الدين بن وجيه الدين مسعود	٧٦١
١١	پهلوان حسن	٧٦٢
١٢	خواجه على مؤيد	٧٦٦
	بالاستقلال الى	٨٧٢
	والى صفتيله الى	٧٨٨

سربدار على پاشا { [« على پاشا » ماده‌سنه مراجعت.]

سربريانسكى { (Sérébrianski) روسيه‌نك (پرم) ايالتنده و (قونغور) ك ١٤١ كيلومتره شرق شماليسنده اوله‌رق (سربريانقه) نهرينك بندلرى اوزرنده بر قصبه اولوب، ٤٧٥٠ اهاليسى، دميرخانه‌لرى، سفائن حربيه‌يه مخصوص لنكر فابريقه‌سى وحرازلرى واردر .

سربريانقه { (Sérébrianka) روسيه‌نك (پرم) ايالتنده (وولغه) ايرماغنه دوكيلن (قامه) نهرى تابعلرندن (چوسووايه) نهرينه دوكيلور برچاى اولوب، اورال سلسلهٔ جبالنك غربى اتكلرندن نبعانله، جنوب وجنوب غربى‌يه طوغرى آقه‌رق، (سربريانسكى) فابريقه‌لرينك ماكنه‌لرينى چويرر. جريانى پك سرعتلى اولوب، مجراسى ١٢٨ كيلومتره طولنده‌در .

سربزه { هند جزايرندن خط استوا آلتنده بولنور بر آطه اولديغى وكافورك اورادن جلب اولنديغى جغرافيون عرب آثارنده مسطوردر .

سرپا { (Serpa) پورتكيزك (آلمتيو) ايالتنده و (بيا) نك ٢٤ كيلومتره شرق جنوبيسنده بر قصبه اولوب، ٥٩٠٠ اهاليسى، بياض مرمرى، كوزل پنيرى، مقبول شرابى، مشهور باغچه‌لرى وچوق قره جانورى واردر .

سرپوخوف { (Serpoukhof) روسيه‌نك موسقوه ايالتنده وموسقوه‌نك ٩١ كيلومتره جنوب غربيسنده اوله‌رق قصبه‌يه يقين (اوقه) نهرينه دوكيلن (ناره) نهرينك ايكى كنارنده واقع قضا مركزى بر قصبه اولوب، ٢٠٩٨٥ اهاليسى، باصمه وسائر باموق منسوجات، چوخه، حصير، صابون، كاغد، طوغله وكرميت، بيره، سركه، اجزاى كيمويه وآرابه فابريقه‌لرى، دمير خانه‌لرى، دباغخانه‌لرى، حرازلرى والحاصل ٣٠٠٠ عمله ايشلتير ٤٠ قدر فابريقه‌سى، پك ايشلك تجارتى، اوقه نهرنده ليمانى، دميريولى وسنه‌ده اوچ پنايرى واردر . باشليجه اخراجاتى ذخيره ايله كنوير، كراسته، طوز، كتن تخمى، طوموز ياغى، شكر وبذر ياغيدر .

سرت { (Sereth) طونه‌نك صول تابعلرندن بر نهردر، كه آوستريانك (بوقووينه) خطه‌سنده قارپات سلسلهٔ جبالنك شرق شمالى اتكلرندن نبعان ايدن بيوك وكوچك سرت اسملريله ايكى چايدن بالتشكل، جنوب شرقى‌يه طوغرى جريانله، بغدانه كيره‌رك، صاغدن ينه قارپات طاغلرندن اينن سوچاوه،

مولداوه، پیستریچه، تاتروس، پوتنه، رمینیقو وبوزیو، صولردن دخی (برلاد) نهرینك صولرینی آله‌رق، نهایت افلاق حدودنده شرقه طوغری دونه‌رك، غلاصك اوست طرفنده طونه‌یه منصب اولور. مجراسنك طولی ٤٧٠ کیلومتره اولوب، ٣٣٣ کیلومتره‌لکی رومانیه داخلنده‌در. تا منبعنه قریب محلدن صال بوزدیرمکه صالح ایسه‌ده، یالکز (قولونثی)دن آشاغی اولان قسم اسفلی سیر سفائنه صالحدر. حوضه‌سی ٤٧٦١٠ مربع کیلومتره وسعتنده‌در.

سرت { یاخود سرد (Sereth, Sered) آوستریانك غالیچیا خطه‌سنده بر نهردرکه (برودی) قضاسنده بر طاقم تپه‌لردن نبعانله، جنوب شرقی‌یه وبعده جنوبه طوغری جریان، وایکی کولك ایچندن مرور ایتدکدن صکره، بوقووینه حدودنده (دنیستر) ایرماغنه دوکیلور. مجراسی خط مستقیم اوزره یالکز ١٥٤ کیلومتره طولنده ایسه‌ده، طولاشیقلغی حساب اولنورسه، بونك ایکی مثلنه بالغ اولور.

سرت { (Sereth) آوستریانك بوقووینه خطه‌سنده و چرنویچك ٤٠ کیلومتره جنوب شرقیسنده اوله‌رق بغدان حدودی قربنده وهمنامی اولان نهرك ساحل یمیننده قضا مرکزی بر قصبه اولوب، ٧٢٤٠ اهالیسی و بك ایشلك آت بازاری واردر.

سُرت { (الیوم زبانزدی کسره ایله‌در) طرابلس غرب ولایتنده و طرابلس ایله برقه آره‌سنده و طرابلسك ١٠ مرحله شرق جنوبیسنده اوله‌رق ساحل بحرده اسکی بر قصبه اولوب، سورله محاط ایدی واوچ قپوسیله جامع وبازاری وار ایدی. مشاهیر علما ومحدثیندن بر چوق ذواتك مسقط رأسی بولنمشدر. الیوم خرابدر. یاقوت حموی بو قصبه اهالیسنك خست طبعله وبیاجیلر حقنده معامله بارده ایله مشهور اولدقلرینی و عربیدن بشقه کندیلرینه مخصوص بر لسانلری دخی اولدیغنی بیان ایدیور. — الیوم او جهت یته بو اسمله بر قضا اتخاذ اولنه‌رق، طرابلس غرب ولایتنك خمس سنجاغنه تابعدر.

سرت کورفزی { طرابلس غرب ایله بنغازی آره‌سنده بحر سفیدك بر کورفزی اولوب، طرابلسك شرق جهتنده‌کی مصراطه برونندن بنغازینك غرب جنوبی جهتنده بولنان برونه قدر ممتد اولور؛ وقسم شرقیسی قره‌نك ایچنه دها زیاده براویوقلق حاصل ایدر. ساحل جنوبیسنك اورته‌لرنده بولنمش اولان آنف البیان (سرت) قصبه‌سنك اسمیله تسمیه اولنمشدر. تونسك قسم جنوبیسنك شرقی طرفنده بولنان غابس کورفزینه دخی بو اسم اطلاق اولندیغندن، لاجل التفریق برنجیسنه بیوك سرت (Grande Syrte) وایکنجیسنه کوچك سرت (Petite Syrte) دیرلر.

سرتوریوس { (Sertorius) روما سردارلرندن اولوب، ماریوسك معیتنده بولنمش؛ وحکم (سیلا)نك یدینه کچدکدن صکره، اسپانیه‌یه کچوب، اورانك اهالی وعسکرینی کندینه جلبله، غول ممالکنك دخی بر قسمنی ضبط ایتمش؛ ومتلوس و پومپیوس ایله ایتدیکی محاربه‌لرده غالب کلمش ایسه‌ده، براوچنجی محاربه‌ده مغلوب اولوب، مهرداده اتفاق ایده‌رك، اوندن عسکر ودونما آلمش؛ وآنجق موفقیتی آره‌سنده میلاددن ٧٣ سنه اول سردارلرندن (پرپنا) طرفندن قتل اولنمشدر. یانندن آیرمدیغی بیاض بر دیشی قره‌جه واسطه‌سیله آلهه ایله مناسبات ومخابراتده بولندیغنی ادعا ایده‌رك، عسکرینك اعتقاد وامنیتنی قزانمش ایدی.

سرته { اندلسده قرطبه‌نك شرق شمالیسنده وطلیطله‌دن ٢٠ فرسخلق مسافه‌ده بر قصبه اولوب، مضافاتی (شنت بریه) مضافاتیله متصل بولندیغی ومشاهیر علمای اسلامدن بر قاچ ذاتك مسقط رأسی اولدیغی «معجم البلدان»ده مسطوردر.

سرجس الرأسی { کتب یونانیه‌یی سریانیجه‌دن عربی‌یه ترجمه ایدنلردن اولوب، ترجمه‌لری مشهور حنین بن اسحق طرفندن تصحیح اولنمشدر.

سرجه { نصیبین ایله دنیسر آره‌سنده رومالیلردن قالمه بر قلعه اولوب، طولنده ٦ وعرضنده ٤ برجی اولدیغی، وسمیساط قربنده فرات کنارنده بر محل ایله یمنده بر قصبه و حلب جوارنده برقریه بولندیغنی یاقوت حموی بیان ایدیور.

سرجهان { دیلم جبالنده قزوین وزنجان ایله ابهر آره‌سنده غایتله متین وکوزل بر قلعه اولوب، اطرافه مد نظری اولدیغی «معجم البلدان»ده مذکوردر.

سرجه قامن { (Serdtse Kamen) آسيا ايله آمريقا آره‌سنده‌كى بهرنك بوغازينك ايچ طرفنده و آسيا ساحلنده اوله‌رق بحر منجمد شماليده بر بورون اولوب، ٦٥° ٣٦′ ٣٠″ عرض شمالى ايله ١٧٩° ٧٢′ ٤٥″ طول غربيده واقعدر.

سرجيپه { (Sergipe) آمريقاى جنوبيده برازيليا ممالك مجتمعه‌سنك اك كوچك جمهوريتى اولوب، بحر محيط آطلاسى ساحلنده و سان فرانسسقو ايرماغى مجراى اسفلنك جنوبنده واقعدر. شرق جنوبى جهتندن بحر مذكورله، شمال شرقى جهتندن آلاغو آس، سائر طرفلردن دخى باهيا جمهوريتيله محاط ومحدود اولوب، مساحهٔ سطحيه‌سى ٣٩٠٩٠ مربع كيلومتره واهاليسى ٢٣٢٦٤٠ كشيدر. ٩° ٥′ ايله ١١° ٣٢′ عرض جنوبى و ٣٨° ٤٠′ ايله ٤٠° ٢٧′ طول غربى آره‌لرنده ممتد اولوب، طول اعظمى ٢٧٥ كيلومتره‌در. ساحلى دوز وآلچق اولوب، بش نهرينك آغزلرندن بشقه هيچ بر قوى وكورفز ويا بورون و آطه‌سى يوقدر. ساحل بوينجه آلچق وقوملق بر نوع تهامه ممتد اولوب، بونك اوستنده قسماً طاشلق وقسماً اورمانلق بر ياير ودها يوقاريده زياده‌سيله منبت بر يايله واردر. جنوب غربيدن شمال شرقى‌يه طوغرى مملكتك ايچنده (ايتابايانه) اسميله آز يوكسك برصره طاغلر ممتد اولور. حدود شماليه‌يى تشكيل ايدن (سان فرانسسقو) ومنتهاى جنوبنده بولنان (ريو-رآل) نهرلرندن بشقه بونلرك ايكيسى آره‌سنده اوچ نهر دها واردر، كه (وازه‌باريس)، (قوتينديبا) و (ياپاراتوبه) اسملريله مسمادر. بونلرك ايكنجيسنه جمهوريته اسمنى قزانديران (سرجيپه) نهرى دخى دوكيلور. بونلردن يالكز (وازه‌باريس) باهيا جمهوريتندن كلوب، ديكر ايكيسى مذكور (ايتابايانه) طاغلرندن اينرلر. بو نهرلر يالكز كوچك كميلر سيرينه صالح اولوب، سان فرانسسقو ايرماغنده ايسه بيوك سفائن دخى ايشلرسه‌ده، سرجيپه‌نك بو نهره قريب جهتى خالى اولوب، نهرك اوزرنده هيچ بر اهميتلى اسكله‌سى يوقدر. نهرلرك مجرالرى قربنده وعلى الخصوص سان فرانسسقو واديسيله سواحلده هواسى صيجاق، رطوبتلى وصيتمه‌لى اولوب، وخامتلى ايسه‌ده، يوكسك محللرينك هواسى صيجاقلغيله برابر صاغلامدر. اراضيسى پك منبت اولوب، احتياجات محليه‌يه كوره يتيشديريلن حبوبات وسائر محصولاتدن بشقه كليتلى شكر قامشيله پاموق ومانيوق حاصل اولور. طاغلرى برازيلياية مخصوص انواع اشجارله و نباتات طبيه وصناعيه ايله مستور اولديغى كبى، اووه‌لرى ده مرعالرله مستور اولوب، خيلى حيوانات يتيشديريلير. معادنى باشليجه دمير وقريستالدن عبارت اولوب، آلتون والماس دخى بولنديغى مروى ايسه‌ده، هنوز تحريات فنيه اجرا اولنمامشدر. اووه‌لرده كيكارله كلكلر ونهرلرده صوقوشلرى پك چوقدر. صنايعى باشليجه شكر واسپيرتو اخراجيله دباغتدن عبارت اولوب، بر خيلى شكر و روم فابريقه‌لرى ودباغخانه‌لرله مانيوق دكرمنلرى واردر. اخراجاتى شكر، روم، درى، پاموق، كراسته، نباتات طبيه وتاپيوقه‌دن عبارت اولوب، ادخالاتى پرنج، ياغ، قهوه، قورى باليق، معدن كمورى، پترول، طوموز ياغى، باصديرمه، سركه، ساده ياغ، اقمشه ومنسوجات، دميردن آلات وادوات ومودهٔ‌يه دائر شيلردر. تجارتى باشليجه انكلتره وايكنجى درجه‌ده پورتكيزله اجرا اولنور. ايشلك اسكله‌سى اولمديغندن، (باهيه) و (راسيفه) اسكله‌لرندن اخذ وعطا ايديلير. سنوى ادخالاتى ١٤½، واخراجاتى ٧ مليون فرانقه قريبدر. مركزى (آراقايو) اسكله‌سى اولوب، اورادن ايچرى‌يه بر دمير يول تمديد ايدلمكده‌در.

سرجيوس { (Sergius) بو اسمله رومادهٔ بروجه‌زير ٤ پاپا كلمشدر:

برنجيسى پالرمولى اولوب، ٦٨٧ دن ٧٠١ تاريخ ميلاديسنه‌دك پاپالق ايتمش؛ بعض قاريشيقلقلردن طولايى بر قاچ سنه رومانك خارجنده قالمش؛ ارمنى پطريقنى قتوليك مذهبنه ارجاع ايتمش؛ وبعض آيينلر وآلايلر ايجاد ايلمشدر.

— ايكنجيسى رومالى اولوب، ٨٤٤ دن ٨٤٧ تاريخ ميلاديسنه‌دك پاپالق ايتمش؛ وايمپراطور برنجى لوترك موافقتى منضم اولمقسزين انتخاب اولنوب، بر مجلس مخصوص طرفندن تصديق اولنمغله، ايمپراطورك كوكلنى خوش ايتمك ايچون، بونك اوغلى لويى‌يى لومبارديه قرال طانيتديرمشدر. بونك زماننده

مجاهدین اسلام رومانك جوارلرینه قدر ایلریلیوب، خیلی غنائم آلمشلردی.

— اوچنجیسی ینه رومالی اولوب، ۹۰٤ دن ۹۱۱ تاریخنه‌دك پاپالق ایتمشدر. ۸۹۸ ده دخی پاپالغه انتخاب اولنمش ایسه‌ده، طقوزنجی ژانه مغلوب اولوب، طوسقانه‌یه قاچمش ایدی. سفیه بر آدم اولوب، (تئودوره) اسمنده بر قادینله مناسبات غیر مشروعه‌سی وار ایدی.

— دردنجیسی ۱۰۰۹ دن ۱۰۱۲ یه قدر پاپالق ایدوب، بو مقامه نائل اولمازدن اول اسمی پترو ولقبی (بوقه‌دی پورقو) یعنی «طوموز آغزی» ایدی.

سرجیوس پولوس (Sergius Paulus) روما پرو قونسلولرندن اولوب، قبریس والیسی ایدی. سنت پول طرفندن کندیسنه خرستیان مذهبی قبول ایتدیریله‌رك، موی الیهك اصل اسمی (شاؤل) ایکن، بونك نامنه حرمةً (پولوس) یاخود (پاولوس) اسمی قبول ایتمشدی.

سرحان (وادیٔ —) جزیرة العربك شمالنده وبریة الشامك جنوب غربیسنده اوله‌رق حوران ایله جوف آره‌سنده بر وادی اولوب، شمال غربیدن جنوب شرقی‌یه طوغری بویی ٤٥٠ کیلومتره‌در. اك یوقاریده آنجق ۲۰ کیلومتره اولوب، کیتدکجه توسع ایتمکله، منتهای جنوب شرقیسنده ۱۵۰ کیلومتره‌یه بالغ اولور. وقتیله نهر یاخود کول حالنده بولنمش اولدیغی مظنون اولان بو وادیده خیلی رطوبت و بعض جهتلرنده صو بولنوب، نباتاتی چوق اولمغله، عربان عشایری سوریلرینی سوق ایدرلر. مسکون یرلری پك آز اولوب، عربانك صارقندیلری بو وادینك کاروانلر طرفندن طریق اتخاذ اولنمسنه دخی مانع اولیور.

سرحه یمنده بر اسکله اولدیغی یاقوت حموی بیان ایدیور.

سرحیل یمنده حکومت سورمش اولان حمیریلردن اولوب، بلقیسك سلفی اولان هدهادك پدری وسلفیدر.

سرخدی سکزنجی قرن هجری علماسندن اولوب، «اعراب القرآن» عنوانیله بر کتابی واردر. ۷۹۲ ده وفات ایتمشدر.

سرخس ایرانك خراسان خطه‌سنده، مشهدك ۱٤٦ کیلومتره شرق شمالیسنده وروسیه ایله ایران حدودینی آیران (تجند) نهرینك صول کنارنده بر قصبه اولوب، ۲۰۰۰ اهالیسی، بر چوق قلعه‌لری وبعض خرابه‌لری واردر. سرخس وقتیله بیوك ومعمور بر شهر اولوب، علوم ومدنیت اسلامیه‌نك اك پارلق صاکزندن بولنمغله، بر چوق مشاهیر علمانك مسقط رأسی بولنمشدر. یاقوت حموی شهر مذکورك هرات صوینك باقیسی اولان بر نهرك کنارنده اولدیغنی بیان ایتمسیله، مذکور (تجند) نهری دخی هراتدن کچن (هری رود) ك آلت طرفی اولدیغندن، مؤلف مشار الیهك زماننده دخی سرخسك شمدیکی محلنده بولنمش اولدیغی اکلاشیلیور ایسه‌ده، (ویون دوسنت مارتن) جغرافیا لغتنده اسکی سرخس خرابه‌لرینك شمدیکی سرخسك ۱۵ کیلومتره شرق جنوبیسنده بولندیغنی بیان ایدیور. سرخس ایران ایله هند آره‌سنده‌کی طریقك پك مهم بر کچیدی اولمغله، اسکیدن بری بر چوق محاربه‌لره میدان اوله کلمشدر. — روسلر سرخسك ٤ کیلومتره شرقنده یکی سرخس اسمیله برقصبه تأسیس ایتمشلردر، که الیوم ۲۰۰۰ اهالیسی وبازاری اولوب، کیتدکجه بیومکده‌در.

سرخسی (ابو العباس احمد بن محمد) مشاهیر علمادن اولوب، سرخس شهرندن نشأت، و ۲۸٦ ده وفات ایتمشدر. موسیقی‌یه دائر بری بیوك وبری کوچك ایکی کتاب یازمش، پورفیریوسك ایساغوجیسی شرح ایتمش، و اخلاقه دائر «آداب النفس» عنوانیله بر کتاب تألیف ایتمشدر. خلفاء عباسیه‌دن معتضدك نظر توجهنه مظهر اولمشدر.

سرخسی (ابو الفرج عبد الرحمن بن احمد الزاز) مشاهیر علمادن و فقهاء شافعیه‌دن اولوب، ٤۹۳ تاریخنده مروده وفات ایتمشدر. فقه شافعی‌یه دائر «الاملاء» عنوانیله بیوك بر تألیفی واردر، که بر چوق وقت خراسانده درس کتب متداوله‌سندن بولنمشدر.

سرخسی (شمس الائمه ابو بکر محمد) مشاهیر علمادن اولوب، خوارزمك

اورجند شهرنده محبوس ایکن فقهه‌دائر «الاصول»
عنوانیله معتبر بر کتاب یازمش، و «آداب القاضی»
کتابنی دخی شرح ایتمشدر. وفاتی ٤٨٣ تاریخنده
وقوع بولمشدر.

سرخسی { (رضی الدین محمد) مشاهیر فقهادن اولوب، وطنی اولان
سرخسدن شامه کله‌رك، اکتساب شهرت ایتمش؛
وحلب مدرسه‌سی مدرسلکی کندیسنه احاله‌اولنمشدی.
بعده حلب علماسی علیهنه قالقیشمغله، مدرسلکدن
اخراج اولنه‌رق، دمشقه چکلمش، و ٥٧١ ده او-
راده‌وفات ایتمشدر. فقهه وسائر علومه دائر «المحیط»،
«الوجیز»، «الواسط» و «الذاکره» عنوانلریله
درت معتبر تألیفی واردر.

سرخوش { (محمد افضل) هندستان شعرا- سندن اولوب، عالمکیرك زما-
ننده یاشامش، و ١١٢٦ ده وفات ایتمشدر. «حسن
وعشق»، «نورعلی»، «ساقی‌نامه» و «شاهنامهٔ
محمد عظیم» عنوانلریله اوچ منظومه‌سی، «کلیات
الشعرا» عنوانیله بر تذکرة الشعراسی و بر چوق
اشعار مقبوله‌سی واردر.

سردانیه { عربلرك سادرنیه‌یه ویردکلری اسمدر.

سردد { یمنده بر خطه اولوب، مرکزی (مهجم) اولدیغی «معجم البلدان» ده
مسطوردر.

سردنك { (Serdang) سوماتره جزیرهٔ کبیره‌سنك ساحل شرقیسنده
کوچك بر حکومت اسلامیه‌نك مرکزی برقصبه‌اولوب،
جوارلرنده خیلی بوبر حاصل اولور.

سردوبسق { (Serdobsk) روسیه‌نك سا- راتوف ایالتنده و ساراتوفك
١٥٨ کیلومتره غرب شمالیسنده اوله‌رق خوپرنهرینه
دوکیلان (سردوبه) چایی اوزرنده قضا مرکزی برقصبه
اولوب، ١٠٧٤٥ اهالیسی وبیره‌ایله طوغله وپوتاس
فابریقه‌لری واردر.

سردوس { مصرده نیلك بك اسکی برجدولی اولوب، فرعون موسی طرفندن
حفر ایتدیرلمش اولدیغی مرویدر.

سرر { (Sérères) آفریقای غربیده فرانسه مستملکاتندن (سنغامبیا) مملکتنده
یشیل برون ایله (ساهوم) مجراسی آره‌سنده ساکن
اقوام زنجیه‌دن بر قوم اولوب، بر قاچ شعبه وقبیله‌یه
منقسمدر. افرادلرینك بر خیلیسی مسلمان اولوب،
دین اسلام کوندن کونه ایچلرنده ترقی وتعمم ایتمکده،
ویالکز عشرته اولان انهماکلری جمله‌سنك دین اسلامی
قبول ایتملرینه مانع اولمقده‌در.

سرس { (Cérès) اسکی یونان وروما اساطیرنده‌زراعت الهه‌سی زعم اولنوب،
(ساتورن) ایله (ریا) نك قیزی عد اولنوردی.
ژوپیتردن (پروزپینه) اسمیله بر قیزی اولوب، بونی
جهنم الهی پلوتون قاچیرمغله، کندیسی جست‌وجوسنده
دنیایی طولاشوب، نهایت (آرتوزه) نام پریدن قیزینك
حالنی اوکرنمشیدی. ایکی اژدرهایه قوشلمش بر آرابه‌یه
بینمش، باشاقلردن مصنوع بر تاج باشنده وبر طیرپان
النده تصویر اولنور، واك زیاده یونانك آتیقه خطه-
سیله سیجلیه آطه‌سنده عبادتی اجرا ایدیلیردی.

سرس { [«سیروز» ماده سنه مراجعت بیوریله.]

سرس اللیانه { مصر اسفلده منوفیه مدیریتنك شبین القوم قضاسنده
وشبین القومك ١٣ کیلومتره جنوب غربیسنده اوله-
رق (سرسویه) جدولی اوزرنده بر قصبه اولوب،
١٠٦٣٠ اهالیسی واردر.

سرسن { اقصای بلاد ترکده بر قصبه‌اولوب، قندس و سمور و سائر ذی قیمت
کورکلر اخراجیله مشهور اولدیغنی یاقوت حموی بیان
ایدیور. آوروپاده قرون وسطاده منتهای شرقده
بولندیغی ظن اولنان و ترهسی اولدیغی متأخرین
طرفندن هنوز تعیین ایدیله‌مین (Séres) مملکتنك
بو قصبه‌دن عبارت اولمسی محتملدر.

سرشار { هندستان شعراسندن ایکی کشینك مخلصیدر: بری بنکاله حاکمی
نواب شجاع الدینك آخرت اوغلی مرشدقلی‌خان رستم
جنکدر. — دیکری تیهه قومنه منسوب برهمنیلردن
اولوب، اود حاکمنك خدمتنده لکهنوده یاشامش،
و ١٢٨٤ ده وفات ایتمشدر. شو بیت اونکدر:

چها بیتاب کردی تانمودی روی انوررا
قمررا مشتری را زهره را خورشید انوررا

سرشکی { فرس شعراسندن اولوب، کابلیدر. شو بیت اونکدر:

غبار آسا قدام در رهش اما زدامانش
همان دست تمنائی که کوته داشتم دارم

سرعت { (میر محمد حسین) ایران شعراسندن اولوب، مازندرانلیدر . شو بیت اونکدر .

همین اشاره برای عذاب منعم بس
که تا پرست رسن درکوست همیانرا

سرغوزرو { (Sergozéro) روسیه نك منتهای شمالنده آرخانکل ایالتنك لاپونیه خطه‌سنده و (قوله) شبه جزیره‌سنك قسم جنوبیسنده برکول اولوب، شمالدن جنوبه بویی ۱۸ واکی ۸ کیلومتره ومساحهٔ سطحیه‌سی ۹۷ مربع کیلومتره‌در . آیاغی حکمنده اولان (وارزوغه) نهری واسطه‌سیله فضلهٔ میاهی شمالی آق دکیزه دوکیلور .

سرفند { فلسطینده صور ایله صیدا آره‌سنده ودکیزه قریب برتپه‌نك اوزرنده بر قریه اولوب، بنی اسرائیل زماننده (سرفطا) یاخود زرفط (Serepatha, Zerphath) اسمیله بر قصبه ایدی. والیاس نبی (عم) بونده اقامت واظهار معجزات ایتمشدی. اهل صلیب زماننده دخی اهمیتی وار ایدی.

سرفو { (Serfo) [« سریفوس » ماده‌سنه مراجعت بیوریله .]

سرفیجه { (Servia) مناستر ولایتنده ومناسترك تخميناً ١٤٠ کیلومتره جنوب شرقیسنده اوله‌رق (اینجه قره صو) نك صول کنارندن ۸ کیلومتره‌لك مسافه‌ده وبو نهره دوکیلان بر دره‌نك اوزرنده اوله‌رق ٤٣٣ متره‌لك ارتفاعده واقع سنجاق مرکزی بر قصبه اولوب ، ۳۳۳۵ اهالیسی، ٤ جامعی ، ۱ تکیه‌سی، ۱ مدرسه‌سی، ۱ رشدی و ۱ ابتدائی مکتبی، ٤ کلیساسی، ١٤٠ دکانی، ٩ خانی و ۲ حمامی واردر. هواسی یازین صیجاق وقیشین رطوبتلیدر . — سرفیجه قضاسی همنامی اولان سنجاغك مرکز قضاسی اولوب، شمالاً وغرباً قوزانه، جنوباً وجنوب شرقی جهتندن الاصونیه قضالریله ، شرقاً دخی سلانیك ولایت و سنجاغنه ملحق قترین قضاسیله محدوددر . ولندوس ناحیه‌سیله برابر ۳۲ قریه‌دن مرکب اولوب، ۲۲۰۰۵ اهالیسی واردر، که بونلرکده ٤١٢٣ ی مسلم وقصوری روم واولاخ وسائره‌در . اراضیسی اکثریت اوزره طاغلق واورمانلق اولوب ، بعض منبت اووه‌لری دخی واردر . محصولاتی بغدای ، آربه ، چاودار ، مصر ، نخود، بقله، مرجمك، فصولیه کبی حبوباتله سبزه‌لرك انواعندن وقاپون ، قاربوز ، الما ، اریك ، آرمود، قایسی، بادم ، جوز، انجیر، کستانه وسائر میوه‌لردن عبارتدر . اریکی مشهوردر . باغلری دخی چوق اولوب، خیلی شراب اعمال اولنور . اینجه قره صو نهری قضانك غرب شمالی حدودینی تشکیل ایدوب ، جهت جنوبیه‌سنده‌کی طاغلردن بو نهره بر چوق دره‌لر دوکیلور .

سرفیجه { سنجاغی . مناستر ولایتنی ترکیب ایدن ٥ سنجاغك بری واك جنوبیسی اولوب، شرقاً وشمال شرقی جهتندن سلانیك ولایتیله، شمالاً مناستر، شمال غربی جهتندن کوریجه سنجاقلریله، غرباً یانیه ولایتیله ، جنوباً دخی حدود یونانیه ایله محدود در . اراضیسی عمومیت اوزره طاغلق ایسه‌ده ، منبت بعض طار اووه‌لری وبایر ووادیلری دخی واردر . حدود یونانیه‌دن سلانیك کورفزینه طوغری ممتد اولان بر صره طاغلرله شماله طوغری اوزانان دیکر بر صره طاغلر سنجاغی اوچ حوضه‌یه تقسیم ایدوب، قسم جنوبیسنك صولری (کوستم) نهرینه ، قسم وسطی وشرقیسنككلر اینجه قره صویه، غرب شمالی قسمنككلر دخی اوستروه کولنه دوکیلور . محصولاتی بغدای ، آربه، مصر، چاودار و سائر حبوباتله سبزه ومیوه‌لرك انواعندن عبارتدر . باغلری دخی چوق اولوب، سلانیك شرابی نامیله مشهور اولان شرابلرك اك ایی جنسلری بو سنجاقدن چیقار. اورمانلری چوقجه اولوب، صرفیات محلیه‌یه کفایت ایده‌جك قدر کراسته واودون وکمور چیقار . مرعالری دخی چوق اولوب ، خیلی قیون وکچی وسائر حیوانات بسلنیر . صنایع محلیه شیاق، عبا، ولنجه، کلیم وکتندن بز واوطه دوشمه‌سی کبی شیلر نسجیله سختیان دباغتندن عبارتدر . سنجاق ٦ قضا و ۹ ناحیه‌یه منقسم اولوب ، ٤٠٧ قریه‌یی حاویدر . اهالیسی ١٩٧٠٣٩ کشیدن عبارت اولوب، بونلرك ٧٦٥٦٣ ی مسلم وقصوری همان اکثریت اوزره روم واولاخدن مرکبدر . اهالئ مسلمه‌نك بر طاقمی

ترکجه، برطاقمی رومجه وبعضیسیده ارناودجه لسانلریله متکلم اولوب، روملر روم و اولاخلر دخی اولاخ لسانی استعمال ایدیورلر. سنجاغی ترکیب ایدن قضا وناحیه‌لر بروجه زیردر.

قضا	ناحیه
سرفیجه	ولندوس
قوزانه	ونچه
جمعه	صاریجه‌انلر، قطرنچه
ناسلیچ	سیچشته، ژوپان
کروبنه	
آلاصونیه	لیوادی، دومنك، دشقاطه

سرق { صحابه‌دن اولوب، بعده اسکندریه‌ده ساکن اولمش، و بعض احادیث شریفه روایت ایتمشدر.

سرق { (Sark وانکلیزجه Sercq) مانشه دکیزنده انکلتره‌یه تابع برآطه اولوب، (کرنسی) آطه‌سنك ١٠ کیلومتره شرقنده و (جرسی) آطه‌سنك ١٧ کیلومتره شمال غربیسنده واقعدر. مساحهٔ سطحیه‌سی ٥١٠ مربع کیلومتره اولوب، ٥٧٢ اهالیسی واردر. اراضیسنك نصفندن زیاده‌سی غیر مزروعدر. قیالق برآطه‌در.

سرق { اهوازده بیوك برناحیه اولدیغنی یاقوت حموی بیان ایدیور.

سرقسطه { اسپانیاده واقع (ساراغوسه) شهرینه عربلرك ویردکاری اسم اولوب، اندلس حکومت اسلامیه‌سی زماننده معمور وبیوك برشهر ایدی. علی الخصوص ایپك منسوجاتنك نفاست وظرافتیله مشهور ایدی. مشاهیر علماء عربدن (سرقسطی) نسبتیله معروف برچوق ذواتك مسقط رأسی بولنمشدر. [«ساراغوسه» ماده‌سنه‌ده مراجعت بیوریله.]

سرقسطی { (ابو قاسم ثابت بن حزم العوفی) اندلس مشاهیر علماسندن اولوب، فقه وحدیث وادبیاتده عصرینك ائمه‌سندن ایدی. ٢١٧ تاریخنده سرقسطه‌ده تولد ایدوب، ٢٨٨ ده اوغلی قاسم ایله برابر شرقه سیاحتله، برمدت مکه‌ده و مصرده اقامت ایتمش؛ و وطننه عودتدن صکره ٣١٣ تاریخنده ٩٥ یاشنده وفات ایتمشدر. اوغلنك حدیثه دائر یازوب ناتمام براقدیغی «کتاب الدلائل» ی اکمال ایتمشدر. — اوغلی ابو محمد قاسم بن ثابت پدرندن دها عالم اولوب، ٣٠٢ تاریخنده وفات ایتمشدر. مذکور «کتاب الدلائل» دن بشقه فقه ولغت وادبیاته دائر برخیلی آثاری واردر.

سرقسطی { (ابو طاهر اسماعیل بن خلف الانصاری) اندلس مشاهیر علماسندن اولوب، ادبیاتده وعلم قرائتده عصرینك فریدی ایدی. قرائتده «العنوان» عنوانیله بك معتبر برکتاب یازدیغی کبی، ابو علی الفارسینك «کتاب الحجه» سنی دخی اختصار ایتمشدر. ٤٥٥ تاریخنده وطنی اولان سرقسطه‌ده وفات ایتمشدر.

سرقوسه { صقلیه یعنی سیچلیه آطه‌سنده‌کی (سیراقوسه) شهرینه عربلرك ویردکاری اسمدر. [«سیراقوسه» ماده‌سنه مراجعت.]

سرکه { [«کوره مع سرکه» ماده‌سنه مراجعت.]

سرکه‌جی اسکله‌سی { استانبولده بر اسکله اولوب، روم ایلی دمیر یوللری موقفنك قربنده و باب عالینك جوارنده بولنمغله، اهمیتی واردر.

سرکیو { (Serchio) ایتالیانك طوسقانه خطه‌سنده برنهر اولوب، آپنین طاغلرندن نبعانله، جنوب شرقی‌یه، بعده جنوبه ونهایت جنوب غربی‌یه طوغری آقه‌رق، (پیتره) ایله (ویارجو) آره‌سنده ممتد اولان اوومیه دوشر؛ و ١١٠ کیلومترهلك جریاندن صکره (مارینه دی میلیارینو) ده دکیزه دوکیلور.

سرکیوسکی { (Serghievski) روسیه‌ده موسقوه ایالتنك (دمیتروف) قضاسنده ودمیتروفك ٦٤ کیلومتره شمال شرقیسنده بیوك برقریه اولوب، ٣١ ٤٢٥ اهالیسی، بیوك بر مناستری وتخته قاشیقله تخته‌دن معمول اویونجق، چینی، پاموق منسوجات وسائره فابریقه‌لری واردر.

سرماته { (Sermatta) بحر محیط هندی جزایرندن (سرواتی) زمره‌سنه مربوط و (تیمور) جزیره‌سنك شرق شمالیسنده واقع برطاقم آطه‌لر اولوب، ٧′ ٨° ایله ١٨′ ٨° عرض

جنوبی و ٢١َ ١٢٦° ایله ٥٢َ ١٢٦° طول شرقی
اره‌لرنده ممتد اولورلر. سرماته ولوآنغ اسملریله ایکی
بیوك ومسكون آطه ایله خالی بر طاقم آطه‌جقلر وقیا-
لقلردن عبارتدر. جمله‌سنك مساحهٔ سطحیه‌سی ٢٤٨
مربع کیلومتره‌در. نفس سرماته آطه‌سی طاغلق
وسواحلی بتاشلمز برحالده اولوب، یالکز برمرساسی
واردر. بونك ١١ قریه‌سی و٥٦٧٧ اهالیسی واردر.
لوآنغ آطه‌سی بوندن کوچك اولوب، ٧ قریه‌ده
١٢٠٠ اهالیسی واردر. بو ایکی آطه‌نك اهالیسی
بالیقچیلقله وقیون وکچیلرینك محصولاتیله یاشارلر.
هندستان جوزیله بوکا مشابه میوه‌لری چوقدر. اسماً
فلمنك دولتنه تابعدرلر.

سرماج { همدان ایله خوزستان آره‌سنده جبالده بك متین وکوزل بر قلعه
اولدیغنی یاقوت حموی بیان ایدیور.

سرماری { تفلیس ایله خلاط آره‌سنده متین برقلعه وواسع برولایت اولدیغی
«معجم البلدان» ده مسطوردر.

سرماوی { (احمد بن عبد الله البلخی) مشا- هیر فقهاء حنفیه‌دن اولوب،
«الابانة فی رد من شنع علی ابی حنیفه» عنوانیله
بر تألیفی واردر.

سرمد { (سعید) ایران شعراسندن اولوب، عن اصل کاشانلی بر یهودی ایکن،
دین اسلامی قبول ایله، تصوفه میل ایده‌رك، درجهٔ
عرفانه واصل اولمش؛ وهندستانه سیاحت ایدوب،
چپلاق کزمکه باشلامش ایدی. هندستان ملوکندن
داراشکوهك بو ذاته عظیم اعتقادی وار ایدی.
دهلیده جامع مسجد خطیره‌سنده مدفوندر.
(طوماس ویلیام بیل) یازدیغی تراجم احوال
شرقیون قاموسنده بو ذاتك عن اصل ارمنی اولدیغی
بیان ایدیور. شو رباعی جملهٔ اشعارندندر:

سرمد اگرش وفاست خودمی آید
گرآمدنش رواست خود می آید
بیهوده چرادر طلبش میگردی
بنشین اگر او خداست خودمی آید

سرمد افندی { (فیض الله) متأخرین شعرای عثمانیه‌دن اولوب،
سلانیك مولویتندن معزول اولدیغی حالده، ١٢٠٢
ده وفات ایتمشدر. شو بیت اونکدر:

پر شوردر اوزلفله سرمد دماغمز
سنبلستانه کیرسه‌ده بوی زکام آلور

— دیکر بر سرمد افندی دخی قپو کتخداسی
ایکن ١٢٦٤ده وفات ایتمشدر. مطبوع بردیوانچه‌سی
واردر. شو بیت اونکدر:

کلستان جهانده بونجه دمدر آه وزار ایلر
عجب بوی وفا کورمشمیدر صور بلبله کلدن

سُرَّمَن رأی { عراقده‌کی سامرا قصبه‌سنك نام دیکری اولوب، هر نه
قدر (سامرا) اسمی بونك غلطی کبی کورینیورسه‌ده،
روایته کوره اسم اصلی قدیمی (سامرا) یاخود
(سامیرا) اولوب، خلیفه معتصم بالله بونی توسیع
وتزیین ومقر اتخاذ ایتدیکنده «کورن سوینیر»
معناسیله (سرمن رأی) تسمیه ایتمشدی.

سرمین { حلب ولایت وسنجاغنده وحلبك ٥٠ کیلومتره جنوب غربیسنده
اسکی بر قصبه اولوب، الیوم خرابدر. بر چوق
صهرنجلری وجوارنده‌کی طاغده مسکن بشر بولنمش
مغاره‌لری واردر. بو مغاره‌لرك بری بر قاچ بیوك
حجره‌یه منقسم اولوب، قبا بر صورتده حك ایله
منقوش ستونلری‌ده واردر.

سرن { (Serain) فرانسه‌ده بر نهردر، که (قوت دور) ایالتنده (مونتبارد)
قربنده نبعانله، شمال غربی‌یه طوغری جریان ایده‌رك،
(یونه) ایالتنه داخل اولور؛ و ١٢٠ کیلومتره‌لك
جریاندن صکره (یونه) نهرینه دوکیلور.

سرنا { (Serena) اسپانیانك (استرمادوره) خطه‌سنده بر بقعه اولوب، (باداہوز)
ایالتنه ملحقدر. مراعیلرینك کوزللکیله مشهور اولوب،
قویونلرینك یوکی واتی بك ایبدر. مرکزی (قاستوئره)
قصبه‌سیدر. مادریددن لیسبونه‌یه کیدن دمیر یول
خطی بو بقعه‌نك ایچندن کچر.

سرنا { یاخود لاسرنا (La Serena) شیلینك وسطلرنده (قوکیمبو) ایالتنده وساتیا-
غونك ٤٠٠ کیلومتره شمال غربیسنده و (الکی)

نهرينك صول كنارنده اوله‌رق (قوكيمبو) قوينك ٥ كيلومتره شرقنده سنجاق مركزى بر قصبه اولوب، ١٧٢٣٠ اهاليسى، داخلى مكتب اعداديسى، ايچرى‌يه طوغرى ممتد ايكى دمير يولى وجوارنده اهميتلى باقير معدنلرى واردر.

سرناى (Cernay) آلساس لورن خطه‌سنده مولهوزه‌نك ١٥ كيلومتره شمال غربيسنده و (ايل) نهرينه تابع (تور) چايى اوزرنده بر قصبه اولوب، ٤٢٠٠ اهاليسى، مشهور شرابى وپاموق منسوجات وسائره فابريقه‌لرى واردر.

سرنجا مصرده شرقيه نواحيسنده بر قصبه اولديغى «معجم البلدان»ده مسطوردر.

سرنديب (Ceylan) هندشبه جزيره‌سنك شرق جنوبى ساحلى قارشيسنده بيوك بر جزيره اولوب، (ديب) كلمه‌سى لسان هنديده «آطه» ديمك اولمغله، اصل اسمى (سرن) در، كه آوروپاليلر بونى (سيلان) ه تحويل ايتمشلردر. بوجزيره بر آرمود شكلنده اولوب، شماله متوجه اولان اوجنده برقاچ آطه واردر، كه پك طار بوغازلرله آيرلمش اولدقلرندن، پك نظرده آيرى اولدقلرى فرق اولنماز. جزيره‌نك غرب شمالى ساحليله هندستانك شرق جنوبى ساحلى آره‌سنده ٧٠ كيلومتره وسعتى اولان پالك بوغازى بولنوب، بونك جنوبنده ٩° ايله ٩° ١٠′ عرض شمالى آره‌سنده سرنديب ساحلندن هند ساحلنه دك طبيعى بر كوپرى بولنيور، كه طار واوزون ايكى آطه ايله بونلرك آره‌سنده برقاچ قدم صو ايله مستور بر صيرتدن عبارتدر. بوكا (آدمك كوپريسى) نامى ويريليور. مذكور ايكى آطه‌دن شرق جهتنده‌كى (منهار Manaar) وغرب طرفنده‌كى (راميسرام) اسميله معروفدر. ١١٥ كيلومتره طولى اولان بو خارق عاده كوپرينك جنوبنده سرنديب ايله هندستانك منتهاى جنوب شرقيسى آره‌سنده (منهار كورفزى) بولنيور. سرنديبك اڭ شمالى نقطه‌سى ٩° ٤٨′ واڭ جنوبيسى ٥° ٥٦′ عرض شماليده اولوب، ٧٧° ٣٤′ ايله ٧٩° ٤٠″ طول شرقى آره‌لرنده ممتد اولور. بو وجهله شمالدن جنوبه طولى قوش اوچشى حسابيله ٣٦٠، شرقدن غربه عرض اعظمى ١٩٠ ومحيط دائره‌سى ١٠٦٠ كيلومتره اولوب، مساحهٔ سطحيه‌سى ٦٤٠٠٠ مربع كيلومتره‌در. اهاليسى ٢٤٠٥٣٠٠ كشيدن عبارت اولوب، بهر مربع كيلومتره باشنه ٣٧ ويا ٣٨ كشى دوشمكله، هندك سائر طرفلرينه نسبةً اهاليسى آزدر.

طبيعت اراضيجه سرنديب جزيره‌سى ايكى‌يه تقسيم اولنه‌بيلوب، نصف شماليسى دوز وخط استوايه قريب محللره مخصوص جسيم آغاجلرى حاوى صيق اورمانلرله مستوردر. قسم جنوبيسى طاغلق اولوب، بونك اورته‌سنده برطاقم يوكسك ذروه‌لرى اولان (پدرو تالاغاله) طاغنك ٢٥٢٤ ومشهور آدم تپه‌سنك ٢٢٦٢ متره ارتفاعى واردر. بو طاغك اوستنده قياده انسان آديمنه مشابه وفقط غايتله بيوك بر شكل بولنمغله، اورانك مشركلرى بوكا (بوده‌نك آديمى) نظريله باقوب، مقدس عد ايتدكلرى كبى، مسلمانلر دخى حضرت آدم (عم) ك ايزى نظريله باقوب، بوطاغه حضرت آدمك طاغى ديرلر. بو طاغلرك اتكلرى واطرافنده‌كى دره وبايرلر اشجارله مستور و زياده‌سيله منبت اولوب، بورالرينك هواسى دخى دنيانك اڭ كوزل هوالرندندر. ياغمورلرى پك چوق اولديغندن، مياه جاريه‌سى ده چوق اولوب، آطه‌نك وسعتنه نسبةً بيوك ايرماقلرى واردر. يالكز سواحل غربيه‌سنه اون نهر اينر، سواحل شرقيه‌سنه اينلرى دها چوق ايسه‌ده، او قدر بيوك دكلدر. بو انهارك جمله‌سى جزيره‌نك قسم جنوبيسنك وسطنده‌كى طاغلردن نبعان ايدوب، مرتفع محللرده حسابسزدره وسلسبيللرنى جمع ايله، اورالرينك اراضيسنى سقى ايتدكدن صكره، اووه‌يه اينجه، هوانك حرارت فوق العاده‌سى صولرينك برقسمنى تبخير ايتديكيچون، دكيزه وصوللرنده، پك آز صولرى قالير، وبعضلرى قوراقلق موسملرنده بسبتون قورور. انهار مذكوره‌نك اڭ بيوكى شماله طوغرى آقان (مهادليكنك) نهرى اولوب، مجراسى ٢١٦ كيلومتره طولنده‌در. يالكز بونهرده كوچك كميلر چيقه‌بيلوب، ديكرلرينك هيچ برى سير سفائنه صالح دكلدر. بوجزيره‌ده هيچ بر كول اولميوب، آنجق اسكى حكمدارلرى خارق العاده عد اولنه‌جق جسامت ومتانتده حوضلر، سدلر وصو بندلرى انشا ايتديرمشلردر.

عموميت اوزره جزيره‌نك هواسى هند جنوبينك كندن دها متعدل اولوب، ميزان الحراره‌نك درجهٔ

وسطیه‌سی نادراً ٢٦° یی کچر. تشرین اولدن مایسه قدر
شمال شرقی ومایسدن تشرین اوله‌دك جنوب غربی روز-
کاری اسوب، بو ایکی موسمك تبدلنده یعنی نیسان
ومایس ایله تشرینلرده صغانقلی یاغمورلر یاغار. یالکز
شمال جهتنده بر آز قوراقلق حکم سورر. طاغلق
اولان جزیره‌نك ایچ طرفلرنده هوا غایتله صاغلام
ایسه‌ده، سواحله قریب محللرده وقتیله قازلمش جد-
وللرك بطاقلقلره تحولندن صیتمه‌لر ظهور ایدر.
نباتات ومحصولاتجه سرندیب جزیره‌سی بر طرفدن
دکنك قسم جنوبیسنه وبر طرفدن دخی جاوه وسائر
آسیا جزایرینه بکزیور. الك باشلیجه محصولی واها-
لیسنك مدار تعیشی پرنج اولوب، ایکنجی درجه‌ده
قهوه، دارچین، هندستان جوزی وبو یقینلرده
یتیشدیرلمکه باشلایان چای وقینه قینه حاصل اولور.
اورمانلرده وقریه وخانه‌لرك اطرافنده برچه اسملری
دخی مجهول وتعدادی مشکل اشجارك انواعی بولنیور.
آلتون وکموش معدنلری پك آز مقدارده ایسه‌ده،
دمیر معدنلری چوق وجنسی پك ایی اولوب، آنترا-
سیت وپلومباژین کبی بعض معدنلر دخی بولنیور.
جزیره‌نك اسکیدن بری ذی قیمت احجاریله شهرتی
اولوب، شمدیکی حالده چوق چیقمیورسه‌ده، ینه
خیلی مقدار زمرد ویاقوت وسائر ذی قیمت طاشلر
چیقاریلیر. بونلرك اخراج وتجارتی ایران وجزیرة-
العربدن کیدن مسلمانلره منحصردر. منهار کورفزنده
وقتیله چیقان اینجیلر مشهور ایدیسه‌ده، شمدیکی
حالده بوندنده پك آز چیقاریلیور. سواحله قریب
بعض بطاقلقلرده خیلی مقدار طوز چیقار. حیوانات
اهلیه ووحشیه‌سنك الك مهمی فیل اولوب، بو جسیم
حیوانك کرك مونسلری وکرك طاغلرده یابانیلری
پك چوق، ویابانیلری خیلی وحشی اولمغله، اسکیدن
بری فیل صیدی سرندیب حکمدارلرینك یکانه
اکلنجه‌سی بولنمشدر. هندستانده بولنان سائر حیوانلرك
همان جمله‌سی بو جزیره‌ده بولنوب، یالکز قپلان
وآت نادردر.

ایکی بچق ملیونه قریب اهالیسندن قسم اعظمی
یعنی ١٦٧٦٠٠٠ ی (سینغاله) و ٥٢٠٠٠٠ ی
(تامول) جنسلرینه منسوب اولوب، بو ایکنجی قوم،
که وقتیله هندك سواحل شرقیه‌سندن سرندیبه کچمش
اولدقلری مظنوندر، جزیره‌نك شمالنده ساکن بو-
لنورلر. عرب وایرانیدن مرکب مسلمانلرك عددی
١٦٠٠٠٠ مقدارینه بالغ اولیور. الك اسکی اهالیٔ
اصلیه‌دن اولوب، تیم وحشی برحالده یاشایان (ودا) لر
ایسه ٨٠٠٠ کشیدن زیاده دکلدر. سینغاله‌لر خالص
(آریا) جنسنه منسوب اولوب، چهره‌لری دوزکون،
بدنلری اورته بویده وضعیف، لونلری اسمر وکوز
وصاچلری سیاهدر. تجارت وصنایع باشلیجه مسلمانلرك
النده بولنوب، بونلر سواحلده والك زیاده جنوب
غربی جهتنده وبیوك شهرلرده بولنور. سرندیبلیلرك
دین عمومیسی بوده دینیدر. سینغاله‌لرك کندیلرینه
مخصوص لسانی اولوب، بو لسانك السنهٔ آریانیه‌دن‌می
یوقسه هندك الك قدیم لسانی اولان (دراوید) لسانی
شعبه‌لرندن‌می اولدیغی هنوز تعین ایتمه‌مش ایسه‌ده،
هر حالده سانسکری لساندن مأخوذ پك چوق کلماتی
واردر. لسان ادبی ومذهبیلری ایسه سانسکری
لساندن منشعب (پالی) لسانیدر.

مرکزی (قندی) شهری اولوب، الك ایشلك اسکله-
سی‌ده ساحل غربیسنده واقع (قولومبو) در. بیوك
شهرلری اولمیوب، قصبه‌لری دخی آزدر. جزیره ٦
ایالته منقسم اولوب، بهر ایالت ایکی اوچ ویا درت
قضایی حاویدر. قولومبودن قندی‌یه بر دمیر یولی
وایالات مرکزلریله مرکز عمومی آره‌سنده شوسه‌لری
اولدیغی کبی، سواحل بوینجه جزیره‌یی طولاشدیرر
بر شوسه‌سی دخی واردر. صنایع محلنده صرف
اولنان منسوجات ومجوهرات اعمالندن عبارت اولوب،
معمولات صناعیه‌دن اخراجاتی یوقدر.

بو جزیره‌نك اهالیٔ قدیمه‌سی هندك قسم جنوبیسنده
ساکن بولنمش اولان (دراوید) جنسندن بر قوم اولوب،
شارعلری اولان بوده‌دن صکره، میلاددن ٥٥٠ سنه
اول (ویجایه) اسمنده بر ریسك تحت قیادتنده آریانیلردن
بر قوم هجوم ایله سرندیبی ضبط ایتمش؛ وقوم حاکم ایله
قوم محکومك اختلاطندن مذکور سینغاله‌لر تولد
ایتمشدر. مرقوم (ویجایه) نك احفادی جزیره‌ده حاکم
قالوب، ویجایه سلاله‌سی میلادك ٣٠٢ تاریخنه‌دك
٨٥٠ سنه حکم سورمشدر. اسکندرك فتوحاتنده بو
جزیره یونانیلره معلوم اولوب، بونلرك کتب جغرافیه‌لرنده
(تاپروابانه) اسمیله مذکوردر. بعده بطالسه زماننده

مصر ایله هند آره‌سنده مناسبات تجاریه چوغالوب،
برلیلر عندنده مستعمل و «آرسلانلر آطه‌سی» معنا-
سنی متضمن اولان (سنهاله دویپا) اسمندن غلط
اوله‌رق (سیلدیبا) اسمی یونانیلرك کتابلرنده استعمال
اولنمغه باشلامش؛ ونهایت عربلر بونی (سرندیب)
صورتنه تحویل ایتمشلردر. سرندیبده مذکور ویجایه
سلاله‌سندن صکره دها برطاقم سلاله‌لر تعاقب ایدوب،
اون آلتنجی قرن میلادی اوائلنده پورتکیز بحریونی
بو جزیره‌نك بعض سواحلنی ضبط ایتمش؛ وکیده‌رك
جزیره حاکمنك حکم و نفوذینی سلب ایلمشلردی.
اون یدنجی قرن میلادی اوائلنده فلمنك دولتی
سرندیب حاکمیله عقد ایتدیکی معاهده‌یه استناداً
پورتکیزلیلردن سواحلی ضبط ایتمکه باشلایوب،
تدریجاً بونلری بسبتون اخراج ایتمش؛ و ١٧٩٥
تاریخنده فلمنك فرانسه جمهوریتی حکم و نفوذی
آلتنه کچمسندن بالاستفاده، انکلتره دولتی سرندیبك
سواحلنی ضبط ایتمش؛ وسرندیب حاکمیله عقد
ایتدیکی معاهده‌یه صورتا رعایت ایده‌رك، ١٨٣٣
تاریخنه‌دك حکمداری ابقا ایلمش ایسه‌ده، تاریخ
مذکورده بونی بسبتون رفع ایده‌رك، جزیره‌نك
حاکم مستقلی اولمشدر. بو جزیره‌یه حضرت آدم
(عم)ك مهبطی نظریله باقلدیغی معلوم اولوب،
برلیلرك شاعرلری بوده‌یه حمل ایتدکلری بعض علایم
طبیعیه‌سی اهل اسلام طرفندن ابو البشره اسناد
اولنیور.

سرنك سور موزه (Séraing-sur-Mouse) بلجیقه‌نك
(لیژ) ایالت وقضاسنده و(لیژ)ك ٨ کیلومتره جنوب
غربیسنده اوله‌رق (موزه) نهرینك صاغ کنارنده بر
شهر اولوب، ٣٢٩٧٥ اهالیسی، بلور و مرمر
اوجاقلری و بونلری ایشلتمکه مخصوص فابریقه‌لری
ولوقوموتیف و واپور ماکینه‌سیله سائر ماکینه
انواعنی یاپمغه مخصوص جسیم بر فابریقه‌سی واردر، که
انجنده ١١٠٠٠ عمله و ٣٤ بخار ماکینه‌سی
ایشلیوب، سنوی ٤٥ ملیون فرانق قیمتنده معمولات
چیقاریر. بو فابریقه ١٨١٧ تاریخنده (قوکریل)
اسمنده ایکی برادر طرفندن تأسیس اولنوب، قصبه
بو مناسبتله بیومشدر.

سرنیو (Seregno) ایتالیانك لومباردیه
خطه‌سنده میلان ایالتنك (مونزه)
قضاسنده ومونزه‌نك ١٠ کیلومتره غرب شمالیسنده
بر قصبه اولوب، ٧٨٥٠ اهالیسی، ایپك منسوجاتی
واسکی بر قلعه‌سی واردر.

سرو (Serro) برازیلیانك (میناس جرائس)
جمهوریتنده و (اوروپرتو)نك ٢٢٨
کیلومتره شمال شرقیسنده قضا مرکزی بر قصبه
اولوب، ٨٠٠٠ اهالیسی وجوارنده آلتون والماس
معدنلریله توتون، مانیوق و شکر قامشی محصولاتی
واردر.

سرواتی (Servatti) بحر محیط کبیرده
واقع ملوك جزایرندن دامه، رومه،
لتی، کیسر، سرمانه، بابه ونیله زمره‌لرینك مجموعه‌سنه
ویریلن اسم اولوب، جمله‌سنك مساحهٔ سطحیه‌سی
٥٢٣٦ مربع کیلومتره واهالیسی ٥٤٠٠٠ کشیدر.

سروان سجستانده بستدن ایکی مرحله‌لك
مسافه‌ده و(داور) طریقنده بر
قصبه اولوب، اوزوم وخرما وسائر میوه‌لریله مشهور
اولدیغنی یاقوت حموی بیان ایدیور.

سَروج حلب ولایتنك اورفه سنجاغنده
و اورفه‌نك ٤٠ کیلومتره غرب
جنوبیسنده اوله‌رق فراتك ساحل شرقیسندن ٣٧
کیلومتره‌لك مسافه‌ده قضا مرکزی بر قصبه اولوب،
وقتیله پك معمور وبیوك اولدیغی حالده، تیمورلنكك
تخریبندن بری باش قالدیره‌میوب، الیوم یالکز
١٥٠٠ اهالیلی جامع بر قریه حالنده‌در. بو قصبه
١٧ نجی سال هجریده عیاض بن غنم حضرتلری
طرفندن صلحاً فتح اولنمشدر. پك اسکی بر قصبه
اولوب، اسم قدیمی (باتنه) در. قربنده سیاه مر-
مردن ایکی جسیم آرسلان هیکلی بولنیور. ——
سروج قضاسی ٤٠´ ٣٦° ایله ١٤´ ٣٧° عرض
شمالی و ٥٥´ ٣٥° ایله ١٥´ ٣٦° طول شرقی
آره‌لرنده ممتد اولوب، شمالاً، شرقاً وجنوباً اورفه،
غرباً دخی بیره‌جك قضالریله محدوددر. قضا ٣١٨
قریه‌دن مرکب اولوب، یالکز ١٥٣٣ ی سریانی و
یعقوبی اولمق اوزره خرستیان وقصوری ترك، کرد
وعربدن مرکب مسلمدر. اراضیسی پك منبت اولوب،
سروج اووه‌سی وقتیله بر ذخیره انباری حکمنده بو-

لنمش اولدیغی کبی، الیوم دخی خیلی مقدار حبوبات
اخراج اولنور. مراعالری دخی چوق اولوب،
کلیتلی قیون و سائر حیواناتی واردر. آتلری ده
گوزلدر. معمولات صناعیه‌سی کلیم، خالی، سجاده
وسائره‌دن عبارتدر. درون قضاده ٣ جامع، ٢
مسجد، ٣٢ دکان و ١ فرون واردر.

سرور { (عظیم الدوله نواب میر محمد خان بهادر بن ابی القاسم مظفر جنك)
هندستان امرا وشعراسندن اولوب، «عمدهٔ منتخبه»
عنوانیله برتذکره‌سی ومرتب دیوانی واردر. ١٢٥٠
ده وفات ایتمشدر.

سرور { قهستانده بر قصبه اولوب، عجملر عندنده (جرور) اسمیله معروف
اولدیغی یاقوت حموی بیان ایدیور.

سروری { (مصطفی بن شعبان) قدماء شعراء عثمانیه‌دن اولوب، کلیبو.
لیلیدر. پدری فوق‌العاده ثروت وسامانه مالك ایکن،
کندیسی تحصیل معارفه رغبتله، طریق علمی‌یه سلوك
ایده‌رك، قاسم پاشا طرفندن تأسیس اولنان مدرسه‌یه
مدرس تعیین اولنمشیدی. بعده بر آره‌لق کنج انزوایه
چکیلوب، دنیایه رغبت ایتمه‌مش ایسه‌ده، نهایت
بومسلکی ترکله قانونی سلطان سلیمان خان شهزاده‌لرندن
سلطان مصطفانك معلمکنه نصب اولنمش؛ وشهزادهٔ
مشارالیهدن صکره وظیفه‌سز قالوب، خیلی ضرورت
چکدکدن صکره، ٩٦٩ تاریخنده وفات ایتمشدر.
مثنوی شریف ایله سعدینك بوستان وگلستانی ودیوان
حافظی شرح ایتمش ایسه‌ده، لسان فارسینك غوامضنه
واقف اولمدیغیچون، خطالری چوقدر. اوچ دیوانی
واردر. شو بیت جملهٔ اشعارندندر:

دیدیلر تأثیر ایدر اسمی مسمایه ولی
ای سروری کورمدم عالمده خندان اولدوغم

— قدماء شعرادن دیکر بر سروری ده واردر، که
عن اصل ایرانلی اولوب، یاوز سلطان سلیم خانه انتساب
ایتمشیدی. شو بیت اونکدر:

دیدهٔ پرنمده خالك عکسی ای آرام جان
مسکه یکرز کیم قزل والاده اولمشدر نهان

سروری { (سید عثمان) متأخرین شعراء عثمانیه‌دن اولوب، حروف ابجد
حسابنجه تاریخ نظمنده‌کی مهارتیله مشهوردر.
بو قبیلدن سویلدیکی تاریخلری وهزلیاتی چوقدر.
عن اصل آطنه‌لی اولوب، اوراده تحصیل علم ایله،
(حزنی) مخلصیله اشعار سویلمکه باشلادقدن صکره،
١١٩٣ ده درسعادته کلوب، شیخ الاسلام توفیق
افندی طرفندن مخلصی (سروری)یه تحویل اولنمشدی.
طریق قضایه سلوك ایله، بر مدت «تحفه» صاحبی
سنبل‌زاده وهبی افندی‌یه کتخدا اولمشیدی. ١٢٢٩ده
وفات ایتمشدر. دیوانی مطبوعدر.

سُروری { ایران شعراسندن ایکی ذاتك مخلصیدر:
برنجیسی مشهور «فرهنك»ك صاحبی اولوب،
کاشانلیدر. اون برنجی قرن هجری اوائلنده هندستانه
رحلت ایدوب، لاهورده اقامت ایتمشدی. شو رباعی
اونکدر:

بی دست طلب بدامن پیر زدن
کسرا نشود مقام عرفان مسکن
چون رشته‌که نکشود رهش تانهاد
سر برقدم راست روی چون سوزن

— ایکنجیسی (شیخ غلام مرتضی) در. شو بیت
اونکدر:

مکن تغافل بناز ساقی زباده پرکن ایاغ مارا
که‌تشنه کامی زحد فزون شدنماند دیکر دماغ مارا

سَروری { هندستان شعراسندن وکایته قومی رؤساسندن اولوب، لکهنو.
ده اود حکمدارلرینك خدمتنده بولنمش؛ ومذهب
شیعی‌یه تمایل ایتمشدر. شو بیت اونکدر:

نامم بمعنی وسخن امروز سرور بست
مداح آل سرور وشیدای سرورم

سروری پاشا { متأخرین وزرادن اولوب، شیخ الاسلام اسبق منقاری
زاده احفادندن وموالیدن محمد افندی زاده وزرای
عظامدن قاضی عبد الرحمن پاشانك حفیدی و مشاهیر
علمادن الشیخ حاجی علی نظیف افندینك نجل نجیبی
اولوب، ١٢٤٣ تاریخنده علائیه‌نك ارادی قصبه‌سنده
دنیایه کلمشدر. انطالیه قصبه‌سنده مدرسیندن
شیخ محی الدین افندینك درسنه دوام ایدوب، فاضل
موی‌الیهدن اخذ اجازت ایلمش؛ و ١٢٦٦ تاریخنده
درسعادته کله‌رك، باب فتواده بالامتحان، قضایه
اهلیق ثابت اولمغله شهادتنامه اخذ ایتمشدر.

ذكاوت فطريه‌سی، حسن خط وكتابتی بين العلما معروف بولنديغی كبی قوانين دولته وقوفی و علی الخصوص فقه شريفده ملكهٔ مكمله‌سی دركار ايدی . يكرمی اوچ ياشنده موظفاً نيابتله خدمت دولته كيروب، قيرشهری چوروم، علائيه، دكزلی، زعفرانبولی، نيكده ومغنيسا سنجاقلريله طونه، آطنه، سيواس، خداوندكار وادرنه ولايتلری نيابت وديوان تمييز رياستلرنده وفوق العاده اوله‌رق ادرنه مجلس تمييزی رياستنده و والی معاً-ونالكنده و درسعادت محكمهٔ استيناف اعضالغی واجرا مأمورلغی ومحكمهٔ جنايت رئيس ثانی واوللكی و مؤخراً صاروخان متصرفلغی ايله طرزون، سيواس وقونيه ولايتلری واليلكلرنده بولنمشدر. معمورة العزيز وديار بكر ولايتلری واليلكلرينه دخی مأمور اولنمش ايسه‌ده، عزيمت ايده‌مه‌مشدر. طريق علميده بولنديغی مدتجه قطع مراتب ايده‌رك، اناطولی قاضی‌عسكرلكی پايه‌سنی احراز ايلمش؛ و ١٣٠٥ تاريخنده دخی تبديل طريق ايله احراز زينهٔ وزارت ايتمشدر. ١٣٠٨ سنهٔ هجريه‌سنده ازمير شهرنده ارتحال دار بقا ايلمشدر. شهر مذكورده كائن دركاه شريف مولوی خطيره‌سنده مدفون اولوب، جانب جليل جناب خلافتپناهيدن شبيكه انشا بيورلمشدر.

مشاراليه سيواسده فرهاد بوستانی نام محله‌ده كائن اولوب طغيان مياهدن منهدم اولان جامع شريفی مصارف كيسهٔ حميتندن بالاعطا مجدداً انشا ايتديرمش اولديغی كبی، مملكتی اولان ابرادی قصبه‌سنده دخی مجدداً بر جامع شريف بنا ايتمشدر.

سروس } افريقيه‌ده جبل نفوسه‌ده و طرابلسدن بش كونلك مسافه‌ده بيوك بر قصبه اولوب، اطرافنده‌كی اوچ بيك قريه ايله برابر خوارج اباضيه ايله مسكون بولنديغی «معجم البلدان»ده مسطوردر.

سروستان } فارسده شيراز ايله فسا آره‌سنده بر ناحيه اولديغنی ياقوت حموی بيان ايديور.

سرومبو } (Serombo) آفريقای وسطيده (ويقتوريا نيانزه) كولنك جنوب غربيسنده و تانغانيقه كولنه دوكيلان (مالاغاراری) نهرينه تابع برچايك اوزرنده برقصبه اولوب، ٣°٢٥´ عرض جنوبی ايله ٢٩°٥٠´ طول شرقيده ١١٠٠ مترهلك ارتفاعده واقعدر. محيط دائره‌سی ٤ كيلومتره اولوب، ١٠٠٠ قلبه‌سی و ٥٠٠٠ اهاليسی واردر.

سرون } (Seron) اسپانيانك آندالوسيا خطه‌سنده (المريه) ايالتنده والمريه‌نك ٤٥ كيلومتره شمال غربيسنده اوله‌رق (المنصوره) نهرينك ساحل يميننده بر قصبه اولوب، ٧٥٨٥ اهاليسی، عربلردن قالمه بر قلعه‌سی، جوارنده دمير، قورشون، باقير وسائر معدنلری واراضيسنی اروا ايدر بر ماء جاريسی واردر.

سروه } (Servet) خرستيانلغی تعديل و اصلاحه چاليشانلردن اولوب، ١٥٠٩ تاريخنده آراغونك (ويلانوئوه) قصبه‌سنده طوغمش؛ وطبابتی تحصيل ايدوب، پارسه كيتمش ايدی. بعده ليونه وفرانسه‌نك (ويانه) قصبه‌سنه كيده‌رك، اورانك پسقپوسی طرفندن حسن قبول اولنمشدی. تثليثك بك عليهنده اولوب، بونی رد ايچون يازديغی بر كتابده حضرت عيسی (عم) ه خرستيانلر طرفندن اسناد اولنان الوهيتی دخی انكار ايتمش؛ وافكار مذهبيه‌سنی همفكر ظن ايتديكی پروتستانلق موجدلرندن (قالون) ه آچديغی حالده، بونك طرفندن پسقپوسه خبر ويرلكه، درحال توقيف اولنمش ايسه‌ده، جنوه قاچمش؛ وآنجق مرقوم قالونك دعواسی اوزرينه، اعدامنه حكم اولنه‌رق، ١٥٥٥ ده حياً احراق اولنمشدر. عالم وذكی برذات اولوب، قانك صورت جولانتی اك اول كشف ايدن كنديسی اولديغی مرويدر.

سروی } (Selwi) بلغارستانك لوفچه سنجاغنده و لوفچه‌نك ٣٣ كيلومتره شرق جنوبيسنده اوله‌رق (يانژه) نهرينه تابع (بوشيچه) چاينك صول كنارنده واقع بر قصبه اولوب، ٤٠٠٠ قدر اهاليسی واردر.

سرويوس توليوس } (Servius Tullius) رومانك

آلتنجی حکمداری اولوب، برکوله‌نك اوغلی اولدیغی حالده، تارکین قدیمك زوجه‌سی (تاناکیل) کندیسنی بکنمکله، بونك دلالتیله تارکینه داماد و ولی عهد اولوب، میلاددن ٥٧٨ سنه اول تخته چیقمش؛ و ٢٠ سنه اتروسکلرله محاربه ایدوب، رومایه اوچ دفعه مظفر طنطنه‌سیله کیرمش؛ وروما اهالیسنی ٣٠ قبیله‌یه تقسیم، فقرای اهالی‌یه اراضی تخصیص، رومانی سورله احاطه ایتمك کبی اصلاحات اجرا ایتمش ایدی. روایته کوره جمهوریتی اعلانه حاضرلنمقده ایکن، قبل المیلاد ٥٣٤ ده قیزی (تولیه) ایله دامادی (شانلی تارکین) طرفندن قتل ایتدیرلمشدر.

سره { (Séré) سودان شرق اقوامندن بر قوم اولوب، (نیام نیام) قوم مردخوارینك مملکتی شمالنده ساکن بولنمقله، بونلرله طول مدت خونریزانه محاربه ایتدکدن صکره، مغلوب اولوب، پریشان اولمشلردر. بحر الغزال وادیسنده بعض قبائله تصادف اولنیور. جسماً نیام نیاملره بکزدکاری کبی، لسانلری‌ده اونلرککینه مشابهدر.

سره { (Serre) فرانسه‌نك (آردنه) و(استه) ایالتلرنده بر نهردر، که (منزره شارلویل) قربنده نبعانله، بعضاً جنوبه وبعضاً شماله تمایل ایدرك غربه طوغری جریان، وصاغ وصولدن بعض چایلر اخذ ایدر؛ و ١١٢ کیلومتره‌لك جریاندن صکره (سینه) ایرماغنه تابع (اوآزه) نهرینه دوکیلور.

سری { (بنت بنهان الغنویه) صحابیاتدن اولوب، کندیسندن ربیعه بن عبدالرحمن الغنوی وسائره بنت الجعد روایت ایتمشلردر.

سرّی { قدماء شعراء عثمانیه‌دن ایکی ذاتك مخلصیدر:

برنجیسی (عیسی) وارداریکجه‌سندن اولوب، روم ایلنده بعض مدرسه‌لرده تدریسدن صکره، سلك قضایه سلوك ایتمشیدی. باباینه کلمانی وحال انکیز اشعاری واردر. شو قطعه اونکدر:

آدملر اولدور کوزك ای شوخ شیوه‌کار
دیرلرسه وجهی وار سکا شهباز جانشکار
که تیر غمزه ایله کهی تیغ جور ایله
قردی یکچوردی عالمی اول شوخ شیوه‌کار

— ایکنجیسی (محمد) طربزونلی اولوب، سلطان مراد خان ثالثك شهزاده‌لکلرنده خدمتلرنده بولنمش، وپادشاه مشارالیهك جلوسلرنده دیوان کتابتنه تعیین بیورلمش ایدی. کنج یاشده وفات ایتمشدر. حقیقةً کوزل اشعاری واردر. شو برایکی بیت اوجمله‌دندر:

قنی خاك رهن آهمله برباد ایتدیکم دملر
آکلازمی سر کویکده فریاد ایتدیکم دملر
آقار جوی سرشکم قامت دلجوکی آکدقجه
طولار قان ایله چشمم لعلکی یاد ایتدیکم دملر

سری { (بن حکم بن یوسف) مأمون خلیفه‌نك رجالندن اولوب، ٢٠٠ و ٢٠١ تاریخلرنده مصرده والیلك ایتمش ایدی.

سری { بحرینده (محلم) نهرینه تابع برچای اولوب، هجر قراسنی سق ایلدیکنی یاقوت حموی بیان ایدیور.

سری پاشا { (سلیم —) تپه دلنلی علی پاشانك توروبی و ولی پاشانك اوغلی اولوب، ١٢١٥ تاریخنده یانیه‌ده طوغمش؛ وپدرینك وفاتندن صکره، ١٢٣٩ ده درسعادته کلوب، برمدت روم ایلی و آناطولیده متسلملك وویوده‌لق کبی مأموریتلرده بولندقدنصکره، ارضروم دفتردارلغنه، بعده مجلس محاسبه اعضالغنه وبرآره‌لق آبوالق قائممقاملغنه نصب اولنمش؛ و ١٢٦٣ ده رتبهٔ وزارتله بلغراد محافظلغنه تعیین بیورلمش؛ وچوق سورمه‌دن اوراده وفات ایتمشدر. شعر وانشا وکتابتده مهارتی وار ایدی. شو مطلع اونکدر:

داغلر یادکار هجرکدر
سینه‌ده برکذار هجرکدر

سری پاشا { حلبلی ملك احمد پاشا زاده عثمان پاشانك اوغلی اولوب، ١٢١٧ تاریخنده قونیه‌ده طوغمش؛ وبعض مأموریتلرده بعد الاستخدام، ١٢٦٠ ده میرالامرالق رتبه‌سیله وان قائممقاملغنه، ٦٦ ده یمن دفتردارلغنه وبرسنه صکره رتبهٔ وزارتله یمن والیلکنه و ١٢٧٠ ده آناطولی اردوی همایوننه مأمور اولنمش ایدی. طبیعت شعریه‌سی اولوب، شو مطلع اونکدر:

کشف راز ایلر ایسه‌م کاسهٔ دنیا طوتشور
کتم ایدر ایسه‌م اگر دلده سویدا طوتشور